Central Sinama
2008 NT

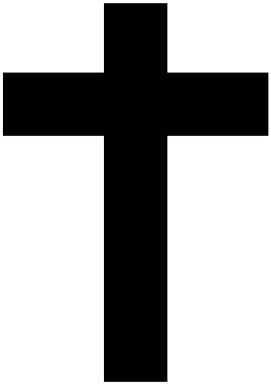

Central Sama: New Testament & Old Testament portions

Central Sinama 2008 NT

Central Sama: New Testament & Old Testament portions

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Central Sama

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2025 from source files dated 3 Jul 2025
b089ff01-1037-5fdd-b89e-8fab443a2f8a

Contents

MATIYU 1
MARKUS 88
LUKAS 144
YAHIYA 236
KAHINANGAN 301
RŌM 384
1 KURINTU 422
2 KURINTU 459
GALATIYA 483
EPESOS 496
PILIPI 509
KOLOSSA 518
1 TESSALONEKA 527
2 TESSALONEKA 535
1 TIMUTI 540
2 TIMUTI 552
TITUS 560
PILIMUN 565
HIBRANI 568
YAKUB 596
1 PETROS 606
2 PETROS 617
1 YAHIYA 624
2 YAHIYA 633
3 YAHIYA 635
JUDAS 637
PAMABUKISAN 640

MATIYU

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat būk itu si Matiyu, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa a'a ya tapene' e'na bo' tahinang a'a kawakilanna magnasihat Lapal Ahāp. Tagna', si Matiyu itu bay magā' sukay ma parinta Roma, sagō' paglingan si Isa ma iya, ni'bbahan e'na hinangna bo' ameya' ma iya. Bangsa Yahudi asal si Matiyu, maka aheya pagka'inagonna ma pagkahina Yahudi.

Tasulat e'na jūd itu pamahati saga a'a bangsa Yahudi pasal si Isa in Al-Masi, ya bay pinagsulat na pa'in e' saga kanabi-nabihan min masa awal lagi'. Angkan aholat saga Yahudi ma waktu kapi'itu Al-Masi angaliyusan sigām min kasigpitan. Sagō' ngga'i ka bangsa Yahudi sadja ya minaksud ma būk itu, sampay saga manusiya' kamemon minsan ai bangsa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MATIYU

Kapangkatan si Isa Al-Masi
(Lukas 3:23-38)

1 Ya itu kapangkatan si Isa Al-Masi, panubu' si Da'ud ya
panubu' si Ibrahim.
2-6 Si Ibrahim bay mma' si Isa'ak,
ya Isa'ak bay mma' si Yakub.
Si Yakub bay mma' si Yuda maka saga danakanna,
si Yuda bay mma' si Peres maka si Sera (si Tamar ya ina'
sigām).
Si Peres bay mma' si Hesdon,
ya si Hesdon bay mma' si Aram.
Si Aram bay mma' si Amminadab,
ya Amminadab bay mma' si Nasson.
Si Nasson bay mma' si Salmon,
ya Salmon bay mma' si Bowas (si Rahab ya ina'na).
Si Bowas bay mma' si Obed, ina'na bay si Rūt.
Si Obed bay mma' si Jesse,
ya Jesse bay mma' sultan Da'ud.

Si Da'ud inān bay mma' si Sulayman, ina'na bay h'nda si
Uriya.
7-11 Si Sulayman bay mma' si Rehobowam,
ya Rehobowam bay mma' si Abiya,
ya Abiya bay mma' si Asa.

Si Asa bay mma' si Josapat,
ya Josapat bay mma' si Joram,
ya Joram bay mma' si Usiya.
Si Usiya bay mma' si Jotam,
ya Jotam bay mma' si Ahas,
ya Ahas bay mma' si Hijikiya.
Si Hijikiya bay mma' si Manasse,
ya si Manasse bay mma' si Amon,
ya Amon bay mma' si Jusiya.
Si Jusiya bay mma' si Jekoniya maka saga danakanna.

12-16 Min waktu kapamowa bangsa Isra'il ni lahat Babilon
sampay ni waktu kapaganak ma si Isa, buwattitu ya
sugsuganna.
Si Jekoniya inān bay mma' si Salati,
ya Salati bay mma' si Sirubbabil.
Si Sirubbabil bay mma' si Abiyud,
ya Abiyud bay mma' si Eliyakim,
ya Eliyakim bay mma' si Asor.
Si Asor bay mma' si Sadok,
ya Sadok bay mma' si Akim,
ya Akim bay mma' si Eliyud.
Si Eliyud bay mma' si Eleyasar,
ya Eleyasar bay mma' si Mattan,
ya Mattan bay mma' si Yakub.
Si Yakub bay mma' si Yusup
ya h'lla si Mariyam ina' si Isa,
ya niōnan Al-Masi.
17 Manjari aniya' sangpū' maka mpat pangkatan min si
Ibrahim sampay ni si Da'ud, sangpū' maka mpat pangkatan
min si Da'ud sampay ni waktu bay pamala'an saga a'a Isra'il
ni Babilon, ati sangpū' maka mpat pangkatan isab minnē'
sampay ni waktu kapaganak ma Al-Masi.

Kapanganak ma si Isa
(Lukas 2:1-7)

18 Buwattitu ya kal'ngnganan kapanganak ma si Isa Al-
Masi. Ina'na si Mariyam bay makapagbintak asal maka
si Yusup, sagō' ma halam gi' sigā takawin tananam e' si
Mariyam in iya angiram sabab min kawasa Rū Sussi.*
19 A'a adil asal si Yusup ya tunang si Mariyam e', angkan
iya agara' pabaibad min iya ma halam aniya' makata'u.
Mbal iya bilahi amuwanan si Mariyam kaiya'an ma mata
mairan.

---

* **1:18 1:18** 'Rū Sussi', hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Tuhan.

20 Na, sabu pa'in si Yusup amikil-mikil pasal pakaradja'an
itu, aniya' mala'ikat min Tuhan pauppi ni iya. Yuk
mala'ikat, “O Yusup panubu' si Da'ud, da'a ka ahawal-hawal
magdakayu' maka si Mariyam ilu, sabab min kawasa Rū
Tuhan ya angkan aniya' kab'ttonganna.
21 Anganak du iya l'lla, ati Isa ya pangōnnu ma iya sabab
iya ya angalappas bangsana Isra'il min paldusahan sigām.”
22 Na, pinat'kka saga pakaradja'an itu kamemon bo' aniya'
katumanan ma bay pangallam Tuhan ma dakayu' nabi, ya
yuk-i,
23 “Aniya' inān budjang angiram, ati anganak iya l'lla,
Emmanuwel ya pangōn sigām ma iya.” Hatina “Tuhan
pat'nna' ma kitam.”
24 Pagbati' pa'in si Yusup min uppina, bineya' e'na
panoho'an mala'ikat ati pah'ndana si Mariyam.
25 Sagō' subay na apuwas bay kapanganak si Mariyam bo'
yampa sigā magpūn. Jari anganak si Mariyam l'lla ati Isa
ya pangōn si Yusup ma iya.

2

Saga A'a min Sobangan

1 Si Isa bay nianakan ma kaluma'an Betlehem ma lahat
Yahudiya, ma masa kapagsultan si Herod. Mbal at'ggol,
aniya' saga a'a alim bay min sobangan at'kka pehē' ni
Awrusalam. Saga a'a itu pangangadji' ma saga bitu'un.
2 Pagt'kka sigām ni Awrusalam magtūy sigām atilaw,
yuk-i, “Maingga na onde'-onde' bay nianakan, ya ginanta'
magsultan ma bangsa Yahudi? Ta'nda' kami bitu'un ya
pamandogahan iya, paluwa' min sobangan, jari itiya' kami
pi'itu amudji iya.”
3 Pagkale itu e' Sultan Herod, magtūy landu' asasaw
pikilanna. Sampay saga a'a kamemon ma deyom da'ira inān
magkasasawan du isab.
4 Magpanoho'an si Herod subay magtipun saga nakura'
kaimaman maka saga guru sara' agama. Atilaw iya ma
sigām, yukna, “Maingga kono' panganakan Al-Masi?”
5 Anambung saga a'a inān, yuk-i, “Ma kaluma'an Betle-
hem, ma lahat Yahudiya, sabab tasulat asal e' nabi ma
deyom Kitab, ya yuk-i:
6 ‘In kauman Betlehem, ya ma lahat Yahudiya,
aheya kabantuganna min saga da'ira babantugun ma
lahat Yahudiya,
sabab aniya' palahil minnē' dakayu' a'a magmakōk,
a'a angupiksa' saga a'aku bangsa Isra'il!’ ”

7 Puwas e' pinalinganan e' sultan Herod saga a'a alim
e', binowa magbissala ma halam aniya' makata'u. Tinilaw
sigām e'na bang sumiyan waktu bay kasobang bitu'un.
8 Kahaka'an pa'in sultan, pinapehē' sigām ni Betlehem.
Buwattitu panoho'anna ma sigām, yuk-i, "Pehē' kam,
piha'unbi to'ongan onde'-onde' inān. Bang iya tabākbi,
pata'uhunbi aku supaya aku isab pehē' amudji iya."
9-10 Aubus pa'in sigām binissalahan e' sultan, palanjal na
sigām tudju ni Betlehem. Ma labayan pa'in, parahū min
sigām bitu'un ya bay ta'nda' sigām ma lahat sobangan lagi'.
Pag'nda' itu, landu' aheya kakōgan sigām. Jari patongod
bitu'un inān min diyata' luma' ya pat'nna'an onde'.
11 Makasōd pa'in saga a'a alim inān ni deyom luma',
ta'nda' e' sigām onde'-onde' maka ina'na si Mariyam. Jari
pasujud sigām amudji iya, maka pinaluwas isab saga
huhulmatan bay bowa sigām pamuwan ma onde' inān.
Aniya' bulawan, kamanyan, maka pahamut mira.*
12 Puwas e' binanda'an sigām e' Tuhan ma deyom uppi,
sinō' da'a pabalik ni si Herod. Manjari amole' sigām ni lahat
labay min lān saddī.

Kalahi disi Yusup ni Lahat Misil

13 Pagla'an sigām, aniya' mala'ikat min Tuhan magpany-
ata' ni si Yusup ma deyom uppi. Yuk mala'ikat, "Punduk ka.
Bowahun onde' maka ina'na ilu ati alahi kam ni lahat Misil.
Mahē' gi' kam sat'ggol kam mbal pala'anku minnē'. Ilu si
Herod amiha onde' ilu pinapatay."
14 Magtūy punduk si Yusup. Niā' e'na onde' maka ina'na
bo' sigām pauntas minnē' tudju ni lahat Misil ma sangom
du inān.
15 Mahē' sigām sampay amatay si Herod. Jari aniya'
kamaksuran ma bay pangallam Tuhan, ya tasulat ma Kitab
e' nabi Hoseya. Yukna, "Bay soho'ku anakku pi'itu min lahat
Misil."

Pamapatay saga Onde'

16 Pagta'u pa'in e' si Herod in iya bay niakkalan he'
saga a'a alim e', apasu' to'ongan atayna. Magtūy iya
magpanoho'an pinapatay saga onde'-onde' l'lla kamemon
ma Betlehem sampay ma sakalibutna, sasuku angumul
duwantahun sampay pareyo' gi' minnē'. Binista e' si Herod
umul saga onde' inān tinagna'an min waktu bay pamata'u
iya e' saga a'a alim pasal waktu katuwa' bitu'un.
17 Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' nabi
Irimiya, ya yukna,

---

* **2:11 2:11** 'Mira:' ginis bulitik ahāp hamutna.

18 “Aniya' lengog takale ma lahat Rama,
lengog a'a magkarukka'an maka maglemong.
Si Rakiya anangisan saga anakna.
Mbal tapahali paglemongna,
sabab wa'i pinapatay anakna kamemon.”

Amole' disi Yusup ni Nasaret

19 Amatay pa'in si Herod, aniya' mala'ikat min Tuhan bay
pauppi ni si Yusup mahē' ma lahat Misil.
20 Yuk mala'ikat, “Punduk ka. Bowahun onde' maka
ina'na pabalik ni lahat Isra'il, sabab magpatayan na saga
a'a bilahi amapatay onde' ilu.”
21 Sakali pabangun si Yusup. Binowa e'na onde' maka
ina'na pabalik ni lahat Isra'il.
22 Pagta'u pa'in e' si Yusup in si Arkilas paganti' na min
mma'na si Herod magsultan ma lahat Yahudiya, atāw iya
palahat maina'an. Binanda'an iya pabalik ma deyom uppi,
ya angkan sigām magtai'anak pehē' ni lahat Jalil
23 bo' pat'nna' ma kaluma'an niōnan Nasaret. Jari aniya'
kamaksuran ma bay pinagkallam e' saga kanabihan pasal
Al-Masi, ya yuk-i, “Niōnan iya a'a Nasaret.”

3

Pagnasihat si Yahiya Magpapandi
(Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

1 Manjari ma waktu he'-i at'kka si Yahiya Magpapandi
pehē' ni paslangan Yahudiya magnasihat,
2 Yuk nasihatna ni saga a'a bay patimuk pina'an, “Pataikut
kam min dusabi sabab asekot na waktu kapagparinta Tuhan
ma kitam.”
3 Si Yahiya itu bay pinagbissala asal e' nabi Isaya, yuk-i,
“Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,
‘Lanu'inbi lān ya palabayan Panghū'.
Pabontolunbi pal'ngngananna.’ ”
4 Ya pas'mmek si Yahiya inān kakana' hinangan bulbul
unta', maka dakayu' sabitan kuwit sapi' pakambot ma
hawakanna. Ya pagkakanna ampan maka gula' buwani.
5 Na, pehē' ni si Yahiya saga a'a min da'ira Awrusalam,
min kaluha'an lahat Yahudiya, maka min saga kaluma'an
ma karuwambila' sapa' Jordan.
6 Magpasab'nnal sigām pasal bay dusa sigām, ati pinandi
sigām e' si Yahiya ma sapa' Jordan e'.
7 Sagō' pag'nda' si Yahiya ma ba'anan a'a Parisi maka
a'a Saddusi pina'an ni iya mikipandi, yukna ni sigām, “Ē,
ka'am ilu, addatbi sapantun sowa pangangakkal! Sai bahā'

bay amanda'an ka'am subay papuwas min mulka' Tuhan ya
song pat'kka?
8 Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi,
hinangunbi hinang ahāp, palsaksi'an in addatbi apinda na.
9 Da'a kam magpikil in ka'am mbal minulka'an saukat na
kam panubu' si Ibrahim. Haka'anta kam, minsan saga batu
itu tahinang du panubu' si Ibrahim e' Tuhan!
10 Ka'am ilu hantang saga kayu arai' na pinuwad maka
kapa, tobtob min po'onna. Sabab kayu kamemon mbal ahāp
buwa'na pinuwad du, nilarukan ni deyom api tinunu'.
11 Aku itu," yuk si Yahiya, "hal bohe' ya pamandiku ka'am,
tanda' saksi' in ka'am pataikut min dusabi. Sagō' aniya'
pi'itu damuli min aku aheya gi' kawasana min kawasaku.
Minsan hal taumpa'na mbal aku tinōp amenten. Saddī
bowahan pamandina ma ka'am, sabab in iya amahōp Rū
Sussi ni deyom baranbi. Saga a'a kasehe' isab pinandi e'na
maka api.
12 Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat
sapantun a'a anahapan pai. Ya paina tinau' ma deyom
tau'anna, saguwā' hampa'na tinunu' e'na ma api mbal
kap'ddahan."

Pamandi ma si Isa
(Markus 1:9-11; Lukas 3:21-22)

13 Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa min lahat Jalil
pina'an ni sapa' Jordan, bo' mikipandi ma si Yahiya.
14 Sagō' mbal bilahi si Yahiya. Yukna ni si Isa, "Angay ka
mikipandi ma aku? Aku itu subay pandinu!"
15 Saguwā' anambung si Isa, yukna, "Hinangun na ma
waktu itu, sabab patut du bang beya'ta panoho'an Tuhan
kamemon." Jari pasulut si Yahiya ma si Isa.
16 Aubus pa'in si Isa bay pinandi, pariyata' na iya min
deyom bohe'. Sakali paukab langit, ati ta'nda'na Rū Tuhan
sali' luwa assang pareyo' minnē' pat'ppak ma iya.
17 Aniya' isab suwala ah'lling min deyom sulga' yuk-i, "Iya
na itu Anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku."

4

Kapanulay ma si Isa
(Markus 1:12-13; Lukas 4:1-13)

1 Manjari si Isa inān binowa e' Rū Tuhan kaleya ni lahat
paslangan, ati sinasat iya e' nakura' saitan, kalu tabowa
magdusa.
2 Halam bay makatimtim si Isa ai-ai ma deyom mpatpū'
ng'llaw maka mpatpū' bahangi. Puwas e' landu' iya
lingantu,

3 jari pehē' ni iya nakura' saitan, ya mananasat, yukna,
“Bang ka sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan, soho'un saga batu
itu papinda ni tinapay.”
4 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Tasulat asal ma
Kitab Tawrat, ya yuk-i, ‘Ngga'i ka hal kinakan baran ya
makakallum ma manusiya', saguwā' lapal kamemon ya
binissala e' Tuhan.’ ”
5 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira
Awrusalam, ya niōnan Da'ira Mahasussi, ati pinatongod iya
ma puttuk langgal pagkulbanan ya maina'an.
6 Yuk saitan, “Bang ka sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan,
pakuppa ka minnilu, sabab tasulat asal ma Kitab Jabul, ya
yuk-i,
‘Aniya' mala'ikat sinoho' e' Tuhan angahampanan ka'a.
Tinayak ka e' sigām
bo' mbal makahantak tape'nu ni batu.’ ”
7 Yuk si Isa, “Tasulat isab buwattitu: ‘Da'a sulayinbi
kawasa Panghū'bi Tuhan.’ ”
8 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni diyata' būd
alanga to'ongan, bo' yampa pina'nda'an lahat kamemon ma
kaluha'an dunya, maka kawasa saga a'a ya magnakura'an
kalahat-lahatan inān.
9 Yuk nakura' saitan ni si Isa, “Bang ka pasujud ma aku
amudji, pamuwanku ina'an kamemon ma ka'a.”
10 Ya sambung si Isa ni iya, “Ala'an ka, saitan! Sabab
tasulat asal ma Kitab Tawrat, yuk-i, ‘Panghū'bi Tuhan sadja
ya subay pudjibi. Tunggal iya paghinanganbi!’ ”
11 Puwas e' ala'an nakura' saitan min si Isa, ati aniya' saga
mala'ikat pina'an ni si Isa angayura iya.

Anagna' si Isa Amandu'
(Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15)

12 Manjari pagkale e' si Isa in si Yahiya Magpapandi wa'i
bay takalabusu, pehē' iya ni lahat Jalil.
13 Ala'an iya min kauman Nasaret, bo' pat'nna' ma da'ira
Kapirnaum ya ina'an ma bihing danaw Jalil, ma paglahat
Sibulun maka Naptali.
14 Jari aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' si Isaya, ya
yuk-i,
15 “Lahat Sibulun maka lahat Naptali,
ya ma llot sapa' Jordan maka tahik s'ddopan,
lahat Jalil, ya kalamugayan bangsa ngga'i ka Yahudi.
16 Saga a'a bay hantang pat'nna' ma deyom kalendoman,
maka'nda' kasawahan landu' asahaya.
Saga a'a bay kalokoban e' kamatay,
taluwa' kasawahan.”

17 Tinagna'an minnē' magnasihat na si Isa, yuk-i,
“Taikutinbi na dusabi sabab asekot na waktu kapagparinta
Tuhan ma ka'am.”

Mpat A'a Binowa Pamulid ma si Isa
(Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11)

18 Na, hinabu si Isa lum'ngngan ma bihing danaw Jalil,
aniya' ta'nda'na duwangan magdanakan. Dakayu' inān si
Simun, ya niōnan isab si Petros. Dakayu' inān si Andariyas.
Ina'an sigā angahūg pokot ma danaw, sabab magdaraing
asal sigā.
19 Jari ah'lling si Isa ni sigā, yukna, “Pi'itu kam ameya'
ma aku. Bay kam asal magā' daing, sagō' pandu'anta kam
magā' pagkahibi manusiya' ameya' ma aku.”
20 Takale pa'in lling si Isa e' duwangan itu, magtūy
ni'bbahan pokot sigā bo' yampa ameya' ma iya.
21 Makalanjal pa'in si Isa minnē', aniya' isab ta'nda'na
duwangan magdanakan, si Yakub maka si Yahiya, anak si
Sibidi. Ina'an sigā ma diyata' bayanan magbeya' maka mma'
sigā amahāp pokot. Nilinganan e' si Isa duwangan itu, sinō'
ameya' ma iya.
22 Magtūy ni'bbahan mma' sigā maka bayanan, bo' ameya'
ma si Isa.

Kauli'an e' si Isa Saki Kaginisan
(Lukas 6:17-19)

23 Na, nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Amandu'
na pa'in iya ma deyom kalanggalan. Magnasihat iya lapal
ahāp pasal kapagparinta Tuhan ma manusiya'. Kauli'an
e'na saga a'a kamemon ya taluwa' saki maka kalammahan
indaginis.
24 Jari pasaplag kabantuganna ni kaluha'an lahat Siriya.
Angkan saga a'a maina'an bay amowa pagkahi sigām ni si
Isa, sai-sai kap'ddi'an atawa taluwa' saki indaginis, saga a'a
sinōd saitan, a'a binawi-bawi, maka a'a amatay ugat sigām.
Kauli'an sigām kamemon e' si Isa.
25 Jari landu' aheka saga a'a bay paturul ma iya, a'a min
lahat Jalil maka min Sangpū' Da'ira. Aniya' isab saga a'a min
da'ira Awrusalam, min kaluha'an lahat Yahudiya, sampay
min dambila' sapa' Jordan.

5

Kahāpan Sab'nnal-b'nnal
(Lukas 6:20-23)

1 Manjari pag'nda' pa'in si Isa ma manusiya' sikatimukan
inān, patukad iya ni bīd bo' aningkō' mahē'. Pina'an ni iya
saga mulidna,

2 ati anagna' iya amandu' ma sigām, yuk-i,
3 “Aheya kahāpan ma sasuku kata'uwanna
halam aniya' pasangdolanna saddī min Tuhan,
sabab tantu aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.
4 Aheya kahāpan sasuku magkarukka'an,
sabab pinahantap pangatayanna e' Tuhan.
5 Aheya kahāpan sasuku areyo' pangatayanna,
sabab makataima' iya pusaka' min Tuhan.
6 Aheya kahāpan sasuku magmatayan itikad abontol,
sabab karūlan iya e' Tuhan.
7 Aheya kahāpan sasuku ma'ase' ma kasehe'anna,
sabab ya du iya kina'ase'an e' Tuhan.
8 Aheya kahāpan sasuku apote' atayna tudju ni Tuhan,
sabab makapag'nda' du iya maka Tuhan.
9 Aheya isab kahāpan sasuku amapagsulut ma saga pagkahina,
sabab kaōnan iya anak Tuhan.
10 Aheya isab kahāpan sasuku nila'at ma sabab pameya'na ma kabaya'an Tuhan,
sabab aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.
11 “Aheya isab kahāpanbi bang kam ganta' niudju' maka pininjala', maka bang kam nilimut ngga'i ka b'nnal ma sabab pameya'bi ma aku.
12 Subay kam akōd to'ongan bang buwattē', sabab tantu du aheya tungbasbi ma deyom sulga'. Buwattē' isab bay paminjala' ma saga nabi ya bay ma dunya itu ma masa awal e'.”

Asin maka Sawa
(Markus 9:50; Lukas 14:34-35)

13 Amandu' lagi' si Isa, yuk-i, “Ka'am bebeya'anku dalil asin ma bangsa manusiya'. Sagō' bang asin itu magtinu' na, halam aniya' pamabalik nanamna. Halam aniya' kagunahanna, hal tinimanan bo' pinaggi'ikan e' a'a.
14 “Ka'am ilu dalil sawa pamasawa bangsa manusiya'. Bang aniya' kaluma'an pat'nna' ma diyata' būd, ta'nda'an di-na du.
15 Halam aniya' anū'an palita'an bo' turunganna maka undam, sagō' pinat'nna' ma diyata' pat'nna'anna bo' amuwan sawa ma sasuku ma deyom luma'.
16 Buwattē' du isab kam, subay kam amuwan sawa ma pagkahibi manusiya'. Hatina subay ta'nda' kahinanganbi ahāp e' a'a kasehe', bo' sigām tabowa ananglitan Mma'bi ma sulga'.”

Sara' si Musa maka Kamaksuranna

17 “Da'a kam maghimangkan saga aku pi'itu amapasan
sara' ya bay pang'bba e' si Musa, maka pandu' bay min
kanabi-nabihan. Ya gawiku pi'itu subay pahatiku pasal sara'
he' bang ai kamaksuranna to'ongan.
18 Haka'anta kam to'ongan: sat'ggol masi langit maka
dunya itu, halam du aniya' kinulangan min sara' itu
minsan la'a hal dambatang sulatna maka balisna. Subay
asampulna' kamemon bo' yampa pahalam kapūsanna.
19 Angkan sai-sai angalanggal sara' itu minsan la'a hal ma
kariki'an, maka bang bidjakanna sehe'na ameya' ma iya
angalanggal, a'a inān areyo' to'ongan ma deyom pagpar-
intahan Tuhan. Sagō' sai-sai ya ameya' ma sara' sampay
amandu'an sehe'na subay ameya', alanga du iya ma deyom
pagparintahan Tuhan.
20 Sagō' haka'anta kam, mbal kam makasōd ni deyom
pagparintahan Tuhan bang mbal palabi ka'adilanbi min
ka'adilan saga Parisi maka saga guru sara' agama.”

Pasal Pamapatay Pagkahi Manusiya'

21 “Bay na takalebi panoho'an ma saga a'a ma masa awal
e', ya yuk-i, ‘Wajib kam da'a amapatay pagkahibi manusiya'.
Sai-sai amapatay pagkahina pinat'nna'an hukuman.’
22 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai
angastol ma pagkahina subay nihukum. Maka sai-sai
angōn ‘dupang’ ma sehe'na subay binowa ni Tumpukan
Maghuhukum.* Sai-sai isab amah'llingan pagkahina,
yukna, ‘Ē! Babbal ka! Halam aniya' pūsnu!’ Piligdu a'a
inān pinalabay min api nalka'.
23 Angkanna, bang ka ganta' ma deyom langgal song
anukbal ai-ai ni Tuhan, bo' taentomnu aniya' pagkahinu
ap'ddi' atayna ma ka'a,
24 mailuhun lagi' panukbalnu ati pasa'ut ka ni pagkahinu
inān maghāp maka iya dahū bo' yampa ka pabīng angung-
suran panukbalnu ni Tuhan.
25 “Abila ka tinuntutan e' a'a bo' tin'kkahan ni sara',
bowahun iya magsulut ma halam gi' makatampal ni sara'.
Sabab bang kam mbal magsulut dahū, tin'kkahan ka ni
huwis, ati ni'nde'an ka e' huwis ni saga pulis bo' ni'isi ni
deyom kalabusu.
26 Jari ka'ddasan ka maina'an. Subay puwasannu bay
kataksilannu kamemon bo' yampa ka makaluwas minnē'.”

Pasal Pangaliyu-lakad

---

* **5:22 5:22** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna saga Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

27 “Bay na takalebi panoho'an ītu, ya yuk-i, ‘Wajib kam
da'a angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'bi.’
28 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai
ang'nda' ni d'nda maka e'na anganapsuhan iya, a'a inān
katōngan dusa sabab makalandu' na iya angandusa ni
d'nda he' ma deyom pikilanna.
29 Bang matanu kowan ganta' amowa ka'a magdusa,
subay paggatun. Gom lagi' lugitnu matanu ilu bo' tin-
imanan. Ahāp lagi' abuta matanu dambila', bang pa'in
da'a nilarukan katibu'ukannu ni deyom nalka' ma ajukup
matanu karuwambila'.
30 Damikiyanna isab bang tangannu kowan ganta' amowa
ka'a magdusa, paggatun. Gom lagi' pinukulan dambila' tan-
gannu bo' tinimanan. Ahāp lagi' apukul dambila' tangannu,
bang pa'in da'a nilarukan katibu'ukannu ni deyom nalka'
ma ajukup tangannu karuwambila'.”

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Matiyu 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18)

31 “Aniya' isab bay panoho'an sara', ya yuk-i, ‘Sai-sai
animanan h'ndana subay iya amuwan pagpasahan.’
32 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai
animanan h'ndana ma halam aniya' sababanna, ma halam
du bay angaliyu-lakad min iya, taga-dusa l'lla inān ma
h'ndana he'. Sabab bang d'nda he' aminda h'lla, taga-dusa
iya angaliyu-lakad min h'llana tagna'. Maka dusahan isab
l'lla angah'nda d'nda inān.”

Pasal Pagsapa

33 “Bay na takalebi isab panoho'an ma saga a'a masa awal
e', ya yuk-i, ‘Wajib kam da'a magputing bang bay makasapa.
Wajib isab sinuhul bang aniya' najalbi ni Tuhan.’
34 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: da'a kam
magsapa. Da'a sibahatunbi sulga' pagsapahanbi sabab
paningkō'an Tuhan ko' inān.
35 Da'a sibahatunbi dunya sabab pat'kkaran tape'na.
Sampay da'ira Awrusalam, da'a sibahatunbi isab sabab
suku' Tuhan, ya Sultan Mahatinggi.
36 Minsan kōkbi, subay mbal sibahatbi pagsapahanbi
sabab ngga'i ka ka'am ya bay amapanjari. Minsan dalamba
bu'unbi mbal kapindahanbi walna'na ni ettom atawa ni
pote'.
37 Bang kam angaho', subay aho' sadja, bang kam ma-
gin'mbal, subay mbal sadja. Ai-ai pamasugpatbi saddī
minnē', min saitan patila'atun ko' itu.”

Pasal Pamalos
(Lukas 6:29-30)

38 “Bay na takalebi panara', ya yuk-i, ‘Bang aniya' amaka'at dambila' mata sehe'na subay binalosan pinaka'at dambila' matana. Damikiyanna bang aniya' angalutu empon sehe'na subay binalosan nilutu emponna.’
39 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: da'a kam amalos bang aniya' makarusa ma ka'am. Abila aniya' a'a anampak baihu'nu dambila', patampalun isab dambila' panampakanna.
40 Abila aniya' ganta' anuntutan ka'a bo' niamu' multa kamisitanu, pamuwanun ma iya sampay badju'nu.
41 Abila aniya' a'a magmandahan ka'a pasehe' ma iya dabatu lawakna, sehe'in gi' iya duwa batu.
42 Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka sai-sai bilahi angindam, paindamin.”

Pasal Lasa ma saga Banta
(Lukas 6:27-28, 32-36)

43 “Bay na takalebi isab pamandu' dakayu' itu, ya yuk-i, ‘Kalasahinbi bagaybi, sagō' kab'nsihinbi bantabi.’
44 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: kalasahinbi bantabi. Amu'-amu'inbi kahāpan min Tuhan sasuku angala'at ka'am
45 bo' supaya kam an'ppu addat Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'. Sabab Tuhan ya amasilak llaw ma a'a kamemon ahāp ka atawa ala'at. Amap'ttak iya ulan ma saga a'a maghinang kabontolan sampay isab ma a'a maghinang kala'atan.
46 Bang hal a'a alasahan ka'am ya kalasahanbi, da'a kam aholat tinungbasan pahala' e' Tuhan. Minsan saga a'a magā' sukay parinta, alasa du ma sasuku alasahan sigām.
47 Bang hal bagaybi ya saginabi pahāp, sali' du kam maka saga a'a mbal magta'at ma Tuhan, sabab ya du sigām magsagina dakabagayan. Mbal pabidda' kahāp addatbi min sigām.
48 Ka'am ilu subay ajukup ma kaul maka pi'il tudju ni a'a kamemon, buwat Mma'bi ma sulga'.”

6

Pagtabang ma Miskin

1 “Kamaya'-maya' kam. Bang aniya' kahāpan hinangbi pagta'atbi ni Tuhan, da'a hinangunbi ma mata mairan. Sabab bang buwattē' hinangbi, halam aniya' tungbasbi min Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'.

2 “Angkanna, bang aniya' pamuwanbi ma a'a kulang-
kabus, da'a pagbantugunbi. Da'a s'ppuhunbi a'a maglaku-
laku in sigām ahāp, ya anarakka ma matahan saga a'a
kamemon, ma deyom langgal ka atawa ma paglabayan.
Tu'ud sigām bilahi sinanglitan e' saga manusiya'. Haka'anta
kam to'ongan, sanglit min manusiya' ya panungbas sigām,
halam saddī.
3 Sagō' ka'am ilu, bang aniya' tabangbi a'a miskin, subay
halam aniya' makata'uwan iya, minsan bagaybi.
4 Subay halam aniya' makata'u. Jari bang buwattē',
tinungbasan du kam e' Mma'bi Tuhan, ya maka'nda' ma ai-
ai hinangbi minsan halam aniya' makata'u.”

Pasal Panambahayang
(Lukas 11:2-4)

5 “Bang kam anambahayang, da'a sengorinbi saga a'a
maglaku-laku in addat sigām ahāp. Sabab tagian sigām
an'ngge anambahayang ma deyom langgal atawa ma paglal-
abayan a'a bo' supaya ta'nda' e' kamemon. Haka'anta kam
to'ongan, bang sigām kasanglitan e' a'a, ya na he' panungbas
sigām. Halam aniya' saddī.
6 Sagō' ka'am ilu, bang kam anambahayang, pasōd kam
ni deyom bilik. Tambolunbi lawang bo' yampa kam
anambahayang ni Mma'bi Tuhan, ya mbal ta'nda'. Ati
Mma'bi, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi minsan halam
aniya' makata'u, anungbas du ma ka'am.
7 “Bang kam anambahayang, da'a paggunahunbi ba'anan
kabtangan halam aniya' pūsna, buwat panambahayang
saga a'a ya magta'at ma tuhan-tuhan saddī. Sabab kinabā'
e' sigām in panambahayang sigām kinale e' Tuhan saukat
na ataha' sidda.
8 Da'a sigām sengorinbi, sabab kinata'uwan asal e' Mma'bi
Tuhan bang ai kasusahanbi minsan mbal pah'llingbi.
9 Jari itu, bang kam anambahayang subay buwattitu
kal'ngngananna:
‘O Mma' kami Tuhan ma sulga',
bang pa'in pinagaddatan ōnnu e' kamemon,
10 Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma kamemon
manusiya',
Bang pa'in bineya' kabaya'annu ma dunya itu
buwat asal bineya' mailu ma sulga'.
11 Jukupin kami balanja' ma llaw itu.
12 Ampunun saga dusa kami,
buwat kapangampun kami ma sai-sai makarusa ma
kami.
13 Da'a kami tugutin binowa ni deyom sasat,
sagō' papuwasun kami min nakura' saitan, ya patila'atun.’

14 “Bang kam angampun saga a'a makarusa ni ka'am, ya
du ka'am niampun e' Mma'bi ma sulga'.
15 Ya balikna, bang mbal ampunbi a'a bay makarusa ni
ka'am, ya du ka'am mbal niampun e' Mma'bi Tuhan.”

Pasal Pagpuwasa

16 “Bang kam amuwasa da'a subay pala'atunbi pa-
maihu'anbi, buwat a'a maglaku-laku inān in sigām ahāp.
Mbal sigām angupiksa' di-sigām, pangilahan a'a kasehe' in
sigām magpuwasa. Haka'anta kam to'ongan, bang sigām
kasanglitan e' manusiya', ya na he' panungbas sigām.
Halam aniya' saddī.
17 Saguwā' ka'am ilu, bang kam amuwasa, kula'upinbi
baihu'bi maka surayunbi bu'unbi,
18 bo' mbal kinata'uwan e' a'a kasehe'an in ka'am
amuwasa. Ya sadja makata'u Mma'bi Tuhan ya mbal ta'nda'
e' manusiya'. Ati Mma'bi ilu, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi
sampay ma kalimbungan, anungbas du ma ka'am.”

Pasal Karaya ma Deyom Sulga'
(Lukas 12:33-34)

19 “Da'a kam magtimuk alta' maitu ma dunya, sabab
hal magka'at, suma'an pinagkeket e' ulat, suma'an ginaha',
suma'an isab nilangpasan.
20 Sagō' maghinang kam ahāp bo' aniya' karayabi tinau'an
ka'am ma deyom sulga', sabab karaya mahē' mbal takeket
e' ulat, mbal magkagaha', maka mbal kalangpasan.
21 Sababna maingga-maingga panau'anbi alta'bi, mahē' ya
pataptapan pangatayanbi.”

Pasal Palita'an ma Deyom Baranta
(Lukas 11:34-36)

22 “Matabi itu sapantun palita'an amuwan sawa ma
deyom ginhawabi. Bang ahāp matabi, asawa sampay
deyom ginhawabi.
23 Sagō' bang matabi mbal ahāp, angalendom sampay
ginhawabi. Bang yukbi aniya' ma ka'am kasawahan bo'
pa'in halam, na aheya kalendomanbi.
24 “Ya niōnan sosoho'an mbal makapagduwa nakura',
sabab tantu kab'nsihanna nakura'na dakayu' maka kalasa-
hanna dakayu'. Amalut iya ma dakayu' ati taikutanna
dakayu'. Hatina mbal kam manjari maghinang ma Tuhan
bang pilak ya paheyabi ma atay.”

Da'a Magsusa
(Lukas 16:13; 12:22-31)

25 “Angkanna kam soho'ku da'a sakit magsusa pasal
kallumanbi, bang ai kakanbi maka bang ai inumbi. Da'a

kam magsusa isab pasal ginhawa baranbi bang ai ka-
pan'mmekbi. Sabab kallumta itu labi ahalga' ma kita
min kapamanganta. Ya du baranta, labi ahalga' min
pan'mmekta.
26 Nda'unbi saga manuk-manuk paleyang. Mbal mag-
tanom, mbal magani. Mbal isab anau' kinakan ma llaw
damuli. Sagō' binalanja'an du sigām e' Mma'bi ma sulga'.
Bo' ka'am ilu, ahalga' gi' to'ongan min kamanuk-manukan.
27 Sai bahā' makapataha' umulna minsan la'a hal danjām,
ma sabab kasusahanna?
28 "Angay isab kam magmasusa ma pasal pan'mmekbi?
Nda'unbi saga sumping ma deyom kaparangan bang buwat-
tingga katomo'na. Mbal magsangsā' maghinang, mbal
magt'nnun.
29 Sagō' haka'anta kam, minsan sultan Sulayman maka
kahaldayana ma masa awal e', mbal du maka'atu lingkat
pamakayna ma dakayu' sumping itu.
30 Bang Tuhan ya makapayakun kaparangan ya tatasanna
dang'llaw du, bo' pagsalung alanos sampay tinunu', tantu
Tuhan amas'mmekan ka'am. Akulang pahāp pangandolbi
ma iya!
31 "Angkanna kam subay mbal magmasusa. Da'a kam
magupama buwattitu: ai pagkakanta, ai paginumta, ai
bahā' pas'mmekta?
32 Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na pa'in
he'-i kinasusahan e' sigām. Sagō' ka'am ilu, kinata'uwan e'
Mma'bi ma sulga' in ina'an kagunahanbi asal.
33 Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan maka
kabontolan atay ya kabaya'anna. Manjari pinaniya'an du
kam ai-ai kulang-kabusbi.
34 Angkan kam subay mbal magkasusahan pasal llaw
salung sabab saddī kasusahan ma llaw sinōng. Sarang na
pagsusahanbi hal ma llaw itu."

7

Pasal Panoway Pagkahi
(Lukas 6:37-42)

1 "Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan.
2 Sabab bang kam ganta' amat'nna' hukuman ma sehe'bi,
ya du ka'am pinat'nna'an hukuman e' Tuhan, pinapagton-
god maka bay pangahukumbi sehe'bi he'. Ai-ai pan'ppongbi
ma sehe'bi, ya du isab pan'ppong Tuhan ma ka'am.
3 Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk ma
mata sehe'bi, ati mbal ta'nda'bi batang kayu ya ma deyom
matabi?

4 Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi, ‘Tabiya', la'ananta
bukbuk min matanu ilu.’ Bo' pa'in aniya' batang kayu ma
deyom matabi!
5 In ka'am ilu maglaku-laku halam taga-sā'! La'aninbi gi'
dahū ya bukbuk ma matabi ilu supaya asawa pang'nda'bi,
bo' yampa kam angala'anan bukbuk min mata sehe'bi.
6 “Da'a kam amuwan ai-ai asussi ma saga a'a ala'at, ya
sali' sapantun ero'. Ya aniya' pabibud angal'kkob ka'am.
Lapalbi ahalga', ya pinagbahasa mussa'bi, da'a larukinbi ni
saga bawi. Ya aniya' pinaggi'ik-gi'ikan e' sigām.”

Angamu'-ngamu', Amiha, Mikiukab
(Lukas 11:9-13)

7 “Angamu'-ngamu' kam, ati binuwanan du. Amiha kam,
ati makabāk du kam. Mikiukab kam, ati niukaban du kam.
8 Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du. Sai-sai amiha
makabāk du. Sai-sai isab mikiukab niukaban du.
9 Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an tinapay e'
anakbi, buwananbi bahā' batu?
10 Atawa bang angamu' daing, buwananbi bahā' sowa?
11 Minsan ka'am dusahan ilu ata'u amuwanan anakbi ai-
ai makahāp, luba'-lagi'na na Mma'bi ma sulga' ata'u du
amuwanan ai-ai makahāp ni sasuku angamu' ni iya.
12 “Manjari bang kabaya'anbi kinahāpan e' a'a, subay isab
sigām kahāpanbi. Ya na he' kamaksuran sara' ya bay tasulat
e' si Musa maka saga kanabi-nabihan.”

Lawang Akiput
(Lukas 13:24)

13 “Pasōd kam min lawang akiput, sabab ya lān tudju ni
nalka' aluha pasōranna maka aluhay nil'ngngan. Aheka
isab manusiya' ameya' min lān inān.
14 Saguwā' ya pasōran tudju ni sulga' akiput maka ahunit
nil'ngngan. Akulang isab a'a makatuli' iya.”

Pasal Kayu maka Buwa'na
(Lukas 6:43-44)

15 “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e'
saga a'a magbau'-bau' in sigām nabi. Ahāp pangluwahan
sigām bang ma pang'nda'ta, sali' sapantun bili-bili mbal
makamula. Sagō' ma deyom atay sigām sali' sigām ero'
talun, sidda ab'ngngis.
16 Takilābi du sigām min kahinangan sigām, buwat kayu
takilā min buwa'na. Mbal kita angā' buwa' anggul min kayu
puhung, atawa buwa' kayu igira* min sampinit.

---

* **7:16 7:16** Kayu igira: kayu ahāp buwa'na. ‘Fig’ ōnna ma bahasa Ingglis.

17 Bang kayu ahāp, ahāp isab buwa'na. Sagō' bang kayu
mbal ahāp, mbal isab ahāp buwa'na.
18 Bang kayu ahāp mbal makabuwan buwa' ala'at.
Damikiyanna bang kayu ala'at suligna, mbal makabuwan
buwa' ahāp.
19 Bang aniya' kayu mbal ahāp pagbuwa'na, pinuwad du
bo' tinimanan ni deyom api.
20 Angkan yukku ma ka'am, takilābi du saga nabi ya ngga'i
ka b'nnal sabab min kahinangan sigām.”

Saga A'a Mbal Takilā
(Lukas 13:25-27)

21 “Ngga'i ka a'a kamemon ya anabbut aku ‘Panghū', O
Panghū',’ makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan. Luwal
saga a'a ya ameya' ma kabaya'an Mma'ku ma sulga'.
22 Bang ta'abut na llaw pangahukum ma manusiya', aheka
du amissala ni aku, yuk-i: ‘O Panghū', bay kami amatanyag
lapal Tuhan min kawasa ōnnu. Bay kami amala'an ba'anan
saitan min deyom baran a'a, maka aheka isab saga hinang
makainu-inu bay tahinang kami, min kawasa ōnnu.’
23 Sakali bontolanku sigām, yukku, ‘Mbal kam takilāku.
Ala'an kam min aku, ka'am kamemon maghinang kala'atan
ilu.’ ”

Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'
(Lukas 6:47-49)

24 “Na, sasuku a'a akale ma bissalaku itu sampay ameya',
in iya sali' a'a ahāp akkalna, ya bay makahinang luma'na
ma papagan abatu.
25 Manjari aniya' ulan alandos bay patumbuk, maka
angandunuk kasapa'an, maka taluwa' hunus luma' inān.
Sagō' halam ah'bba' sabab ahogot papaganna.
26 Sasuku isab akale ma bissalaku bo' mbal ameya', sali'
kahantang a'a kulang akkalna, ya makahinang luma'na ma
kal'bbohan.
27 Jari aniya' ulan alandos patumbuk, bo' angandunuk
kasapa'an, bo' taluwa' hunus luma' inān. Magtūy ah'bba',
alubu to'ongan.”
28 Aubus pa'in e' si Isa amissala, kinainu-inuhan pandu'na
e' ba'anan a'a bay makakale inān.
29 Ya angkan buwattē' sabab magbidda' to'ongan pandu'
si Isa maka pandu' saga guru sigām. Taga-kawasa asal si
Isa bang amandu'.

8

A'a Ni'ipul Kauli'an
(Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16)

1 Makalūd pa'in si Isa min bīd-bīd inān, aheka to'ongan
a'a bay paturul ma iya.
2 Manjari aniya' a'a ni'ipul pina'an ni si Isa bo' angōk-tu'ut
min dahuanna. Yukna, “Tuwan, bang ka bilahi, kauli'annu
aku.”
3 Magtūy tin'ppak a'a inān e' si Isa. Yuk si Isa, “Bilahi
sadja aku. Kauli'an na ka!” Saru'un-du'un du kauli'an ipul
a'a inān.
4 Yuk si Isa ni iya, “Pakale ka. Da'a ka angahaka ni sai-
sai ya bay tahinang ma ka'a ilu. Sagō' pehē' ka patūy ni
imam bo' palilingun barannu ma iya. Puwas e' tukbalin
kukulbanan ni Tuhan buwat bay pamandu' e' si Musa,
tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na.”

Sosoho'an Kapitan Kauli'an
(Lukas 7:1-10)

5 Manjari itu, pasōd pa'in si Isa ni deyom da'ira Kapir-
naum, aniya' dakayu' kapitan bangsa Rōm bay pasampang
ni iya angamu' tabang.
6 Yukna ni si Isa, “Tuwan, aniya' sosoho'anku ma
luma'. Ina'an iya palege, mbal minsan makaosegan di-na.
Kap'ddi'an iya to'ongan.”
7 Yuk si Isa, “Pehē' du aku amauli' iya.”
8 “Da'a ka pehē', Tuwan,” yuk kapitan. “In luma'ku mbal
tōp papehe'annu. Angabtang sadja ka minnilu ati kauli'an
du sosoho'anku he'.
9 Minsan aku itu, biyaksa du pinagbaya'an e' a'a min
diyata'anku, maka aniya' isab sundalu pagbaya'anku. Bang
sō'ku dangan pehē', pehē' du iya. Bang sō'ku dangan pi'itu,
pi'itu du iya ni aku. Damikiyanna bang aniya' pahinangku
ma sosoho'anku, magtūy nihinang e'na.”
10 Pagkale pa'in pah'lling kapitan itu e' si Isa, ainu-inu iya.
Yukna ni saga a'a paturul ma iya inān, “Haka'anta kam
to'ongan. Minsan ma deyom bangsatam Isra'il halam aku
bay makabāk a'a buwat kapitan itu, akosog imanna.
11 Pakale kam. Ma waktu sinōng aheka a'a min bangsa
kaginisan, a'a bay min sobangan maka min s'ddopan,
magtingkō'an magsalu maka disi Ibrahim, si Isa'ak maka
si Yakub.
12 Sagō' saga bangsa Isra'il itu, ya suku' ma pagparintahan
Tuhan, nilarukan du tudju ni kalendoman, ati maina'an
magalud maka magtage'ot empon sigām sabab min kapag-
susun sigām.”
13 Sakali amissala si Isa ni kapitan inān, yukna, “Amole'
na ka. Tahinang ma ka'a buwat bay pagkahagadnu.”
Manjari saru'un-du'un kauli'an sosoho'anna ma waktu he'-i
du.

Aheka A'a Kauli'an
(Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41)

14 Sakali palanjal si Isa pehē' ni luma' disi Simun.
Pagsōdna ni deyom luma' inān, ta'nda'na mato'a si Simun
d'nda palege maina'an, nil'mmun.
15 Ni'ntanan e' si Isa tangan d'nda itu, ati pahali magtūy
bay l'mmunna. Puwas e' punduk iya angalabotan disi Isa.
16 Ta'abut pa'in pas'ddop llaw, aheka a'a sinōd saitan bay
binowa pina'an ni si Isa. Ati pinala'an e'na saga saitan, min
kabtanganna sadja. Maka a'a taga-saki inān kamemon bay
kauli'an e'na.
17 Buwattē' hinangna bo' aniya' kamaksuran ma bay
tasulat ma Kitab e' nabi Isaya, ya yuk-i,
"Bay iya anguli'an saga kalammahantam,
bay iya ananggung saga sakitam."

A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa
(Lukas 9:57-62)

18 Ta'nda' pa'in e' si Isa aheka a'a ma sakalibutna, yukna
ni saga mulidna, "Sūng kitam pauntas ni dambila' danaw."
19 Ma halam gi' sigām makauntas, aniya' dakayu' guru
sara' agama bay pina'an ni si Isa. Yukna, "Tuwan Guru,
lilla' aku ameya' ma ka'a pi'ingga-pi'ingga papehe'annu."
20 Yuk sambung si Isa, "Gom hayop talun aniya' pata-
pukanna, maka saga kamanuk-manukan aniya' pugaranna.
Sagō' aku Anak Manusiya' itu, halam aniya' minsan patuli-
hanku luggiya'."
21 Aniya' isab dakayu' mulid inān ah'lling ni si Isa, yukna,
"Tuwan, paba'irun lagi' aku pabīng ni luma'. Subay na
apuwas pangubulku ma mma'ku bo' yampa aku ameya' ma
ka'a."
22 Sagō' yuk si Isa, "Ameya' na ka ma aku. Patut bang a'a
amatay pinakubul ma saga a'a ya halam kaniya'an kallum
taptap."

Baliyu maka Goyak
(Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25)

23 Puwas e' paruwa' si Isa ni bayanan, maka ameya' isab
saga mulidna.
24 Makauntas pa'in, parugpak hunus ni danaw inān.
Agon-agon sigām abuhaw sabab sinasay e' goyak, sagō'
ina'an si Isa atuli.
25 Pasekot ni iya saga mulidna amati' iya. "O Tuwan," yuk
sigām, "anabang ka sabab abuhaw na kitam!"
26 Yuk si Isa ma sigām, "Angay kam tināw? Kulang pahāp
imanbi!" Manjari pabungkal si Isa bo' yampa soho'na

baliyu maka goyak inān pahondong. Saru'un-du'un du
magtūy at'ddo' lahat inān.
27 Ainu-inu saga mulid e'. “Ai bahā' a'a itu?” yuk sigām.
“Minsan baliyu maka goyak kapagagihan e'na.”

Duwangan A'a Kapala'anan Saitan
(Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39)

28 Pagubus, makatandan disi Isa pehē' ni dambila' danaw,
ni lahat saga a'a Gadara. Makarunggu' pa'in, aniya' pasam-
pang ni iya duwangan a'a bay paluwas min kakubulan, a'a
sinōd saga saitan. Landu' ab'ngngis saga a'a itu angkan
halam aniya' makatawakkal palabay minna'an.
29 Magtūy sigā angolang, yuk-i, “O Anak Tuhan! Ai
lamudnu ma kami? Pi'itu ka bahā' aminasa kami ma mbal
gi' ta'abut ganta'an?”
30 Na, atā-tā lagi' minnē', aniya' ba'anan bawi
magkakanan.
31 Sakali anganjunjung saga saitan e' ma si Isa, yuk-i,
“Bang kami subay pala'annu, pasōrun kami ni deyom baran
saga bawi inān.”
32 “Pehē' na kam,” yuk si Isa. Sakali ala'an saga saitan
min baran a'a he' bo' pasalin pehē' ni deyom baran ba'anan
bawi. Magtūy maglumpat paragan ba'anan bawi he' min
pampang tudju ni deyom danaw, ati alembo kamemon.
33 Jari saga magi'ipat bawi inān paragan pehē' ni
kaluma'an angahaka'an saga a'a maina'an pasal bay tahi-
nang e' si Isa ma saga a'a sinōd saitan e'.
34 Angkan paluwas saga a'a min kaluma'an inān amāk si
Isa. Magbāk pa'in, angamu' sigām junjung ni iya, bang pa'in
iya ala'an min lahat sigām.

9

A'a Amatay Ugatna Kauli'an
(Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26)

1 Paruwa' na si Isa ni bayanan bay pameya'anna
bo' yampa pabīng ni dambila' danaw, ni kauman ya
pat'nna'anna.
2 Jari maina'an pa'in, aniya' binowa ni iya a'a amatay
ugatna, hal pabahak la'a ma palegehanna. Makata'u pa'in si
Isa in a'a amowa inān angandol ma iya, yukna ni a'a amatay
ugatna, “Otō', da'a ka asusa. Niampun na paldusahannu.”
3 Aniya' maina'an saga guru sara' agama magupama
dansehe'an. Yuk sigām, “Oy! A'a itu ah'lling kupul ma
Tuhan!”
4 Sagō' asal kinata'uwan e' si Isa bang ai ma pikilan sigām.
Yukna, “Angay ala'at hona'-hona'bi ilu?

5 Kumpasunbi bang ingga ya aluhay: bang yukku ni a'a,
‘niampun na dusanu’, atawa bang yukku, ‘pabungkal ka bo'
ka lum'ngngan?’
6 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi
in aku, Anak Manusiya', taga-kapatut angampun dusa ma
deyom dunya itu.” Jari amissala si Isa ni a'a amatay ugatna
inān. “Pabungkal na ka,” yukna. “Bowahun palegehannu
ilu bo' ka amole'.”
7 Sakali pabungkal a'a inān sampay amole'.
8 Pag'nda' saga a'a inān ma hinang si Isa, sinōd sigām
tāw. Sinanglitan Tuhan e' sigām ma sabab kawasa bay
pamuwanna ma manusiya' makahinang buwattē'.

Si Matiyu Binowa Ameya' ma si Isa
(Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32)

9 Makal'ngngan pa'in si Isa, aniya' ta'nda'na dakayu' a'a
niōnan Matiyu aningkō' ma deyom upis pagā'anna sukay
parinta. Yuk si Isa ma iya, “Pi'itu na ka ameya' ma aku.”
An'ngge magtūy si Matiyu bo' ameya' ma si Isa.
10 Jari amangan si Isa ma luma' si Matiyu. Aheka isab
saga maga'ā' sukay parinta maka saga a'a baldusa kasehe',
ina'an pasalu ni si Isa maka saga mulidna.
11 Hinabu sigām magsalu, aniya' saga Parisi ang'nda' ni
sigām. Yuk saga Parisi itu ni mulid si Isa, “Angay gurubi
ilu magsalu maka saga maga'ā' sukay parinta maka saga a'a
dusahan kasehe'?”
12 Takale e' si Isa patilaw sigām ati yukna, “Bang a'a
abasag mbal na magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a
taga-saki.
13 Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma Kitab Jabul, ya yuk-
i, ‘Mbal ahalga' ma aku susumbali'an ya pagkulbanbi. Ya
kabaya'anku to'ongan subay kam ma'ase' ma pagkahibi.’ ”
Yuk si Isa gi', “Ngga'i ka a'a a'adil ya maksudku pi'itu, sagō'
a'a baldusa supaya sigām ameya' ma aku.”

Pasal Pagpuwasa
(Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39)

14 Manjari pehē' saga mulid si Yahiya Magpapandi ni
si Isa atilaw iya, yuk-i, “Tuwan, kami maka saga Parisi
magpuwasa na pa'in, sagō' mulidnu ilu mbal amuwasa.
Angay bahā'?”
15 Anambung si Isa magparalilan. “Asusa bahā' saga
luruk ni pagkawinan sat'ggol maina'an lagi' pangantin l'lla
ma atag sigām? Tantu mbal. Sagō' ma llaw sinōng, bang
ta'abut na waktu kapamala'an pangantin l'lla min sigām,
minnē' sigām anagna' amuwasa.”

16 Puwas e' magparalilan si Isa pasal pamandu'na, yukna,
“Halam aniya' a'a amatupak kakana' baha'u, kakana' halam
bay nirakdakan, ni badju' ndang. Sabab bang buwattē'
pakongkong du tupak baha'u, ati agese' du min kakana'
ndang. Jari paheya gom pa'in gese'na.”
17 Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u,
yukna, “Halam aniya' angisi binu baha'u ni deyom pangisi-
han kuwit hayop bang ndang na. Bang ganta' buwattē'
tantu abustak. Abu'us du binu, ati kaliman bay pangisihan
e'. Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u.
Jari ya binu maka pangisihanna anatas sali'-sali'.”

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56)

18 Sabu si Isa masi amandu' ma sigām, aniya' pina'an
ni iya dakayu' nakura' langgal. Pasujud iya ma dahuan si
Isa. Yukna, “Tuwan, yamboho' amatay anakku d'nda. Sagō'
bang ka ameya' ma aku amat'nna' tangannu ma iya, tantu
iya allum.”
19 Sakali an'ngge si Isa bo' paturul ma nakura' inān.
Pabeya' isab ma iya saga mulidna.
20 Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan. Sangpū' na
maka duwantahun halam bay atitis laha'na. Pasekot iya ni
si Isa min buli'an, bo' ama'abut tanganna ni tōng juba si Isa.
21 Yukna ma deyom pikilanna, “Bang sadja tasagidku
minsan la'a hal tōng s'mmekna, pauli' du sakiku.”
22 Jari palingi' si Isa ati ta'nda'na d'nda itu. Yukna, “Arung,
da'a ka asusa. Pauli' na sakinu sabab min pangandolnu.”
Magtūy saru'un-du'un kauli'an d'nda itu.
23 Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, ta'nda'na maina'an
saga a'a magsuling maka ba'anan a'a magkasensongan.
24 Yuk si Isa ma sigām, “Paluwas kam kamemon. Halam
amatay onde' ilu, hal iya atuli.” Minnē' pinagtittowahan si
Isa.
25 Aubus pa'in bay pinaluwas saga a'a inān, pasōd si Isa
ni deyom bilik onde' d'nda inān bo' yampa balutanna ma
tangan. Magtūy iya punduk min baina.
26 Jari in suli-suli pasal hinang si Isa itu bay pasaplag ni
kaluha'an lahat e'.

Duwangan A'a Buta Kauli'an

27 Palanjal pa'in si Isa minnē', aniya' duwa a'a buta bay
paturul ma iya. Angalingan sigā pakosog, yuk-i, “Oy! Tubu'
si Da'ud! Ma'ase' na ka ma kami!”
28 Jari pagsōd pa'in si Isa ni deyom luma', pasekot ni iya
duwangan buta inān. Yuk si Isa ma sigā, “Magsab'nnal kam
in aku makapauli' du?”

“Aho', Tuwan,” yuk sigā.
29 Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata sigā maka
e'na ah'lling, yukna, “Tahinang ma ka'am buwat bay
pagsab'nnalbi.”
30 Magtūy du sigā maka'nda' pabīng, ati niebot-ebotan e'
si Isa, yukna, “Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal itu-i.”
31 Sagō' ala'an pa'in duwangan itu minnē', amatanyag sigā
pasal si Isa ma sakalingkal lahat inān.

A'a Aumaw Kauli'an

32 Ma sabu pa'in ala'an duwangan inān, aniya' saga a'a
pina'an ni si Isa amowa sehe' sigām ya mbal makabissala
ma sabab sinōd saitan.
33 Aubus pa'in e' si Isa bay amala'an saitan min baran a'a
itu, magtūy iya makabissala. Ainu-inu saga a'a maina'an
kamemon. Yuk sigām, “Halam aniya' bay ta'nda'tam
buwattitu ma kaluha'an lahat Isra'il itu. Yampa.”
34 Sagō' yuk saga Parisi, “A'a itu taga-barakat min nakura'
saitan, ya angkan tapaluwasna saga saitan.”

Kulang A'a Maga'ani

35 Manjari talatag e' si Isa kamemon da'ira maka
kaluma'an ma jadjahan e'-i. Amandu' na pa'in iya ma
deyom langgal, anganasihat na pa'in lapal ahāp pasal pag-
parinta Tuhan. Kauli'an e'na saga saki maka kalammahan
indaginis.
36 Pag'nda'na ma a'a kamemon inān, landu' iya ma'ase',
sabab ina'an sigām ma deyom kasusahan ma halam aniya'
anabangan sigām. Sali' sigām sapantun bili-bili halam
aniya' angupiksa' sigām.
37 Sakali yuk si Isa ni saga mulidna, “Saga a'a itu sali' dalil
huma atiguma' na buwa'na. Aluha tana', sagō' kulang a'a
magani.
38 Angkan kam subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ya tag-
dapu tana', bo' supaya iya anoho' saga a'a magani pi'itu.”

10

Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa
(Markus 3:13-19; Lukas 6:12-16)

1 Manjari nilinganan e' si Isa saga mulidna kasangpū'
maka duwa bo' buwananna sigām kawasa pamala'an saitan
min deyom baran a'a sampay pamauli' saki maka lamma
indaginis.
2 Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa bay kawakilan
e' si Isa: kaissa, si Simun ya niōnan isab si Petros, maka

danakanna si Andariyas, bo' si Yakub maka danakanna si
Yahiya, saga anak si Sibidi.
3 Pasunu' si Pilip maka si Bartolome maka si Tomas, bo' si
Matiyu ya bay magā' sukay parinta, bo' si Yakub ya anak si
Alpa. Pasunu' isab si Taddiyu,
4 bo' si Simun a'a pangangatu. Katapusan si Judas
Iskariyut, ya anukbalan si Isa ni saga bantana ma waktu
damuli minnē'.

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Markus 6:7-13; Lukas 9:1-6)

5 In sangpū' maka duwa a'a itu bay pinandu'an e' si Isa
bo' yampa sinō' pal'ngngan. Yukna, "Da'a kam pehē' ni
kaluma'an a'a ngga'i ka bangsa Isra'il, atawa ni kaluma'an
a'a Samariya.
6 Sagō' pehē' kam ni bangsa Isra'il sadja, ya sapantun bili-
bili alungay.
7 Pehē' kam magnasihat in waktu kapagparinta Tuhan
song na at'kka.
8 Pauli'unbi sasuku asaki. Pakallumunbi saga a'a bay mag-
patayan, palanu'unbi sasuku ni'ipul, maka paluwasunbi
saga saitan min deyom baran a'a. Bay kam anaima' kapatut
min aku ma halam aniya' bayadna, angkan kam subay
anabang ma halam aniya' tongodna.
9 Da'a kam amowa bulawan atawa pilak minsan hal pisita
ma deyom sabitanbi.
10 Da'a kam amowa paglutu'anan, atawa badju' pasali-
nanbi, atawa taumpa' atawa tungkud. Sabab bang a'a
maghinang, wajib iya binuwanan napakana.*
11 "Bang kam at'kka ni da'ira atawa ni kaluma'an,
piha'unbi a'a maina'an ahāp kasuddahanna, ati pahanti'
kam ma iya sampay ta'abut waktu kala'anbi min lahat
ina'an-i.
12 Bang kam pasōd ni luma' a'a, saginahunbi buwattitu,
'Bang pa'in kam kaniya'an kasannangan!'
13 Jari bang ahāp kasuddahan sigām ma luma' inān,
kat'kkahan du sigām kasannangan ya bay pangamu'bi.
Sagō' bang mbal ahāp kasuddahan sigām, papellengunbi ni
ka'am kasannangan he'.
14 Bang ganta' aniya' saga a'a mbal anagina ka'am, atawa
mbal bilahi akale ma ka'am, ala'an kam min luma' atawa
min kauman inān. Paspasinbi dahū bagunbunna min
tape'bi, tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām.
15 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan
ma manusiya', kalabihan gi' buhatna ma saga a'a ma lahat

* **10:10 10:10** Napakana: hatina gastuna atawa kallumanna.

inān min bay hukuman ma da'ira Sodom maka da'ira Gomora, lahat abantug ma sabab dusa a'ana ma masa awal e'."

Pasal Kabinasahan Sōng Pat'kka
(Markus 13:9-13; Lukas 21:12-17)

16 "Pakale kam," yuk si Isa. "Ilu kam song papehē'ku ni deyoman saga a'a ala'at. Sali' kam sapantun bili-bili pinapehē' ni deyoman ba'anan ero' talun, ya magpangal'kkob. Angkan subay ataha' akkalbi, maka subay ahatul kajarihanbi.
17 Pahalli' kam, sabab aniya' a'a an'kkahan kam ni paghukuman maka angandaplosan kam ma deyom kalanggalan.
18 Pinaharap kam ni saga gubnul maka ni saga sultan bo' pinapariksa' e' sigām, ati makasaksi' du kam ma pasalanku ni sigām sampay ni saga a'a ya ngga'i ka Yahudi.
19 Jari bang kam tinandanan ni sara', da'a kam magsusa bang ai pamissalabi atawa bang buwattingga e'bi ah'lling. Tantu kam binuwanan lapal pamissalabi bang ta'abut waktuna.
20 Sabab ngga'i ka baranbi ya ah'lling ma waktu he'-i, sagō' Rū Mma'bi Tuhan ya anabangan ka'am amissala.
21 "Ma waktu sinosōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan sigām bo' pinapatay. Aniya' du isab saga matto'a l'lla anukbalan anak sigām bo' pinapatay. Saga anak isab amantahan matto'a sigām, anoho' isab subay pinapatay.
22 Maka ka'am saga mulidku," yuk si Isa, "kinab'nsihan du e' a'a kamemon ma sabab aku ya pameya'anbi. Sagō' sasuku ahogot imanna sampay ni kahinapusan, makasampay ni kasalamatan ma deyom sulga'.
23 Bang kam ganta' bininasa ma kaluma'an dakayu', alahi kam ni kaluma'an saddī. Haka'anta kam, ma halam gi' talatagbi kalahatan Isra'il kamemon, in aku Anak Manusiya' pabalik du pi'itu.
24 "Halam aniya' mulid palanga min guruna. Halam aniya' ata palanga min nakura'na.
25 In mulid subay magsukul bang makasali' ni guruna, maka sosoho'an subay magsukul bang makasali' ni nakura'na. Na, bang aku nakura'bi pinagōnan e' sigām Be'elsebul, hatina nakura' saitan, luba'-lagi'na na ka'am sosoho'anku niōnan ala'at du e' sigām."

Pasal Sai Subay Kinatāwan
(Lukas 12:2-7)

26 “Da'a kam tināw ma saga manusiya'. Kamemon bay
nilimbungan tantu du pinaluwas. Kamemon bay tinau' ma
deyom atay tantu du pinata'u.
27 Ai-ai pangahakaku ka'am ma deyom kalendoman,
pah'llingunbi ma kasawahan. Maka ai-ai nihagas-hagas ma
taingabi, patanyagunbi ma mairan.
28 Da'a kam tināw ma a'a ya makapatay baranbi, sabab
mbal ta'abut palnyawahanbi. Ahāp lagi' bang Tuhan
ya katāwanbi, sabab in iya taga-kawasa aniksa' baranbi
sampay nyawabi ma deyom nalka'.
29 Pikilunbi manuk-manuk paupit ilu, tab'llita duwa
hekana maka pisita, sagō' minsan areyo' halga'na halam
aniya' paupit minsan dakayu' ahūg ni tana' bang ngga'i ka
min kabaya'an Mma'bi Tuhan.
30 Ya lagi'na ka'am. Minsan lamba bu'unbi ilu, taitung e'
Tuhan bang pila hekana.
31 Angkan kam subay mbal tināw, sabab ahalga' gi' kam
min ba'anan paupit.”

Pagsab'nnal Pasal si Isa ya Pameya'an
(Lukas 12:8-9)

32 “Sai-sai angahaka ma alopan kaheka'an a'a in aku
pameya'anna, angahaka du aku ma alopan Mma'ku ma
deyom sulga', in a'a inān palsuku'anku.
33 Sagō' sai-sai amalilu ma alopan kaheka'an in aku ngga'i
ka pameya'anna, paliluhanku du isab a'a inān ma alopan
Mma'ku ma deyom sulga'.”

Si Isa Pagsagga'an A'a
(Lukas 12:51-53; 14:26-27)

34 “Arai' pangannalbi in maksudku pi'itu amowa kasan-
nangan ni dunya, bo' ngga'i ka. Ya maksudku pi'itu ngga'i
ka kasannangan sagō' pagsagga'an.
35 Bay aku pi'itu amapagsagga' manusiya' dangan maka
dangan. Anak l'lla magbono' maka mma'na, anak d'nda
maka ina'na, ayuwan d'nda maka mato'ana d'nda.
36 Binantahan a'a e' sehe'na magdaluma'.
37 “Bang a'a alasahan mma'na maka ina'na palabi min
aku, mbal iya wajib tahinang mulidku. Damikiyanna isab
bang a'a alasahan anakna l'lla-d'nda palabi min aku, mbal
iya manjari tahinang mulidku.
38 Sai-sai bilahi anunuran aku subay tanggungna hāgna
pamapatayan iya. Bang hati mbal paglilla'na, mbal iya
manjari tahinang mulidku.
39 Sai-sai allogan kallum baranna, halam du aniya'
kallumna taptap. Sagō' sai-sai mbal allogan kallum baranna

bo' lilla' isab amatay ma sababku, makabāk iya kallum kakkal.”

Tungbas min Tuhan
(Markus 9:41)

40 “Sai-sai anaima' ka'am, aku ya tinaima' e' sigām, sampay Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya.
41 Sasuku anaima' nabi ma sabab lapal Tuhan ya pamissalana, a'a inān katungbasan kahāpan ya panungbas nabi. Damikiyanna, sasuku anaima' a'a adil ma sabab ka'adilna, katungbasan iya kahāpan ya panungbas saga a'a adil.
42 Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwan minsan la'a hal dasawan bohe' dingin ma dakayu' a'a areyo' kapaga'ana pagka mulidku iya, tantu a'a inān tinungbasan kahāpan.”

11

Si Isa maka si Yahiya Magpapandi
(Lukas 7:18-35)

1 Aubus pa'in e' si Isa bay magpanoho'an ma mulidna kasangpū' maka duwa inān, ala'an iya minnē'. Pehē' iya ni saga kaluma'an ma lahat Jalil bo' magpandu' maka magnasihat.
2 Na, si Yahiya Magpapandi bay takalabusu asal. Pagkalena pasal kahinangan Al-Masi, anoho' iya saga mulidna kasehe' pehē' ni si Isa
3 atilaw iya, yuk-i, “Ka'a bahā' ya bay pinagbissala e' si Yahiya pi'itu ni dunya? Atawa aniya' gi' saddī nilagaran?”
4 Anambung si Isa, yukna, “Pabīng kam pehē'. Haka'inbi si Yahiya pasal ai-ai takalebi maka ai-ai ta'nda'bi itu.
5 Saga a'a bay buta maka'nda' na, a'a bay pengka' makal'ngngan na, a'a bay ni'ipul tapalanu' na, a'a bay bisu makakale na, maka a'a bay amatay tapakallum na pabīng. Sampay saga a'a kulang-kabus pinagnasihatan na lapal ahāp.
6 Aheya kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa pikilanna ma aku.”
7 Pasalta' pa'in saga mulid si Yahiya inān ala'an min si Isa, amissala iya ni katimukan a'a inān pasal si Yahiya. Yukna, “Ai bahā' bay pihabi, ya angkan kam pehē' ni paslangan? Bilahi kam bahā' ang'nda' a'a sapantun dansolag parang-parang, tabowa pap'llay e' baliyu?
8 Bang ngga'i ka he'-i, na ai bahā' pihabi pehē'? A'a magsin'mmek ahalga'? Arai' ngga'i ka, sabab bang a'a magsin'mmek buwattē', astana' ya pat'nna'anna.

9 Haka'inbi aku to'ongan bang ai bay pihabi pehē'.
Dakayu' nabi bahā'? Aho', nabi, sagō' alanga lagi' min nabi.
10 Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma Kitab Kanabi-
nabihan, ya yuk-i,
‘Soho'ku a'a kawakilanku parahū min ka'a, yuk Tuhan,
bo' supaya sakapna lān palabayannu.’
11 “Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “pasal si Yahiya
Magpapandi itu: halam aniya' abangsa labi gi' min iya.
Sagō' sai-sai ma deyoman pagparintahan Tuhan, minsan a'a
areyo' kapaga'ana, alanga lagi' iya min si Yahiya.
12 Min waktu tagna' kapagnasihat si Yahiya sampay ni
llaw itu, amanuyu' to'ongan saga a'a bo' makasōd pehē' ni
deyom pagparintahan Tuhan.
13 In pagparintahan Tuhan itu pinagkallam na pa'in ma
Kitab Tawrat maka ma Kitab Jabul sampay ta'abut waktu
kalahil si Yahiya.
14 Jari bang kam ahutu magkahagad, si Yahiya ya na si
Elija ya pinagsambatan e' kanabi-nabihan.
15 Sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan.
16 “Manjari,” yuk si Isa, “ai pamaralilanku saga a'a ahil
jaman itu? Sali' sigām hantang onde'-onde' magtingkō'an
ma halaman tabu' magongka'-ongka'. Angalingan saga
onde'-onde' min dambila' ni kasehe'an sigām, yuk-i,
17 ‘Oy! Ka'am ilu! Bay kami angandapu'an ka'am
sagō' ka'am ilu mbal angigal.
Bay kami magsindilan
sagō' ka'am ilu mbal ameya' magtangis.’
18 “Buwattē' isab ma si Yahiya. Amuwasa iya maka mbal
anginum inuman makalango, ati yukbi in iya sinōd saitan!
19 Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu magkakan
maka maginum. Magtūy aku pinah'llingan e' a'a kamemon,
yuk-i, ‘He! Nda'unbi a'a itu, dahaga'! Panginginum!
Magbagay iya maka a'a magā' sukay parinta, sampay
baldusa kasehe'an!’ Saguwā',” yuk si Isa, “ta'nda'tam min
kahinangan Tuhan in pangita'una asal taluwa'.”

Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Lukas 10:13-15)

20 Puwas e' anagna' si Isa amabukagan saga a'a ma
deyom kada'irahan bay pangahinanganna kaheka'an saga
hinangna makainu-inu, malaingkan halam bay pataikut
min karusahan sigām.
21 Yuk si Isa, “Allā, ka'am saga a'a Korasin maka a'a
Betsaida, maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Aheka
hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am sagō' halam

bay b'nnalbi. Bang bay tahinang saga hinangku makainu-
inu inān ma da'ira Tira maka da'ira Sidun, tantu saga a'a
maina'an bay pataikut min dusa sigām. Tantu sigām bay
mags'mmek karut, maka magbusugan di-sigām abu, tanda'
sin pagsusun sigām.
22 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan,
abuhat lagi' hukuman ya pinat'kka ni ka'am min bay
hukuman ma saga a'a da'ira Tira maka da'ira Sidun ma
masa awal e'.
23 Ka'am isab saga a'a Kapirnaum," yuk si Isa, "ilu
kam magbantug-bantug di-bi in ka'am pinalanga sampay
ni sulga'! Sagō' nalka' sadja ya pasampayanbi! In
hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am, bang bay
kapa'nda'an ni saga a'a Sodom, tantu masi da'ira sigām
sampay ni kabuwattina'anan.
24 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum, abuhat
gi' hukuman ya pinat'kkahan ka'am min bay pinat'kkahan
saga a'a Sodom ma masa awal e'."

Pahalian saga A'a Kabuhatan
(Lukas 10:21-22)

25 Manjari itu, ma waktu ina'an, amissala si Isa ni Tuhan.
Yukna, "O Mma', ka'a ya makapagbaya' ma langit maka
ma dunya. Aheya pagsukulanku ni ka'a sabab in bay
limbungannu min a'a taga-pangadji' sampay min a'a alalom
pangita'una, pata'unu na ni a'a akulang pangita'una.
26 Aho', Mma', min kōgnu maka baya'nu angkan
buwattē'."
27 Yuk si Isa ni saga a'a inān, "Bay na pangan-
dol ai-ai kamemon ma aku e' Mma'ku. Halam aniya'
makata'uwan aku, luwal Mma'ku. Damikiyanna, halam
aniya' makata'uwan iya, luwal aku anakna lissi, beya' isab
sasuku tapene'ku.
28 "Ameya' kam ma aku, sasuku kam binale' maka
kabuhatan, bo' kam buwananku pahalian.
29 Taima'unbi pandu' ya pamatanggungku ma ka'am, ati
anganad kam min aku sabab ahantap asal aku, maka areyo'
pangatayanku. Minnitu kam makabāk kahayangan ma
nyawabi.
30 Sabab aluhay ya pamahinangku ma ka'am, maka
alampung isab ya pandu' pamatanggungku ma ka'am."

12

Pasal Llaw Paghali
(Markus 2:23-28; Lukas 6:1-5)

1 Dakayu' Sabtu', lum'ngngan disi Isa labay min t'ngnga'
huma pananoman pai-tirigu. Jari itu, pagka lingantu saga
mulidna, aniya' batang pai bay kin'ttu' e' sigām bo' ni'inta'
isina.
2 Pag'nda' saga Parisi ma bay tahinang e' saga mulid itu,
yuk sigām ni si Isa, “Nda'un ba saga mulidnu ilu. Langgal
sara' ko' hinang sigām pagka pasabu ma llaw Sabtu'.”
3 Anambung si Isa, yukna, “Angay, halam tabassabi bang
ai bay tahinang e' si Da'ud ma masa awal e', waktu bay
kaotas sigām maka saga a'ana?
4 Bay pasōd si Da'ud ni deyom langgal Pangarapan ni
Tuhan bo' yampa ngā'na saga tinapay ya panukbal ni
Tuhan. Pinagkakan e' sigām tinapay inān minsan langgal
sara', sabab luwal saga kaimaman ya wajib amangan
tinapay bay tinukbalan inān.
5 Halam bahā' isab bay tabassabi ma Kitab Tawrat pasal
saga imam ya maghinang ma deyom langgal pagkulbanan
sabu ma llaw paghali ni Tuhan? Minsan sigām makalanggal
sara' agama halam du sigām bay magdusa.
6 Haka'anta kam, aniya' maitu aheya kapatutna min
langgal pagkulbanan inān.
7 Aniya' lling Tuhan bay tasulat ma Kitab Kanabi-nabihan,
ya yuk-i, ‘Mbal ahalga' ma aku susumbali'an ya pagkul-
banbi. Sagō' ya kabaya'anku to'ongan subay kam ma'ase'
ma pagkahibi.’ Bang bay tahatibi to'ongan pandu' itu, mbal
du kam bay amat'kka hukuman ni saga a'a ya halam bay
magdusa.
8 Sabab aku, Anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma
llaw Sabtu', ya llaw mulliya.”

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an
(Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11)

9 Manjari palanjal si Isa minnē' ni lahat dakayu', ati pasōd
iya ni deyom langgal sigām.
10 Aniya' maina'an a'a pakongkong tanganna, maka aniya'
isab saga a'a bilahi amiha dusa ma si Isa panuntut sigām
ma iya. Tinilaw iya e' sigām, yuk-i, “Langgal sara' bahā' ma
agamatam bang kita amauli' a'a ma llaw paghali ni Tuhan?”
11 Anambung si Isa, yukna, “Ai bahā' hinangbi bang aniya'
dakayu' bili-bilibi ahūg ni deyom lowang hinabu ma llaw
paghali? Mbal bahā' ngā'bi hayop inān, pinaluwas min
deyom lowang?
12 In kita binangsa manusiya' labi gi' ahalga' min bili-
bili. Angkan wajib bang kita maghinang kahāpan ma llaw
paghali ni Tuhan.”

13 Sakali ah'lling si Isa ni a'a pakongkong tanganna inān,
yukna, “Pah'nnatun tangannu ilu.” Na, pinah'nnat e'na,
magtūy kauli'an tanganna pasali' na ni tanganna dambila'.
14 Sagō' paluwas saga Parisi min deyom langgal inān bo'
magisun bang buwattingga e' sigām amapatay ma si Isa.

Si Isa Sosoho'an Tuhan

15 Pagta'u si Isa ma kaisunan saga Parisi e', ala'an iya min
lahat ina'an. Aheka a'a bay paturul ma iya, ati kauli'an e'na
sigām kamemon sasuku magsakian.
16 Bay sigām banda'anna da'a sinō' anuli-nuli pasal iya.
17 Minnē' aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' Tuhan,
ya tasulat e' nabi Isaya.
18 Yuk-i,
“Itiya' sosoho'anku bay pene'ku.
Kalasahanku iya, landu' aku kasulutan ma iya.
Pahōpku ni iya Rū-ku,
ati iya ya magpasaplag kabontol hukumanku
ni sabarang bangsa.
19 Mbal iya angalugat, mbal isab angamahit.
Mbal iya amatanog suwalana ma paglabayan a'a.
20 Ma'ase' iya ma sasuku alamma pangandolna,
maka tabangna sasuku mbal makakole'an di-na,
sampay ni waktu kapat'nna'na hukuman abontol
maka tara'ug kamemon kala'atan.
21 Jari iya ya pangasahan e' kamemon palbangsahan.”

Si Isa maka si Be'elsebul
(Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23)

22 Sakali aniya' binowa ni si Isa dakayu' a'a umaw maka
buta sabab sinōd saitan. Kauli'an a'a itu e' si Isa, jari
makabissala maka maka'nda' na iya.
23 Ainu-inu saga a'a bay maina'an. Yuk sigām, “Ya itu
bahā' tubu' si Da'ud dakayu'-kayu'?”
24 Pagkale lling inān e' saga Parisi, yuk sigām, “Angkan
a'a itu makapala'an saitan min deyom baran a'a sabab taga-
kawasa iya bay min si Be'elsebul, ya pagnakura'an saitan.”
25 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa bang ai pinikil e'
sigām, angkan yukna, “Bang saupama aniya' pagsultanan
abahagi' duwa saga a'ana, bo' magbono' sali'-sali', mbal
at'ggol magka'at pagsultanan e'. Damikiyanna bang aniya'
a'a magdalahat atawa magdaokom, bo' abahagi' duwa
magsagga'an di-sigām, al'kkas sigām magkaukanat.
26 Angkan ko', bang nakura' saitan amaluwas pagkahina
saitan, hatina magkuntarahan iya di-na. Tantu mbal anatas
kapagbaya'na.

27 Yukbi in aku itu makapaluwas saitan ma sabab aniya'
kawasaku pamuwan aku e' si Be'elsebul. Bang he'-i b'nnal,
minningga bahā' pangā'an mulidbi kawasa, ya angkan
sigām isab makapaluwas saitan? Mulidbi luggiya' ya
amabukis kasā'anbi.
28 Sagō' ya b'nnalna, ya angkan aku makapala'an saitan
sabab taga-kawasa aku deyo' bay min Rū Tuhan. Ya na ko'
ilu paltanda'an in Tuhan itiya' na magparinta ma ka'am.
29 "Nakura' saitan inān sali' dalil a'a aga'os. Luma'na
mbal tasōd, pangalta'na mbal kalangpasan. Luwal bang
a'a ga'osan inān niengkotan dahū bo' yampa kalangpasan
deyom luma'na.
30 "Sai-sai mbal amogbogan aku," yuk si Isa, "anagga'
aku du. Maka sai-sai mbal anabangan aku amatipun saga
suku'ku, amakaukanat du iya.
31 Angkan kam haka'anku, sai-sai kam angandusa maka
amah'lling pangkal tudju ni Tuhan, niampun du kam. Sagō'
sai-sai amah'lling pangkal ni Rū Sussi, mbal ka'ampunan.
32 Sai-sai amah'lling la'at ma aku, Anak Manusiya', maka-
jari niampun dusana. Sagō' sai-sai amah'lling la'at ma Rū
Sussi, mbal to'ongan niampun dusana, ai-na ka ma masa
itu, ai-na ka ma masa sinōng."

Kayu maka Buwa'na
(Lukas 6:43-45)

33 "Bang saupama kayu ahāp," yuk si Isa, "ahāp isab
buwa'na. Damikiyanna isab bang kayu ala'at, buwa'na
mbal ahāp. Sabab takilā asal kayu min buwa'na.
34 Ka'am saga pangangakkal ilu! Mbal kam makabissala
ahāp sabab ala'at deyom ataybi. Ai-ai bay ma deyom atay
manusiya', gana-gana paluwas min bowa'na.
35 Bang a'a ahāp, ahāp du isab kaul-pi'ilna sabab luwas
min kahāpan ya bay tau'na ma deyom atayna. Sagō'
bang a'a ala'at, ala'at du isab kaul-pi'ilna sabab luwas min
kala'atan bay tau'na ma deyom atayna.
36 "Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum
Tuhan ma manusiya', in a'a kamemon subay angahaka
pasal bissala kamemon bay tapah'llingna ma halam aniya'
kapūsanna.
37 Sabab min pamissalana ya sababan angkan a'a ni-
hukum, bang niampun atawa bininasa."

Guru maka Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32)

38 Manjari aniya' saga guru sara' agama maka saga Parisi
bay maina'an. Yuk sigām ni si Isa, "Tuwan Guru, bilahi
kami ang'nda' dakayu' paltanda'an luwas min barakatnu."

39 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Dusahan pahāp saga a'a
tahun itu-i, mbal to'ongan bilahi magta'at ma Tuhan. Ka'am
ilu mikipa'nda' paltanda'an panulayanbi aku. Sagō' halam
aniya' paltanda'an pa'nda'anku ka'am, luwal paltanda'an
bay min si Yunus ma masa awal e'.
40 Sabab si Yunus bay t'llung'llaw t'llumbahangi ma
deyom b'ttong sattuwa dilaut. Damikiyanna aku, Anak
Manusiya', t'llung'llaw t'llumbahangi du aku ma deyom
gumi ma sinosōng.
41 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma
manusiya', magt'nggehan du saga a'a bay ma da'ira Niniba
ma masa awal e', ati sigām ya anaksi' in ka'am taga-dusa.
Sabab sigām ya bay akale ma nasihat si Yunus, magtūy
apinda min dusa sigām. Haka'anta kam, itiya' na dakayu'
a'a labi lagi' alanga min si Yunus e', sagō' mbal iya b'nnalbi.
42 Bang ta'abut isab llaw pangahukum Tuhan ma
manusiya' aniya' du an'ngge dakayu' sultan d'nda bay ma
lahat Seba ma masa awal e'. Anaksi' du iya in ka'am taga-
dusa. Ya angkan d'nda inān taga-kapatut anaksi', sabab
bay pi'itu min lahatna ma bihing dunya supaya takalena
bissala pangita'u min sultan Sulayman. Haka'anta kam, ma
buwattina'an aniya' maitu pasōng lagi' pangita'una min bay
ta'u si Sulayman, sagō' mbal b'nnalbi.”

Kabalik Saitan ni Baina
(Lukas 11:24-26)

43 “Na, bang takdil ni saitan,” yuk si Isa, “bang aniya'
saitan paluwas min baran a'a, nilunsul e'na lahat halam bay
kaulanan amiha pahalian. Jari bang halam aniya' tabākna,
44 ah'lling saitan inān ni baranna, yukna, ‘Gom na aku
pabīng ni deyom baran a'a bay pat'nna'anku he'.’ Pagbīng
pa'in, ta'nda'na halam gi' aniya' pat'nna' maina'an, maka
wa'i bay sinapuhan maka minomos.
45 Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan akalap gi' la'at
sigām min iya, ati pasōd sigām kamemon ni deyom baran
a'a pat'nna' maina'an. Jari in a'a inān pala'at gom pa'in
kahālanna damuli min bay dahū. Buwattē' isab ma saga
a'a baldusa ya allum ma tahun itu-i.”

Ina' si Isa maka Saga Danakanna L'lla
(Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21)

46 Na, hinabu si Isa masi amissala ni saga a'a inān, at'kka
pina'an ina'na maka saga danakanna l'lla. Ina'an sigām
angagad ma luwasan pagka bilahi magsuli-suli maka iya.
47 Jari aniya' bay anambuku ma si Isa, yukna, “Tuwan,
ina'an ina'nu maka saga danakannu ma luwasan. Bilahi
magsuli-suli maka ka'a.”

48 Anambung si Isa, yukna, “Sai bahā' ina'ku maka saga
danakanku?”
49 Jari tinō' e'na saga mulidna. Yukna, “Ya na ko' itu ina'ku
maka dauranakanku.
50 Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Mma'ku ma sulga',
ya na ko' ina'an saga danakanku l'lla-d'nda, maka ina'ku.”

13

Paralilan Pasal Panabod Bigi-Tinanom
(Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Ma llaw he'-i paluwas si Isa min luma' bo' pehē' ni bihing
danaw aningkō' mahē' magpandu'.
2 Aheka makalandu' a'a bay patimuk ni iya, angkan iya
paruwa' aningkō' ma bayanan bay parunggu' mahē'. Bo'
ba'anan a'a inān magt'nggehan ma bihing tampe.
3 Aheka pamandu' e' si Isa ma sigām, pandu' pamaralilan.
Yukna, “Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anabo-
ran bigi-tinanom.
4 Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni
bihing lān. Sakali pina'an saga manuk-manuk anittuk iya.
5 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan,
ariki' tana'na. Bigi inān al'kkas patomo' sabab mbal alalom
tana'na.
6 Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ugbusna sampay
alanos, sabab mbal alalom gamutna.
7 Aniya' isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot
itingan. Patomo' pa'in sagmot inān, magtūy kasembolan
tinanom e'.
8 Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp,
pasōng-sōng amuwa' du pahāp. Aniya' batang kasehe'
amuwan buwa' lumandu'an to'ongan hekana, aniya' kasehe'
amuwan buwa' aheka, maka aniya' isab kasehe' sarang-
sarang hekana.
9 Na,” yuk si Isa, “sasuku kam makakale, kalehunbi
to'ongan.”

Angkan si Isa Magparalilan bang Amandu'
(Markus 4:10-12; Lukas 8:9-10)

10 Manjari pehē' ni si Isa saga mulidna atilaw iya. Yuk
sigām, “Angay ka magparalilan bang ka amandu'an saga
a'a itu?”
11 Yuk sambung si Isa, “Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo'
supaya tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'ana,
ya halam bay pata'una ni manusiya' kasehe'. Sagō' saga a'a
kasehe'an halam kabuwanan.

12 Sabab sai-sai aniya' ta'una, ginanapan gi' kata'una
sampay manglabi-labihan. Sagō' sai-sai halam aniya' ta'una
kinulangan du min iya bay ta'una dangkuri'.
13 Ya na itu sababanna angkan aku magparalilan ma saga
a'a itu:
sabab ang'nda' sigām sagō' mbal maka'nda'.
Pakale isab sigām sagō' mbal takale to'ongan maka
mbal tahati.
14 Na, aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' nabi Isaya,
ya yuk-i,
'Asal akale kam, sagō' mbal tahatibi.
Asal papatong kam, sagō' mbal tapanhidbi.
15 Sabab halam aniya' pasobsob ni pikilan saga a'a itu.
Tainga sigām bay tinaplokan,
mata sigām bay tinambunan.
Bang ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,
bay du takale e' tainga sigām,
bay du isab tahati sampay ma deyom pikilan sigām,
Ati pabalik sigām magta'at ni aku, bo' kauli'anku.'
16 "Sagō' ka'am ilu," yuk si Isa ni saga mulidna, "aheya
kahāpanbi, sabab ai-ai ta'nda'bi tapanhidbi du, maka ai-ai
takalebi tahatibi du.
17 Haka'anta kam to'ongan, aheka saga nabi maka a'a
suku' Tuhan ma masa awal e' bay bilahi to'ongan ang'nda'
ma kahālan ya ta'nda'bi ma buwattitu, sagō' halam tasabu
e' sigām. Bilahi to'ongan sigām akale ma takalebi itu, sagō'
halam ta'abut e' sigām."

Pamahati si Isa Pasal Bigi-Tinanom
(Markus 4:13-20; Lukas 8:11-15)

18 "Na," yuk si Isa, "pakale kam to'ongan bo' tahatibi
paralilan pasal a'a bay magsaboran bigi-tinanom he'.
19 Saga bigi-tinanom bay apakpak ma lān inān paralilan
a'a bay makakale pasal kapagparinta Tuhan, sagō' halam
tahati e' sigām. Jari pina'an ni sigām saitan patila'atun
angandagtu' lapal ya bay tinanom e' Tuhan ma deyom atay
sigām.
20 Saga bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan,
paralilan a'a bay makakale ma palman Tuhan. Magtūy
sigām kinōgan anaima' lapal palman e',
21 sagō' palman Tuhan e' halam bay anganggamut
palalom ma deyom atay sigām. Mbal anatas pagiman
sigām. Ta'abut pa'in sigām t'kkahan susa atawa nila'at e'
pagkahi sigām ma sabab pameya' sigām ma palman Tuhan,
magtūy sigām ang'bba min pagiman sigām.

22 Saga bigi-tinanom bay apakpak ni deyom sagmot
itingan e' paralilan a'a bang am'nnal ma palman Tuhan.
Sagō' bay pa'in am'nnal, magtūy alimbit pikilan sigām e'
kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma sigām
pangalta' sigām. Angkanna palman Tuhan, ya bay takale e'
sigām, sali' dalil tinanom kasembolan mbal amuwan buwa'.
23 Na, saga bigi-tinanom bay sinaboran ma deyom tana'
ahāp e', paralilan saga a'a bang am'nnal ma palman Tuhan
maka makahati to'ongan. Magtūy palman inān sali' dalil
tinanom, amuwan buwa' ma deyom atay sigām. Kasehe'
aheka to'ongan buwa'na, kasehe' isab aheka-heka, maka
kasehe'an sarang-sarang."

Paralilan Pasal Sagmot

24 Manjari magparalilan na isab si Isa pabalik. Yukna, "In
kapagparinta Tuhan ma manusiya' sali' dalil a'a anaboran
bigi-tinanom ahāp ma tana'na.
25 Manjari itu ma waktu sangom, sabu pa'in magtulihan
a'a kamemon, aniya' banta tag-huma inān pina'an anaboran
bigi-sagmot ma bay panaboran bigi ahāp. Puwas e' ala'an
banta he'.
26 Na, patomo' pa'in tinanom ahāp inān sampay anagna'
na magbuwa', ta'nda' isab kasagmotan.
27 Manjari pina'an saga tendog ni a'a tag-huma. Yuk
sigām, 'Tuwan, ahāp bigi-tinanom bay saborannu ma
tana'nu. Minningga bahā' kasagmotan itu.'
28 Anambung tag-huma, yukna, 'Aniya' banta bay makahi-
nang e'-i.' Yuk saga tendog, 'Bilahi ka bahā' bang kami
angandarutan saga sagmot inān?'
29 'Da'a,' yukna, 'sabab bang darutbi sagmot inān, kalu
ameya' alarut saga batang ahāp.
30 Sagarinbi na magbeya' magtomo' sampay ta'abut waktu
pagani. Jari buwattitu du panoho'anku ma saga a'a magani:
darutunbi sagmot dahū. P'kkosunbi bo' yampa tinunu'.
Puwas e' anihunbi buwa' min bay tinanom ilu bo' tau'unbi
ni deyom kamaligku.' "

Pasal Bigi-Tinanom Sidda Anahut
(Markus 4:30-32; Lukas 13:18-19)

31 Puwas e' magparalilan si Isa pabalik. Yukna, "In
kapagparinta Tuhan ma manusiya' sali' dalil dansolag bigi-
tinanom ariki'-diki', ya tinanom e' a'a ma tana'na.
32 Bigi itu anahut min bigi-tinanom kamemon, sagō'
bang anomo' na palabi heyana min tinanom kamemon.
Tahinang kayu du, ati patapu' pina'an saga manuk-manuk
angahinang pugaran ma sangana."

Paralilan Pasal Pasulig
(Markus 4:33-34; Lukas 13:20-21)

33 Magparalilan gi' si Isa, yukna, “Ya kapagparinta Tuhan
sali' dalil pasulig ya ginuna e' d'nda pinalamud ni tirigu
aheka, saga duwampū' maka lima kilu. Puwas e' niaddun
e'na, gana-gana anulig kamemonna.”
34 Kahaba' si Isa magpandu' ma kaheka'an a'a, magpar-
alilan sadja iya. Mbal iya amissala ma sigām bang ngga'i ka
min paralilan.
35 Minnē' aniya' mattan ma bay tasulat e' dakayu' nabi, ya
yuk-i,
“Bang aku amandu' ma sigām subay bissala pamaralilan.
Haka'anku sigām pasal ai-ai ya halam kinata'uwan
sangay min tagna' kapamapanjari dunya.”

Pinahati e' si Isa Paralilanna Pasal Sagmot

36 Puwas e' ni'bbahan e' si Isa kaheka'an a'a inān bo' pasōd
ni deyom luma'. Pina'an ni iya saga mulidna. Yuk sigām,
“Pahatiun kono' kami paralilan pasal kasagmotan ma huma
inān.”
37 Anambung si Isa, yukna, “Aku, Anak Manusiya', dalil
a'a anaboran bigi-tinanom ahāp inān.
38 Huma inān, ya na dunya itu. Bigi ahāp inān, ya na saga
a'a ameya' pinarintahan e' Tuhan. Kasagmotan inān, ya na
saga a'a ameya' ma nakura' saitan, ya patila'atun.
39 Banta bay anaboran bigi-sagmot inān, ya na nakura'
saitan. Ya waktu kapagani, ya na llaw pangiyamat dunya.
Ya a'a magani inān, saga mala'ikat.
40 Bang takdil ni kasagmotan ya tinimuk inān bo' yampa
tinunu', buwattē' du isab pakaradja'anna bang ta'abut na
llaw kiyamat.
41 Aku Anak Manusiya', soho'ku du saga mala'ikatku
pi'itu ni dunya animuk saga a'a dusahan, sasuku bay
amowa pagkahina angandusa maka sasuku bay maghinang
kala'atan.
42 Tatimuk pa'in, nilarukan sigām ni deyom api nalka'.
Mahē' sigām magolang, saga magtage'ot empon sigām,
sabab min kapagsusun sigām.
43 Sagō' saga a'a suku' Tuhan anahaya du, pinaluwa ni
mata llaw, bang ma deyom pagparintahan Mma' sigām
Tuhan. Sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan.”

Paralilan Pasal Alta' bay Tinapukan

44 Magparalilan isab si Isa, yukna, “In kapagparinta
Tuhan ma saga a'ana sali' dalil alta' bay tinapukan ma
deyom tana'. Sakali aniya' a'a bay makabāk iya. Tabākna
pa'in itu, magtūy tambunanna pabalik. Landu' iya kinōgan,

angkan iya pehē' amab'llian ai-aina kamemon bo' yampa
b'llina tana' ya bay kabākanna alta' he'."

Paralilan Pasal Mussa'

45 "Buwattitu isab kapagparinta Tuhan," yuk si Isa. "Sali'
dalil palilitu amiha saga mussa' ahāp.
46 Bang iya ganta' makapuwa' dakayu' mussa' ahalga'
to'ongan, pinab'llihan e'na ai-aina kamemon bo' tab'llina
mussa' dakayu' he'."

Paralilan Pasal Pokot

47 "Buwattitu isab kapagparinta Tuhan ma manusiya'," yuk si Isa. "Sali' dalil pokot nihūg ni deyom tahik, sinōd daing ginis-ginisan.
48 Ap'nno' pa'in pokot e', na ginuyud e' saga a'a mag-
daraing inān tudju ni daplakan. Aningkō' sigām maina'an
bo' pinagsaddī ba'anan daing inān. Ingga ahāp, ni'isi e'
sigām ni deyom ambung, ingga mbal tapagguna, tinimanan.
49 Buwattē' du isab bang kiyamat na dunya itu. Paluwas
saga mala'ikat ati pinagsaddī e' sigām manusiya' ahāp maka
ala'at.
50 Ya ala'at nilarukan du ni deyom api nalka'. Mahē'
sigām magolang, saga magtage'ot empon sigām, sabab min
pagsusun sigām."

Pandu' Baha'u maka Pandu' bay Tagna'

51 Tinilaw e' si Isa saga mulidna, yukna, "Tahatibi bahā'
kamemon bay pamissalaku ma ka'am e'?"
"Aho'," yuk sambung sigām.
52 "Na," yuk si Isa, "bang aniya' guru sara' agama
kapandu'an pasal kapagparinta Tuhan, sali' iya dalil a'a
dayahan taga-luma'. Aheka asal alta'na baha'u maka ndang,
hatina pangita'una pasal pandu' tagna' sampay pandu'
baha'u."

Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret
(Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30)

53 Pagubus pa'in bay magparalilan si Isa, ala'an iya min
lahat inān
54 bo' amole' ni kauman ya luggiya' lahatna. Anagna' iya
amandu'an saga a'a maina'an, ma deyom langgal sigām.
Ainu-inu sigām ma pamandu'na, yuk-i, "Oy! Minningga
bahā' pangā'anna pangita'una, maka barakat ya pangahi-
nangna saga kahinanganna makainu-inu he'?
55 Bang kami mbal asā', ya na itu anak karpentero. Ina'na
si Mariyam. Saga danakanna disi Yakub, si Yusup, si Judas
maka si Simun.
56 Maka saga danakanna d'nda, itiya' du isab ma lūnganta
itu. Minningga bahā' pangā'anna ta'una itu?"

57 Jari kinap'ddi'an atay si Isa e' saga a'a inān.

Sakali ah'lling iya ni sigām, yuk-i, “Pinagaddatan asal saga nabi ma sabarang lahat. Luwal saga a'a ma lahatna luggiya' maka sehe'na magdaluma' ya mbal magaddatan iya.”

58 Jari salat saga hinang makainu-inu tahinang e' si Isa ma kaumanna inān sabab mbal angandol ma iya saga a'ana.

14

Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9)

1 Ma waktu he'-i sultan Herod ya bay magbaya' ma lahat Jalil. Manjari itu makakale iya pasal kahinangan si Isa

2 ati ah'lling iya ni saga a'ana pangandolan, yukna, “Si Yahiya Magpapandi ko' inān, pinakallum na pabīng min kamatayna. Angkan tahinangna saga hinang makainu-inu inān.”

3-4 Angkan buwattē' pah'lling si Herod, sabab iya ya bay magpanoho'an amapatay si Yahiya. Buwattitu bay kahālanna, sultan Herod itu bay magkabaya' maka ipalna si Herodiyas, bo' allum lagi' siyalina si Pilip, ya h'lla si Herodiyas e'. Pinabukagan na pa'in si Herod e' si Yahiya, yukna, “Mbal manjari bang ka magtimbul maka h'nda danakannu! Dusahan ka!” Angkanna si Yahiya bay sinō' sinaggaw e' sultan, sinō' niekang-ekangan bo' yampa ni'isi ni deyom kalabusu.

5 Bilahi si Herod amapatay si Yahiya sagō' tināw iya ma kaheka'an a'a, sabab magkahagad sigām in si Yahiya nabi.

6 Jari magpajamu sultan Herod panabuna ma llaw ka-paganak ma iya. Angigal anak si Herodiyas budjang ma pang'nda' saga luruk ati kasulutan sidda si Herod,

7 angkan janji'anna budjang inān. Yukna, “Janji'anta ka. Ai-ai amu'nu ni aku pamuwanku to'ongan.”

8 Na, in budjang inān bay kapitnahan asal e' ina'na angkan yukna ni sultan, “Buwanin aku kōk si Yahiya Magpapandi, pinat'nna' ma talam.”

9 Sidda asusa sultan inān, sagō' mbal kapindahan bay panganjanji'na ma alopan saga luruk e', angkan soho'na subay nirūlan budjang inān ma bay amu'na he'.

10 Jari magpanoho'an si Herod subay pinonggolan kōk si Yahiya ma deyom kalabusu.

11 Puwas e' pinat'nna' kōkna ma talam bo' yampa binowa ni budjang, ati ni'nde'an e'na ni ina'na.

12 Sakali pina'an saga mulid si Yahiya angā' patayna kinubul. Puwas e' pehē' sigām ni si Isa angahaka'an iya.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)

13 Na, pagkale si Isa ma pasal ina'an-i, ala'an iya minnē'
amusay ni lahat halam maga'a, hal iya dangan-danganna.
Kinata'uwan pa'in kamahē'anna, magla'anan saga a'a min
ba'anan kauman sigām bo' paturul ma iya, amaklay min
bihing susulan.
14 Pagdeyo' pa'in si Isa min bayananna, ta'nda'na saga a'a
inān landu' to'ongan aheka. Sakali t'kkahan iya ase' ma
sigām, maka kauli'an e'na sasuku taga-saki.
15 Pagka abay kohap na, pehē' ni si Isa saga mulidna.
Yuk sigām, "Sōng sangom na, maka itiya' kitam ma lahat
l'ngngaw-l'ngngawan. Sō'un lagi' saga a'a itu pehē' ni
kaluma'an inān bo' makab'llihan di-sigām kinakan."
16 Anambung si Isa, yukna, "Minsan sigām mbal ala'an
minnitu. Ka'am na ya amakan sigām."
17 Yuk saga mulid e', "Lima du tinapay ma kami maka
duwa du daing!"
18 "Na," yuk si Isa, "bowahunbi pi'itu."
19 Jari pinatingkō' sigām e'na ma kaparangan. Puwas e'
niā' e'na lima tinapay maka duwa daing bo' pahangad ni
langit magsukul ni Tuhan. Pinagpōng-pōng e'na tinapay
bo' yampa sōnganna ni saga mulidna, ati tinopod-toporan
e' sigām saga a'a inān.
20 Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay
mag'ssohan. Pagubus sigām amangan, tinipun kapin
kinakan inān e' saga mulid e' ati ap'nno' sangpū' maka duwa
ambung aheya.
21 Aniya' saga limangibu a'a bay amangan inān, bang hal
l'lla ya ni'itung. Saddī gi' d'nda maka onde'-onde'.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Markus 6:45-52; Yahiya 6:15-21)

22 Puwas e' sinoho' e' si Isa saga mulidna paruwa' ni
bayanan. Pinarahū sigām min iya tudju ni dambila' danaw,
sabuna amapole' kaheka'an a'a inān.
23 Tapapole' pa'in saga a'a he', patukad si Isa dangan-
danganna anambahayang ma bīd-bīd. Sangom pa'in lahat,
maina'an iya dangan-danganna,
24 bo' saga mulidna atā na min bihing. Taluwa' sigām
goyak sabab anagga' baliyu.
25 Pagdai' llaw pa'in, pehē' na si Isa tudju ni sigām,
lum'ngngan min kuwit tahik.
26 Ta'nda' pa'in iya e' saga mulidna lum'ngngan min kuwit
tahik, nileya'-leya' sigām. "Umagad ko' ilu," yuk sigām,
maka e' sigām magsilawak kabowa tāw.

27 Sagō' amissala magtūy si Isa ni sigām. “Paiman kam!”
yukna. “Aku ko' itu. Da'a kam tināw.”
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Nakura', bang ka'a
to'ongan ilu, sō'un aku pi'ilu ni ka'a lum'ngngan min kuwit
tahik.”
29 “Na, pi'itu na ka,” yuk si Isa.
Jari pareyo' si Petros min bayanan inān anagna'
lum'ngngan min kuwit tahik tudju ni si Isa.
30 Sagō' pagnanamna ma baliyu inān, sinōd iya tāw ati
inut-inut iya pat'nnob. Magtūy iya angalingan, yukna,
“Nakura', tabangun aku!”
31 Magtūy iya niabut e' si Isa bo' binalutan. Yuk si
Isa, “Kulang pahāp imannu ilu! Angay aku pagduwa-
duwahannu?”
32 Makariyata' pa'in sigā ni bayanan e', pahali na baliyu.
33 Pinudji si Isa e' saga mulid kasehe'an inān, yuk-i,
“B'nnal, ka'a ilu Anak Tuhan!”

Saga A'a Gennesaret Kauli'an
(Markus 6:53-56)

34 Jari itu, makat'kka pa'in sigām ni dambila' danaw,
parunggu' sigām ni lahat Gennesaret.
35 Takilā si Isa e' saga a'a mahē', ya angkan sigām bay
anambukuhan sasuku taga-saki ma jadjahan ina'an-i, sinō'
binowa ni si Isa.
36 Angamu' sigām junjung ni si Isa, bang pa'in dūlanna
saga a'a sakihan ang'ntan minsan la'a hal tōng s'mmekna.
Manjari sai-sai bay maka'ntanan s'mmek si Isa saru'un-
du'un kauli'an sakina.

15

Usulan bay Pang'bba e' Ka'mbo'-mbo'an
(Markus 7:1-13)

1 Manjari aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Parisi maka guru
sara' agama bay min da'ira Awrusalam. Atilaw sigām ma
iya,
2 yuk-i, “Angay saga mulidnu ilu mbal angisbat usulan
bay pang'bba e' kamatto'ahantam? Amangan sigām minsan
halam bay angose'an tangan sigām pahāp.”
3 Anambung si Isa, yukna, “Na, ka'am ilu. Angay
langgalbi panoho'an Tuhan ati beya'bi saga usulan bay min
kamatto'ahanbi?
4 Entomunbi panoho'an Tuhan, ya yukna, ‘Wajib kam
magaddatan mma'bi maka ina'bi.’ Maka itu gi', ‘Sai-sai
anukna'an mma'na atawa ina'na, a'a inān subay pinapatay.’

5 Sagō' bang ma pamandu'bi, bang aniya' a'a ganta'
amissala ni matto'ana, yukna: ‘Kaniya'ku itu, arak bay
panabangku ka'am sagō' pasuku'ku na ni Tuhan.’
6 Minnē' iya apuwas kono' min sara' pasal pagaddat
ma kamatto'ahan. Jari tasulakbi dī panoho'an Tuhan
pagka pagmatayanbi saga usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-
mbo'anbi.
7 In ka'am ilu hal magbau'-bau' ameya' ma Tuhan, bo'
halam. B'nnal asal ya kallam Tuhan bay tasulat e' nabi
Isaya,
8 yuk-i,
‘Saga a'a itu angahulmat aku maka lapal kabtangan sigām,
sagō' alawak deyom atay sigām min aku.
9 Ya pagpudji sigām ma aku halam aniya' pūsna,
sabab ya pamandu' e' sigām saga panoho'an bay pinahi-
nang e' manusiya'.’ ”

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'
(Markus 7:14-23)

10 Puwas e', nilinganan ba'anan a'a inān e' si Isa, sinō'
patimuk pabīng ni atagna. Yukna ni sigām, “Pakale kam
ma bissalaku. Pahati kam to'ongan.
11 Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom bowa' ya makalumu'
a'a. Ya makalumu' saga bissala ala'at paluwas min
bowa'na.”
12 Sakali pina'an ni si Isa saga mulidna. Yuk sigām,
“Kata'uwannu bahā' ap'ddi' atay saga Parisi ma bay
bissalanu insini'?”
13 Yuk sambung si Isa, “Kamemon tinanom ya halam bay
tinanom e' Mma'ku ma deyom sulga', nilarut du.
14 Da'a kam magsusa pasal sigām. Sigām angamalim,
sagō' ibarat sigām a'a buta. Bang buta angambit sehe'na
buta, tantu sigām ahūg karuwangan ni deyom lowang.”
15 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Pahatiun kami pasal
bay pamaralilnu ilu.”
16 Yuk si Isa, “Oy! Sampay ka'am ilu masi a'awam!
17 Halam bahā' tahatibi? Bang aniya' kinakan pasōd ni
deyom bowa' a'a, pasampay du ni deyom b'ttongna bo'
yampa paluwas min baranna.
18 Sagō' ya bissala ala'at paluwas min bowa' a'a, bay
pino'onan asal min deyom atayna. Ya he' makalumu' iya.
19 Sabab deyom atay manusiya' ya paluwasan hona'-
hona'na ala'at, ya angkan iya maghinang kala'atan kagin-
isan, buwat saga amapatay, angaliyu-lakad, angahinang
kahina'an d'nda-l'lla, anangkaw, magputing, maka angal-
imut.

20 Kamemon itu makalumu' a'a. Sagō' bang kita amangan
ma halam bay angose'an tanganta buwat pamandu' saga
Parisi, ngga'i ka he'-i makabuwan kalumu'an."

Pangandol Dakayu' D'nda min Lahat Kana'an
(Markus 7:24-30)

21 Sakali palanjal si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira
Tira maka da'ira Sidun.
22 Aniya' d'nda bangsa Kana'an min lahat inān bay pehē'
ni si Isa anganjunjung. "O Tuwan," yukna, "tubu' si Da'ud,
ma'ase' ka ma aku. Anakku d'nda sinōd saitan, abinsana'
sidda."
23 Sagō' halam makasambung si Isa minsan dakabtang.
Jari pasekot saga mulidna amogos iya pasal d'nda inān, yuk-
i, "Soho'un iya ala'an! Mbal iya pahali angalinganan kitam!"
24 Anambung si Isa, yukna, "bay aku sinō' pi'itu anabang
saga a'a bangsa Isra'il sadja, ya sali' dalil bili-bili alungay
min labayan."
25 Sagō' takale pa'in lling itu e' d'nda, magtūy iya pasujud
ni tongod tape' si Isa. "O Tuwan," yukna, "tabangun aku."
26 Sinambungan iya e' si Isa pinaralilan, yukna, "Mbal
manjari niā' kinakan saga anak lissi bo' nilarukan ni saga
ero'."
27 "B'nnal, Tuwan," yuk d'nda. "Sagō' minsan saga ero'
amangan du momok kinakan ya apakpak min lamisahan
tag-ipatan ma sigām."
28 Sakali anambung si Isa, yukna, "Arung, ahogot imannu.
Nirūlan du bay pangamu'nu ilu." Manjari ma waktu he'-i
saru'un-du'un du kauli'an anakna d'nda he'.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa

29 Puwas e' ala'an si Isa min lahat ina'an, amaklay min
bihing danaw Jalil. Jari patukad iya ni bīd-bīd aningkō'
mahē'.
30 Landu' aheka a'a bay pina'an ni iya amowa saga
pengka', saga a'a aku'il, saga buta, saga umaw, sampay
ba'anan a'a sasuku taluwa' ginisan saki. Pinat'nna' sigām
e' sehe' sigām ma tongod tape' si Isa, ati kauli'an sigām e'na
kamemon.
31 Ainu-inu to'ongan saga a'a inān, pag'nda' sigām ma a'a
bay umaw makapah'lling na, a'a bay aku'il kauli'an na, bay
pengka' makal'ngngan na pabontol, bay buta maka'nda' na.
Manjari sinanglitan e' sigām Tuhan, ya pagta'atan bangsa
Isra'il.

Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 8:1-10)

32 Sakali nilinganan e' si Isa saga mulidna bo' yukna,
“Ma'ase' aku ma saga a'a itu, sabab kat'lluna llaw itu ya ka-
maitu sigām ma aku, maka halam na aniya' kinakan sigām.
Mbal aku bilahi amapole' sigām ma halam bay amangan
dahū, arakala' pinunung sigām ma pal'ngnganan.”
33 Tinilaw iya e' saga mulidna, yuk-i, “Maingga bahā'
pangā'anta kinakan sarang pamakan ba'anan a'a itu? Itiya'
kitam ma lahat halam aniya' kaluma'anna!”
34 Yuk si Isa, “Pila heka tinapaybi ilu?”
“Pitu' tinapay,” yuk sigām, “maka saga daing ariki' mbal
aheka.”
35 Manjari sinoho' e' si Isa kaheka'an a'a inān magt-
ingkō'an ma tana'.
36 Niā' e'na kapitu' tinapay maka saga daing e', bo' yampa
magsukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na tinapay
maka daing-daing e' bo' sōnganna ni saga mulidna. Ati
tinopod-toporan saga a'a inān e' sigām.
37 Magkakanan sigām kamemon sampay mag'ssohan na.
Aubus pa'in bay amangan, aniya' pitu' ambung aheya
ap'nno' e' kapin kinakan bay tatimuk e' saga mulid e'.
38 Saga a'a bay magkakanan inān aniya' saga mpat ngibu
bang l'lla sadja ni'itung, saddī d'nda maka onde'-onde'.
39 Jari pinapole' saga a'a inān e' si Isa. Pariyata' iya ni
bayanan bo' yampa pauntas ni lahat Magadan.

16

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56)

1 Manjari aniya' saga Parisi maka saga Saddusi bay
pina'an ni si Isa. Bilahi sigām anulayan iya bo' supaya
iya tajallat ma bissalana. Angkanna sigām mikipa'nda'
paltanda'an, palsaksi'an in iya b'nnal taga-kapatut min
Tuhan.
2 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Ka'am ilu, bang pas'ddop
llaw, yukbi, ‘Ā, t'ddo' du salung sabab ilu akeyat bihing
langit.’
3 Pagsubu-subu isab, yukbi, ‘Ulan llaw itu sabab akeyat
bihing langit maka angandom.’ Ata'u kam ang'nda' pandoga
ma b'ttong langit, sagō' mbal kapandogahanbi paltanda'an
ya ta'nda'bi ma masa itu-i.
4 Saga a'a ma patahunan itu ala'at sidda, maka mbal bilahi
magta'at ma Tuhan. Bilahi kam bahā' ang'nda' paltanda'an
barakatan? Halam aniya' paltanda'an pina'nda'an ka'am,
luwal paltanda'an bay min nabi Yunus ma masa awal e'.”

Puwas e' ni'bbahan saga a'a inān e' si Isa, ati ala'an iya minnē'.

Pagbanda' Pasal Pamandu' Parisi maka Saddusi
(Markus 8:14-21)

5 Pagt'kka saga mulid si Isa ni dambila' danaw, halam
sigām bay makaentom amowa tinapay palutu' sigām.
6 Yuk si Isa ni sigām, "Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi
pasulig tinapay min saga Parisi maka min saga Saddusi."
7 Magsuli-suli saga mulidna pasal pah'llingna he', sabab
halam tahati e' sigām. Yuk pangannal sigām, "Angkan
arai' buwattē' pah'lling si Isa sabab halam kita bay amowa
tinapay."
8 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ya pinagsuli-suli e'
sigām, angkan yukna, "Angay pagsuli-sulibi pasal halam
aniya' tinapaybi? Ariki' pahāp pangandolbi ma aku!
9 Halam gi' tahatibi bahā'? Halam taentombi bay waktu
kapagpōng-pōngku tinapay lima hekana pamakan saga
limangibu a'a he'? Entomunbi bang pila ambung aheya bay
pangisihanbi kapin kinakan e'?
10 Maka tinapay pitu' hekana bay pamakan mpat ngibu
a'a he'. Pila ambung bay pangisihanbi kapin?
11 Daka angay kam mbal makahati. Ngga'i ka tinapay ya
bay pagbissalaku he'. Yukku, halli'inbi pasulig tinapay saga
Parisi maka Saddusi!"
12 Minnē' yampa tahati e' sigām ngga'i ka pasulig pama-
sulig tinapay ya bay pah'llingna, sagō' pandu' min saga
Parisi maka min saga Saddusi. Ya na he' subay nihalli'an
pahāp.

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21)

13 Na, palintas disi Isa ni jadjahan lahat ma kasekotan
da'ira Kesareya Pilipi. Maina'an pa'in, tinilaw e'na saga
mulidna, yukna, "Bang ma pangupama a'a, sai kono' aku
Anak Manusiya' itu?"
14 Yuk sambung saga mulid e', "Bang ma a'a kasehe'an
ka'a kono' si Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe'
in ka'a nabi Elija atawa nabi Irimiya. Maka bang ma a'a
kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa awal e'."
15 "Na, bang ma ka'am," yuk si Isa, "ai yukbi? Sai sa aku
itu?"
16 Anambung si Simun Petros. "Ka'a Al-Masi," yukna,
"Anak Tuhan ya kakkal salama-lama."
17 "Aheya kahāpan ma ka'a, Simun anak si Jona," yuk si
Isa, "sabab ngga'i min manusiya' ya angkan kata'uwannu
ilu-i. Bay pamata'u ka'a e' Mma'ku ma deyom sulga'.

18 Na, ya na itu pangahakaku ma ka'a: ka'a si Petros,
hatina batu. Ati ma diyata' batu lakit ilu pangahinanganku
langgalku, hatina saga jama'aku kamemon. Mbal sigām
tara'ug minsan amatay.
19 Buwananta ka kunsi', hatina kapatut angukab pasōran
manusiya' tudju ni deyom pagparintahan Tuhan. Ai-ai
lāngnu ma deyom dunya itu nilāng du isab ma deyom
sulga', maka ai-ai pamarūlnu ma deyom dunya itu pinarūl
du isab ma deyom sulga'."
20 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, da'a sinō'
angahaka ni sai-sai in iya Al-Masi.

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Markus 8:31—9:1; Lukas 9:22-27)

21 Manjari puwas minnē', anagna' si Isa amahatian saga
mulidna pasal ai tum'kka ni iya ma sinosōng. Yukna,
"Subay aku pehē' ni da'ira Awrusalam. Aheka du kabinasa-
han pinat'kka ni aku e' saga pagmatto'ahan, e' saga kaima-
man alanga, maka e' saga guru sara' agama. Pinapatay du
aku, sagō' bang palabay na t'llumbahangi pinakallum du
aku pabīng."
22 Sakali si Petros bay amowa si Isa paokat min kasehe'an,
bo' yampa pabukaganna, yuk-i, "S'lle' bale puhu', pinatā e'
Tuhan ya yuknu he' bo' mbal makani-ka'a."
23 Sagō' nialop si Petros e' si Isa. Yukna, "Ala'an ka min
aku, saitan! Kabimbangan aku e'nu. Ya pamikilnu ilu
pikilan manusiya' ko', ngga'i ka pikilan Tuhan."
24 Puwas e' amissala si Isa ni saga mulidna. "Bang
aniya' bilahi ameya' ma aku," yukna, "subay ngga'i ka
kabaya'an baranna ya dūlanna. Subay tinanggung e'na
hāgna pamapatayan iya, hatina kabinasahan ma sababku.
Minnē' iya makajari ameya' ma aku.
25 Sai-sai allogan kallum baranna, amutawan du kallum-
nyawana min Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allogan ma kallum-
baranna, lilla' isab amatay ma sababku, makabāk du iya
kallum kakkal.
26 Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an
alta' deyom dunya kamemon, aheya lugi'na bang halam
aniya' kallumna kakkal. Sabab halam aniya' tapan-
gal'kkatna kallum-nyawana bang amutawan na.
27 Aku Anak Manusiya' pabīng du pi'itu, aliput e' sahaya
Mma'ku, maka sinehe'an aku e' saga mala'ikatna. Tung-
basanku manusiya' kamemon, pinapagtongod maka bay
hinang sigām dangan maka dangan.
28 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am, aniya' maitu
ma ka'am mbal amatay sat'ggol halam gi' pi'itu in Anak

Manusiya' bo' magparinta ma deyom dunya. Subay na aku ta'nda' e' sigām bo' yampa sigām amatay.”

17

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36)

1 Palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, binowa e' si Isa
si Petros maka duwangan magdanakan, ya si Yakub maka si
Yahiya, patukad ni diyata' būd alanga, sigām-sigām sadja.
2 Maina'an pa'in sigām, apinda luwa si Isa ma pang'nda'
sigām. Asahaya pamaihu'anna buwat mata llaw. Makasi-
law sidda pote' s'mmekna.
3 Sakali panyata' pina'an si Musa maka si Elija*, ta'nda' e'
saga mulid inān magsuli-suli maka si Isa.
4 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, “Tuwan Panghū',
ahāp to'ongan itiya' kami maitu. Bilahi ka bahā' bang aku
angahinang t'llu panggung-panggung pasindunganbi maitu,
dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa itu, maka dakayu' ma
si Elija?”
5 Sabu pa'in iya ah'lling, aniya' gabun asahaya bay
angalandungan sigām, maka aniya' suwala ah'lling min
deyomna. Yuk suwala he', “Anakku ko' itu kalasahanku.
Landu' aku kasulutan ma iya. Iya ya kalehunbi.”
6 Pagkale pa'in suwala itu e' saga mulid inān, landu'
to'ongan sigām tināw angkan kum'ppang magtūy sigām ni
tana'.
7 Sagō' pina'an si Isa ni sigām amat'ppak tanganna ma
sigām. Yukna, “Pabungkal kam, da'a kam tināw.”
8 Pagtongas sigām, halam aniya' saddī ta'nda' e' sigām,
luwal si Isa.
9 Manjari itu, sabu pa'in sigām palūd min būd e', bi-
nanda'an e' si Isa saga mulidna, yukna, “Da'a kam angahaka
ni sai-sai pasal bay ta'nda'bi mahē' ma diyata' būd e'.
Subay na aku, Anak Manusiya' itu, tapakallum pabīng min
kamatayku bo' yampa kam angahaka.”
10 Sakali tinilaw si Isa e' sigām, yuk-i, “Angay saga guru
sara' agama magpina'in in si Elija subay dahū palahil
pi'itu?”
11 Anambung si Isa, yukna, “B'nnal ko' ilu, si Elija palahil
dahū min Al-Masi anakapan kamemon.
12 Sagō' haka'anta kam, bay na palahil si Elija pi'itu ati
halam iya bay takilā e' saga manusiya'. Bay tahinang e'
sigām ma iya ai-ai kabaya'an sigām. Damikiyanna aku,
Anak Manusiya', bininasa du isab e' sigām.”

---

* **17:3 17:3** Si Elija itu dakayu' nabi bay ma waktu awal.

13 Minnē' tahati e' saga mulidna si Yahiya Magpapandi iya
pinagbissala e' si Isa.

Onde'-onde' Kapala'anan Saitan
(Markus 9:14-29; Lukas 9:37-43)

14 Na, makabīng pa'in disi Isa ni kaheka'an a'a he', aniya'
dakayu' a'a pina'an ni iya angōk-tu'ut.
15 Yukna ni si Isa, "Tuwan, ma'ase' pa'in ka ma anakku
l'lla. Binawi-bawi iya, landu' iya abinasa. Araran iya
pahantak ni api atawa ni bohe'.
16 Bay bowaku iya ni saga mulidnu sagō' mbal iya kauli'an
e' sigām."
17 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am saga a'a ma tahun itu-i,
asā' landu' pikilanbi! Halam to'ongan aniya' imanbi! Subay
buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi
bo' yampa kam magkahagad? Bowahun pi'itu onde' ilu,"
yukna.
18 Tabowa pa'in onde' inān ni si Isa, magtūy pabukaganna
saitan. Pinaluwas e'na min baran onde' ati saru'un-du'un du
pahali sakina.
19 Puwas e' tinilaw si Isa e' saga mulidna, sigām-sigām
sadja. Yuk sigām, "Angay kami bay mbal makapaluwas
saitan e'?"
20 Yuk si Isa, "Sabab akulang pangandolbi ma Tuhan.
Haka'anta kam to'ongan, abila bay makasali' heya pangan-
dolbi ni buwat heya bigi-tinanom anahut, tahinangbi du
kamemon minsan buwattingga hunitna. Bang saupama
soho'bi būd itu papinda minnitu pina'an, papinda du. [
21 Sagō' in ginis saitan ina'an-i mbal tapaluwas, luwal
bang kam angamu'-ngamu' maka amuwasa dahū.]"

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Markus 9:30-32; Lukas 9:43-45)

22 Aniya' dakayu' waktu magtimuk saga mulid ma lahat
Jalil. Yuk si Isa ni sigām, "Aku itu, Anak Manusiya', arai' na
sinōngan ni pagbaya'an saga a'a,
23 ati pinapatay aku e' sigām. Sagō' t'llumbahangi puwas
min kamatayku allum du aku pabīng." Minnē' asusa
to'ongan saga mulidna.

Sukay Langgal Binayaran e' si Isa

24 Pagt'kka si Isa maka saga mulidna ni da'ira Kapirnaum,
aniya' pina'an ni si Petros saga a'a angā' sukay langgal. Yuk
sigām ni iya, "Gurubi ilu, amayad sukay langgal bahā'?"
25 "Aho'," yuk sambung si Petros.
Makasōd pa'in si Petros ni deyom luma' arak angahaka,
makarahū si Isa ah'lling ni iya, yukna, "Simun, bang ma

ka'a, sai niā'an sukay e' saga sultan ma babaw dunya itu?
Anak-kampungna ka, atawa a'a saddī?”
26 “A'a saddī,” yuk si Petros.
“Na,” yuk si Isa, “bang buwattilu, hatina in kitam
panganak Tuhan itu mbal wajib magsukay.
27 Sagō' mbal kitam bilahi kinap'ddi'an atay e' saga
a'a inān, angkan ka subay pehē' ni bihing danaw inān
amuwang. Pagtinduk daing, hella'un magtūy. Makabāk du
ka sīn ma deyom bowa'na, sarang pamayadta sukay langgal.
Ngā'un sīn inān bo' pamayarun pehē'.”

18

Sai ya Katapusan Alanga?
(Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48)

1 Ma waktu he'-i du, pina'an ni si Isa saga mulidna
atilaw iya, yuk sigām, “Sai alanga katapusan ma deyom
pagparintahan Tuhan?”
2 Sakali nilinganan e' si Isa dakayu' onde'-onde', sinō'
an'ngge ma dahuwan sigām.
3 Yuk si Isa, “Haka'anta kam to'ongan, sai-sai mbal
apinda palantarana ni buwat palantara onde'-onde' itu,
mbal to'ongan pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan.
4 Sai-sai amareyo' atayna, pinasali' ni buwat atay onde'-
onde' itu, ya na katapusan alanga ma deyom pagparintahan
Tuhan.
5 Sai-sai isab anaima' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma
sabab ōnku ya pamanyabutanna, sali' aku baranku ya
tinaima' e'na.”

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2)

6 Yuk si Isa lagi', “Bang aniya' a'a makaparusa ma dakayu'
onde'-onde' buwattitu ya taga-pangandol ma aku, ahāp lagi'
kadal a'a inān bang pa'in iya pinagantungan batu abuhat
ma k'llongna bo' nihūg ni timbang.
7 “Maka'ase'-ase' to'ongan saga manusiya' itu, sabab aniya'
na pa'in sasat makaparusa ma sigām. Tantu paniya' saga
sasat-manasat, sagō' maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ma
sasuku anasat sehe'na amowa magdusa.
8 Bang tanganbi atawa tape'bi ganta' amowa ka'am
magdusa, subay paggatunbi. Gom na pa'in pukulinbi bo'
tinimanan. Ahāp lagi' kam allum ma deyom sulga' ma
apukul dambila' tanganbi atawa tape'bi, bang pa'in kam
da'a nilarukan ni deyom api nalka' ya mbal kap'ddahan ma
ajukup tape'-tanganbi.

9 Damikiyanna isab bang matabi ganta' amowa ka'am
magdusa, gom lagi' lugitunbi bo' tinimanan. Ahāp lagi' kam
allum ma deyom sulga' ma abuta dambila' matabi, bang
pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup
matabi karuwambila'."

Bili-bili Alungay
(Lukas 15:3-7)

10 "Kamaya'-maya' kam. Da'a palehomunbi saga ka-
manahutan itu. Sabab haka'anta kam, ina'an anunggu'an
sigām saga mala'ikat ya paharap na pa'in ni Mma'ku Tuhan
ma deyom sulga'.
11 (In aku, Anak Manusiya', bay pi'itu ni dunya angalappas
saga a'a ya alawak min Tuhan.)
12 "Bistahunbi: bang saupama aniya' a'a taga-bili-bili da-
hatus hekana, bo' wa'i pasiha' dakayu', ai bahā' hinangna?
Tantu pasagaranna siyampū' maka siyam mahē' ma kabīd-
bīran bo' iya pasa'ut pehē' amiha dakayu' bay pasiha' he'.
13 Jari bang tabākna na, haka'anta kam, kinōgan iya
to'ongan. Palabi lagi' kakōganna ma bili-bili dakayu' inān
min siyampū' maka siyam ya halam bay alungay.
14 Buwattē' du isab Mma'bi ma deyom sulga', mbal iya
bilahi aniya' alungay dakayu' onde'-onde' min okomanna."

Bang A'a Makarusa ma Pagkahina

15 "Na, bang aniya' pagkahinu ganta' makarusa ma ka'a,
pehē' ka ni iya ati haka'in iya pasal kasā'anna. Sagō'
subay hal ka'am duwangan magbissala. Bang ka kinale
e'na, bo' kabaya'anna maghāp maka ka'a, pahogot gom pa'in
kapagbagaybi.
16 Sagō' bang hati mbal akuhanna dusana, bowahun
dakayu' atawa duwa a'a saddī anaksi'an ai-ai pagbissala-
hanbi, bo' supaya tabeya' panoho'an bay ma Kitab, ya yuk-
i, 'Bang aniya' palkala'bi subay aniya' duwangan atawa
t'llungan amuwan saksi' bo' supaya pinagsab'nnal.'
17 Sagō' bang a'a inān agagga angasip ma saga a'a saddī
ya bowanu inān, na, haka'in saga sehe'bi dajama'ahan
kamemon. Jari bang iya mbal bilahi akale ma kagara'an
saga jama'a kamemon, a'a inān subay niniyat e'bi sali' a'a
halam aniya' tuhanna, atawa a'a maga'ā' sukay parinta."

Pangalāngan maka Pamarūl

18 "Haka'anta kam to'ongan, ai-ai lāngbi ma deyom dunya
itu nilāng du isab ma deyom sulga', maka ai-ai parūlbi ma
deyom dunya itu pinarūl du isab ma deyom sulga'.

19 Aniya' isab pangahakaku ma ka'am, bang duwangan
kam ma dunya itu maguyun angamu'-ngamu' ai-ai, tantu
kam nirūlan e' Mma'ku ma deyom sulga'.
20 Sababna bang aniya' duwangan atawa t'llungan a'a
magtimuk pagka ōnku ya pamanyabutan sigām, ina'an du
aku ma deyoman sigām."

Pasal A'a Mbal Angampun Sehe'na

21 Puwas ina'an pehē' si Petros ni si Isa atilaw. "Tuwan
Panghū'," yukna, "min pila subay ampunku pagkahiku
bang iya makarusa ma aku? Min pitu' bahā'?"
22 Yuk si Isa, "Ngga'i ka hal min pitu', sagō' min pitumpū'
maka pitu'."
23 Jari magparalilan si Isa, yukna, "In kapagparinta Tuhan
sali' dalil dakayu' sultan ya bilahi amista palutangan saga
tendogna.
24 Sakali itu, hinabuna magbista utang, aniya' binowa ni
iya dakayu' tendogna taga-utang laksa'an pilak.
25 Jari in sīn ma tendog inān mbal makabayaran
utangna, angkan magpanoho'an sultan in a'a inān sampay
anak-h'ndana subay pinab'llihan nihinang ata. Subay
pinab'llihan isab ai-aina kamemon pamayad utangna.
26 Na, angōk-tu'ut magtūy tendog itu ma alopan sultan
angamu' junjung ni iya. 'O tuwan,' yukna, 'patangguhun gi'
aku. Bayaranku du utangku kamemon.'
27 Manjari ma'ase' sultan inān ma tendogna. Pinahalam
na utangna ati pinapole' iya.
28 "Na, pagluwas tendog inān min alopan sultan, aniya'
talanggalna pagkahina, tendog sultan isab. In tendog
damuli itu taga-utang dangkuri' ma tendog tagna'. Magtūy
iya niragtu' maka pin'kkol e' tendog tagna'. Yukna, 'Bayarin
na utangnu ma aku.'
29 Magtūy angōk-tu'ut tendog damuli itu anganjunjung,
yukna, 'Patangguhun gi' aku. Bayaranta du ka.'
30 Sagō' mbal pinatanggu, gom pa'in ni'isi ni deyom
kalabusu sat'ggol mbal makapuwasan utangna kamemon.
31 Pag'nda' pa'in e' saga tendog kasehe'an ma kahinangan
tendog tagna' inān, magtūy sigām landu' asukkal, ati pehē'
ni sultan angahaka pasal pakaradja'an inān.
32 "Jari pinalinganan e' sultan tendog bay aheka utangna
he'. 'Jahulaka' pahāp ka ilu!' yukna, 'bay pahalamku
utangnu kamemon ma sabab panganjunjungnu ma aku.
33 Arapun ka'ase'annu pagkahinu he', buwat bay ka'ase'ku
ma ka'a!'

34 Jari sidda angastol sultan inān ma iya, angkan soho'na
tendog e' ni'isi ni deyom kalabusu sampay tiniksa' sat'ggol
halam gi' kabayaranna utangna."
35 Yuk si Isa, "Buwattē' du isab nihinang e' Mma'ku ma
sulga' ma ka'am dangan maka dangan, bang mbal ampunbi
pagkahibi min deyom ataybi."

19

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Markus 10:1-12)

1 Aubus pa'in pamissala si Isa buwattē', ala'an iya min
lahat Jalil tudju ni lahat Yahudiya, ni jadjahan ma liyu sapa'
Jordan.
2 Aheka to'ongan saga a'a bay ameya' ma iya, ati kauli'an
e'na saga saki sigām maina'an.
3 Sakali aniya' pina'an saga Parisi anulayan iya bo' supaya
iya tajallat ma bissalana. Yuk sigām ma iya, "Bang ma
sara'tam, makajari bahā' bang l'lla animanan h'ndana,
minsan ai sababanna?"
4 Anambung si Isa, yukna, "Kilāku halam bay tabassabi ya
tasulat ma Kitab, ya yuk-i, 'Ma tagna' pamapanjari Tuhan
ma manusiya', bay sigām pinapanjari e'na l'lla maka d'nda?'
5 Yuk Tuhan e', 'Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na
bo' parakayu' ni h'ndana. Manjari in bay duwa baran,
dabaran na.'
6 Ngga'i ka na sigā duwa baran," yuk si Isa, "sagō' dabaran
na sigā karuwangan. Angkan subay mbal pinapagbutas e'
manusiya' ya bay pinapagdakayu' e' Tuhan."
7 Atilaw saga Parisi ma si Isa, yuk-i, "Na angay bahā'?
Bang ma pandu' si Musa, makajari l'lla animanan h'ndana
bang pa'in aniya' sulatna pagpasahan."
8 Ya sambung si Isa, "Ya angkan kam pinarūl e' si Musa
animanan h'ndabi, sabab agagga kam pinandu'an. Saguwā'
ngga'i ka buwattē' bay ma waktu tagna'.
9 Haka'anta kam, sai-sai animanan h'ndana ma halam bay
angaliyu-lakad min iya, ati magh'nda iya saddī, taga-dusa
iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on."
10 Yuk saga mulid si Isa ma iya, "Bang buwattē' kahālanna
ma a'a maglakibini, ahāp lagi' subay mbal magpūn."
11 Anambung si Isa, yukna, "Pandu' ilu mbal kabogbogan
e' manusiya' kamemon, luwal sigām ya kabuwanan kosog
e' Tuhan.
12 Magginis isab pagsababan ya angkan l'lla mbal
magh'nda. Aniya' a'a mbal makapagh'nda sabab aniya'
salla' ma baranna. Aniya' mbal makapagh'nda sabab
kinabili e' a'a, maka aniya' isab magniyat subay mbal

magh'nda ma sabab pagparinta Tuhan ya pagmatayanna.
Sai-sai makataima' pandu' itu, subay anaima' to'ongan.”

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17)

13 Na, aniya' saga a'a bay amowa saga anak sigām ni si Isa
bo' supaya pinat'nna'an tanganna maka niamu'an kahāpan
min Tuhan. Sagō' bay pinabukagan saga a'a amowa inān e'
kamuliran si Isa.
14 Ah'lling si Isa, yukna, “Parūlunbi pi'itu ni aku saga
kamanahutan itu. Da'a lāngunbi. Sabab sai-sai makasali'
kaul-pi'ilna ni buwat kamanahutan ilu, taga-palsuku'an du
ma pagparintahan Tuhan.”
15 Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni saga onde' inān, bo'
yampa ala'an minnē'.

A'a Taga-Karaya
(Markus 10:17-31; Lukas 18:18-30)

16 Manjari itu aniya' dakayu' a'a pehē' ni si Isa. Yukna,
“Tuwan Guru, kahāpan ai subay hinangku bo' supaya aku
kaniya'an kallum taptap ni kasaumulan?”
17 Yuk si Isa, “Angay aku tilawnu pasal kahāpan? Tunggal
du Tuhan ahāp. Bang ka bilahi pinasuku'an kallum taptap,
subay bogbogannu panoho'an Tuhan.”
18 Atilaw gi' l'lla, yukna, “Panoho'an ingga?”
Ya sambung si Isa, “Da'a ka amapatay a'a. Da'a ka
angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka anangkaw.
Da'a ka anaksi' puting.
19 Pagaddatin ina'-mma'nu. Maka kalasahin pagkahinu
manusiya' buwat e'nu alasahan barannu.”
20 Yuk l'lla inān, “Ā, bay na kabogboganku ina'an-i
kamemon. Ai gi' subay hinangku?”
21 Yuk si Isa ma iya, “Bang ka bilahi tubus kahāp
addat-tabi'atnu, pehē' ka, pab'llihin alta'nu kamemon bo'
pamuwanun b'llihanna ma saga a'a miskin. Manjari aniya'
du karayanu ma deyom sulga'. Puwas e' pi'itu ka ameya'
ma aku.”
22 Pagkale a'a inān ma bissala si Isa, magtūy iya ala'an,
maka e'na asusa sabab landu' aheka alta'na.
23 Sakali ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Haka'anta
kam to'ongan, in a'a dayahan kahunitan pasōd ni deyom
pagparintahan Tuhan.
24 Aho', haka'anta kam, kaluhayan gi' unta' palabay min
buli' jalum min a'a dayahan pasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan.”

25 Ainu-inu to'ongan saga mulid pagkale sigām ma bissala
si Isa itu. “Bang buwattē',” yuk sigām, “sai bahā' makasam-
pay ni kasalamatan ma deyom sulga'?”
26 Pinandang e' si Isa saga mulidna he' maka e'na anam-
bung. Yukna, “Bang manusiya' mbal to'ongan makarapat.
Sagō' halam aniya' ahunit ma Tuhan.”
27 Anambung lagi' si Petros, “Nda'un ba kami itu,” yukna.
“Bay bbahan kami ai-ai kami kamemon bo' ameya' ma ka'a.
Ai bahā' panungbas kami?”
28 Yuk si Isa, “Haka'anta kam to'ongan: in aku Anak
Manusiya', bang ta'abut na waktu kapaningkō'ku ma deyom
kasahaya'an, magagi du aku ma dunya baha'u. Ya du ka'am
saga bebeya'anku, pinatingkō' du isab ma tingkō'an sangpū'
maka duwa hekana, ati nihukum e'bi saga bangsa panubu'
si Isra'il kasangpū' maka duwa.
29 Sasuku bay ang'bbahan luma'na atawa danakanna,
atawa ina'-mma'na, atawa panganakna, atawa tana'na, ma
sabab katuyu'na ma aku, tinungbasan du iya paheka e'
Tuhan, lipat manglipat min bay bbahanna. Maka kaniya'an
du iya kallum taptap ni kasaumulan.
30 Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an, pinaramuli
ma waktu sinōng. Aheka isab taramuli ma buwattina'an,
pinarahū ma waktu sinōng.”

20

Paralilan Pasal A'a Maghinang ma Kabbun

1 Magparalilan si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan sali'
dalil a'a tag-dapu kabbun pananoman bahan anggul. Dai'
llaw pa'in, pal'ngngan tag-dapu angā' a'a maghinang ma
kabbunna.
2 Tinambahan kono' sigām dakayu' denari, ya panamba
dangan a'a ma dang'llaw. Magsulut pa'in, sinō' sigām pehē'
maghinang ma kabbunna.
3 “Na, ta'abut pa'in lisag siyam subu, pehē' tag-dapu
ni pagtabu'an, ati aniya' ta'nda'na maina'an saga a'a hal
an'ngge-n'ngge.
4 Yukna ma sigām, ‘Pehē' kam isab maghinang ma
kabbunku. Tambahanku du kam pila-pila ya katongoranbi.’
5 Na, pehē' na sigām. Augtu pa'in llaw, pehē' na isab tag-
dapu amiha a'a kasehe' maghinang ma kabbunna. Buwattē'
du isab paglisag t'llu kohap.
6 Jari itu, song pa'in lisag lima kohap, pabīng iya ni
pagtabu'an, ati aniya' ta'nda'na saga a'a hal an'ngge-n'ngge
maina'an. Yukna ma sigām, ‘Angay animpus llaw mbal kam
maghinang?’

7 “Yuk sambung sigām, ‘Tu'ud halam aniya' anoho' kami
maghinang’. ‘Na,’ yuk tag-dapu, ‘pehē' kam maghinang ma
kabbunku’.
8 “Manjari itu, pagabay kohap na, amissala tag-dapu ni
mandul pangandolanna, yukna, ‘Linganin saga maghihi-
nang ilu bo' tambahin. Tambahin dahū saga a'a bay ta'ā'ku
damuli ilu, bo' yampa sigām ya bay ta'ā'ku dahū.’
9 Jari ya panamba saga a'a ya bay anagna' maghinang
lisag lima kohap, magtongod maka hinang dang'llaw, min-
san dai'-dai' du ya kapangahinang sigām.
10 Na, ta'abut pa'in tinambahan saga a'a ya bay ta'ā' waktu
subu lagi', aholat sigām tinambahan aheya. Sagō' sali' du
tambahan ya tasambut sigām.
11 Pagsambut pa'in, pinagmusmuran e' sigām tag-dapu.
12 Yuk sigām, ‘Angay itu? Saga a'a bay ngā'nu damuli,
danjām du bay pangahinang sigām. Bo' kami itu bay
animpus min subu-subu sampay ni kakohapan, maghulas-
sangsā' ma kapasu'an llaw! Sagō', papagsali'nu tambahan
sigām maka tambahan kami.’
13 Yuk tag-dapu kabbun ni dangan inān, ‘Bagay, halam
ka bay akkalanku. Ya kapagsulutanta tambahan pinapag-
tongod maka hinang dang'llaw.
14 Na, ngā'un na tambahannu itu bo' ka amole'. Tu'ud
kabaya'anku pinapagsali' tambahan a'a bay ta'ā'ku damuli
maka bay panambaku ka'a.
15 Angay, halam bahā' aniya' kapatutku magbaya' ma
sīnku? Angimbū ka bahā' pagga pagmuraku sīnku?’ ”
16 Yuk si Isa isāb, “Sai-sai taramuli ma buwattina'an,
pinarahū ma sinosōng. Maka sai-sai makarahū ma buwat-
tina'an, pinaramuli ma waktu sinōng.”

Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34)

17 Na, patukad disi Isa tudju ni da'ira Awrusalam. Jari
ma labayan pa'in, binowa e' si Isa mulidna kasangpū'
maka duwa pasaddī min a'a kasehe'an bo' yampa sigām
bissalahanna.
18 Yukna, “Pakale kam. Itiya' kitam patukad ni
Awrusalam. Mahē' pa'in, in aku Anak Manusiya' sinōngan
du ni pang'ntanan kaimaman alanga maka saga guru sara'
agama. Pinat'kkahan aku e' sigām hukuman ni kamatay.
19 Puwas e' ni'nde'an du aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i
ka Yahudi, ati pinagudju'-udju' aku e' sigām. Pinagdaplosan
du aku bo' yampa nilansang ni hāg pinapatay. Sagō' ta'abut
t'llumbahangi min kamatayku allum du aku pabīng.”

Ya Pangamu' e' H'nda si Sibidi
(Markus 10:35-45)

20 Sakali pina'an ni si Isa h'nda si Sibidi beya' maka
anakna l'lla duwangan, mulid si Isa asal. Pasujud d'nda itu
ma dahuan si Isa angamu' junjung.
21 Tinilaw iya e' si Isa, yukna, “Ai amu'nu?”
Yuk d'nda, “Bang ta'abut waktu kapagparintanu, pat-
ingkō'un kono' duwangan anakku itu min karuwam-
bila'nu.”
22 Anambung si Isa, yukna, “Mbal kata'uwanbi bang
ai ya amu'bi ilu. Makasandal kam bahā' pinananaman
kabinasahan buwat paminasa ma aku?”
“Aho', makasandal du kami,” yuk sigā.
23 Yuk si Isa, “Asal makananam du kam kabinasahan
buwat kabinasahan ya song pat'kka ni aku. Sagō' halam
aniya' kapatutku amene' bang sai pinatingkō' ma bihingku
kowan atawa ma bihingku gibang. Suku' ko' inān saga a'a
ya tinagamahan paningkō'an ina'an-i e' Mma'ku Tuhan.”
24 Takale pa'in e' saga sangpū' mulid kasehe' pasal bay
niamu' e' h'nda si Sibidi, magtūy ap'ddi' atay sigām ma
duwangan magdanakan e'.
25 Angkan sigām kamemon sinoho' e' si Isa patimuk ni
atagna. Yukna, “Kata'uwanbi kajarihan saga a'a ma dunya
itu. Ya ang'ntanan pagparinta ma bangsa inān magmanda
asal ma saga a'a ma deyo'an sigām. Ya du saga puntuk
nakura' sigām, angahagda na pa'in.
26 Sagō' ka'am ilu subay mbal magbuwattē'. Sai-sai
kam bilahi taga-ōn ma deyomanbi, subay magsosoho'an ni
kasehe'an.
27 Sai-sai kam bilahi pinalanga, subay magpa'ata ni
pagkahina.
28 Buwat aku, ya Anak Manusiya'. Ya maksudku pi'itu
ni dunya ngga'i ka aku subay pinaghulas-sangsā'an e' a'a
kasehe', sagō' aku ya maghulas-sangsā' panabang sigām.
Pi'itu aku bo' paglilla'ku kallumku pangal'kkatku saga a'a
aheka min paldusahan sigām.”

Duwa A'a Buta Kauli'an
(Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43)

29 Manjari atulak pa'in disi Isa min da'ira Ariha, aheka a'a
bay paturul ma iya.
30 Sakali aniya' maina'an duwa l'lla buta aningkō' ma
bihing lān palabayan sigām. Makata'u pa'in saga buta itu
in si Isa ina'an palabay, magtūy sigā angalingan pakosog.
“O Tuwan, tubu' Sultan Da'ud!” yuk sigā. “Ma'ase' ka ma
kami.”

31 Pinabukagan sigā e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a
maghibuk. Sagō' pinakosog gom pa'in pangalingan sigā,
yuk-i, “O Tuwan! Tubu' si Da'ud! Ma'ase' na ka ba!”
32 Pahogga' si Isa bo' angalingan ni duwangan buta inān,
yukna, “Ai kabaya'anbi hinangku ma ka'am?”
33 “Tuwan,” yuk sigā, “bilahi kami maka'nda' pabīng.”
34 Jari ma'ase' si Isa ma sigā, ati pinat'nna' tanganna ma
mata sigā. Saru'un-du'un du sigā maka'nda' pabīng ati
ameya' sigā paturul ma si Isa.

21

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

1 Jari itu, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam, bo'
ma tongod būd Kayu Jaitun na, ta'abut e' sigām kaluma'an
Betpage. Mahē' pa'in, sinoho' e' si Isa duwangan mulidna
parahū.
2 Yukna, “Pehē' na kam ni kaluma'an ya ma dahuanbi ilu.
Pagt'kkabi pina'an, makabāk du kam kura'* maka anakna
paengkot maina'an. Hubarinbi bo' bowahunbi pi'itu.
3 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi,
haka'inbi buwattitu, yukbi, ‘Tu'ud pagguna e' nakura'.’ Jari
pinasagaran du kam magtūy e'na.”
4 Pinaniya' buwattē' bo' magtanda' ya bay pinagkallam e'
dakayu' nabi, ya yuk-i,
5 “Haka'inbi saga a'a Awrusalam,
Ilu na sultanbi at'kka ni ka'am.
Areyo' pangatayanna,
angura' iya ma anak kura'.”
6 Na, pehē' duwangan mulid e', nihinang e' sigā ya bay
panoho'an si Isa.
7 Binowa e' sigā kura' maka anakna, nilampikan maka
badju' sigā bo' yampa pangura'an e' si Isa.
8 Angura' pa'in iya, landu' aheka a'a bay am'llat s'mmek
sigām ma lān palabayanna. Saga a'a kasehe' bay anab-
ulakan pina'an saga engas-engas dahunan bay labasan
sigām.
9 Manjari ba'anan saga a'a ya magl'ngnganan min dahuan
si Isa, sampay sigām paturul min buli'anna, magpangolang
sama-sama yuk-i,
“Mahaldika' ni tubu' sultan Da'ud!
Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
Sanglitantam Tuhan Mahatinggi!”

---

* **21:2 21:2** In kura' itu saddī ginisna min dī kura'. ‘Donkey’ atawa ‘ass’ ōnna ma bahasa Ingglis.

10 Manjari pagt'kka si Isa ni Awrusalam, ahiluhala' deyom
da'ira inān kamemon. Yuk saga a'a maina'an, “Sai bahā' a'a
ilu?”
11 Anambung kaheka'an, yuk sigām, “Si Isa ko' itu, nabi
min Nasaret ma lahat Jalil.”

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

12 Sakali itu pasōd si Isa ni deyom langgal pagkulbanan
bo' yampa pinala'an e'na sasuku maglilitu maka magdagang
maina'an. Binaliskat e'na lamisahan saga a'a magsambi'an
sīn bangsa liyu ni sīn Yahudi. Ya du binaliskat e'na
paningkō'an saga a'a magdagang assang pagkulban.
13 Yuk si Isa ni saga a'a inān, “Tasulat asal ma Kitab
Kanabi-nabihan bay pagkallam Tuhan, ya yuk-i, ‘Luma'ku
itu niōnan luma' pagsambahayangan saga a'a.’ Sagō'
tahinangbi na sali' luma' patapukan mundu.”
14 Maina'an lagi' si Isa ma deyom langgal, pina'an ni iya
saga a'a buta maka a'a pengka' ati kauli'an sigām e'na.
15 Sagō' angastol saga kaimaman alanga maka saga guru
sara' agama, pag'nda' sigām ma hinang si Isa makainu-inu
inān, maka pagkale sigām ma saga onde' magpangolang ma
deyom langgal, ya yuk-i, “Mahaldika' ni tubu' Sultan Da'ud!”
16 Jari ah'lling saga nakura' inān ni si Isa, yuk sigām,
“Takalenu bahā' ya pinah'lling e' saga onde'-onde' itu?”
“Aho',” yuk si Isa. “Angay? Kilāku halam tabassabi ya
tasulat ma Kitab Jabul, ya yuk-i,
‘Min kahandaknu saga kamanahutan amudji ōnnu,
saga anak duru'an lagi' ananglitan ka'a.’ ”
17 Puwas e' ala'an si Isa min sigām bo' paluwas min da'ira
tudju ni kaluma'an Betani. Pahanti' iya mahē' dambahangi.

Kayu Igira Halam Aniya' Buwa'na
(Markus 11:12-14; 11:20-24)

18 Pagk'llat llaw, ma labayan pa'in si Isa tudju ni
Awrusalam pabīng, lingantu iya.
19 Ta'nda'na dampo'on kayu igira ma bihing lān, sagō'
pagpehē'na, halam aniya' buwa' tabākna maina'an, luwal
dahun. Jari sinapdahan e' si Isa kayu inān, yukna, “Puwas
minnitu, kayu itu mbal to'ongan magbuwa' pabīng.”
Magtūy alanos kayu inān.
20 Pag'nda' saga mulidna, ainu-inu sigām. “Allā,” yuk
sigām, “angay kayu igira itu alanos saru'un-du'un?”
21 “Na, haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “bang kam
angandol to'ongan ma halam aniya' hawal-hawal deyom
ataybi, makahinang du kam buwat bay hinangku ma kayu
igira itu. Maka ngga'i ka hal e'-i. Minsan būd inān, bang

soho'bi ala'an min baina bo' pat'nna' ni deyom s'llang, tantu du ameya'.
22 Bang kam angandol, tasambutbi du ai-ai pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan.”

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna
(Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8)

23 Jari pabīng na si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' amandu'. Sabuna pa'in amandu', pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan Yahudi. Yuk sigām, “Ai kapatutnu maghinang ka buwattilu? Sai bay amuwanan ka'a kapatut?”
24 Anambung si Isa, yukna, “Aniya' dakayu' patilawku ma ka'am dahū. Bang itu sambunganbi, haka'anta du kam bang ai kapatutku maghinang buwattitu.
25 Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut min Tuhan bahā' atawa min manusiya' sadja?”
Na, magisun-isun sigām, yuk-i, “Bang saupama yukta in kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan, tantu kitam tinilaw e'na bang angay kitam halam bay magkahagad ma si Yahiya.
26 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, na piligdu kitam. Sabab saga a'a itu magkahagad kamemon in si Yahiya nabi min Tuhan.”
27 Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' ma panilaw si Isa, yuk-i, “Mbal kata'uwan kami.”
“Na,” yuk si Isa, “ya du aku mbal angahaka'an ka'am bang minningga ya kapatutku maghinang saga hinang itu.”

Pasal Duwangan Magdanakan

28 Amissala si Isa, yukna, “Pikilunbi paralilanku itu. Aniya' a'a duwa anakna l'lla. Na pehē' a'a itu ni anakna siyaka, yukna, ‘Otō', pehē' ka llaw ilu maghinang ma kabbun.’
29 Yuk sambung siyaka he', ‘Mbal aku.’ Saguwā' apinda pikilanna ati pehē' iya ni kabbun maghinang.
30 Jari pehē' a'a itu ni anakna siyali, anoho' iya maghinang buwat bay panoho'anna ma siyaka. ‘Aho', Mma',’ yuk sambung siyali. Sagō' halam iya bay pehē'.
31 Na,” yuk si Isa ni saga a'a inān, “bang ma ka'am, sai ya bay ameya' ma kabaya'an mma'na?”
“Ya anak siyaka,” yuk sambung sigām.
“Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “saga a'a dusahan, ya buwat maga'ā' sukay parinta maka d'nda ala'at, parahū sigām min ka'am ameya' ma pagparinta Tuhan.
32 Sabab si Yahiya Magpapandi bay pi'ilu ni ka'am amata'uwan ka'am bang ingga ya lān abontol, sagō' halam iya bay kahagadbi. Malaingkan saga a'a magā' sukay

parinta maka saga d'nda ala'at, bay magkahagad. Maka minsan ta'nda'bi ina'an-i, halam bay apinda pikilanbi bo' kam magkahagad ma si Yahiya.”

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19)

33 “Pakale kam ma paralilan dakayu' itu,” yuk si Isa. “Aniya' dakayu' a'a tag-dapu tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Nilikus e'na maka ād, kinali e'na lowang pagp'gga'an buwa' anggul, maka nihinang e'na pamantawan alanga. Puwas e' patunggu'anna kabbun inān ma saga magtutunggu', bo' yampa iya atulak ni lahat saddī.
34 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul, sinoho' e' tag-dapu kabbun saga sosoho'anna pehē' ni saga magtutunggu' angā' palsuku'anna.
35 “Sagō' pagt'kka pehē' saga sosoho'an itu, sinaggaw sigām e' magtutunggu'. Dakayu' sosoho'an inān bay niraplosan, dakayu' bay pinapatay, dakayu' isab bay pinagbantung.
36 Puwas e' in tag-dapu bay amapehē' saga sosoho'an saddī, aheka lagi' min bay dahū. Ya du sigām bay nila'at e' saga tunggu', buwat bay pangala'at sigām ma sosoho'an tagna'.
37 Na, ma katapusan, bay pinapehē' anak tag-dapu, sabab pangannalna, ‘Tantu pinagaddatan anakku e' saga tunggu' he'.’
38 “Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu itu, magtūy sigām magisun, yuk-i, ‘Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam, papataytam iya bo' ta'ā'tam tana'na.’
39 Manjari sinaggaw e' sigām anak tag-dapu. Nijudjalan iya paluwas min likusan, bo' pinapatay.
40 “Na,” yuk si Isa, “bang at'kka tag-dapu kabbun pehē', ai bahā' hinangna ma saga a'a magtutunggu'?”
41 Anambung sigām, yuk-i, “Tantu papatayna saga pilliyu inān. Patunggu'anna kabbunna ma a'a saddī, ya bilahi ang'nde'an palsuku'anna bang ta'abut musimna.”
42 Yuk si Isa ni sigām, “Halam bahā' tabassabi ayat Kitab ya yuk-i,
‘Ya batu bay sinulak e' a'a maghinang luma',
ya na batu manjari pamapagon luma'.
Hinang Tuhan ko' inān,
landu' ahāp ma pang'nda' kami.’
43 “Angkan kam haka'anku,” yuk si Isa, “nila'anan du min ka'am bay palsuku'anbi ma deyom pagparintahan Tuhan bo' pinapinda ni a'a saddī bangsa. Jari sigām ya amaluwas kahāpan ya tōp ma pagparintahan Tuhan. [

44 Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu du baranna. Maka
sasuku kahūgan batu itu apipis du kamemonna.]”
45 Pagkale e' saga kaimaman alanga maka e' saga Parisi
ya pamaralil e' si Isa itu, magtūy tasayu in sigām ya
pina'andigan e'na.
46 Angkan sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' halam
kalandu'an. Tināw sigām ma kaheka'an a'a inān sabab dī
nabi si Isa bang ma bistahan sigām.

22

Pasal Jamuhan Pagkawin
(Lukas 14:15-24)

1 Manjari magparalilan si Isa pabīng ma saga a'a, yukna,
2 “In kapagparinta Tuhan sali' dalil sultan bay magsakap
pagjamu ma waktu kapagkawin anakna l'lla.
3 Sinoho' e' sultan saga ipatanna amata'u saga a'a ya bay
sinō' paluruk. Sagō' mbal ameya'.
4 “Angkan aniya' ipatan saddī pinapehē' e' sultan. Yukna
ni sigām, ‘Pata'uhunbi saga a'a ya soho'ku paluruk in
pagjamuku sakap na. Bay na sinumbali' saga sapi'ku l'lla
maka saga anak sapi' al'mmok. Sakap na kamemon. Sō'un
sigām paluruk na ni pagkawinan.’
5 Sagō' agagga saga a'a inān, sabab aniya' gawi sigām
saddī. Dangan inān wa'i ni humana maghinang, dangan
ni tindana,
6 kasehe'an bay anaggaw saga sosoho'an sultan inān.
Niraplosan e' sigām maka pinapatay.
7 Pagta'u pa'in sultan, landu' akagit atayna angkan soho'na
tumpukan sundaluna pehē' amapatay saga pamomono' he'.
Sinō' isab tinunu' kaluma'an sigām.
8 Puwas e' nilinganan e' sultan saga ipatanna, yukna,
‘Sakap na jamu pagkawin sagō' mbal na tōp saga a'a bay
ta'abbitku.
9 Jari pehē' kam ni lān aheka a'ana, ati sō'unbi paluruk
sasuku tabākbi mahē'.’
10 Angkan pehē' saga ipatan inān ni kalān-lānan ama-
timuk sasuku a'a tabāk e' sigām, a'a ahāp ka atawa ala'at.
Jari in luma' pagkawinan e' ap'nno' e' luruk.
11 “Sakali itu, makasōd pa'in sultan pehē' ang'nda' ma
saga luruk, aniya' ta'nda'na maina'an dakayu' a'a amakay
s'mmek mbal tōp ma pagkawinan.
12 Yuk sultan ni a'a itu, ‘Bagay, buwattingga kasōdnu pi'itu
ma halam aniya' s'mmeknu tōp ma pagkawinan?’ Sagō'
halam anambung a'a inān.

13 Angkan ah'lling sultan ni saga sosoho'anna, yukna,
‘Engkotinbi tape'-tangan a'a itu, bo' larukinbi iya pehē' ni
deyom kalendoman. Magtangis saga a'a maina'an maka
magtage'ot empon kabowa susun sigām.’
14 “Sababna,” yuk si Isa, “aheka a'a tina'abbit ameya' ma
pamarinta Tuhan, sagō' salat du tapene'.”

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26)

15 Na, paluwas saga Parisi minnē' bo' magisun bang
buwattingga e' sigām anganjallat si Isa ma bissalana.
16 Jari aniya' saga mulid sigām maka saga bebeya'an si
Herod pinapehē' ni si Isa. “Tuwan Guru,” yuk sigām ma
iya, “kata'uwan kami in ka'a apote' asal ataynu. B'nnal sadja
pamandu'nu pasal kaul-pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan. Mbal
ka tināw sinoway e' sai-sai, sabab sali' du bowahannu ma
a'a kamemon.
17 Na, haka'in kami kono' bang ai pikilannu pasal itu-i:
bang kita ganta' amayad sukay ni parinta Rōm, ya deyo' min
Sultan Mahatinggi he', langgalta bahā' sara' agamatam?”
18 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa aniya' kala'atan mi-
naksud e' sigām, angkan yukna ni sigām, “Ka'am ilu
hal magbau'-bau' atilaw buwattilu. Tu'ud kam bilahi
anganjallat aku ma panambungku.
19 Panda'in aku sīn, ya pamayad sukay parinta.” Jari
binowahan iya sīn atibu'uk.
20 Yuk si Isa ma sigām, “Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?”
21 “Patta' Sultan Mahatinggi maka ōnna,” yuk sambung
sigām.
“Na,” yuk si Isa, “pagka suku' sultan, pamayarunbi
ni sultan. Damikiyanna, bang aniya' ai-ai suku' Tuhan,
tukbalinbi isab ni Tuhan.”
22 Pagkale saga a'a inān ma panambung si Isa itu, magtūy
sigām ainu-inu ati ang'bba sigām min iya bo' ala'an minnē'.

Pasal Kallum Balik ma A'a Magpatayan
(Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40)

23 Na ma llaw du ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga a'a
min umpigan Saddusi.* Atilaw sigām ma iya,
24 “Tuwan guru, aniya' sara' bay min si Musa pasal l'lla
amatay ma halam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda
e' siyalina bo' supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay
amatay he'.
25 Na,” yuk sigām, “aniya' bay ma lahat kami pitu' l'lla
magdanakan. Taga-h'nda kasiyakahan he', sagō' amatay ma

* **22:23 22:23** Saddusi: daginis agama Yahudi ya am'nnal halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli.

halam aniya' tubu'na. Jari baluna bay ta'ā' h'nda e' siyali pasunu'.
26 Sagō' ya du siyali itu, bay amatay ma halam taga-tubu'. Damikiyanna isab siyali pasunu'. Papu'utta na, in pitu' magdanakan bay makah'nda ni dakayu' d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam taga-anak.
27 Ma katapusanna amatay isab d'nda.
28 Na, Tuwan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pag-pakallum pabalik saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e' sigām kapitu' magdanakan."
29 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Asā' kam, sabab halam kata'uwanbi bang ai tasulat ma Kitab, maka mbal kata'uwanbi kosog kawasa Tuhan.
30 Sabab bang ta'abut waktu kallum pabīng min kamatay, in manusiya' makasali' du ni bangsa mala'ikat ma deyom sulga'. Mbal na sigām magh'nda-magh'lla.
31 Ya pasal isab saga a'a pinakallum pabīng min kamatay, kilāku halam tabassabi bay pangallam Tuhan ma ka'am, ya yuk-i,
32 'Aku ya Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.' In Tuhan itu," yuk si Isa, "pagtuhanan asal ma saga a'a allum, ngga'i ka ma a'a magpatayan."
33 Makakale pa'in kaheka'an a'a inān ma bissala si Isa inān, sidda sigām ainu-inu.

Panoho'an Ahalga' Min Kamemon
(Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28)

34 Sakali itu, pagkale saga Parisi in si Isa bay makatambol bowa' saga Saddusi he', pina'an sigām patimuk ni iya.
35 Aniya' ma sigām dakayu' guru sara' agama bay atilaw si Isa, kalu tajallat ma panambungna.
36 Yukna, "Tuwan Guru, ma sara' agama, ingga ya panoho'an ahalga' min kamemon?"
37 Yuk sambung si Isa, "Wajib kam alasa to'ongan ma Panghū'bi Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min deyom ataybi maka min deyom tawhidbi maka min panahu'anbi.
38 Ya na ko' he' panoho'an umbul dakayu', ahalga' min kamemon.
39 Maka ya na itu panoho'an karuwana, ahalga' isab: wa-jib kam alasahan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi.
40 Ya panoho'an kamemon bay pang'bba e' si Musa, sampay pamandu' saga nabi, luwas du min duwa panoho'an tasabbutku itu."

Panilaw Pasal Al-Masi
(Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44)

41 Hinabu magtimuk maina'an saga Parisi, aniya' tinilaw
e' si Isa ma sigām,
42 yuk-i, “Ai pikilanbi pasal Al-Masi? Tubu' sai iya?”
Ya sambung sigām, “Tubu' sultan Da'ud.”
43 “Na bang buwattē',” yuk si Isa, “angay angkan si Da'ud
bay angōn ‘Panghū'’ ma Al-Masi, ma waktu kapagbaya' Rū
Tuhan ma iya? Buwattitu bay pagkallam si Da'ud e',
44 ‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
ati bowaku palbantahannu
tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
45 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi itu niōnan Panghū' e'
sultan Da'ud, tantu iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud.”
46 Jari halam aniya' a'a makapanambung ma si Isa minsan
dakabtang. Puwas minna'an halam aniya' makatawakkal
anilaw iya.

23

Katiksa'an Pitu' Hekana
(Lukas 11:37-53)

1 Manjari ah'lling si Isa ni katimukan a'a maka ni saga
mulidna.
2 Yukna, “Aniya' kapatut saga guru sara' agama maka saga
Parisi amandu'an a'a pasal saga sara' si Musa.
3 Angkan subay beya'bi ai-ai pamandu' sigām. Subay
ikutbi pahāp pamissala sigām. Sagō' da'a panunurinbi
kahinangan sigām, sabab halam tabeya' e' sigām ya bay
pamandu' sigām ma a'a kasehe'an.
4 Pinabuhat e' sigām saga panoho'an ya pamatanggung
sigām ma saga a'a kasehe'an, sagō' mbal sigām bilahi
anabang ma saga a'a inān, minsan la'a hal tabang ariki'.
5 Ai-ai nihinang e' saga Parisi maka saga guru he'
subay ma matahan kaheka'an a'a. Nda'unbi kaheya puyu'-
puyu' pangisihan ayat Kitab ya pin'kkos ma tuktuk maka
ma l'ngngon sigām. Nda'unbi isab juba sigām, kataha'
jambayna.
6 Bang sigām ganta' ma pagjamuhan, kabilahian sigām
subay pinatingkō' ma paningkō'an bangsahan. Ya du bang
sigām ma deyom langgal, subay paningkō'an ya tinau'an a'a
alanga.
7 Bilahi sigām nihulmat bang ma mairan, bilahi isab
pinagsabbut ‘Tuwan Guru.’

8 “Sagō' ka'am ilu subay mbal angangut niōnan ‘Tuwan
Guru’ e' pagkahibi, sabab in ka'am magdauranakan
kamemon, maka dakayu' du gurubi luggiya'.
9 Da'a panabbutinbi ‘Mma’’ sai-sai ma deyom dunya itu,
sabab dakayu' du pag'mma'anbi, ya Tuhan ma deyom sulga'.
10 Da'a kam mikiōn nakura', sabab tunggal Al-Masi ya
pagnakura'anbi.
11 Sai-sai bilahi alanga ma deyomanbi, subay iya
magpa'ata ma kasehe'anna.
12 Sai-sai magpalanga ma baranna, pinareyo' du iya, maka
sai-sai amareyo' di-na pinalanga du isab.”

Saga A'a Magbau'-bau' in Sigām Ahāp
(Markus 12:38; Lukas 11:39-44; 20:47)

13 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru
sara' agama maka saga Parisi!” yuk si Isa. “Magbau'-bau'
sadja kam in ka'am ahāp addatbi, sagō' tambolanbi saga a'a
bo' supaya sigām mbal makasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan. Ka'am baranbi ilu mbal bilahi pasōd pina'an, maka
lāngbi isab sasuku bilahi pasōd. [
14 Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru
sara' agama maka saga Parisi, ya magbau'-bau' in ka'am
ahāp! Ni'inyaya e'bi saga d'nda balu bo' ta'ā'bi luma' sigām,
ati pataha'bi panambahayangbi paglaku-lakubi in ka'am
bal-iman, bo' pa'in katapukan kahinanganbi ala'at. Angkan
pinakalap kabinasahanbi ma ahirat.]
15 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru
maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi! Atuyu'
kam amasaplag pandu'bi, ya angkan lintasbi deya-dilaut
bang pa'in aniya' tabowabi ameya' ma pandu'bi minsan la'a
hal dakayu' a'a. Ati bang aniya' ganta' makabeya', akalap gi'
iya min ka'am pinaganta'an nalka', ma sabab pamandu'bi
ya pameya'anna.
16 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Sali' kam
sapantun a'a buta angambit pagkahina. Yuk pamandu'bi,
bang aniya' anganjanji' bo' sabbutna langgal pagkulbanan
palsaksi'an janji'na, halam du aniya' dusana minsan mbal
suhulna bay janji'na he'. Sagō' bang kapanyapan bulawan
ma deyom langgal ya panabbutanna, wajib kono' subay
suhulna to'ongan.
17 Asā' landu' pikilanbi, bā'nu kam abuta! Langgal inān
asal pangarapan ni Tuhan, angkan yukta asussi kapanya-
panna.
18 Aniya' isab pamandu'bi dakayu', yuk-i, sai-sai anabbut
tongod pagkulbanan palsaksi'an janji'na, makajari minsan
mbal sinuhul janji'na. Sagō' bang panabbutanna ai-ai

tinukbalan ni Tuhan ma diyata' pagkulbanan e', in janji'na
kono' wajib subay sinuhul to'ongan.
19 Asā' landu' pikilanbi! Ingga aheya gunana, ya ai-ai
tinukbalan ma diyata' pagkulbanan, atawa pagkulbanan
sussi, ya makabuwan kasussihan isab ma tutukbalan e'?
20 Angkanna, bang aniya' a'a ganta' anabbut pagkulbanan,
panabbutanna isab kamemon ya tinukbalan ni Tuhan
maina'an.
21 Damikiyanna, bang aniya' anabbut langgal pagkul-
banan, panabbutanna isab Tuhan ya pat'nna' asal maina'an.
22 Bang aniya' anabbut sulga', panabbutanna isab pan-
ingkō'an Tuhan maka panabbutanna isab Tuhan.
23 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru
sara' maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi.
Atukid sidda kam anukbal ni Tuhan bahagi' sangpū' min
ai-aibi kamemon, minsan la'a hal ginisan sayul-sayul ya
pamapābi kinakan. Ahāp isab kapanukbalbi buwattē', da'a
subay ni'bbahan, sagō' ya panoho'an ahalga' min kamemon
halam kabogboganbi. Mbal kam a'adil, mbal kam ma'ase'
ma pagkahibi, mbal kam kapangandolan. Arapun ilu-i
panuyu'anbi to'ongan dahū min kamemon.
24 Sali' kam a'a buta ya angambit sehe'na. Sapantun kam
a'a angayak inumanna bo' mbal makainum kammut, bo'
pa'in tat'llonna unta' ma katibu'ukanna.
25 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru
maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Sali'
kam sapantun sawan maka lai. Kose'anbi luwasanna sagō'
haram deyomna sabab ap'nno' e' pangalangpasbi maka
pagnapsubi dumasiyaw.
26 Ka'am saga Parisi, asā' sidda pikilanbi! Lanu'inbi dahū
deyomna ati alanu' sampay luwasanna.
27 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru
maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Sali'
kam sapantun kubul bay pininta pote' luwasanna bo' ahāp
ninda', sagō' deyomna akansang e' to'olang mayat maka
ginis kahalu'an.
28 Buwattē' isab hantangbi. Bang pangluwahanbi ta'nda'
e' a'a, ahāp sadja, sagō' deyom atay bi ilu ap'nno' e' pagbau'-
bau'bi maka kala'atanbi."

Kadal saga Guru Agama maka saga Parisi
(Lukas 11:47-51)

29 "Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am, saga guru maka
saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Tahinangbi
tampat ma kanabi-nabihan, tapa'altibi saga kubul bay
pangubulan a'a ka'adilan.

30 Yukbi isab, ‘Bang bay kami allum ma waktu ka'mbo'an
kami he', mbal du kami bay palamud ma hinang saga a'a
kasehe'an, ya kapamapatay sigām ma saga nabi he'.’
31 Na,” yuk si Isa, “pagka buwattilu pah'llingbi, mag-
pasab'nnal kam in ka'am panubu' min saga a'a bay amono'
kanabihan e'.
32 Pehē'unbi na, talusunbi saga dusa ya bay tinagna'an e'
ka'mbo'anbi.
33 “Mbal tasipat la'atbi! Halam aniya' kaholatanbi
papuwas min hukuman nalka'.
34 Haka'anta kam, papi'iluku du ni ka'am saga nabi,
saga a'a bal-akkal, maka saga guru. Bono'bi du sigām
kasehe', kasehe' isab lansangbi du ni hāg pinapatay, kasehe'
daplosanbi ma deyom langgal, maka kasehe'an turulbi du
min kaluma'an dakayu' ni dakayu'.
35 Angkan kam pinat'kkahan hukuman, ma sabab ka-
pamapataybi ma saga a'a halam taga-dusa, tinagna'an min
si Habil anak si Adam, sampay ni si Jakariya anak si Baraki.
Si Jakariya he' bay pinapatay e' bangsabi ma llotan langgal
maka tongod pagkulbanan.
36 Haka'anta kam to'ongan, ka'am ma ahil jaman itu
pamatanggungan du karusahan saga a'a inān kamemon.”

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam
(Lukas 13:31-35)

37 Magkarukka'an si Isa yukna, “Arōy! Ka'am saga a'a
Awrusalam, makasusa ko' ka'am ilu! Saga nabi min Tuhan
hal papataybi. Saga sosoho'an Tuhan hal bantungbi bang
pinapi'ilu ni ka'am. Min pila aku bay bilahi animuk ka'am
ma sabakanku, sali' sapantun manuk d'nda bang magsabak
anak-anakna ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam.
38 Nda'unbi na, asiya-siya lahatbi e' Tuhan.
39 Haka'anta kam, mbal na aku ta'nda'bi pabalik sampay
ni waktu kapananglitbi ma aku, ya yukbi, ‘Bang pa'in
binarakatan ya pinapi'itu kawakilan e' Tuhan.’ ”

24

Pamandogahan ma Llaw Kiyamat
(Markus 13:1-13; Lukas 21:5-19)

1 Manjari itu, makaluwas pa'in si Isa min langgal pagkul-
banan, pasekot ni iya saga mulidna anudlu' hinangan
langgal e'.
2 Yuk si Isa, “Ta'nda'bi kahāpna. Sagō' haka'anta kam,
ma sinosōng in langgal itu alubu du. Halam aniya' batuna
angapin magbangkat, kinanat du kamemon.”

3 Puwas e', aningkō' pa'in si Isa mahē' ma būd Jaitun,
pehē' ni iya saga mulidna, sigām-sigām sadja. Yuk sigām,
"Pahatiun kono' kami bang sumiyan paniya' ya bay yuknu
insini', maka bang paltanda'an ai pinatuwa' bo' kinata'uwan
in kapi'itunu asekot na, maka dunya itu song kiyamat na?"
4 Anambung si Isa, yukna, "Kamaya'-maya' kam bo' kam
mbal ka'akkalan.
5 Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-
laku in sigām Al-Masi, ati aheka tabowa-bowa niakkalan e'
sigām.
6 Makakale du kam pasal pagbono' ma kasekotan.
Makakale kam isab hunub-hunub pasal pagbono' ma lahat
saddī. Sagō' da'a kam tināw. Tantu paniya' pagbono' sagō'
ngga'i ka ina'an-i llaw kiyamat.
7 Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta
dakayu' isab maka parinta dakayu'. Paniya' isab gotom ma
sabarang lahat, maka linug ma kaluha'an dunya.
8 Sagō' in bala' kamemon itu hal tagna'anna sadja, sali'
dalil d'nda ab'ttong bang yampa tananamna amuka' puhu'.
9 "Bang at'kka saga pakaradja'an ina'an-i, sinaggaw du
kam, tinukbalan ni saga a'a bo' kam bininasa sampay
pinapatay. Kinab'nsihan du kam e' a'a kamemon ma sabab
pameya'bi ma aku.
10 Ma waktu ina'an aheka a'a bay bebeya'anku ang'bba
min pagiman sigām. Aheka isab magla'at-liya'ati maka
anukbal pagkahi sigām ni saga a'a ab'nsi ma si Isa.
11 Aheka maglaku-laku in sigām nabi min Tuhan, maka
aheka tabowa niakkalan e' sigām.
12 Pasōng na pa'in kala'atan indaginis ma waktu sinōng
inān, angkan kaheka'an manusiya' mbal na maglasa-
liyasahi.
13 Sagō' lappasan du sai-sai ahogot imanna sampay ni
kahinapusan.
14 Maka lapal ahāp pasal kapagparinta Tuhan, pinagnasi-
hat na pa'in ma kaluha'an dunya supaya pasaplag saksi'
pasal si Isa ni sabarang bangsa. Puwas e' kiyamat na
dunya."

Katiksa'an Landu' Abisa
(Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24)

15 "Takallam asal e' nabi Daniyel ma pasal waktu sinōng
inān, yukna, aniya' 'kasammalan makaharam' pat'nna'
ma deyom langgal mahasussi. Sasuku kam amassa, sinō'
pahati. Bang ta'nda'bi ina'an-i,
16 sasuku a'a pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi pehē'
ni kabūd-būran.

17 Bang aniya' a'a ganta' ma luwasan luma'na subay mbal
sōdna luma'na angā' ai-aina.
18 Bang aniya' a'a ma humana subay mbal batukna
badju'na paghaggut.
19 Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa
ina'an-i, maka saga d'nda taga-anak duru'an lagi'.
20 Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in ya llaw kalahibi inān
mbal magsabu maka musim haggut atawa llaw Sabtu', ya
paghalibi ni Tuhan.
21 Sababna saga kabinasahan ya patumbuk ma masa
sinōng inān," yuk si Isa, "akalap gi' bisana min kabinasahan
kamemon bay kalabayan manusiya' sangay min tagna'
kapaniya' dunya, sampay ni kabuwattina'anan. Maka mbal
isab kabalikan.
22 Daipara kinulangan du e' Tuhan t'ggol kabinasahan
inān. Bang bay mbal, halam aniya' angapin allum. Kinu-
langan du e' Tuhan ma sabab saga a'ana, ya asal tapene'na.
23 "Na, bang ta'abut waktu ina'an-i, bo' aniya' ganta'
anuhuma ni ka'am, yuk-i, 'Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,'
atawa 'Ina'an na iya maina'an', da'a to'ongan kahagarunbi.
24 Sabab ma waktu ina'an aniya' du patuwa' saga a'a
magnahu'-nahu' in sigām Al-Masi, atawa in sigām nabi min
Tuhan. Magpa'nda' sigām saga hinang barakatan maka
saga paltanda'an kainu-inuhan a'a, bo' supaya ka'akkalan
sampay a'a suku' Tuhan, bang hati' tabowa niakkalan.
25 Pakale kam," yuk si Isa, "bay na kam pata'uku ma pasal
ina'an-i ma halam gi' ta'abut waktuna.
26 "Angkan ko', bang aniya' angupama ni ka'am, yuk-i,
'Ina'an Al-Masi ma lahat halam maga'a', da'a kam pehē'.
Atawa bang yukna, 'Ina'an iya patapuk maina'an', da'a
beya'unbi.
27 Sabab aku Anak Manusiya' itu, bang aku pabalik na,
ta'nda' du kapi'ituku, buwat lāt aninagan b'ttong langit min
sobangan sampay ni s'ddopan."
28 Magparalilan si Isa, yukna, "Maingga-maingga lahat
kaniya'an patay, ina'an du patipun saga owak."

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28)

29 "Na," yuk si Isa, "apuwas pa'in saga kabinasahan bay
sabbutku he',
'Angalendom mata llaw,
mbal amuwan sawa mata bulan.
Saga bitu'un magkapakpak na min diyata' langit,
saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.'

30 “Ma waktu ina'an, patuwa' du paltanda'an ma b'ttong
langit, paltanda'an sin Anak Manusiya'. Jari magdukka
kabangsa-bangsahan kamemon ma deyom dunya. Ta'nda'
e' sigām in Anak Manusiya' pi'itu labay min gabun, aheya
barakatna maka sanglit sahayana.
31 Puwas e' pinah'lling tiyup-tiyup bo' yampa soho'na saga
mala'ikatna pehē' ni mpat pidju alam animuk saga a'a bay
tapene'na, min bihing langit dambila' maka dambila'.”

Pamintāngan min Kayu Igira
(Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33)

32 “Pamintānginbi po'on kayu igira,” yuk si Isa. “Bang
ta'nda'bi kayu igira itu angugbus tōng engas-engasna,
sampay angandahun na to'ongan, minnē' kata'uwanbi song
musim pang'llaw na.
33 Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay
pamissalaku ma ka'am e', minnē' isab kata'uwanbi in
kabalikku ni dunya asekot na.
34 Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “ma halam gi'
magpatayan kamemon saga a'a ya allum ma buwattina'an,
paniya' du pakaradja'an kamemon bay pamissalaku he'.
35 Papinda du langit maka dunya, sagō' kabtanganku itu
mbal to'ongan magkapinda.”

Waktu Kabalik si Isa Mbal Kinata'uwan
(Markus 13:32-37; Lukas 17:26-36)

36 “Halam aniya' makata'u bang sumiyan llaw maka
waktu kabalikku pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat
ma deyom sulga', mbal kinata'uwan e' sigām. Minsan aku,
Anak Tuhan, mbal kata'uwanku. Luwal Mma'ku Tuhan ya
makata'u.
37 Bang ta'abut waktu kabalikku pi'itu, sali' du kahālanna
maka kahālan bay ma masa si Nū he'.
38 Saga a'a ma masa dahū lagi' min latap aheya, hal
magkakanan maka maginuman. Bay sigām magh'nda-h'lla,
sampay ta'abut waktu kasakat disi Nū ni diyata' adjung.
39 Halam tata'u e' saga a'a inān bang ai song tum'kka ni
sigām. Yampa kinata'uwan bang sigām katumbukan latap
na, maka tabowa alaglag kamemon. Buwattē' isab kahālan
saga a'a ma dunya itu bang aku, Anak Manusiya', pabalik
na pi'itu.
40 Ma waktu inān aniya' duwangan a'a maghinang ma
huma, jari niā' dakayu' ati tabba dakayu'.
41 Aniya' duwangan d'nda magtabang anganggiling tirigu,
niā' dakayu' ati tabba dakayu'.
42 “Angkan kam subay pajaga, sabab mbal kata'uwanbi
bang sumiyan waktu pabalik Panghū'bi pi'itu.

43 Sagō' pahati kam, bang a'a tag-dapu luma' bay ata'u
bang lisag pila ya kasakat panangkaw ni luma'na, tantu du
iya magjaga bo' mbal tasōd luma'na.
44 Angkan kam soho'ku subay patanam sakahaba' waktu,
sabab pabalik du Anak Manusiya' ma waktu mbal
kata'uwanbi."

Pasal Sosoho'an Kapangandolan
(Lukas 12:41-48)

45 "Bang aniya' sosoho'an ahāp akkalna, a'a kapangan-
dolan, ya na ina'an pinene' e' nakura'na magmandul ma
saga sosoho'an kasehe'an. Iya na isab magatas-pikil ma
balanja' sigām.
46 Na, bang bay alikut nakura' inān bo' at'kka na pabīng,
aheya kahāpan sosoho'an inān bang iya ta'abut e' nakura'na
anogol ma bay pamahinang iya.
47 Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na
kamemon ma sosoho'an kapangandolan e'.
48 Sagō' bang sosoho'an inān bay ala'at addatna, bo' yukna
ma deyom atayna in nakura'na at'ggol gi' at'kka,
49 anagna' iya angala'ugan saga pagkahina sosoho'an e'.
Maglami-lami iya maka saga a'a paglalango. Magkakan iya
sampay maginum maka sigām.
50 Sakali patagha' sadja ya t'kka nakura' inān, ma waktu
halam kinata'uwan e' sosoho'an.
51 Tantu iya nilagut e' nakura'na, sampay abugtang.
Pinakadalan iya nalka' sali'-sali' maka saga a'a ya magbau'-
bau' in addat sigām ahāp. Maina'an sigām magtangis maka
magtage'ot empon sigām."

25

Sangpū' Budjang

1 Magparalilan si Isa pabalik, yukna, "Buwattitu ya
kapagparinta Tuhan ma waktu kabīngku pi'itu: sali' dalil
sangpū' budjang bay amowa palita'an sigām pakaniya-
kaniya, patanam pehē' anampang pangantin l'lla.
2 Lima budjang inān sali' arupang, bo' lima inān ataha'
asal akkal sigām.
3 Na, in lima budjang arupang itu bay amowa palita'an
sagō' halam bay amowa ns'llan maglabi pangisi ni palita'an
sigām bang song ap'dda.
4 Ya lima budjang taga-akkal bay amowa pangisihan
ap'nno' e' ns'llan, saddī isab ya ma deyom palita'an.
5 Na, pagka at'ggol t'kka pangantin l'lla, kinaru' na sigām
kamemon angkan tatuli.

6 “Ta'abut pa'in tonga' bahangi, aniya' angalingan yukna,
‘Ilu na pangantin l'lla. Dai' na kam anampang iya.’
7 Abati' na kasangpū' budjang inān ati pinahāp e' sigām
keyat palita'an sigām.
8 Yuk saga budjang arupang ni budjang taga-akkal,
‘Amuwan kam kono' ns'llanbi ilu, sabab song na ap'dda
palita'an kami.’
9 ‘Ē, mbal,’ yuk budjang taga-akkal e'. ‘Mbal maka'abut
ns'llan itu ma kitam kamemon. Pehē' kam ni tinda
am'llihan di-bi.’
10 Na, pehē' na ni tinda saga budjang arupang inān am'lli
ns'llan. Alikut pa'in sigām, magtūy at'kka pangantin l'lla.
Ya lima budjang asal asakap bay ameya' ma iya pasōd ni
deyom luma' pagkawinan bo' yampa tinambol lawang.
11 “Mbal at'ggol at'kka budjang kasehe'an min tinda, ati
angalingan ni pangantin l'lla. ‘O Tuwan,’ yuk sigām,
‘ukabin kami.’
12 Sagō' anambung pangantin l'lla yuk-i, ‘Mbal ukabku,
mbal kam takilāku.’
13 “Na,” yuk si Isa, “subay kam pajaga to'ongan, sabab
mbal kata'uwanbi bang sumiyan llaw atawa waktu kaba-
likku pi'itu.”

T'llungan Sosoho'an
(Lukas 19:11-27)

14 “Buwattitu ya kapagparinta Tuhan ma waktu kabīngku
pi'itu, sali' dalil dakayu' a'a magbantu atulak ni lahat
saddī. Ma halam lagi' iya palanjal, pinatimuk e'na saga
sosoho'anna bo' pajagahanna alta'na ma sigām.
15 Ya pang'bbana ma sigām dangan maka dangan inān
pinapagtongod maka akkal-kapandayanna. Dangan bay
pang'bbahan limangibu pilak, dangan duwangibu pilak,
maka dangan dangibu. Puwas e' atulak na a'a tag-alta' he'.
16 Na, ya tendog bay pang'bbahan limangibu pilak inān,
magtūy magusaha'an sīn ma iya ati makauntung iya liman-
gibu pilak.
17 Damikiyanna sosoho'an pasunu', ya bay pang'bbahan
duwangibu pilak, makauntung iya duwangibu pilak isab.
18 Sagō' ya sosoho'an bay pang'bbahan dangibu pilak e',
pehē' angali' lowang panapukan sīn nakura'na ma deyom
tana'.
19 “At'ggol-t'ggol pa'in minnē' amole' na nakura' sigām.
Pagt'kkana, magbista iya maka sosoho'anna.
20 Ya sosoho'an bay pang'bbahan limangibu pilak e'
ang'nde'an limangibu pilak bay tauntungna. Yukna ni
nakura', ‘Tuwan, bay aku pang'bbahannu limangibu pilak
pagpo'on. Itiya' isab limangibu pilak bay tauntungku.’

21 Yuk nakura', ‘Ahāp hinangnu. Ahantap ka maka
kapangandolan. Pagka ka'a ilu kapangandolan ma alta'
ariki', pangandolku du isab ma ka'a alta' aheka to'ongan.
Dai' ka, palamud ka ma kakoyaganku.’
22 “Puwas e' pina'an isab sosoho'an pasunu', ya bay
pang'bbahan duwangibu pilak e'. Yukna ni nakura',
‘Tuwan, bay pang'bbahannu aku duwangibu pilak
pagpo'on. Itiya' isab untungna duwangibu pilak.’
23 Yuk nakura'na, ‘Ahāp ko' hinangnu ilu. Ahantap ka
maka kapangandolan. Pagka ka kapangandolan ma alta'
ariki', pangandolku isab ma ka'a alta' aheka. Dai' ka,
palamud ka ma kakoyaganku.’
24 “Puwas e' pina'an isab sosoho'an dakayu', ya bay
pang'bbahan dangibu pilak. Yukna ni nakura', ‘Tuwan,
kata'uwanku asal in ka'a akuriput. Angani ka minsan ngga'i
ka ka'a ya bay magsangsā' ananom. Amatimuk ka, minsan
ngga'i ka ka'a ya bay maghampa'.
25 Tināw aku ma ka'a, angkan bay tapukanku sīnnu ma
deyom tana'. Ā! Itiya' na.’
26 “Anambung nakura' inān, yukna, ‘Ala'at ka! Lisu'an
sidda! Kata'uwannu bahā' in aku anguntung min ngga'i
ka paglu'uganku, angā' aku buwa' isab min halam bay
tanomku?
27 Na, bang buwattē', arapun bay patau'nu sīnku ma
deyom bangko. Jari pagt'kkaku ta'ā'ku du sīnku sampay
anakna.’
28 Puwas e' ah'lling nakura' ni sosoho'an saddī, yukna,
‘Ngā'unbi sīn min iya itu ati pamuwanun ni a'a dakayu',
ya aniya' sīnna sangpū' ngibu pilak inān.
29 Sabab sasuku kapangandolan ma aheka, kin'nnopan
du ma iya sampay ni manglabi-labihan. Sagō' sasuku mbal
kapangandolan minsan ma ariki', kinulangan du ai-ai bay
ma iya.
30 Na, ya sosoho'an halam aniya' kapūsanna itu, larukinbi
iya pehē' ni deyom kalendoman. Magaluran saga a'a mahē',
magtage'ot isab empon sigām.’ ”

Pasal Hukuman ma Llaw Kahinapusan

31 Masi amandu' si Isa, yukna, “Bang aku Anak Manusiya'
pabalik pi'itu maka sanglit-sahayaku, sinehe'an du aku e'
kamemon saga mala'ikat. Aningkō' isab aku ma tingkō'an
sultan.
32 Jari makatimuk pa'in palbangsa-bangsahan ma
alopanku, papagsaddīku sigām, buwat a'a magipat hayop
amapagsaddī bili-bilina maka kambingna.

33 Saga a'a adil, ya sali' hantang bili-bili, pasaddīku tampal
ni kowan. A'a kasehe'an, ya hantang kambing, pasaddīku
tampal ni gibang.
34 Jari angallam aku, ya pagsultanan sigām. Yukku ma
saga a'a ma atagku tampal ni kowan, ‘Ka'am kabuwanan
kahāpan e' Mma'ku, pi'itu na kam bo' kaniya'an palsuku'an
ma deyom pagparintahanku, ya bay tinagamahan ka'am
asal e' Tuhan sangay min waktu kapaniya' dunya itu.
35 Ya na ilu panungbas ka'am. Sabab bay aku lingantu ati
pakanbi aku. Bay aku patay bohe' ati painumbi aku. Bay
aku a'a liyu ati pa'iddabi aku ma deyom luma'bi.
36 Bay halam aniya' s'mmekku ati pas'mmekanbi aku. Bay
aku asaki ati ussapbi aku. Bay aku ma deyom kalabusu ati
tibawbi.’
37 “Anambung du saga a'a adil inān, yuk-i, ‘Sumiyan ka
bay ta'nda' kami lingantu, ati pakan kami ka, atawa patay
bohe' ati painum kami ka?
38 Sumiyan ka bay ta'nda' kami sali' a'a liyu, ati pa'idda
kami ka ma deyom luma' kami? Sumiyan ka bay ta'nda'
halam aniya' s'mmeknu, ati pas'mmekan kami ka?
39 Sumiyan ka bay ta'nda' kami asaki atawa ma deyom
kalabusu, ati tibaw kami ka?’
40 Sambunganku du saga a'a inān, yukku, ‘Haka'anta
kam to'ongan, sumiyan-sumiyan aniya' bay kahinanganbi
buwattē' ma dakayu' bebeya'anku areyo' kapaga'ana ilu,
aku ya kahinanganbi.’

41 “Puwas e', ah'lling aku ni saga a'a kasehe'an inān,
ya ma atagku tampal ni gibang. Yukku, ‘Ala'an kam min
aku, saga pagmulka'an Tuhan. Pehē' kam ni api nalka', ya
tinagamahan nakura' saitan maka saga tendogna.
42 Ya na ina'an panungbas ka'am, sabab bay aku lingantu
sagō' halam aku bay pakanbi. Bay aku patay bohe' sagō'
halam aku bay painumbi.
43 Bay aku a'a liyu sagō' halam aku bay pa'iddabi ma
deyom luma'bi. Bay halam aniya' s'mmekku sagō' halam
aku bay pas'mmekanbi. Bay aku asaki, bay aku ma deyom
kalabusu, sagō' halam aku bay tibawbi.’

44 “Jari anambung du saga a'a inān, yuk sigām, ‘Sumiyan
ka bay ta'nda' kami lingantu, atawa patay bohe', atawa
pina'an ni lahat kami sali' a'a liyu? Sumiyan ka bay
ta'nda' kami halam aniya' s'mmeknu, atawa asaki, atawa
ma deyom kalabusu, ati halam bay tinabang e' kami?’
45 Sambunganku sigām, yukku, ‘Haka'anta kam to'ongan,
sumiyan-sumiyan kam halam bay anabang ma dakayu'

bebeya'anku areyo' kapaga'ana itu, sali' aku ya halam bay tabangbi.'
46 Manjari saga a'a inān pinehē' du ni kabinasahan ya anatas ni kasaumulan. Sagō' in saga a'a adil pinaniya'an kalluman kakkal ni kasaumulan."

26

Pinagisunan si Isa
(Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Aubus na e' si Isa pamandu'na kamemon, ati ah'lling iya ni saga mulidna.
2 Yukna, "Asal kata'uwanbi, Hinang Paglakad na simud-dai. Ya na ko' ina'an llaw pamatukbal Anak Manusiya' ni saga a'a bo' nilansang ni hāg pinapatay."
3 Manjari saga imam alanga maka saga pagmatto'ahan magtimuk pehē' ni astana' si Kayapas ya Imam Muwallam.
4 Magisun sigām bang buwattingga e' sigām anaggaw si Isa ma halam aniya' makata'u, bo' supaya iya pinapatay.
5 "Sagō',"* yuk sigām, "da'a pasalta'ta ma pagjamu, bo' mbal ahiluhala' saga a'a kamemon."

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut
(Markus 14:3-9; Yahiya 12:1-8)

6 Na, ina'an si Isa ma Betani, ma deyom luma' si Simun, a'a bay ni'ipul.
7 Ma pagkakanan pa'in si Isa, aniya' pina'an ni iya dakayu' d'nda amowa bingki'-bingki' hinangan batu pote', isihan ns'llan pahamut landu' ahalga'. Jari binusugan e'na kōk si Isa.
8 Pag'nda' saga mulid, magtūy ap'ddi' atay sigām. "Ahalga' ns'llan itu, angay pinaka'at?" yuk sigām.
9 "Arapun du pa'in bay pinab'llihan ma hatusan pilak ati b'llihanna pamuwan ni saga a'a miskin."
10 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinagbissala e' saga mulid inān, angkan yukna, "Angay sasawbi d'nda itu? Ahāp sidda hinangna ma aku.
11 Paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am, sagō' aku itu dai'-dai' du.
12 Ya angkan d'nda itu bay amu'usan ns'llan pahamut ni baranku, pangawal llaw pagkubul ma aku.
13 Haka'anta kam," yuk si Isa, "pi'ingga-pi'ingga lahat pagnasihatan lapal ahāp ma kaluha'an dunya, kinissa du pasal bay hinang d'nda itu, pangentoman ma iya."

Kapanipu si Judas Iskariyut ma si Isa
(Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6)

14 Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid
si Isa min kasangpū' maka duwa, bay pehē' ni kaimaman
alanga amowa sigām magbissala.
15 Yukna, “Ai pamuwanbi aku bang si Isa sōnganku ni
ka'am?” Ni'itungan iya t'llumpū' solag sīn dī pilak panamba
iya.
16 Pagubus, amiha na si Judas waktu ahāp panōngna si
Isa ni sigām.

*Pagsakap ma Hinang Paglakad**
(Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14, 21-23; Yahiya 13:21-30)

17 Na, ta'abut pa'in tagna'an llaw pangisbat Hinang
Tinapay Halam Pasuligna, pehē' ni si Isa saga mulidna
atilaw iya, yuk-i, “Maingga kabaya'annu panakapan kami
pagjamuhannu ma Hinang Paglakad?”
18 Yuk si Isa, “Aniya' dakayu' a'a ma deyom da'ira ilu,
pehē' kam ni iya ati haka'inbi. Yukbi, ‘Sinō' ka nihaka'an
e' guru, asekot na kono' waktu ya panganggantа' iya.
Bilahi iya magjamu maka saga mulidna ma luma'nu bo'
maghinang Hinang Paglakad.’ ”
19 Na bineya' e' saga mulid inān bay panoho'an si Isa, ati
sinakap e' sigām pagjamu Paglakad.
20 Pagabay kohap pa'in, magtingkō'an na si Isa maka saga
mulidna kasangpū' maka duwa ma pagkakanan.
21 Amangan pa'in, amissala si Isa ni sigām, yukna, “B'nnal
ya pah'llingku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am
magbantu anōngan aku ni bantaku.”
22 Magtūy landu' asusa saga mulid he', ati atilaw sigām ma
si Isa magsunu'-sunu', yuk-i, “Ngga'i ka bahā' aku, tuwan?”
23 Yuk sambung si Isa, “Ya sehe'ku magt'nno'an tinapayna
ni deyom pinggan itu, ya na iya anōngan aku.
24 Aku itu, Anak Manusiya',” yuk si Isa, “amatay du buwat
bay tasulat ma pasalanku. Sagō' asiya-siya du a'a anōngan
Anak Manusiya' ni bantana. Ahāp lagi' a'a inān halam bay
nianakan.”
25 Jari ah'lling si Judas, ya song anukbalan si Isa ni ban-
tana. “Tuwan Guru,” yukna, “aku na bahā' ya pagbissalanu
ilu?”
Yuk si Isa, “Aho', buwat na yuknu ilu.”

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

26 Hinabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isa.
Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa pinagpōng-pōng

* **26:16 26:17** Hinang Paglakad: hinang pangentoman waktu bay kapaglakad ma bangsa Isra'il e' Mala'ikat Pangmumulka'.

e'na, ati pamuwanna ma saga mulidna. “Sambutunbi bo'
kakanunbi,” yukna, “sabab in tinapay itu baranku ko'.”
27 Niā' isab e'na dakayu' sawan isihan binu-anggul, ati
niamu'an isab pagsukulan bo' yampa sōnganna ni sigām.
“Ka'am kamemon,” yukna, “inumunbi isi sawan itu.
28 Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka
manusiya'. Song pinabu'us laha'ku ma sabab a'a aheka,
pangampunan dusa sigām.
29 Haka'anta kam, puwas itu mbal na aku anginum binu-
anggul itu pabīng. Subay na kitam magbeya' anginum binu-
anggul baha'u ma deyom pagparintahan Mma'ku bo' yampa
aku makainum pabīng.”
30 Aubus pa'in e' sigām angalang dakayu' kalangan pa-
mudji Tuhan, paluwas na sigām tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

31 Manjari amūng si Isa ni sigām, yukna, “Sangom itu
alahi du kam kamemon ang'bba min aku, buwat tasulat ma
Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i,
‘Bono'ku,’ yuk Tuhan, ‘a'a angupiksa' bili-bili,
ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.’
32 Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku,
parahū aku min ka'am tudju ni lahat Jalil.”
33 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, “Mbal ka bbahanku
minsan ka ni'bbahan e' kasehe'an.”
34 Yuk si Isa ni iya, “Haka'anta ka to'ongan. Ma sangom
itu, ma halam gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min
t'llu in aku mbal takilānu.”
35 Yuk sambung si Petros, “Minsan aku paunung amatay
ma ka'a, mbal du ka paliluhanku.” Buwattē' du isab
pah'lling saga mulid kasehe'an.

Ma Kabbun Getsemane
(Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46)

36 Manjari palanjal na disi Isa ni kabbun niōnan Getse-
mane. Yuk si Isa ni saga mulidna, “Maitu kam aningkō'.
Pina'an lagi' aku anabbut Tuhan.”
37 Ya binowa e' si Isa panehe', si Petros maka duwangan
anak si Sibidi. Sakali magkasusahan si Isa, magk'bba-k'bba
deyom atayna.
38 Yukna ni t'llungan mulidna he', “Aku itu agon-agon
magkamamatay ma sabab kasusahan itu. Angagad kam
maitu, sehe'inbi aku magjaga.”
39 Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, kum'ppang iya
ni tana' maka e'na anabbut ni Tuhan. Yukna, “Arōy, Mma'!
Bang makajari, la'anin lagi' min aku sawan kabinasahan itu.

Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang pa'in min
kabaya'annu du."
40 Puwas e' pabīng si Isa ni sehe'na kat'llungan, bo'
tabākna sigām magtulihan. Yukna ni si Petros, "Angay kam
mbal makatatas magjaga maka aku minsan la'a hal danjām?
41 Pajaga kam, angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam
mbal tabowa-bowa e' sasat. Lilla' asal deyom ataybi sagō'
abuhat pamarananbi."
42 Sakali pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan
pabīng. Yukna, "O Mma', bang mbal kala'anan kabinasahan
itu, luwal bang kalabayanku, na, ka'a du iya abeya'."
43 Makabalik pa'in iya ni disi Petros, tabākna na isab
sigām magtulihan pabīng sabab kinaru' sidda.
44 Manjari pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan
pabīng buwat bay dahū, kamint'lluna na.
45 Puwas e' pabalik iya ni mulidna kat'llungan. Yukna,
"Oy, atuli gi' kam? Pahali-hali gi' kam? Nda'unbi ba, ta'abut
na waktuku. Aku, Anak Manusiya' itu, arai' na tinukbalan
ni pang'ntanan saga a'a ala'at.
46 Pabungkal kam. Sūng kitam, sabab ilu na a'a ya
anōngan aku ni sigām."

Pagsaggaw ma Si Isa
(Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

47 Na, hinabu lagi' si Isa ah'lling ni saga mulidna, magtūy
at'kka pina'an si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū'
maka duwa he'. Aheka a'a magbeya' maka iya magpamowa
takos maka saga kakakal. Bay sigām sinō' pina'an e' saga
kaimaman alanga maka e' saga pagmatto'ahan.
48 Bay sigām asal kabuwanan pandoga e' si Judas bo'
aniya' pangilāhan sigām ma si Isa. Ya pamissalana ma
sigām, "In a'a siyumku, ya na he' saggawunbi."
49 Pagt'kka si Judas pina'an magtūy iya pa'abut ni si
Isa magaddat ma iya, yukna, "Salam, Tuwan Guru," ati
siyumna si Isa.
50 "Bagay," yuk si Isa ni iya, "lanjalin hinangnu."

Sakali pasekot ni si Isa saga a'a inān anaggaw iya,
amalutan iya pahogot.
51 Sagō' aniya' sehe' si Isa dakayu' bay angahurusan
pakokosna. Nilagut e' a'a itu dakayu' sosoho'an Imam
Muwallam, autas magtūy dambila' taingana.
52 Yuk si Isa, "Pabalikun takosnu ni tagubanna ilu, sabab
sasuku amowa kalis pamapatay a'a, amatay du isab iya e'
kalis.

53 Halam bahā' kata'uwanbi, bang aku angamu' tabang ni
Mma'ku nirūlan sadja aku? Pinabeya'an du aku mala'ikatna
ma ibuhan.
54 Sagō' bang aku ganta' angamu' tabang, mbal magmak-
sud ya bay tasulat ma deyom Kitab, ya yukna in saga
pakaradja'an itu subay pat'kka buwattitu."
55 Manjari ah'lling si Isa ni ba'anan a'a inān, yukna,
"Pangannalbi bahā' in aku itu mundu, ya po'on kam subay
amowa takos maka kakakal panaggawbi aku? Llaw-llaw na
pa'in aku bay mahē' aningkō' amandu' ma deyom langgal
pagkulbanan, sagō' halam aku saggawbi.
56 Patut bang saga pakaradja'an itu kamemon
pinat'kkahan aku bo' supaya aniya' kamaksuran ma bay
tasulat e' kanabi-nabihan ma deyom Kitab." Magtūy
maglahian saga mulid si Isa kamemon. Jari pinasagaran na
iya.

Si Isa Paharap ni Tumpukun Maghuhukum
(Markus 14:53-65; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-24)

57 Manjari binowa si Isa e' a'a bay anaggaw iya pina'an
ni luma' si Kayapas ya Imam Muwallam. Ina'an magtimuk
saga guru sara' agama maka pagmatto'ahan.
58 Si Petros bay paturul ma si Isa sagō' min katahan.
Paturul iya sampay pasōd na ni deyom halaman luma'
Imam Muwallam. Ma deyom pa'in, magtingkō'an iya maka
saga jaga imam bang pa'in ta'nda'na bang ai kamattihan si
Isa.
59 Saga kaimaman alanga maka saga a'a ma Tumpukan
Maghuhukum inān amiha sababan panuntut sigām ma si
Isa, minsan ngga'i ka b'nnal, bang pa'in aniya' pagsababan
pamapatay sigām ma iya.
60 Saguwā' minsan aheka a'a bay anaksi' puting pasal si
Isa, halam aniya' pagsababan b'nnal tabāk sigām. Ma kat-
apusanna, aniya' duwangan a'a pa'alop ma palhimpunan
ah'lling,
61 yuk sigā, "Bay takale kami a'a itu ah'lling in iya
angalubu langgal pagkulbanan, ati ma deyom t'llung'llaw
kono' tapat'nggena pabalik."
62 Manjari an'ngge Imam Muwallam amissala ma si Isa,
yukna, "Ka'a ilu, halam bahā' aniya' da'awanu ma panuntut
ka'a itu?"
63 Sagō' halam anambung si Isa. Amissala pabīng Imam
Muwallam, yukna, "Pasapata ka ma ōn Tuhan ya kakkal
salama-lama. Haka'in kami to'ongan bang ka'a Al-Masi,
Anak Tuhan."
64 "Aho'," yuk si Isa, "ya na yuknu. Sagō' haka'anta
kam, mbal du at'ggol ta'nda'bi du Anak Manusiya' aningkō'

ma bihing Tuhan Sangat Kawasa, tampal ni kowan. Maka
ta'nda'bi du iya pi'itu ameya' ma gabun min deyom sulga'."
65 Manjari ginese' e' Imam Muwallam pakayanna, kabowa
astolna. Yukna, "A'a itu amah'lling pangkal ni Tuhan! Da'a
na kitam amiha saksi' saddī! Takalebi na llingna pangkal!
66 Ai pangahukumbi?"
Yuk sambung sigām, "Subay iya pinat'nna'an hukuman
ni kamatay."
67 Puwas e' niludja'an si Isa e' sigām ma baihu'na, maka
pinagtibu'. Aniya' isab sigām bay anampak iya,
68 maka e' sigām ah'lling, yuk-i, "Bang ka'a Al-Masi,
tokorun bang sai ya bay anampak ka'a!"

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-18, 25-27)

69 Manjari ina'an si Petros aningkō' ma halaman luma' he'.
Aniya' pehē' ni iya dakayu' d'nda, ipatan Imam Muwallam.
Yuk d'nda itu ni iya, "Ka'a ilu, bay sa ka ameya' ma si Isa,
ya a'a Jalil inān."
70 Sagō' amalilu si Petros ma alopan a'a inān kamemon.
"Mbal kata'uwanku," yukna, "bang ai ya pah'llingnu ilu."
71 Puwas e' pehē' iya tudju ni bowa' lawang, ati aniya'
ipatan d'nda saddī bay maka'nda' iya. Pag'nda' d'nda itu ma
si Petros, yukna ni saga a'a maina'an, "A'a itu bay ameya' ma
si Isa, a'a Nasaret inān."
72 Magtūy amalilu si Petros pabīng maka anapahan iya
di-na. "Mbal kata'uwanku a'a inān!" yukna.
73 Mbal at'ggol, pina'an ni si Petros saga a'a ya asal
magt'nggehan maina'an. Yuk sigām, "Kata'uwan kami
in ka'a b'nnal bay sehe' disi Isa sabab tapangli'ta ka ma
bissalanu."
74 Minnē' magbalik-balik si Petros anapahan di-na. Ya
pah'llingna, "Mbal takilāku a'a inān!"
Saru'un-du'un du angukku'uk manuk,
75 ati taentom e' si Petros bay lling si Isa ma iya, ya bay
yukna, "Ma mbal gi' angukku'uk manuk sangom itu, amalilu
du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu." Magtūy paluwas
si Petros minnē'. Anangis iya maka he'na magdukka
to'ongan.

27

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu
(Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Yahiya 18:28-32)

1 Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, maggara' kaimaman alanga
kamemon maka saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi bang
buwattingga pamapatay sigām ma si Isa.

2 Manjari kinarenahan si Isa bo' yampa tin'kkahan ni si
Pilatu, gubnul bangsa Rōm.

Kamatay si Judas
(Kahinangan 1:18-19)

3 Pagta'u si Judas, in si Isa pinat'nna'an hukuman na ni
kamatay, magtūy iya magsusun ma bay hinangna anuk-
balan iya ni bantana. Jari pehē' iya ni kaimaman alanga
maka ni pagmatto'ahan, arak ang'nde' sīn bay panamba iya,
t'llumpū' solag sīn Yahudi, dī pilak.
4 Yukna ma sigām, "Aheya dusaku sabab katukbalanku
a'a halam taga-dusa, maka itiya' iya arai' na pinapatay."
"Min ka'a ko' ilu," yuk sigām. "Ngga'i ka min kami."
5 Sakali nihantakan sīn inān e' si Judas ni lantay langgal
bo' yampa paluwas minnē' maggantung di-na bo' amatay.
6 Manjari kaimaman inān amuwa' sīn bay nihantakan e' si
Judas e'. Yuk sigām, "Sīn itu haram bang ma agamata sabab
bay tambahan pamapatay a'a. Mbal manjari pinatimbul ni
sīn langgal."
7 Arakayu' pa'in paggara' sigām pasal sīn inān, bo' wa'i
tapam'lli tana' min a'a magtatampa, ati ginuna pangubulan
saga a'a liyu.
8 Angkan tana' inān niōnan, "Tana' tambahan laha'"
sampay ni kabuwattituhan.
9 Na, ma sabab hinang inān, aniya' kamaksuranna ma bay
tasulat e' nabi Irimiya, ya yukna, "Niā' e' sigām t'llumpū'
solag sīn dī pilak ya halga' baran a'a bang ma bangsa Isra'il,
10 ati ginuna pam'lli tana' min a'a magtatampa. Ya na he'
bay panoho'an aku e' Tuhan."

Si Isa Sinumariya e' si Pilatu
(Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Yahiya 18:33-38)

11 Manjari ina'an si Isa an'ngge ma dahuan gubnul Pilatu,
sinumariya e'na. "Na," yuk gubnul, "sultan ka bahā' ma
bangsa Yahudi?"
Anambung si Isa, yukna, "Ya na yuknu ilu."
12 Sagō' halam bay sambunganna saga tuntut bay panun-
tut iya e' kaimaman alanga maka pagmatto'ahan.
13 Ah'lling si Pilatu ni iya, yukna, "Halam bahā' takalenu
panuntut saga a'a itu ma ka'a?"
14 Sagō' halam anambung si Isa minsan dakabtang,
angkan ainu-inu to'ongan gubnul e'.

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16)

15 Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi
ma Hinang Paglakad, ya kabiyaksahan gubnul subay aniya'
dakayu' pilisu pinaluwas, sai-sai pinene' e' saga Yahudi.
16 Ma waktu ina'an aniya' dakayu' pilisu babantugun,
ōnna si Barabbas.
17 Manjari, makapagtimuk pa'in pina'an kaheka'an a'a,
tinilaw sigām e' si Pilatu. “Sai kabaya'anbi,” yukna, “subay
paluwasku? Si Barabbas atawa si Isa, ya niōnan Al-Masi
itu?”
18 Malaingkan kinata'uwan e' gubnul bang ai sababanna
angkan si Isa bay tin'kkahan ni iya. Tu'ud sigām angihid
ma si Isa.
19 Aningkō' pa'in si Pilatu ma lugal paghukuman, aniya'
lapal pinabeya' ni iya e' h'ndana. Yuk lapal, “Da'a ka
palamud ni hukuman a'a a'adil ilu. Sabab aniya' tauppiku
dibuhi' pasalanna, sidda aku bay maglimpa-limpa.”
20 Manjari ba'anan a'a inān bay tapogos e' kaimaman
alanga maka e' pagmatto'ahan subay angamu' pinaluwas si
Barabbas, bo' si Isa ya sinō' pinapatay.
21 Sagō' tinilaw sigām pabīng e' gubnul e'. “Sai ma deyom
duwangan pilisu itu,” yukna, “subay paluwasku?”
“Si Barabbas,” yuk sigām.
22 Atilaw si Pilatu ma sigām, yukna, “Inayku bahā' si Isa
itu, ya niōnan Al-Masi?”
“Lansangun iya ni hāg,” yuk sigām kamemon.
23 Sagō' atilaw gi' si Pilatu. Yukna, “Ai bay hinangna
ala'at?”
Luhūy pakosog pangolang saga a'a he', yuk-i, “Lansangun
iya ni hāg!”
24 Pagta'u si Pilatu in katimukan a'a inān mbal pahawid
maka arai' na aheya kahiluhala'an, magtūy iya angā'
bohe' bo' yampa kose'anna tanganna ma dahuan sigām,
paltanda'an in iya papuwas min palkala' he'. Yukna ni
sigām, “Bang pa'in ngga'i ka min aku bang a'a itu pinapatay.
Min kahinanganbi na.”
25 Anambung saga a'a inān kamemon, yuk-i, “Akuhan
kami kamatayna, minsan kami kapellengan sampay ni
magsuring-magsaingsing.”
26 Sakali si Barabbas ya pinaluwas e' si Pilatu tudju ni
ba'anan a'a he'. Sagō' si Isa pinaraplosan e'na ma saga
sundalu. Pagubus, sinōngan iya ni saga a'a ya angalansang
iya ni hāg.

Si Isa Pinagtunggīng e' Saga Sundalu
(Markus 15:16-20; Yahiya 19:2-3)

27 Manjari binowa si Isa e' saga sundalu gubnul pehē' ni
deyom astana', ati tinimuk iya he' damba'an sundalu.

28 Nila'anan e' sigām s'mmekna bo' pamajuba ma iya
manta keyat sali' hantang sultan.
29 Nilangbid isab bahan itingan e' sigām, nihinang
sali' panumping sultan pinat'nna' ni kōkna. Puwas e'
pina'ntanan iya tungkud ma tanganna kowan, bo' yampa
sigām angōk-tu'ut ni dahuanna magtunggīng iya, yuk-i,
“Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!”
30 Pinagludja'an iya e' sigām, niā' e' sigām tungkud bay
ma tanganna bo' pam'ppok kōkna.
31 Na, aubus pa'in kapagtunggīng sigām ma iya, magtūy
niurusan manta bay pajubana inān ati pinas'mmekan iya
maka bay s'mmekna tagna'. Puwas e' binowa iya paluwas
minnē' bo' nilansang ni hāg pamapatayan iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg
(Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

32 Salta' pa'in sigām paluwas min da'ira inān, aniya'
talanggal sigām l'lla min lahat Kirini, ōnna si Simun.
Minandahan iya e' saga sundalu, sinō' ananggung hāg si
Isa.
33 Pagt'kka pa'in sigām ni jadjahan lahat niōnan Golgota,
hatina lahat “Peya'-peya' Kōk”,
34 arak pamainum sigām ma si Isa binu-anggul kalamuran
tambal apa'it. Sagō' pag'ssana, mbal iya anginum.
35 Aubus pa'in e' saga sundalu bay angalansang si Isa
ni hāg sampay amat'ngge hāgna, maglegot na sigām bo'
pinagtokoran e' sigām s'mmekna bang sai kat'nna'anna.
36 Puwas e' aningkō' sigām maina'an anganjaga.
37 Aniya' sulat panuntut bay pinat'nna' e' sigām ma hāg
min diyata' kōk si Isa. Yuk sulat e',

“SI ISA, SULTAN BANGSA YAHUDI.”

38 Aniya' isab duwangan mundu pinasambeya' ma si Isa.
Nilansang sigām ma hāg, dakayu' ma bihing si Isa tampal
ni kowan, dakayu' tampal ni gibang.
39 Na, pinagudju' na pa'in si Isa e' a'a maglaulabay,
pinaghanduk-handukan.
40 “Allā,” yuk sigām, “ka'a iya angalangkat langgal
pagkulbanan inān, ati pabangunnu kono' pabīng ma deyom
t'llung'llaw! Angalappasan ka di-nu bang ka b'nnal Anak
Tuhan. Pareyo' ka min hāg ilu!”
41 Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru
sara' agama maka saga pagmatto'ahan.
42 “A'a itu,” yuk sigām, “ata'u angalappas ma a'a saddī
sagō' mbal makalappas di-na. Sultan bangsa Isra'il kono'
iya! Bang iya ganta' makapareyo'an di-na min hāg, am'nnal
kitam ma iya!

43 Angandol iya ma Tuhan, maka in iya kono' Anak Tuhan.
Nda'ta kono' bang Tuhan bilahi angalappas iya!”
44 Ya du duwangan mundu bay nilansang pinasambeya'
ma si Isa, ameya'-meya' isab angudju' iya.

Kamatay si Isa
(Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

45 Na, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an lahat e'
sampay ni lisag t'llu kohap.
46 Paglisag t'llu saga, akosog e' si Isa angalingan, yukna,
“Eli, Eli, lama sabaktani?” Hatina, “Tuhanku, O Tuhanku,
angay aku pasagarannu?”
47 Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk
sigām kasehe', “Angalinganan iya nabi Elija.”
48 Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' ang'ggoman l'ppus
ni deyom binu al'ssom bo' yampa pasagnatna ni tōng kayu-
kayu. Arak pamainumna ma si Isa.
49 Sagō' magin'mbal saga a'a kasehe', yuk-i, “Sagarinbi iya.
Nda'ta lagi' bang patuwa' nabi Elija angalappas iya.”
50 Sakali angolang si Isa pabalik, magtūy ab'kkat napasna.
51 Saru'un-du'un du ya kultina bay pangagpang ma deyom
langgal pagkulbanan inān agese' duwa min diyata'na tudju
pareyo'. Ajogjog deyom dunya, maka magkabila' saga batu
lakit.
52 Aniya' isab kakubulan aukab maka aheka saga a'a suku'
Tuhan bay pabungkal, allum pabīng min kamatay sigām.
53 Magluwasan sigām min deyom kubul, jari allum pa'in si
Isa pabīng, pasōd sigām ni Awrusalam, ya da'ira Mahasussi.
Aheka a'a isab bay maka'nda' sigām.
54 Tananam pa'in linug maka pakaradja'an inān
kamemon e' kapitan maka saga sundaluna ya bay
anganjaga ma kamatay si Isa, magtūy sigām sidda sinōd
tāw. Yuk sigām, “B'nnal a'a itu Anak Tuhan!”
55 Aheka isab saga d'nda bay maina'an ang'nda' min
katahan. Sigām ya bay ameya' paumpig ma si Isa angussap
iya, tinagna'an ma lahat Jalil lagi'.
56 Ina'an si Mariyam min Magdala, si Mariyam ina' si
Yakub maka si Yusup, maka h'nda si Sibidi.

Pagkubul ma si Isa
(Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

57 Pagabay kohap na, aniya' at'kka pina'an dakayu' a'a
dayahan, a'a min lahat Arimati. Ōnna si Yusup.
58 Na pehē' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay
si Isa. Jari magpanoho'an si Pilatu inān ni saga sundaluna,
sinō' ni'nde'an patay si Isa ni si Yusup.

59 Ta'ā' pa'in patay, sinaput e' si Yusup maka kakana' baha'u
60 bo' yampa palegena ma kubul bay tagamahanna di-na, kubul baha'u bay kinehe'an ma deyom batu lakit. Puwas e' ginulungan e'na batu aheya panaplok bowa' lowang e' bo' yampa iya ala'an minna'an.
61 Maina'an asal si Mariyam a'a Magdala, maka Mariyam isayna, aningkō' ma dahuan kubul inān.

Nijagahan Kubul e' Umpigan Sundalu

62 Pagk'llat llaw dakayu', hatina llaw Sabtu', patimuk ni si Pilatu saga kaimaman alanga maka saga Parisi.
63 Yuk sigām ni iya, “Tuwan, taentom kami ya bay lling a'a putingan inān ma waktu kallumna lagi'. Yukna bang ta'abut t'llung'llaw min kamatayna in iya allum du pabīng.
64 Angkan kubulna inān subay soho'nu nijagahan sakuli-kuli sampay ta'abut kat'llung'llawna. Kalu pehē' saga mulidna anangkaw mayatna bo' angahaka ni kasehe'an in iya allum pabīng min kamatayna. Bang ganta' buwattē' akalap lagi' puting sigām damuli min bay dahū.”
65 “Na,” yuk si Pilatu. “Bowahunbi sundalu pehē' ni kubul bo' pajagahunbi sakuli-kuli.”
66 Manjari magla'anan na sigām minnē'. Aniya' gindan pinikit e' sigām ni taplok batu bo' kinata'uwan bang aniya' bay angukab iya. Sinō' isab saga sundalu anganjaga maina'an.

28

Kallum si Isa Pabīng min Kamatay
(Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

1 Pagka palabay na llaw Sabtu', bo' pagk'llat llaw Ahad, ina'an si Mariyam a'a Magdala maka dakayu' isayna pehē' ang'nda' kubul si Isa.
2 Saru'un-du'un ajogjog lahat e' linug akosog. Aniya' dakayu' mala'ikat min Tuhan bay pareyo' min sulga' an-ganggulungan taplok batu min lowang kubul bo' yampa aningkō' ma diyata' batu he'.
3 Asahaya pangluwahan mala'ikat inān buwat sawa lāt, maka s'mmekna apote' to'ongan.
4 Saga sundalu anganjaga inān bay sinōd tāw angkan magpamidpid. Sali' sigām a'a amatay, halam makasayu.
5 Manjari amissala mala'ikat ni duwangan d'nda he'. “Da'a kam tināw,” yukna. “Kata'uwanku in ka'am amiha si Isa, ya bay pinapatay ma hāg.
6 Halam na iya maitu sabab allum na pabīng, buwat bay llingna. Pi'itu kam ang'nda' ni bay palegehanna.

7 Puwas e', pasa'ut kam pehē' ni saga mulidna amowahan
sigām haka in iya pinakallum min kamatayna. Parahū du
iya min sigām ni lahat Jalil, ati maina'an sigām ang'nda' iya.
Entomunbi bay pangahakaku itu ma ka'am."
8 Magtūy sakadjap sadja sigām ala'an min kubul. Tināw
sigām dambila', kinōgan isab dambila'. Paragan sigām
pehē' angahaka ni saga mulid si Isa.
9 Ma labayan pa'in, saru'un-du'un du patuwa' si Isa amāk
sigām. "Ka'am sa ilu," yukna. Pa'abut sigām ni iya
amalutan tape'na maka e' sigām amudji iya.
10 Yuk si Isa, "Da'a kam tināw. Pehē' na kam angahaka'an
saga danakanku inān in sigām subay pehē' ni lahat Jalil.
Mahē' sigām ang'nda' aku."

Pangahaka saga Jaga ma Kaimaman

11 Sabu pa'in duwangan d'nda inān palanjal ni
pal'ngnganan sigām, aniya' pabalik ni deyom da'ira saga
sundalu kasehe' bay anganjagahan kubul. Kahaka'an
e' sigām kaimaman alanga pasal bay pakaradja'an ma
pagkubulan e'.
12 Manjari magtimuk kaimaman maka saga
pagmatto'ahan maggara'. Ya paggara' sigām in saga sundalu
inān subay binuwanan sīn aheka.
13 Yuk saga imam e', "Haka'inbi saga a'a in kamuliran si
Isa bay pehē' waktu sangom anangkaw mayatna hinabubi
bay atuli.
14 Sagō' da'a kam asusa bang itu ganta' tata'u e' gubnul.
Binissalahan iya pahāp bo' supaya kam mbal pinagama-
han."
15 Manjari niā' sīn inān e' saga sundalu ati pangahaka
e' sigām buwat bay panoho'an kaimaman e'. Sampay ni
kabuwattituhan ya na he' hunub-hunub pinasaplag ma
deyom bangsa Yahudi, hatina in mayat si Isa bay tinangkaw
e' saga mulidna.

Panoho'an Mbal Kaliyuhan

(Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

16 Manjari in kasangpū' maka dda mulid si Isa wa'i ni
lahat Jalil, patukad ni būd ya bay pangahaka si Isa ma
sigām.
17 Pag'nda' sigām ma si Isa, magtūy sigām amudji iya,
sagō' aniya' sigām kasehe'an magduwa-ruwa ma deyom
atay sigām bang ina'an-i b'nnal si Isa.
18 Pasekot si Isa ni sigām, yukna, "Bay na aku kabuwanan
kawasa magbaya' ma dunya sampay ma sulga'.

19 Angkan kam soho'ku pehē' ni sabarang bangsa bo'
sigām bowahunbi pamulid ma aku. Pandihunbi sigām min
ōn Tuhan Mma', maka min ōn Anak, maka min ōn Rū* Sussi.
20 Pandu'inbi sigām subay ameya' ma kamemon bay
panoho'anku ka'am. Maka itu entomunbi pahāp, pagapi'
du aku ma ka'am sampay niabutan masa.” *Tammat*

* **28:19 28:19** ‘Rū Sussi’, hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Sussi.

MARKUS

Pahati Pasal Jūd Itu

Si Markus itu abata' lagi' ma waktu kamaitu si Isa Al-Masi ma dunya. Lahatna bay mahē' ma da'ira Awrusalam, ati luma' di-sigām ya maumu pagtipunan saga mulid si Isa bang sigām anambahayang.

Tagna' kapagnasihat si Paul maka si Barnabas pehē' ni saga bangsa ngga'i ka Yahudi, si Markus itu bay ameya' ma sigā sabab si'itna asal si Barnabas e'. Sagō' halam iya bay makatatas pasehe' ma sigā angkan iya amole' ni lahatna. Palabay pa'in duwantahun minna'an, ma song pa'in disi Paul palanjal pabīng pehē' ni saga lahat bay pagnasihatan sigā tagna', bilahi si Barnabas amowa si Markus, sagō' mbal bilahi si Paul. Jari aniya' pagsagga'an sigā duwangan. Si Barnabas ya bay amowa si Markus pehē' ni lahat saddī bo' magnasihat pasal si Isa mahē'.

At'ggol-t'ggol minnē' ameya' na si Markus ma si Petros pehē' ni lahat atala. Bang ma a'a kasehe'an si Petros ya sababanna angkan si Markus bay tabowa angandol to'ongan ma Panghū' Isa, maka si Petros ya bay amandu'an si Markus angkan iya makata'u pasal saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa.

Ya jūd tasulat e' si Markus itu bay sinulatan saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi, ya mahē' ma da'ira Rōm. Bay sinulat e'na supaya sigām makata'u pasal si Isa maka kawasana. Jari tasalsila e' si Markus saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa Al-Masi supaya am'nnal saga a'a in iya b'nnal taga-kawasa maka taga-kapatut angampun dusa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MARKUS

Pagnasihat si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 3:1-12; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

1 Ya na itu tagna'an lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi Anak Tuhan.

2 Tasulat asal e' nabi Isaya ma deyom Kitab, yuk-i,
“Itiya' sosoho'anku,” yuk Tuhan.
“Soho'ku iya parahū min ka'a
bo' supaya sakapna lān palabayannu.”
3 Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,
“Lanu'inbi lān palabayan Panghū',
pabontolunbi pal'ngngananna.”

4 Manjari itu patuwa' si Yahiya pina'an ni lahat paslangan
maka e'na amandi saga a'a tanda' saksi' in sigām ang'bba
na min dusa sigām. Magnasihat iya ma saga a'a maina'an,
yukna, “Pataikut kam min dusabi bo' kam pinandi, ati
niampun dusabi e' Tuhan.”
5 Jari aheka a'a pehē' ni si Yahiya min kaluha'an lahat
Yahudiya maka min da'ira Awrusalam. Magpasab'nnal
sigām pasal bay dusa sigām ati pinandi sigām e' si Yahiya
ma sapa' Jordan.
6 Ya pas'mmek si Yahiya inān bulbul hayop unta' bay
tin'nnun,* maka dakayu' sabitan kuwit sapi' pakambot ma
hawakanna. Ya kinakanna ampan dulu maka gula' buwani.
7 Anganasihat isab iya, yukna, “Aniya' pi'itu damuli min
aku a'a akawasa lagi' min aku. Minsan engkot taumpa'na,
mbal aku tinōp angahubaran iya.
8 Aku itu, hal bohe' ya pamandiku ka'am. Sagō' iya
inān, saddī bowahan pamandina ma ka'am, hatina in iya
amasangon Rū Sussi ni deyom baranbi.”

Pamandi ma si Isa
(Matiyu 3:13-17; Lukas 3:21-22)

9 Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa bay min Nasaret,
dakayu' kauman mahē' ma lahat Jalil. Pinandi iya e' si
Yahiya ma sapa' Jordan.
10 Na, makariyata' pa'in iya min deyom bohe' magtūy
ta'nda'na paukab langit maka Rū Tuhan pareyo' tudju ni
iya magpabaran magpasalupa assang.
11 Aniya' isab suwala ah'lling min deyom sulga', yuk-i,
“Ka'a ya anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku.”

Kapanulay ma si Isa
(Matiyu 4:1-11; Lukas 4:1-13)

12 Jari pinapehē' magtūy si Isa e' Rū Tuhan ni lahat
paslangan.
13 Mpatpū' llaw mpatpū' bahangi ya kamahe'na, sinasat
na pa'in e' nakura' saitan, kalu tabowa magdusa. Ya sehe'na
maina'an saga hayop talun, maka aniya' saga mala'ikat
angayura iya.

Si Isa Amene' Mpat A'a Pamulid ma Iya
(Matiyu 4:12-22; Lukas 4:14-15; 5:1-11)

14 Na, takalabusu pa'in si Yahiya, pehē' si Isa ni lahat Jalil
magnasihat pasal lapal ahāp min Tuhan.
15 “Ta'abut na waktu bay pinagkallam,” yukna. “Asekot
na waktu pagparinta Tuhan maitu ma manusiya'.

---

* **1:6 1:6** ‘Tin'nnun’, hatina nihinang kakana'. ‘Nianyam’ bang ma kasehe'an.

Taikutinbi na dusabi maka kahagarunbi na lapal ahāp itu.”

16 Manjari itu, hinabu si Isa pal'ngngan ma bihing danaw Jalil, aniya' ta'nda'na duwangan l'lla magdanakan, si Simun maka si Andariyas. Ina'an sigā angahūg pokot ma danaw, sabab magdaraing asal.

17 Yuk si Isa ma sigā, “Pi'itu kam ameya' ma aku. Asal kam bay magā' daing sagō' bang aku ya pameya'anbi pandu'anta kam magā' pagkahibi manusiya' ameya' ma aku.”

18 Na, takale pa'in lling si Isa e' duwangan inān, magtūy ni'bbahan e' sigā pokot sigā ati ameya' na ma si Isa.

19 Jari makalawak-lawak pa'in si Isa minnē' aniya' isab ta'nda'na duwangan l'lla magdanakan, si Yakub maka si Yahiya, anak si Sibidi. Ina'an sigā ma diyata' bayanan amahāp pokot.

20 Nilinganan magtūy sigā e' si Isa, jari ni'bbahan mma' sigā maina'an ma diyata' bayanan beya' maka saga tendogna ginagadjihan. Ati ameya' sigā ma si Isa.

A'a Kapala'anan Saitan e' si Isa
(Lukas 4:31-37)

21 At'kka disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum. Jari ta'abut pa'in llaw Sabtu', llaw mulliya ma bangsa Yahudi, pasōd si Isa ni deyom langgal maina'an amandu'an saga a'a.

22 Ainu-inu saga a'a makakale ma pamandu'na sabab atā pagbidda'anna maka pamandu' saga guru sara' agama. Taga-kawasa asal si Isa bang amandu'.

23 Manjari ma waktu ina'an du aniya' l'lla sinōd saitan ma deyom langgal e'. Angolang iya pakosog, yukna,

24 “O Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu? Pi'itu ka bahā' amaka'at kami? Kata'uwanku bang sai ka. Ka'a ya Dakayu'-kayu' Asussi ya pi'itu min Tuhan!”

25 Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, “Pahali ka! Paluwas ka min a'a ilu!”

26 Jari pinapaspad a'a inān e' saitan ati angolang iya pakosog bo' yampa paluwas min baranna.

27 Takuddat saga a'a kamemon bay maina'an, ya po'on sigām magtilaw-tilawan di-sigām, yuk-i, “Ai bahā' itu? Pandu' baha'u marai'. A'a itu taga-kawasa magpanoho'an minsan ma saga saitan ati bineya' iya e' sigām!”

28 Manjari pasaplag magtūy kabantugan si Isa ni kaluha'an lahat Jalil e'.

Aheka A'a Kauli'an
(Matiyu 8:14-17; Lukas 4:38-41)

29 Puwas e', paluwas disi Isa min langgal bo' pehē' ni luma'
disi Simun maka si Andariyas. Parongan isab ma iya si
Yakub maka si Yahiya.
30 Na, mato'a d'nda si Simun wa'i palege sabab
ni'mmunan. Kahaka'an magtūy si Isa pasal sakina,
31 ati pina'an iya ni atag palegehanna. Binalutan e'na
tangan d'nda he', tinabang papunduk. Manjari kauli'an
mmunna ati pabuhat iya angalabot disi Isa.
32 Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku magsakihan
atawa sinōd saitan.
33 Sikatimukan lawang luma' inān he' saga a'a kamemon
min da'ira inān.
34 Aheka a'a bay kauli'an e' si Isa saki sigām kaginisan,
maka aheka isab saitan bay pinaluwas e'na. Halam bay
pasagaranna ah'lling saga saitan inān sabab kinata'uwan
e' sigām bang sai si Isa.

Anambahayang si Isa ma Lahat Halam Maga'a
(Lukas 4:42-44)

35 Pagsalung pa'in, ma halam gi' minsan apote' sobangan,
punduk si Isa bo' ala'an min luma'. Pehē' iya ni jadjahan
halam maga'a bo' anambahayang.
36 Na, pagka iya halam ma luma', piniha iya e' disi Simun.
37 Jari tabāk pa'in, ah'lling sigām ni iya, yuk-i, "Ina'an saga
a'a kamemon amiha ka'a."
38 Anambung si Isa, yukna, "Sūng kitam palintas ni
kaluma'an kasehe'. Subay aku magnasihat isab mahē' sabab
ya na he' po'onna angkan aku pi'itu ni dunya."
39 Jari nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Magnasi-
hat iya ma deyom kalanggalan sigām maka pinaluwas e'na
saga saitan bay ma deyom baran a'a.

A'a Ni'ipul Kauli'an
(Matiyu 8:1-4; Lukas 5:12-16)

40 Manjari aniya' a'a ni'ipul pehē' ni si Isa. Pasujud iya
ma atag si Isa, maka e'na anganjunjung, yukna, "Bang ka
bilahi, kauli'annu du aku."
41 T'kkahan ase' si Isa ma a'a inān ati pa'abutna tanganna
ni iya. "Bilahi sadja aku," yukna. "Palanu' ka."
42 Saru'un-du'un du ala'an ipul a'a inān, ati kauli'an na
iya.
43 Magtūy iya pinaba'id amole' e' si Isa maka niamay-
amayan isab e'na.
44 Yuk si Isa ma iya, "Da'a ka angahaka ni sai-sai ya bay
tahinang itu ma ka'a. Saguwā' pehē' ka patūy ni imam bo'
palilingun barannu ma iya. Puwas e' tukbalin pagkulban

ni Tuhan buwat bay pamandu' si Musa, tanda' saksi' ni
kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na min sakinu.”
45 Sagō' a'a inān paluwas minnē' maka e'na anuli-nuli
to'ongan pasal ipulna bay kauli'an. Pasaplag suli-sulina,
angkan si Isa mbal na makatampal ma deyoman kauman.
Maina'an sadja iya ma jadjahan kulang a'ana. Sagō' pehē'
na pa'in ni iya saga a'a min kalahat-lahatan.

2

A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 9:1-8; Lukas 5:17-26)

1 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pabīng si Isa pehē' ni
da'ira Kapirna'um ati tata'u in iya ina'an na ma luma'.
2 Jari landu' aheka a'a patimuk pina'an ni luma' pat'nna'an
si Isa ya angkan halam aniya' palabayan minsan ma
luwasan bowa' lawang. Ati ninasihatan sigām e' si Isa lapal
Tuhan.
3 Pasalta', aniya' pina'an ni iya mpat a'a magtanggung a'a
dangan amatay ugatna.
4 Sagō' mbal sigām makasekot ni si Isa sabab kaheka a'a
inān, ya angkan sigām bay angalangkat atop min diyata'
kōk si Isa. Tahinang pa'in pasōran e' sigām, pinatonton a'a
amatay ugatna inān palege ma diyata' palegehanna.
5 Makata'u pa'in si Isa in a'a ananggung inān angandol
ma iya, yukna ni a'a amatay ugatna, “Oto', niampun na
dusanu.”
6 Na, aniya' magtingkō'an maina'an saga guru sara'
agama. Amikil-mikil sigām pasal bay pah'lling si Isa.
7 “Oy!” yuk sigām. “Angay a'a itu! Bissala kupul ko'
ya pah'llingna ma Tuhan. Halam aniya' maka'ampun dusa,
luwal Tuhan dakayu'-kayu'!”
8 Kinata'uwan magtūy e' si Isa bang ai ya pinikil e'
sigām angkan yukna ma sigām, “Angay kam magtilaw-tilaw
buwattilu ma deyom pikilanbi!
9 Kumpasunbi bang ingga ya aluhay, bang yukku ma a'a,
‘Niampun na dusanu’, atawa bang yukku, ‘Pabungkal ka,
bowahun palegehannu bo' ka lum'ngngan na’?
10 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi
in aku, Anak Manusiya', taga-kapatut du angampun dusa
ma deyom dunya itu.” Jari ah'lling si Isa ni a'a amatay
ugatna he', yukna,
11 “Ya na itu llingku ma ka'a, pabungkal na ka. Bowahun
palegehannu ilu amole'.”
12 Jari pabungkal a'a inān, maka e'na amowa palege-
hanna. Paluwas iya minnē' min pang'nda' saga a'a inān
kamemon. Landu' sigām ainu-inu kamemon, ati sinanglitan

Tuhan e' sigām, yuk-i, “Yamboho' kitam maka'nda' buwat-
titu.”

Si Libi Binowa Pamulid ma si Isa
(Matiyu 9:9-13; Lukas 5:27-32)

13 Jari itu pabīng na si Isa pehē' ni bihing danaw Jalil.
Patimuk ni iya saga a'a landu' aheka ati pandu'anna sigām.
14 Pasalta' pa'in iya lum'ngngan, ta'nda'na si Libi anak si
Alpa aningkō' ma deyom upisna, ya pagbabayaran sukay
parinta. Yuk si Isa ma iya, “Pi'itu na ka ameya' ma aku.”
An'ngge magtūy si Libi bo' ameya' ma si Isa.
15 Puwas minna'an, hinabu si Isa amangan ma luma' si
Libi, aheka saga magā' sukay parinta maka saga a'a baldusa
kasehe', pina'an pasalu ni iya maka saga mulidna. Aheka
asal bay pamulid ma iya.
16 Jari aniya' maina'an guru sara' agama Yahudi min
umpigan Parisi. Pag'nda' sigām ma si Isa dangkakanan
maka saga a'a baldusa maka saga maga'ā' sukay parinta,
ah'lling sigām ni saga mulid si Isa, yuk-i, “Angay si Isa
palamud magsalu maka a'a baldusa ilu?”
17 Takale e' si Isa patilaw saga guru inān ati yukna ma
sigām, “Bang a'a abasag mbal magpadoktol. Ya magpadok-
tol bang a'a taga-saki. Ngga'i ka a'a ahāp ya bay mohotku
pi'itu ni dunya, sagō' a'a taga-dusa, bo' supaya sigām ameya'
ma aku.”

Pasal Pagpuwasa
(Matiyu 9:14-17; Lukas 5:33-39)

18 Ma dakayu' llaw, pasalta' pa'in magpamuwasa saga
mulid si Yahiya maka saga a'a Parisi, aniya' a'a pehē' ni
si Isa atilaw iya. Yuk sigām, “Magpuwasa saga mulid si
Yahiya Magpapandi maka saga mulid Parisi, sagō' mulidnu
mbal amuwasa. Angay bahā'?”
19 Anambung si Isa magparalilan, yukna, “Amuwasa
bahā' saga luruk sat'ggol maina'an lagi' pangantin l'lla ma
atag sigām? Tantu mbal. Mbal sigām amuwasa sat'ggol
ina'an ma sigām pangantin l'lla.
20 Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut llaw pamala'an
pangantin l'lla min sigām, ya na he' waktu pagpuwasa.”
21 Amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka pa-
mandu'na, yukna, “Halam aniya' a'a amatupak kakana'
baha'u ni badju' ndang. Bang ganta' buwattē' hinangna,
pakongkong tupak baha'u, ati agese' min badju' ndang e'.
Jari paheya gom pa'in gese'na.”
22 Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u,
yukna, “Halam aniya' angisi binu baha'u, ya masi gi'
amukal, ni deyom pangisihan ndang. Bang ganta' buwattē'

hinangna tantu abustak pangisihan e' binu-anggul. Abu'us binu ati kaugun bay pangisihan e'. Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u.”

Pandu' Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Lukas 6:1-5)

23 Ma dakayu' llaw Sabtu', llaw mulliya ma saga Yahudi, ina'an disi Isa lum'ngngan labay min t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu. Jari itu, salta' ma pal'ngnganan, aniya' pai kin'ttu' e' saga mulid e'.
24 Ah'lling saga Parisi ni si Isa, yuk sigām, “Nda'un ba saga mulidnu ilu! Talanggal e' sigām sara' agamatam maghinang buwattilu ma llaw Sabtu'!”
25-26 Anambung si Isa, yukna, “Angay, halam bahā' bay tabassabi pasal bay tahinang e' si Da'ud ma waktu si Abiyatar bay Imam Muwallam? Bay aotas si Da'ud maka saga a'ana pagka halam aniya' ai-ai takakan sigām. Jari bay pasōd si Da'ud ni deyom luma' pangarapan ni Tuhan ati takakanna saga tinapay ya pinat'nna' maina'an panukbal ni Tuhan. Na bang ma agamatam, luwal du saga kaimaman wajib amangan tinapay bay tinukbalan inān, malaingkan kinakan e' si Da'ud maka bay pamuwanna isab ma saga sehe'na. Saguwā' halam iya bay makarusa maghinang buwattē'.
27 Llaw paghali itu,” yuk si Isa ma saga Parisi inān, “bay pinaniya' e' Tuhan panabang ma manusiya'. Ngga'i ka manusiya' ya pinapanjari ma sabab aniya' llaw Sabtu'.
28 Aku itu, anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu', ya llaw paghali ni Tuhan.”

3

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Lukas 6:6-11)

1 Manjari pasōd pabalik si Isa ni deyom langgal. Aniya' maina'an a'a pakongkong tanganna.
2 Aniya' isab saga Parisi maina'an amiha palsababan panuntut sigām ma si Isa, angkan iya nijagahan e' sigām kalu iya amauli' saki a'a he' ma llaw Sabtu'.
3 Jari ah'lling si Isa ni a'a pakongkong tanganna, yukna, “Pi'itu ka an'ngge ma t'ngnga' itu.”
4 Puwas e' tinilaw e' si Isa saga a'a he', yukna, “Ai ya apatut nihinang ma llaw paghali? Hinang makahāp ka atawa hinang makala'at? Amakallum ka atawa amapatay?”
Saguwā' halam aniya' panambung sigām.
5 Pinatongan sigām dangan maka dangan e' si Isa. Angastol iya maka asusa sabab agagga sigām alasahan pagkahi

sigām. Jari yukna ma a'a pakongkong tanganna inān, “Pah'nnatun tangannu ilu.” Na, pinah'nnat e'na ati kauli'an iya.
6 Paluwas magtūy saga Parisi min langgal e' ati parai'-dai' sigām magisun maka saga bebeya'an sultan Herod bang buwattingga e' sigām amapatay si Isa.

Landu' Aheka A'a Paurul ma si Isa

7 Manjari itu magla'anan disi Isa maka saga mulidna tudju ni bihing danaw. Sidda aheka a'a bay paturul, ngga'i ka hal min lahat Jalil
8 sagō' min lahat Yahudiya isab maka min da'ira Awrusalam. Aniya' isab a'a min lahat Idumiya maka min dambila' sapa' Jordan, maka min lahat isab ya ma jadjahan da'ira Tira maka Sidun. Saga a'a aheka itu pina'an ni si Isa sabab takale e' sigām pasal saga hinang bay tahinangna.
9 Jari sinoho' e' si Isa saga mulidna angal'bbos bayanan paruwa'anna bo' supaya iya mbal tagipit e' katimukan a'a inān.
10 Pagka aheka a'a bay kauli'an e'na, sasuku taga-saki pajudjal na pa'in bo' supaya pa'abut tangan sigām ni iya.
11 Pag'nda' isab saga a'a sinōd saitan ma iya, magpati-hantak sigām ma dahuanna maka e' sigām angolang, yuk-i, “Ka'a ilu Anak Tuhan!”
12 Sagō' nilāng saga saitan e' si Isa, sinō' da'a angahaka ni a'a bang sai iya.

Pangwakil saga Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa (Matiyu 10:1-4; Lukas 6:12-16)

13 Manjari itu patukad si Isa pehē' ni lorosan būd. Nilinganan e'na pina'an saga a'a kabaya'anna nihinang mulid, ati patukad sigām pehē' ni iya.
14 Jari pinene' e'na sangpū' maka duwa a'a ati ōnanna sigām a'a kawakilanna. Yukna ma sigām, “Ka'am ilu bay pene'ku anehe'an aku. Soho'ta kam lum'ngngan isab magnasihat lapal Tuhan.
15 Pinaniya'an du kam kawasa pamala'an saga saitan min deyom baran a'a.”
16 Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa ya bay tapene' e' si Isa: si Simun, ya bay ōnanna isab Petros,
17 bo' si Yakub maka si Yahiya, saga anak si Sibidi. Niranglay duwangan itu e' si Isa “Bowanerges”, hatina a'a sali' dalil l'ggon.
18 Pasunu' si Andariyas maka si Pilip, si Bartolome maka si Matiyu, si Tomas maka si Yakub anak si Alpa. Pasunu' isab si Taddiyu, bo' si Simun a'a pangangatu.

19 Katapusan si Judas Iskariyut ya anukbalan si Isa ni saga
bantana ma waktu damuli minnē'.

Si Isa maka Be'elsebul
(Matiyu 12:22-32; Lukas 11:14-23; 12:10)

20 Pagubus, pasōd disi Isa ni luma' ati aheka a'a pa-
timuk pabīng pina'an, ya po'on si Isa maka mulidna mbal
makaluhaya minsan amangan.
21 Jari itu, pagka takale e' saga matto'a-danakan si Isa
pasal itu-i, pehē' sigām angā' iya. Sabab na maghimu-
mungan saga a'a in si Isa kono' inān kulang pikilanna.
22 Aniya' isab saga guru sara' agama bay palūd pina'an
min Awrusalam. Angupama sigām, yuk-i, "Si Isa itu
sinōd Be'elsebul ya pagnakura'an saga saitan, angkan iya
makapala'an saga saitan min deyom baran a'a."
23 Jari nilinganan saga a'a inān e' si Isa, ati magparalilan
iya ma sigām, yuk-i, "Na, buwattingga e' saitan amala'an
saitan? Mbal makajari!
24 Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga
a'ana bo' magbono'-biyono'i, mbal anatas pagsultanan e'.
25 Damikiyanna bang aniya' a'a magdaokom abahagi'
duwa ati magsagga'an di-sigām, magkaukanat sadja sigām.
26 Angkanna, bang nakura' saitan magsagga' maka
pagkahina saitan ati abahagi' duwa, mbal du anatas pag-
nakura'na. Al'kkas du pahalam.
27 Nakura' saitan itu sali' dalil a'a aga'os taga-luma'.
Luma'na mbal tasōd, ai-aina mbal kalangpasan, luwal bang
a'a ga'osan inān niengkotan dahū bo' yampa kalangpasan
deyom luma'na.
28 "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa.
"Niampun du e' Tuhan kamemon dusa manusiya' sampay
lling sigām pangkal ni Tuhan.
29 Sagō' bang Rū Sussi ya pinah'llingan pangkal e' a'a,
halam to'ongan aniya' ka'ampunan a'a inān sabab angakkot
dusana ma iya saumul-umul."
30 Angkan buwattē' pah'lling si Isa sabab aniya' amūng-
mūng in iya sinōd saitan.

Ina' si Isa maka Dauranakanna L'lla
(Matiyu 12:46-50; Lukas 8:19-21)

31 Jari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga danakanna
l'lla. Angagad sigām ma luwasan luma' he' ati amabeya'
sigām haka ni si Isa sinō' paluwas.
32 Aheka a'a bay magtingkō'an ma sakalibut si Isa, yuk
sigām ma iya, "Tuwan, ilu ina'nu maka saga danakannu
ma luwasan. Amiha ka'a kono'."

33 Anambung si Isa, yukna, “Sai bahā' ina'ku maka sai
saga danakanku?”
34 Ang'nda' iya ma saga a'a magtingkō'an ma sakalibutna
ati yukna, “Ya na ko' itu ina'ku maka dauranakanku.
35 Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Tuhan, ya na ko'
ina'an saga danakanku l'lla-d'nda maka ina'ku.”

4

Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Pabalik na isab si Isa amandu' ma bihing danaw Jalil.
Landu' aheka a'a bay patimuk pina'an ni atagna, angkan iya
paruwa' aningkō' ma bayanan bay palayo asal maina'an.
Ina'an isab sikatimukan saga a'a ma bihing tampe, ma
gintana'an.
2 Jari aheka pamandu' e' si Isa ma saga a'a inān, pandu'
pamaralilan. Buwattitu pamandu'na, yukna,
3 “Pakale kam. Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana
anaboran bigi-tinanom.
4 Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni
bihing lān. Sakali pina'an saga manuk-manuk anittuk iya.
5 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan
ariki' tana'na. Bigi-tinanom inān al'kkas patomo' sabab
mbal alalom tana'na.
6 Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ugbusna inān
sampay alanos, sabab halam alalom gamutna.
7 Aniya' du isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot
itingan. Makasubud pa'in sagmot inān, magtūy kasembolan
tinanom ati mbal magbuwa'.
8 Na, ya bigi kasehe' wa'i apakpak ni tana' ahāp. Manjari
saga bigi-tinanom itu patomo' maka pasulig ati magbuwa'
ahāp. Aniya' batang kasehe' amuwan buwa' sarang-sarang,
aniya' kasehe' amuwan buwa' aheka, maka aniya' isab
kasehe' amuwan buwa' lumandu'an to'ongan hekana.
9 Na,” yuk si Isa, “sasuku kam makakale, ikutunbi
to'ongan.”

Angkan si Isa Magparalilan Bang Amandu'
(Matiyu 13:10-17; Lukas 8:9-10)

10 Manjari itu, magla'anan pa'in katimukan a'a he',
pasekot ni si Isa saga mulidna kasangpū' maka duwa maka
saga a'a kasehe'an bay maina'an. Tinilaw iya e' sigām pasal
kissa bay pamaralilna ma sigām bang ai hatina.
11 Anambung si Isa, yukna, “Ka'am ilu kabuwanan
pangita'u bo' supaya tahatibi pasal kapagparinta Tuhan
ma saga a'a suku'na, ya halam pata'una ni manusiya'

kasehe'. Saguwā' saga a'a kasehe'an, ya ma luwasan, subay
kinissahan saga kissa pamaralilan,
12 supaya sigām makasali' ni bay tasulat ma deyom Kitab,
ya yuk-i,
‘Ang'nda' du sigām sagō' mbal maka'nda'.
Akale du sigām sagō' mbal makahati.
Bang ngga'i ka buwattē', bay du sigām pabalik
magta'at ni Tuhan bo' niampun dusa sigām.’ ”

Pamahati Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:18-23; Lukas 8:11-15)

13 “Na,” yuk si Isa ma sigām, “halam bahā' tahatibi bay
pamaralilku ma ka'am he'? Bang he'-i mbal tahatibi daka
buwattingga e'bi angahati ma pamaralilan kamemon ya
pamandu'ku.
14 Ya a'a magsabod bigi-tinanom he', ya na a'a magnasihat
palman Tuhan.
15 Maka saga a'a kasehe'an sali' dalil lān bay kapakpakan
bigi-tinanom inān. Pagkale pa'in sigām ma palman Tuhan,
magtūy pina'an nakura' saitan angandagtu' palman Tuhan
ya patanom ma deyom atay sigām.
16 Saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' kabatuhan bay
kapakpakan bigi-tinanom inān. Pagkale sigām ma palman
Tuhan, magtūy tinaima' e' sigām maka kinōgan sigām.
17 Sagō' palman Tuhan itu halam bay anganggamut
palalom ma deyom atay sigām, angkan pagiman sigām
mbal anatas pat'ggol. Ta'abut pa'in sigām t'kkahan susa
atawa nila'at e' pagkahi sigām ma sabab pameya' sigām ma
palman Tuhan, magtūy sigām ang'bba min pagiman sigām.
18 Saga a'a kasehe'an isab sali' dalil tana' bay katomo'an
sagmot itingan. Takale e' sigām palman Tuhan,
19 saguwā' abimbang pikilan sigām e' kahālan deyom
dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma sigām pangalta' maka
ai-ai kinanapsuhan. Jari palman Tuhan mbal amuwa' ma
deyom atay sigām, sali' dalil tinanom bang kasembolan e'
sagmot.
20 Saguwā' saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' ahāp.
Takale e' sigām palman Tuhan ati tinaima' e' sigām. Jari
magbuwa' du palman Tuhan ma deyom atay sigām, sali'
dalil tinanom. Kasehe'an amuwan buwa' sarang-sarang
hekana, kasehe'an buwa' aheka, maka kasehe'an isab
amuwan buwa' lumandu'an to'ongan hekana.”

Palita'an Tinambunan
(Lukas 8:16-18)

21 Ah'lling isab si Isa ma sigām, yukna, “Aniya' bahā' mag-
palita'an bo' turunganna maka undam atawa pat'nna'na ma

deyo' kantil? Tantu mbal. Subay pat'nna'na ma diyata' papaganna.
22 Bang itu niralil," yukna, "ai-ai kamemon tinapukan ma
buwattina'an pinaluwas du ma sinosōng, maka ai-ai mbal
tahati ma buwattina'an tahati du ma sinosōng.
23 Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."
24 Yuk si Isa isab ma sigām, "Isbatunbi pahāp ai-ai
takalebi sabab bang ahāp pangisbatbi ahāp isab palsuku'an
ya pinaniya'an ka'am, maka kin'nnopan lagi' ma ka'am.
25 Hatina itu bang a'a aniya' kata'una kin'nnopan gi'
ta'una. Saguwā' sai-sai mbal makahati, kinulangan lagi' bay
panghatina."

Paralilan Pasal Kapasulig Bigi-tinanom

26 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Buwattitu isab pagparinta
Tuhan ma manusiya', ya dalilna sali' bigi-tinanom sinabo-
ran e' a'a ma tana'na.
27 Aubus pa'in e'na anabod, atuli iya ma waktu sangom
ati abati' waktu llaw bo' maghinang hinangna kasehe'. Jari
bigi-tinanom bay saboranna patomo' maka pasuligan di-
na, sagō' mbal kinata'uwan e' a'a inān bang buwattingga
kasuligna.
28 Patomo' asal bigi-tinanom pagka ma deyom tana' na, ati
pasōng amuwan buwa'. Tagna' pasaha', bo' anungkalling,
bo' buwa' atiguma' na.
29 Pagtahak pa'in buwa' itu, magtūy pinak'ttu' e' tag-dapu
tana' sabab ta'abut na waktuna."

Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-34; Lukas 13:18-19)

30 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Ai pamasali'antam pagpar-
inta Tuhan? Ai pamaralilantam?
31 Ya pagparinta Tuhan ma manusiya'," yukna, "sali' dalil
dansolag bigi-tinanom ariki'-diki'. Tagna' tinanom bigi itu
ma deyom tana' anahut asal min bigi-tinanom kamemon
ma deyom dunya.
32 Sagō' pagtanom pa'in, anomo' du ati palabi heyana min
tinanom kamemon. Pa'aslag saga sangana, angkan pina'an
saga manuk-manuk angahinang pugaran ma sindunganna."
33 Aheka saga paralilan buwattē' bay pagguna e' si Isa
pagnasihatna ma saga a'a, ingga-ingga ya takannal e' sigām.
34 Mbal iya amissala ma saga a'a kasehe' bang ngga'i ka
paralilan ya pamissalana. Sagō' bang hal iya maka saga
mulidna, pinahati e'na bissalana kamemon ma sigām.

Baliyu maka Goyak
(Matiyu 8:23-27; Lukas 8:22-25)

35 Manjari itu ma llaw ina'an-i, bo' abay kohap na, ah'lling
si Isa ma saga mulidna. “Sūng kitam,” yukna, “pauntas ni
dambila' danaw e'.”
36 Ni'bbahan kaheka'an a'a inān ati paruwa' saga mulid
inān ni bayanan ya asal paningkō'an si Isa, ati binowa iya e'
sigām. Aniya' isab saga bayanan kasehe' pa'abay ma sigām.
37 Sakali itu aniya' hunus parugpak ni danaw inān. Sōng-
sōng na sigām abuhaw sabab sinasa' e' goyak.
38 Bo' si Isa iya ina'an ma buli', atuli pasandig ma ū'an.
Na, binati' iya e' saga mulidna, yuk-i, “Tuwan Guru, mbal
ka bahā' asusa? Itiya' kitam song abuhaw!”
39 Jari punduk si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak
inān pahali. “Sarang na,” yukna ma danaw. “Pat'ddo' ka!”
Magtūy pahali baliyu maka t'ddo' to'ongan danaw inān.
40 Yukna isab ma saga mulidna, “Angay kam tināw? Mbal
gi' bahā' kam angandol ma aku?”
41 Sagō' sidda sigām sinōd tāw, angkan sigām magtilaw-
tilawan di-sigām, yuk-i, “Sai bahā' a'a itu? Minsan baliyu
maka goyak ameya' du ma panoho'anna!”

5

A'a Sinōd Saitan Kapala'anan e' si Isa
(Matiyu 8:28-34; Lukas 8:26-39)

1 Manjari itu patandan disi Isa ni dambila' danaw Jalil, ni
lahat saga a'a Gerasa.
2 Pagdeyo' pa'in si Isa ni gintana'an aniya' pasampang
ni iya dangan a'a bay paluwas min deyom kakubulan
maina'an, a'a sinōd saitan.
3 Pat'nna' asal iya ma deyom kakubulan. Mbal iya
kaengkotan e' a'a minsan kilikili basi' ya pangengkot iya.
4 Min heka iya bay niengkotan ma tape'-tanganna sagō'
ab'kkat sadja e'na saga kilikili. Tab'kkat isab e'na engkot
tape'na ati halam aniya' makahawiran iya sabab kosogna.
5 Ya sadja hinangna llaw-sangom hal magpehē'-pi'itu ma
deyom kakubulan maka ma kabūd-būran. Angolang na
pa'in iya pakosog sampay magkanaman di-na maka batu.
6 Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa min katāhan lagi', paragan
iya bo' pasujud ma dahuanna.
7 Akosog pangalinganna ma si Isa, yukna, “O Isa, Anak
Tuhan Mahatinggi! Ai kagunahannu ma aku? Anapa ka ma
ōn Tuhan, da'a aku binasahun.”
8 Angkan buwattē' junjungna sabab aniya' bay panoho'an
si Isa ma saitan e', ya yukna, “Ala'an ka min deyom baran
a'a ilu, saitan!”
9 Tinilaw iya e' si Isa, yukna, “Sai ōnnu?”

Yuk sambung l'lla inān, “Ōnku Laksa'an sabab kami itu
asal aheka.”
10 Ati angamu'-ngamu' na pa'in saga saitan inān ma si Isa
bang pa'in sigām mbal pinala'an min lahat inān.
11 Jari aniya' ba'anan bawi magkakanan maina'an ma
lorosan būd, landu' aheka.
12 Sakali angamu'-ngamu' saga saitan ma si Isa, yuk-i,
“Soho'un kami pehē' ni saga bawi inān, pasōrun kami ni
deyom baran sigām.”
13 Na, pinaba'id e' si Isa saga saitan inān ati paluwas
sigām min baran a'a bo' yampa pasōd ni baran saga
bawi. Magtūy maglumpat magdaganan ba'anan bawi inān
min pampang tudju ni deyom danaw bo' yampa alembo
kamemon. Ya heka bawi maglembohan inān aniya' kulang-
labi duwangibu.
14 Pag'nda' itu e' saga magi'ipat inān, paragan sigām
ni da'ira maka ni saga a'a maghuma angahaka pasal
pakaradja'an itu. Jari sasuku makakale bay pehē' ang'nda'.
15 Pagt'kka sigām ni atag si Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan
laksa'an e'. Ina'an iya aningkō', magsin'mmek na maka
ahāp na akkal-pikilanna. Jari tināw sigām.
16 Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' pasal
bay tajari ma a'a sinōd saitan maka ma pasal saga bawi.
17 Jari angamu' junjung saga a'a inān ma si Isa bang pa'in
iya ala'an min lahat sigām.
18 Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paruwa' ni bayanan,
angamu' a'a bay sinōd saitan inān ameya' ma iya.
19 Sagō' mbal si Isa. Yukna ma iya, “Amole' na ka ni
lahatnu, ni saga lūng-kampungnu. Haka'in sigām pasal
hinang aheya ya bay tahinang e' Tuhan ma ka'a maka pasal
ka'ase'na ma ka'a.”
20 Manjari ala'an a'a inān minnē' bo' angalatag lahat
niōnan Sangpū' Da'ira angahaka'an saga a'a mahē' pasal
hinang aheya bay tahinang ma iya e' si Isa. Ati ainu-inu
ma iya saga a'a kamemon.

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Matiyu 9:18-26; Lukas 8:40-56)

21 Na, amayan si Isa pehē' ni dambila' danaw Jalil bo'
pabīng ni bay baina. Jari itu, pagt'kkana ni bihing, aheka
to'ongan saga a'a patimuk ni iya.
22 Aniya' isab pina'an dakayu' nakura' langgal, ōnna si
Jayrus. Pag'nda'na ma si Isa, pasujud iya ni atag tape'na
23 maka e'na angamu'-ngamu'. “Tuwan,” yukna, “arai'
na amatay anakku d'nda-d'nda. Dai' lagi' ka amat'nna'
tangannu ma iya bo' pauli' sakina ati allum.”

24 Sakali ameya' si Isa ma iya. Aheka to'ongan saga a'a
parongan isab ma iya, angkan sidda asembol.
25 Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan, sangpū' na
maka duwantahun halam atitis laha'na.
26 Minsan aheka doktol bay kalabayanna sampay aubus
na kamemon sīnna panamba, halam aniya' kagām-
gāmanna. Gom pa'in anambahina sakina.
27 Manjari takale e' d'nda itu suli-suli pasal si Isa, angkan
iya palamud ma ba'anan a'a inān ati pasekot iya ni si Isa
min buli'an.
28 Ah'lling iya ni baranna, yukna, “Bang sadja tasagidku
minsan la'a hal tōng s'mmekna, kauli'an du aku.”
29 Pagsagidna pa'in, saru'un-du'un pahondong laha'na ati
tananamna ma deyom baranna in iya kauli'an na.
30 Magtūy tananam isab e' si Isa aniya' barakat bay
paluwas min baranna, angkan iya pahondong bo' palingi'
ni saga a'a ma buli'anna. Yukna, “Sai bay ang'ntanan aku?”
31 Ya sambung saga mulidna, “Tuwan, ta'nda'nu heka a'a
pagipit itu ni ka'a! Ati tilawnu bang sai ang'ntanan ka'a!”
32 Sagō' amiha-miha lagi' si Isa bang sai bay ang'ntanan
iya.
33 Jari d'nda inān, pagka kata'uwanna in iya kauli'an
na, pehē' ni si Isa maka e'na amidpid sabab tināw sidda.
Pasujud iya ma atag tape' si Isa bo' magsab'nnal.
34 Yuk si Isa ma iya, “Arung, kauli'an na ka ma sabab
pangandolnu ma aku. Pehē' na ka, da'a ka asusa. Kauli'an
na ka to'ongan.”
35 Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amissala ni d'nda inān,
aniya' saga a'a at'kka pina'an min luma' si Jayrus amowahan
iya lling, yuk-i, “Amatay na anaknu. Da'a pamale'un guru
ilu!”
36 Sagō' halam niasip e' si Isa lling sigām. Yukna ni si
Jayrus, “Da'a ka tināw, angandol sadja ka.”
37 Jari halam aniya' nirūlan e' si Isa pabeya' ma iya, luwal
si Petros maka duwangan magdanakan e', si Yakub maka si
Yahiya.
38 Makat'kka pa'in sigām pehē' ni luma' si Jayrus, anā,
ta'nda'na aheka a'a maghiluhala'. Magtangisan sigām maka
maglemong pakosog.
39 Pasōd si Isa ni deyom luma' bo' yukna ma saga a'a
maina'an, “Magay kam maghiluhala' maka magtangis ilu?
Halam du amatay onde' ilu. Hal iya atuli.”
40 Pinagtittowahan iya e' sigām, angkan sigām sinō'
paluwas kamemon. Binowa e'na ina'-mma' onde' maka
mulidna t'llungan pasōd ni deyom bilik ya kamaina'anan
d'nda-d'nda.

41 Binalutan e' si Isa tanganna ati yukna ni iya ma
buwat bahasa sigām, “Talita kum.” (Hatina ma bahasatam,
“Arung, soho'ta ka papunduk.”)
42 Saru'un-du'un du papunduk onde' inān bo' pal'ngngan
ma deyom luma'. Umulna sangpū' maka duwantahun. Jari
ainu-inu to'ongan saga a'a inān kamemon.
43 Binanda'an sigām e' si Isa sinō' da'a angahaka ni sai-sai
pasal ina'an-i. Soho'na isab pinakan onde' inān.

6

Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret
(Matiyu 13:53-58; Lukas 4:16-30)

1 Ala'an si Isa minnē' bo' pabīng ni da'ira Nasaret ya
kauman luggiya'. Ameya' isab saga mulidna.
2 Manjari itu, pag'llaw Sabtu' pa'in, anagna' iya amandu'
ma deyom langgal, ati ainu-inu kaheka'an saga a'a ya akale
ma iya. Yuk sigām, “Oy! Minningga bahā' pangā'anna
pangadji'na itu? Pangita'u ai bahā' bay pamuwan ma iya,
angkan iya makahinang saga hinangna kawasahan itu?
3 Bang kami mbal asā', ya na ko' itu karpentero, anak si
Mariyam, danakan disi Yakub maka si Joses maka si Judas
maka si Simun. Maka saga danakanna d'nda itiya' isab ma
lūngantam itu.” Ati ala'at atay sigām ma si Isa.
4 Angkan yukna ma sigām, “In nabi pinagaddatan asal
ma sabarang lahat. Ya sadja mbal magaddat ma iya bang
a'a min lahatna luggiya' maka saga lahasiya'na maka saga
sehe'na magdaluma'.”
5 Jari halam aniya' hinang makainu-inu tahinang e' si
Isa mahē'. Luwal saga a'a sakihan salat bay pat'nna'anna
tanganna bo' kauli'an.
6 Ainu-inu to'ongan iya bang angay saga a'a maina'an
mbal angandol ma iya.

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Matiyu 10:5-15; Lukas 9:1-6)

Na, talatag e' si Isa saga kaluma'an ma jadjahan inān
amandu'an saga a'a.
7 Nilinganan e'na saga mulidna kasangpū' maka duwa
pehē' ni iya, ati soho'na sigām pal'ngngan duwangan-
duwangan magnasihat lapal Tuhan. Bay sigām buwananna
kawasa pamala'an saga saitan min deyom baran a'a,
8 ati soho'na sigām subay mbal amowa lutu', atawa puyu'
pamowahan ai-ai, atawa sīn ma deyom sabitan sigām.
Luwal tungkud ya makajari binowa e' sigām.

9 Makajari sigām magtaumpa', sagō' mbal sigām tin-
ugutan amowa badju' pagsalinan.
10 Yuk si Isa ma sigām, "Bang kam ganta' sinagina e'
a'a sinō' pasōd ni luma'na, subay maina'an pahanti'anbi
sampay ta'abut waktu katulakbi min lahat inān.
11 Maka bang aniya' lahat pat'kkahanbi bo' mbal anagina
ka'am saga a'ana, atawa mbal bilahi akale ma ka'am, ala'an
kam min kaluma'an ina'an. Paspasinbi dahū bagunbunna
min tape'bi, tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām."
12 Jari magl'ngnganan na saga mulid magnasihat. Yuk
pagnasihat sigām in manusiya' subay ang'bba to'ongan min
dusa sigām sampay papinda ni Tuhan.
13 Aheka saga saitan bay tapala'an e' saga mulid e' min
deyom baran a'a, maka aheka a'a sakihan bay sinapuhan
maka ns'llan, manjari kauli'an.

Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 14:1-12; Lukas 9:7-9)

14 Manjari itu takale e' Sultan Herod pasal kahinangan si
Isa, sabab abantug ōnna ma kalahat-lahatan. Magupama
isab saga a'a ma pasalna. Aniya' a'a kasehe'an magpa'in,
yuk-i, "Si Yahiya Magpapandi bay pinakallum pabīng min
kamatayna ya angkan tahinangna saga hinang kawasahan
inān."
15 Yuk a'a kasehe', "Nabi Elija ko' inān!"
Aniya' isab a'a kasehe' ah'lling, yuk-i, "Nabi ko' inān
buwat saga kanabi-nabihan bay ma masa awal e'."
16 Sagō' pagkale itu e' si Herod, yukna, "Si Yahiya ko' inān,
ya bay soho'ku pinonggolan kōkna. Allum na iya pabīng."
17-18 Angkan buwattē' pah'lling si Herod sabab iya ya bay
magpanoho'an anaggaw si Yahiya. Sinō' iya nihengkotan
maka kilikili bo' yampa ni'isi ni deyom kalabusu. Buwattitu
ya kahālanna: sultan Herod itu bay angah'nda si Herodiyas
h'nda siyalina si Pilip, bo' pa'in allum lagi' si Pilip e'. Manjari
itu, pagka magtimbul na sigām, pinabukagan sultan Herod
e' si Yahiya, yuk-i, "Mbal manjari bang ka magtimbul maka
h'nda danakannu! Dusahan ka!"
19 Na, ya ina'an sababanna angkan ala'at atay si Herodiyas
ma si Yahiya. Ya kabilahianna subay pinapatay. Sagō'
halam iya karūlan sabab
20 aloman si Herod ma si Yahiya. Kinata'uwan asal e'na
in si Yahiya a'a abontol maka a'adil. Angkan iya bay
nihampanan e' si Herod. Bilahi sidda akale si Herod ma
pagnasihat si Yahiya, minsan makasasaw pikilanna.
21 Sakali aniya' waktu pamarūl kabaya'an si Herodiyas.
Ta'abut pa'in llaw panabu kapaganak ma sultan Herod,

magpajamu iya ma saga bag'llal ma pagsultananna, maka
ma saga nakura' kasundaluhanna, maka ma saga a'a taga-
ōn ma lahat Jalil.
22 Na, atimuk pa'in saga a'a, pasōd pina'an anak si
Herodiyas budjang angigal, ati kasulutan sidda si Herod
maka saga a'a maglurukan e'. Jari amissala sultan ni bud-
jang inān, yukna, "Angamu' sadja ka. Ai-ai kabaya'annu,
pamuwanku du ma ka'a."
23 Anapa lagi' iya, yukna, "Sapahanta ka, ai-ai amu'nu ni
aku, pamuwanku to'ongan ma ka'a minsan santonga' alta'ku
kamemon."
24 Paluwas budjang minnē' bo' tilawna ina'na. "Ina'," yukna, "ai subay amu'ku?"

Anambung ina'na, yukna, "Amu'un kōk si Yahiya Magpa-
pandi."
25 Magtūy parai'-dai' budjang angamu' ni sultan, yukna,
"Tuwan sultan, ya itu amu'ku ni ka'a, pamuwanun ma
aku saru'un-du'un kōk si Yahiya Magpapandi, pinat'nna' ma
talam!"
26 Anā, aheya kasusahan sultan sagō' mbal iya bilahi
amindahan janji'na sabab bay iya makasapa ma alopan
saga luruk e'.
27 Magtūy iya magpanoho'an ma dakayu' sundaluna, sinō'
pehē' angā' kōk si Yahiya. Jari pehē' na sundalu inān bo'
amonggolan kōk si Yahiya ma deyom kalabusu lagi'.
28 Puwas e' pinat'nna' e'na ma talam bo' yampa bowana
pehē' ni budjang e'. Jari sinōngan e' budjang ni ina'na.
29 Makakale pa'in saga mulid si Yahiya pasal ina'an-i,
pehē' sigām angā' patayna kinubul.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 14:13-21; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)

30 Na, pabīng ni si Isa saga a'a kawakilanna ati nihaka'an
iya pasal kamemon bay tahinang sigām maka bay tapa-
mandu' sigām ma saga a'a.
31 Na, aheka a'a magpehē'-pi'itu ma atag ina'an, ya po'on
sigām mbal makaluhaya minsan magkakan. Angkan yuk si
Isa ni saga mulidna, "Sūng kitam ni lahat halam maga'a,
kitam-kitam sadja, bo' supaya kam makahali-hali minsan
mbal at'ggol."
32 Jari amusay sigām minnē' tudju ni lahat l'ngngaw-
l'ngngawan, hal sigām sadja.
33 Saguwā' aheka a'a bay maka'nda' katulak sigām, ati
takilā sigām. Manjari aheka saga a'a min kaluma'an inān
kamemon, magdai'-dai' amaklay min bihing susulan tudju
ni patandanan disi Isa ati makarahū at'kka pehē'.

34 Pagdeyo' pa'in si Isa, ta'nda'na ba'anan a'a itu, landu'
to'ongan aheka. T'kkahan iya ase' ma sigām sabab sapan-
tun sigām bili-bili halam aniya' angupiksa'. Jari aheka
pamandu' ma sigām.
35 Pagka abay kohap na, pehē' saga mulidna ni iya. Yuk
sigām, "Tuwan, sōng sangom na, maka itiya' kitam ma lahat
l'ngngaw-l'ngngawan.
36 Soho'un lagi' saga a'a itu pehē' ni kaluma'an maka ni
saga maghuhuma ma kareya-reyahan itu bo' makab'llihan
di-sigām kinakan."
37 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'am na ya amakan
sigām," yukna.
Yuk sigām ma iya, "Ē! Ba'anan a'a itu, subay tamba a'a
walumbulan t'ggolna bo' aniya' makab'llihan sigām tinapay!
Ati soho'nu kami am'lli?"
38 Atilaw si Isa, yukna, "Pila heka tinapaybi ilu? Nda'unbi
pehē'."
Pagta'u pa'in, yuk sigām, "Lima du tinapay maka duwa
daing."
39 Manjari magpanoho'an si Isa ma saga mulidna. Sinō'
pinatingkō' saga a'a inān kamemon magtumpuk-tumpuk
ma kaparangan.
40 Makatingkō' pa'in sigām, aniya' limampū', atawa
dahatus a'a ma datumpuk.
41 Jari niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing
he' bo' pahangad tudju ni langit magsukul ni Tuhan.
Pinagpōng-pōng e'na tinapay ati sōnganna ni saga mulidna
bo' pinagtopod-toporan saga a'a. Ya du duwa daing, bay
pinagbahagi'-bahagi' e'na isab ma sigām kamemon.
42 Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay
mag'ssohan na.
43 Pagubus pa'in sigām amangan, tinipun e' saga mulid
kapin tinapay maka daing, ati ap'nno' sangpū' maka duwa
ambung aheya.
44 Ya a'a bay amangan inān aniya' saga limangibu bang
hal l'lla ni'itung.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-33; Yahiya 6:15-21)

45 Puwas inān magtūy anoho' si Isa ma saga mulidna
subay paruwa' ni bayanan. Pinarahū sigām e'na pauntas
ni dambila' danaw ni da'ira Betsaida, sabuna amapole'
kaheka'an a'a inān.
46 Tapapole' pa'in, patukad si Isa anambahayang ma bīd-
bīd.

47 Sangom pa'in lahat, ina'an saga mulidna ma t'ngnga'
danaw bo' si Isa ina'an ma deya dangan-danganna.
48 Ta'nda'na saga mulidna kahunitan magdayung sabab
anagga' sigām baliyu. Jari itu, pagdai' llaw pa'in, pehē' iya
tudju ni sigām pal'ngngan min kuwit tahik. Arāk kalabayan
e'na saga mulidna,
49 saguwā' ta'nda' iya e' sigām pal'ngngan ma kuwit tahik,
ati pangannal sigām umagad. Magsilahak to'ongan sigām,
50 sabab niumagad sigām kamemon pag'nda' sigām ma
iya.
Sagō' amissala magtūy si Isa ma sigām. "Paiman kam,"
yukna. "Aku ko' itu. Da'a kam tināw."
51 Jari paruwa' si Isa ni bayanan bo' pabihing ni saga
mulid e'. Pagduwa' pa'in, pahali baliyu. Tak'bbal isab atay
sigām.
52 Sabab halam tahati e' sigām pasal kahinang si Isa ma
tinapay. Tu'ud sigām atuwas pinandu'an.

Saga A'a Gennesaret Kauli'an
(Matiyu 14:34-36)

53 Jari itu, at'kka pa'in sigām ni dambila' danaw, parunggu'
sigām ni bihing ma Gennesaret.
54 Pagdeyo' pa'in sigām min bayanan, takilā magtūy si Isa
e' saga a'a
55 ati magdauragan sigām angalatag kalahatan ma jadja-
han ina'an-i. Binowa e' sigām a'a taga-saki maka palege-
han sigām, maingga-maingga lahat ya kakalehan sigām
kamahe'an si Isa.
56 Maingga-maingga kat'kkahanna, ai-na ka ma
kaluma'an, ai-na ka ma da'ira, ai-na ka ma lahat deya,
pinalege magtūy saga a'a asaki ma halaman tabu'. Ati
angamu' sigām junjung ni si Isa, bang pa'in pina'abut ni iya
tangan saga a'a sakihan minsan la'a hal tōng s'mmekna.
Manjari sai-sai bay maka'ntan ma s'mmek si Isa kauli'an
du magtūy.

7

Usulan Manusiya' maka Panoho'an Tuhan
(Matiyu 15:1-9)

1 Na, aniya' patimuk ni si Isa saga Parisi maka saga guru
sara' agama bay palūd pina'an min Awrusalam.
2 Ta'nda' e' sigām saga mulid si Isa amangan bo' halam bay
angose' tangan sigām. Haram kono' bang ma saga Parisi.
3 Ya addat saga Parisi maka kamemon bangsa sigām
Yahudi, mbal amangan bang halam bay makakose' tangan

dahū, sabab amogbog usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-
mbo'an sigām.
4 Bang sigām tapole' min tabu' mbal amangan bang halam
bay angose' dahū. Aheka gi' isab saga usulan binogbogan
e' sigām, buwat pangose' saga sawan maka sili' maka saga
pamanganan tumbaga.
5 Angkan tinilaw si Isa e' saga Parisi maka saga guru sara'
agama inān, yuk-i, "Angay saga mulidnu mbal amogbog
usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'antam ati amangan
minsan halam bay sinussi tangan sigām dahū?"
6 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu hal magbau'-bau'
ameya' ma Tuhan, bo' halam. B'nnal to'ongan ya bay tasulat
e' si Isaya ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Saga a'a itu, yuk Tuhan, angahulmat aku maka lapal
kabtangan sigām,
sagō' alawak deyom atay sigām min aku.
7 Ya pagpudji sigām ma aku halam aniya' pūsna,
sabab ya pamandu' e' sigām hal panoho'an
bay pinahinang e' manusiya', ngga'i ka deyo' bay min
aku.'
8 "Ya du ka'am," yuk si Isa, "anaikutan panoho'an Tuhan
ati usulan manusiya' ya bogboganbi.
9 Apanday kam pahāp!" yukna. "Taikutanbi panoho'an
Tuhan supaya bogboganbi saga usulan bay pang'bba e'
kamatto'ahanbi!
10 Kira-kirahunbi sara'-panoho'an ya bay tasulat e' si
Musa, ya yuk-i, 'Wajib kam magaddatan mma'bi maka
ina'bi.' Maka itu gi', 'Sai-sai ah'lling ala'at ma mma'na atawa
ina'na, a'a inān subay pinapatay.'
11 Sagō' ka'am," yuk si Isa, "magsaddī-saddī ya pa-
mandu'bi ma saga a'a. Ma pamandu'bi, bang aniya' ganta'
amissala ni ina'-mma'na, yukna, 'Mma', atawa Ina', arak
bay panabangku ka'a kaniya'ku itu, sagō' mbal na sabab
pagkulban.*'
12 Na, bang buwattē' pamissala a'a ina'an," yuk si Isa,
"mbal na iya pahinangbi ai-ai panabangna ma mma'na
atawa ina'na.
13 Manjari minnē' pahalambi dī panoho'an Tuhan ati
pandu'anbi saga usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'anbi.
Maka aheka gi' isab saga kahinanganbi buwattē'."

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'
(Matiyu 15:10-20)

---

* **7:11 7:11** Kulban, hatina 'pamasuku' ni Tuhan'.

14 Puwas e' nilinganan ba'anan a'a inān e' si Isa, sinō'
patimuk pabīng ni atagna. Yukna ma sigām, “Pakale kam
kamemon ma bissalaku itu. Hatiunbi to'ongan.
15 Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom baran a'a ya
makalumu' iya. Ya makalumu' iya saga ai-ai ya paluwas
min deyom atayna.
16 Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan.”
17 Jari makala'an pa'in si Isa min saga a'a inān, pasōd
iya ni deyom luma' ati tinilaw e' saga mulidna pasal bay
pamandu'na he'.
18 Yukna ma sigām, “Ka'am isab, halam aniya' panghatibi?
Angay mbal kata'uwanbi? Bang aniya' kinakan pasōd ni
deyom baran a'a bay min luwasan, mbal makalumu' iya.
19 Sabab mbal makasampay ni pangatayanna sagō' pasōd
ni deyom b'ttongna bo' yampa paluwas min baranna.”
Minnē' tapahati e' si Isa in kinakan kamemon halal asal.
20 Yuk si Isa lagi', “Ya paluwas min deyom pangatayan
manusiya', ya na he' makalumu' iya.
21 Sabab deyom atayna to'ongan ya paluwasan hona'-
hona'na ala'at. Ya he' po'onna angkan iya maghinang
kala'atan, buwat saga angahinang kahina'an ma d'nda,
anangkaw, amapatay, angaliyu-lakad,
22 anganapsuhan kaniya' a'a kasehe'an, angakkal,
magba'is, angimbū, angalimut, magmalangkahi, maka
magkarupangan.
23 Saga kala'atan itu kamemon,” yuk si Isa, “paluwas min
deyom pangatayan a'a, angkan iya alumu'.”

Pangandol D'nda Bangsa Girīk
(Matiyu 15:21-28)

24 Jari palanjal si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira
Tira. Mahē' pa'in, pasōd iya ni dakayu' luma' bo' pahanti'
mahē'. Kabaya'anna subay halam aniya' makata'u pasal
kamahē'na, sagō' mbal kalimbungan.
25 Aniya' d'nda maina'an bay makakale pasal si Isa. D'nda
itu taga-anak d'nda-d'nda sinōd saitan. Jari pagkalena pasal
kamahē' si Isa magtūy iya pehē' pasujud ni atag tape'na.
26 In d'nda itu ngga'i ka Yahudi sagō' bangsa Piniki min
lahat Siriya. Jari angamu' iya junjung ni si Isa bang pa'in
pinala'an saitan min baran anakna.
27 Sagō' anambung si Isa magparalilan, yukna, “Subay
pina'sso dahū saga anak lissi sabab mbal manjari niā'
kinakanna bo' nilarukan ni saga ero'.”
28 “B'nnal, Tuwan,” yuk d'nda. “Sagō' minsan saga
ero' ma deyo' lamisahan amangan du momok kinakan ya
apakpak e' onde'.”

29 Manjari ah'lling si Isa ma iya, yukna, “Amole' na ka.
Nirūlan du ka ma sabab bissalanu ilu. Ala'an na saitan min
deyom baran anaknu.”
30 Amole' na d'nda ati tabākna anakna palege ma paba-
hakanna. Halam na saitan.

A'a Bisu maka Umaw Kauli'an

31 Ala'an si Isa min jadjahan Tira inān pabalik ni atag
danaw Jalil. Niuntas e'na lahat Sidun, labay isab min lahat
niōnan Sangpū' Da'ira.
32 Na, aniya' a'a bisu mbal agon makabissala pabontol,
binowa ni si Isa e' saga a'a. Angamu' sigām junjung ni si Isa
bang pa'in pinat'nna' tanganna ma sehe' sigām.
33 Jari binowa iya e' si Isa pasaddī min deyom kaheka'an,
ati tinampongan e' si Isa tainga a'a he'. Angaludja' isab si
Isa, bo' yampa ntananna d'lla' a'a he'.
34 Puwas e' pahangad si Isa ni langit bo' anganapas
paheya. Yukna ni a'a bisu maka aumaw inān, “Eppata!”
Hatina “Paukab na kam!”
35 Makakale magtūy tainga a'a inān. Pinausay magtūy
d'lla'na ati abontol na e'na amissala.
36 Jari niamay-amayan saga a'a inān e' si Isa, sinō' da'a
angahaka ni sai-sai ma pasal ina'an-i. Sagō' mangkinna
sigām sinō' da'a angahaka, mangkinna sigām angahaka.
37 Jari ainu-inu to'ongan sasuku makakale. “A'a itu,” yuk
sigām, “ahāp sidda kahinanganna kamemon. Minsan a'a
bisu tapakale e'na, a'a umaw tapabissala e'na.”

8

Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 15:32-39)

1 Mbal at'ggol minnē' aheka isab saga a'a patimuk pina'an.
Pagka halam aniya' kinakan sigām, nilinganan e' si Isa saga
mulidna pehē' ni iya. Yukna ma sigām,
2 “Ma'ase' aku ma ba'anan a'a itu sabab kat'llu na llaw
itu ya kamaitu sigām ma aku, maka halam aniya' kinakan
sigām.
3 Bang sigām papole'ku ma halam bay makakakan,
arakala' pinunung sigām ma pal'ngnganan, sabab aniya'
kasehe' atā pamole'an sigām.”
4 Yuk saga mulidna ma iya, “Na, maingga bahā'
pangā'anta kinakan sarang pamakan kaheka a'a itu? Itiya'
kitam ma lahat halam aniya' kaluma'anna itu!”
5 Atilaw si Isa ma sigām, yukna, “Pila solag tinapaybi ilu?”
“Pitu',” yuk sambung sigām.
6 Manjari sinoho' e' si Isa katimukan a'a inān magt-
ingkō'an ma tana'. Niā' e'na pitu' tinapay inān bo'

magsarang-sukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na
bo' yampa sōnganna ni saga mulidna, ati tinopod-toporan
ba'anan a'a inān e' sigām.
7 Aniya' isab ma sigām saga daing anahut, salat hekana.
Pinagsukulan e' si Isa bo' tinopod-topod isab e' mulidna ma
saga a'a he'.
8 Jari magkakanan sigām kamemon sampay asso. Puwas
e' aniya' pitu' ambung aheya ap'nno' e' kapin kinakan bay
tatimuk e' saga mulid.
9 Saga a'a bay magkakanan inān, aniya' kulang-labi mpat
ngibu. Manjari pinapole' na sigām e' si Isa,
10 ati paruwa' iya maka saga mulidna ni bayanan bo'
pauntas pehē' ni lahat Dalmanuta.

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Matiyu 16:1-4)

11 Pagt'kka disi Isa ni Dalmanuta, aniya' pehē' ni iya saga
a'a Parisi amowa iya magsu'al. Bilahi sigām anulayan iya,
ya po'on sigām mikipa'nda' paltanda'an, palsaksi'an in iya
b'nnal taga-kapatut min Tuhan.
12 Manjari anganapas si Isa paheya sabab kasusa deyom
atayna, ati yukna ma sigām, “Angay bahā' saga a'a ma
patahunan itu, hal angamu' paltanda'an. B'nnal ya pan-
gahakaku ma ka'am, halam aniya' paltanda'an pina'nda'an
ka'am.”
13 Jari ala'an iya min sigām. Pariyata' iya pabīng ni bay
pameya'anna bo' pauntas iya pehē' ni dambila' danaw.

Pagbanda' Pasal Pandu' saga Parisi maka si Herod
(Matiyu 16:5-12)

14 Na, halam aniya' lutu' tabowa e' saga mulid si Isa, halam
taentom. Luwal dansolag tinapay bay ma deyom bayanan
asal.
15 Jari pinandu'an sigām e' si Isa, yukna, “Kamaya'-maya'
kam. Halli'inbi pasulig tinapay min saga Parisi maka
pasulig sultan Herod!”
16 Magsuli-suli saga mulid pasal pah'llingna itu sabab
halam tahati e' sigām. Yuk sigām, “Angkan marai' buwattē'
pah'lling si Isa sabab halam kitam bay amowa tinapay.”
17 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ya pagsuli-suli sigām,
angkan yukna, “Angay kam magsuli-suli pasal halam aniya'
tinapaybi? Halam gi' tahatibi bahā'? Akulang bahā'
akkalbi?
18 Aniya' matabi sagō' mbal kam maka'nda'. Aniya'
taingabi sagō' mbal makakale. Arai' halam taentombi bay
hinangku llaw ina'an-i,

19 waktu bay kapagpōng-pōngku tinapay lima hekana
pamakan saga limangibu a'a. Pila heka ambung aheya bay
pangisihanbi kapin kinakan?"
Yuk sigām, "Sangpū' maka duwa."
20 "Maka tinapay pitu' hekana-i," yuk si Isa, "ya bay
pagpōng-pōngku ma saga a'a mpat ngibu. Pila ambung bay
pangisihanbi?"
"Pitu'," yuk sigām.
21 "Na," yukna, "mbal na pa'in kam makahati."

A'a Buta Kauli'an e' si Isa

22 Jari at'kka na disi Isa ni kaluma'an Betsaida, maka
aniya' saga a'a amowa a'a buta. Angamu' sigām junjung
bang pa'in iya pinat'nna'an tangan si Isa.
23 Sakali binalutan e' si Isa tangan a'a buta he' ati niambit
e'na paluwas min kaluma'an inān. Ma luwasan pa'in,
niludja'an e'na matana bo' yampa pat'nna'na tanganna ni
iya. Puwas e' tinilaw iya e' si Isa, "Aniya' bahā' ta'nda'nu?"
24 Patongas a'a he' ang'nda' ni dahuanna. "Aho'," yukna,
"aniya' ta'nda'ku saga a'a, sagō' luwana sali' po'on kayu
sikal'ngnganan."
25 Pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata a'a itu, kamin-
duwana na, jari pagpatongna ma buwattina'an kauli'an na
matana maka asawa na e'na ang'nda' ma kamemon.
26 Puwas e' pinapole' iya e' si Isa maka e'na ah'lling, yuk-i,
"Da'a ka pasōd pabīng ni deyom kaluma'an."

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Matiyu 16:13-20; Lukas 9:18-21)

27 Manjari itu palanjal si Isa maka mulidna ni saga
kaluma'an ma sakalibut da'ira Kesareya Pilipi. Na, ma
labayan pa'in, atilaw si Isa ma saga mulidna, yukna, "Sai
kono' aku bang ma pah'lling saga a'a?"
28 Yuk sambung saga mulid e', "Bang ma a'a kasehe'an
ka'a kono' si Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in
ka'a nabi Elija. Maka bang ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi
ka bay ma masa awal e'."
29 "Na, bang ma ka'am," yuk tilaw si Isa, "sai sa aku itu?"
Anambung si Petros. "Ka'a Al-Masi," yukna, "ya tapene'
e' Tuhan."
30 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, sinō' da'a
angahaka ni sai-sai in iya Al-Masi.

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:21-28; Lukas 9:22-27)

31 Na, minnē' anagna' si Isa amandu'an saga mulidna
pasal ai song tum'kka ni iya. "Aku," yukna, "Anak

Manusiya', aheka du kabinasahan song pat'kka ni aku. Maka sinulak du aku e' saga pagmatto'ahan maka saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinapatay du aku sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku pabīng."

32 Pinapasti' to'ongan e' si Isa pah'llingna itu ma sigām, jari binowa iya e' si Petros paokat min kasehe'an bo' supaya pinabukagan.

33 Sagō' palingi' si Isa ang'nda' ma saga mulidna ati pabukaganna si Petros. "Ala'an ka min aku, saitan! Ya pamikilnu ilu pikilan manusiya' ko', ngga'i ka pikilan Tuhan."

34 Jari pinatimuk e' si Isa kaheka'an a'a inān maka saga mulidna. Yukna, "Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku, subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Subay tanggungna hāgna pamapatayan iya, hatina subay paglilla'na kabinasahan. Minnē' iya makajari ameya' ma aku.

35 Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, lilla' isab amatay ma sababku maka ma sabab lapal ahāp itu, tantu iya makabāk kallum kakkal.

36 Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an kamemon alta' deyom dunya itu, bo' halam aniya' kallumna kakkal, aheya lugi'na.

37 Halam aniya' tapangal'kkatna kallum-nyawana bang amutawan na min iya.

38 Saga a'a ma tahun itu, dusahan asal kaheka'an sigām maka mbal angisbat Tuhan. Sasuku aiya' angahaka'an saga a'a pasal kapameya'na ma aku maka ma pandu'ku, ki-naiya'an isab e'ku. In aku Anak Manusiya' mbal angakuhan a'a inān ma waktu kapi'ituku pabalik. Pabalik du aku aliput e' sahaya Mma'ku, sinehe'an isab aku e' saga mala'ikat asussi."

9

1 Amissala gi' si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am, aniya' maitu ma ka'am mbal amatay sat'ggol halam ta'nda'na pagparinta Tuhan pinat'nna' beya' maka kawasa aheya."

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-13; Lukas 9:28-36)

2 Na, palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, si Petros maka si Yakub maka si Yahiya wa'i binowa e' si Isa patukad ni būd alanga, hal sigām sadja. Maina'an pa'in, apinda pangluwahan si Isa ma pang'nda' sigām.

3 Apote' to'ongan s'mmekna, makasilaw sidda. Halam
aniya' magdarakdak ma deyom dunya itu makapapote'
s'mmek buwat kapote' s'mmekna inān.
4 Panyata' isab pina'an nabi Elija maka nabi Musa, ta'nda'
e' saga mulid e' magsuli-suli maka si Isa.
5 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, “Tuwan Guru,
ahāp to'ongan isab itiya' kami maitu. Angahinang kami
t'llu panggung-panggung pasindunganbi maitu, dakayu' ma
ka'a, dakayu' ma si Musa, maka dakayu' ma si Elija.”
6 Buwattē' tapamūngna sabab mbal kata'uwanna bang ai
subay pah'llingna. Aheya sidda tāw saga mulid e'.
7 Sakali aniya' gabun bay angalandungan sigām, maka
aniya' suwala ah'lling minnē'. Yuk suwala he', “Anakku ko'
itu, ya kalasahanku. Iya ya kalehunbi.”
8 Pag'nda' sigām paruruwambila' ma sigām, halam aniya'
a'a ta'nda' sigām, luwal si Isa.
9 Manjari itu, paglūd pa'in sigām min būd e', binanda'an
sigām e' si Isa, yukna, “Da'a kam angahaka ni sai-sai
pasal bay ta'nda'bi ma diyata' būd. Subay na aku, Anak
Manusiya', tapakallum pabīng min kamatayku bo' yampa
kam angahaka.”
10 Niasip e' sigām kabtangan si Isa itu sagō' magtilaw-
tilaw sigām kat'llungan bang ai hatina ya bay yukna pasal
kapakallum min kamatay.
11 Sakali tinilaw iya e' sigām, yuk-i, “Angay magpa'in saga
guru sara' agama in si Elija subay palahil dahū pi'itu?”
12 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “B'nnal ko' ilu,
palahil dahū si Elija min Al-Masi bo' anakapan kamemon.
Saguwā' tasulat asal ma deyom Kitab pasal Anak Manusiya'
in iya subay makalabay kabinasahan aheya maka subay
nihalipulu. Angay bahā'?
13 Sagō' haka'anta kam pasal si Elija. Bay na iya palahil
ati tahinang ma iya e' saga manusiya' ai-ai kabaya'an sigām,
buwat bay tasulat asal ma deyom Kitab ma pasalna.”

Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 17:14-21; Lukas 9:37-43)

14 Na, makabalik pa'in disi Isa ni saga mulid kasehe'an,
lumandu'an aheka a'a ta'nda' e' sigām magtimuk. Aniya'
isab saga guru sara' agama ta'nda' e' sigām magjawab maka
saga mulid si Isa kasehe'.
15 Pag'nda' kaheka'an a'a itu ma si Isa, aheya kainu-inuhan
sigām ati paragan sigām anampang iya.
16 Atilaw si Isa, yukna, “Ai pagjawabanbi ilu?”

17 Jari aniya' anambung min deyom katimukan a'a inān,
yukna, “Tuwan Guru, bay bowaku ni ka'a anakku l'lla sabab
sinōd iya saitan umaw.
18 Kahaba' waktu, bang iya kasangonan e' saitan itu,
pinahantak iya ni tana'. Anuput-nuput bowa'na, mag-
tage'ot emponna, maka anuwas isab baranna. Bay amu'ku
pinala'an e' saga mulidnu itu sagō' mbal takole' e' sigām.”
19 Anambung si Isa, yukna, “Ka'am saga a'a ma tahun
itu, halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga gi'
t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi? Bowahun
pi'itu onde' ilu,” yukna.
20 Jari binowa iya ni si Isa.

Ta'nda' pa'in si Isa e' saitan, magtūy sinawan e'na onde'
inān ati pinahantak ni tana' amaspad. Anuput-nuput isab
bowa'na.
21 Atilaw si Isa ma mma' onde' inān, yukna. “Sumiyan gi'
bay kabuwattituna itu?”

“Sangay min kariki'-diki'na,” yuk mma'na.
22 “Araran iya pinahantak e' saitan ni deyom api atawa
ni deyom bohe' bo' pinapatay. Ndū' tuwan, bang takole'nu,
ma'ase' ka ba. Tabangun kami!”
23 Yuk si Isa ma iya, “Angay tilawnu bang takole'ku? Bang
a'a taga-iman,” yukna, “takole'na kamemon.”
24 Atanog magtūy pah'lling mma' onde' he', yukna, “Aniya'
imanku sagō' kulang lagi'. Tabangin aku bo' supaya pasōng
kosogna.”
25 Pag'nda' si Isa ma kaheka'an a'a inān song na pagipit
ni iya, magtūy lāngna saitan e'. “Ka'a saitan umaw maka
bisu,” yukna, “soho'ta ka ala'an min deyom baran onde' ilu.
Da'a ka pasōd pi'ilu pabīng!”
26 Jari itu, aubus pa'in e' saitan angolang pakosog maka
e'na amaspad onde' inān, paluwas iya min baranna. Sakali
angaluwa patay onde' inān, angkan yuk kaheka'an a'a inān,
“Na! Amatay na!”
27 Sagō' binalutan tangan onde' ina'an e' si Isa bo'
tabanganna papunduk. An'ngge iya magtūy.
28 Na, makasōd pa'in si Isa ni deyom luma', tinilaw iya e'
saga mulidna pagka sigām-sigām la'a. Yuk-i, “Angay kami
bay mbal makapaluwas saitan e'?”
29 Yuk si Isa, “Ya ginis saitan ina'an mbal tapaluwas, luwal
bang niamu'an tabang min Tuhan.”

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 17:22-23; Lukas 9:43-45)

30 Manjari palanjal na disi Isa minna'an bo' palabay min
t'ngnga' lahat Jalil. Ya kabaya'an si Isa subay halam aniya'
makata'u bang pi'ingga pal'ngngananna,
31 sabab ina'an iya amandu'an saga mulidna. Yukna
ni sigām, "Aku, Anak Manusiya' itu, arai' na sinōngan ni
pang'ntanan saga a'a ati pinapatay du aku e' sigām. Sagō'
puwas t'llumbahangi min kapamapatay ma aku, allum du
aku pabīng."
32 Saguwā' halam tahati bissala si Isa inān e' saga mulidna,
maka mbal isab sigām makatawakkal anilaw iya.

Sai Ya Katapusan Alanga?
(Matiyu 18:1-5; Lukas 9:46-48)

33 Manjari itu at'kka na sigām ni da'ira Kapirnaum.
Makasōd pa'in si Isa ni deyom luma', tinilaw e'na saga
mulidna, yukna, "Ai bay paglugatanbi ma labayan e'?"
34 Sagō' mbal sigām bilahi anambung sabab ya paglugatan
sigām bang sai ya katapusan alanga.
35 Jari aningkō' si Isa bo' lingananna saga mulidna
kasangpū' maka duwa ina'an pabihing ni iya. Yukna
ma sigām, "Sai-sai bilahi pinalanga to'ongan subay mag-
patireyo' di-na min kamemon. Subay iya magsosoho'an ni
pagkahina kamemon."
36 Sakali niā' e' si Isa dakayu' onde'-onde' pinat'ngge e'na
ma dahuwan sigām. Ginapus pa'in e'na onde' itu, yukna ni
sigām,
37 "Sai-sai anaima' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma
sabab ōnku ya pamanyabutanna, sali' du baranku ya
tinaima' e'na. Maka sai-sai isab anaima' aku, ngga'i ka hal
aku ya taima'na. Taima'na isab Tuhan ya bay amapi'itu aku
ni dunya."

Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du
(Lukas 9:49-50)

38 Jari itu aniya' pah'lling si Yahiya ni si Isa, yukna,
"Tuwan Guru, aniya' dakayu' a'a ta'nda' kami anabbut ōnnu
pamaluwasna saitan min deyom baran a'a. Bay iya lāng
kami sabab ngga'i ka sehe'tam."
39 Saguwā' ah'lling si Isa, yukna, "Da'a iya lāngunbi sabab
bang a'a makahinang hinang kawasahan ma sabab aku ya
panabbutanna, mbal magtūy tapah'llingna la'at ma pasalan
aku.
40 Sabab sai-sai mbal anagga' kitam amogbog du ma
kitam.
41 Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwanan ka'am
minsan la'a hal dasawan bohe' ma sabab suku' kam Al-Masi,
tantu a'a inān tinungbasan kahāpan."

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Matiyu 18:6-9; Lukas 17:1-2)

42 Yuk si Isa lagi', "Bang aniya' ganta' makaparusa ma
dakayu' a'a areyo' buwat hantang onde' itu, a'a taga-
pangandol ma aku, ahāp lagi' bang a'a makaparusa inān
pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' yampa nihūg
ni timbang, bang pa'in mbal kalandu'an hinangna buwattē'.
43 Bang tanganbi ganta' amowa ka'am magdusa gom lagi'
pōnganbi bo' mbal kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam
pasōd ni deyom sulga' ma apukul dambila' tanganbi, bang
pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ya mbal
kap'ddahan ma ajukup tanganbi karuwambila'. [
44 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya'
hāranna, ya p'ddi'na halam aniya' tobtobanna.]
45 Bang tape'bi isab ganta' amowa ka'am magdusa, gom
lagi' pōnganbi. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom sulga' ma
apukul dambila' tape'bi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni
deyom api nalka' ma ajukup tape'bi karuwambila'. [
46 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya'
hāranna, ya p'ddi'na halam aniya' tobtobanna.]
47 Bang matabi isab amowa ka'am magdusa, gom na pa'in
lugitunbi bo' mbal kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam
pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan ma abuta dambila'
matabi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka'
ma ajukup matabi karuwambila'.
48 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya'
hāranna, ya p'ddi'na halam aniya' tobtobanna."
49 Magparalilan gi' si Isa. "Niasinan saga a'a kamemon,
pinalabay min katiksa'an ya sapantun api.
50 Ahāp asal asin itu sagō' halam aniya' pamabalik
nanamna bang magtinu' na. Angkan ka'am isab," yukna,
"subay aniya' asin ma ka'am, hatina subay kam pahatul-
hatul bo' aniya' kasulutanbi."

10

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Matiyu 19:1-12; Lukas 16:18)

1 Manjari ala'an si Isa min lahat ina'an bo' pehē' ni lahat
Yahudiya maka ni jadjahan lahat ma liyu sapa' Jordan.
Aheka isab saga a'a patimuk ni iya, ati pandu'anna sigām
buwat asal kabiyaksahanna.
2 Na, aniya' pina'an ni iya saga a'a Parisi ya magniyat
anulayan iya bo' supaya tajallat ma bissalana. Yuk sigām
ma iya, "Bang ma sara'tam, makajari bahā' bang l'lla
animanan h'ndana?"

3 Anambung si Isa yukna, “Ai bay panoho'an ka'am ma
sara' si Musa?”
4 Yuk sambung sigām, “Bang ma sara' si Musa, makajari
l'lla animanan h'ndana bang pa'in aniya' sulatna pagpasa-
han.”
5 Yuk si Isa, “Ya angkan kam sinulatan sara' buwattilu e'
si Musa sabab agagga kam.
6 Ma awal tagna', ma waktu kapamapanjari Tuhan ma
manusiya', bay sigā pinapanjari e'na l'lla maka d'nda, buwat
bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
7 ‘Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na bo' parakayu'
ni h'ndana.
8 Manjari in bay duwa baran, dabaran na.’ Ngga'i ka
na sigā duwa baran,” yuk si Isa, “sagō' dabaran na sigā
karuwangan.
9 Angkan subay mbal pinapagbutas e' manusiya' ya bay
pinagdakayu' e' Tuhan.”
10 Maka-mareyom luma' pa'in disi Isa pabīng, tinilaw iya
e' saga mulidna pasal pagtiman itu.
11 Yukna ni sigām, “Sai-sai animanan h'ndana bo'
magh'nda iya saddī, taga-dusa iya angaliyu-lakad min
h'ndana po'on.
12 Damikiyanna bang d'nda ya animanan h'llana bo'
magh'lla saddī, taga-dusa isab iya angaliyu-lakad.”

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Matiyu 19:13-15; Lukas 18:15-17)

13 Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo'
supaya pinat'nna'an tanganna. Sagō' a'a amowa inān bay
pinabukagan e' kamuliran si Isa.
14 Jari pag'nda' itu e' si Isa, angastol iya ma saga mulid
e' ati yukna, “Parūlunbi pi'itu ni aku saga kamanahutan
ilu. Da'a lāngunbi. Sabab sai-sai makasali' kaul-pi'ilna ni
buwat kamanahutan ilu, taga-palsuku'an du ma deyoman
pagparinta Tuhan.
15 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal
pasulut ma pagparinta Tuhan buwat kapasulut onde'-onde',
a'a inān mbal pasōd ni pagparintahan Tuhan.”
16 Jari ginapus e'na saga onde'-onde' inān, pinat'nna' e'na
tanganna ni sigām bo' yampa amu'anna kahāpan.

Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Lukas 18:18-30)

17 Manjari itu, song pa'in pauntas si Isa ni pal'ngngananna
pabīng, aniya' dakayu' l'lla paragan tudju ni iya. Angōk-
tu'ut a'a itu ma dahuan si Isa maka e'na atilaw, yukna,

“Tuwan Guru, asal ka ahāp. Ai subay hinangku bo' supaya
aku kaniya'an kallum ya taptap ni kasaumulan?”
18 Yuk si Isa ni iya, “Angay yuknu in aku ahāp? Halam
aniya' ahāp, luwal Tuhan dakayu'-kayu'.
19 Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan: Da'a ka
amono'. Da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'nu.
Da'a ka anangkaw, da'a ka anaksi' puting. Da'a ka angulli'an
pagkahinu bo' ta'ā' alta'na. Pagaddatin ina'-mma'nu.”
20 Yuk l'lla ni iya, “Tuwan Guru, bay na kabogboganku
ina'an-i kamemon sangay min kaonde'-onde'ku.”
21 Pag'nda' si Isa ma a'a itu, t'kkahan iya lasa ati yukna,
“Aniya' gi' dakayu' halam tahinangnu. Pehē' ka, pab'llihin
alta'nu kamemon bo' pamuwanun b'llihanna ma saga a'a
miskin. Manjari aniya' du karayanu ma deyom sulga'.
Puwas e' pi'itu ka ameya' ma aku.”
22 Pagkale a'a itu ma bissala si Isa, ala'at magtūy s'mmuna.
Ala'an iya minnē' maka e'na asusa sabab landu' aheka
pangalta'na.
23 Ang'nda' si Isa ni saga mulidna bo' yukna ma sigām,
“Saga a'a dayahan kahunitan pinasōd ni deyoman pagpar-
inta Tuhan!”
24 Takuddat saga mulidna ma bissalana itu, sagō' aniya'
gi' sinugpatan, yuk-i, “Saga bagay, ahunit sidda kasōd a'a ni
deyoman pagparinta Tuhan!
25 Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a
dayahan pasōd ni pagparintahan Tuhan.”
26 Pasōng gom pa'in kainu-inu saga mulid, ati yuk sigām
ni iya, “Oy! Bang buwattē', sai bahā' makasampay ni
kasalamatan ni deyom sulga'?”
27 Pinandang e' si Isa saga mulidna maka e'na ah'lling,
yukna, “Bang manusiya' mbal to'ongan makarapat sagō'
tarapat du e' Tuhan sabab halam aniya' ahunit ma iya.”
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Nda'un ba kami itu.
Bay na bbahan kami ai-ai kamemon bo' ameya' ma ka'a.”
29 “Aho',” yuk si Isa ma sigām, “maka haka'anta
kam to'ongan, sasuku bay ang'bbahan luma'na, atawa
danakanna, atawa ina'-mma'na, atawa panganakna, atawa
tana'na, tinungbasan du iya. Bang he'-i bay bbahanna ma
sabab katuyu'na ma aku maka ma sabab lapal ahāp,
30 tinungbasan du iya paheka e' Tuhan ma dunya itu-i. Ti-
nungbasan iya luma', danakan, ina', panganak, maka tana',
lipat manglipat min bay bbahanna. Sagō' pinat'kkahan
iya kala'atan isab ma dunya itu ma sabab pameya'na ma
aku. Ma dunya ahirat pinasuku'an du iya kallum taptap ni
kasaumulan.

31 Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an pinaramuli du
ma waktu sinōng. Aheka isab taramuli ma buwattina'an
pinarahū du ma waktu sinōng."

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Lukas 18:31-34)

32 Na, ma labayan pa'in disi Isa patukad tudju ni da'ira
Awrusalam, parahū si Isa min saga mulidna. Jari' tak'bbal
deyom atay sigām, tināw isab saga a'a kasehe'an ya paturul
min buli'an. Manjari binowa e' si Isa mulidna kasangpū'
maka duwa pasaddī min a'a kasehe'an inān bo' pahatina
sigām pasal pakaradja'an ya song pat'kka ni iya.
33 "Pakale kam," yukna. "Itiya' kitam patukad ni
Awrusalam, ati maina'an pa'in, in aku, ya pinagōnan
Anak Manusiya', sinōngan du ni pang'ntanan saga kaima-
man alanga maka saga guru sara' agama. Pinataluwa'an
aku hukuman ni kamatay. Puwas e' ni'nde'an aku ni
pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi,
34 ati pinagudju'-udju' aku e' bangsa inān sampay
pinagludja'an. Pinagdaplosan du aku bo' yampa nilansang
pinapatay. Sagō' apuwas pa'in t'llumbahangi min ka-
matayku allum du aku pabīng."

Kapangamu' si Yakub maka si Yahiya
(Matiyu 20:20-28)

35 Sakali pina'an ni si Isa si Yakub maka si Yahiya ya anak
si Sibidi karuwangan. "Tuwan Guru," yuk sigā, "aniya'
amu' kami bang pa'in hinangannu kami."
36 Yuk si Isa, "Ai amu'bi?"
37 Anambung sigā, yuk-i, "Bang ta'abut waktu kapan-
ingkō'nu ma kasahaya'annu, ya kabaya'an kami subay
pinatingkō' e'nu ma bihingnu, dakayu' ma kowan, dakayu'
ma gibang."
38 Yuk si Isa, "Mbal kata'uwanbi bang ai amu'bi ilu.
Makasandal kam bahā' pinananaman kasukkalan buwat
pamasukkal aku ma sinosōng ilu? Atawa makasandal kam
pinalabay min kabinasahan ya song labayanku?"
39 "Aho', makasandal du kami," yuk duwangan e'.
Yuk si Isa, "Asal makananam du kam kasukkalan buwat
song pat'kka ni aku. Makalabay du kam min kabinasahan
ya song labayanku.
40 Sagō' halam aniya' kapatutku amene' bang sai pinat-
ingkō' ma bihingku kowan atawa ma bihingku gibang.
Suku' ko' inān saga a'a ya tinagamahan paningkō'an ina'an-i
e' Tuhan."

41 Takale pa'in e' saga sangpū' mulid si Isa pasal bay ni-
amu' e' si Yakub maka si Yahiya, magtūy in sigā karuwangan
itu kinap'ddi'an atay.
42 Angkan sigām sinō' e' si Isa patimuk ni atagna.
Yukna, “Kata'uwanbi kajarihan saga a'a ma dunya itu. Ya
binista taga-kapatut ma saga bangsa ngga'i ka Yahudi, ya
na a'a magparintahan sigām maka magmandahan sasuku
ma deyo'an sigām. Ya du saga puntuk nakura' sigām,
angahagda asal ma sigām.
43 Sagō' ka'am ilu mbal subay magbuwattē'. Sai-sai
kam bilahi taga-ōn ma deyomanbi, subay magsosoho'an ni
kasehe'an.
44 Sai-sai kam bilahi pinalanga subay magpa'ata ni a'a
kamemon bo' anabangan sigām.
45 Subay iya pa'anggil ni aku ya Anak Manusiya' itu,” yuk
si Isa. “Ya pi'ituku ni dunya ngga'i ka aku subay pinaghi-
nangan e' saga manusiya', sagō' sigām ya subay tabangku.
Pi'itu isab aku bo' paglilla'ku kallumku pangal'kkatku saga
a'a aheka min paldusahan sigām.”

Si Bartimiyus Kauli'an e' si Si Isa
(Matiyu 20:29-34; Lukas 18:35-43)

46 Na, at'kka na disi Isa ni da'ira Ariha. Jari itu, atulak
pa'in iya maka saga mulidna minnē', maka aheka isab a'a
parongan ma sigām, aniya' a'a buta aningkō' ma bihing lān
palabayan sigām. Si Bartimiyus ōnna, ya anak si Timiyu.
Hinangna anantili'.*
47 Makata'u pa'in iya in si Isa min Nasaret ina'an palabay,
magtūy iya angalingan pakosog. “O Isa,” yukna, “tubu'
sultan Da'ud, ma'ase' ka ba ma aku!”
48 Pinabukagan iya e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a
ahidjul. Sagō' pinakosog gom pa'in pangalinganna, yukna,
“O Isa, tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' na ka!”
49 Pahogga' si Isa bo' ah'lling ni saga sehe'na. “Linganinbi
iya pi'itu,” yukna.
Jari nilinganan na iya, yuk-i, “Palasig ka. An'ngge ka
sabab ina'an si Isa angalinganan ka'a.”
50 Magtūy palaksu buta itu min baina maka e'na an-
gala'anan manta bay pak'mmosna bo' pasekot ni si Isa.
51 Yuk si Isa ma iya, “Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?”
“Tuwan Guru,” yukna, “bilahi aku maka'nda' pabīng.”
52 Yuk si Isa ma iya, “Amole' na ka. Pauli' na matanu
ma sabab pangandolnu ma aku.” Saru'un-du'un du iya

* **10:46 10:46** Santili': hatina a'a pangangamu' ni a'a maglaulabay.

maka'nda' pabīng ati ameya' iya paturul ma si Isa ma pal'ngngananna.

11

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

1 Jari itu, asekot-sekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam
bo' ma atag kaluma'an Betpage maka Betani na, ta'abut
e' sigām būd Kayu Jaitun. Mahē' pa'in, sinoho' e' si Isa
duwangan mulidna parahū.
2 "Pehē' na kam," yukna, "ni kaluma'an ma dahuanbi ilu.
Pagt'kkabi pina'an makabāk du kam dakayu' anak kura'
pahengkot, kura' halam bay tapangura'an a'a. Hubarinbi
bo' bowahunbi pi'itu.
3 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi,
haka'inbi buwattitu. Yukbi, 'Tu'ud pagguna e' nakura'.
Mbal du at'ggol tinūran du e'na.' "
4 Na, pehē' duwangan mulid e' ati tabāk e' sigā anak kura'
ma lān, pahengkot ma tambol luma' maina'an. Sabu pa'in
sigā angahubad,
5 tinilaw sigā e' saga a'a bay magt'nggehan asal ma atag
ina'an-i, yuk-i, "Angay hubaranbi ilu?"
6 Anambung duwangan mulid inān buwat bay pangidda
si Isa ma sigā ati pinasagaran palanjal.
7 Binowa kura' e' sigā ni si Isa ati nilampikan bukutna
maka badju' sigā bo' yampa pangura'an e' si Isa.
8 Sakali itu aheka a'a am'llat s'mmek sigām ma lān
palabayanna. Kasehe'an isab bay anagpe' saga engas-engas
dahunan min huma bo' sinabulakan e' sigām ma lān.
9 Manjari ba'anan saga a'a ya pal'ngngan min dahuan
si Isa sampay sigām paturul min buli'anna, maglinganan
sama-sama, yuk-i,
"Mahaldika'! Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan
pi'itu!
10 Bang pa'in binarakatan pamarintana ya song pat'nna'na,
buwat pamarinta pangkatantam si Da'ud.
Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi!"
11 Manjari pat'ngnga'-t'ngnga' si Isa ni da'ira Awrusalam
bo' yampa pasōd ni deyom langgal pagkulbanan. Nililing
e'na ai-ai kamemon ma deyomna inān, sagō', pagka song
sangom na, paluwas iya minnē'. Pabīng iya maka saga
mulidna kasangpū' maka duwa ni kauman Betani.

Kayu Igira Taluwa' Sapda
(Matiyu 21:18-19)

12 Pag'llaw dakayu' pa'in, hinabu sigām pauntas min
Betani he', lingantu na si Isa.
13 Jari aniya' ta'nda'na min katāhan dakayu' kayu igira
alapat e' dahun, angkan iya pina'an ang'nda' bang taga-
buwa'. Sagō' pagpina'anna, luwal du dahun ya ta'nda'
maina'an sabab ngga'i ka gi' musimna pagbuwa'.
14 Sinapdahan e' si Isa kayu inān, yukna, "Puwas minnitu
halam du aniya' amangan buwa' min kayu itu sampay ni
kasaumulan." Na, takale sapda itu e' saga mulidna.

Pasōd si Isa ni Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-17; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

15 Na, at'kka pa'in sigām ni Awrusalam, pasōd si
Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' yampa anagna'
amala'an saga magdaragang maka maglilitu maina'an. Bin-
ulangkayat e'na lamisahan saga magsasambi' sīn bangsa
liyu ni sīn Yahudi. Ya du paningkō'an saga a'a magdagang
assang pagkulban, binulangkayat isab e'na.
16 Halam aniya' bay pasagaranna angahangkut ai-ai labay
min deyom langgal e'.
17 Jari amandu' si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Tasulat
asal pangallam Tuhan ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan
ma saga a'a kabangsa-bangsahan.'
Sagō' hinangbi na sali' luma' patapukan mundu!"
18 Kahaka'an saga imam alanga maka saga guru sara'
agama pasal hinang si Isa itu, ya po'on sigām anagna'
maggara' bang buwattingga e' sigām amapatay iya. Tināw
asal sigām ma iya sabab kinainu-inuhan pandu'na e' a'a
kamemon.
19 Pagabay kohap pa'in, magla'anan disi Isa min
Awrusalam e'.

Pamintāngan min Kayu Igira
(Matiyu 21:20-22)

20 Subu-subu pa'in, hinabu pa'in disi Isa pabalik ni
Awrusalam, ta'nda' e' sigām in kayu igira bay sapdahanna
he', alanos na min gamut sampay pariyata'.
21 Taentom e' si Petros bay lling si Isa ati yukna, "Nda'un
ba, Tuwan! Alanos na kayu igira bay sapdahannu he'!"
22 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Angandol kam ma
Tuhan.
23 Haka'anta kam to'ongan, bang saupama soho'bi būd
itu ala'an min pa'ataganna bo' pat'nna' ni deyom s'llang,
tahinang du ma ka'am bang pa'in halam aniya' hawal-hawal
ma deyom ataybi, bang pa'in kam am'nnal isab in bay
amu'bi tahinang du.

24 Angkan yukku ma ka'am, bang aniya' ai-ai amu'bi ni
Tuhan, tantu kam pinaniya'an bang pa'in kam am'nnal in
ka'am makasambut na.
25 Maka bang kam an'ngge angarap ni Tuhan, bo' aniya'
akon-akon ma deyom ataybi ni a'a, ampununbi iya bo'
supaya kam niampun isab e' Tuhan ma kala'atan bay
tahinangbi. [
26 Ya balikna na, bang mbal ampunbi a'a bay amakay dusa
ni ka'am, ya du ka'am mbal niampun e' Mma'bi Tuhan ma
deyom sulga'.]"

Panilaw Pasal Kapatut si Isa
(Matiyu 21:23-27; Lukas 20:1-8)

27 Na, at'kka sigām pabīng ni Awrusalam. Manjari itu,
pasalta' pa'in si Isa palunsul ma deyom langgal pagkul-
banan, pehē' ni iya saga kaimaman alanga, maka saga guru
sara' agama, maka saga pagmatto'ahan Yahudi.
28 Yuk sigām ni iya, "Ai kapatutnu maghinang buwattilu?
Sai bay amuwanan ka'a kapatut?"
29 Yuk si Isa, "Aniya' panilawku ma ka'am dahū. Bang
itu sambunganbi, haka'anta du kam bang ai kapatutku
maghinang buwattitu.
30 Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut
min Tuhan bahā' atawa min manusiya' sadja? Sambunginbi
aku."
31 Sakali magisun saga pagnakura'an inān, yuk-i, "Bang
saupama yukta in kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan,
tinilaw du kitam e'na itu bang angay kitam halam bay
magkahagad ma iya.
32 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min
manusiya' sadja, allā, piligdu." Tināw asal sigām sabab
magkahagad saga a'a kamemon in si Yahiya dī nabi min
Tuhan.
33 Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' inān
ma panilaw si Isa, yuk-i, "Mbal kata'uwan kami bang
minningga kapatutna."
"Na," yuk si Isa, "ya du isab aku mbal aku anga-
haka'an ka'am bang minningga kapatutku maghinang saga
hinangku itu."

12

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Matiyu 21:33-46; Lukas 20:9-19)

1 Manjari anagna' si Isa amissala kissa paralilan. "Aniya'," yukna, "dakayu' a'a tag-tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Bay nilikus e'na maka ād, bay kinali'an

lowang pagp'gga'an buwa' anggul panaluran bohe'na. Nihinang isab e'na dakayu' balung-balung alanga pamantawan. Puwas e' bay patunggu'anna kabbun inān ma saga a'a magtutunggu' bo' yampa iya atulak ni lahat saddī.

2 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul e', sinoho' e' tag-dapu kabbun inān dakayu' sosoho'anna pehē' ni saga a'a magtutunggu' angā' bahagi'na.

3 Sagō' pagt'kka sosoho'an itu, sinaggaw iya magtūy e' a'a magtutunggu'. Niraplosan iya e' sigām bo' yampa pinapole' ma halam aniya' tabowana.

4 Puwas e' aniya' sosoho'an saddī pinapehē' e' tag-kabbun inān. Jari in sosoho'an dakayu' itu kinakal ma kōkna e' saga magtutunggu'. Nihalipulu isab iya.

5 Puwas e' anoho' na isab tag-dapu inān dakayu' sosoho'an saddī pehē', ati pinapatay e' sigām. Aheka gi' isab sosoho'an bay pinabeya', sagō' ya du sigām nila'at e' saga a'a magtutunggu' inān. Kasehe' bay niraplosan, kasehe' bay pinapatay.

6 Luwal du anak tag-dapu ya takapin, ya anakna l'lla kalasahanna. Jari itu, ma damuli katapusan, bay soho'na pehē' anakna lahasiya' itu. Yukna ma deyom pikilanna, ‘Tantu pinagaddatan anakku itu e' saga tunggu' he'.’

7 Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-kabbun itu, magtūy sigām magisun. Yuk sigām, ‘Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam, papataytam iya bo' ta'ā'tam tana'na.’

8 Manjari sinaggaw iya e' sigām, bo' binono' maka tinimanan patayna paluwas min likusan.

9 “Na,” yuk si Isa, “ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun? Tantu du iya pina'an amapatay saga a'a magtutunggu' he' ati patunggu'anna tana'na ma a'a saddī.”

10 Atilaw iya ni saga a'a inān, “Halam bahā' tabassabi deyom Kitab, ya yuk-i,

‘In batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',
ya kinabā' halam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna.

11 Hinang Tuhan ko' inān, landu' ahāp ma pang'nda' kami.’
”

12 Tahati e' saga nakura' Yahudi inān in sigām ya pina'andigan e' si Isa, angkan iya arak sinaggaw e' sigām. Sagō' halam kalandu'an sabab tināw sigām ma kaheka'an saga a'a, ya po'on ang'bba min iya saga pagnakura'an inān bo' ala'an minnē'.

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Matiyu 22:15-22; Lukas 20:20-26)

13 Na, aniya' pinapehē' ni si Isa saga Parisi maka saga
bebeya'an si Herod. Sinō' sigām atilaw iya pahāp bo' supaya
tajallat ma panambungna.
14 Jari itu pehē' sigām ah'lling ni si Isa, yuk-i "Tuwan
Guru, kata'uwan kami in ka'a apote' asal ataynu. Mbal
ka tināw sinoway e' sai-sai sabab sali' du bowahannu ma
a'a kamemon. B'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul-pi'il
ya kinabaya'an e' Tuhan. Na, bang ma ka'a, bang kita
ganta' amayad sukay ni parinta Rōm ya ma deyo'an Sultan
Mahatinggi, langgalta bahā' sara' agamatam? Wajib kita
amayad atawa mbal?"
15 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa kapagnahu'-nahu'
sigām, angkan yukna, "Angay kam bilahi anganjallat aku
ma bissalaku? Bowahinbi aku dakayu' sīn tibu'uk bo'
talilingku."
16 Binowahan iya dakayu' pisita ati tilawna sigām, yukna,
"Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?"
"Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna," yuk sambung
sigām.
17 "Na!" yuk si Isa. "Suku' sultan ko' itu, angkan
pamayarunbi ni iya. Damikiyanna ai-ai suku' Tuhan,
tukbalinbi isab ni Tuhan." Ainu-inu magtūy saga a'a inān
ma si Isa.

Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan
(Matiyu 22:23-33; Lukas 20:27-40)

18 Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, daginis
agama Yahudi ya magpina'in halam aniya' allum pabīng ma
llaw damuli. Atilaw sigām ma si Isa, yuk-i,
19 "Tuwan Guru, aniya' sara' bay pang'bba kitam e' si
Musa pasal a'a amatay ma halam taga-tubu'. In baluna
subay niā' h'nda e' siyalina bo' supaya aniya' anak binista
tubu' min a'a bay amatay he'.
20 Na," yuk sigām, "aniya' bay pitu' l'lla magdanakan.
Magh'nda siyaka he' sagō' amatay ma halam taga-anak.
21 Jari baluna he' niā' h'nda e' siyali pasunu' ati amatay
isab iya ma halam taga-anak. Damikiyanna isab siyali
kat'lluna.
22 Papu'utta na, in pitu' magdanakan bay makah'nda ni
dakayu' du d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam
taga-anak. Ma katapusanna amatay isab d'nda.
23 Na, Tuwan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pag-
pakallum pabalik saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā'
d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e' sigām kapitu'
magdanakan."

24 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Ya angkan kam
asā' sabab mbal kata'uwanbi bang ai ma deyom Kitab, maka
mbal kata'uwanbi kosog kawasa Tuhan.
25 Sabab bang manusiya' itu pinakallum na min kamatay,
makasali' du kitam ni bangsa mala'ikat ma deyom sulga'
sabab mbal na magh'nda-h'lla.
26 Na, ya pasal isab saga a'a pinakallum pabīng min
kamatay, kilāku halam tabassabi ma deyom Kitab si Musa,
ya pasal po'on puhung arokot. Yuk Tuhan ma iya, ‘Aku ya
Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.’
27 Tuhan itu,” yuk si Isa, “pagtuhanan asal e' saga a'a
allum, ngga'i ka e' a'a magpatayan*. Aheya pahāp kasā'anbi
ilu!”

Panoho'an ya Katapusan Aheya
(Matiyu 22:34-40; Lukas 10:25-28)

28 Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama, ati
takalena pagbissala si Isa maka saga Saddusi he'. Tapikilna
pa'in, ahāp panambung si Isa ma sigām, pasekot iya ni si
Isa atilaw, yukna, “Ya ingga panoho'an Tuhan ahalga' min
kamemon?”
29 Yuk si Isa, “Muna-muna panoho'an ītu: ‘Pakale kam
bangsa Isra'il! Ya Panghū' pagtuhanantam dakayu' du.
30 Wajib kam alasa to'ongan ma Tuhan. Ya lasabi ma
iya subay min deyom ataybi, min panahu'anbi, min deyom
tawhidbi, maka min kosogbi.’
31 Ya na itu panoho'an karuwana, ya yuk-i, ‘Wajib
kam alasahan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan
baranbi’. Halam aniya' panoho'an makaliyu min duwa
panoho'an itu.”
32 “Taluwa', Tuwan Guru,” yuk guru inān ni si Isa. “B'nnal
ya yuknu ilu. In Tuhantam dakayu' du, halam aniya' saddī
min iya.
33 Maka manusiya' itu wajib alasa ma Tuhan min deyom
atayna maka min deyom tawhidna maka min kosogna.
Wajib isab iya alasahan pagkahina manusiya' buwat e'na
alasahan baranna. Ahalga' panoho'an karuwa itu, wajib
binogbogan labi gi' min hinang panukbal susumbali'an
atawa lalabotan indaginis ni Tuhan.”
34 Ta'nda' pa'in e' si Isa kalalom pangita'u a'a inān
anambung buwattē', angkan yukna ma iya, “Ka'a ilu
asekot ni pagparintahan Tuhan.” Puwas e' halam aniya'
makatawakkal atilaw ma si Isa minsan ai-na.

---

* **12:27 12:27** Hatina masi allum disi Ibrahim inān ma deyom ahirat minsan at'ggol na kamatay ginhawa-baran sigām.

Panilaw Pasal Al-Masi
(Matiyu 22:41-46; Lukas 20:41-44)

35 Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amandu' ma deyom
langgal pagkulbanan, aniya' panilawna, yukna, “Angay saga
guru sara' agama magpina'in pasal Al-Masi in iya tubu'
sultan Da'ud?
36 Sabab si Da'ud baranna bay magkallam, waktu kapag-
baya' Rū Sussi ma iya. Buwattitu bay pagkallamna he':
‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
ati bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
37 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' si Da'ud,
tantu iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud.”

Pagbanda' si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama
(Matiyu 23:1-36; Lukas 20:45-47)

Manjari landu' aheka a'a kinōgan akale ma si Isa.
38 Yukna ma pamandu'na, “Halli'inbi saga guru sara'
agama, ya tagihan maglunsul magpamakay juba ataha'.
Tagihan isab sigām nihulmat bang ma mairan.
39 Bang sigām ma deyom langgal bilahi pinatingkō' ma
tingkō'an bangsahan. Ya du bang sigām ma pagjamuhan,
subay paningkō'an ya tinau'an a'a alanga.
40 Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda supaya ta'ā'
luma' sigām, maka pinataha' e' sigām sambahayang sigām
paglaku-laku in sigām bal-iman. Angkan pinalabi kabinasa-
han sigām ma ahirat.”

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda
(Lukas 21:1-4)

41 Na, aningkō' pa'in si Isa ma deyom langgal, ma
anggopan tu'ung pangahūgan sīn pagjakat, ang'nda'-ng'nda'
iya ma saga a'a magpangahūg sīn pagjakat sigām. Aheka a'a
dayahan wa'i angahūg pilak aheka.
42 Manjari aniya' pina'an dakayu' d'nda balu, miskin
to'ongan, angahūg duwa unud sīn, halga'na dakayu' unud
sīn tumbaga.
43 Sakali sinoho' e' si Isa saga mulidna patimuk ni iya bo'
yukna ma sigām, “B'nnal ya pamissalaku ni ka'am itu, ya
duwa unud sīn tahūg e' d'nda miskin itu ahalga' gi' min
pilak kamemon ya nihūg e' kasehe'an.
44 Sabab kasehe'an inān bay amuwan min alta' sigām
manglabi-labihan. Saguwā' d'nda itu, minsan iya miskin,
bay pamuwanna sīn kamemon ya arak pam'llina na-
pakana.”

13

Pamandogahan ma Llaw Kiyamat
(Matiyu 24:1-2; Lukas 21:5-6)

1 Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paluwas min lang-
gal pagkulbanan, aniya' dakayu' mulidna ah'lling ni iya,
"Nda'un ba, tuwan!" yukna. "Alingkat landu' langgal itu
maka saga batu bay pangahinang iya!"
2 Anambung si Isa, yukna, "Ta'nda'nu kaheya langgal itu
kamemon, ā? Sagō' haka'anta ka, ma sinosōng in langgal
itu alubu du. Halam du aniya' batuna angapin magbangkat,
kinanat du kamemon."

Kasigpitan maka Kabinasahan
(Matiyu 24:3-14; Lukas 21:7-19)

3 Puwas e', aningkō' pa'in si Isa ma būd Kayu Jaitun, ma
anggopan langgal pagkulbanan, pina'an ni iya si Petros, si
Yakub, si Yahiya maka si Andariyas, hal sigām-sigām sadja.
4 Yuk sigām ni si Isa, "Pahatiun kono' kami bang sumiyan
paniya' ya bay yuknu insini', maka bang paltanda'an ai
pinatuwa' bo' kinata'uwan in pakaradja'an inān kamemon
song pat'kka na?"
5 Anambung si Isa yukna, "Kamaya'-maya' kam bo' mbal
niakkalan.
6 Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-
laku in sigām Al-Masi, ati aheka tabowa-bowa niakkalan e'
sigām.
7 Bang aniya' takalebi hunub-hunub pagbono' ma
kasekotan atawa habal pasal pagbono' ma lahat saddī, da'a
kam agawa. Tantu paniya' pagbono', sagō' ngga'i ka gi'
ina'an-i llaw kiyamat.
8 Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta
dakayu' isab maka parinta dakayu'. Paniya' du isab linug
ma sabarang lahat, maka paniya' isab gotom. Saguwā' in
bala' itu kamemon hal tagna'anna sadja, sali' dalil d'nda
ab'ttong bang yampa tananamna amuka' puhu'.
9 "Sagō' ka'am ilu," yuk si Isa, "subay painsap to'ongan
sabab sinaggaw du kam bo' tinandanan ni paghukuman.
Pinagdaplosan du kam ma deyom kalanggalan Yahudi.
Pinatampal kam ni saga gubnul maka ni saga sultan ma
sabab aku ya pameya'anbi, ati makasaksi' du kam ni sigām
ma pasalanku.
10 "Lapal ahāp itu subay pinagnasihat dahū ni sabarang
bangsa bo' yampa ta'abut llaw kiyamat dunya.
11 Bang kam ganta' sinaggaw bo' tinandanan ni sara', da'a
kam magsusa bang ai subay pamissalabi. Pamissalahunbi
lapal ai-ai ya pamatulun ka'am bang ta'abut waktuna.

Sababna ngga'i ka baranbi ya ah'lling ma waktu e'-i, sagō' Rū Sussi.
12 Ma waktu sinōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan sigām ni sai-na bo' pinapatay. Aniya' du isab saga matto'a l'lla anukbalan anakna bo' pinapatay. Saga anak isab amantahan matto'a sigām, anoho' isab subay pinapatay.
13 Maka ka'am saga mulidku," yuk si Isa, "kinab'nsihan du e' a'a kamemon ma sabab aku ya pameya'anbi. Sagō' lappasan du sasuku ahogot imanna ma deyom kabinasahan sampay ni kahinapusan."

Katiksa'an Sangat Abisa
(Matiyu 24:15-28; Lukas 21:20-24)

14 "Ma sinosōng aniya' ta'nda'bi 'kasammalan maka-haram' pat'nna' ma ngga'i ka pat'nna'anna (sai-sai amassa itu sinō' pahati). Bang he'-i paniya' na, sasuku pat'nna' ma tana' Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-būran.
15 Bang aniya' a'a ma luwasan luma'na subay mbal sōdna luma'na angā' ai-aina.
16 Bang aniya' a'a ma humana subay mbal pabīng ni luma' angā' badju'na paghaggut.
17 Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i maka saga d'nda taga-anak duru'an lagi'.
18 Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in pakaradja'an inān mbal magsabu maka musim paghaggut.
19 Sabab ya kabinasahan patumbuk ma masa sinōng ilu," yuk si Isa, "akalap gi' bisana min kabinasahan kamemon bay kalabayan manusiya' sangay min waktu kapamapanjari dunya e' Tuhan, sampay ni waktu itu. Maka mbal isab kabalikan.
20 Daipara kinulangan e' Tuhan t'ggol kabinasahan inān. Bang bay mbal, halam du aniya' angapin allum. Kinulangan du e' Tuhan ma sabab saga a'ana ya asal tapene'na.
21 "Na, bang ta'abut waktu ina'an-i bo' aniya' ganta' anuhuma ni ka'am, yuk-i, 'Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,' atawa, 'Ina'an na iya maina'an,' da'a to'ongan kahagarunbi.
22 Sababna ma waktu sinōng inān aniya' du patuwa' saga a'a magnahu'-nahu' in sigām Al-Masi atawa in sigām nabi min Tuhan. Magpa'nda' sigām hinang barakatan maka saga paltanda'an kainu-inuhan a'a bo' supaya ka'akkalan sampay a'a suku' Tuhan ya asal tapene'na, bang tabowa niakkalan.
23 Sagō' painsap kam," yuk si Isa ni saga mulidna he'. "Bay na kam pata'uku pasal pakaradja'an ilu kamemon ma halam gi' ta'abut waktuna."

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Matiyu 24:29-31; Lukas 21:25-28)

24 “Ma llaw sinōng ilu,” yuk si Isa, “apuwas pa'in saga kabinasahan bay sabbutku he',
‘angalendom mata llaw,
mbal amuwan sawa mata bulan.
25 Saga bitu'un magkapakpak min diyata' langit,
saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.’
26 “Puwas e' maka'nda' du saga manusiya' ma aku, in Anak Manusiya', ameya' min gabun tudju pi'itu. Ta'nda' du e' sigām kosog barakatku maka sahayaku.
27 Papehē'ku saga mala'ikatku ni mpat pidju alam animuk saga a'a bay tapene'ku, min bihing langit dambila' maka dambila'.”

Pamandogahan ma Pagbalik Al-Masi
(Matiyu 24:32-35; Lukas 21:29-33)

28 “Pamintānginbi po'on kayu igira,” yuk si Isa. “Bang ta'nda'bi angugbus tōng engas-engasna sampay angan-dahun na to'ongan, minnē' kata'uwanbi song musim pang'llaw na.
29 Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay pamissalaku ma ka'am e', minnē' isab kata'uwanbi in kabalikku ni dunya asekot na.
30 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma mbal gi' magpatayan saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon ya pamissalaku itu.
31 Papinda du langit maka dunya sagō' kabtanganku itu mbal to'ongan magkapinda.”

Waktu Kapabalik si Isa Mbal Kinata'uwan
(Matiyu 24:36-44)

32 “Halam aniya' makata'u,” yuk si Isa, “bang sumiyan llaw maka waktu kabalikku pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat ma deyom sulga', mbal kinata'uwan e' sigām. Minsan aku, Anak Tuhan, mbal kata'uwanku. Luwal Mma'ku Tuhan ya makata'u.
33 Painsap kam! Pajaga kam, sabab mbal kata'uwanbi ina'an-i bang sumiyan waktu kapamaniya' iya.
34 Ya dalilna sali' a'a magbamba ala'an min luma'na atulak ni lahat saddī. Pajagahanna ai-aina ma saga sosoho'anna. Pat'nna'anna sigām hinang pakaniya-pakaniya, ati amay-amayanna tunggu' lawang, sinō' pajaga to'ongan.
35 “Na,” yuk si Isa, “ya du ka'am subay pajaga sabab mbal kata'uwanbi bang sumiyan waktu kat'kka tag-dapu luma', bang abay-kohap ka, tonga' bahangi ka, waktu pangukku'uk manuk ka, atawa waktu pagk'llat llaw.

36 Minsan patagha' t'kkana subay kam mbal tabāk e'na
magtulihan.
37 Ya pangamay-ngamayku ma ka'am sali' du maka llingku
ma kamemon: ‘Pajaga kam!’ ”

14

Pinagisunan si Isa
(Matiyu 26:1-5; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Na, duwang'llaw gi' bo' Hinang Paglakad maka Hinang
Tinapay Halam Pasuligna. Manjari saga kaimaman alanga
maka saga guru sara' agama magisun na pa'in bang buwat-
tingga e' sigām anaggaw si Isa ma halam aniya' makata'u,
bo' supaya iya pinapatay.
2 “Da'a pasalta'ta ma pagjamu,” yuk sigām, “bo' mbal
ahiluhala' saga a'a kamemon.”

Si Isa Binusugan Ns'llan Pahamut
(Matiyu 26:6-13; Yahiya 12:1-8)

3 Na, ina'an si Isa ma Betani, ma luma' si Simun a'a
bay ni'ipul. Ma pagkakanan pa'in si Isa, aniya' pina'an
ni iya dakayu' d'nda amowa bingki'-bingki' nihinang min
batu pote', isihan ns'llan pahamut. Ns'llan itu ns'llan
narda halam aniya' lamudna, landu' ahalga'. Jari pinate' e'
d'nda k'llong bingki'-bingki' ati binusugan kōk si Isa maka
ns'llanna.
4 Aniya' maina'an saga a'a magdugal kabowa kagit atay
sigām. Magbissala sigām dangan-parangan, yuk-i, “Angay
ns'llan ahalga' itu pinaka'at?
5 Arapun pinab'llihan labi t'llu hatus pilak ati b'llihanna
inān pamuwan ni kamiskinan.” Jari sinoway sidda e' sigām
d'nda bay amusug ns'llan e'.
6 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, “Pasagarinbi na iya. Angay
iya sasawbi? Ahāp sidda hinangna ma aku itu.
7 Sabab paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am.
Makatabang du kam ma sigām bang sumiyan-sumiyan
kabaya'anbi. Saguwā' aku itu mbal du paddas ma ka'am.
8 D'nda itu bay makahinang ya takole'na, hatina
bu'usanna ns'llan pahamut ni baranku pangawal llaw
pagkubul ma aku.
9 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am,” yuk si Isa, “pi'ingga-
pi'ingga lahat pagnasihatan lapal ahāp ma kaluha'an dunya,
kinissa du pasal bay hinang d'nda itu pangentoman ma iya.”

Panipu si Judas Iskariyut ma si Isa
(Matiyu 26:14-16; Lukas 22:3-6)

10 Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid
si Isa min kasangpū' maka duwa, bay pehē' ni kaimaman
alanga magisun anōngan si Isa ni sigām.
11 Pagkale sigām bang ai gawi si Judas itu, magtūy sigām
kinōgan ati anganjanji' sigām anambahan iya maka sīn.
Pagubus, amiha iya waktu ahāp panōngna si Isa ni sigām.

Pagsakap ma Hinang Paglakad
(Matiyu 26:17-25; Lukas 22:7-23; Yahiya 13:21-30)

12 Na, ta'abut tagna'an llaw paghinang saga Yahudi ma
Hinang Tinapay Halam Pasuligna. Ya na ina'an llaw
panumbali' saga anak bili-bili ya kinakan e' sigām pangen-
toman waktu bay kapangalappas Tuhan ma ka'mbo'-mbo'an
sigām. Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, "Maingga
kabaya'annu panakapan kami pagjamuhannu ma Hinang
Paglakad?"
13 Jari sinoho' e' si Isa duwangan mulidna, yukna, "Pehē'
kam ni deyom da'ira inān. Sinampang du kam e' dakayu'
l'lla amowa kibut isihan bohe'. Turulunbi iya
14 sampay iya pasōd na ni deyom luma'. Amissala kam
isab ni tag-dapu luma' ya pasōranna, yukbi, 'Sinō' ka
tinilaw e' Guru bang maingga bilik pagjamuhanna maka
saga mulidna ma Hinang Paglakad?'
15 Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap,"
yuk si Isa. "Panyap asal bilik inān ati maina'an kam
magsakap kinakantam."
16 Na, pehē' duwangan mulid e' ni deyom da'ira. Ta'nda' e'
sigā mahē' buwat bay pamissala ma sigā e' si Isa, ati sinakap
e' sigā kinakan ma Hinang Paglakad.
17 Ta'abut pa'in abay kohap magbeya' si Isa maka mulidna
kasangpū' maka duwa pina'an ni luma' pagsakapan kinakan
e'.
18 Jari itu, hinabu sigām amangan, amissala si Isa ni
sigām, yukna, "B'nnal ya pamissalaku itu ma ka'am, aniya'
dangan min ka'am magbantu anōngan aku ni bantaku.
Itiya' iya maitu magsalu maka aku."
19 Magtūy kat'kkahan susa saga mulid e' ati atilaw sigām
ma si Isa magsunu'-sunu'. Yuk-i, "Ngga'i ka bahā' aku?"
20 Yuk sambung si Isa, "A'a du min ka'am kasangpū'
maka duwa, sehe'ku magsalu an'nno'an tinapayna ni deyom
pinggan itu.
21 Aku itu, Anak Manusiya'," yuk si Isa, "amatay du buwat
bay tasulat ma pasalanku ma deyom Kitab. Saguwā' siya-
siya du a'a ya anōngan Anak Manusiya' ni bantana. Ahāp
lagi' a'a inān halam bay nianakan."

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

22 Sabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isa. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa pinagpōng-pōng e'na ati pamuwanna ma saga mulidna. “Sambutunbi,” yukna, “sabab tinapay itu baranku ko'.”
23 Niā' isab e'na dakayu' sawan ati niamu'an e'na isab pagsukulan bo' yampa sōnganna ni sigām panginuman sigām kamemon.
24 Yukna, “Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka manusiya'. Laha'ku song pinabu'us ma sababan a'a aheka, supaya sigām kalappasan.
25 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, puwas itu mbal na aku anginum binu-anggul itu pabīng. Subay aku ma deyom pagparintahan Tuhan na bo' yampa aku anginum binu-anggul pabalik.”
26 Puwas e', aubus pa'in e' sigām bay angalang dakayu' kalangan pamudji Tuhan, paluwas na sigām minnē' tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

27 Manjari ah'lling si Isa ni sigām, yukna, “Alahi du kam kamemon ang'bba min aku sabab tasulat ko' inān ma deyom Kitab, ya yuk-i,
‘Bono'ku,’ yuk Tuhan, ‘a'a bay angupiksa' bili-bili
ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.’
28 Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku, parahū du aku min ka'am tudju ni lahat Jalil.”
29 Ah'lling si Petros ni iya, yukna, “Mbal to'ongan ka bbahanku minsan ka ni'bbahan e' kasehe'an itu.”
30 Yuk si Isa, “Haka'anta ka to'ongan, ma sangom itu, ma halam gi' kaminduwa pangukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.”
31 Gom pa'in akosog e' si Petros ah'lling, yukna, “Minsan aku paunung amatay ma ka'a mbal du ka paliluhanku.” Ya du saga mulid kasehe'an, buwattē' isab pah'lling sigām.

Ma Kabbun Getsemane
(Matiyu 26:36-46; Lukas 22:39-46)

32 Manjari palanjal gi' sigām ni kabbun niōnan Getsemane ati yuk si Isa ni saga mulidna, “Maitu gi' kam aningkō'. Pina'an lagi' aku anabbut ni Tuhan.”
33 Ya binowa e' si Isa sehe'na pina'an si Petros, si Yakub maka si Yahiya. Sakali magkasusahan iya, magk'bba-k'bba atayna.

34 Yukna ni t'llungan mulidna he', “Aku itu agon magka-
mamatay ma sabab kasusahan itu. Angagad kam maitu
magjaga.”
35 Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, pahantak iya
ni tana' maka e'na anabbut ni Tuhan. Ya niamu' e'na bang
makajari, mbal na iya pinat'kkahan kabinasahan ya song
ta'abutna.
36 “Arōy, Mma'!” yukna. “Bang makajari la'anin lagi' min
aku sawan kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku
subay nirūlan, bang pa'in min kabaya'annu.”
37 Puwas e' pabīng si Isa ni saga mulidna t'llungan ati
tabākna sigām magtulihan. Yukna ni si Petros, “O Simun,
atuli ka? Mbal ka bahā' makatatas anganjaga minsan la'a
hal danjām?
38 Pajaga kam. Angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam
mbal tabowa-bowa e' sasat. Lilla' deyom ataybi sagō' abuhat
pamarananbi.”
39 Sakali pehē' si Isa ni baina anabbut ni Tuhan pabīng
buwat bay panabbutna dahū.
40 Makabalik pa'in iya ni disi Petros tabākna isab sigām
magtulihan pabīng sabab kinaru' sidda. Mbal kinata'uwan
e' sigām bang ai panambung sigām ma si Isa.
41 Pagbalik si Isa kamint'lluna, yukna ni sigām, “Oy, atuli
gi' kam? Pahali-hali gi' kam? Sarang na ko' ilu. Ta'abut
na waktu. Aku, Anak Manusiya' itu, song na tinukbalan ni
pang'ntanan saga a'a ala'at.
42 Pabungkal na kam! Sūng na kitam sabab ilu na a'a ya
anōngan aku ni sigām.”

Pagsaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

43 Na, hinabu si Isa ah'lling gi' ni saga mulidna, magtūy
at'kka pina'an si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū'
maka duwa. Aheka a'a magbeya' maka iya magpamowa
takos maka saga kakakal. Saga a'a inān bay sinō' pina'an
e' saga kaimaman alanga sampay e' saga guru sara' agama
maka saga pagmatto'ahan.
44 Aniya' asal pandoga bay pamuwan si Judas ma saga
a'a he'. Bay yukna ma sigām, “Ya a'a siyumku, ya na he'
saggawbi. Bowahunbi iya pehē' maka jagahinbi iya pahāp.”
45 Pagt'kka si Judas pina'an, magtūy iya pa'abut ni si Isa.
“Tuwan Guru,” yukna. Jari siyumna.
46 Sinaggaw si Isa e' saga a'a inān, binalutan pahogot.
47 Sagō' aniya' dakayu' min saga a'a magt'nggehan
maina'an angahurusan patakosna. Nilagut e'na dakayu'
sosoho'an Imam Muwallam ati autas dambila' taingana.

48 Ah'lling si Isa ni saga a'a bay anaggaw iya, yukna,
“Kabā'bi bahā' in aku itu mundu, ya po'on kam subay
amowa takos maka kakakal panaggawbi aku?
49 Llaw-llaw aku bay amandu' ma deyom langgal pagkul-
banan e'. Mahē' aku ma ka'am bo' halam aku bay
saggawbi. Sagō' ai-ai bay tasulat ma deyom Kitab subay
aniya' kamaksuranna.”
50 Manjari maglahian saga mulid si Isa kamemon ati
pinasagaran iya maina'an.
51 Aniya' isab maina'an dakayu' subul paturul ma si Isa.
Luwal hōs ya pas'mmekna. Na, arak iya sinaggaw e' sigām,
52 sagō' ni'bbahan e'na hōsna ati alahi iya magpanantang.

Si Isa Pinaharap ni Tumpukan Maghuhukum
(Matiyu 26:57-68; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-14, 19-24)

53 Manjari itu binowa si Isa e' sigām ni luma' Imam
Muwallam. Ina'an magsakaum saga kaimaman alanga
kamemon maka saga pagmatto'ahan maka saga guru sara'
agama.
54 Bay paturul isab si Petros ma si Isa sagō' min katahan.
Paturul iya sampay pasōd na ni deyom halaman luma'
Imam Muwallam ati maina'an iya magtingkō'an maka saga
jaga imam e', parangka ma bihing api.
55 Ya kaimaman alanga maka kamemon saga a'a ma
Tumpukan Maghuhukum* amiha sababan panuntut sigām
ma si Isa bo' supaya iya pinat'nna'an hukuman ni kamatay.
Saguwā' halam aniya' panuntutan tabāk e' sigām.
56 Aheka magsaksi' puting bahasa iya katuntutan sagō'
mbal maguyun saksi' sigām.
57 Aniya' a'a kasehe' bay an'ngge amuwan saksi' itu
panuntut sigām ma si Isa bo' pa'in putingan.
58 Yuk-i, “Bay takale kami a'a itu angupama in iya an-
galubu langgal pagkulbanan ya hinangan tangan manusiya'
inān. Ma deyom t'llung'llaw kono' amat'ngge iya langgal
saddī, sagō' ngga'i ka manusiya' ya angahinang iya.”
59 Malaingkan minsan buwattē' panaksi' sigām mbal du
maguyun bissala sigām.
60 Manjari an'ngge Imam Muwallam ma t'ngnga' sigām
atilaw ma si Isa. Yukna, “Ka'a ilu, halam bahā' aniya'
panganda'awanu ma panuntutan ka'a itu?”

---

* **14:55 14:55** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

61 Saguwā' halam ah'lling si Isa, halam iya anambung.
Amissala pabīng Imam Muwallam, yukna, “Ka'a bahā' Al-
Masi, Anak Tuhan?”
62 “Aho', aku na,” yuk si Isa. “Ati ta'nda'bi du aku, Anak
Manusiya' itu, aningkō' ma bihing Sangat Kawasa, tampal
ni kowan. Maka ta'nda'bi du aku pi'itu ameya' ma gabun
min deyom sulga'.”
63 Manjari ginese' e' Imam Muwallam jubana kabowa
astolna. Yukna, “Mbal na kitam amiha saksi' saddī!
64 Takalebi na llingna pangkal ni Tuhan! Ai pan-
gahukumbi?” Sakali dauyunan na pangahukum sigām
kamemon, in si Isa patut subay pinapatay.
65 Jari aniya' sigām kasehe'an anagna' angaludja'an si Isa.
Tinambunan isab matana e' sigām bo' yampa pinagtibu'.
Yuk sigām ma iya, “Tokorun kono' bang sai anibu' ka'a!”
Jari binowa si Isa e' saga jaga inān bo' binutug.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:69-75; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-27)

66 Na, ma halaman luma' pa'in si Petros, aniya' palabay
minna'an dakayu' d'nda sosoho'an Imam Muwallam.
67 Pag'nda'na ma si Petros parangka ma api, magtūy
nda'na pahāp ati yukna, “Ka'a ilu, bay ameya' ma si Isa,
ya a'a Nasaret inān!”
68 Sagō' amalilu magtūy si Petros. “Mbal kata'uwanku,”
yukna. “Mbal tahatiku bang ai pah'llingnu ilu.” Ati
ala'an iya minnē' tudju ni bowa' lawang ya paluwasan min
halaman e'. Jari angukku'uk manuk.
69 Ta'nda' na iya pabīng e' sosoho'an d'nda he' ati ah'lling
iya ni saga a'a magt'nggehan maina'an. Ni'isaban e'na bay
pah'llingna tagna'. “A'a ilu,” yukna, “bay sehe' sigām.”
70 Sagō' amalilu na isab si Petros.
Mbal at'ggol, ah'lling ni si Petros saga a'a magt'nggehan
maina'an. Yuk sigām, “Kata'uwan kami in ka'a b'nnal bay
sehe' disi Isa sabab a'a Jalil du ka isab!”
71 Sakali anukna'an di-na si Petros ati yukna, “Mbal
kata'uwanku a'a pagbissalabi ilu!”
72 Saru'un-du'un du angukku'uk manuk, kaminduwana
na, ati taentom e' si Petros ya bay lling si Isa ma iya, ya bay
yukna, “Ma mbal gi' angukku'uk manuk min duwa, amalilu
du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.” Pagentom itu e'
si Petros, magtūy iya anangis, magdukka to'ongan.

15

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Lukas 23:1-5; Yahiya 18:28-38)

1 Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, magtūy pasa'ut saga kaima-
man alanga magsakaum maka pagmatto'ahan maka saga
guru sara' agama. Jari magisun sigām maka Tumpukan
Maghuhukum kamemon bang inay sigām si Isa. Pagisun
pa'in, niengkotan iya e' sigām bo' binowa pehē', tinukbalan
ni si Pilatu.
2 Mahē' pa'in, atilaw si Pilatu ma si Isa, yukna, "Ka'a ilu,
sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?"
Anambung si Isa, yukna, "Ya na yuknu ilu."
3 Na, aheka panuntut saga kaimaman alanga inān ma iya,
4 angkan iya tinilaw pabīng e' si Pilatu, yukna, "Halam
aniya' panambungnu? Nda'un kaheka panuntut sigām itu
ma ka'a."
5 Sagō' halam aniya' sambung si Isa, angkan ainu-inu
to'ongan si Pilatu he'.

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-26; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16)

6 Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi
ma Hinang Paglakad, ya kabiyaksahan si Pilatu subay aniya'
dakayu' pilisu pal'ppana, sai-sai pinene' e' saga a'a Yahudi.
7 Jari ma waktu ina'an aniya' a'a bay takalabusu, ōnna si
Barabbas. In iya inān maka saga sehe'na bay amapatay a'a
ma waktu panagga' sigām ma parinta.
8 Sakali itu aheka saga a'a pa'alop ni si Pilatu angamu'
pinal'ppa e'na dakayu' pilisu buwat kabiyaksahan kahaba'-
kahaba' tahun.
9 Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, "Bilahi kam bahā' bang
pal'ppahanku ka'am sultan bangsa Yahudi itu?"
10 Angkan sigām tilawna buwattē' sabab kata'uwanna
asal bang ai sababanna angkan si Isa bay tin'kkahan ni iya.
Tu'ud angihid saga kaimaman ma si Isa.
11 Sagō' ba'anan a'a inān bay pinitnahan asal e' kaimaman
e', sinō' angamu' si Barabbas pinal'ppa e' si Pilatu, ngga'i ka
si Isa.
12 Amissala si Pilatu ni sigām pabīng, yukna, "Inayku
bahā' a'a itu, ya ōnanbi sultan bangsa Yahudi?"
13 Angolang sigām pakosog, yuk-i, "Lansangun iya ni
hāg!"
14 "Angay?" yuk si Pilatu. "Ai bay hinangna ala'at?"
Luhūy pakosog pangolang sigām e', yuk-i, "Lansangun iya
ni hāg!"
15 Na, bilahi si Pilatu amarūl saga a'a magtimukan e',
angkan pal'ppana si Barabbas ni sigām. Bo' arapun in
si Isa tinukbalan ni saga sundalu, sinō' niraplosan bo'
pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa Pinagtunggīngan e' saga Sundalu
(Matiyu 27:27-31; Yahiya 19:2-3)

16 Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu pehē' ni
halaman astana' ati nilinganan patimuk pehē' damba'an
sundalu inān kamemon.
17 Pinajubahan si Isa s'mmek taluk pinaka luwa pakayan
sultan. Nilangbid isab bahan itingan e' sigām, nihinang sali'
panumping sultan pinat'nna' ni kōkna.
18 Jari anagna' sigām magbau'-bau' magaddat ma iya. Yuk
sigām, "Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!"
19 Pinagp'ppok kōkna e' sigām maka tungkud, maka
niludja'an iya. Angōk-tu'ut sigām pagmahaltabat sigām ma
iya.
20 Na, aubus pa'in e' sigām magtunggīng inān, niuru-
san e' sigām s'mmek taluk bay pajubana bo' yampa iya
pinas'mmekan bay s'mmekna tagna'. Puwas e' binowa iya
paluwas minnē' bo' nilansang ni hāg pamapatayan iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg
(Matiyu 27:32-44; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

21 Manjari aniya' a'a palabay minna'an, ōnna si Simun,
bay min deya. Si Simun itu mma' si Iskandar maka si
Rupus, a'a iya min lahat Kirini. Jari minandahan iya e' saga
sundalu, sinō' ananggung hāg ya song pangalansangan si
Isa.
22 Binowa iya patukad ni jadjahan lahat niōnan Golgota,
hatina lahat Peya'-peya' Kōk.
23 Mahē' pa'in, aniya' arak pamainum saga sundalu ma
si Isa binu-anggul kalamuran tambal niōnan mira, sagō'
halam taima'na.
24 Puwas e' nilansang iya ni hāg e' saga sundalu, bo'
yampa pinat'ngge hāgna. Pinagbahagi'an e' sigām saga
s'mmekna, pinagko'ot-ko'otan bo' kinata'uwan bang s'mmek
ingga ma sigām dangan maka dangan.
25 Ya waktu kapangalansang sigām ma si Isa saga lisag
siyam subu.
26 Buwattitu in sulat bay pinat'nna' panuntut iya, yuk-i:
"SULTAN BANGSA YAHUDI."
27 Aniya' isab duwangan mundu bay pinasambeya' ma si
Isa nilansang ma hāg sigā. Dakayu' hāg inān bay pinat'ngge
ma bihing si Isa kowan, dakayu' ma bihingna gibang.
28 (Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i, "Talapay iya ma saga a'a langgal sara'.")
29 Na, pinaggunyak-gunyak si Isa e' a'a maglaulabay.
Pinaghanduk-handukan iya e' sigām pangudju'. "Nē!" yuk
sigām. "Ka'a na ya arak angalangkat langgal pagkulbanan
inān ati pabangunnu kono' pabīng ma deyom t'llung'llaw!

30 Pareyo' ka min hāg ilu bo' ka angalappasan di-nu!”
31 Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru
sara' agama. Yuk suli-suli sigām ma pasalna, “A'a itu ata'u
angalappas ma a'a saddī sagō' mbal makalappasan di-na!
32 Al-Masi kono' iya, sultan bangsa Isra'il. Subay iya
pareyo'an di-na min hāg inān. Bang iya ta'nda'tam pareyo',
am'nnal kitam ma iya!”
Ya du duwangan a'a bay nilansang ni hāg pinasambeya'
ma si Isa, ameya'-meya' isab angudju' iya.

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

33 Jari itu, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an
lahat e' sampay ni lisag t'llu kohap.
34 Paglisag t'llu, akosog e' si Isa angalingan, yukna, “Eloi,
Eloi, lama sabaktani?” Hatina, “Tuhanku, O Tuhanku,
angay aku pasagarannu?”
35 Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk
sigām kasehe', “Pakale kam. Angalinganan iya nabi Elija.”
36 Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' ang'ggoman l'ppus
ni deyom binu al'ssom. Puwas e' pinasagnat e'na ni tōng
kayu-kayu bo' yampa sōnganna ni si Isa pamas'ssopna ma
iya. Yuk a'a-i, “Angagad gi' kam. Nda'ta lagi' bang patuwa'
si Elija amareyo' iya min hāg.”
37 Sakali angolang si Isa min t'dda, magtūy ab'kkat
napasna.
38 Saru'un-du'un du in kultina bay pangagpang ma deyom
langgal pagkulbanan inān agese' duwa min diyata'na tudju
pareyo'.
39 Ta'nda' pa'in e' kapitan ya paharap ma hāg inān bang
buwattingga kab'kkat napas si Isa, anibahat iya, yukna,
“B'nnal a'a itu Anak Tuhan!”
40 Aniya' isab maina'an saga d'nda magpang'nda' min
katāhan. Ina'an ma sigām disi Mariyam min Magdala maka
si Salome, ina'an isab si Mariyam ina' si Joses maka Yakub
dakayu', ya abata' gi'.
41 Saga d'nda itu bay ameya' paumpig ma si Isa angussap
iya waktu kamahē'na lagi' ma lahat Jalil. Aheka isab saga
d'nda saddī maina'an, a'a bay ameya' ma iya tudju ni
Awrusalam.

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

42 Llaw Pagsakap ko' inān, hatina dang'llaw dahū min
llaw Sabtu'. Jari itu, pagkohap pa'in ma llaw inān,
43 at'kka pina'an si Yusup a'a min kauman Arimati.
Dakayu' iya pagmatto'ahan ma Tumpukan Maghuhukum,

a'a abantug. Atuyu' asal iya angalagaran waktu pamat'nna'
kapagparinta Tuhan. Sakali anawakkal iya pa'alop ni si
Pilatu angamu' patay si Isa.
44 Ainu-inu si Pilatu pagka takalena amatay na si Isa.
Nilinganan e'na kapitan, ya bay mahē', ati tilawna bang
b'nnal amatay na.
45 Pagkale si Pilatu ma lapal kapitan in si Isa amatay na,
patugutanna si Yusup angā' patayna.
46 Am'lli si Yusup kakana' panaput ati pinareyo' e'na patay
si Isa min diyata' hāg bo' yampa sinaput e'na. Puwas e'
pinat'nna' e'na ma deyom pagkubulan bay kinehean ma
deyom batu lakit ati ginulungan e'na batu ya panaplok
bowa' lowang e'.
47 Ina'an ang'nda'-ng'nda' si Mariyam min Magdala maka
si Mariyam ina' si Joses, ati tapandoga e' sigā bang maingga
pangubulan si Isa.

16

Si Isa Allum Pabalik
(Matiyu 28:1-8; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

1 Palabay pa'in llaw Sabtu', ina'an si Mariyam a'a Magdala,
maka si Salome, maka si Mariyam ina' si Joses, am'lli laksi'
maka ns'llan pahamut pamahilala' sigām ma mayat si Isa.
2 Manjari pagk'llat llaw Ahad, bo' subu-subu to'ongan,
pehē' sigām ni pagkubulan.
3 Magsuli-suli na pa'in sigām ma labayan, yuk-i, “Sai
bahā' anganggulungan batu panaplok lowang e' bo' kitam
makasōd?” Sabab aheya asal batu inān.
4 Pagt'kka sigām pina'an ta'nda' e' sigām batu wa'i na bay
ginulungan.
5 Jari pasōd sigām ni deyom lowang kubul ati aniya'
ta'nda' e' sigām dakayu' l'lla abata' lagi' magnijuba pote',
aningkō' tampal ni kowan. Magtūy sigām takuddat sidda.
6 Yuk l'lla itu ma sigām, “Da'a kam tināw. Kata'uwanku
asal, ya pihabi si Isa a'a Nasaret ya bay nilansang ni hāg
pinapatay. Halam na iya maitu. Allum na iya pabīng!
Nda'unbi lugal bay pamalegehan iya.
7 Na, pehē' na kam,” yukna, “amowa haka itu ni saga
mulidna maka ni si Petros. Yukbi ni sigām, ‘Parahū du iya
min ka'am ni lahat Jalil. Mahē' du kam ang'nda' ma iya
buwat bay llingna ma ka'am.’ ”
8 Manjari paluwas saga d'nda he' ati paragan min kubul.
Angenog-ngenog sigām maka halam aniya' pah'lling sigām
ni sai-sai sabab tināw sigām.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam
(Matiyu 28:9-10; Yahiya 20:11-18)

9 Na, allum pa'in si Isa pabīng min kamatayna ma dai'-
llaw Ahad inān, magtūy iya patuwa' dahū ni si Mariyam
d'nda min Magdala, ya bay kapaluwasan e'na pitu' saitan.
10 Maka si Mariyam itu bay pehē' angahaka'an saga mulid
si Isa. Ina'an sigām magdukka maka magtangis.
11 Sagō' kahaka'an pa'in sigām e' si Mariyam in si Isa allum
maka bay kono' ta'nda'na, mbal sigām am'nnal.

Magpanyata' si Isa ni Duwa Mulidna
(Lukas 24:13-35)

12 Puwas e' magpanyata' isab si Isa ni duwangan mulidna
hinabu sigā lum'ngngan tudju kaleya, bo' saddī pangluwa-
hanna.
13 Manjari pabalik duwangan mulid e' ni Awrusalam
angahaka'an saga sehe' sigā. Sagō' ya du sigā halam
bin'nnal e' kasehe'an inān.

Magpanyata' si Isa ni Mulidna Kasangpū' ka Ssa
(Matiyu 28:16-20; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahi-
nangan 1:6-8)

14 Puwas e' magpanyata' na si Isa ni mulidna kasangpū'
maka ssa hinabu sigām amangan. Pinabukagan sigām e'na
sabab mbal am'nnal maka atuwas kōk sigām. Mbal sigām
bilahi magkahagad minsan sigām nihaka'an e' saga a'a bay
maka'nda' si Isa maka kallumna pabīng min kamatayna.
15 Manjari amissala iya ni sigām, yukna, "Pehē' kam ni
sabarang lahat ma kaluha'an dunya bo' nasihatunbi lapal
ahāp itu ni manusiya' kamemon.
16 Sai-sai am'nnal sampay pinandi tanda' in sigām an-
gandol ma aku," yuk si Isa, "lappasan du saumul-umul.
Saguwā' sai-sai mbal am'nnal, pinat'nna'an du iya huku-
mān.
17 Saga a'a angandol ma aku kabuwanan du kawasa
maghinang saga hinang makainu-inu. Makapala'an du
sigām saga saitan sabab min kawasa ōnku. Makabissala
isab sigām ma saga bahasa saddī halam bay kinata'uwan e'
sigām.
18 Bang sigām ganta' maka'ntanan sowa, atawa makainum
ai-ai makamula, mbal du makainay ma sigām. Maka bang
pina'abut tangan sigām ni a'a taga-saki, kauli'an du saga a'a
inān."

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Lukas 24:50-53; Kahinangan 1:9-11)

19 Manjari itu, aubus pa'in Panghū' Isa bay magbissala
maka saga mulidna, tabowa iya pa'angkat tudju ni sulga' ati
aningkō' iya ma bihing Tuhan tampal ni kowan.
20 Jari lum'ngngan na saga mulidna magnasihat lapal
ahāp ma sabarang lahat. Ginapi' sigām e' Panghū' Isa,
binuwanan sigām barakat maghinang saga hinang kawasa-
han bo' supaya kinata'uwan in pandu' sigām asal b'nnal.
Tammat

LUKAS

Pahati Pasal Jūd itu

Ya makasulat ba'anan jūd maka sulat ma deyom Kitab itu bay bangsa Yahudi. Luwal si Lukas ya ngga'i ka, sabab bangsa Girīk iya.

Doktol asal si Lukas maka alanga pangadji'na. Bagay to'ongan iya maka si Paul, angkanna pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan si Paul magnasihat lapal ahāp pasal Panghū' Isa, maumu parongan ma iya si Lukas. Minsan si Paul ma deyom kalabusu, minsan iya binowa ni da'ira Rōm bo' nihukum, halam si Lukas bay ang'bba min iya.

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas pamata'una bagayna si Teyopilus, dakayu' a'a bangsahan ngga'i ka isab Yahudi. Nihaka e' si Lukas ma deyom jūd itu pasal kapi'itu si Isa ni dunya itu magbaran manusiya'. Ya kabaya'an si Lukas in a'a kamemon, Yahudi maka bangsa kasehe', subay makata'u pasal si Isa in iya asal Anak Tuhan pinapi'itu e' Tuhan angalappas ma manusiya' min hukuman dusa sigām. Pinapasti' e' si Lukas itu ngga'i ka hal bangsa Yahudi ya tinabangan e' si Isa sagō' bangsa kamemon ma deyom dunya. Nihaka e'na bang buwattingga panabang si Isa ma saga a'a sakihan maka ma saga a'a katiksa'an, luba-lagi'na ma saga a'a dusahan. Nihaka isab e' si Lukas pasal kamemon bay kalabayan e' si Isa min llaw kapanganak ma iya sampay ni llaw kamatayna, sampay isab ni kallumna pabalik.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si LUKAS

Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.

1 Aheka a'a bay makatawakkal anulat pasal kamemon bay
tahinang ma deyoman kami.
2 Ya tasulat e' sigām ai-ai bay pang'bba ma kami e' saga
a'a bay maka'nda' kahinangan si Isa sangay min katagna'.
Sigām isab ya magnasihat palman Tuhan.
3 Na, tuwan Teyopilus, pagka tapariksa'ku pahāp
kamemon bay tahinang itu sangay min katagna'na, tapik-
ilku in aku taga-kapatut anulatan ka'a. Usulku saga
pakaradja'an itu kamemon min katagna' sampay ni kata-
pusan
4 bo' supaya ka manantuhi pasal ai-ai bay pamandu' ka'a.

Pasal Kapaganak ma si Yahiya Magpapandi

5 Buwattitu ya tagna'anna: ma timpu lagi' bay pagsultan
sultan Herod ma lahat Yahudiya aniya' imam niōnan si
Jakariya. Dakayu' imam iya ma tumpukan pagimam si
Abiya. Ya du h'ndana si Elesabet, min panubu' kaimaman
isab sabab tubu' min si Harun.
6 Abontol sadja sigā duwangan ma pang'nda' Tuhan.
Binogbogan e' sigā usulanna maka panoho'anna kamemon
ma halam aniya' sā'na.
7 Sagō' halam sigā taga-anak sabab mbal maka'anak si
Elesabet, maka ato'a na sigā.

8 Jari itu aniya' dakayu' llaw paghinang si Jakariya maka
umpiganna ma langgal pagkulbanan, bo' ta'abut na waktu
kapagimamna.
9 Ya addat kaimaman subay magko'ot-ko'ot bo' tata'u bang
sai pinene' pasōd ni deyom langgal pangarapan ni Panghū'
bo' anugtug kamanyan. Jari si Jakariya ya tapene'.
10 Ta'abut pa'in waktu pagtugtug kamanyan, anamba-
hayang na saga a'a ya magtimuk ma halaman langgal e'.

11 Jari aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni si Jakariya,
ina'an an'ngge ma bihing panugtugan kamanyan, tampal ni
kowan.
12 Pag'nda' si Jakariya ma mala'ikat itu, magtūy iya
takuddat maka sinōd tāw.
13 Saguwā' ah'lling mala'ikat ni iya, yukna, “Da'a ka tināw,
Jakariya, sabab takale e' Tuhan ya bay amu'nu ilu. H'ndanu
si Elesabet anganak du l'lla, ati Yahiya ya pangōnbi iya.
14 Aheya kalasiganbi ma sababna, magkōg-koyag kam
maka aheka isab a'a kasehe'an palamud ma kalasiganbi
bang iya nianakan na.
15 Bangsahan iya ma pang'nda' Tuhan. Mbal iya anginum
binu atawa ai-ai makalango. Kahōpan iya e' Rū Sussi
tinagna'an min llaw kapanganak ma iya.
16 Aheka isab a'a Isra'il tabowana magta'at pabīng ni
Tuhan ya pagpanghū'an sigām.
17 Parahū iya min Panghū' pagka kapagagihan e' Rū Sussi
maka pinasuku'an kawasa buwat bay kahālan nabi Elija
masa awal e'. Pinapaghāp e'na matto'a maka anak bay
magsagga'. Pinapinda e'na pikilan saga a'a ya bay amabiyal
ma panoho'an Tuhan, tabowa sigām amikilan pangita'u ya
suku' ma a'a a'adil. Tinagamahan e'na saga a'a bo' aniya'
bangsa sakap anambut Panghū' sigām.”

18 Atilaw si Jakariya ma mala'ikat, yukna, “Buwattingga
kata'uku in bissalanu ilu b'nnal? Ato'a na aku maka ato'a
isab h'ndaku.”

19 Ya sambung mala'ikat, “Aku itu si Jibra'il, ya pat'nna'
na pa'in ma haddarat Tuhan. Bay aku soho'na pi'itu
amissalahan ka'a bo' takalenu lapal ahāp itu.
20 Sagō' aumaw du ka pagka halam tab'nnalnu bissalaku,
bo' pa'in tatuman kamemon bang ta'abut waktuna. Jari
mbal ka makapah'lling min llaw itu sampay pat'kka ya
bay pangahakaku ma ka'a. Angkan buwattē', sabab halam
b'nnalnu lapalku ma ka'a, ya lapal tantu atuman bang
ta'abut waktuna.”
21 Pasalta', nilagaran si Jakariya e' saga a'a ma halaman
langgal e'. Ainu-inu sigām bang ai kat'ggolanna ma deyom
langgal.
22 Ta'abut pa'in iya paluwas, mbal na makapah'lling ma
sigām, angkan kinata'uwan e' sigām aniya' bay panyata'
ni iya hinabuna ma deyom langgal. Aninyal sadja iya ma
sigām sabab mbal makapaluwas bissala.
23 Manjari, aubus pa'in waktu paghinangna ma deyom
langgal e', magtūy iya amole' ni lahatna.
24 Palabay pa'in daka pilang'llaw, ab'ttong na h'ndana si
Elesabet ati limambulan ya t'ggolna mbal makapagluwas-
luwas min luma'.
25 Yukna, “Ahāp tabang Tuhan ma aku. Karūlan
aku e'na maka kala'anan kaiya'anku ma deyoman lūng-
kampungku.”

Pata'u Pasal Paganak ma si Isa

26 Ta'abut pa'in nnom bulan kab'ttong si Elesabet, pin-
abeya' e' Tuhan mala'ikatna si Jibra'il pehē' ni kauman
Nasaret ya ma lahat Jalil.
27 Sinō' iya panyata' ni dakayu' budjang ōnna si Mariyam,
ya magtunang asal maka si Yusup, dakayu' panubu' sultan
Da'ud.
28 Yuk mala'ikat itu ni si Mariyam, “Bang pa'in ka
asalamat. Aheya kahāpan Tuhan ma ka'a, Mariyam. Ilu
Tuhan pataptap ma ka'a.”
29 Sagō' pagkale pa'in itu e' si Mariyam asasaw pikilanna.
Kinira-kira e'na bang ai hatina angkan iya binissalahan
buwattē'.
30 Manjari ah'lling gi' mala'ikat ni iya, yukna, “Da'a ka
agawa, Mariyam, sabab kasulutan Tuhan ma ka'a.
31 Pakale ka. Sōng ka ab'ttong. Anganak ka l'lla ati Isa ya
pangōnnu iya.
32 Bangsahan to'ongan iya, pinagōnan iya Anak Tuhan
Mahatinggi. Pinat'nna' iya magsultan e' Panghū' Tuhan,
buwat bay kapagsultan mbo'na si Da'ud ma masa awal e'.

33 Ati magsultan iya ma bangsa Isra'il, ya panubu' si
Yakub, sampay ni kasaumulan. Halam aniya' katobtoban
pagsultanna.”
34 Yuk si Mariyam ni mala'ikat, “Buwattingga kapaniya'
ya yuknu ilu, pagka aku itu budjang masi?”
35 Ya sambung mala'ikat, “Pahōp du ni ka'a Rū Sussi maka
kalandungan ka e' barakat Tuhan Mahatinggi. Angkan
asussi ya nianakan e'nu ati gin'llal iya Anak Tuhan.
36 Sampay kampungnu isab si Elesabet, song anganak
minsan ato'a na. Nnom bulan ya kab'ttongna minsan iya
bay pinagbahasa d'nda mbal maka'anak.
37 Sabab halam aniya' ahunit ma Tuhan,” yuk mala'ikat
e'.
38 Jari ah'lling si Mariyam, yukna, “Aku itu sosoho'an
Tuhan. Maglilla' aku ma pah'llingnu ilu.” Magtūy alanyap
mala'ikat.

Tinibaw si Elesabet e' si Mariyam

39 Na, mbal at'ggol minnē', magsakap si Mariyam bo'
parai'-dai' pehē' ni dakayu' kauman ma kabūd-būran ma
lahat Yahudiya.
40 At'kka pa'in iya pehē', pasōd iya ni luma' disi Jakariya
bo' magaddatan kampungna si Elesabet.
41 Takale pa'in e' si Elesabet bissala si Mariyam, magtūy
maghibal onde' ma deyom b'ttongna. Kahōpan iya e' Rū
Sussi,
42 ati amissala iya patanog ma si Mariyam, yukna, “Ka'a
ilu kabuwanan kahāpan e' Tuhan labi min d'nda kamemon.
Damikiyanna isab onde' ya song nianakan e'nu, ballabihan
kahāpan ya pamuwan Tuhan ma iya.
43 Angay aku subay pinaheya e' ina' Panghū'ku, ya po'on
ka anibaw aku?
44 Pagkaleku ma bissalanu insini' magtūy maghibal onde'
ya ma deyom b'ttongku itu, kabowa kakōranna.
45 Aheya kalasigan ma d'nda ya makapam'nnal in lapal
Tuhan ma iya tatuman du!”

Kalangan si Mariyam

46 Manjari ah'lling si Mariyam, yukna,
“Sanglitanku Tuhan sampay min deyom atayku.
47 Magkōg-koyag aku ma Tuhan ya angalappas ma aku.
48 Atana aku, ati pinagka'inagonan aku e'na
minsan areyo' kapaga'aku.
Puwas minnitu, sinuli-suli aku e' a'a kamemon magsuring-
magsaingsing,
in aku d'nda pinasuku'an kahāpan,
49 sabab makainu-inu kahinangan Tuhan Patikawasa

ya panabangna ma aku.
Mahasussi asal iya.
50 Ma'ase' iya ma a'a kamemon magtubu'-manubu',
sasuku magmahaltabatan iya.
51 Pina'nda'an e'na kawasana labay min kahinanganna,
pinagkaukanat e'na saga a'a ya magabbu-abbu ma deyom pangatayan.
52 Nila'anan e'na saga sultan min pagsultanan sigām,
pinabangsa e'na saga a'a areyo'-deyo'.
53 Saga a'a atiksa' binuwanan e'na lidjiki' aheka,
maka a'a dayahan pinala'an e'na ma halam aniya' tabowa sigām.
54 Tinabang e' Tuhan sosoho'anna bangsa Isra'il,
ka'ase'anna sigām buwat bay panganjanji'na
55 ma si Ibrahim maka saga panubu'na sampay ni kasaumulan,
tatuman isab bay pangallam Tuhan ma kamatto'ahan."
56 Na, kulang-labi t'llumbulan ya kat'nna' si Mariyam ma si Elesabet bo' yampa amole'.

Kapaganak ma si Yahiya

57 Ta'abut pa'in llaw panganak si Elesabet, l'lla ya anakna.
58 Makakale pa'in saga lūng-kampungna maka lahasiya'na pasal kaheya kahāpan Tuhan ma iya, magbeya' sigām maka iya magkōg-koyag.
59 Na, pagka walung'llaw na onde' ma luwasan, waktu pangislam ma iya, patimuk pehē' ba'anan kaukampung. Arak iya niōnan Jakariya buwat ōn mma'na,
60 sagō' mbal si Elesabet. Yukna, "Da'a. Subay iya niōnan Yahiya."
61 "Angay?" yuk sigām. "Halam aniya' min kahekanu niōnan Yahiya."
62 Manjari aninyal sigām ni mma' onde' bo' kinata'uwan bang ai kabaya'anna.
63 Aninyal isab si Jakariya angamu' panulatan ati anulat buwattitu: "Ōnna Yahiya!" Ainu-inu makalandu' saga a'a inān kamemon.
64 Saru'un-du'un du makabissala si Jakariya pabīng maka sinanglitan e'na Tuhan.
65 Sinōd tāw saga lūng-kampung disi Jakariya, maka habal pasal bay tahinang inān pasaplag na pa'in ni kareyareyahan ma lahat Yahudiya.
66 Amikil-mikil na pa'in sasuku makakale pasal pakaradja'an itu, yuk-i, "Ai bahā' pangangganta' Tuhan ma onde' inān?" Sabab atampal in onde' inān kaniya'an barakat min Tuhan.

Kalangan si Jakariya

67 Manjari si Jakariya, mma' si Yahiya, bay kahōpan Rū
Sussi ati pinaluwas e'na lapal deyo' bay min Tuhan, yukna,
68 “Sanglitantam Panghū', ya pagtuhanan bangsatam Isra'il,
sabab pi'itu na iya anabangan kitam suku'na,
maka angaliyusan kitam min kasigpitan.
69 Pinaniya'an kitam a'a ga'osan angalappas kitam,
panubu' sultan Da'ud, ya bay sosoho'an Tuhan e'.
70 Paljanji'an Tuhan ko' itu,
ya bay pangallam e' kanabi-nabihan sussi ma masa awal.
71 Yuk janji' he', in kitam pinuwasan e'na min ga'osan palbantahantam,
maka min pang'ntanan saga a'a ab'nsihan kitam.
72 Jari ta'nda' minnē' kaheya ase' Tuhan ma ka'mbo'-mbo'antam.
Tinuman isab janji' ya bay pagsulutanna maka sigām.
73 Ya na janji' bay panganjanji'na ma si Ibrahim,
pinapagtapil maka sibahatna.
74 Bay iya anibahat in kitam panubu' si Ibrahim
pinuwasan du min pang'ntanan saga bantatam,
jari makaisbat kitam ma Tuhan ma halam aniya' amakitāw,
75 ma asussi pangatayantam maka abontol kahinangantam
sat'ggol kitam ma dunya itu.”
76 Amissala lagi' si Jakariya ma anakna, yukna,
“Ka'a, Oto', niōnan du ka nabi min Tuhan Mahatinggi.
Ka'a ya parahū min Panghū'nu amahāp lān pal-abayanna.
77 Pata'unu saga a'ana in sigām lappasan min mulka',
pagka niampun dusa sigām.
78 Sabab patiase'un Tuhantam, alunuk pangatayanna.
Angkan kitam pinabeya'an sawa min deyom sulga',
sali' hantang llaw pasobang.
79 Sasuku bay ka'ddasan ma deyom kalendoman
ma sabab katāw sigām ma kamatay, taluwa' sahaya na,
ati pinandu'an kitam lān ahāp ya amowa kita ni kasannan-gan.”
80 Manjari anak si Jakariya inān pasulig na pa'in maka pasōng akkal-pikilanna. Pat'nna' na pa'in iya ma lahat paslangan sampay ta'abut llaw katuwa'na ni saga a'a Isra'il.

2

Kapaganak ma si Isa
(Matiyu 1:18-25)

1 Ma waktu ina'an si Agustus ya Sultan Mahatinggi ma
bangsa Rōm. Manjari anguldin iya subay sinulat ōn a'a
kamemon ma sabarang lahat ma kaluha'an pagsultananna.
2 (Yampa aniya' uldin buwattē' pamasulat ōn a'a
kamemon, ma waktu kapaggubnul si Kirinu ma katilingkal
lahat Siriya).
3 Jari magpole'an saga a'a kamemon ni lahat ka'mbo'-
mbo'an sigām bo' magpasulat ōn sigām.
4 Jari si Yusup bay pauntas min Nasaret ma lahat Jalil
tudju ni lahat Yahudiya, ni kauman Betlehem ya lahat
panganakan sultan Da'ud ma masa awal e'. Pina'an iya
magpasulat ōnna sabab tubu' iya min si Da'ud.
5 Magbeya' iya maka si Mariyam, ya bay pinah'nda'an iya,
supaya tasulat ōn sigā. Ab'ttong asal si Mariyam.
6 Jari mahē' pa'in sigā ma Betlehem, ta'abut llawna,
7 ati nianakan e'na anakna siyaka, l'lla. Pinalampinan
e'na maka s'mmek bo' yampa pinalege ma deyom tu'ung
pamanganan hayop ni'ipat, sabab halam aniya' lugal ma
luma' paghahanti'an e'.

Tunggu' Bili-bili maka Mala'ikat

8 Na, aniya' ma jadjahan ina'an-i saga a'a anunggu' bili-bili
sigām ma deya, waktu sangom pa'in.
9 Sakali aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni sigām,
maka aninag sahaya Tuhan ma sakalibut sigām. Jari tināw
sidda sigām.
10 Sagō' yuk mala'ikat ni sigām, “Da'a kam tināw sabab
aniya' lapal ahāp pamowahanku ka'am, lapal makakōd atay
saga a'a kamemon.
11 Aniya' Manglalappas nianakan ma ka'am, in iya Al-
Masi ya Panghū'bi. Llaw itu du ya kapaganak ma iya, ma
Betlehem, kauman sultan Da'ud.
12 Ya na itu paltanda'an pamab'nnal ka'am: makabāk du
kam onde' pinalampinan maka s'mmek, ina'an palege ma
deyom tu'ung pamanganan hayop.”
13 Patagha' aniya' bangsa sulga' laksa'an ta'nda' e' saga
tunggu' bili-bili inān pabeya' ma mala'ikat dakayu'. Amudji
sigām Tuhan, yuk-i,
14 “Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi.
Bang pa'in aniya' kasannangan isab ma dunya itu,
ma sasuku makasulut iya!”
15 Makala'an pa'in saga mala'ikat inān pabalik ni sulga',
magtūy magsuli-suli saga tutunggu' bili-bili inān, yuk-i,
“Sūng na kitam ni Betlehem. Nda'tam bang ai paniya' inān,
ya bay pamata'u kitam e' Panghū'.”

16 Jari magdai'-dai' sigām pehē' ati tabāk e' sigām si
Mariyam maka si Yusup. Ta'nda' isab e' sigām onde' palege
ma deyom tu'ung pamanganan hayop.
17 Maka'nda' pa'in sigām ma onde', magtūy pangahaka e'
sigām bay pamissala mala'ikat pasal onde' inān.
18 Ainu-inu to'ongan sasuku makakale ma haka saga
tunggu' he'.
19 Sagō' tinau' kamemon saga pakaradja'an itu e' si
Mariyam ma deyom atayna bo' tali'-tali'na pahāp.
20 Jari pabīng na saga tunggu' inān ni kahayopan sigām,
maka e' sigām ananglitan maka amudji Tuhan ma sabab
kamemon bay takale maka bay ta'nda' e' sigām. Sabab
b'nnal to'ongan bay pamissala mala'ikat ma sigām.

Pangislam ma si Isa

21 Walung'llaw pa'in onde' inān ma luwasan, ni'islam iya
ati niōnan Isa, ōn bay pangōn iya e' mala'ikat ma halam gi'
pinangiraman.
22 Ajukup pa'in waktu pagsussi ya pangahād ma si
Mariyam ma sabab sara' si Musa, binowa si Isa pehē' ni
Awrusalam e' si Yusup maka si Mariyam bo' tinukbalan ni
Tuhan.
23 (Tasulat asal ma Sara' min Panghū': "Kamemon saga
anak l'lla siyaka subay pamasuku' ma Tuhan.")
24 Tinukbalan isab e' sigām pagkulban buwat bay tasulat
ma Sara' Panghū' he', ya yuk-i, "duwa assang atawa duwa
anak malapati* ya subay pagkulbanbi."
25 Na, ma waktu ina'an aniya' dakayu' matto'a l'lla ōnna
si Simiyun maglahat ma Awrusalam. Ahāp addatna, mag-
tata'at asal ma Tuhan. Nilagaran e'na waktu pangalappas
ma bangsa Isra'il, maka kapagbaya'an iya e' Rū Sussi.
26 Bay iya pinata'u asal e' Rū Sussi in iya mbal amatay
sat'ggol halam gi' ta'nda'na Al-Masi, ya panganjanji' e'
Panghū'.
27 Manjari si Simiyun itu pinapina'an ni langgal pagkul-
banan e' Rū Tuhan. Salta' pa'in si Isa binowa pina'an e'
matto'ana bo' bineya' e' sigā usulan Sara' si Musa,
28 nihambin onde' e' si Simiyun. Magpudji iya, yukna,
29 "O Tuhan Sangat Kawasa, atanu du aku.
Ahantap pangatayanku minsan aku papole'nu na,
sabab tatuman na janji'nu.
30 Ta'nda' na e' mataku a'anu Manglalappas,
31 ya bay sakapnu ma matahan manusiya' kamemon.
32 Onde' itu sapantun sawa pamabukis kahandaknu

---

* **2:24 2:24** Malapati: ginis manuk-manuk pa'anggil-anggil ni luwa assang.

ma saga bangsa ya ngga'i ka bangsa Isra'il,
pamaheya kabantugan saga a'anu bangsa Isra'il.”

33 Na, ainu-inu to'ongan ina'-mma' si Isa ma sabab
kabtangan si Simiyun itu ma pasalan anak sigā.
34 Pagubus, niamu'an sigām kahāpan e' si Simiyun.
Yukna isab ni si Mariyam ya ina' inān, “Ya pangangganta'
Tuhan ma anaknu itu, in iya sababan angkan aheka
a'a bangsa Isra'il makabāk kalappasan, maka aheka isab
magni-kala'atan. Paltanda'an iya min Tuhan sagō' sinulak
iya e' kaheka'an a'a,
35 bo' kasakupan bang ai to'ongan pinikil e' sigām. Maka
ka'a ilu, Mariyam,” yuk si Simiyun, “makananam du ka
kasusahan sali' hantang kalis parugsu' ni deyom ataynu.”
36-37 Aniya' isab maina'an dakayu' nabi d'nda niōnan
si Anna, anak si Panu'al, min panubu' si Aser. Ato'a
na iya to'ongan, walumpū' maka mpat tahun umulna.
Pituntahun du bay kapagpūnna maka h'llana ati abalu iya
sangay minnē'. Atukid iya magni-langgal pagkulbanan, ati
maina'an iya llaw-sangom amudji Tuhan. Amuwasa iya
sampay anambahayang.
38 Manjari pasabu si Anna itu ma waktu ina'an-i ati
magsukul to'ongan iya ni Tuhan maka anuli-nuli pasal
onde' inān ni a'a kamemon, sasuku angalagaran waktu
panglappas saga a'a Awrusalam.
39 Manjari itu, aubus pa'in si Yusup maka si Mariyam
maghinang kamemon bay panoho'an ma deyom Sara'
Panghū', pabīng na sigām ni lahat Jalil, ni kauman Nasaret
ya pat'nna'an sigām luggiya'.
40 Pasulig onde' inān sampay pakosog baranna. Alalom
pangita'una maka pinaniya'an iya barakat min Tuhan.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan

41 Na, magtukad saga matto'a si Isa ni Awrusalam kahaba'-
kahaba' tahun bo' maghinang Hinang Paglakad.
42 Jari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka duwantahun
umul si Isa, magbeya' sigām pehē' ni paghinangan buwat
kabiyaksahan bangsa Yahudi.
43 Atammat pa'in paghinang e', amole' na sigā ni lahat
sagō' ta'bba si Isa ma Awrusalam ma halam kinata'uwan e'
matto'ana.
44 Pangannal sigā ina'an du iya magbeya' pa'abay ma sigā.
Jari dang'llaw ya kal'ngngan sigā bo' yampa sigā amiha iya
ma deyom kabagayan maka kaheka'an sigā, sagō' halam iya
tabāk maina'an.
45 Pagka buwattē', pabīng sigā tudju ni Awrusalam amiha
iya mahē'.

46 Apuwas pa'in t'llumbahangi, yamboho' iya tabāk ma
deyom langgal pagkulbanan magsamatingkō' maka saga
guru. Ina'an iya akale maka atilaw na pa'in ma sigām.
47 Sasuku makakale ma iya ainu-inu to'ongan sabab
alalom pangita'una, maka taluwa' panambungna.
48 Pag'nda' matto'ana ma iya landu' sigā ainu-inu. Yuk
ina'na, “Otō', angay buwattilu hinangnu ma kami? Asusa
to'ongan aku maka mma'nu amiha ka'a.”
49 Yuk si Isa ni sigā, “Angay aku pihabi? Halam bahā'
kata'uwanbi in aku subay maitu ma luma' Mma'ku?”
50 Saguwā' halam tahati e' sigā bang ai pamissalana.
51 Jari magbeya' si Isa maka matto'ana pabīng ni Nasaret
ati bineya' e'na panoho'an sigā. Malaingkan si Mariyam bay
anau' pakaradja'an itu kamemon ma deyom pangatayanna.
52 Pasōng na pa'in paheya si Isa maka pasōng ta'una.
Pasōng isab iya makasulut atay Tuhan sampay manusiya'.

3

Si Yahiya Magpapandi Anagna' Amandu'
(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Yahiya 1:19-28)

1-2 Na, ta'abut pa'in kasangpū' maka limantahun kapag-
sultan si Tibirus, ya Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm,
aniya' palman Tuhan at'kka ni si Yahiya anak si Jakariya,
waktu kamahe'na ma lahat paslangan. Ma waktu ina'an
Puntus Pilatu ya maggubnul ma lahat Yahudiya, si Herod ya
magparinta ma lahat Jalil, danakanna si Pilip ya magparinta
ma lahat Ituriya maka ma lahat Tarakunit, maka si Lisani
ya ma lahat Abilene. Si Annas maka si Kayapas bay Imam
Muwallam.
3 Manjari pal'ngngan na si Yahiya angalatag kalahat-
lahatan ma jadjahan sapa' Jordan magnasihat palman
Tuhan. Yukna, “Pataikut kam min dusabi bo' kam pinandi
taubat ati niampun du dusabi e' Tuhan.”
4 Tasulat asal ma deyom Kitab nabi Isaya ma awal lagi'.
Yuk-i,
“Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yuk-i,
‘Sōng na at'kka Panghū'. Lanu'inbi lān palabayanna,
pabontolunbi pal'ngngananna.
5 Saga l'bbak kamemon subay pinapantay,
kabūd-būran kamemon subay pinaratag.
Saga lān abengkok subay pinabontol,
maka palabayan magtinggil-l'bbak subay pinalanu'.
6 Manjari ta'nda' e' manusiya' kamemon
kapanglappas Tuhan ma sigām.’ ”

7 Na, landu' aheka a'a pina'an ni si Yahiya mikipandi,
angkan yukna ma sigām, “Ka'am ilu, addatbi sali' sapantun
addat sowa pangangakkal. Sai bahā' bay angahaka'an
ka'am in ka'am subay papuwas min mulka' ya song pat'kka?
8 Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi,
hinangunbi hinang ahāp, tanda' saksi' in addatbi apinda
na. Da'a kam magpina'in in ka'am mbal minulka'an saukat
na kam panubu' si Ibrahim. Haka'anta kam, minsan saga
batu itu tahinang du panubu' si Ibrahim e' Tuhan!
9 Ka'am ilu sali' hantang kayu arai' na pinuwad maka
kapa, tobtob min po'onna. Sabab kayu kamemon sasuku
mbal ahāp buwa'na, pinuwad du bo' nilarukan ni deyom
api tinunu'.”
10 Manjari tinilaw si Yahiya e' ba'anan a'a inān. Yuk
sigām, “Ai subay hinang kami?”
11 Yuk si Yahiya, “Sasuku kam magduwa badju' pamuwa-
nunbi dakayu' ma a'a halam taga-badju'. Sasuku isab kam
taga-kinakan pamahagi'unbi ma a'a atiksa'.”
12 Aniya' isab pehē' mikipandi ma si Yahiya Magpapandi
saga a'a magā' sukay parinta. Yuk sigām, “Tuwan Guru,
kami itu? Ai subay hinang kami?”
13 Yuk si Yahiya, “Bang kam angā' sukay da'a palabihunbi
min bay panoho'an ka'am e' parinta.”
14 Ya du saga sundalu, bay atilaw ma si Yahiya. Yuk sigām,
“Kami sundalu itu, ai subay hinang kami?”
Ya sambung si Yahiya, “Da'a kam angalangpas, da'a kam
anumbung ni sara' ma ngga'i ka b'nnal. Maka da'a kam
anawad ma gadjibi.”
15 Na, makakale pa'in saga a'a inān ma si Yahiya, magtūy
sigām aholat-holat bang kalu si Yahiya in Al-Masi, ya
nilagaran e' sigām.
16 Angkan ah'lling si Yahiya ma saga a'a inān, yukna,
“Aku itu, hal bohe' ya pamandiku ka'am. Saguwā' aniya'
a'a song pi'itu labi bangsahan sidda min aku. Minsan
engkot taumpa'na mbal aku tinōp angahubaran iya. Saddī
bowahan pamandina ma ka'am. Hatina in iya amasangon
Rū Sussi ni deyom baranbi. Kasehe'an isab pinandi e'na
maka api.
17 Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat
sapantun a'a anahapan pai. Ya paina tinau' e'na ma
deyom tatau'anna, sagō' hampa'na tinunu' ma api mbal
kap'ddahan.”
18 Aheka isab bissala si Yahiya saddī bay pagnasihatna
lapal ahāp ma saga a'a. Bay soho'na isab sigām amindahan
kaul-pi'il sigām.

19 Na, aniya' waktu pamabukag si Yahiya ma gubnul
Herod. Sabab dusahan si Herod magpūn maka si Herodiyas
ya bay h'nda siyalina, maka ma sabab kahinanganna ala'at
kasehe'.
20 Manjari karuhunan si Herod maghinang ala'at sabab
pinakalabusu e'na si Yahiya.

Pamandi ma si Isa
(Matiyu 3:13-17; Markus 1:9-11)

21 Ma waktu kapamandi lagi' si Yahiya ma a'a kamemon,
pinandi isab e'na si Isa. Pagubus, hinabu si Isa anabbut ni
Tuhan, magtūy paukab deyom sulga',
22 ati pareyo' Rū Sussi pinaka luwa assang, patapu' ma iya.
Aniya' isab suwala ah'lling min deyom sulga', yuk-i, "Ka'a ya
Anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku."

Kapangkatan si Isa
(Matiyu 1:1-17)

23 Na, ma waktu kapanagna' si Isa magnasihat pandu'na
ma manusiya', aniya' saga t'llumpū' tahun umulna. Anak si
Yusup iya bang ma pangannal saga a'a,
si Yusup ya bay anak si Hili.
24 Si Hili ya bay anak si Mattat,
ya Mattat bay anak si Libi, ya Libi bay anak si Malki,
ya Malki bay anak si Janni, ya Janni bay anak si Yusup.
25 Si Yusup bay anak si Mattati, ya Mattati bay anak si Amos,
ya Amos bay anak si Nahum, ya Nahum bay anak si Esli,
ya Esli bay anak si Naggay.
26 Si Naggay ya bay anak si Ma'at,
ya Ma'at bay anak si Mattati dakayu', ya Mattati itu bay anak
si Simain,
ya Simain bay anak si Yosek, ya Yosek bay anak si Joda.
27 Si Joda ya bay anak si Jo'anan, ya Jo'anan bay anak si
Resa,
ya Resa bay anak si Sirubbabil, si Sirubbabil bay anak si
Salati,
ya Salati bay anak si Niri.
28 Si Niri ya bay anak si Malki,
ya Malki bay anak si Addi, si Addi bay anak si Kosam,
ya Kosam bay anak si Elmadam, si Elmadam bay anak si Ēr.
29 Si Ēr ya bay anak si Yussa', si Yussa' bay anak si Ele'eser,
ya Ele'eser bay anak si Jurim, si Jurim bay anak si Mattat,
ya Mattat bay anak si Libi,
30 si Libi bay anak si Simiyun,
si Simiyun bay anak si Yuda, ya Yuda bay anak si Yusup,
ya Yusup bay anak si Jonam, ya Jonam bay anak si Eliyakim.

31 Si Eliyakim ya bay anak si Meleya, ya Meleya bay anak si Menna,
ya Menna bay anak si Mattata, ya Mattata bay anak si Natan,
ya Natan bay anak si Da'ud.
32 Si Da'ud e' bay anak si Jesse,
ya Jesse bay anak si Obed, ya Obed bay anak si Bowas,
ya Bowas bay anak si Sala, ya Sala bay anak si Nasson.
33 Si Nasson ya bay anak si Amminadab, ya Amminadab bay anak si Admin,
ya Admin bay anak si Arni, ya Arni bay anak si Hesdon,
ya Hesdon bay anak si Peres, ya Peres bay anak si Yuda.
34 Si Yuda ya bay anak si Yakub, si Yakub e' bay anak si Isa'ak,
ya Isa'ak bay anak si Ibrahim, ya Ibrahim bay anak si Tera,
ya Tera bay anak si Nahor.
35 Si Nahor ya bay anak si Sirug,
ya Sirug bay anak si Reyo, ya Reyo bay anak si Peleg,
ya Peleg bay anak si Eber, ya Eber bay anak si Sela.
36 Si Sela ya bay anak si Kainan, ya Kainan bay anak si Arpaksad,
ya Arpaksad bay anak si Sēm anak si Nū, ya Nū bay anak si Lamek.
37 Si Lamek bay anak si Metosela, ya Metosela bay anak si Idris,
ya Idris bay anak si Jared, ya Jared bay anak si Mahalalel,
ya Mahalalel bay anak si Kenan.
38 Si Kenan ya bay anak si Enos,
ya Enos bay anak si Sēt, ya Sēt bay anak si mbo' Adam,
maka si Adam bay anak Tuhan.

4

Kapanulay ma si Isa
(Matiyu 4:1-11; Markus 1:12-13)

1 Manjari itu pabīng si Isa min sapa' Jordan. Kahōpan iya e' Rū Sussi ati binowa iya kaleya ni lahat paslangan.
2 Mpatpū' ng'llaw, mpatpū' bahangi ya kamahe'na sinasat na pa'in e' nakura' saitan, kalu tabowa magdusa. Halam iya bay makatimtim ai-ai t'ggolna mahē'. Pagpuwas ina'an-i aheya lingantuna.
3 Ah'lling nakura' saitan ma iya, yukna, “Bang ka'a sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan soho'un saga batu itu papinda ni tinapay.”
4 Saguwā' anambung si Isa, yukna, “Tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, ‘ngga'i ka hal kinakan baran ya makakallum ma manusiya'.’ ”

5 Puwas e' binowa iya e' nakura' saitan ni kalangkawan
bo' yampa pina'nda'an kalahatan kamemon ma deyom
dunya, pinalaman sadja min matana.
6 Yuk nakura' saitan ni iya, “Buwananta ka kapatut bo'
ka makapagbaya' ma saga kalahatan itu maka karayana
kamemon. Sabab bay pamasuku' ma aku kamemonna
itu, ya angkan aku taga-kapatut amuwan ma sai-sai
kabaya'anku.
7 Na, bang ka amudji aku pamuwanku itu kamemon ma
ka'a.”
8 Ya sambung si Isa ma saitan e', “Tasulat asal ma deyom
Kitab, yuk-i, ‘Panghū'bi Tuhan sadja ya subay pudjibi.
Tunggal iya paghinanganbi!’ ”
9 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira
Awrusalam ati pina'atag iya ma puttuk langgal pagkul-
banan. Yuk saitan e' ni iya, “Bang ka b'nnal Anak Tuhan,
pakuppa ka minnilu
10 sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, ‘Sinoho'
e' Tuhan saga mala'ikatna anganjagahan ka'a.’
11 Aniya' isab dakayu' sulat, ya yuk-i, ‘Tinayak ka e' sigām
bo' mbal makahantak tape'nu ni batu.’ ”
12 Anambung si Isa, yukna, “Yuk Kitab, ‘Da'a sulayinbi
kawasa Panghū'bi Tuhan.’ ”
13 Na, aubus pa'in kaginisan sasat ya panasat e' nakura'
saitan, ang'bba iya min si Isa, bo' amiha llaw saddī.

Sinulak si Isa e' saga A'a Nasaret
(Matiyu 13:53-58; Markus 6:1-6)

14 Manjari itu pabīng si Isa ni lahat Jalil, abarakat asal e'
Rū Sussi. Jari pasaplag habal ma pasalanna ni saga a'a ma
kaluha'an lahat inān.
15 Amandu' na pa'in iya ma kalanggal-langgalan sigām ati
sinanglitan iya e' a'a kamemon.
16 Pina'an iya ni Nasaret, ya lahat pasuliganna. Ta'abut
pa'in llaw Sabtu', pehē' iya ni langgal buwat kabiyaksa-
hanna. Ma langgal pa'in, an'ngge iya amassa Kitab.
17 Sinōngan ni iya lūnan jūd nabi Isaya. Pagb'llatna,
tabassana saga ayat itu, ya yuk-i,
18 “Itiya' aku kapagbaya'an e' Rū Panghū',
sabab tapene' aku e'na
amasampay lapal ahāp ni saga a'a kamiskinan.
Sinoho' aku pi'itu angahaka'an saga pilisu in sigām
pinaluwas du,
saga a'a buta in sigām maka'nda' du pabīng.
Sinoho' aku e'na amuwasan sasuku ni'inyaya,
19 amasaplag isab in waktu pangalappas Panghū'

ma saga a'ana, ta'abut na.”

20 Puwas e' nilūn e' si Isa jūd bay pamassahanna he'.
Ni'nde'an e'na ni bilal bo' yampa aningkō'. Sakali pinaton-
gan iya e' a'a kamemon ma deyom langgal inān,
21 ati anagna' iya amissala ni sigām, yukna, “Ma llaw itu
taga-kamaksuran na saga ayat bay tabassaku ma pangale-
hanbi.”
22 Ka'amuhan saga a'a inān kamemon ma si Isa. Ainu-inu
sigām ma sabab kapanday bissalana. Sagō' aniya' pah'lling
sigām, yuk-i, “Bang kami mbal asā', anak si Yusup ko' itu!”
23 Yuk si Isa ma sigām, “Tantu du kam amah'llingan aku
buwat bay papata kamatto'ahan, ya yuk-i, ‘Pagka ka ata'u
anambal, anambalan ka di-nu.’ Tantu isab kam anoho' aku
subay angahinang maitu ma lahatku luggiya' saga hinang
ya takalebi bay hinangku ma lahat Kapirnaum e'.
24 Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “in nabi mbal du
pinagaddatan ma lahatna luggiya'.
25 Halam aniya' duwa-ruwana, ma masa lagi' nabi Elija
halam bay angulan ma deyom t'lluntahun maka tonga',
maka landu' ginotom kaluha'an lahat inān. B'nnal aheka
balu d'nda bay maitu ma lahat Isra'il ma waktu gotom inān,
26 sagō' ngga'i ka d'nda Isra'il ya bay pamapehē'an si Elija.
D'nda bangsa saddī ko' inān, a'a min Sarepta, ma jadjahan
Sidun.
27 Damikiyanna isab ma bay waktu nabi Elisa,” yuk si
Isa. “Aheka a'a ni'ipul ma bangsa Isra'il sagō' halam aniya'
minsan dakayu' bay kauli'an ipulna. Luwal a'a min bangsa
Siriya niōnan si Na'aman.”
28 Takale pa'in bissala si Isa itu e' saga a'a ma deyom
langgal inān, magtūy ap'ddi' to'ongan atay sigām.
29 Magpan'ngge sigām kamemon bo' angahella' si Isa
paluwas min kauman inān. Binowa iya ni diyata' būd ya
pa'atagan da'ira he', bo' nihūg min diyata' pampang e'.
30 Daipara pas'llot iya min t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati
ala'an na minnē'.

Si Isa Amauli' A'a Pasōran Saitan
(Markus 1:21-28)

31 Palūd na si Isa min Nasaret inān tudju ni Kapirnaum,
dakayu' kauman ma lahat Jalil. Pagka llaw Sabtu' na,
amandu' iya ma saga a'a.
32 Ainu-inu ma pamandu'na saga a'a makakale inān sabab
taga-kawasa iya bang amissala.
33 Na, aniya' ma deyom langgal inān a'a sinōd saitan.
Angolang iya pakosog,

34 yuk-i, “Allō! Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu?
Pi'itu ka bahā' amaka'at kami? Kata'uwanku bang sai ka.
Ka'a ya Dakayu'-kayu' Asussi ya pi'itu min Tuhan.”
35 Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, “Pahali
ka! Paluwas ka min a'a ilu!” Magtūy a'a bay sinōd inān
pinahantak e' saitan ma t'ngnga'-t'ngnga' saga a'a. Puwas e'
paluwas na saitan, bo' halam du ainay baran a'a he'.
36 Landu' ainu-inu saga a'a inān kamemon. Magsuli-
suli sigām dangan maka dangan, yuk-i, “Minningga bahā'
pamandu'na itu? Taga-kawasa iya maka taga-kapatut
magpanoho'an saga saitan paluwas min a'a ati bineya' iya.”
37 Manjari pasaplag na pa'in habal pasal si Isa ni kaluha'an
lahat ma jadjahan ina'an-i.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:14-17; Markus 1:29-34)

38 Puwas e' paluwas si Isa min langgal Kapirnaum bo'
pina'an ni luma' si Simun. Na, mato'a si Simun d'nda
ni'mmunan sidda, ati sinabi si Isa e' sigām amauli' iya.
39 Pina'an si Isa an'ngge ma atag palegehan d'nda he' ati
soho'na ala'an mmunna. Jari pahali bay mmunna he' ati
punduk iya magtūy bo' angalabot disi Isa.
40 Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku taga-saki
indaginis. Pina'abut e'na tanganna ma sigām dangan maka
dangan ati kauli'an.
41 Aheka isab saga a'a bay kapaluwasan saitan. Angolang
pakosog saga saitan inān, yuk-i, “Ka'a ya Anak Tuhan!”
Sagō' nilāng sigām e' si Isa, sinō' da'a angahaka buwattē'
sabab kinilā iya e' sigām in iya Al-Masi.
42 Dai' llaw pa'in, ala'an si Isa minnē' ni jadjahan halam
maga'a. Piniha iya e' saga a'a ati tabāk iya maina'an. Arak
iya tinaggahan e' sigām bo' mbal makala'an minnē',
43 sagō' ah'lling si Isa ma sigām, yukna, “Subay aku pehē'
isab ni saga kauman saddī bo' magnasihat lapal ahāp pasal
pagparinta Tuhan, sabab ya na itu po'onanna angkan aku
pinapi'itu e' Tuhan.”
44 Jari magnasihat na pa'in si Isa ma deyom kalanggal-
langgalan mahē' ma lahat Yahudiya.

5

Si Isa Anagna' Amene' A'a Pamulid ma Iya
(Matiyu 4:18-22; Markus 1:16-20)

1 Manjari aniya' llaw dakayu' an'ngge si Isa ma bihing
danaw Gennesaret. Magtimuk na pa'in saga a'a ni bihingna
supaya sigām makakale palman Tuhan.

2 Na, aniya' ta'nda' e' si Isa duwa bayanan pasanglad ma
bihing danaw. Bay ni'bbahan e' saga a'a magdaraing hinabu
sigām angose'an pokot.
3 Paruwa' si Isa ni bayanan dakayu' ya suku' si Simun, ati
angamu' iya ma si Simun pinatā-tā dangkuri' min bihing
tampe. Jari aningkō' si Isa ma bayanan bo' amandu' ma
saga a'a.
4 Na, aubus pa'in e' si Isa amandu', ah'lling iya ni si Simun,
yukna, “Pasōngun gi' ni kalaloman, ati hūgunbi pokot bo'
kam maka'ā'.”
5 Anambung si Simun, yukna, “Tuwan Guru, lu'ugan na
kami amokot dibuhi' sampay ni ka'llawan bo' halam kami
bay maka'ā'. Sagō' pagka ka'a ya anoho', hūg kami na.”
6 Tahūg pa'in pokot inān, aheka to'ongan daing ta'ā'. Agon
na agese' saga pokot e',
7 angkan sininyalan e' disi Petros saga abay sigām, sinō'
anabang angahella'. Makapina'an pa'in saga abay, magtūy
niruwa' daing inān ni diyata' bayanan. A'llop karuwa
bayanan inān e' daing, sa'agon-agon pat'nde.
8 Pag'nda' si Simun Petros ma ba'anan daing inān, magtūy
iya pasujud ma si Isa. Yukna, “O Tuwan, palawak ka min
aku sabab dusahan aku.”
9 Angkan buwattē' llingna, sabab ainu-inu iya maka saga
abayna ma pasal heka daing bay ta'ā' sigām.
10 Ya du ainu-inu saga sehe' si Simun magdaraing e', ya
si Yakub maka si Yahiya duwangan anak si Sibidi. Manjari
ah'lling si Isa ma si Simun, yukna, “Da'a ka tināw. Puwas
min llaw ītu, ya hinangnu subay magā' manusiya' ameya'
ma aku.”
11 Manjari nihella' bayanan sigām ni gintana'an ati
ni'bbahan kaniya' sigām kamemon bo' yampa ameya' ma
si Isa.

A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:1-4; Markus 1:40-45)

12 Ma llaw dakayu', waktu pa'in si Isa ma dakayu' kauman,
aniya' maina'an a'a ni'ipul. Alapat baranna e' sakina.
Maka'nda' pa'in a'a itu ma si Isa, magtūy iya pasujud ma
dahuanna anganjunjung. “Tuwan,” yukna, “bang ka bilahi
kauli'annu du aku.”
13 Sakali pina'abut e' si Isa tanganna ma a'a inān. Yuk si
Isa, “Bilahi sadja aku. Kauli'an na ka.” Saru'un-du'un du
ala'an ipulna.
14 Niamay-amayan iya e' si Isa, yukna, “Da'a ka angahaka
ni sai ni sai pasal itu-i. Saguwā' pehē' ka patūy ni imam bo'
palilingun barannu ma iya. Pagubus tukbalin pagkulban

ni Tuhan buwat bay pamandu' e' si Musa, tanda' saksi' ni
kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na min sakinu."
15 Sagō' minsan buwattē' pangalāng si Isa, pasaplag gom
pa'in suli-suli pasalna, angkan aheka saga a'a patimuk ni iya
bo' akale ma pandu'na sampay angamu' pinauli' saga saki
sigām.
16 Saguwā' bang pasān, ala'an si Isa min kaheka'an a'a
inān ni lahat kulang a'ana bo' anambahayang mahē'.

A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 9:1-8; Markus 2:1-12)

17 Dakayu' llaw, hinabu si Isa amandu', aniya' saga Parisi
maka saga guru sara' agama Yahudi aningkō' ma atagna.
Saga a'a itu bay pina'an min da'ira Awrusalam maka min
kamemon lūngan ma lahat Jalil maka lahat Yahudiya. Taga-
kawasa asal si Isa min Panghū' angkan iya makauli' saga a'a
sakihan.
18 Manjari aniya' at'kka pina'an saga a'a ananggung a'a
amatay ugatna. Pasulay sigām pasekot ni atag si Isa,
19 sagō' mbal makalabay sabab sikatimukan saga a'a
maina'an. Angkan sigām parāg ni diyata' luma' angalangkat
atop bo' amatonton a'a amatay ugatna maka palegehanna.
Jari pinat'nna' iya ma dahuwan si Isa ma t'ngnga'-t'ngnga'
katimukan a'a.
20 Makata'u pa'in si Isa in a'a amowa inān angandol
ma iya, ah'lling iya ni a'a amatay ugatna, yukna, "Bagay,
niampun na dusanu."
21 Na, takale pa'in lling si Isa itu e' saga guru sara' agama
maka saga Parisi, magtūy sigām magtilaw-tilawan di-sigām
dangan maka dangan, "Sai sa a'a itu?" yuk-i. "Amah'lling
iya kupul ni Tuhan magbissala buwattē' sabab halam aniya'
maka'ampun dusa, luwal Tuhan."
22 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati
yukna ma sigām, "Angay kam magpikil-pikil buwattilu?
23 Kumpasunbi bang ingga aluhay: bang yukku ma a'a,
'niampun na dusanu', atawa bang yukku, 'pabungkal ka
bo' ka pal'ngngan?'
24 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi
in aku, Anak Manusiya', taga-kapatut angampun dusa ma
deyom dunya itu." Jari ah'lling si Isa ni a'a amatay ugatna
he', yukna, "Soho'ta ka pabungkal. Bowahun pabahakannu
ilu amole'."
25 Saru'un-du'un du pabungkal iya ma matahan sigām
kamemon. Binuhat e'na bay pabahakanna bo' yampa
amole' ni luma'na, maka e'na ananglitan Tuhan.

26 Ainu-inu to'ongan saga a'a inān kamemon maka sinōd
sigām tāw. Ananglit sigām ma Tuhan, yuk-i, “Hinang
makainu-inu ya ta'nda'ta llaw itu!”

Si Libi Binowa Ameya' ma si Isa
(Matiyu 9:9-13; Markus 2:13-17)

27 Pagubus, paluwas si Isa minna'an ati aniya' ta'nda'na
maga'ā' sukay parinta, ōnna si Libi. Ina'an iya aningkō' ma
deyom upisna pangā'anna sukay. Yuk si Isa ma iya, “Pi'itu
na ka ameya' ma aku.”
28 Pabuhat magtūy si Libi. Ni'bbahan e'na kamemonna
bo' ameya' ma si Isa.
29 Manjari aniya' jamu pinat'nna' e' si Libi ma luma'na
pamaheyana ma si Isa. Aheka isab maga'ā' sukay parinta
maka saga a'a kasehe'an bay magbeya' amangan maka
sigām.
30 Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru sara' ya daumpi-
gan maka sigām bay anoway si Isa. Yuk sigām ni mulidna,
“Angay kam palamud magsalu maka saga maga'ā' sukay
parinta maka ba'anan a'a dusahan?”
31 Anambung si Isa ma saga a'a atilaw inān, yukna, “Bang
a'a abasag mbal magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a
taga-saki.
32 Ngga'i ka a'a ahāp ya mohotku pi'itu ni dunya, sagō' ya
pi'ituku a'a taga-dusa bo' supaya ang'bba min dusa sigām.”

Panilaw Pasal Pagpuwasa
(Matiyu 9:14-17; Markus 2:18-22)

33 Manjari aniya' saga a'a ah'lling ni si Isa, yuk-i, “Saga
mulid si Yahiya araran magpuwasa maka anambahayang.
Ya du saga mulid Parisi, sagō' mulidnu mbal. Amangan
sadja sigām maka anginum.”
34 Anambung si Isa ma saga a'a he', labay min paralilan.
Yukna, “Amuwasa bahā' saga luruk bang masi gi' ma sigām
pangantin l'lla? Tantu mbal.
35 Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut waktu kapamala'an
pangantin l'lla, ya na he' waktu pagpuwasa sigām.”
36 Manjari amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka
pamandu'na, yukna, “Halam aniya' anganggeret badju'
baha'u panupakna ni badju' ndang. Bang buwattē', ageret
badju' baha'u. Sabab s'mmek baha'u mbal tōp panupak
s'mmek ndang.”
37 Pinaralil isab e' si Isa pamandu'na ni binu-anggul
baha'u nihinang bang ni'isi ni deyom pangisihan kuwit
kambing. Yukna, “Halam aniya' angisi binu baha'u, bang
masi gi' amukal, ni deyom pangisihan ndang. Bang buwattē'

hinangna, tantu abustak pangisihan ndang e' binu baha'u.
Jari abu'us binu ati kaugun bay pangisihanna.
38 Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u."
39 Amaralil gi' si Isa, yukna, "Bang a'a biyaksa anginum
binu-anggul at'ggol bay ma tau'an, mbal iya bilahi anginum
binu baha'u. Sabab bang ma iya, ahāp lagi' nanam binu-
anggul at'ggol bay ma tau'an."

6

Pandu' si Isa Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Markus 2:23-28)

1 Ma dakayu' llaw Sabtu',* ina'an disi Isa lum'ngngan
labay min t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu. Aniya'
batang pai kin'ttu' e' saga mulidna e', pinisi-pisi e' sigām
bo' yampa ni'inta'.
2 Na, aniya' saga Parisi atilaw ma si Isa, yuk-i, "Angay
langgalbi sara' agamatam?"
3 Anambung si Isa, yukna, "Angay, halam tabassabi bahā'
pasal bay tahinang e' si Da'ud ma masa awal e', waktu bay
kaotas sigām maka saga a'ana?
4 Bay pasōd si Da'ud ni deyom luma' pangarapan ni Tuhan
bo' ningā' e'na saga tinapay ya panukbal ni Tuhan. Jari
kinakan e'na minsan mbal wajib kinakan e' saddī min saga
kaimaman. Bay pamuwanna isab ni saga sehe'na pagkakan
sigām. Sagō' halam aniya' dusana maghinang buwattē'."
5 Yuk si Isa isab, "Aku itu, Anak Manusiya', taga-kapatut
magbaya' ma llaw Sabtu'."

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Markus 3:1-6)

6 Ma llaw Sabtu' dakayu', pasōd si Isa ni deyom langgal
bo' amandu'. Pasalta', aniya' ma deyom langgal inān a'a
pakongkong tanganna kowan.
7 Aniya' isab maina'an saga guru sara' agama maka saga
Parisi amiha pagsababan panuntut sigām ma si Isa. Angkan
iya pineyanan e' sigām bang kalu amauli' saki ma llaw
paghali.
8 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati
ah'lling iya ni a'a pakongkong tanganna inān. "Pi'itu ka,"
yukna. "An'ngge ka ma t'ngnga' itu." Sakali pabuhat a'a
inān an'ngge.
9 Puwas e' ah'lling si Isa ni saga a'a inān, yukna, "Aniya'
tilawku ni ka'am. Bang ma sara'tam, ai ya apatut nihinang

* **6:1 6:1** Sabtu': Llaw paghali ni Tuhan bang ma agama Yahudi.

ma llaw paghali? Hinang makahāp ka atawa hinang
makala'at? Amakallum a'a ka, atawa amapatay?”
10 Pinatongan e' si Isa saga a'a inān kamemon bo'
yampa ah'lling ni a'a pakongkong tanganna. “Pah'nnatun
tangannu ilu,” yukna. Na, pinah'nnat e'na, manjari kauli'an
na to'ongan.
11 Sagō' akagit to'ongan atay saga Parisi maka saga guru
inān, angkan sigām magisun-isun bang inay sigām si Isa.

Si Isa Amene' saga Mulidna Kasangpū' maka Duwa
(Matiyu 10:1-4; Markus 3:13-19)

12 Na, ma waktu ina'an patukad si Isa ni būd angarap ni
Tuhan. Maina'an iya angamu'-ngamu' ni Tuhan animpus
sangom.
13 Pagk'llat llaw, nilinganan e'na saga mulidna pina'an ni
iya. Pinene' e'na min sigām sangpū' maka duwa a'a ati
ōnanna sigām a'ana kawakilan.
14 Ya na itu ōn saga a'a bay kawakilan inān: si Simun ya
ōnanna isab Petros, maka si Andariyas danakan si Simun,
bo' si Yakub maka si Yahiya, si Pilip maka si Bartolome.
15 Pasunu' si Matiyu maka si Tomas, bo' si Yakub anak si
Alpa, maka si Simun ya niōnan e' sigām Pangangatu,
16 bo' si Judas anak si Yakub, maka si Judas Iskariyut ya
anōngan si Isa ni saga bantana ma waktu damuli minnē'.

Pasal Kahāpan maka Katiksa'an
(Matiyu 4:23-25)

17 Manjari puwas ina'an, palūd si Isa maka saga a'a
kawakilanna, ati an'ngge iya ma lugal apantay. Aheka saga
mulid bay maina'an maka landu' aheka a'a kasehe'an, a'a
min lahat Yahudiya, min da'ira Awrusalam, maka min Tira
maka Sidun ya ma bihing tahik.
18 Bay sigām pina'an bo' akale ma pandu' si Isa. Bilahi
isab kauli'an saga saki sigām. Sasuku isab sigām sinasat e'
saitan bay kauli'an.
19 Ati ba'anan a'a inān kamemon bay pasulay ama'abut
tangan sigām ni iya sabab aniya' barakat paluwas min
baranna, ya angkan sigām kauli'an kamemon.

Kakōgan maka Kasusahan
(Matiyu 5:1-12)

20 Manjari pinatongan e' si Isa saga mulidna bo' yampa
ah'lling, yukna,
“Aheya kahāpan sasuku kam halam aniya' kaniya'bi ma
dunya itu,
sabab tantu du aniya' palsuku'anbi ma deyom pagpar-
intahan Tuhan.

21 Aheya kahāpan sasuku kam kasigpitan ma buwattina'an,
sabab mag'ssohan du kam ma sinosōng.
Aheya kahāpan sasuku kam magtangis ma buwattina'an,
sabab magtittowa du kam ma sinosōng.
22 Aheya kahāpan ma ka'am abila kam kinab'nsihan e' a'a,
bang kam mbal tinaima' e' sigām,
bang kam nihalipulu maka pinamūng-mūngan ala'at
ma sabab pameya'bi ma aku, Anak Manusiya'.
23 “Buwattē' isab bay hinang kamatto'ahan sigām ma saga kanabi-nabihan. Angkan kam subay magkalasigan maka magkōg-koyag bang kam nila'at buwattē' sabab tantu aheya tungbasbi ma deyom sulga'.
24 Sagō' maka'ase'-ase' ka'am saga dayahan ma buwat-tina'an,
sabab tasambutbi kahāpanbi ma dunya itu sadja.
25 Maka'ase'-ase' isab ka'am ya mag'ssohan ma buwat-tina'an,
sabab aniya' waktu ma sinosōng lingantu du kam.
Maka'ase'-ase' isab ka'am magtittowa ilu,
sabab aniya' waktu ma sinosōng magkasusahan kam maka magkarukka'an.
26 Maka'ase'-ase' ka'am bang kam sinanglitan e' a'a kamemon,
sabab ya du saga a'a maglaku-laku in sigām nabi.
Bay du isab sigām sinanglitan e' ka'mbo'-mbo'anbi.”

Lasa ma Palbantahan
(Matiyu 5:38-48; 7:12)

27 Amandu' gi' si Isa, yukna, “Ya na itu pah'llingku ma ka'am sasuku kam akale ma aku, kalasahinbi bantabi. Hinangunbi ahāp ma saga a'a ab'nsihan ka'am.
28 Amu'-amu'inbi kahāpan min Tuhan sasuku anukna'an ka'am. Sambahayanginbi sasuku angala'at ka'am.
29 Abila aniya' anampak ka'a ma baihu'nu dambila', patampalun isab dambila' panampakanna. Abila aniya' angagaw badju'nu, pangahilasun sampay kamisitanu.
30 Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka bang aniya' ganta' angā' palsuku'annu da'a na pa'nde'in pabalik.
31 Ai-ai kabaya'anbi nihinang ma ka'am e' a'a kasehe'an, ya na he' subay hinangunbi ma sigām.
32 “Bang hal a'a alasahan ka'am ya kalasahanbi, angay kam subay tinungbasan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at, alasa du ma sasuku alasahan sigām.
33 Damikiyanna, bang hal a'a bay makatabangan ka'am ya tabanganbi, angay kam subay binuwanan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at, buwattē' du isab addat sigām.

34 Bang ya sadja pautanganbi a'a tantu amayad, angay
kam subay aholat pinahala'an? Sabab minsan a'a ala'at
amaindam du ma sehe' sigām ala'at, bang pa'in tantu
binayaran.
35 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am," yuk si Isa.
"Kalasahinbi bantabi maka tabanginbi sigām. Bang aniya'
angutang ni ka'am, pautanginbi minsan halam aniya' bayad
niholat. Jari aheya pahala' panungbas ka'am ati manjari na
kam anak Tuhan Mahatinggi. Sabab ahāp kajarihan Tuhan
minsan ma saga a'a ala'at, minsan ma a'a mbal magsukul.
36 Subay kam ma'ase', buwat ka'ase' Mma'bi Tuhan."

Pasal Panoway ma Pagkahi
(Matiyu 7:1-5)

37 "Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan.
Da'a pat'kkahunbi dusa ni a'a kasehe'an bo' kam mbal
pinat'kkahan dusa e' Tuhan. Ampununbi pagkahibi bo' kam
niampun isab e' Tuhan.
38 Amuwan kam ma kasehe'anbi ati aniya' pamuwan
ka'am e' Tuhan. Ya sapantun t'ppongan aheya bang
tinumpahan ni deyom pangisihanbi. Minsan nirasok,
minsan pinaponod, mbal paisi sabab hekana. Hatina ai-
ai pan'ppongbi ma sehe'bi ya du isab pan'ppong Tuhan ma
ka'am."
39 Binissala e' si Isa dakayu' kissa pamaralil. Yukna ma
saga a'a, "Bang buta angambit sehe'na buta, tantu sigā
karuwangan ahūg ni deyom lowang.
40 Halam aniya' mulid palanga min guruna. Sagō' in mulid
kamemon, bang atammat na pangadji'na, magsali' du maka
guruna.
41 "Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk
kayu ma deyom mata sehe'bi ati mbal tananambi batang
kayu ya ma matabi?
42 Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi ma sehe'bi,
'Tabiya', la'ananta bukbuk min matanu ilu,' bo' pa'in halam
tananambi batang kayu ya ma matabi! Maglaku-laku
kam in ka'am ilu halam taga-sā'! La'aninbi gi' dahū ya
batang kayu ma matabi, manjari asawa pang'nda'bi ati
makala'anan kam bukbuk kayu min mata sehe'bi."

Pasal Kayu maka Buwa'na
(Matiyu 7:16-20; 12:33-35)

43 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Bang saupama kayu ahāp,
mbal amuwan buwa' ala'at. Damikiyanna isab bang kayu
ala'at suligna, mbal amuwan buwa' ahāp.
44 Kinata'uwan asal kayu min buwa'na. Mbal kita angā'
buwa' igira min puhung atawa buwa' anggul min sampinit.

45 Buwattē' du isab ma manusiya', sali' dalil kayu. Bang
a'a ahāp addatna makapaluwas iya bissala ahāp ma sabab
kahāpan ya bay tau'na ma deyom atayna. Sagō' bang a'a
ala'at, luwal kala'atan ya pinaluwas e'na sabab ala'at ya
tatau'na ma deyom atayna. Ai-ai ma deyom atay manusiya',
ya na he' paluwas min bowa'na."

Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'
(Matiyu 7:24-27)

46 "Angay yukbi in aku Panghū'bi, bo' pa'in mbal hinangbi
panoho'anku ma ka'am?
47 Sasuku pi'itu ni aku bo' akale ma pandu'ku sampay
ameya', pahatita kam bang buwattingga kahālanna.
48 A'a inān sali' hantang a'a maghinang luma'. Niosolan
hāgna ma diyata' batu. Aubus pa'in nihinang, angandunuk
kasapa'an ati sinampoyakan luma' inān sagō' mbal tajogjog
sabab ahogot asal osolanna.
49 Bang a'a isab akale ma pandu'ku bo' mbal ameya', ya
dalilna a'a maghinang luma' ma halam ahogot paosolanna.
Bang luma' ina'an-i taluwa' dunuk ah'bba' magtūy, abu-
langkayat to'ongan."

7

Pangandol Kapitan ya Bangsa Rōm
(Matiyu 8:5-13)

1 Aubus pa'in kamemon bissala si Isa itu ma saga a'a,
pasōd iya ni deyom da'ira Kapirnaum.
2 Na, aniya' maina'an dakayu' kapitan bangsa Rōm taga-
sosoho'an kalasahanna. Asaki na sosoho'an itu, song na
magkamamatay.
3 Makakale pa'in kapitan pasal si Isa, magtūy aniya'
pagmatto'ahan bangsa Yahudi pinapina'an e'na ni si Isa
angamu' pinauli' sosoho'anna e'.
4 Manjari pasampay saga pagmatto'ahan inān ni si Isa
bo' anganjunjung to'ongan, yuk-i, "Patut subay tabangannu
kapitan itu,
5 sabab amagay to'ongan iya ma bangsatam Yahudi, maka
iya ya bay magbaran anganggastuhan langgaltam."
6 Jari ameya' si Isa ma sigām. Asekot pa'in iya ni luma',
sinoho' e' kapitan saga bagayna amowahan si Isa lapal, yuk-
i, "Tuwan, da'a ka amalu'ug di-nu pasampay pi'itu sabab
mbal aku tōp amapi'itu ka'a ni luma'ku.
7 Bangsahan to'ongan ka angkan pikilku in aku mbal tōp
anampang ka'a magbaran. Sagō' angalapal sadja ka minnilu
ati kauli'an du sosoho'anku itu.

8 Minsan aku, biyaksa aku pinagbaya'an e' a'a min
diyata'anku maka aniya' isab sundalu pagbaya'anku. Bang
soho'ku dangan pehē', pehē' du iya. Bang soho'ku dangan
pi'itu, pi'itu du iya. Damikiyanna bang aniya' pahinangku
ma saga sosoho'anku, magtūy du nihinang e' sigām."
9 Pagkale pa'in pah'lling kapitan inān e' si Isa, ainu-
inu iya. Jari palingi' iya ni saga kaheka'an a'a ya paurul
min buli'anna. Yukna ma sigām, "Haka'anta kam, minsan
ma deyom bangsatam Isra'il, halam aku bay makabāk a'a
buwattitu kosog imanna."
10 Jari amole' na saga a'a bay sinō' e' kapitan. Pagt'kka
sigām ni luma', ta'nda' e' sigām sosoho'an inān kauli'an na.

Anak Balu D'nda Pinakallum e' si Isa

11 Mbal at'ggol minna'an pehē' si Isa ni dakayu' kaluma'an
niōnan Nain. Sinehe'an iya e' saga mulidna maka ba'anan
saga a'a kasehe'an.
12 Makasekot pa'in iya ni lawang ya pasōran kauman
inān, aniya' maina'an saga a'a ananggung patay a'a, binowa
paluwas ni pagkubulan. L'lla ya amatay he', anak tunggal
dakayu' balu d'nda. Jari aheka a'a min kaluma'an inān bay
pabunyug angubul.
13 Na, pag'nda' pa'in Panghū' Isa ma d'nda itu, magtūy iya
t'kkahan ase'. Yukna ma d'nda inān, "Da'a ka anangis."
14 Puwas e' pasōng si Isa ni tanggungan bo' ntananna,
angkan pahogga' saga a'a ananggung e'. Ah'lling si Isa,
yukna, "Oto', punduk ka!"
15 Magtūy allum pabalik a'a amatay he'. Punduk iya maka
e'na amissala, ati sinōngan iya e' si Isa ni ina'na.
16 Sinōd tāw saga a'a maina'an kamemon maka sinangli-
tan Tuhan e' sigām, yuk-i, "Aniya' na nabi abarakat palahil
pi'itu. Makapi'itu na Tuhan anabangan kitam saga a'a
suku'na."
17 Manjari ya habal pasal bay hinang si Isa itu pasaplag na
pa'in ma kaluha'an lahat Yahudiya, sampay ma sakalibutna.

Panilaw e' si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 11:2-19)

18 Na, kahaka'an si Yahiya e' saga mulidna pasal
pakaradja'an itu. Jari nilinganan e'na duwangan mulidna,
19 sinoho' pehē' ni Panghū' Isa. Sinō' sigā atilaw iya
bang iya bahā' bay pinagbissala pi'itu ni dunya, atawa bang
aniya' gi' saddī nilagaran.
20 Jari pagt'kka duwangan itu ni si Isa, yuk sigā, "Sinō'
kami pi'itu e' si Yahiya Magpapandi sabab aniya' tilawna
ni ka'a. Ka'a bahā' ya pinagbissala pi'itu ni dunya? Atawa
aniya' gi' saddī min ka'a subay lagaran kami?"

21 Na, ma waktu ina'an-i aheka a'a kauli'an e' si Isa ya
lamma maka saki sigām indaginis, maka aheka bay ka-
paluwasan saitan. Aheka isab saga a'a buta bay tapa'nda'na
pabīng.
22 Manjari sinambungan e' si Isa duwangan mulid si
Yahiya he'. Yukna, “Pabīng kam pehē'. Haka'inbi si Yahiya
pasal ai-ai ta'nda'bi maka takalebi maitu. Saga a'a bay buta
maka'nda' na. A'a bay pengka' makal'ngngan na to'ongan.
A'a bay ni'ipul tapalanu' na. A'a bay bisu makakale na,
maka a'a bay amatay tapakallum na pabīng. Sampay a'a
kulang-kabus kanasihatan na lapal ahāp.
23 Aheya du kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa piki-
lanna ma aku.”
24 Makala'an pa'in minnē' saga sosoho'an si Yahiya he',
amissala si Isa ni kaheka'an a'a inān pasal si Yahiya.
Yukna, “Ai bahā' bay pihabi, ya angkan kam bay pehē'
ni lahat paslangan? Kabaya'anbi bahā' ang'nda' dakayu'
a'a sapantun dansolag parang-parang, tabowa pap'llay e'
baliyu?
25 Bang ngga'i ka he'-i, ai bahā' bay nda'bi pehē'? A'a
bahā' magsin'mmek ahalga'? Marai' ngga'i ka, sabab bang
a'a magsin'mmek buwattē' maka magpalasahan to'ongan,
ina'an sigām ma deyom astana'.
26 Haka'in aku to'ongan bang ai bay nda'bi pehē'? Dakayu'
nabi bahā'? Aho', b'nnal nabi, sagō' labi gi' min saga nabi
kamemon.
27 Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma deyom Kitab,
ya yuk-i,

‘Itiya' sosoho'anku, yuk Tuhan.
Soho'ku iya parahū min ka'a,
bo' supaya sakapanna lān palabayannu.’
28 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “si Yahiya Magpapandi itu
halam aniya' abangsa saddī min iya ma deyom binangsa
manusiya'. Sagō' sai-sai ma deyoman pagparinta Tuhan,
minsan a'a areyo' kapaga'ana, alanga lagi' min si Yahiya.”

29 Saga a'a kamemon bay akale to'ongan ma si Isa, ya
lagi'na saga maga'ā' sukay parinta. Angaho' sigām in
kahandak Tuhan asal abontol, ya angkan sigām bay pinandi
taubat e' si Yahiya.
30 Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru apanday ma sara'
agama, mbal bilahi pinandi taubat e' si Yahiya sabab sinulak
e' sigām ya pamat'nna' Tuhan ma sigām.

31 Amissala gi' si Isa, yukna, “Ai pamaralilanku saga a'a
ahil jaman itu? Ai pamasali'an sigām?

32 Sali' sigām hantang onde'-onde' magtingkō'an ma ha-
laman tabu' magpangongka'. Angalingan saga onde' min
dambila' ni kasehe'an sigām, yuk-i,
‘Oy! Ka'am ilu! Bay kami angalisagan ka'am
sagō' halam kam magpangigal!
Bay kami magsindilan sagō' halam kam ameya' magtangis.’
33 Ka'am ilu sali' sapantun onde' mbal tasulut. Bay pi'itu si
Yahiya Magpapandi, a'a magpupuwasa maka mbal anginum
inuman makalango. Jari pah'llinganbi iya in iya kono' sinōd
saitan.
34 Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu amangan maka
anginum. Magtūy aku pah'llinganbi. Yukbi, ‘He! Nda'unbi
a'a itu, dahaga'! Panginginum! Magbagay iya maka saga a'a
maga'ā' sukay parinta maka a'a baldusa kasehe'an.’
35 Sagō',” yuk si Isa, “kata'uwanbi na min sasuku ameya' ma
Tuhan in pangita'una taluwa' sadja.”

Si Isa Nihulmat e' D'nda Dusahan

36 Aniya' dakayu' a'a Parisi bay amowa si Isa amangan ma
luma'na. Jari pehē' si Isa ati aningkō' ma pagkakanan.
37 Na, aniya' dakayu' d'nda ma lahat inān ala'at asal
hinangna. Makata'u pa'in iya in si Isa ina'an amangan
ma luma' Parisi, pina'an iya amowa bingki'-bingki' bay
nihinang min batu pote', isihan ns'llan pahamut.
38 Pina'an iya an'ngge min bukutan si Isa, ma tongod
tape'na. Anangis na pa'in iya sampay abase' na tape' si Isa
e' bohe' matana. Sinapuhan e'na maka bu'unna, siniyum
isab e'na tape' si Isa bo' yampa binu'usan e'na maka ns'llan
pahamut e'.
39 Ta'nda' pa'in itu e' Parisi ya bay amowa si Isa amangan,
yukna ma deyom atayna, “Bang si Isa itu nabi to'ongan bay
du kata'uwanna bang sai d'nda ya ang'ntanan tape'na itu.
Bay kata'uwanna in d'nda itu asal dusahan.”
40 Sinambungan iya e' si Isa. “Simun,” yukna, “aniya'
pah'llingku ni ka'a.”
“Aho', Tuwan Guru, pah'llingun kono',” yuk si Simun.
41 Amissala si Isa, yukna, “Aniya' duwangan a'a taga-utang
sali'-sali' ma a'a pangutangan. Dangan inān taga-utang lima
hatus pilak, dangan taga-utang limampū'.
42 Sali'-sali' sigām mbal makabayad angkan pinapasan
utang sigām e' a'a bay pangutangan he'. Na,” yuk si Isa
ma si Simun, “bang ma ka'a, ingga ma a'a duwangan e' ya
aheya lasana ma a'a bay pangutangan sigām?”
43 Anambung si Simun, yukna, “Bang ma aku, ya a'a bay
pinapasan utang aheya.”
“Tauwa' sambungnu ilu,” yuk si Isa.

44 Jari niharap d'nda e' si Isa ati ah'lling iya ni si Simun,
yukna, “Ta'nda'nu d'nda itu? Makasōd pa'in aku ni luma'nu
insini', halam aku bay sakapannu bohe' pangose' tape'ku.
Sagō' d'nda itu bay angose'an tape'ku maka bohe' matana,
ati sapuhanna maka bu'unna.
45 Halam aku bay siyumnu, sagō' d'nda itu, sangay min
kapi'ituku, halam bay pahali aniyum tape'ku.
46 Halam bay ns'llanannu kōkku pagaddatnu ma aku,
sagō' d'nda itu bay amu'usan ns'llan ahalga' ma tape'ku.
47 Angkan buwattitu pangahakaku ma ka'a, aheya lasa
d'nda itu ma aku sabab ta'ampun dusana aheka. Bang a'a
akulang dusana niampun, kulang du isab lasana.”
48 Jari ah'lling si Isa ni d'nda, yukna, “Niampun na
paldusahannu.”
49 Minnē' saga sehe' si Isa magsalu inān anagna' magtilaw-
tilawan di-sigām, yuk-i, “Sai bahā' a'a itu angampun saga
dusa?”
50 Sagō' ah'lling si Isa ni d'nda inān, yukna, “Apuwas du ka
min mulka' Tuhan ma sabab pangandolnu ma aku. Palanjal
na ka ma halam aniya' kasusahannu.”

8

Saga D'nda ya Parongan ma si Isa

1 Mbal at'ggol minnē', nilatag e' si Isa saga da'ira maka
kaluma'an anganasihat lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan.
Ameya' ma iya mulidna kasangpū' maka duwa,
2 maka aniya' isab saga d'nda parongan. Kasehe'an saga
d'nda itu bay kapaluwasan saitan e' si Isa, kasehe'an bay
kauli'an saki sigām. Ina'an si Mariyam, d'nda min Magdala
ya bay kapaluwasan saitan pitu' hekana.
3 Ina'an isab si Joanna h'nda si Kusa, ya alanga kapatutna
ma deyom astana' sultan Herod, maka ina'an si Susanna,
maka aheka gi' saga d'nda saddī. Saga d'nda he' bay
angatasan disi Isa.

Paralilan Pasal Panabod Bigi-tinanom
(Matiyu 13:1-9; Markus 4:1-9)

4 Na, aheka saga a'a min ba'anan kauman patimuk na
pa'in pehē' ni si Isa. Pasalta, binissalahan sigām kissa
paralilan. Yukna,
5 “Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran
bigi-tinanom. Pagsabodna itu aniya' bigi-tinanom kasehe'
apakpak ni bihing lān, sagō' gini'ik e' a'a maglaulabay maka
tinittuk e' saga manuk-manuk sampay halam na aniya'
takapin.

6 Aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' kabatuhan.
Makatomo' pa'in, al'kkas alanos sabab tana' he' halam aniya'
bohe'na.
7 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni t'ngnga'
sagmot itingan ati katalungan* tinanom sabab magbeya'
patomo' maka sagmot e'.
8 Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp, ati
ahāp tomo'na. Pasōng amuwan buwa' lumandu'an hekana.
"Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, ikutunbi
to'ongan."
9 Tinilaw si Isa e' saga mulidna bang ai hati kissa ya bay
pamaralilna inān.
10 Anambung iya, yukna, "Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo'
supaya tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'ana, ya
halam bay pinata'u e'na ni manusiya' kasehe'. Sagō' saga a'a
kasehe'an inān subay kinissahan saga kissa pamaralilan,
ati ninda' sadja e' sigām sagō' mbal pasobsob ni deyom
pikilan sigām.
Kinale e' sigām sagō' mbal tahati.
11 "Na," yuk si Isa, "ya na itu hati kissa bay pamaralilku
he'. Ya bigi-tinanom inān, ya na palman Tuhan.
12 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni lān inān, ya dalilna
saga a'a makakale palman Tuhan. Manjari pina'an nakura'
saitan angagaw palman min deyom pikilan sigām bo'
supaya sigām mbal am'nnal ati mbal alappas.
13 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan inān,
ya dalilna saga a'a makakale ma palman Tuhan. Magtūy
sigām kinōgan anaima' lapal palman e' sagō' mbal an-
ganggamut palalom ma deyom atay sigām. Dai'-dai' du
pagkahagad sigām. Ta'abut pa'in sigām sinasat e' nakura'
saitan, magtūy sigām ang'bba min bay pagkahagad sigām.
14 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni sagmot itingan inān, ya
dalilna saga a'a makakale ma palman Tuhan. Sagō' alimbit
pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in
ahalga' ma sigām saga pangalta' maka napsu sigām. Sali'
sigām dalil tinanom katalungan, mbal magkato'a buwa'na.
15 Manjari ya bay sinaboran ni tana' ahāp inān, ya dalilna
saga a'a akale ma palman Tuhan magatay pote'. Tinau' e'
sigām ma deyom itikad maka atuyu' sigām ameya'an iya.
Jari palman inān sali' dalil tinanom amuwan buwa' ma
deyom atay, hatina ahāp kamaujuranna."

Palita'an Tinambunan
(Markus 4:21-25)

---

* **8:7 8:7** Katalungan: atawa 'kasembolan'.

16 Amandu' gi' si Isa, yukna, “Halam aniya' a'a
amakeyat palita'an bo' yampa sa'obanna maka undam
atawa pat'nna'na ma deyo' kantil. Tantu subay pinat'nna'
e'na ma diyata' papaganna bo' ta'nda' sawana e' sasuku
pasōd ni deyom luma'.
17 Sabab ai-ai tinapukan ma buwattina'an pinaluwas du
ma sinosōng, maka ai-ai nilimbungan ma buwattina'an
tahati du ma waktu sinōng.
18 Angkan subay kalehunbi pahāp sabab sai-sai aniya'
kata'una, kin'nnopan gi' ma iya. Saguwā' sai-sai mbal
makahati, kinulangan lagi' bay panghatina.”

Ina' si Isa maka Danakanna L'lla
(Matiyu 12:46-50; Markus 3:31-35)

19 Manjari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga
danakanna l'lla sagō' mbal sigām makasekot ni iya ma
sabab kaheka a'a.
20 Aniya' anambukuhan si Isa, yukna, “Tuwan, ina'an
ina'nu maka saga danakannu an'ngge ma luwasan, bilahi
mag'nda' maka ka'a.”
21 Ah'lling si Isa ni saga a'a maina'an, yukna, “Sai-sai akale
ma palman Tuhan maka ameya', sigām ya ina'ku maka
dauranakanku.”

Kapagagi si Isa ma Baliyu maka Goyak
(Matiyu 8:23-27; Markus 4:35-41)

22 Pagabut llaw dakayu', paruwa' si Isa maka saga
mulidna ni bayanan. Yukna ni sigām, “Sūng kitam pauntas
ni dambila' danaw e'.”
23 Aleha pa'in sigām, tatuli si Isa. Sakali itu aniya' hunus
parugpak ni danaw inān. Sōng-sōng na sigām abuhaw
sabab sinampoyakan e' goyak, maka aheya kapiligduhan
sigām.
24 Pasekot ni si Isa saga mulidna amati' iya. “O Tuwan!
Tuwan!” yuk sigām, “Abuhaw na kitam!”
Jari pabungkal si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka
goyak inān pahondong. Saru'un-du'un du pahali, ati t'ddo'
na to'ongan.
25 Puwas e' ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Angay?
Mbal kam bahā' angandol ma aku?”
Sagō' tināw sigām maka ainu-inu angkan sigām magtilaw-
tilawan di-sigām, yuk-i, “Sai bahā' a'a itu? Tasoho'na baliyu
maka goyak ati bineya' iya.”

Kauli'an A'a Sinōd Saitan
(Matiyu 8:28-34; Markus 5:1-20)

26 Manjari palanjal sigām sampay makatandan ni lahat
bangsa Gerasa, ya ma anggopan lahat Jalil.

27 Pagdeyo' pa'in si Isa, sinampang iya e' a'a min da'ira
inān, a'a sinōd saitan. At'ggol na iya halam magsin'mmek
atawa pat'nna' ma deyom luma' sagō' lowang kubul ya
pat'nna'anna na pa'in.
28 Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa, angolang iya pakosog
maka pasujud ma dahuanna. Akosog pangalinganna,
yukna, "O Isa, Anak Tuhan Mahatinggi! Ai kabaya'annu min
aku? Angamu' aku junjung ni ka'a, da'a aku binasahun."
29 Angkan buwattē' junjungna sabab in saitan ma deyom
baranna inān bay sinō' e' si Isa paluwas. Araran asal a'a
inān pagkasangonan saitan. Minsan nihengkotan tape'-
tanganna maka kilikili, nijagahan isab e' saga a'a, ab'kkat
sadja e'na ati binowa iya e' saitan maglunsul ni lahat halam
maga'a.
30 Jari tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Sai ōnnu?"

Yuk sambung saitan inān, "Ōnku Laksa'an." Sabab aheka
saitan bay pasōd ni deyom baran a'a inān.
31 Anganjunjung saga saitan e' ni si Isa bang pa'in sigām
mbal papehē'na ni deyom nalka'.

32 Ma jadjahan ina'an aniya' ba'anan bawi, aheka
to'ongan, magkakan ma lorosan būd. Na, angamu'-ngamu'
saga saitan inān ma si Isa bang makajari pinasōd ni deyom
saga bawi he' ati pinaba'id sigām e'na.
33 Jari paluwas saitan min baran a'a inān bo' pasōd
ni bawi. Magtūy maglumpat paragan saga bawi he'
min pampang tudju ni deyom danaw bo' yampa alembo
kamemon.
34 Pag'nda' itu e' saga a'a bay angipat bawi he', paragan
sigām pehē' ni da'ira maka ni kaluma'an deya, angahaka'an
saga a'a maina'an.
35 Jari pina'an sigām ang'nda' bang ai bay paniya' inān.
Pagt'kka sigām ni tongod si Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan
aningkō' maina'an ma bihing tape' si Isa. Magsin'mmek na
iya maka ahāp na akkal-pikilanna. Manjari tināw sigām.
36 Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' bang
buwattingga iya bay kauli'an.
37 Manjari saga a'a min kalahat-lahatan Gerasa inān
kamemon angamu' ma si Isa bang pa'in iya ala'an minna'an
sabab mbal kasandalan tāw sigām. Angkan paruwa' si Isa
ni bayanan bo' pauntas parambila'.

38 A'a bay kapaluwasan saitan e' angamu' ameya' ma si
Isa sagō' pinapole' iya. Yuk si Isa ma iya,
39 "Amole' na ka ni luma'nu. Haka'in saga a'a maina'an
pasal hinang aheya bay tahinang e' Tuhan ma ka'a." Man-

jari ala'an minnē' bo' angalatag deyom da'ira he' angahaka pasal bay tahinang ma iya e' si Isa.

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Matiyu 9:18-26; Markus 5:21-43)

40 Na, makatandan pa'in si Isa ni dambila' danaw, kinōgan saga a'a maina'an anampang iya sabab nilagaran iya.
41 Sakali itu, aniya' pina'an ni iya dakayu' nakura' langgal ma lahat inān, ōnna si Jayrus. Pasujud iya ni si Isa angamu' iya pehē' ni luma'na,
42 sabab aniya' anakna d'nda dakayu'-kayu', sangpū' maka duwantahun umulna, song magkamamatay. Jari ameya' si Isa ma iya.

Na, ma labayan pa'in si Isa tudju ni luma' nakura' inān, kasigpitan iya e' ba'anan a'a.
43 Aniya' ma kaheka'an a'a inān dakayu' d'nda sakihan. Sangpū' na maka duwantahun halam atitis paglaha'na. Aubus na sīnna kamemon panamba doktol sagō' halam aniya' makapauli'.
44 Pasekot iya min buli'an bo' ama'abut tanganna ni tōng s'mmek si Isa. Saru'un-du'un magtūy pahondong paglaha'na.
45 Ah'lling si Isa, yukna. “Sai bay ang'ntanan aku?”

Amalilu saga a'a inān kamemon. Yuk si Petros, “Tuwan, kaheka a'a ma sakalibutnu maggipit ni ka'a, atilaw gi' ka?”
46 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, “Aniya' bay ang'ntanan aku sabab tananamku aniya' barakat paluwas min baranku.”
47 Sakali itu, pagka kinata'uwan e' d'nda in hinangna kasakupan na, pehē' iya pasujud ni atag tape' si Isa maka e'na amidpid. Minsan aheka a'a makakale, nihaka'an e'na si Isa bang angay iya bay ama'abut tanganna ni iya, maka pasal sakina kauli'an magtūy.
48 Yuk si Isa ni iya, “Arung, kauli'an na ka ma sabab pangandolnu ma aku. Palanjal ka ma halam aniya' kasusahan.”
49 Manjari itu, hinabu si Isa amissala ni d'nda, aniya' a'a at'kka pina'an min luma' si Jayrus. Yukna ni si Jayrus, “Amatay na anaknu. Da'a pamale'un guru ilu!”
50 Sagō' takale llingna itu e' si Isa ati yukna ni si Jayrus, “Da'a ka tināw. Magparassaya sadja ka. Allum du anaknu.”
51 Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, halam aniya' bay tugutanna magbeya' maka iya pasōd, luwal si Petros, si Yahiya, si Yakub, maka matto'a onde'.
52 Magtangisan maka magolang asal saga a'a maina'an kamemon. Sagō' nilāng sigām e' si Isa, yukna, “Da'a kam magtangis. Halam amatay onde' itu. Hal iya atuli!”

53 Pinagtittowahan iya e' sigām sabab kasakupan e' sigām
amatay na onde'.
54 Jari binalutan e' si Isa tangan onde' bo' yampa
pinatanog suwalana, yukna, “Arung, punduk ka.”
55 Sakali pabalik nyawana ati pabuhat magtūy. Sinoho'
iya e' si Isa subay pinakan.
56 Ainu-inu to'ongan matto'ana sagō' sinō' sigām e' si Isa
da'a angahaka ni sai ni sai pasal ina'an-i.

9

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Matiyu 10:5-15; Markus 6:7-13)

1 Na, tapatimuk pa'in e' si Isa mulidna kasangpū' maka
duwa buwananna sigām kawasa pamala'an saitan min
deyom baran a'a sampay amauli' saki indaginis.
2 Puwas e' sinō' sigām pal'ngngan magnasihat pasal
pagparinta Tuhan ma manusiya'. Sinō' sigām amauli' isab
sasuku taluwa' saki.
3 Yukna ni sigām, “Da'a kam amowa ai-ai ma
pal'ngngananbi. Da'a kam amowa tungkud atawa puyu'
pamowahan ai-aibi atawa lutu' atawa sīn. Da'a isab kam
amowa badju' pasalinanbi.
4 Maingga-maingga lahat kat'kkahanbi, bang kam sinag-
ina e' a'a sinō' pariyata' ni luma'na, subay kam pahanti'
maina'an sat'ggolbi ma kaluma'an ina'an-i.
5 Bang ganta' aniya' kaluma'an papehē'anbi, bo' a'ana
inān mbal magaddatan ka'am, ala'an kam minna'an. Pas-
pasinbi dahū bagunbunna min tape'bi tanda' saksi' in ka'am
apuwas min sigām.”
6 Manjari magl'ngnganan na saga mulid si Isa angalatag
kalahat-lahatan. Pi'ingga-pi'ingga pat'kkahan sigām, pinag-
nasihat e' sigām lapal ahāp maka pinauli' e' sigām saga a'a
asaki.

Asasaw Pikilan si Herod
(Matiyu 14:1-12; Markus 6:14-29)

7 Manjari itu takale e' si Herod, ya ang'ntan pagparinta
ma lahat Jalil, pasal pakaradja'an itu kamemon. Asasaw
pikilanna sabab magsaddī-saddī pangupama saga a'a. Bang
ma a'a kasehe' si Yahiya Magpapandi ko' inān, allum na
pabīng min kamatayna.
8 Bang ma kasehe' nabi Elija ko' inān panyata' pi'itu ni
dunya. Bang ma kasehe' isab, dakayu' nabi ko' inān bay ma
masa awal, bo' allum na pabalik.

9 Yuk si Herod, “Si Yahiya bay sō'ku pinonggolan kōkna.
Daka sai a'a ya takaleku pinagbissala itu.” Sakali pasulay
na pa'in si Herod amowa mag'nda' maka si Isa.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Yahiya 6:1-14)

10 Na, saga a'a bay kawakilan e' si Isa pabīng na ni iya
min kal'ngnganan sigām. Nihaka'an iya pasal kamemon bay
tahinang sigām. Manjari binowa sigām e' si Isa pina'an ni
da'ira Betsaida, sigām-sigām sadja.
11 Makata'u pa'in ba'anan a'a inān bang pi'ingga si Isa,
magtūy sigām paturul ma iya. Sinagina sigām e' si Isa ati
pandu'anna sigām pasal pagparinta Tuhan. Pinauli' isab
sasuku taga-saki.
12 Sōng pa'in pas'ddop llaw, pehē' ni iya mulidna
kasangpū' maka duwa. Yuk sigām, “Sō'un lagi' ba'anan
a'a itu pehē' ni saga kaluma'an ma katilibutta itu, maka
ni luma' saga a'a maghuhuma, bo' supaya sigām amiha
balanja' maka pahanti'an. Sabab halam aniya' luma' ma
lahat itu.”
13 Sagō' anambung si Isa ma saga mulidna, yukna, “Ka'am
na amakan sigām.”
Yuk sigām, “Lima du tinapay ma kami maka duwa du
daing. Luwal bang kami pehē' am'lli tinapay pamakan
ba'anan a'a itu!”
14 (Aniya' saga limangibu bang hal l'lla ni'itung.)
Yuk si Isa ni saga mulidna, “Sō'unbi sigām magtingkō'an
limampū'-limampū' ma datumpuk.”
15 Aubus pa'in sigām pinatingkō' kamemon,
16 niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing e'.
Pahangad iya ni langit bo' yampa magsukul ni Tuhan.
Puwas e' pinagpōng-pōng e'na kinakan inān bo' sōnganna
ni saga mulidna pinagtopod-topod ma saga a'a inān.
17 Magkakan sigām kamemon sampay mag'ssohan na.
Pagubus sigām amangan, tinipun e' saga mulid si Isa
kapinna, aniya' sangpū' maka duwa ambung aheya ap'nno'.

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Matiyu 16:13-19; Markus 8:27-29)

18 Aniya' dakayu' llaw, sabu pa'in si Isa dangan-danganna
angarap ni Tuhan, pehē' ni iya saga mulidna. Tinilaw sigām
e'na, yukna, “Sai kono' aku, bang ma pangupama saga a'a?”
19 Yuk sambung saga mulid e', “Bang ma a'a kasehe'an
ka'a kono' si Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in
ka'a nabi Elija, maka bang ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi
ka bay ma masa awal, allum na pabīng.”

20 “Na, bang ma ka'am,” yuk si Isa. “Ai yukbi? Sai sa aku itu?”

Anambung si Petros, yukna, “Ka'a ya Al-Masi ya tapene' e' Tuhan.”

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:20-28; Markus 8:30—9:1)

21 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna sinō' da'a angahaka ni sai bang sai iya.
22 Yukna isab ni sigām, “Aku itu, Anak Manusiya', pinat'kkahan kabinasahan aheka. Pinagin'mbal du isab aku e' saga pagmatto'ahan maka e' saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinapatay du aku sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku pabīng.”

23 Jari ah'lling si Isa ni sigām kamemon, yukna, “Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku, subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Kahaba' llaw subay tanggungna hāgna pamapatayan iya. Minnē' iya makajari ameya' ma aku.
24 Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, bo' lilla' isab amatay ma sababku, makabāk du iya kallum kakkal.
25 Sababna,” yuk si Isa, “bang aniya' a'a ganta' kaniya'an alta' deyom dunya kamemon, aheya lugi'na bang halam aniya' kallumna kakkal, maka bang iya amutawan min Tuhan.
26 Sai-sai aiya' angahaka patampal in iya suku'ku maka pandu'ku ya pameya'anna, jari aku itu, Anak Manusiya', aiya' isab angakuhan a'a inān ma waktu kapi'ituku pabalik. Pabalik du aku aliput e' sahayaku, maka sahaya Mma'ku Tuhan, sampay sahaya ba'anan mala'ikatna asussi.
27 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am,” yuk si Isa, “aniya' ma ka'am mbal amatay sat'ggol halam ta'nda'na pagparinta Tuhan pinat'nna'.”

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-8; Markus 9:2-8)

28 Na, palabay pa'in saga dapitu' min bay pamissala si Isa inān, binowa e'na si Petros maka si Yahiya maka si Yakub patukad ni diyata' būd bo' angamu'-ngamu' ni Tuhan mahē'.
29 Hinabuna angamu'-ngamu', apinda pangluwahanna maka apote' sidda s'mmekna, landu' makasilaw.
30 Sakali aniya' duwangan l'lla, ya na nabi Musa maka nabi Elija,

31 magpanyata' pina'an aliput e' sahaya, ati magsuli-suli
sigām maka si Isa pasal kamatay ya pamakadal Tuhan ma
iya, ya song kalabayanna ma da'ira Awrusalam.
32 Na, si Petros maka saga sehe'na bay atuli sagō' pagbati'
sigām, ta'nda' e' sigām sahaya si Isa maka a'a duwangan ya
an'ngge ma bihingna.
33 Jari itu, song pa'in ala'an duwangan inān min si Isa,
ah'lling si Petros ma iya, yuk-i, "Tuwan guru, ahāp kami
makamaitu. Angahinang kami t'llu panggung-panggung
pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa
itu, maka dakayu' ma si Elija." (Amūng-mūng sadja iya,
sagō' halam kata'uwanna bang ai kat'nna'an llingna.)
34 Ma sabu pa'in ah'lling si Petros, aniya' gabun patuwa'
angalandungan sigām ati tināw saga mulid inān pagka
kalandungan e' gabun.
35 Aniya' suwala ah'lling min deyom gabun e', yuk-i,
"Anakku ko' itu bay pene'ku. Kalehunbi iya."
36 Paghondong pa'in suwala inān, luwal si Isa la'a ya
ta'nda' e' saga mulid inān. Halam sigām bay ah'lling-h'lling
pasal bay ta'nda' e' sigām inān.

Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 17:14-18; Markus 9:14-27)

37 Pag'llaw dakayu', makalūd pa'in disi Isa min būd inān,
aheka to'ongan a'a pasampang ni iya.
38 Aniya' l'lla angalingan min deyom katimukan inān, yuk-
i, "O Tuwan! Angamu' aku junjung ni ka'a, ka'ase'in kono'
anakku tunggalan itu!
39 Bang pasān sinōd iya saitan. Patagha' sadja iya
angolang, amaspad saga baranna maka anuput-nuput
bowa'na. Landu' iya minula e' saitan, sali' halam aniya'
kahondonganna.
40 Bay amu'ku saga mulidnu itu amaluwas sagō' mbal
tapaluwas e' sigām."
41 Yuk si Isa, "Ka'am saga a'a ma patahunan itu, asā'
pahāp pikilanbi! Halam to'ongan aniya' imanbi! Subay
buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi
bo' yampa kam magkahagad?" Jari ah'lling iya ni mma'
onde', "Bowahun pi'itu anaknu," yukna.
42 Na, sabu pa'in onde' inān binowa ni si Isa, nihantakan
iya ni tana' e' saitan maka pinapaspad. Sagō' pinabukagan
saitan e' si Isa ati pinauli' onde' inān bo' ni'nde'an ni
mma'na.
43 Jari ainu-inu saga a'a maina'an kamemon, pag'nda'
sigām ma kaheya kawasa Tuhan.

Amissala si Isa Pabalik ma Pasal Kamatayna
(Matiyu 17:22-23; Markus 9:30-32)

Hinabu masi magkainu-inuhan saga a'a inān ma saga hinang si Isa kamemon, ah'lling iya ni saga mulidna, yukna,
44 “Pandogahinbi to'ongan ya pamissalaku itu ma ka'am. Aku itu, Anak Manusiya', arai' na sinōngan ni pagbaya'an saga a'a.”
45 Saguwā' in bissala si Isa inān halam tahati e' saga mulidna. Tu'ud nilimbungan hatina min sigām. Mbal isab sigām makatawakkal atilaw iya bang ai hatina bay yukna he'.

Sai ya Katapusan Alanga?
(Matiyu 18:1-5; Markus 9:33-37)

46 Ma llaw dakayu' magjawab saga mulid si Isa bang sai ma sigām ya katapusan alanga.
47 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ma deyom pik-ilan sigām, angkan niā' e'na dakayu' onde'-onde' ariki', pinat'ngge e'na ma bihingna.
48 Yukna ni sigām, “Sasuku anaima' dakayu' onde'-onde' ariki' buwattitu ma sabab ōnku ya pamanyabutanna, baranku ya tinaima' e'na. Maka sasuku anaima' aku, taima'na isab Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya. Sai-sai areyo' pagatayna min kasehe'anna, ya ina'an katapusan alanga.”

Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du
(Markus 9:38-40)

49 Jari ah'lling si Yahiya, yukna, “Tuwan, aniya' ta'nda' kami dakayu' a'a anabbut ōnnu pamaluwasna saitan min deyom baran a'a. Bay iya lāng kami sabab in iya ngga'i ka sehe'tam.”
50 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, “Da'a iya lāngunbi sabab sasuku mbal anagga' ka'am amogbog du.”

Si Isa Mbal Tinaima' e' saga A'a Samariya

51 Manjari itu, pagka song ta'abut na waktu pama'angkat si Isa ni sulga', amanuyu' to'ongan iya pehē' ni Awrusalam.
52 Aniya' saga a'a soho'na parahū min iya, ati pehē' sigām pal'ngngan tudju ni dakayu' kauman ma lahat Samariya anakapan pahanti'anna mahē'.
53 Saguwā' saga a'a ma kauman inān mbal bilahi anaima' si Isa sabab Awrusalam ya patudjuhanna.
54 Kinata'uwan pa'in itu e' duwa mulidna, si Yakub maka si Yahiya, yuk sigām ni si Isa, “Tuwan Panghū', bilahi ka bahā' bang kami anoho' api pahūg min sulga' pangamula saga a'a inān?”

55 Sagō' niharap duwangan itu e' si Isa bo' pah'llinganna.
56 Manjari palanjal sigām minnē' bo' ni kaluma'an saddī.

Saga A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa
(Matiyu 8:19-22)

57 Ma pal'ngnganan pa'in sigām, aniya' dakayu' a'a
amissala ni si Isa, yukna, "Tuwan, bilahi aku ameya' ma
ka'a pi'ingga-pi'ingga papehe'annu."
58 Yuk si Isa ma iya, "Gōm hayop talun aniya'
pat'nna'anna, maka kamanuk-manukan aniya' pugaranna.
Saguwā' aku itu, Anak Manusiya', halam taga-pahanti'an
luggiya'."
59 Ah'lling si Isa ni a'a dakayu', yukna, "Pi'itu ka ameya'
ma aku."
Sagō' magtumagal a'a he', yukna, "Tuwan, paba'irun gi'
aku pabīng ni luma'. Subay na apuwas pangubulku ma
mma'ku bo' yampa aku ameya' ma ka'a."
60 Anambung si Isa, yukna, "Patut bang a'a amatay
pinakubul ma saga a'a kasehe'an ya halam kaniya'an
kallum taptap. Sagō' ka'a, pehē' ka pal'ngngan magnasihat
pasal pagparinta Tuhan."
61 Aniya' isab a'a dangan ah'lling ma si Isa, yukna, "Ameya'
aku ma ka'a, Tuwan, sagō' dūlin aku ama'id min matto'a-
danakanku dahū."
62 Yuk si Isa ma iya, "Bang aniya' a'a magararu ma
humana bo' hal palingi' ang'nda' ni buli'anna, mbal taluwa'.
Damikiyanna bang a'a bilahi ameya' ma aku bo' abimbang
ma ai-ai bay bbahanna he', mbal iya tōp maghinang ma
pagparintahan Tuhan."

10

Pinal'ngngan e' si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

1 Puwas e' aniya' pitumpū' maka duwa a'a saddī kawaki-
lan e' si Isa. Sinō' sigām parahū min iya ni kamemon da'ira
maka kaluma'an ya song papehē'anna. Pinal'ngngan sigām
e'na duwa-duwa magbeya'.
2 Yukna ma sigām, "Saga a'a inān sali' dalil huma atiguma'
na buwa'na. Aluha tana' sagō' kulang a'a magani, angkan
yukku ma ka'am: angamu'-ngamu' kam tabang ni tag-dapu
tana' bo' supaya iya anoho' saga a'a pehē' magani.
3 Na, lum'ngngan na kam. Sali' kam sapantun anak bili-
bili pinapehē' ni t'ngnga' saga ero' talun magpangal'kkob.
4 Da'a kam amowa pitaka atawa puyu' pamowahan ai-aibi
atawa taumpa'. Bang aniya' a'a tasampangbi ma labayan
da'a kam pahogga' magsagina.

5 “Bang aniya' luma' pariyata'anbi pah'llinginbi dahū,
yuk-i, ‘Bang pa'in kam kaniya'an kasannangan!’
6 Manjari bang aniya' pat'nna' ma luma' inān a'a patut
binuwanan kasannangan, kat'kkahan du iya kasannangan
bay pangamu'bi he'. Sagō' bang halam, papelleng ni ka'am
kasannangan e'.
7 Pat'nna' kam ma dakayu' luma' sadja. Da'a kam
magpinda-pinda pat'nna'an. Amangan kam maka anginum
ai-ai pangalabot ka'am e' saga a'a ma deyom luma' he' sabab
bang a'a maghinang, wajib iya binuwanan napakana.
8 “Maingga-maingga kaluma'an kat'kkahanbi, bang kam
sinagina e' saga a'ana, kakanunbi ai-ai pinat'nna'an ka'am
e' sigām.
9 Pauli'unbi saga a'a sakihan mahē' maka haka'anbi
sigām, ta'abut na waktu pagparinta Tuhan.
10 Saguwā' bang aniya' kaluma'an kat'kkahanbi bo' kam
mbal ganta' sinagina e' a'ana, paluwas kam ni lān bo'
pah'llinginbi.
11 Yukbi, ‘Itiya' paspasan kami min tape' kami bagunbun
lahatbi itu, tanda' saksi' in kami apuwas na min ka'am.
Sagō' subay kata'uwanbi in pagparinta Tuhan asekot na.’
12 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “bang ta'abut llaw pan-
gahukum Tuhan ma manusiya' abuhat lagi' hukumanna
ma saga a'a ma lahat ina'an-i min bay hukuman ma lahat
Sodom ma masa awal.”

Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Matiyu 11:20-24)

13 “Allā!” yuk si Isa. “Ka'am saga a'a Korasin maka a'a
Betsaida, maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Aheka
hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am sagō' halam
ikutbi. Bang da'ira Tira maka da'ira Sidun ma masa awal e'
bay pangahinangan saga hinangku makainu-inu itu, tantu
saga a'a maina'an bay pataikut min dusa sigām. Tantu
sigām bay magsin'mmek karut, maka magbusugan di-sigām
abu, tanda' sin pagsusun sigām.
14 Bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan, abuhat lagi'
hukuman ya pinat'kka ni ka'am min bay hukuman ma saga
a'a da'ira Tira maka da'ira Sidun.
15 Ka'am isab a'a Kapirnaum,” yuk si Isa, “ilu kam
magbantug-bantug di-bi in ka'am pinalanga sampay ni
sulga'! Luwal nalka' ya pasampayanbi!”
16 Ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Sasuku anaima'
pandu'bi, sali' aku ya tataima'na. Sai-sai isab anulak ka'am,
sali' aku ya tasulakna. Maka sai-sai anulak aku, tasulakna
Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya.”

Pagbalik ni si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

17 Mbal at'ggol, makabalik na ni si Isa saga mulidna
pitumpū' maka duwa ya bay soho'na pal'ngngan. Landu'
sigām akōd. Yuk sigām ni iya, "Tuwan, minsan saga saitan,
bay ameya' ma panoho'an kami pagsabbut kami ōnnu!"
18 Anambung si Isa, yukna, "Bay ta'nda'ku nakura' saitan
sali' luwa lāt apakpak min b'ttong langit, halam na aniya'
ga'osna.
19 Kabuwanan kam e'ku kawasa bo' kam mbal ainay
minsan tagi'ikbi sowa atawa jalalangking. Taga'osbi isab
kawasa nakura' saitan ya magbabanta, ati halam aniya'
makamula ka'am minsan ai.
20 Sagō' da'a kam magkalasigan ma sabab kapagbaya'anbi
saga saitan. Gom gi' kam magkōg-koyag ma sabab ōnbi wa'i
tasulat e' Tuhan ma deyom sulga'."

Magkōg-koyag si Isa
(Matiyu 11:25-27; 13:16-17)

21 Manjari ma waktu ina'an sinōd kōg si Isa sabab min Rū
Sussi. Yukna ni Tuhan, "O Mma', ka'a ya makapagbaya' ma
sulga' maka ma dunya. Aheya pagsukulanku ni ka'a sabab
in bay limbungannu min a'a taga-pangadji' sampay min a'a
alalom pangita'una, pata'unu na ni saga a'a akulang ta'una.
Aho', Mma', min kōg maka baya'nu angkan buwattē'.
22 "Bay na pangandol ai-ai kamemon ma aku e' Mma'ku.
Halam aniya' makata'uwan Anak Tuhan bang sai iya, luwal
Mma'ku'. Damikiyanna isab, halam aniya' makata'uwan
Mma'ku bang sai iya, luwal aku anakna lissi, sampay isab
sasuku tapene'ku pinata'u."
23 Jari paharap si Isa ni saga mulidna bo' ah'lling ni sigām
sadja. "Aheya kahāpanbi," yukna, "ma sabab paka'nda'bi
pakaradja'an itu.
24 Haka'anta kam, aheka saga nabi maka saga sultan ma
masa awal e' bay bilahi to'ongan ang'nda' pakaradja'an ya
ta'nda'bi ma buwattina'an, sagō' halam ta'nda' e' sigām.
Bilahi isab sigām akale ma ai-ai takalebi itu, sagō' halam
bay makakale."

Kissa Pasal A'a Samariya ya Ahāp Addatna

25 Manjari aniya' dakayu' guru sara' agama pehē' ni si Isa.
Aniya' panilawna ma si Isa panulayan iya, yukna, "Tuwan
Guru, ai subay hinangku bo' supaya aku pinasuku'an
kallum kakkal ni kasaumulan?"
26 Anambung si Isa, yukna, "Ai bahā' tasulat ma deyom
sara' Tuhan, ya bay pang'bba ma si Musa? Ai hatina ya
tabassanu mahē'?"

27 Yuk sambung a'a inān, “Wajib kam alasa to'ongan ma
Panghū'bi Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min deyom ataybi
maka min deyom tawhidbi maka min panahu'anbi maka
min kosogbi. Maka wajib isab kam alasahan pagkahibi
manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi.”
28 “Taluwa' sambungnu,” yuk si Isa. “Hinangun ilu ati
pinasuku'an du ka kallum kakkal ni kasaumulan.”
29 Sagō' guru inān mbal bilahi tara'ug angkan yukna ma si
Isa, “Manjari sai bahā' pagkahiku ya subay kalasahanku?”
30 Anambung si Isa, yukna, “Aniya' dakayu' a'a bangsa
Yahudi palūd min Awrusalam tudju ni da'ira Ariha. Ma
labayan pa'in, nirugpakan iya e' saga mundu. Nila'ugan iya
maka nilangpasan kamemon alta'na sampay s'mmek bay
ma baranna. Ahalol pa'in iya, pinasagaran iya maina'an.
31 Pasalta', aniya' palabay min lān inān dakayu' imam
Yahudi sagō' pag'nda'na ma a'a ahalol e', palikuwad iya min
dambila'.
32 Damikiyanna, aniya' a'a saddī makapina'an, Yahudi isab
min tubu' si Libi, a'a anabangan imam. Sagō' pag'nda'na ma
a'a ahalol e', palikuwad isab iya min dambila'.
33 Puwas e' aniya' dakayu' a'a bangsa Samariya pal'ngngan
min lān ina'an ati ta'abutna a'a ahalol e'. Pag'nda'na, magtūy
iya t'kkahan ase'.
34 Pasekot iya pina'an ati tambalanna pali'na maka ns'llan
maka binu, bo' yampa p'kkosna. Puwas e' pinasakat a'a inān
ma kura'na ati binowa ni luma' paghahanti'an bo' niayura
e'na maina'an.
35 Pagsalung amuwan iya sīn ma tag-dapu luma' he' ati
yukna ma iya, ‘Ayurahin aku a'a itu. Bang ka makagastu
palabi min sīn itu, bayaranku pa'in ma kabalikku pi'itu.’ ”
36 Jari atilaw si Isa ni guru inān, yukna, “Na, ma
a'a t'llungan inān, ingga bang ma pikilannu maghinang
sangkahāpan ma a'a bay kalangpasan e' mundu he'?”
37 Anambung guru, yukna, “Ya a'a dangan ma'ase' ma iya
sampay anabang.”
“Na,” yuk si Isa, “pehē' na ka. Hinangun buwat hinang
a'a inān.”

Si Isa ma Luma' disi Marta maka si Mariyam

38 Manjari itu, makalanjal pa'in disi Isa maka saga
mulidna minnē', at'kka sigām ni dakayu' kaluma'an ati
sinagina iya e' d'nda niōnan si Marta, sinō' pariyata' ni
luma'na.
39 Aniya' danakan si Marta d'nda niōnan si Mariyam. Si
Mariyam iya aningkō' na pa'in ma atag tape' si Isa akale ma
pamandu'na.

40 Si Marta alengog pikilanna sabab kaheka hinangna
magadjal lalabotan, angkan iya pehē' ni si Isa magmahi.
“Tuwan,” yukna, “mbal bahā' ahalga' ma ka'a itiya' aku
pinasagaran e' danakanku magadjal dangan-danganku.
Sō'un iya anabang.”
41 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Ka'a Marta, asasaw ka
maka aheka hinang kasusahannu,
42 sagō' dakayu' du hinang aheya kagunahanna. Ahāp ya
pinene' e' si Mariyam, mbal du kala'anan min iya.”

11

Pamandu' si Isa Pasal Sambahayang
(Matiyu 6:9-13; 7:7-11)

1 Aniya' dakayu' llaw anambahayang si Isa. Aubus pa'in,
ah'lling ni iya dakayu' mulidna, yukna, “Tuwan, pandu'in
kono' kami magsambahayang buwat bay pamandu' si
Yahiya ma mulidna.”
2 Anambung si Isa, yukna, “Bang kam anambahayang
subay buwattitu kal'ngngananna. Yukbi,
‘O Mma' kami Tuhan, bang pa'in pinagaddatan ōnnu e'
kamemon.
Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma manusiya'
kamemon ma dunya itu.
3 Jukupin kami balanja' llaw-llaw.
4 Ampunun saga dusa kami,
sabab ampun kami isab sai-sai makarusa ni kami.
Da'a kami tugutin binowa ni deyom sasat.’ ”
5 Ah'lling gi' si Isa ni sigām, yukna, “Saupama aniya' min
ka'am taga-bagay. Jari pehē' kam tonga' bahangi ni luma'na
bo' yukbi, ‘O bagay, pasambi'un kono' aku tinapay t'llu
solagna,
6 sabab aniya' bagayku dakayu' at'kka baha'u min
l'ngngananna. Ina'an iya ma luma' kami, bo' halam ai-ai
tapamakanku iya.’
7 Sakali anambung bagaybi min deyom luma', yukna, ‘Oy!
Da'a aku sasawun. Ahogot na tambol lawang maka itiya'
na kami magtai'anak maglegehan. Mbal aku makabungkal
amuwanan ka'a ai-ai.’
8 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “minsan buwattē' panam-
bung bagaybi he', tantu iya pabungkal bo' kam buwananna
ai-ai kagunahanbi. Ngga'i ka ma sabab kapagbagaybi, sagō'
ma sabab katuyu'bi angamu'.
9 “Angkan haka'anta kam, angamu'-ngamu' kam ati
binuwanan du kam. Amiha kam ati makabāk du kam.
Mikiukab kam ati niukaban du kam.

10 Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du, sai-sai amiha
makabāk du, sai-sai mikiukab niukaban du.
11 Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an daing e'
anakbi, buwananbi bahā' sowa?
12 Atawa bang amu'na nt'llo, buwananbi bahā' jalalangk-
ing?
13 Ka'am ilu, minsan taga-dusa, ata'u du amuwanan
anakbi ai-ai makahāp. Luba'-lagi'na na Mma'bi ma deyom
sulga' ata'u du amuwanan ka'am Rū Sussi ni sasuku
angamu' ni iya."

Si Isa maka Be'elsebul
(Matiyu 12:22-30; Markus 3:20-27)

14 Aniya' saitan makaumaw pinala'an e' si Isa. Makala'an
pa'in saitan-i, makabissala na a'a bay umaw. Ainu-inu
ba'anan a'a bay maina'an,
15 sagō' aniya' ah'lling, yuk-i, "Kabuwanan iya kawasa
e' Be'elsebul ya pagnakura'an saga saitan, angkan iya
makapala'an saga saitan."

16 Aniya' isab saga a'a kasehe' bay mikipa'nda' ma si Isa
hinang makainu-inu, panulayan sigām bang b'nnal min
Tuhan kawasana.
17 Sagō' kasakupan asal e' si Isa bang ai pinikil e'
sigām, angkan yukna ma sigām, "Bang saupama aniya'
pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana ati magbono' sali'-
sali', mbal at'ggol magka'at pagsultanan e'. Damikiyanna
bang aniya' a'a magdaokom abahagi' duwa bo' magsagga'an
di-sigām, al'kkas sigām magkaukanat.
18 Damikiyanna isab bang nakura' saitan amaluwas sai-
tan, hatina magsagga' iya maka panendogna, mbal at'ggol,
kamulahan sigām. Na, yukbi in aku itu kabuwanan kawasa
e' nakura' saitan ya angkan aku makapaluwas saitan.
19 Bang he'-i b'nnal, minningga bahā' pangā'an mulidbi
kawasa ya angkan sigām isab makapaluwas saitan?
Mulidbi luggiya' ya amatampal kasā'anbi.
20 Sagō' ya b'nnalna, ya angkan aku makapala'an saitan
sabab kawasaku deyo' bay min Tuhan. Ya na ko' ilu
paltanda'an in Tuhan itiya' na magparinta ma deyomanbi.

21 "Saupama a'a aga'os sakap asal maka pakokosna, bang
iya ganta' anganjagahan luma'na mbal ainay pangalta'na.
22 Sagō' bang aniya' a'a akalap gi' kosogna parugpak
pina'an bo' anganda'ug, kalangpasan du saga pakokos bay
pangandolan e' a'a tag-luma' he'. Pinagbahagi'-bahagi'an
isab pangalta'na ati pamuwan ma saga kasehe'an."

23 Ah'lling isab si Isa, yukna, “Sai-sai mbal amogbogan
aku anagga' aku du. Maka sai-sai mbal anabangan aku
magpatipun saga suku'ku, amakaukanat du iya.”

Kabalik Saitan ni Baina
(Matiyu 12:43-45)

24 “Na, bang takdil ni saitan,” yuk si Isa, “bang aniya'
saitan paluwas min baran a'a, nilunsul e'na lahat halam
bay kaulanan pamiha'anna pahalian. Sagō' halam aniya'
tabākna. Jari ah'lling saitan inān ni baranna, yukna, ‘Gom
aku pabīng ni baran a'a bay pat'nna'anku he'.’
25 Pagbīng pa'in, ta'nda'na wa'i bay sinapuhan maka
minomos.
26 Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan saddī, akalap gi'
la'at sigām min iya, ati pasōd sigām kamemon ni deyom
baran a'a he', bo' pat'nna' maina'an. Jari in kahālan a'a he'
ala'at gi' min bay dahū.”

Pasal Kakōgan B'nnal

27 Manjari aubus pa'in pamissala si Isa, aniya' d'nda
min katimukan a'a inān ah'lling patanog. Yukna ma si
Isa, “Kinōgan sidda d'nda bay anganakan ka'a maka bay
amaruru'!”
28 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Aheya gi' kakōgan
sasuku akale ma palman Tuhan sampay ameya' ma
panoho'anna.”

Paltanda'an min Nabi Yunus
(Matiyu 12:38-42)

29 Paheka na pa'in saga a'a maghuru-huru pina'an ni
si Isa ati yukna ma sigām, “Ala'at kahinangan saga a'a
patahunan itu. Mikipa'nda' kam paltanda'an panulayanbi
aku bang sab'nnal-b'nnal aku min Tuhan. Sagō' halam
aniya' paltanda'an pina'nda'an ni ka'am, luwal paltanda'an
nabi Yunus bay ma masa awal e'.
30 Si Yunus bay tahinang paltanda'an e' Tuhan pagbanda'
ma saga a'a ma da'ira Niniba. Damikiyanna isab aku,
Anak Manusiya', tahinang paltanda'an ma ka'am saga a'a
patahunan itu.
31 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma
manusiya', aniya' du an'ngge maina'an dakayu' sultan d'nda
bay min lahat Seba ma masa awal e'. Anaksi' du iya in
ka'am taga-dusa. Ya angkan iya taga-kapatut anaksi' sabab
in iya bay pi'itu min lahatna ma bihing dunya supaya
takalena bissala sultan Sulayman, ya bay alalom to'ongan
pangita'una he'. Sagō' haka'anta kam, ma buwattina'an
aniya' maitu ma ka'am pasōng lagi' pangita'una min sultan
Sulayman, sagō' mbal ikutbi.

32 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma
manusiya', magt'nggehan saga a'a bay ma da'ira Niniba ma
masa awal e', bo' anaksi'an ka'am in ka'am taga-dusa. Sabab
sigām ya bay apinda min dusa sigām pagkale sigām ma
pandu' si Yunus. Haka'anta kam, aniya' maitu ma ka'am
alanga lagi' min nabi Yunus, sagō' mbal iya ikutbi.”

Pasal Kasawahan
(Matiyu 5:15; 6:22-23)

33 Amandu' gi' si Isa, yukna, “Halam aniya' anū'an
palita'an bo' yampa tapukanna atawa turunganna maka
undam, sagō' pat'nna'na du ma diyata' papagan supaya
ta'nda' sawana e' sasuku pasōd ni deyom luma' he'.
34 Matata itu sali' dalil palita'an amuwan sawa ma deyom
ginhawata. Bang ahāp pang'nda'ta, asawa sampay deyom
ginhawata. Sagō' bang matata mbal ahāp, sali' angalendom
sampay deyom ginhawata itu.
35 Tantuhunbi in kasawahan ma deyom ginhawabi b'nnal
sadja, ngga'i ka kalendoman.
36 Sagō' bang asawa lullun deyom ginhawabi, maka bang
halam aniya' lendomna minsan dangkuri', asawa to'ongan
kamemonna. Ya dalilna aniya' palita'an amasawahan iya.”

Saga Katiksa'an Nnom Hekana
(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

37 Aubus pa'in e' si Isa amissala, aniya' dakayu' a'a Parisi
amowa iya ni luma'na amangan. Jari pasōd iya pina'an
amangan.
38 Ainu-inu Parisi he' ma si Isa sabab halam iya bay
angose'an tanganna dahū bo' yampa amangan.
39 Yuk si Isa ma iya, “Ka'am saga Parisi, kose'anbi sawanbi
maka laibi sampay luwasanna, sagō' ap'nno' deyom ataybi
e' pangalangpasbi maka kala'atanbi.
40 Dupang pahāp kam! Kabā'bi bahā' hal luwasan baranbi
ya pinapanjari e' Tuhan, bo' deyomna halam?
41 Sagō' isi sawanbi maka laibi subay panarakkabi ma
saga miskin, jari halal du kamemonbi.
42 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi!
Atukid sidda kam anukbal ni Tuhan bahagi' sangpū' min
ai-aibi kamemon, minsan la'a hal ginisan sayul-sayul ya
pamapābi kinakan. Sagō' halam kabogboganbi saga hinang
ahalga', hatina hinang abontol ma pagkahibi maka lasa
tudju ni Tuhan. Ahāp isab hinangbi anukbal bahagi' min
ai-aibi, sagō' da'a taikutinbi saga hinang labi ahalga' he'.

43 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi!
Bang kam ma deyom langgal, ya kabaya'anbi subay an-
ingkō' ma paningkō'an bangsahan. Bang kam ma mairan,
ya kabaya'anbi subay nihulmat e' saga a'a.
44 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am. Sali' kam
sapantun kakakubulan hal pinasagaran, manjari tagi'ik e'
a'a bo' halam kinata'uwan e' sigām in ina'an makabatal.”
45 Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama ah'lling
ni si Isa, yuk-i, “Tuwan Guru, pagka buwattē' pah'llingnu
ma saga Parisi, sampay kami isab talapaynu pinakaiya'.”
46 “Aho',” yuk si Isa, “maka'ase'-ase' isab ya pamakadal
ka'am, saga guru sara' agama! Sabab pabuhatanbi saga a'a
maka sara'-panara' ya mbal takole' binogbogan e' sigām.
Sagō' mbal kam anabang amowa, minsan la'a hal tabang
ariki'.
47 “Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am! Sabab pa'altibi
tampat ma saga nabi, bo' nabi inān bay tabono' e' ka'mbo'-
mbo'anbi ma masa awal e'.
48 Jari ka'am ilu anaksi'an di-bi in ka'am pauyun du ma
kahinangan ka'mbo'-mbo'anbi he'. Sigām bay amapatay
saga nabi he', ati ka'am ya ama'alti kubul sigām.
49 Angkanna Tuhan, ya alalom asal ta'una, bay angallam,
yuk-i, ‘Pabeya'ku pehē' ni bangsa Isra'il saga nabi maka
saga a'a kawakilanku. Saguwā' kasehe'an a'a pabeya'ku
pinapatay du e' sigām, kasehe'an nila'at.’
50 Angkanna,” yuk si Isa, “ka'am saga a'a patahunan itu
tin'kkahan du kabinasahan ma sabab bay dusa ka'mbo'-
mbo'anbi amono' kanabi-nabihan sangay min waktu pama-
panjari dunya.
51 Bininasa du kam ma sabab kamatay saga nabi
kamemon, tinagna'an min si Habil anak si Adam, sampay
ni si Jakariya ya pinapatay e' sigām ma llotan tongod
pagkulbanan maka baran langgal e'. Aho', haka'anta kam
saga a'a ma ahil jaman itu, tantu kam pamatanggungan
karusahan sigām kamemon.
52 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru
sara' agama, sabab tambolanbi saga a'a bo' mbal kaniya'an
pangita'u. Ya sapantunna pangalta' tinau' sakuli-kuli, in
ka'am mbal bilahi angukay iya, maka lāngbi isab sasuku
bilahi.”
53 Pagla'an si Isa minna'an, magtūy saga Parisi maka saga
guru sara' anagna' anoway iya. Ala'at sidda panoway sigām,
maka aheka isab panilaw sigām ma iya,
54 bang kalu tasaggaw amah'lling kasā'an, manjari katun-
tutan iya ni sara'.

12

Pagbanda' Pasal Pandu' Parisi maka Saddusi
(Matiyu 10:26-27)

1 Pasalta' ina'an-i, ibu-ibuhan saga a'a magtimukan,
sikaselot-selotan. Manjari amanda' si Isa dahū ma saga
mulidna, yuk-i, “Halli'inbi pasulig tinapay min saga Parisi,
hatina hinang sigām maglaku-laku in sigām ahāp.
2 Kamemon bay nilimbungan,” yukna, “tantu pinaluwas.
Maka kamemon bay tatau' ma deyom atay tantu pinabukis
du.
3 Ai-ai pagsuli-sulibi ma deyom kalendoman kinale du
ma kasawahan. Ai-ai paghigung-higungbi ma deyom bilik
pinatanyag du ma mairan.”

Pasal Sai Subay Pinagmatāwan
(Matiyu 10:28-31)

4 “Haka'anta kam, saga bagay,” yuk si Isa, “da'a katāwinbi
saga a'a ya makapatay baranbi sabab mbal ta'abut pal-
nyawahanbi.
5 Sagō' pandu'anta kam bang sai iya subay pag-
matāwanbi: katāwinbi Tuhan sabab taga-kapatut iya an-
galarukan nyawabi ni deyom nalka' bang tapapatay na
baranbi.”
6 Yuk si Isa lagi', “Pikilunbi saga manuk-manuk paupit
ilu, tab'llita lima hekana maka duwa unud sīn. Saguwā'
minsan manuk-manuk ariki' halga'na, mbal takalipat e'
Tuhan minsan dakayu'.
7 Na, luba'-lagi'na ka'am isab mbal takalipat e' Tuhan.
Minsan lamba bu'unbi ilu taitung asal e'na. Angkan kam
subay mbal tināw sabab ahalga' gi' kam min ba'anan paupit
ilu.”

Pagsab'nnal Pasal si Isa ya Pameya'an
(Matiyu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Haka'anta kam,” yuk si Isa, “sai-sai angahaka ma mata-
han kaheka'an a'a in iya ameya' ma aku, Anak Manusiya',
angahaka du aku ma matahan saga mala'ikat Tuhan in a'a
inān palsuku'anku du.
9 Sagō' sai-sai amalilu ma matahan kaheka'an a'a in
aku ngga'i ka pameya'anna, paliluhanku isab a'a inān ma
matahan saga mala'ikat Tuhan.
10 Sai-sai amah'lling la'at ma aku, Anak Manusiya', maka-
jari niampun dusana, sagō' sai-sai amah'llingan Rū Sussi
ala'at, mbal to'ongan niampun.
11 “Ma sinosōng, bang kam sinaggaw e' a'a bo' binowa
ni langgal sigām nihukum atawa ni alopan saga gubnul

maka saga parinta, da'a kam magsusa bang buwattingga
e'bi anganda'awahan di-bi atawa bang ai pamissalabi.
12 Sabab pinandu'an du kam e' Rū Sussi ma waktu ina'an-i
bang ai subay pamissalabi."

Paralilan Pasal A'a Dayahan

13 Manjari aniya' dangan min katimukan a'a inān ah'lling.
Yukna ni si Isa, "Tuwan, soho'un lagi' danakanku ama-
hagi'an aku pusaka' bay pang'bba e' mma' kami."
14 Sagō' yuk si Isa ma iya, "Sehe', halam aku kabuwanan
kapatut anara' ka'am, maka halam aniya' kapatutku ama-
hagi' alta'bi."
15 Sinugpatan isab lling si Isa ma saga a'a inān, yuk-
i, "Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi napsu indaginis sabab
minsan kam dayahan makalandu', ngga'i ka karayabi aheka
ya makabuwanan ka'am kallum."
16 Puwas e' aniya' pamaralil e' si Isa ma saga a'a
inān, yukna, "Aniya' a'a dayahan taga-huma aheka sidda
buwa'na.
17 Manjari a'a itu amikilan di-na, yukna, 'Ai bahā' subay
hinangku pagka halam aniya' kamalig sarang panau'anku
buwa' tinanom itu?
18 Ā, kata'uwanku na bang ai subay hinangku. Langkatku
saga kamaligku bo' hinangku kamalig baha'u, aheya lagi'
min bay tagna'. Jari tau'ku mahē' buwa' tinanomku
kamemon maka alta'ku kamemon.
19 Puwas e' ah'llingan aku di-ku, yukku, ahāp asal
sukudku. Aheka na tatau'ku panganggastuku sampay ma
tahunan. Pahali-hali na aku. Amangan aku maka anginum,
maka pahāpku palasahanku.'
20 Sagō' amissala Tuhan ma iya, yukna, 'Dupang pahāp
ka! Ma sangom ilu amatay du ka. Ma sai na bahā' alta' bay
tau'annu barannu ilu?'
21 Na," yuk si Isa, "buwattē' du ya kamaujuran a'a bang
amabūd alta' pamahāp palasahanna, bo' pa'in miskin iya
ma pang'nda' Tuhan."

Pasal Pangandol ma Tuhan
(Matiyu 6:25-34)

22 Jari amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna,
"Angkan kam soho'ku da'a sakit magsusa pasal kallumanbi
bang ai kakanbi, atawa pasal ginhawa-baranbi bang ai
kapan'mmekbi.
23 Sabab labi ahalga' kallumta min pagkakanta, maka
ahalga' gi' baranta min pan'mmekta.

24 Nda'unbi saga owak. Mbal magtanom, mbal magani,
maka halam aniya' pagtatau'an sigām kinakan, sagō' bi-
nalanja'an asal sigām e' Tuhan. Bo' ka'am ilu, ahalga' gi'
to'ongan min kamanuk-manukan.
25 Sai bahā' makapataha' umulna saga danjām sadja,
minsan buwattingga e'na magmasusa?
26 Manjari bang mbal tapataha'bi umulbi minsan dan-
gkuri', angay pagsusahanbi ai-ai kasehe'?
27 Nda'unbi saga sumping bang buwattingga katomo'na.
Mbal magsangsā' maghinang, mbal magt'nnun. Sagō'
haka'anta kam, minsan sultan Sulayman maka kahaldayana
ma masa awal e', mbal maka'atu kahāp s'mmekna ma
dakayu' sumping itu.
28 Bang Tuhan ya makapayakun sumping kasagmotan itu,
ya tatasanna dang'llaw du, pagsalung tinunu', ya lagi'na
ka'am pas'mmekanna du. Akulang pahāp pangandolbi ma
iya!
29 "Angkan kam soho'ku da'a magsusa, da'a kam magpikil
na pa'in bang ai kakanbi atawa inumbi.
30 Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na he'
kinasusahan na pa'in e' sigām. Sagō' ka'am ilu, kinata'uwan
e' Mma'bi Tuhan in ina'an kagunahanbi asal.
31 Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan, man-
jari pinaniya'an du kam ai-ai kulang-kabusbi."

Pasal Karaya ma Sulga'
(Matiyu 6:19-21)

32 "Ka'am saga mulidku," yuk si Isa, "da'a kam tināw
minsan kam mbal aheka. Sabab ka'amuhan Mma'bi Tuhan
amuwanan ka'am palsuku'an ma deyom pagparintahanna.
33 Pab'llihinbi alta'bi ati panarakkahunbi b'llihanna ma
saga a'a miskin. Bang hinangbi itu-i sali' kam dalil ang'nna'
alta'bi ma deyom pitaka mbal magka'ndang. Hatina aniya'
karayabi ma deyom sulga', karaya mbal pakulang. Bang
ganta' maina'an karayabi, mbal ta'abut e' a'a panangkaw
maka halam aniya' ulat amaka'at iya.
34 Sabab hatina, maingga-maingga ya panau'anbi alta'bi,
ya na ina'an pataptapan pangatayanbi."

Pinajaga e' si Isa saga Mulidna

35-36 Amissala gi' si Isa, yukna, "Subay kam patanam ma
ai-ai pat'kka, buwat saga sosoho'an angalagaran kapole'
nakura' sigām min pagkawinan. As'mmek na pa'in sigām
maka mbal am'ddahan palita'an. Pagt'kka nakura' sigām
bo' pagkuku'na ma lawang, magtūy iya niukaban.

37 Aheya kahāpan saga sosoho'an inān pagka masi sigām
magjaga maka asakap asal ma pagt'kka nakura' sigām.
Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "nakura' inān ang-
amomosan di-na du ati patingkō'na saga sosoho'anna he'
bo' yampa sigām buhatanna.
38 Minsan tonga' bahangi atawa dai' llaw ya kat'kkana,
bang ta'abutna saga sosoho'anna asal ajaga, tantu aheya
kahāpan sigām.
39 Saupama a'a tag-dapu luma', bang kata'uwanna waktu
kat'kka panangkaw, tantu mbal pasagaranna luma'na ni-
langkat maka sinōd.
40 Damikiyanna isab ka'am, subay kam sakap sadja sabab
aku, Anak Manusiya', at'kka du pi'itu pabīng ma waktu
mbal kata'uwanbi."

Pasal Sosoho'an Kapangandolan
(Matiyu 24:45-51)

41 Manjari atilaw si Petros, yukna, "Tuwan, sai bissala-
hannu paralilan ilu? Kami sadja atawa a'a kamemon?"
42 Anambung si Isa magparalilan pabīng. "Bang aniya'
sosoho'an ahāp akkalna, a'a kapangandolan," yukna, "iya
na ina'an pinene' e' nakura'na magmandul ma saga
sosoho'an kasehe'an. Iya na isab magatas-pikil ma balanja'
sigām.
43 Na, bang bay alikut nakura'na inān bo' amole' na, aheya
kahāpan ma magmandul inān bang iya ta'abut e' nakura'na
anogol ma bay pamahinang iya.
44 Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na
kamemon ma sosoho'an kapangandolan e'.
45 Sagō' in mandul itu, bang saupama pangannalna ma
deyom atayna in nakura'na at'ggol gi' at'kka, anagna' iya
angala'ugan saga sosoho'an kasehe'an l'lla maka d'nda.
Ya na pa'in hinangna magkakan maka maginum maka
maglango.
46 Sakali patagha' sadja t'kka nakura' inān, ma llaw halam
nilagaran e' magmandul, ma waktu halam kata'uwanna.
Manjari nilagut iya e' nakura'na sampay abugtang.
Pinakadalan iya nalka' sali'-sali' maka saga a'a mbal magka-
hagad ma Tuhan.
47 "Bang sosoho'an ata'u bang ai kabaya'an nakura'na
subay hinangna, bo' mbal sakap maghinang, tantu iya
niraplosan to'ongan.
48 Sagō' bang sosoho'an a'awam asal pasal kabaya'an
nakura'na, bo' aniya' tahinangna patut paminasahan
iya, niraplosan du isab iya sagō' mbal sakit abuhat.
Sai-sai kabuwanan aheka, aheka isab niholat min iya.

Damikiyanna bang a'a pangandolan ma aheka, pasōng isab aheka niholat min iya.”

Si Isa Pagsagga'an A'a
(Matiyu 10:34-36)

49 Yuk si Isa lagi', “Bay aku pi'itu amowa api ni dunya itu
ati kabaya'anku bangsi' wa'i na arokot.
50 Aniya' kabinasahan subay kalabayanku ati kabuhatan
aku sat'ggol mbal gi' aubus.
51 Arai' pangannalbi in aku pi'itu amowa kasannangan
ni dunya. Sagō' haka'anta kam, ngga'i ka kasannangan.
Palsagga'an ya bowaku pi'itu.
52 Sabab puwas minnitu, bang aniya' lima puhu' mag-
dakayu' luma', magkalukassa sigām. T'llungan sigām
anagga' duwangan, maka duwangan inān angatu ma
t'llungan.
53 Mma' anagga' anakna l'lla, maka l'lla anagga' mma'na.
Ina' anagga' anakna d'nda, maka d'nda anagga' ina'na.
Mato'a d'nda anagga' ayuwanna d'nda, maka ayuwan d'nda
anagga' mato'ana.”

Pamandogahan Pasal Pakaradja'an ma Sinosōng
(Matiyu 16:2-3)

54 Ah'lling isab si Isa ni kaheka'an a'a inān. “Bang takdil ni
luwa lahat,” yukna, “bang ta'nda'bi angandom langit tampal
ni s'ddopan, magtūy yukbi, ‘Sōng ulan’. Maka angulan du
isab.
55 Bang patumbuk satan, yukbi, ‘Ā, song apasu' lahat,’ ati
apasu' du.
56 Mamarahi pahāp ka'am ilu magbau'-bau'. Ata'u kam
ang'nda' pamandogahan ma b'ttong langit maka ma dunya,
jari angay mbal tapandogabi pakaradja'an ya pat'kka ma
masa ītu?
57 “Angay kam mbal ata'u magpikilan di-bi bang ingga ya
apatut subay hinangbi?
58 Abila kam tinuntutan e' a'a ma sabab utangbi ati
binowa e'na ni sara', pasulay kam to'ongan maghāp maka
iya ma halam gi' makatandan ni sara'. Sabab bang mbal,
ya aniya' tinandanan ka ni huwis ati ni'nde'an ni pulis bo'
kinalabusu.
59 Haka'anta kam, ka'ddasan du kam ma deyom kalabusu
inān. Subay puwasanbi bay kataksilanbi kamemon bo'
yampa kam makaluwas minnē'.”

13

Pang'bba min Dusa maka Kapamutawan min Tuhan

1 Na, ma waktu ina'an-i aniya' saga a'a anuli-nuli ni si Isa
pasal saga a'a Jalil, ya bay sinō' binono' e' gubnul Pilatu
pasalta' ma waktu kapanumbali' sigām hayop pagkulban ni
Tuhan.
2 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Pangannalbi bahā'
in dusa saga a'a inān labi gi' min a'a kamemon maitu ma
lahat Jalil, ya angkan sigām t'kkahan bala' buwattē'?
3 Ngga'i ka! Sagō' haka'anta kam, bang ka'am ilu mbal
ang'bba min dusabi, ya du ka'am amatay buwat saga a'a
Jalil e'.
4 Saga a'a isab sangpū' maka walu' hekana, ya bay
amatay mahē' ma Silowam pagka kah'bba'an e' luma'
pamantawan, pangannalbi bahā' in sigām dusahan lagi'
min a'a Awrusalam kasehe'.
5 Tantu ngga'i ka! Sagō' bang ka'am ilu mbal ang'bba
to'ongan min dusabi, amatay du kam buwat sigām.”

6 Manjari aniya' paralilan pangissa si Isa ma sigām.
Yukna, “Aniya' a'a taga-kayu igira patomo' ma deyom
kabbunna, ya panomo'an bahan anggul. Pina'an iya amiha
buwa' igira sagō' halam aniya' tapihana,
7 angkan yukna ni tunggu' kabbun inān, ‘Nda'un,
t'lluntahun na kapagpi'itu-pi'ituku ni kayu igira itu amiha
buwa' sagō' halam aniya' tapihaku. Puwarun na, sabab
kaliman tana' itu.’
8 Saguwā' anambung tunggu' kabbun e', yukna, ‘Da'a,
tuwan. Pasagaranta gi' dantahun. Kalutku pahāp tana'na,
tambalanku maka tai' hayop.
9 Bang hati' amuwan buwa' ma musim sinōng itu, ahāp
isab. Bang mbal, na minsan puwadnu na.’ ”

D'nda Buggul Kauli'an ma Llaw Paghali

10 Ma dakayu' llaw Sabtu', ina'an si Isa amandu' ma deyom
langgal.
11 Aniya' maina'an dakayu' d'nda asaki sabab min saitan,
sangpū' na maka waluntahun t'ggolna. Parukkug sidda
bukutna, mbal tapah'nnat.
12 Pag'nda' si Isa ma d'nda itu, sinō' iya pasekot. Yuk si
Isa ma iya, “Arung, apuwas na ka min sakinu ilu.”
13 Jari pina'abut e' si Isa tanganna ma iya. Magtūy iya
pah'nnat ati ananglit ma Tuhan.

14 Sagō' nakura' langgal inān, apasu' atayna pagka si Isa
amauli' a'a ma llaw Sabtu'. Yukna ma saga a'a maina'an,
“Nnom llaw ma deyom dapitu' wajib paghinangtam ai-ai.
Pi'itu kam ma deyom nnom llaw inān bang kam bilahi
kauli'an sakibi, da'a bang llaw Sabtu'.”

15 Sinambungan nakura' inān e' si Isa, yukna, “Magbau'-
bau' pahāp ka'am ilu. Aniya' bahā' ma ka'am mbal
angahubaran sapi'na atawa kura'na bo' yampa guyudbi ni
bohe' supaya painumbi, minsan pasabu ma llaw Sabtu'?
16 D'nda itu panubu' si Ibrahim du buwat ka'am. Aniya'
na sangpū' maka waluntahun t'ggolna bay katahanan e'
nakura' saitan. Mbal bahā' iya wajib pinuwasan min susana
ma llaw Sabtu'?”
17 Magtūy kaiya'an saga a'a ya anagga' si Isa ma sabab
panambungna he'. Sagō' saga a'a kamemon inān akōd
kamemon ma sabab hinang makainu-inu kamemon ya
tahinang e'na.

Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-32; Markus 4:30-32)

18 Amissala gi' si Isa, yukna, “Ai pamasali'antam pagpar-
inta Tuhan ma bangsa manusiya'? Ai pamaralilanku iya?
19 Ya pagparinta Tuhan,” yuk si Isa, “sali' dalil dansolag
bigi-tinanom ariki'-diki', tinanom e' a'a ma tana'na. Patomo'
pa'in itu, manjari tahinang kayu na, ati pina'an saga manuk-
manuk patapu' ma sangana.”

Paralilan Pasal Pasulig ya Pangalamud Tirigu
(Matiyu 13:33)

20 Ah'lling si Isa pabīng, yukna, “Ai pamaralilanku
pagparinta Tuhan ma manusiya'?
21 Ya pagparinta Tuhan,” yukna, “sali' dalil pasulig ginuna
e' d'nda pinalamud ni tirigu aheka, saga duwampū' maka
lima kilu. Pagaddun pa'in, abuskag kamemon addunan.”

Lawang Akiput
(Matiyu 7:13-14, 21-23)

22 Jari palanjal si Isa tudju ni da'ira Awrusalam hinabuna
angalatag saga kaluma'an aheya-ariki' amandu' ma saga a'a.
23 Aniya' inān dakayu' a'a atilaw iya, yuk-i, “Tuwan,
akulang bahā' saga a'a lappasan e' Tuhan min mulka'?”
Yuk sambung si Isa ma saga a'a inān,
24 “Bang kam bilahi pasōd ni deyoman Tuhan subay
kam amuspus bo' kam makasōd min lawangna akiput.
Sabab haka'anta kam, aheka a'a anulay pasōd sagō' mbal
makasōd.
25 Makabungkal pa'in tag-dapu luma' anambol lawang,
mbal na kam makasōd. Ma luwasan lawang sadja kam
anguku' maka angalingan. Yukbi, ‘O tuwan, ukabin kami.’
Sinambungan du kam e'na, yukna, ‘Mbal kata'uwanku kam
bang minningga!’

26 Jari yukbi, ‘Takalipatnu bahā' kami? Bay kami
dakakanan maka ka'a. Bay ka amandu' ma lahat kami.’
27 Sagō' balikanna du bay llingna ma ka'am, yukna,
‘Haka'anta kam, mbal kata'uwanku bang kam minningga.
Ala'an kam min aku, ka'am kamemon maghinang kala'atan
ilu!’
28 Manjari magalud du kam, magtage'ot isab emponbi ma
waktu ina'an bang ta'nda'bi ka'mbo'-mbo'anbi disi Ibrahim,
si Isa'ak maka si Yakub, sampay saga kanabi-nabihan
kamemon wa'i bay pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan.
Malaingkan ka'am ya nilarukan paluwas.
29 Patimuk du isab pina'an saga a'a min mpat pidjū alam
ati magtingkō'an sigām maina'an bo' magjamu ma deyom
pagparintahan Tuhan.
30 Pata'u kam, aniya' saga a'a taramuli ma buwattina'an,
pinarahū du ma sinosōng. Maka aniya' saga a'a makarahū
ma buwattina'an, pinaramuli isab ma waktu sinōng.”

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam
(Matiyu 23:37-39)

31 Manjari ma waktu ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga
a'a Parisi. Yuk sigām, “Tuwan, subay ka ala'an minnitu
sabab sultan Herod inān bilahi amapatay ka'a.”
32 Anambung si Isa, yukna, “Pehē' kam angahaka'an si
Herod pangangakkal inān bang ai hinangku. Llaw itu maka
salung landu'anku hinangku amala'an saitan min baran
a'a, sampay amauli' saga a'a asaki. Ati ma llaw kat'lluna
atangbus e'ku hinangku.
33 Sagō' subay aku palanjal ni pal'ngngananku llaw itu
maka salung sampay isab ni kasimuddayan. Halam du
aniya' la'at makani-aku maitu sabab Awrusalam ya lahat
pamapatayan kaheka'an saga nabi.”
34 Sakali magkarukka'an si Isa ma pasal da'ira Awrusalam.
“Arōy!” yukna. “Ka'am saga a'a Awrusalam, makasusa
ko' kam ilu! Saga nabi min Tuhan hal papataybi. Saga
sosoho'an Tuhan isab hal bantungbi bang sigām pinapi'ilu
ni ka'am. Min pila aku bay bilahi animuk ka'am ma
sabakanku? Sali' sapantun manuk d'nda bang pasabakna
anak-anakna ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam bilahi.
35 Nda'unbi na, asiya-siya du langgalbi e' Tuhan. Maka
haka'anta kam, song na aku mbal ta'nda'bi sat'ggol halam
ta'abut waktu pananglitbi aku. Subay yukbi, ‘Bang pa'in
binarakatan iya pinapi'itu kawakilan e' Tuhan,’ bo' yampa
aku ta'nda'bi.”

14

Si Isa ma Luma' A'a Parisi

1 Ma dakayu' Sabtu', pina'an si Isa amangan ma luma'
dakayu' nakura' Parisi abantug. Jari maina'an pa'in,
pinatongan iya e' saga a'a maina'an.
2 Aniya' isab ma tongod si Isa a'a taga-saki, am'ngkong
tape'-tanganna.
3 Atilaw si Isa ni saga guru sara' agama inān maka ni saga
Parisi, yukna, “Bang kita saupama amauli' saki a'a ma llaw
Sabtu', langgal sara' agamatam bahā', atawa mbal?”
4 Sagō' halam sigām anambung. Jari ni'ntanan e' si Isa a'a
asaki inān ati pinauli' e'na bo' yampa papole'na.
5 Puwas e' atilaw si Isa ma saga a'a inān, yukna, “Bang
saupama aniya' anakbi atawa sapi'bi ahūg ni deyom lowang
ma llaw paghali, ai hinangbi? Tantu ngā'bi pinaluwas min
deyom lowang e' minsan pasabu ma llaw paghali.”
6 Jari halam aniya' panganjawab sigām.
7 Tapandoga e' si Isa bowahan saga a'a maglurukan
pina'an. Amene' sigām magtūy paningkō'an ahāp ya tōp ma
a'a bangsahan, angkan buwattitu pamaralilanna ma sigām,
yuk-i,
8 “Bang kam ganta' niabbit paluruk ni pagkawinan, da'a
kam magtūy aningkō' ma kōkan, ma paningkō'an ahāp.
Kalu aniya' a'a bangsahan gi' min ka'am bay sinō' paluruk.
9 Jari pi'ilu ni ka'am a'a tag-hinangan, ya bay angabbit
ka'am karuwangan paluruk pehē', ati yukna, ‘Papinda ka
minnilu bo' patingkō'un lagi' a'a itu.’ Jari kaiya'-iya'an kam
ati papinda kam aningkō' ni tape'an.
10 Sagō' bang kam sinō' paluruk, aningkō' kam magtūy
ma tape'an. Jari pi'ilu du ni ka'am tag-hinangan ati yukna
ni ka'am, ‘Bagay, papinda ka ni kōkan, ni paningkō'an labi
ahāp.’ Manjari ta'nda' kam e' saga luruk inān kamemon in
ka'am patut pinagaddatan.
11 Sabab hatina sasuku maglanga-langa di-na pinareyo'
du. Maka sasuku magpatireyo' di-na pinalanga du.”
12 Manjari ah'lling si Isa ni a'a bay angabbit iya amangan
ma luma'na, yukna, “Na, ka'a isab, bagay, bang ka an-
gahinang pagjamuhan, da'a soho'un paluruk saga bagaynu,
atawa saga danakannu, atawa kahekanu, atawa lūng-
kampungnu dayahan. Sabab bang sigām ya sō'nu paluruk,
ya du ka'a sinō' paluruk e' sigām ma waktu dakayu'. Jari
katungbasan ka magtūy.
13 Saguwā' bang ka ganta' angahinang pagjamuhan, ya
soho'nu paluruk subay saga a'a miskin maka a'a pengka',
a'a aku'il maka a'a abuta.

14 Bang itu hinangnu, aheya du kahāpannu sabab halam
aniya' ai-ai sigām panungbas ma ka'a. Tuhan ya anung-
basan ka'a ma llaw damuli, ma waktu pamakallum pabalik
saga a'a abontol.”

Jamuhan Aheya
(Matiyu 22:1-10)

15 Takale pa'in bissala si Isa itu e' a'a dangan ya amangan
maina'an, magtūy iya ah'lling, yukna, “Saga a'a palamud
magjamu ma deyom pagparintahan Tuhan, aheya asal
kahāpan sigām.”
16 Anambung si Isa, kissa pamaralilan lagi', yukna, “Aniya'
a'a bay magsakap jamuhan aheya, ati aheka a'a bay abbitna
paluruk.
17 Ta'abut pa'in llaw pagjamu, sinoho' ipatanna pehē'
amata'uwan saga a'a bay ta'abbitna. ‘Dai' na kam,’ yuk
ipatan e'. ‘Sakap na kamemon.’
18 Saguwā' sali'-sali' sigām kamemon magpanumagal. Yuk
a'a ya papehē'anna tagna', ‘Mbal aku makaluruk sabab
aniya' tana' bay b'lliku subay nda'ku dahū. Pehē'ku lagi'.’
19 Yuk a'a dangan, ‘Bay na aku makab'lli saga sapi'
paga'araru, sangpū' hekana. Subay sulayanku gi' kosog
sigām. Pehē'ku gi'.’
20 Yuk isab a'a dangan, ‘Baha'u aku bay kinawin, angkan
aku mbal makaluruk.’
21 Manjari amole' ipatan inān angahaka'an nakura'na.
Ap'ddi' to'ongan atay nakura' he', ati yukna ma ipatanna,
‘Pasa'ut ka pehē' ni saga lān aluha maka lān akiput ya
paglalabayan a'a ma da'ira itu. Bowahun pi'itu saga miskin,
saga a'a aku'il, saga a'a buta maka saga a'a pengka'.’
22 Jari pehē' iya. Makapole' pa'in, ah'lling iya ni
nakura'na, yuk-i, ‘Tahinangku na bay panoho'annu-i sagō'
masi gi' aniya' paningkō'an ma pagjamuhan.’
23 Yuk nakura', ‘Pehē' ka ni paglalabayan a'a ma deya, ati
logosun saga a'a pi'itu bo' supaya ap'nno' luma'ku.
24 Sabab haka'anta kam,’ yukna, ‘in a'a bay ta'abbitku
dahū, halam aniya' min sigām makananam saga kinakan
bay sakapku.’ ”

Pasal Pameya' ma si Isa
(Matiyu 10:37-38)

25 Palanjal isab si Isa ni pal'ngngananna maka landu'
aheka a'a ameya' parongan ma iya. Manjari harapna sigām
ati yukna,
26 “Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku nihinang
mulidku, ya lasana ma aku subay palabi min lasana ma

ina'-mma'na maka ma anak-h'ndana, sampay ma saga danakanna l'lla-d'nda. Minsan lasana ma baranna subay mbal palabi min lasana ma aku. Bang ngga'i ka buwattē' lasana mbal iya manjari mulidku.

27 Subay paglilla'na kabinasahan sampay ni kamatay ma sabab pameya'na ma aku. Ya sapantunna a'a ananggung hāgna pamapatayan iya. Bang mbal akuhanna, mbal iya manjari mulidku.

28 “Bang saupama aniya' ma ka'am bilahi angahinang luma' pamantawan, subay iya amikil-mikil dahū bo' tabista bang pila gastuna, ati kata'uwanna bang maka'abut sīnna pangahinang luma' inān atawa mbal.

29 Sabab bang taosol na hāg, bo' mbal maka'abut sīnna pangubusna luma', pinagtunggīngan iya e' a'a kamemon ang'nda' pina'an.

30 Yuk sigām, ‘A'a itu bay makalandu' angahinang luma' sagō' mbal taubusna.’

31 “Atawa bang saupama aniya' sultan sangpū' ngibu sundaluna, song palanjal magbono' maka sultan saddī, aningkō' gi' iya dahū amikil-mikil bang tara'ugna sultan dakayu' inān, ya taga-sundalu duwampū' ngibu hekana.

32 Bang hati mbal tara'ugna, magtūy iya amabeya' suluhan pasampang ni sultan dakayu' ma masi gi' atala, bo' mikipagkahāp.

33 Damikiyanna isab ka'am,” yuk si Isa, “subay kam amikil-mikil dahū sabab mbal kam manjari mulidku bang kam mbal maglilla' anaikutan kaniya'bi kamemon.”

Pasal Asin Halam Aniya' Nanamna
(Matiyu 5:13; Markus 9:50)

34 Magparalilan na isab si Isa, yukna, “Kata'uwanbi, ahāp asal asin sagō' halam aniya' pamabalik nanamna bang magtinu' na.

35 Halam na aniya' kagunahanna. Mbal minsan taguna panambal tana' atawa pangalamud ni tai' hayop, hal tinimanan sadja. Na,” yuk si Isa, “sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan.”

15

Bili-bili Alungay
(Matiyu 18:12-14)

1 Ma dakayu' llaw aheka saga a'a maga'ā' sukay parinta maka saga a'a baldusa kasehe' patimuk pina'an ni si Isa sabab bilahi akale ma pandu'na.

2 Manjari saga Parisi maka saga guru sara' agama mag-
dugal na, yuk-i, “A'a itu anaima' saga a'a baldusa, magsalu
isab maka sigām!”
3 Angkan binissala e' si Isa kissa pamaralilan itu, yukna.
4 “Bang saupama aniya' ma ka'am taga-bili-bili dahatus
hekana, bo' wa'i alungay dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu
pasagaranna siyampū' maka siyam maina'an ma deya
bo' yampa pehē' amiha dakayu' ya alungay sat'ggol mbal
tabākna.
5 Tabākna pa'in, tinanggung e'na tudju amole' maka e'na
kinōgan sidda.
6 Pagt'kkana ni luma', magtūy lingananna saga bagayna
maka kakampunganna. Soho'na sigām magtimuk ati yukna
ma sigām, ‘Maglami-lami kitam sabab tabākku na bili-
biliku bay alungay.’
7 Damikiyanna,” yuk si Isa, “bang aniya' a'a dangan
magsusun sampay ang'bba min dusana, aheya kalasigan ma
deyom sulga'. In kalasigan ina'an palabi lagi' min kalasigan
ma siyampū' maka siyam a'a abontol ya halam aniya' dusa
sigām pinagsusunan.”

Dublun Alungay

8 “Saupama isab,” yuk si Isa, “bang aniya' d'nda taga-
dublun sangpū' hekana, bo' alungay dakayu', ai bahā'
hinangna? Tantu iya anū' palita'an magtūy bo' sapuhanna
deyom luma' ati pihana pahāp-hāp sampay tabākna.
9 Jari bang tabākna na, nilinganan e'na bagayna maka
kakampunganna. Sinō' sigām magtimuk ati yukna ma
sigām, ‘Maglami-lami kitam sabab tabākku na dublunku
bay alungay.’
10 Damikiyanna isab,” yuk si Isa, “aheya kakōgan ma saga
mala'ikat Tuhan bang a'a dakayu' a'a magsusun sampay
ang'bba min dusana.”

Anak L'lla Alungay

11 Anuli-nuli gi' si Isa, yukna, “Aniya' inān dakayu' a'a
taga-anak duwa l'lla.
12 Dakayu' llaw ah'lling anak siyali ni mma'na, yukna,
‘Mma', bahagi'un na alta'nu ati pamuwanun ma aku ba-
hagi'ku.’ Jari binahagi' e' matto'a inān kaniya'na ma anakna
karuwangan.
13 Mbal at'ggol, pinab'llihan e' siyali itu bahagi'na ati
binowa e'na b'llihanna ni lahat atala. Mahē' pa'in iya,
pinaka'at e'na sīnna kamemon ma ai-ai kanapsuhanna.
14 Sakali itu, pagubus na sīnna kamemon, ginotom sidda
lahat inān. Manjari aheya na kasukkalanna,

15 angkan iya pehē' ni dakayu' a'a ma lahat inān bo'
magpatiata ma iya. Jari sinoho' iya e' a'a inān pehē' ni
humana angipat saga bawi.
16 Na, pagka mbal kasandalan lingantuna, bilahi iya
amangan minsan kinakan bawi sagō' halam aniya' bay
amuwanan iya minsan ai.

17 “Daipara tasayuna karupanganna angkan yukna ma
deyom atayna, ‘Saga ipatan mma'ku he' maglabi-labi ki-
nakan sigām, sagō' aku itu itiya' na song amatay e' otas.
18 Gom na aku amole' pehē' ni si Mma'. Yukku ma iya,
“Mma', taga-dusa aku ni Tuhan sampay ni ka'a.
19 Mbal na aku manjari ōnannu anak. Bistahun aku sali'
hal dakayu' tendognu.” ’
20 Jari pabuhat iya min baina bo' pal'ngngan tudju ni
mma'na pabīng.

“Sagō' atā-tā lagi' iya min luma', ta'nda' iya e' mma'na.
Ma'ase' to'ongan mma'na ati paragan pehē' bo' gapusna
maka siyumna.
21 Yuk anakna inān ma iya, ‘Mma', taga-dusa aku ni Tuhan
sampay ni ka'a. Mbal na aku manjari ōnannu anak.’
22 Sagō' nilinganan e' mma' inān saga ipatanna. Yukna ma
sigām, ‘Pal'kkas kam. Bowahunbi pi'itu badju' kapuspusan
ahāp ati pabadju'inbi iya itu. Pasingsinginbi isab, maka
pataumpa'inbi.
23 Puwas e' pehē' kam angā' anak sapi' ya bay pal'mmokta
he', bo' sumbali'unbi. Magjamu kitam, maka maglami-lami.
24 Sabab anakku itu bay niyatku amatay, sagō' itiya' na
allum pabīng. Pangannalku bay na alungay sagō' itu na
tapole'.’ Manjari anagna' sigām maglami-lami.

25 “Na, pasalta' pa'in itu-i, in anak siyaka wa'i magusaha
ma huma. Ma labayan pa'in iya tudju amole' bo' asekot-
sekot na ni luma', aniya' takalena magkulintangan maka
magpangigal ma deyom luma'.
26 Nilinganan e'na dakayu' ipatan bo' tilawna bang magay
ma luma' he'.
27 Yuk ipatan, ‘Tapole' na siyalinu, maka bay sinō' e'
mma'nu sinumbali' anak sapi' ya pinal'mmok inān, sabab
at'kka na anakna ma halam aniya' baya-bayana.’
28 Sagō' akagit atay magtūy anak siyaka he', ya angkan
mbal bilahi pasōd ni deyom luma'. Paluwas mma'na
angamu' iya pasōd sagō' mbal iya.
29 Yukna ni mma'na, ‘Nda'un, Mma', ma tahunan na
aku maghinang ma ka'a sali' banyaga'nu. Halam aniya'
panoho'annu minsan dakayu' bay sagga'ku, sagō' halam aku

bay buwanannu minsan la'a dakayu' anak kambing supaya
aku makapagjamu maka saga bagayku.
30 Talkala' makapole' pa'in pi'itu anaknu ilu, magtūy sum-
bali'annu anak sapi' pinal'mmok e', minsan bay paka'atna
alta'nu panambana saga d'nda maghinang ala'at.'
31 Anambung mma'na, yukna, 'Otō', kakkal du ka ma aku,
maka suku'nu asal kaniya'ku itu kamemon.
32 Patut du bang kita maglami-lami maka magkalasigan
sabab allum du siyalinu ya bay niyatta amatay-i. Pan-
gannalta alungay sagō' tapole' na iya.' "

16

Pasal Magmandul Ataha' Akkalna

1 Manjari itu amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna,
"Aniya' a'a dayahan maka aniya' isab magmandul ma
alta'na. Manjari tinuntutan magmandul itu in iya kono' hal
amaka'at alta' nakura'na.
2 Angkan tinambukuhan magmandul inān e' nakura',
sinō' patampal ni iya. Yuk nakura', 'Ai bahā' takaleku pasal
ka'a itu? Bistahun kamemon bay pangandolku ma ka'a,
sabab mbal na ka magmandulan alta'ku.'
3 Amikil-mikilan di-na magmandul itu, yukna, 'Ai tahi-
nangku buwattina'an sabab itiya' na aku pinala'an min bay
hinangku. Mbal na aku makakole' magkalga, maka aiya'
aku angamu' sin.
4 Ā, kata'uwanku na bang ai subay hinangku supaya
aniya' bagay angokoman aku bang aku pinala'an na min
hinangku.'
5 "Jari nilinganan e'na saga a'a taga-utang ma nakura'na,
dangan maka dangan. Yukna ni a'a dahū pina'an ni iya,
'Pila utangnu ma nakura'ku?'
6 "Ya sambungna, 'Dahatus mital ns'llan pagb'lla.'
"Yuk mandul ma iya, 'Ā, itiya' katasnu. Pasa'ut ka
aningkō', sulatun limampū' mital sadja.'
7 Yukna isab ni a'a taga-utang pasunu', 'Ka'a, pila
utangnu?'
"Yuk a'a he', 'Dahatus karut pai-tirigu.'
"Yuk mandul ma iya, 'Itiya' katasnu. Sulatun mailu
walumpū' karut sadja.'
8 "Na, makakale pa'in nakura' pasal hinang sosoho'anna
angakkal itu, magtūy sanglitanna ma sabab kataha'
akkalna." Yuk si Isa isab, "Saga a'a mbal ameya' ma Tuhan,
ataha' gi' akkal sigām min saga a'a ya ameya' ma Tuhan,
sabab ata'u sigām anguntungan pagkahi sigām.

9 “Angkan pituwahanta kam,” yuk si Isa, “paggunahunbi
alta'bi maitu ma dunya bo' supaya kam makabāk bagay.
Manjari bang ta'abut waktu kahalam alta'bi, tinaima' du
kam mahē' ma paglahatanbi kakkal.
10 Bang a'a kapangandolan ma alta' ariki', kapangandolan
du isab ma alta' aheya. Damikiyanna isab bang a'a mbal
pangandolan ma alta' ariki', mbal isab kapangandolan ma
alta' aheya.
11 Na, abila kam pinasuku'an alta' maitu ma dunya itu, bo'
mbal kapangandolan, mbal du pinangandol ma ka'am alta'
b'nnal.
12 Maka bang kam mbal kapangandolan ang'ntan alta'
ngga'i ka suku'bi, mbal du pangandol ma ka'am alta' ya dī
palsuku'anbi.
13 “Halam aniya' ipatan makapagduwa nakura' sabab
tantu kab'nsihanna nakura' dakayu' maka kalasahanna
dakayu'. Amalut iya ma dakayu' ati taikutanna dakayu'.
Hatina mbal kam manjari maghinang ma Tuhan bang pilak
ya paheyabi ma atay.”

Pamandu' si Isa Kasehe'
(Matiyu 11:12-13; 5:31-32; Markus 10:11-12)

14 Takale pa'in pandu' si Isa itu e' saga Parisi, magtūy iya
tinittowahan e' sigām sabab napsuhan sigām ma pilak.
15 Sagō' ah'lling si Isa ni sigām, yukna, “Ka'am ilu hal
magbontol-bontol di-bi ma pang'nda' a'a, sagō' kinata'uwan
asal deyom ataybi e' Tuhan. Ya pinahalga' ma atay e'
manusiya' halam du aniya' kagunahanna bang ma Tuhan.”
16 Yukna isab, “Ma waktu halam gi' pi'itu si Yahiya
Magpapandi, ya na pa'in pinagnasihat usulan sara' bay
pang'bba e' si Musa maka sulat bay tasulat e' kanabi-
nabihan. Sagō' buwattina'an, sangay min waktu kapi'itu
si Yahiya sampay ni llaw itu, ya pinagnasihat lapal ahāp
pasal pagparinta Tuhan. Ati amanuyu' to'ongan saga a'a
kamemon pasōd ni deyom pagparintahanna.
17 Sagō' in sara' bay pang'bba e' si Musa mbal du apinda
kapatutna. Aluhay gi' nilanyapan dunya itu maka langit,
min dakayu' balis ma sara' pinindahan.”
18 Yukna isab, “Sai-sai animanan h'ndana bo' angah'nda
saddī, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on.
Maka sai-sai angah'nda bitu'anun taga-dusa isab buwattē'.”

A'a Dayahan maka si Lasarus

19 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Aniya' a'a dayahan asal
mags'mmek ahalga', maka ahāp sadja kinakanna sakahaba'
llaw.

20 Aniya' isab a'a miskin ōnna si Lasarus, aliput baranna
e' dugsul. Ya kabiyaksahanna binowa iya palege ma atag
lawang luma' a'a dayahan inān.
21 Sabab aholat iya kabuwanan l'bbi kinakan bang aniya'
apakpak min pagkakanan a'a dayahan. Pehē' isab saga ero'
angandelatan ba'anan dugsulna.

22 “Manjari amatay miskin itu ati binowa iya e' saga
mala'ikat ni deyom sulga', ni pangayurahan si Ibrahim.
Puwas e' amatay isab a'a dayahan ati kinubul.
23 Mahē' pa'in ma ahirat, kap'ddi'an to'ongan a'a dayahan
e'. Jari pahangad iya ati ta'nda'na si Ibrahim mahē' ma
kalawakan, maka si Lasarus isab mahē' ma bihingna.
24 Angkan iya angalingan magtūy ni si Ibrahim. ‘O
mbo' Ibrahim,’ yukna, ‘ma'ase' ka ma aku! Soho'un si
Lasarus pi'itu. Bang pa'in t'nno'anna hal tōng tudlu'na ni
deyom bohe' bo' p'ttakanna ni d'lla'ku, sabab kap'ddi'an aku
to'ongan ma deyom api itu.’

25 “Sagō' anambung si Ibrahim. ‘Oto',’ yukna, ‘entomun
jaman bay kallumnu lagi'. Bay ka pinaniya'an kahāpan
indaginis, bo' si Lasarus ya bay pinaniya'an kala'atan. Sagō'
ma buwattina'an itiya' iya taga-palasahan ahāp, bo' ka'a ya
kabinasahan.
26 Maka ngga'i ka hal ilu-i, sabab aniya' butasan alalom
pinat'nna' ma llotantam angkan sai-sai bilahi pi'ilu minnitu,
mbal makalintas. Damikiyanna, halam aniya' minnilu
makalintas pi'itu.’

27 “Yuk a'a dayahan e', ‘Na, bang buwattilu, mbo', ya
amu'ku junjung ni ka'a: sō'un sadja si Lasarus ilu pehē' ni
luma' mma'ku,
28 sabab aniya' lima danakanku l'lla mahē'. Soho'un
sigām pinituwahan ma si Lasarus bo' mbal pi'itu ni lahat
pangananaman p'ddi' itu.’

29 “Yuk si Ibrahim, ‘Ina'an ma sigām kasulatan si Musa
maka kanabi-nabihan pamituwa sigām. Ya na ina'an subay
ni'ikut e' sigām.’

30 “Yuk a'a dayahan, ‘Mbal sigām angikut, mbo'. Saguwā'
bang aniya' pina'an ni sigām a'a bay amatay pabungkal na
min kamatay, tantu du sigām ang'bba min dusa sigām.’

31 “Yuk sambung si Ibrahim, ‘Bang mbal tabeya' e'
sigām bay tasulat e' si Musa maka kanabi-nabihan, mbal
sigām tabowa am'nnal minsan aniya' a'a pabungkal min
kamatayna.’ ”

17

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Matiyu 18:6-7, 21-22; Markus 9:42)

1 Amandu' lagi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Tantu
aniya' sasat-manasat paniya' na pa'in ma manusiya' maka-
parusa sigām. Saguwā' maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal
ma sasuku anasat sehe'na amowa magdusa, sabab bininasa
du iya e' Tuhan.
2 Ahāp lagi' a'a inān pinagantungan batu abuhat ma
k'llongna bo' yampa nihūg ni timbang, bang pa'in da'a
kalandu'an hinangna magparusa ma dakayu' a'a areyo' itu,
ya taga-pangandol ma aku.
3 Angkan kam soho'ku subay kamaya'-maya',” yukna.
“Bang aniya' pagkahinu ganta' makabuwan dusa ma ka'a,
subay iya tō'annu bang ai dusana. Jari bang pagsusunanna
dusana sampay bbahanna, subay iya ampunnu.
4 Bang min pitu' iya makabuwan dusa ma ka'a ma deyom
dang'llaw, ati min pitu' iya magni-ka'a angamu' ampun,
subay iya ampunnu.”

Pasal Pangandol

5 Manjari ah'lling ni Panghū' Isa saga mulidna bay kawak-
ilanna. Yuk sigām, “Tuwan, pakosogun kono' pangandol
kami tudju ni Tuhan.”
6 Yuk Panghū', “Abila bay makasali' heya pangandolbi
ni buwat heya bigi-tinanom landu' anahut, makajari kam
magpanoho'an ma kayu aheya itu, yukbi, ‘Pabubut ka
minnilu bo' ka pat'nna' ni deyom s'llang.’ Jari bineya' du
buwat yukbi he'.”
7 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Bang saupama aniya'
sosoho'anbi, ya hinangna magararu ma tana'bi atawa
magipat saga hayopbi bili-bili. Bang iya tapole' min
paghinanganna, ah'lling bahā' kam ma iya, ‘Dai' na ka
amangan’?
8 Tantu mbal. Gom pa'in yukbi, ‘Adjalun kinakanku bo'
yampa ka asalin amuhatan aku. Subay na aku aubus
amangan bo' yampa ka'a!’
9 Magsukul kam bahā' ma sosoho'anbi pagga hinangna
panoho'anbi? Tantu mbal.
10 Damikiyanna isab ka'am ilu bang hinangbi kamemon
bay panoho'an ka'am, subay yukbi, ‘Kami itu hal sosoho'an.
Patut kami maghinang ai-ai ya panoho'an ma kami.’ ”

Sangpū' A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa

11 Manjari itu, ma pal'ngnganan pa'in si Isa tudju ni
Awrusalam, palabay iya min llot lahat Samariya maka lahat
Jalil.
12 Pagt'kkana pa'in ni dakayu' kauman, aniya' pasampang
ni iya sangpū' a'a ni'ipul. An'ngge sigām ma kalawakan lagi'
13 angalingan minnē'. Yuk sigām, "O Isa! Tuwan! Ma'ase'
na ka ma kami."
14 Pag'nda' si Isa ma sigām, yukna, "Pehē' kam patūy ni
saga imam bo' palilingunbi baranbi ma sigām, ta'nda' in
ka'am kauli'an na." Sakali itu, pasalta' sigām pal'ngngan
pehē' ni imam, na, kauli'an na.
15 Jari aniya' dangan min kasangpū' inān, tananamna
pa'in in iya kauli'an na, pabīng iya magtūy maka atanog
e'na ananglitan Tuhan.
16 Pasujud iya ni si Isa magsukul ni iya. A'a itu bangsa
Samariya asal.
17 Yuk si Isa, "Sangpū' puhu' kam bay kauli'an. Ma'ai na
siyam-i?
18 Angay hal a'a liyu itu ya pabalik pi'itu magsukul ni
Tuhan?"
19 Manjari ah'lling si Isa ni a'a Samariya he', yukna,
"An'ngge na ka bo' ka palanjal na. Kauli'an ka ma sabab
pangandolnu."

Pasal Kapagparinta Tuhan
(Matiyu 24:23-28, 37-41)

20 Ma dakayu' llaw aniya' saga Parisi atilaw si Isa bang
sumiyan waktu pamat'nna' e' Tuhan pagparintana ma
manusiya'. Yuk sambung si Isa, "Bang pat'nna' pi'itu
pagparinta Tuhan mbal ta'nda' kapi'ituna.
21 Halam du aniya' ah'lling, 'Nda'unbi, itiya' maitu pag-
parintahan Tuhan!' atawa 'Ina'an na maina'an!' Sababna
ilu na parinta Tuhan ma deyomanbi."
22 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Aniya' du
llaw ma sinosōng in ka'am ilu bilahi to'ongan ang'nda' aku,
Anak Manusiya'. Bilahi kam ang'nda' minsan ma dang'llaw
sadja. Sagō' mbal gi' ta'nda'bi.
23 Aniya' a'a angahaka'an ka'am, yukna, 'Ina'an iya
maina'an!' atawa 'Itiya' iya maitu!' Sagō' da'a kam pehē'
amiha aku.
24 Sabab bang ta'abut llaw kapi'itu Anak Manusiya' paba-
lik, ta'nda' du e' kamemon. Buwat du paka'nda' sigām ma
lāt bang aninagan b'ttong langit min bihing paruwambila'.
25 Sagō' subay aku makananam kabinasahan aheya dahū
gi' minnē'. Subay aku sinulak e' saga a'a ahil jaman itu bo'
yampa ta'abut llaw kapi'ituku pabalik.

26-27 Jari bang ta'abut waktu ina'an-i, sali' du kahālanna
maka kahālan bay ma masa si Nū. Bay sigām magkakanan
na pa'in maka maginuman. Bay sigām magh'nda-magh'lla
sampay ni llaw karuwa' disi Nū ni diyata' adjung. Man-
jari nilatapan dunya e' Tuhan ati magmula manusiya'
kamemon. Na, buwattē' du isab ya kahālan manusiya' bang
aku Anak Manusiya' pabīng ni dunya.
28 "Damikiyanna isab saga a'a bay ma jaman lagi' si Lōt.
Magkakanan na pa'in sigām maka maginuman, magb'lli
maka magdagang, magtanom maka maghinang luma'.
29 Sagō' ta'abut pa'in waktu kapala'an si Lōt min da'ira
Sodom e', magtūy aniya' api maka mailang pinatumbuk
sali' ulan min deyom langit. Jari magmula saga a'a inān
kamemon.
30 "Na, buwattē' du isab kahālan saga a'a ma dunya itu
bang ta'abut llaw pama'nda' aku, in Anak Manusiya' itu.
31 Pagt'kka llaw ina'an, bang aniya' a'a ganta' ma luwasan
luma'na bo' aniya' palsuku'anna tabba ma deyom luma',
subay mbal sōdna luma' inān. Damikiyanna isab bang
aniya' a'a ma humana, subay mbal balikna luma'na.
32 Pamintānginbi ya bay pat'kka ni h'nda si Lōt bay ma
masa awal e'.
33 Sai-sai allogan kallum baranna, halam du aniya'
kallumna taptap. Sagō' sai-sai mbal allogan baranna ma
sababku, minsan iya amatay, makabāk du kallum kakkal.
34 Haka'anta kam," yuk si Isa, "ma waktu pabalikku pi'itu,
aniya' a'a duwangan atuli ma dakayu' du palegehan, jari niā'
dakayu' inān ati tabba dakayu'.
35 Aniya' du inān duwangan d'nda magtabang angang-
giling tirigu. Niā' dakayu' ati ta'bba dakayu'.
36 Aniya' isab duwangan maghinang ma huma. Niā'
dakayu' ati tabba dakayu'."
37 Manjari tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, "Tuwan,
maingga pat'kkahan ya yuknu ilu?"

Anambung si Isa magparalilan, yukna, "Ma'ingga-
ma'ingga lahat aniya' patay, maina'an du pagtipunan saga
owak."

18

Paralilan Pasal Balu D'nda maka Huwis

1 Manjari aniya' paralilan pangissa e' si Isa ma saga
mulidna supaya sigām mbal sinumu angamu'-ngamu' ni
Tuhan sakahaba' waktu.
2 Yukna, "Ma dakayu' lahat aniya' huwis mbal magmatāw
ma Tuhan, mbal isab magaddat ma pagkahina manusiya'.

3 Aniya' isab ma lahat inān dakayu' d'nda balu. Na,
d'nda itu taga-palkala' ati pehē' na pa'in ni huwis inān
angamu' tabang. Angalogos iya mikipatuntul, yukna,
‘Tuwan, tabangin aku bo' mbal tara'ug e' kuntaraku.’
4 Tagna' mbal anabang huwis inān, sagō' pagt'ggol-t'ggol,
ah'llingan iya di-na, yukna, ‘Aku itu mbal magmatāw ma
Tuhan, mbal isab magaddat ma manusiya'.
5 Sagō' d'nda itu hal makasasaw pikilanku angkan subay
tabanganku. Bang iya mbal dūlanku, sinumu du aku ma
pagpi'ituna.’
6 “Na,” yuk si Isa, “hatiunbi bay pah'lling huwis ya mbal
abontol inān.
7 Mbal bahā' anabang Tuhan ma saga a'a tapene'na, ya
angamu' tabang ni iya llaw-sangom? Magtanggu-tanggu gi'
iya bahā' amatuntul ma sigām?
8 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “al'kkas du e' Tuhan
amatuntul sigām. Sagō' ma sinosōng, bang aku Anak
Manusiya' pabalik pi'itu ni dunya, aniya' bahā' tabākku
atotog angandol ma aku?”

Pasal Parisi maka A'a Maga'ā' Sukay Parinta

9 Na, aniya' isab paralilan pinah'lling e' si Isa ma saga a'a
ya amista di-sigām abontol ati amareyo'-deyo' ma saga a'a
kasehe'an.
10 Yuk si Isa, “Aniya' duwangan a'a bay patukad pehē' ni
langgal pagkulbanan bo' anambahayang. Dangan inān a'a
Parisi, dangan a'a maga'ā' sukay parinta.
11 Maina'an pa'in sigām ma deyom langgal, an'ngge a'a
Parisi dangan-danganna ati anambahayang iya ni Tuhan.
Yukna, ‘O Tuhanku, aheya pagsukulanku ni ka'a. Sabab
in aku itu mbal buwat a'a kasehe'an, ya napsuhan maka
angulli' maka angaliyu-lakad min h'nda sigām. Magsukul
isab aku in aku ngga'i ka buwat a'a maga'ā' sukay parinta
itu.
12 Aku itu, min duwa magpuwasa ma deyom dapitu',
maka jakatanku isab kamemon tausahaku.’
13 “Sagō' in a'a maga'ā' sukay parinta inān wa'i an'ngge
ma tōng langgal, mbal minsan paharap ni sulga'. Tin'ppak
e'na daggahana kabowa susana. ‘O Tuhan,’ yukna, ‘ma'ase'
pa'in ka ma aku sabab dusahan aku.’
14 “Haka'anta kam,” yuk si Isa, “amole' pa'in a'a duwan-
gan min langgal, a'a magā' sukay ya abontol ma bistahan
Tuhan, ngga'i ka a'a Parisi. Sababna sai-sai magpalanga
ma baranna pinareyo' du, maka sai-sai magpareyo' di-na
pinalanga du isab.”

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Matiyu 19:13-15; Markus 10:13-16)

15 Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo'
supaya pinat'nna'an tanganna. Pag'nda' itu e' saga mulidna,
magtūy pinah'llingan e' sigām saga a'a amowa inān.
16 Manda' nilinganan onde'-onde' inān e' si Isa. Yukna ni
saga mulidna, "Parūlunbi saga kamanahutan ilu pi'itu ni
aku. Da'a sigām lāngunbi sabab sai-sai makasali' ni onde'
itu taga-palsuku'an du ma pagparinta Tuhan.
17 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal pasu-
lut ma pagparinta Tuhan buwat kapasulut onde'-onde', na,
a'a inān mbal makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan."

Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Markus 10:17-31)

18 Ma dakayu' llaw aniya' Yahudi alanga pehē' ni si Isa
atilaw iya. "Tuwan Guru," yukna, "ka'a ilu asal ahāp.
Ai subay hinangku bo' kaniya'an kallum ya taptap ni
kasaumulan?"
19 Anambung si Isa, yukna, "Angay yuknu in aku itu ahāp?
Halam aniya' ahāp, luwal Tuhan dakayu'-kayu'.
20 Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan, da'a ka
angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka amono'.
Da'a ka anangkaw. Da'a ka anaksi' puting. Pagaddatin ina'-
mma'nu."
21 Yuk l'lla inān ni iya, "Tuwan, sangay min kaonde'-
onde'ku bay kabogboganku ina'an-i kamemon."
22 Takale pa'in itu e' si Isa, yukna, "Aniya' gi' dakayu'
halam tahinangnu. Pehē' ka, pab'llihin alta'nu kamemon
bo' pamuwanun b'llihanna ma saga a'a miskin. Manjari
aniya' du karayanu maina'an ma deyom sulga'. Puwas e',
pi'itu ka ameya' ma aku."
23 Sagō' pagkale a'a itu ma bissala si Isa magtūy iya asusa
sidda sabab landu' aheka alta'na.
24 Ta'nda' e' si Isa kasusana ati yukna ni iya, "Saga a'a
dayahan kahunitan asal pasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan!
25 Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a
dayahan pasōd ni deyoman pagparinta Tuhan."
26 Takale pa'in lling si Isa itu e' saga a'a, yuk sigām, "Bang
buwattē', sai bahā' makasampay ni kasalamatan ma deyom
sulga'?"
27 Yuk sambung si Isa, "Ya mbal takole' e' manusiya'
takole' du e' Tuhan."
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, "Nda'un ba kami itu.
Bay na bbahan kami ai-ai kamemon bo' ameya' ma ka'a."

29 “Aho',” yuk si Isa, “maka haka'anta kam to'ongan,
sasuku bay ang'bbahan luma'na, atawa h'ndana, atawa
danakanna, atawa ina'-mma'na, atawa panganakna, ma
sabab katuyu'na ma pagparinta Tuhan,
30 tinungbasan du iya e' Tuhan ma dunya dakayu' itu, lipat
manglipat min bay bbahanna. Ati ma ahirat pinasuku'an
iya kallum taptap ni kasaumulan.”

Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Markus 10:32-34)

31 Manjari binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka
duwa pasaddī min a'a kasehe'an bo' yampa sigām
haka'anna. “Pakale kam,” yukna. “Itiya' na kitam patukad
ni Awrusalam. Maina'an pa'in kitam, pinamattan du
kamemon bay tasulat e' kanabi-nabihan ma pasalku, Anak
Manusiya'.
32 Sinōngan aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi,
ati pinagudju'-udju' aku e' sigām. Nihalipulu isab aku,
pinagludja'an, pinagdaplosan maka pinapatay.
33 Sagō' ta'abut pa'in t'llumbahangi min kamatayku allum
du aku pabīng.”
34 Saguwā' halam tahati e' saga mulidna bang ai bissala si
Isa inān. Halam makasobsob ni deyom pikilan sigām, maka
halam tahati e' sigām bang ai pinah'lling e'na.

A'a Buta Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 20:29-34; Markus 10:46-52)

35 Manjari, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Ariha, aniya' a'a
buta aningkō' ma bihing lān palabayan sigām. Hinangna
angamu' sīn.
36 Makakale pa'in buta itu ma ba'anan a'a maglaulabay
minna'an, tinilaw e'na bang ai sababanna.
37 Nihaka'an iya e' saga a'a, yuk-i, “Ilu palabay si Isa, a'a
min Nasaret.”
38 Pagkalena itu, magtūy iya angalingan pakosog. “O Isa,”
yukna, “tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' ka ba ma aku!”
39 Pinah'llingan iya e' saga a'a ma munda'an inān, sinō' iya
da'a maghibuk. Sagō' pinakosog gom pa'in pangalinganna.
“O Isa, tubu' Sultan Da'ud,” yukna, “ma'ase' na ka!”
40 Jari pahondong si Isa ati soho'na a'a buta inān binowa
ni iya. Makasekot pa'in, atilaw si Isa, yukna,
41 “Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?”
“Tuwan,” yukna, “kabaya'anku maka'nda' pabīng.”
42 Yuk si Isa ni iya, “Maka'nda' na ka. Pauli' na matanu
ma sabab pangandolnu ma aku.”
43 Saru'un-du'un du iya maka'nda' pabīng ati ameya'
paturul ma si Isa maka e'na ananglitan Tuhan. Pag'nda'

itu e' ba'anan a'a inān, ya du sigām kamemon ameya' ananglitan Tuhan.

19

Si Isa maka si Sakkiyas

1 Pasōd na si Isa ni da'ira Ariha bo' palabay min t'ngnga' kaluma'anna.
2 Na, aniya' a'a maglahat mahē', ōnna si Sakkiyas. Nakura' asal iya ma saga a'a maga'ā' sukay parinta, maka dayahan iya.
3 Bilahi to'ongan a'a itu ang'nda' bang sai si Isa, sagō' mbal ta'nda'na sabab apandak iya maka aheka a'a magtimukan.
4 Angkan iya paragan parahū min kaheka'an a'a inān bo' parāg ni diyata' kayu sikamor supaya ta'nda'na si Isa bang palabay na minnē'.
5 Pagt'kka si Isa ni tongod kayu inān, pahogga' iya bo' pahangad, maka yukna ma si Sakkiyas, "O Sakkiyas, pal'kkas ka pareyo' sabab pahanti' aku ma luma'nu llaw itu."
6 Jari parai'-dai' si Sakkiyas pareyo', maka kinōgan iya amowa si Isa ni luma'na.
7 Sakali magpanoway saga a'a kamemon, yuk-i, "Allā! Wa'i iya pehē' amangan ma luma' a'a baldusa!"
8 Ma luma' pa'in, an'ngge si Sakkiyas ati yukna ni si Isa, "Tuwan, pakale ka. Santonga' alta'ku panarakkaku na ma saga miskin. Maka bang aniya' a'a bay akkalanku, papole'ku na ni iya sīnna nilipat mpat."
9 Yuk si Isa ni iya, "Llaw itu lappasan ka sampay anak-h'ndanu sabab tubu' ka isab si Ibrahim.
10 Aku Anak Manusiya', ya maksudku pi'itu ni dunya subay amiha saga a'a atala min Tuhan bo' sigām lappasan."

Paralilan Pasal T'llungan Sosoho'an
(Matiyu 25:14-30)

11 Hinabu pa'in akale saga a'a ma si Isa, aniya' kissa pamaralilan pah'llingna ma sigām, sabab asekot na iya ni da'ira Awrusalam. Ya pangannal sigām in pagparinta Tuhan ma manusiya' arai' na tinagna'an to'ongan.
12 Buwattitu pamaralilna: "Aniya'," yukna, "a'a bangsa-han magbamba palintas ni lahat atala bo' gin'llal sultan mahē'. Puwas e', pabalik kono' iya ni lahatna magsultan.
13 Manjari itu, ma song pa'in atulak, nilinganan e'na sangpū' sosoho'anna. Binuwanan sigām e'na dublun bulawan pakaniya-pakaniya. Yukna ma sigām, 'Pangali-tuhunbi alta' itu t'ggolku alikut.'

14 “Sagō' kinab'nsihan a'a bangsahan itu e' saga a'a ma
lahatna, angkan sigām amabeya' a'a amowahan iya lapal,
yuk-i, ‘Mbal kami bilahi bang ka'a ya pagsultanan kami.’
15 “Sagō' gin'llal iya magsultan ati pabīng ni lahatna.
Pagt'kkana na, magtūy soho'na pa'alop ni iya saga
sosoho'an bay buwananna dublun bo' kata'uwanna bang
pila tauntung e' sigām dangan maka dangan.
16 “Jari pa'alop ni iya sosoho'an dahū, yukna, ‘Tuwan,
ya dublun dakayu' bay pamuwannu aku taga-untung na
sangpū' dublun.’
17 “ ‘Ahāp hinangnu,’ yuk sultan. ‘Sosoho'an ahantap ka.
Pagka ka kapangandolan ma alta' ariki'-diki', buwananta ka
kapatut magagi ma sangpū' da'ira.’
18 “Puwas e' pa'alop ni iya sosoho'an karuwana. ‘Tuwan,’
yukna, ‘ya dublun bay pamuwannu aku taga-untung na
lima.’
19 “Yuk sultan ni iya, ‘Ahāp. Ka'a isab buwananku kapatut
magagi ma lima da'ira.’
20 “Jari pa'alop isab pina'an sosoho'an dakayu' ati yukna,
‘Tuwan, o'o, itiya' du dublunnu. Bay putusku maka panyu'
bo' tau'ku sakuli-kuli.
21 Tu'ud aku tināw sabab ka'a ilu mbal ma'ase' ma a'a.
Ngā'nu ya halam bay paghulas-sangsā'annu, maka aninu
ya halam bay paglu'ugannu.’
22 “Yuk sultan ni iya, ‘Oy! Pilliyu! Sosoho'an ala'at ka.
Papellengku ni ka'a bay llingnu sī' bo' ka taluwa' hukuman.
Kata'uwannu bahā' in aku mbal ma'ase'? Ngā'ku bahā' ya
halam bay paghulas-sangsā'anku? Aniku bahā' ya halam
bay paglu'uganku?
23 Bang hati' buwattē', angay halam bay patau'nu sīnku
ni deyom bangko bo' aniya' anakna? Manjari bang aku
makapole', ta'ā'ku du sīnku sampay anakna.’
24 “Puwas e' ah'lling sultan ni saga a'a magpan'ngge
maina'an. ‘Ngā'unbi dublun min iya ati pamuwanunbi ni
sosoho'an dakayu', ya taga-dublun sangpū' inān.’
25 “Yuk saga a'a inān, ‘Tuwan! Aniya' na sangpū'
dublunna!’
26 “ ‘Haka'anta kam,’ yuk sultan, ‘sasuku kapangandolan
ma aheka, kin'nnopan du ma iya, sagō' sasuku mbal
kapangandolan minsan ma ariki', kinulangan du ai-ai bay
ma iya.
27 Na, saga bantaku inān,’ yuk sultan, ‘a'a mbal bilahi
bang aku pagsultanan sigām, bowahunbi pi'itu. Pap-
atayunbi sigām maitu ma matahanku.’ ”

Kapagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Yahiya 12:12-19)

28 Aubus pa'in bissala si Isa itu, lum'ngngan iya parahū
min sigām tudju ni Awrusalam.
29 Makasekot pa'in iya ni kauman Betpage maka Betani,
ya ma kasekotan būd Jaitun inān, anoho' iya duwangan
mulidna parahū min kasehe'an.
30 Yukna ma sigā, “Pehē' na kam ni kaluma'an ma
dahuanbi ilu. Jari pagt'kkabi pina'an, makabāk du kam
dakayu' anak kura' pahengkot, kura' halam bay tapan-
gura'an a'a. Hubaranbi bo' bowahunbi pi'itu.
31 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay hubaranbi,
haka'inbi, ‘Tu'ud pagguna e' nakura'.’ ”
32 Sakali pehē' na duwangan mulid e', ati tabāk e' sigā
buwat bay panoho'an si Isa.
33 Sabu pa'in sigā angahubad anak kura', ah'lling saga tag-
dapuna ma sigā, yuk-i, “Oy! Angay hubaranbi ilu?”
34 Ya sambung sigām, “Tu'ud pagguna e' nakura'.”
35 Jari binowa e' sigā anak kura' inān ni si Isa. Nilampikan
bukutna maka saga badju' sigā bo' yampa si Isa pinatingkō'
ma diyata'.
36 Na, makakura' pa'in iya, bin'llat e' saga a'a s'mmek
sigām ma lān palabayanna.
37 Pagka asekot na si Isa ni Awrusalam, bo' ina'an
na ma lān ma lūran būd Jaitun, ya ba'anan anak-
mulidna inān kamemon anagna' magpananglit ma Tuhan.
Pinatanog suwala sigām ananglitan iya ma sabab saga
hinang barakatan bay ta'nda' sigām.
38 Yuk sanglit sigām,
“Bang pa'in binarakatan sultan itu,
ya kawakilan e' Tuhan pi'itu.
Kasannangan asal ma deyom sulga',
maka sanglit ma Tuhan Mahatinggi!”
39 Jari ah'lling ni si Isa saga Parisi bay ma deyom
kaheka'an a'a, yuk-i, “Tuwan Guru, sō'un saga mulidnu itu
pahali!”
40 Anambung iya, yukna, “Haka'anta kam, bang sigām
mbal ah'lling, paganti' saga batu ma lān itu angolang
magmahaldika'an aku.”

Pinagtangisan Da'ira Awrusalam e' si Isa

41 Asekot-sekot pa'in si Isa ni da'ira Awrusalam, bo'
ta'nda'na saga kaluma'anna, tatangis iya.
42 Yukna, “Allā, minsan ma llaw itu na, bang bay
kata'uwanbi bang ai ya makabowahan kam kasannangan.
Malaingkan kalimbungan na min ka'am.

43 Ma waktu sinōng aniya' bala' at'kka ni ka'am. Niagpan-
gan da'irabi e' saga bantabi, kinuta'an sakalibutna e' sigām
bo' kam mbal makalahi.
44 Nilubu e' sigām kaluma'anbi ilu kamemon sampay
halam na aniya' batu pagdayaw luma' takapin magbangkat-
bangkat. Maka ka'am kamemon magtai'anak ya maglahat
mailu, pinapatay isab e' sigām. Paniya' du bala' itu ma
ka'am sabab halam takannalbi waktu kapangalappas Tuhan
ma ka'am."

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-17; Markus 11:15-19; Yahiya 2:13-22)

45 Manjari pagt'kka si Isa pehē', pasōd iya ni deyom lang-
gal pagkulbanan ati anagna' amala'an saga a'a magdagang
maina'an.
46 Yukna ma sigām, "Tasulat asal bay pagkallam Tuhan ya
yuk-i, 'Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan saga
a'a.' Sagō' hinangbi na sali' luma' patapukan mundu."
47 Amandu' na pa'in si Isa llaw-llaw ma deyom langgal
inān. Bilahi amapatay iya saga kaimaman alanga maka
saga guru sara' agama maka saga a'a pagbebeya'an.
48 Sagō' halam aniya' lān tapiha sigām, sabab in a'a
kamemon inān atuyu' to'ongan akale ma pamissalana.

20

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna
(Matiyu 21:23-27; Markus 11:27-33)

1 Ma dakayu' llaw, ina'an isab si Isa ma langgal pagkul-
banan amandu'an saga a'a maka magnasihatan sigām lapal
ahāp. Jari pehē' ni iya saga kaimaman alanga, maka saga
guru sara' agama, maka saga pagmatto'ahan.
2 Yuk sigām ni iya, "Ai kapatutnu maghinang buwattilu?
Sai bay amuwanan ka'a kapatut ilu?"
3 Yuk sambungna, "Aniya' dakayu' panilawku ma ka'am
dahū. Haka'inbi aku:
4 ya kapatut si Yahiya magpandi a'a he', kapatut min
Tuhan bahā' atawa min manusiya' sadja?"
5 Sakali magisun-isun saga a'a, yuk-i, "Bang saupama
yukta in kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan, tantu kitam
tinilaw e'na bang angay kitam halam bay am'nnal ma si
Yahiya.
6 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min
manusiya' sadja, na, piligdu kitam. Pinagbantung kitam e'
saga a'a itu kamemon sabab magkahagad asal sigām in si
Yahiya nabi bay min Tuhan."

7 Angkan buwattitu panambung saga nakura' inān ma
panilaw si Isa, yuk-i, “Sitta'a. Mbal kata'uwan kami bang
minningga kapatutna.”
8 “Na,” yuk si Isa, “ya du isab aku, mbal kam haka'anku
bang minningga ya kapatutku maghinang saga hinangku
itu.”

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Matiyu 21:33-46; Markus 12:1-12)

9 Manjari amaralilan lagi' si Isa ma saga a'a. “Aniya',”
yukna, “dakayu' a'a tag-kabbun bay ananom bahan anggul
ma kabbunna. Bay patunggu'anna ma saga magtutunggu'.
Puwas e' atulak iya ni lahat saddī ati at'ggol mahē'.
10 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul-i, sinoho'
e' tag-dapu kabbun inān dakayu' sosoho'anna pehē' ni
saga magtutunggu' bo' angā' bahagi'na. Sagō' niraplosan
sosoho'an itu e' sigām ati pinapole' ma halam aniya'
tabowana.
11 Puwas e' aniya' sosoho'an saddī pinapehē' e' tag-
kabbun. Ya du iya niraplosan e' sigām, nihalipulu maka
pinapole' ma halam aniya' tabowana.
12 Puwas e' soho'na isab sosoho'an saddī pehē',
kamint'lluna na. Jari sosoho'an damuli itu binakatan e'
sigām bo' yampa nijudjalan paluwas min likusan anggul e'.
13 Manjari yuk tag-kabbun, ‘Ai bahā' subay hinangku?
Papehē'ku gi' anakku luggiya', ya kalasahanku. Tantu iya
pinagaddatan e' sigām.’
14 “Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu, magtūy
sigām magisun, yuk-i, ‘Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng na
kitam, papataytam na bo' ta'ā'tam tana' itu.’
15 Jari nijudjalan iya e' sigām paluwas min likusan,
pinapatay.
“Na,” yuk si Isa, “ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun
e'?
16 Tantu iya pehē' amapatay saga tunggu' inān, ati
patunggu'anna kabbunna ma a'a saddī.”
Pagkale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām, “Ē!
S'lle' bale puhu', bang pa'in mbal kinabbul bowa'nu!”
17 Sagō' pinatongan sigām e' si Isa, yukna, “Bang ma
ka'am, ai hatina, ya tasulat ma Kitab, ya yuk-i:
‘Ya batu bay sinulak e' a'a maghinang luma', kinabā' halam
aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kagunahanna.’ ”
18 Yuk si Isa gi', “Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu
du baranna. Maka sasuku kahūgan batu itu apodjak du
kamemonna.”

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Matiyu 22:15-22; Markus 12:13-17)

19 Angkan saga guru sara' agama maka saga kaimaman
alanga bilahi anaggaw si Isa saru'un-du'un, sabab tahati
e' sigām in sigām ya bay pa'andiganna ma paralilan pasal
tunggu' kabbun inān. Sagō' halam iya tasaggaw e' sigām
sabab tināw ma saga a'a mahadjana'.*
20 Amiha gi' sigām waktu ahāp bo' supaya iya tinandanan
e' sigām pehē' ni pang'ntanan gubnul. Jari aniya' saga a'a
tinambahan e' sigām, a'a magbau'-bau' in sigām asaltun.
Pinapehē' sigām ni si Isa, kalu iya tajallat ma bissalana.
21 Yuk saga a'a tinambahan itu ni si Isa, "Tuwan guru,
kata'uwan kami in bissalanu maka pamandu'nu abontol
to'ongan. Mbal ka amapagbidda' ma a'a minsan sai,
maka b'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul maka pi'il ya
kinabaya'an e' Tuhan.
22 Haka'in kami kono'. Bang kita ganta' amayad sukay ni
parinta Rōm, ya deyo' min Sultan Mahatinggi he', langgalta
bahā' sara' agamatam?"
23 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa pangangakkal sigām,
angkan yukna ma sigām,
24 "Pa'nda'in aku sīn." Pag'nda' si Isa ma sīn, yukna,
"Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?"
"Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna," yuk sambung
sigām.
25 "Na," yuk si Isa, "pagka suku' sultan ko' itu, pama-
yarunbi ni iya. Damikiyanna, bang aniya' ai-ai suku' Tuhan,
tukbalinbi isab ni Tuhan."
26 Manjari mbal iya takole' nijallat e' sigām ma pasal
pah'llingna ma mairan. Landu' sigām ainu-inu ma panam-
bungna, angkan sigām mbal makapamissala.

Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan
(Matiyu 22:23-33; Markus 12:18-27)

27 Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, dagi-
nis agama Yahudi ya amandu' halam aniya' a'a magpatayan
allum pabīng ma llaw damuli.
28 Atilaw sigām ma si Isa, yuk-i, "Tuwan Guru, aniya' sara'
bay pang'bba kitam e' si Musa pasal a'a amatay ma halam
taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina, bo' supaya
aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'.
29 Na," yuk sigām, "aniya' bay pitu' l'lla magdanakan.
Magh'nda siyaka sagō' amatay iya ma halam taga-anak.

---

* **20:19 20:19** Mahadjana': hatina saga a'a kamemon ma deyo'an dakayu' pagparintahan.

30 Jari nih'nda balu e' danakan pasunu' ati amatay isāb
ma halam taga-anak.
31 Damikiyanna isab siyali kat'lluna. Jari in pitu' mag-
danakan bay makah'nda ni dakayu' d'nda he', bo' amatay
sigām kamemon ma halam taga-anak.
32 Ma katapusanna amatay isab d'nda.
33 Na, Tuwan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pag-
pakallum pabalik saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā'
d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e' sigām kapitu'
magdanakan."
34 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Saga a'a ma dunya
itu magh'nda asal maka magh'lla.
35 Sagō' saga a'a ya binista e' Tuhan makajari pinakallum
pabalik min kamatay, ya tōp isab maglahat mahē' ma sulga',
mbal na sigām magh'nda-h'lla.
36 Sabab mbal na sigām magkamatay sagō' parasali' na
sigām ni saga mala'ikat. Anak Tuhan na sigām sabab
pinakallum na pabīng min kamatay sigām.
37 Pinatampal isab e' si Musa pasal kapakallum a'a min
kamatay. Sabab ma waktu ka'nda'na po'on puhung bay
sabbutna Panghū' Tuhan, yuk-i, 'Tuhan pagtuhanan disi
Ibrahim maka si Isa'ak maka si Yakub.'
38 Hatina Tuhan itu pagtuhanan asal e' saga a'a allum,
ngga'i ka e' a'a magpatayan. Allum asal a'a kamemon ma
pang'nda' Tuhan."
39 Ah'lling saga guru sara' agama kasehe', yuk-i, "Tuwan
Guru, ahāp sambungnu ilu."
40 Jari halam aniya' makatawakkal anilaw iya pabalik.

Panilaw pasal Al-Masi
(Matiyu 22:41-46; Markus 12:35-37)

41 Jari atilaw si Isa ma sigām, yukna, "Angay saga a'a
magpina'in in Al-Masi tubu' sultan Da'ud?
42 Sabab si Da'ud magbaran bay angallam ma deyom Kitab
Jabul, yukna,
'Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
"Dai' ka, aningkō' ka ma bihingku kowan,
43 ati bowaku palbantahannu ni deyo' pād-tape'nu." '
44 Na," yuk si Isa, "pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' sultan
Da'ud, tantu iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud."

Pamituwa si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama
(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

45 Pasalta' pa'in pakale saga a'a inān kamemon, ah'lling si
Isa ni saga mulidna, yukna,

46 “Halli'inbi saga guru sara' agama, ya tagihan maglunsul
magpamakay juba ataha'. Tagihan isab sigām nihulmat
bang ma mairan. Bang ma deyom langgal, bilahi sigām
pinatingkō' ma tingkō'an bangsahan. Damikiyanna bang
sigām ma pagjamuhan, subay paningkō'an a'a alanga ya
paningkō'an sigām.
47 Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda bo' ta'ā' luma' sigām,
ati pinataha' sambahayang sigām, paglaku-laku in sigām
bal-iman. Angkan pinakalap kabinasahan sigām.”

21

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda
(Markus 12:41-44)

1 Manjari patongas si Isa ati ta'nda'na saga a'a dayahan
magpangahūg sīn pagjakat sigām ni tu'ung ma deyom
langgal inān.
2 Aniya' isab ta'nda'na dakayu' d'nda balu, miskin
to'ongan, angahūg duwa unud sīn.
3 Yuk si Isa, “B'nnal ya pangahakaku ma ka'am itu, ya
duwa unud sīn tahūg e' d'nda miskin itu labi gi' halga'an
min pilak bay tahūg e' kamemon saga a'a kasehe'an.
4 Sabab,” yuk si Isa, “bay sigām amuwan min alta' sigām
manglabi-labihan. Saguwā' d'nda itu, minsan iya miskin
sidda, bay amuwan sīnna kamemon ya arak pam'llina
napakana.”

Pamandogahan Pasal Llaw Kiyamat
(Matiyu 24:1-2; Markus 13:1-2)

5 Aniya' saga mulidna kasehe' magsuli-suli pasal langgal
pagkulbanan. Ahāp kono' ninda' saga batu bay ginuna pan-
gahinang langgal e', maka aheka alti-altina bay panukbal ni
Tuhan. Takale pa'in suli-suli sigām itu e' si Isa, yukna,
6 “Ma sinōng nilubu du kamemon ya ta'nda'bi ilu.
Halam du aniya' batuna angapin magbangkat, sabab
pinagkaukanat kamemon.”

Kasigpitan maka Katiksa'an
(Matiyu 24:3-14; Markus 13:3-13)

7 Tinilaw iya e' sigām. “Tuwan Guru,” yuk sigām,
“sumiyan paniya' ya bay yuknu insini'? Maka ai pandogana
bo' kinata'uwan in pakaradja'an inān at'kka na?”
8 Anambung iya, yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' kam
mbal ka'akkalan. Sabab ma sinosōng ilu aheka pi'itu
anabbut ma ōnku, maglaku-laku in sigām Al-Masi. Ya
pah'lling sigām, ‘Kiyamat na!’ Sagō' da'a kam magkahagad
ma sigām.

9 Bang aniya' takalebi hunub-hunub pasal pagbono' atawa
pasal lengog, da'a kam agawa. Tantu paniya' saga pagbono'
sagō' ngga'i ka gi' ina'an-i llaw kiyamat."
10 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Magbono' du bangsa dakayu'
maka dakayu', parinta dakayu' isab maka dakayu'.
11 Paniya' du saga linug aheya maka gotom maka saki
bonglay ma kaluha'an dunya. Aniya' isab saga paltanda'an
ta'nda' ma b'ttong langit, paltanda'an makainu-inu maka
makatāw-tāw.
12 Sagō' dahū min ina'an-i sinaggaw kam e' saga a'a maka
nila'at. Binowa du kam ni langgal sigām bo' kam nihukum
maka ni'isi ni deyom kalabusu. Tinukbalan du isab kam
ni saga sultan maka ni gubnul bo' kam nihukum ma sabab
pameya'bi ma aku.
13 Bang kam ma alopan sigām, ya na ina'an waktu
kapangahakabi ma sigām lapal ahāp pasal aku.
14 Sagō' da'a kasusahinbi bang ai panganda'awabi waktu
kapanumariya ka'am,
15 sabab aku ya amuwanan ka'am ta'u bo' kam makasam-
bungan sigām. Jari halam aniya' kuntarabi makasagga'
ka'am, maka mbal katangkisan bissalabi.
16 Minsan saga matto'abi maka dauranakanbi, minsan
saga lūng-kampungbi maka saga kabagayanbi, sinōngan
du kam e' sigām ni kuntarabi. Maka aniya' min ka'am
pinapatay du e' sigām.
17 Kinab'nsihan du kam e' a'a kamemon ma sabab
pameya'bi ma aku.
18 Sagō' mbal kam kalungayan ai-ai minsan dalamba
bu'unbi.
19 Lappasan du kam bang pa'in pahogotbi pangandolbi."

Katiksa'an Sangat Abisa
(Matiyu 24:15-21; Markus 13:14-19)

20 "Bang ta'nda'bi da'ira Awrusalam itu alibut e' sundalu,
na, kata'uwanbi song na waktu pamaka'at iya.
21 Jari sasuku pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi
pehē' ni kabūd-būran. Sasuku ma deyom da'ira Awrusalam
subay paluwas magdai'-dai', maka sasuku ma deya da'a
subay pabīng pehē' ni deyom da'ira.
22 Sabab ya ina'an waktu pangamulka' Tuhan ma
manusiya'. Minnē' aniya' kamaujuran ma kamemon bay
tasulat ma deyom Kitab.
23 Ndū', maka'ase'-ase' sidda saga d'nda ab'ttong ma masa
ina'an-i, maka saga d'nda taga-anak duru'an lagi'. Sabab
aniya' kabinasahan aheya pinat'kka ni kaluha'an lahat itu.
Pinat'kkahan du mulka' Tuhan saga a'ana.

24 Aniya' sigām kasehe'an nilagut e' sundalu, pinapatay.
Aniya' a'a kasehe'an sinaggaw, nihinang pilisu bo' binowa ni
sabarang lahat. Da'ira Awrusalam itu pinaka'at du e' saga
kabangsahan ngga'i ka Yahudi. Subay na ajukup ganta'an
pagparinta bangsa inān bo' yampa sigām ala'an."

Pasal Kabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Matiyu 24:29-31; Markus 13:24-27)

25 "Ma waktu sinōng ilu aniya' paltanda'an paniya'
ma mata llaw maka ma bulan maka ma saga bitu'un.
Saga kabangsa-bangsahan maitu ma dunya isab ag'mma
du sumangat sigām. Alengog pikilan sigām sabab mbal
manjari pang'llub tahik maka landos goyak.
26 Agon amatay saga a'a sabab min tāw maka susa sigām,
pagka aniya' bala' niagaran e' sigām song pat'kka ni dunya.
Sabab saga pandoga ma tonga'an ayan pinala'an du min
pat'nna'an sigām.
27 Puwas ina'an-i," yuk si Isa, "maka'nda' du saga a'a ma
aku, Anak Manusiya', pi'itu labay min gabun. Ta'nda' e'
sigām barakatku maka kosog sahayaku.
28 Jari bang anagna' saga pakaradja'an ya yukku itu,
pabuhat kam maka patongas sabab mbal na at'ggol, lap-
pasan du kam."

Pamintāngan min Kayu Igira
(Matiyu 24:32-35; Markus 13:28-31)

29 Jari aniya' paralilan pinah'lling e' si Isa ma sigām,
yukna, "Pandogahinbi kayu igira maka saga kayu
kasehe'an.
30 Bang ta'nda'bi angugbus dahunna, minnē' kata'uwanbi
song musim pang'llaw na.
31 Damikiyanna itu bang ta'nda'bi paniya' bay
pamissalaku ma ka'am insini' he', minnē' isab kata'uwanbi
asekot na waktu pagparinta Tuhan ma dunya.
32 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am," yuk si Isa. "Ma
mbal gi' magpatayan kamemon saga a'a ya allum ma buwat-
tina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon bay yukku-i.
33 Papinda du langit maka dunya sagō' kabtanganku itu
mbal to'ongan magkapinda."

Saga Bebeya'an si Isa Sinō' Pahalli'

34 "Subay kam pahalli'," yuk si Isa, "bo' kam mbal
ta'abutku magdūl-baya'an di-bi, maka maglango-lango,
maka kabuhatan e' legot dunya itu. Sabab tagha' sadja t'kka
llaw ina'an-i, sapantun litag bang pinassik,
35 ati taluwa' saga a'a kamemon ma babaw dunya itu.

36 Pajaga kam to'ongan. Da'a kam pahali angamu' tabang
ni Tuhan bang pa'in aniya' kosogbi, bo' kasandalanbi
kamemon pakaradja'an inān. Angamu' kam tabang isab
bang pa'in kam makatampal ni aku, Anak Manusiya'."
37 Na, kahaba'-kahaba' llaw amandu' na pa'in si Isa ma
deyom langgal pagkulbanan, sagō' pagsangom paluwas iya
min da'ira tudju ni būd Jaitun bo' pahanti' mahē'.
38 Dai'-llaw lagi' pina'an na pa'in saga a'a kamemon ni
langgal pagkulbanan bo' akale ma pandu'na.

22

Pinagisunan si Isa
(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Na, marai' na Hinang Tinapay Halam Pasuligna, ya
pinagōnan isab Hinang Paglakad.
2 Saga imam alanga maka saga guru sara' agama amikil-
mikil bang buwattingga e' sigām amapatay si Isa ma halam
aniya' makata'u. Tu'ud sigām tināw ma saga a'a katimukan.

Kapanipu si Judas ma si Isa
(Matiyu 26:14-16; Markus 14:10-11)

3 Manjari pasōd nakura' saitan ni deyom pikilan si
Judas, ya niōnan Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min
kasangpū' maka duwa.
4 Pehē' si Judas itu ni saga imam alanga maka ni saga
nakura' ma jaga langgal pagkulbanan, bo' sigām bowana
magisun bang buwattingga e'na anōngan si Isa ni sigām.
5 Kinōgan sigām to'ongan ati anganjanji' sigām anamba-
han iya maka sīn.
6 Angaho' magtūy si Judas ati anagna' iya amiha waktu
ahāp panōngna ma si Isa ni saga bantana ma halam aniya'
a'a saddī maina'an.

Pagsakap ma Hinang Paglakad
(Matiyu 26:17-25; Markus 14:12-21; Yahiya 13:21-30)

7 Manjari ta'abut na Hinang Tinapay Halam Pasuligna.
Ya na ina'an llaw panumbali' anak bili-bili ma Hinang
Paglakad.
8 Sinō' e' si Isa si Petros maka si Yahiya, yukna, "Pehē'
kam magsakap ai-ai pagkakantam ma Hinang Paglakad."
9 Yuk sigā ma iya, "Tuwan, maingga kabaya'annu panaka-
pan kami?"
10 Yukna ni sigā, "Makasōd pa'in kam ni deyom da'ira
ilu, sinampang du kam e' dakayu' l'lla amowa kibut isihan
bohe'. Turulunbi iya ni luma' pasōranna,

11 ati yukbi ma tag-dapu luma', ‘Sinō' ka tinilaw e' guru
bang ma'ai kono' bilik pagtimukanna maka saga mulidna?’
12 Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap,”
yuk si Isa. “Panyap asal bilik inān. Maina'an kam magsakap
pagkakantam.”
13 Jari pehē' na sigā. Ta'nda' e' sigā mahē' buwat bay
pangahaka si Isa, ati sinakap e' sigā pagkakan ma Hinang
Paglakad.

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Kurintu 11:23-25)

14 Ta'abut pa'in waktu pagjamu, aningkō' na si Isa maka
saga a'a bay kawakilanna bo' sigām magkakan.
15 Ah'lling iya ni sigām, yukna, “Ya itu kabaya'anku
to'ongan, subay magsalu maka ka'am amangan ma Hinang
Paglakad itu, ma mbal lagi' aku makalabay kabinasahan.
16 Sabab haka'anta kam, puwas itu mbal na aku amangan
jamu itu pabīng, subay na asampulna' pagparinta Tuhan.”
17 Manjari niā' e' si Isa dakayu' sawan. Niamu'an e'na pag-
sukulan bo' yampa ah'lling ni sigām, yukna, “Sambutunbi
inuman itu bo' inumunbi dangan maka dangan.
18 Sabab haka'anta kam, puwas minnitu mbal na aku
anginum binu-anggul itu sat'ggol halam gi' pat'nna' pagpar-
inta Tuhan ma manusiya'.”
19 Puwas e' niā' e'na tinapay. Niamu'an e'na pagsuku-
lan bo' yampa pagpōng-pōngna ati pamuwanna ma saga
mulidna. “Tinapay itu baranku ko', ya pamalilla'ku ma
pasalbi. Hinangunbi itu pangentomanbi aku.”
20 Damikiyanna isab, pagubus sigām amangan, pamuwan
e'na inuman ma sigām. “Inuman itu,” yukna, “ta'nda' sin
kapagsulutan Tuhan maka manusiya', ya hinangna baha'u
itu. Ati tatuman du pagka pinabu'us laha'ku ma sababbi.
21 “Sagō' nda'unbi,” yuk si Isa, “ya a'a song anōngan aku
ni bantaku, itiya' maitu magsalu maka aku.
22 Sabab aku Anak Manusiya' itu, amatay du buwat asal
pangangganta' Tuhan ma aku. Saguwā' asiya-siya du a'a ya
anōngan aku ni bantaku.”
23 Jari magtilaw-tilawan di-sigām saga mulid inān bang
sai min sigām ya anganiyat anōngan si Isa ni bantana.

Paglugat saga Mulid bang Sai Sigām Alanga

24 Na, maglugat saga mulid inān bang sai ma sigām subay
pinalanga.
25 Sagō' yuk si Isa ma sigām, “Maitu ma dunya, saga
sultan ma kabangsa-bangsahan magmanda asal ni saga a'a
ma deyo'an sigām. Maka saga nakura' sigām pagmakōkan

bilahi nihulmat e' a'a kamemon, in sigām kono' po'onan
kahāpan ma deyom lahat e'.
26 Sagō' ka'am ilu da'a subay magbuwattē'. Ya bangsahan
to'ongan ma ka'am subay sumali' bowahanna ni bowahan
kasiyalihan. Maka a'a pagnakura'an subay sumali' ni
sosoho'an.
27 Sai bahā' bangsahan? A'a aningkō' amangan atawa
a'a magbubuhat kinakan? Ya tantu bangsahan a'a aningkō'
amangan. Sagō' aku itu, itiya' ma ka'am sali' sosoho'anbi.
28 "Ka'am ilu bay pataptap ma aku minsan aku ma deyom
kasusahan.
29 Manjari itu, pagka aku kabuwanan kapatut e' Mma'ku
mag'ntan parinta ma sinosōng, pamuwanku isab ma ka'am
kapatut buwattē'.
30 Magbeya' du kitam amangan ma deyom pagparinta-
hanku. Patingkō'ta du kam ma paningkō'an bangsahan bo'
kam angahukum ma sangpū' maka duwa bangsa panubu'
si Isra'il."

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Yahiya 13:36-38)

31 Manjari ah'lling si Isa ma si Simun Petros. "Simun!"
yukna. "Niamu' kam e' nakura' saitan bo' niayak e'na
sapantun tirigu.
32 Sagō' bay ka amu'anku tabang ni Tuhan, Simun, bang
pa'in mbal apinda pangandolnu ma aku. Taikutannu du
aku, sagō' bang ka pabīng ni aku subay ka amat'ttog iman
saga dauranakannu."
33 Yuk si Petros, "Tuwan Panghū', mbal ka taikutanku.
Bang ka ganta' pinakalabusu, parongan du aku ma ka'a.
Bang ka pinapatay, lilla' du aku paunung ma ka'a."
34 Yuk sambung si Isa, "Haka'anta ka, Petros, ma sangom
itu ma halam gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu
in aku mbal kata'uwannu."

Pasal Pitaka, Paglutu'anan maka Pakokos

35 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Waktu
bay kapanoho'ku ka'am pal'ngngan magnasihat ma halam
aniya' pitaka atawa paglutu'anan atawa taumpa' tabowabi,
aniya' bahā' bay kulang ma ka'am?"
"Halam," yuk sigām.
36 "Sagō' buwattina'an," yuk si Isa, "bang aniya' sīnbi
atawa paglutu'ananbi, bowahunbi na ma pal'ngngananbi.
Maka sasuku halam aniya' patakosna subay pab'llihanna
badju'na bo' aniya' pam'llina kalis.

37 Sabab haka'anta kam, song na maujud lapal Kitab ya
bay tasulat ma sabab aku, ya yuk-i, ‘Talapay iya ma saga
a'a angalanggal sara'.’ ”
38 Yuk saga mulid, “Nda'un, Tuwan, aniya' maitu duwa
kalis.”
“Sarang na ko' ilu,” yuk si Isa.

Ma Kabbun Getsemane
(Matiyu 26:36-46; Markus 14:32-42)

39 Jari paluwas si Isa min da'ira tudju ni būd Jaitun buwat
asal kabiyaksahanna, maka ameya' ma iya saga mulidna.
40 Pagt'kkana ni papehē'anna, yukna ma sigām,
“Angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa
e' sasat.”
41 Puwas e' ala'an iya min sigām, saga dabantungan
lawakna, ati pasujud iya angamu'-ngamu' ni Tuhan.
42 Yukna, “O Mma', bang ka bilahi, la'anin lagi' min aku
sawan kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay
nirūlan, bang pa'in kabaya'annu du.”
43 Manjari aniya' panyata' ni iya dakayu' mala'ikat min
sulga' amuwanan iya kosog panandalna.
44 Na, pagka mbal manjari dukkana, akosog gom pa'in
panganjunjungna ni Tuhan ati am'ttak hulasna ni tana',
pinaka na luwa laha'.
45 Aubus pa'in e'na angamu'-ngamu', an'ngge iya bo' pa-
balik pehē' ni saga mulidna ati tabākna sigām magtulihan
kabowa sukkal sigām.
46 Yuk si Isa ma sigām, “Angay kam atuli? Punduk kam
angamu'-ngamu' ni Tuhan bo' kam mbal tabowa e' sasat.”

Pagsaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Yahiya 18:3-11)

47 Na, hinabu lagi' si Isa ah'lling ni saga mulidna, aheka a'a
at'kka pina'an. Ya pameya'an sigām si Judas, dakayu' mulid
si Isa min kasangpū' maka duwa he'. Pa'abut iya magtūy ni
si Isa arak aniyum iya.
48 Sagō' ah'lling si Isa ma iya, yukna, “Buwattitu bahā',
Judas, pangakkalnu ma Anak Manusiya'?”
49 Kinata'uwan pa'in e' saga mulid ma atag si Isa bang ai
song nihinang ma iya, atilaw sigām, “Tuwan, guna kami na
bahā' kalis kami?”
50 Jari nilagut sosoho'an Imam Muwallam e' dakayu'
mulid inān, ati autas magtūy dambila' taingana.
51 Sagō' yuk si Isa, “Sarang na ko' ilu.” Jari ni'ntanan e'na
tainga a'a he' ati kauli'an magtūy.
52 Ah'lling si Isa ni saga a'a bay pina'an anaggaw iya,
ya na saga imam alanga maka saga nakura' jaga langgal,

maka saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi. Yukna ma sigām,
“Kabā'bi ba in aku itu mundu, ya po'on kam amowa kalis
maka kakakal?
53 Llaw-llaw mahē' na pa'in aku ma deyom langgal
pagkulbanan, sagō' halam aku bay tasaggawbi. Saguwā' ya
na itu waktu pamasuku' ka'am bo' aku tasaggawbi, maka
waktu isab kapagagi nakura' saitan.”

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:57-58, 69-75; Markus 14:53-54, 66-72; Yahiya 18:12-18, 25-27)

54 Manjari sinaggaw si Isa e' sigām, binowa ala'an minnē'
tudju ni luma' Imam Muwallam. Paturul si Petros ma si Isa
min katāhan.
55 Aniya' api bay pinakeyat e' saga sundalu ma halaman
luma' Imam Muwallam ati parakayu' si Petros ni sigām
magtingkō'an ma atag api he'.
56 Jari itu, sabu pa'in iya aningkō' ma kasinagan api,
ta'nda' iya e' dakayu' d'nda ipatan Imam Muwallam. Pina-
tongan iya pahāp-hāp e' d'nda itu maka e'na ah'lling, yukna,
“A'a itu bay ameya' ma si Isa.”
57 Sagō' amalilu si Petros, yukna, “Arung, mbal iya
kata'uwanku!”
58 Mbal at'ggol minnē' aniya' dakayu' l'lla ang'nda' ma si
Petros ati yukna, “Ya du ka'a dambeya'an maka sigām!”
Sagō' ah'lling si Petros, yukna, “Ngga'i ka aku, tuwan!”
59 Palabay pa'in danjām aniya' isab a'a saddī angegot-
ngegot, yukna, “Kata'uwanku a'a itu bay du sehe'na, sabab
a'a Jalil isab iya!”
60 Anambung si Petros, yukna, “Tuwan, mbal
kata'uwanku bang ai pah'llingnu ilu!”
Hinabu si Petros masi ah'lling, magtūy angukku'uk
manuk.
61 Jari palingi' si Isa ang'nda' ma si Petros ati taentom e'
si Petros bay pah'lling si Isa ma iya, ya yukna, “Ma mbal gi'
angukkugu'uk manuk sangom itu, amalilu du ka min t'llu
in aku mbal kata'uwannu.”
62 Magtūy paluwas si Petros minnē'. Anangis iya,
magdukka to'ongan.

Si Isa Pinagtunggīng maka Pinagtibu'
(Matiyu 26:67-68; Markus 14:65)

63 Pinagtunggīngan si Isa e' saga a'a anganjagahan iya,
maka pinagtibu' iya e' sigām.
64 Tinambunan matana bo' yampa nilata. “Tokorun
kono',” yuk sigām, “bang sai anibu' ka'a!”

65 Aheka gi' isab pamūng-mūng sigām pamahina' sigām
ma iya.

Pinaharap si Isa ni saga Pagnakura'an
(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Yahiya 18:19-24)

66 Pagk'llat llaw na, magtimuk saga pagmatto'ahan bangsa
Yahudi maka saga kaimaman alanga maka saga guru sara'
agama. Jari binowa si Isa paharap ni palhimpunan sigām.
67 Yuk sigām ma iya, "Haka'in kami to'ongan bang ka'a ya
Al-Masi."
Anambung si Isa, yukna, "Minsan kam haka'anku mbal
du aku kahagadbi.
68 Maka bang aniya' tilawku ma ka'am, mbal du kam
anambung.
69 Sagō' puwas min llaw itu in aku, Anak Manusiya',
aningkō' du ma atag Tuhan Sangat Kawasa, ma bihingna
kowan."
70 Yuk sigām kamemon, "Na, bang buwattē', Anak Tuhan
ka bahā'?"
Yuk sambung si Isa, "Ya na yukbi, aku na."
71 Jari ah'lling sigām, yuk-i, "Angay kitam amiha saksi'
saddī! Sabab takaleta himumūnganna itu."

23

Binowa si Isa Paharap ni Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Yahiya 18:28-38)

1 Manjari magt'nggehan saga a'a palhimpunan kamemon
ati binowa si Isa e' sigām paharap ni gubnul Pilatu.
2 Maina'an pa'in, tinuntutan e' sigām si Isa, yuk-i, "Ta'abut
kami a'a itu amowa bangsa kami anagga' ma parinta.
Tasoho'na saga a'a subay da'a amayad sukay ni Sultan
Mahatinggi. Maglaku-laku isab iya in iya Al-Masi, ya tapene'
e' Tuhan magsultan."
3 Atilaw si Pilatu ma si Isa. "Ka'a ilu," yukna, "sultan ka
bahā' ma bangsa Yahudi?"
Anambung si Isa, yukna, "Ya na yuknu ilu."
4 Yuk si Pilatu ni saga kaimaman alanga maka ni
kaheka'an a'a inān, "Halam aniya' tapihaku sababan pa-
mat'nna'anku iya hukuman."
5 Saguwā' angegot na pa'in sigām, yuk-i, "Pinalengog
e'na saga a'a ma kaluha'an lahat Yahudiya sabab min
pamandu'na. Bay tagna'anna hinangna ma lahat Jalil,
manjari itiya' na iya pasampay pi'itu ni Awrusalam."

Tin'kkahan si Isa ni Sultan Herod

6 Na, pagkale itu e' si Pilatu, magtūy tilawna bang min
lahat Jalil si Isa.

7 Makata'u pa'in si Pilatu in si Isa asal min lahat pagsultanan si Herod, sinō' iya tin'kkahan ni si Herod sabab ina'an iya ma Awrusalam pasalta' ma waktu ina'an-i.
8 Pag'nda' si Herod ma si Isa, akōd iya to'ongan sabab at'ggol na baya'na ang'nda' iya. Aheka bay takalena pasal si Isa angkan bilahi ang'nda' iya hinabuna maghinang hinang kawasahan.
9 Aheka panilaw si Herod ma si Isa, sagō' mbal iya anambung.
10 Manjari pasekot pina'an saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama, ati akosog e' sigām anuntutan si Isa.
11 Manjari pinagtunggīngan si Isa e' si Herod maka saga sundaluna, nihalipulu isab e' sigām. Pinas'mmekan iya maka juba landu' alingkat bo' yampa pinabīng ni si Pilatu he'.
12 Na, ya na ina'an llaw kapaghāp si Herod maka si Pilatu, sabab bay sigām magbanta tagna'.

Pinat'nna'an si Isa Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-26; Markus 15:6-15; Yahiya 18:39—19:16)

13 Manjari nilinganan e' si Pilatu saga kaimaman alanga maka saga pagnakura'an maka saga a'a kamemon. Sinō' sigām patimuk ni iya.
14 Yukna ma sigām, "Bay bowabi a'a itu ni aku, pagka yukbi in iya amidjakan saga a'a anagga' ma parinta. Bay na iya pariksa'ku maitu ma pang'nda'bi sagō' halam aku makabāk dusa ma iya buwat panuntutbi.
15 Buwattē' isab ma si Herod, angkan pabowana si Isa pabalik pi'itu. Atampal ko' itu, halam aniya' la'at bay tahinang e' a'a itu pamat'nna'an iya hukuman ni kamatay.
16 Angkan sō'ku iya niraplosan sadja bo' yampa pinal'ppa."
[
17 Angkan buwattē' pah'lling si Pilatu sabab ya kabiyaksahanna kahaba' tahun, bang maghinang saga Yahudi ma Hinang Paglakad, subay iya amal'ppa dakayu' pilisu.]
18 Makakale pa'in saga katimukan a'a ma lling si Pilatu, magtūy sigām magpangolang kamemon. Yuk sigām "Papatayun a'a ilu! Si Barabbas ya kabaya'an kami pinal'ppa."
19 Na, si Barabbas itu bay pinakalabusu ma sabab hiluhala' bay tahinangna ma da'ira Awrusalam, maka ma sabab hinangna amono'.
20 Jari amissala pabalik si Pilatu ni saga a'a he', sabab bilahi amal'ppa si Isa.
21 Sagō' magpangolang sidda sigām, yuk-i, "Lansangun iya ni hāg! Lansangun iya ni hāg!"

22 Ah'lling gi' si Pilatu, kamint'lluna na. “Angay?” yukna.
“Ai bay hinangna ala'at? Halam aniya' tabākku sababan
pamapatay iya. Sō'ku sadja iya niraplosan bo' yampa
pinal'ppa.”
23 Sagō' angabut-ngabut sigām angolang pakosog in si Isa
subay nilansang ni hāg. Jari hal magpabeya' la'a si Pilatu,
24 angkan pat'nna'na hukuman ma si Isa buwat pangamu'
sigām.
25 Pinal'ppa e'na a'a ya niamu' e' sigām pinaluwas, a'a
bay takalabusu ma sabab panagga'na ma parinta maka ma
sabab pamono'na. Sagō' tinukbalan si Isa ni sigām bo'
tahinang buwat kabaya'an sigām.

Nilansang si Isa ni Hāg
(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Yahiya 19:17-27)

26 Manjari itu binowa si Isa e' saga sundalu paluwas
minnē'. Pasalta', aniya' a'a talanggal e' sigām palūd min
deya tudju ni Awrusalam. Ōnna si Simun, a'a min lahat
Kirini. Minandahan iya e' saga sundalu, pinatanggung ma
iya hāg ya song pangalansangan si Isa. Sinō' iya ananggung
min buli'an si Isa.
27 Aheka to'ongan saga a'a paturul ma si Isa, maka aniya'
isab saga d'nda angolang maka magtangis ma sababna.
28 Palingi' si Isa ang'nda' ma sigām ati yukna, “Ka'am saga
d'nda Awrusalam, da'a aku panangisanbi. Baranbi maka
panganakbi ya subay panangisinbi.
29 Sabab aniya' llaw at'kka ma sinosōng in ka'am amissala
du, ‘Ahāp sukud saga d'nda halam bay makapangiram, ya
halam bay maka'anak maka halam bay makaparuru' onde'.’
30 Ya na ko' inān waktu kapanukna' manusiya' di-sigām,
yuk-i, ‘Bang pa'in paligid ni aku saga būd itu! Bang pa'in
aku katambunan e' saga kabūd-būran!’ ”
31 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Bang maka'ase'-ase' kahālanbi
ma buwattina'an, akalap lagi' ma waktu sinōng inān.
Buwat sapantun po'on kayu, bang tatunu' ma masi lagi'
allum, luba'-lagi'na bang atoho' na.”
32 Aniya' gi' duwangan a'a saddī min si Isa binowa e' sigām
pinapatay, a'a bay makalanggal sara'.
33 Jari pagt'kka sigām ni lahat niōnan “Peya'-peya' Kōk”,
na nilansang si Isa e' sigām ni hāg inān. Nilansang
isab saga a'a makalanggal sara' ma hāg sigām. Dakayu'
inān pinat'ngge ma bihing si Isa kowan maka dakayu' ma
bihingna gibang.
34 Anabbut si Isa ni Tuhan. “O Mma',” yukna, “ampunun
saga a'a angalansang aku itu, sabab mbal tahati e' sigām
bang ai hinang sigām.”

Maglegot saga sundalu, pinagtokoran e' sigām saga
s'mmek si Isa bang ma sai dapuna.
35 Magt'nggehan maina'an saga a'a ang'nda'-ng'nda' ma
si Isa, maka pinagudju' iya e' saga pagnakura'an bangsa
Yahudi. Yuk sigām, "A'a itu, makalappas a'a saddī. Subay
iya angalappas di-na bang sab'nnal-b'nnal iya Al-Masi, ya
tapene' e' Tuhan magsultan!"
36 Pinagtunggīng isab iya e' saga sundalu. Pasekot sigām
ni iya anōngan binu al'ssom pamainum iya.
37 Yuk sigām, "Bang ka sab'nnal-b'nnal sultan saga
Yahudi, angalappas ka di-nu!"
38 Maka aniya' sulat bay pinat'nna' ma hāg min diyata'
kōkna, yuk-i, "SULTAN BANGSA YAHUDI."
39 Pinamūng-mūngan isab si Isa e' dakayu' a'a langgal
sara' bay nilansang inān. Yukna, "Ka'a ya Al-Masi bahā'?
Angalappas ka di-nu, bo' kami isab bowahun."
40 Sagō' pinah'llingan iya e' a'a langgal sara' dakayu',
yukna, "Angay? Halam aniya' tāwnu ma Tuhan? Sali'-sali'
hukuman ma kitam t'llungan.
41 Sagō' kita duwangan itu, wajib kita subay pinapatay
buwattitu sabab ya na tungbas saga kahinanganta. Sagō'
a'a itu, halam aniya' la'at bay tahinangna."
42 Jari yukna ni si Isa, "Isa, entomun aku bang ta'abut na
waktu kapagparintanu."
43 Yuk si Isa ma iya, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'a,
llaw itu du magbeya' kita ma lahat Tuhan."

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Yahiya 19:28-30)

44 Jari itu, augtu pa'in llaw, angalendom mata llaw ati
taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay ni lisag t'llu
kohap.
45 Maka agese' duwa in kultina ya pangagpang ma deyom
langgal pagkulbanan inān.
46 Manjari angolang si Isa pakosog, yukna, "O Mma',
sōnganku na nyawaku ni komkomannu." Aubus pa'in
pah'llingna itu, magtūy ab'kkat napasna.
47 Pag'nda' kapitan sundalu ma pakaradja'an itu, sangli-
tanna Tuhan. Yukna, "B'nnal a'a itu ahāp asal addatna."
48 Sampay saga a'a magtimuk maina'an, pag'nda' sigām
ma bay paniya' inān, magpamole' sigām an'ppak daggaha
sigām sabab kaheya susa sigām.
49 Ina'an isab magpan'ngge min katāhan saga bagay si Isa
kamemon sampay saga d'nda bay ameya' paumpig ma iya
min lahat Jalil lagi'. Ang'nda'-ng'nda' sigām ma pakaradja'an
itu kamemon.

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Yahiya 19:38-42)

50-51 Na, aniya' a'a maina'an niōnan si Yusup, a'a min
kaluma'an Arimati ya ma lahat Yahudiya. A'a abontol asal
iya, ahāp addat-tabi'atna. Atuyu' iya angagad ma waktu
pamat'nna' parinta Tuhan ma manusiya'. Dakayu' iya
pagmatto'ahan, sagō' halam iya bay pauyun ma kagara'an
maka kahinangan pagkahina pamapatay ma si Isa.
52 Jari pehē' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay
si Isa.
53 Pinareyo' e'na min hāg ati sinaput e'na bo' yampa
pat'nna'na ma deyom pagkubulan bay kinehean ma deyom
batu lakit. Baha'u asal kubul inān, halam lagi' bay
kapangubulan.
54 Kohap Juma'at na ma buwattē', song llaw Sabtu', arai'
na pas'ddop llaw.
55 Bay ameya' isab ma si Yusup saga d'nda bay paumpig
ma si Isa min lahat Jalil lagi', ati ta'nda' e' sigām kubul maka
buwattingga e' si Yusup amat'nna' patay si Isa.
56 Jari amole' na sigām anakap saga laksi' maka ns'llan
pahamut pamahilala' sigām ma mayatna.
Ta'abut pa'in llaw Sabtu', pahali na sigām buwat
panoho'an sara' agama.

24

Si Isa Allum Pabīng
(Matiyu 28:1-10; Markus 16:1-8; Yahiya 20:1-10)

1 Pagk'llat llaw Ahad bo' subu-subu to'ongan, pehē' saga
d'nda he' ni kubul amowa saga laksi' bay sakap sigām.
2 Pagt'kka pehē', ta'nda' e' sigām taplok batu wa'i bay
ginulungan min lowang kubul.
3 Pasōd sigām ni deyom sagō' ta'nda' in mayat si Isa halam
na maina'an,
4 ati asasaw pikilan sigām ma sabab ina'an-i. Sakali aniya'
an'ngge ma bihing sigām duwangan l'lla, makasilaw sidda
s'mmek sigā.
5 Sinōd tāw saga d'nda ina'an, angkan sigām hal patondok.
Sagō' yuk duwangan l'lla inān, “Angay pihabi a'a allum
maitu ma deyom kakubulan saga a'a magpatayan?
6 Halam na maitu si Isa. Allum na iya pabalik. Entomunbi
bay pah'llingna ma ka'am, waktu kamahe'na lagi' ma lahat
Jalil.
7 Yukna he', ‘In aku, Anak Manusiya', sinōngan du pehē'
ni pang'ntanan saga a'a dusahan bo' nilansang e' sigām ni
hāg pinapatay. Ma kat'llu llawna, allum du aku pabīng.’ ”

8 Jari taentom e' saga d'nda itu bay pah'lling si Isa he',
9 ati amole' sigām min kubul ni luma'. Nihaka e' sigām
saga pakaradja'an itu kamemon ma saga mulid si Isa
kasangpū' maka ssa, maka ma saga mulidna kasehe'.
10 Ya d'nda angahaka itu si Mariyam a'a min Magdala,
maka si Joanna, maka si Mariyam ina' si Yakub, maka saga
d'nda saddī bay sehe' sigām.
11 Sagō' mbal am'nnal saga a'a kawakilan ma haka saga
d'nda inān sabab kinabā' hal magligaw.
12 Sagō' an'ngge si Petros min baina bo' paragan ni kubul.
Pagt'kkana pehē', pakuru' iya pasīb, sagō' halam aniya'
ta'nda'na ma deyom, luwal saga saput pat'nna'an di-na. Jari
ala'an iya minnē' maka e'na ainu-inu ma bay paniya' inān.

Ma Labayan Tudju ni Kauman Emmaus
(Markus 16:12-13)

13 Ma llaw ina'an-i aniya' duwangan mulid si Isa
pal'ngngan tudju ni kaluma'an Emmaus, lawakna saga
sangpū' maka dda kilometro (atawa batu) min Awrusalam.
14 Magsuli-suli na pa'in sigā pasal kamemon ya baha'u bay
pat'kka inān.
15 Hinabu pa'in sigā magsuli-suli, pasekot pina'an si Isa bo'
magdongan maka sigā.
16 Ta'nda' iya e' sigā sagō' halam takilā in iya si Isa.
17 Yukna ma sigā, “Ai pagsuli-sulihanbi ma
pal'ngngananbi ilu?”
Pahogga' sigā magtūy, maka ala'at pamaihu'an sigā sabab
asusa.
18 Jari anambung dangan inān, ya niōnan Kleyopas.
“Alō!” yukna, “Hal du ka'a ma deyom da'ira Awrusalam
a'awam pasal pakaradja'an ya baha'u bay pat'kka maina'an
si', sabab kinata'uwan na e' a'a kamemon!”
19 “Angay? Pakaradja'an ai?” yuk si Isa.
“Ya tahinang ma si Isa, a'a Nasaret,” yuk sigā. “Nabi
asal iya, taga-kawasa ma pamissalana kamemon maka ma
kahinanganna kamemon ma pang'nda' Tuhan maka ma
pang'nda' manusiya'.
20 Bay iya ni'nde'an ni gubnul e' saga kaimaman kami
alanga maka e' saga a'a pagnakura'an kami. Ni'nde'an
iya pehē' supaya pinat'nna'an hukuman ni kamatay, ati
nilansang iya ni hāg bo' pinapatay.
21 Na, bay kami angasa-ngasa to'ongan in iya itu dakayu'-
kayu' pinabeya' e' Tuhan amaluwas kami saga tubu' si Isra'il
min kasigpitan. Saguwā' halam dapat, sabab aniya' na
t'llumbahangi min bay kapamapatay sigām ma iya.

22 Lāgi, aniya' isab saga d'nda sehe' kami bay amowahan
kami haka makakuddat insini'. Dai' llaw sī' bay sigām pehē'
kono' palu'aw ni kubul si Isa,
23 sagō' halam na maina'an mayatna. Jari pabalik sigām
ni kamaina'anan kami. Yuk sigām aniya' saga mala'ikat bay
magpanyata' ni sigām. Bay ah'lling kono' mala'ikat e' in si
Isa allum na.
24 Sakali aniya' saga sehe' kami bay anganyata' pehē'
ni kubul ati ta'nda' e' sigām buwat bay pangahaka saga
kar'ndahan e'. Sagō' halam ta'nda' si Isa."

25 Manjari ah'lling si Isa ni duwangan itu, yukna, "Ndū',
babbal pahāp ka'am ilu! Angay halam kahagadbi kamemon
bay pangabtang e' kanabi-nabihan?
26 Sabab bang ma sigām in Al-Masi wajib subay makal-
abay kabinasahan dahū bo' yampa pinabangsa."
27 Jari pinahati duwangan itu e' si Isa pasal kamemon ya
tasulat ma deyom Kitab ma sababna. Tinagna'an e'na min
kasulatan si Musa, sampay ni kasulatan kanabi-nabihan
kamemon.
28 Makasekot pa'in sigā ni kaluma'an ya papehe'an sigā,
magbau'-bau' si Isa palanjal gi'.
29 Manda' iya tinaggahan e' sigā, yuk-i, "Pi'itu na ka
ameya' ma kami sabab kohap na to'ongan. Sōng na
sangom." Angkan pasōd si Isa bo' pahanti' ma sigā.
30 Makatingkō' pa'in sigām magsalu, niā' e'na tinapay ati
niamu'an pagsukulan ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng
e'na bo' yampa pamuwanna ma sigā.
31 Minnē' pasawa pang'nda' sigā ati takilā iya. Sagō'
alanyap iya magtūy.
32 Jari magsuli-suli sigā duwangan. "Angkan du kita
landu' kahōpan ma h'llingna ma pal'ngnganan e', pagpa-
hatina ma kita pasal Kitab."

33 Pabuhat sigā magtūy bo' pabīng ni Awrusalam.
Pagt'kka sigā pehē', tabāk saga mulid si Isa kasangpū' maka
ssa magtimuk maka mulid kasehe'an.
34 Yuk sigām ma duwangan itu, "Allum na Panghū'tam
pabalik! Allum iya to'ongan! Bay iya patuwa' ni si Simun!"
35 Manjari anuli-nuli isab duwangan itu pasal bay kal-
abayan sigā ma lān, maka pasal pakakilā sigā ma si Isa ma
salta'na magpōng-pōng tinapay.

Si Isa Magpa'nda' na ma saga Mulidna
(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

36 Hinabu pa'in magsuli-suli duwangan e', pina'an si Isa
an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām. Ah'lling iya, yukna,
“Bang pa'in kam kaniya'an kasannangan.”
37 Takuddat sigām magtūy maka nileya'-leya' to'ongan,
sabab pangannal sigām in si Isa inān umagad.
38 Sagō' yukna ma sigām, “Angay tak'bbal deyom ataybi?
Angay kam masi magduwa-ruwa?
39 Nda'unbi tanganku maka tape'ku itu. Aku na ko' itu.
Ntaninbi ba baranku itu bo' kata'uwanbi in aku itu ngga'i ka
umagad. Sabab umagad itu halam aniya' baranna aponod.
Ta'nda'bi du aku, aniya' baranku.”
40 Buwattē' pah'llingna ma sigām. Ati pa'nda'anna
tanganna maka tape'na ma sigām.
41 Sagō' masi sigām kahunitan magkahagad in ina'an
b'nnal, sabab mamarahi sidda kakōgan maka kainu-inuhan
sigām. Angkan yuk si Isa ma sigām, “Aniya' bahā' maitu ai-
ai takakan?”
42 Sinōngan iya dangkuri' daing tinapa.
43 Niā' e'na ati kinakan e'na ma pang'nda' sigām.
44 Puwas e' ah'lling iya, yukna, “Ya na ko' itu bay
pah'llingku ma ka'am tagna', waktu kapameya'ku gi' ma
ka'am. Yukku tantu aniya' kamaujuran ma kamemon bay
tasulat ma pasal aku, ya tasulat ma Kitab Tawrat maka ma
Kanabi-nabihan, maka ma Jūd Kalangan. Ai-ai pat'kka itu
ma aku, ya na kamaujuran saga sulat sigām.”
45 Manjari pinasawa e' si Isa pikilan sigām bo' supaya
makahati ma lapal Kitab e'.
46 Yukna ma sigām, “Ya na itu asal tasulat ma deyom
Kitab: in Al-Masi subay pinananaman kabinasahan sampay
pinapatay. Jari ta'abut pa'in kat'llu llaw min kamatayna
allum du iya pabīng.
47 Subay pinagnasihatan isab saga bangsa kamemon
pasal ka'ampunan dusa. Bang sigām magtaubat sampay
ang'bbahan dusa sigām, niampun sigām e' Tuhan ma sabab
Al-Masi. Subay tinagna'an pagnasihat itu min Awrusalam.
48 Ka'am ya bay maka'nda' ma ai-ai pat'kka ma aku, jari
ka'am ya subay amuwan saksi'.
49 Pabeya'anku ka'am ya bay panganjanji' Mma'ku Tuhan.
Sagō' da'a kam ala'an min da'ira itu sat'ggol kam halam
pinahōpan kawasa min sulga'.”

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Markus 16:19-20; Kahinangan 1:9-11)

50 Jari binowa sigām e' si Isa paluwas min Awrusalam
sampay maka'abut na ni kauman Betani. Pagabut sigām

pina'an, pinat'ngge e' si Isa tanganna pangamu'na kahāpan
ma sigām.
51 Pasalta' pa'in iya angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya
min sigām ati tabowa pa'angkat ni sulga'.
52 Amudji sigām ma iya maina'an bo' yampa pabīng tudju
ni Awrusalam. Landu' aheya kakōgan sigām,
53 ati maina'an na pa'in sigām ananglitan Tuhan ma
langgal pagkulbanan. *Tammat*

YAHIYA

Pahati Pasal Jūd itu

Si Yahiya itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, a'a bay kawakilan e' si Isa magnasihat lapalna. Ina' si Yahiya si Salome, mulid si Isa isab bay magbeya' maka d'nda kasehe'an angayura iya.

Magdaraing asal si Yahiya maka abata' lagi' iya ma waktu kapangabbit si Isa ma iya. Salta' pa'in iya maka danakanna si Yakub amahāp pokot mma' sigā ma bihing danaw, bay palabay si Isa minna'an ati lingananna sigā duwangan binowa pamulid ma iya. Halam iya ang'bba min si Isa sampay ni kato'ana.

Nihaka'an kitam e' si Yahiya bang ai sababanna angkan tasulat e'na jūd itu. Ya mohotna subay magkahagad a'a kamemon in si Isa b'nnal Anak Tuhan, pinapi'itu magpabaran manusiya' supaya kitam makata'uwan Tuhan. Jari sasuku am'nnal ma si Isa taga-kallum taptap sampay ni deyom sulga'.

Aniya' pitu' hinang makainu-inu sinalsila e' si Yahiya ma jūd itu, ati pinahati kitam bang ai to'ongan hatulan saga hinang itu. Minnē' kitam makatantu in si Isa b'nnal-b'nnal bay pinapi'itu e' Tuhan, pagka tahinang saga hinangna makainu-inu he'. Tu'ud iya magdakayu' asal maka Mma'na Tuhan.

Ya niangut e' si Yahiya in a'a kamemon subay magkahagad sampay ameya' ma si Isa, sabab saddī min si Isa halam aniya' labayan pasampayan sigām tudju ni Tuhan.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si YAHIYA

Palman maka Sawa

1 Ma halam gi' aniya' dunya, asal na Palman. Magdakayu' asal Palman itu maka Tuhan, maka Tuhan isab Palman.

2 Sangay min katagna' magdakayu' asal Palman maka Tuhan.

3 Bay pinapanjari ai-ai kamemon e' Palman itu, bo' pa'in min kahandak Tuhan. Halam aniya' pinapanjari minsan ai bang ngga'i ka min Palman.

4 Palman ya po'onan kallum, maka kallum itu ya amuwan kasawahan ma panghati manusiya'.

5 Asinag na pa'in Sawa ma deyom kalendoman, sago' mbal kap'ddahan e' kalendoman.

6 Aniya' a'a bay pinapi'itu e' Tuhan, niōnan si Yahiya.

7 Sinoho' iya amata'uwan bangsa manusiya' pasal Sawa,
supaya makakale maka magkahagad saga a'a kamemon.
8 Ngga'i ka si Yahiya ya pinagōnan Sawa itu. Ya hinangna
pi'itu ni dunya subay amuwan saksi' pasal Sawa.
9 Sawa b'nnal ko' inān, ya palahil ni dunya bo' amuwan
kasawahan ma panghati maka itikad saga a'a kamemon.
10 Ma dunya pa'in Palman, halam iya takilā e' saga
a'a maina'an, minsan sigām bay pinapanjari e'na min
kahandak Tuhan.
11 Bay iya pi'itu ni lahatna luggiya', sagō' halam tataima'
e' bangsana.
12 Saguwā' sasuku anaima' Palman itu sampay magkaha-
gad ma iya, buwananna sigām kapatut bo' supaya sigām
manjari anak Tuhan.
13 Tahinang sigām anak Tuhan, ngga'i ka buwat katubu'
manusiya', atawa min kabaya'an manusiya', atawa min
napsu l'lla. Ya angkan sigām tahinang anak Tuhan sabab
min kahandak Tuhan.
14 Manjari ya pinagōnan Palman itu bay palahil pi'itu
magpabaran manusiya' bo' pat'nna' ma deyomantam.
Jukup asal ma iya ase' maka lasa maka kasab'nnalan.
Ta'nda' kami barakatna maka sahayana, ya palsuku'an
Anak Tuhan dakayu'-kayu'.
15 Anaksi' si Yahiya pasal Palman. Atanog pah'llingna
yukna, "Ya na ko' itu bay pangahakaku ni ka'am, ya yukku,
'Aniya' pi'itu damuli min aku, sagō' alanga gi' iya min aku
sabab asal na iya ma halam gi' aku bay nianakan'."
16 Ap'nno' Palman e' ase' maka lasa ati makasambut kitam
min iya saga kahāpan manglabi-labihan.
17 Kapat'nna'an kitam sara'-panoho'an Tuhan labay min
si Musa. Kapahampitan kitam ase' maka lasa sampay
kasab'nnalan labay min si Isa Al-Masi.
18 Halam aniya' manusiya' bay maka'nda' Tuhan, luwal
Anakna tunggalan ya pataptap ma bihingna. Pinata'u kitam
e'na pasal kajarihan Tuhan.

Haka si Yahiya Magpapandi Pasal Al-Masi
(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18)

19 Na, buwattitu ya panambung si Yahiya waktu ka-
panilosa iya e' saga imam maka saga tatabang,* ya bay
sinō' pehē' e' pagnakura'an Yahudi min da'ira Awrusalam.
Tinilosa si Yahiya bang sai iya.

---

* **1:19 1:19** Tatabang: saga panubu' si Libi ya taga-kapatut anabang ma imam waktu kapaghinang ni Tuhan. Kaōnan 'Levite' bang ma bahasa Ingglis.

20 Halam ya bay magmarī' sagō' atampal sadja sambungna. Yukna, “Ngga'i ka aku Al-Masi.†”
21 “Na, sai ka?” yuk sigām. “Si Elija ka bahā'?”
“Ngga'i ka,” yuk si Yahiya.
Yuk gi' saga imam, “Ka'a bahā' dakayu' nabi ya nilagaran e' bangsatam Yahudi?”
“Ngga'i ka,” yukna.
22 Ma katapusanna tino'ongan patilaw sigām, yuk-i, “Haka'in kami to'ongan bang sai ka, sabab kami itu sinō' amowa haka ni saga a'a bay amapi'itu kami. Ai yuknu ma pasal ka'a barannu?”
23 Manjari sali' du sambung si Yahiya maka bay tasulat e' nabi Isaya, yuk-i, “Aku itu a'a angalingan pakosog ma lahat paslangan. Ya pangalinganku, ‘Hawaninbi lān palabayan Panghū'’.”
24 Na aniya' saga Parisi‡ pinapehē'
25 atilaw si Yahiya, yuk-i, “Angay ka angkan magpandi saga a'a bang ka ngga'i ka Al-Masi atawa nabi Elija atawa Nabi dakayu'?”
26 Yuk sambung si Yahiya, “Bohe' sadja ya pagpandiku ma saga a'a, sagō' aniya' an'ngge ma t'ngnga'bi ilu dakayu' a'a mbal kata'uwanbi.
27 Damuli gi' iya min aku, sagō' mbal aku tōp minsan angahubaran engkot taumpa'na, sabab alanga to'ongan iya min aku.”
28 Bay paniya' pakaradja'an itu ma kauman Betani, ya ma dambila' sapa' Jordan ma lugal bay pagpandihan si Yahiya.

Si Isa Pinagsambatan Bili-bili Tuhan

29 Pag'llaw dakayu', ta'nda' e' si Yahiya si Isa tudju pehē' ni iya. Jari magsambatan si Yahiya yukna, “Nda'unbi, ilu na Bili-bili ya pamuwan e' Tuhan pagkulban ma sabab bangsa manusiya' supaya pinuwasan paldusahan sigām.
30 Ya na ko' itu bay pangahakaku ma ka'am, ya yukku, ‘Aniya' a'a pi'itu damuli min aku. Alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma halam gi' aku nianakan.’
31 Tagna', halam kata'uwanku bang sai iya. Sagō' pi'itu aku magpandi a'a ma bohe' supaya pinakilā si Isa ni bangsa Isra'il.
32-33 “Halam iya bay kata'uwanku, manda' aku pinata'u e' Tuhan ya anoho' aku magpandi a'a maka bohe'. Yukna ma aku, ‘Bang ta'nda'nu Rū Sussi pat'ppak ma dakayu' a'a sampay pat'ttog ma iya, ya na ko' a'a magpapandi a'a maka

† **1:20 1:20** Al-Masi, hatina a'a bay pinagba'atan e' kanabi-nabihan ma awal lagi'. In iya kono' pinene' e' Tuhan palahil ni dunya angaliyusan bangsa Isra'il min kasigpitan. ‡ **1:24 1:24** Parisi: umpigan bangsa Yahudi maga'agama, ya atukid paokat min ai-ai makalumu'.

Rū Sussi.’ ” Buwattitu isab panaksi' si Yahiya pasal si Isa, yuk-i, “Bay ta'nda'ku Rū Sussi paruwa'i min sulga' buwat luwa assang. Bay ta'nda'ku pat'ppak maka pat'ttog ma si Isa.
34 Ta'nda'ku to'ongan,” yukna, “angkan kasaksi'anku in si Isa Anak Tuhan.”

Saga Mulid si Isa Tagna'

35 Pagk'llat llaw dakayu', ina'an si Yahiya an'ngge pabalik ma dambila' sapa' Jordan, beya' maka duwangan mulidna.
36 Pag'nda'na si Isa palabay, ah'lling iya, yukna, “Nda'unbi. Ina'an Bili-bili min Tuhan.”
37 Takale pa'in h'lling si Yahiya itu e' duwangan mulidna, papinda sigā paturul ma si Isa.
38 Paglingi' si Isa, ta'nda'na duwangan a'a paturul ma iya ati tilawna sigā, yukna, “Ai gawibi?”
Yuk sambung sigā, “Tuwan Rabbi (hatina Tuwan Guru), maingga pat'nna'annu?”
39 Yuk si Isa, “Dai' kam bo' ta'nda'bi.”
Jari ameya' sigā ma iya ati ta'nda' bang maingga pat'nna'anna. Maina'an sigā ma iya sampay ni kasangoman. Saga lisag mpat kohap ya waktu kapangabbitna ma sigām.
40 Ōn dangan bay paturul inān si Andariyas, danakan si Simun Petros.
41 Jari patūy si Andariyas amiha danakanna he'. Tabākna pa'in, yukna ni si Simun, “Tabāk kami na Al-Masi.” (Hatina a'a tapene' e' Tuhan angaliyusan bangsana min kasigpitan.)
42 Jari binowa si Simun ni si Isa e' si Andariyas.
Pinatongan iya e' si Isa ati yukna ma iya, “Ka'a si Simun anak si Yahiya, sagō' ōnanta ka Kipas.” (Ōn Kipas itu sali' du maka Petros, hatina, “Batu”.)

Si Natanael maka si Pilip Binowa Pamulid ma si Isa

43 Pagsalung pa'in, agara' si Isa pehē' ni lahat Jalil. Tabākna si Pilip mahē' ati yukna ni iya, “Dai' ka ameya' ma aku.”
44 Si Pilip itu a'a min kauman Betsaida, lahat si Andariyas maka si Petros.
45 Puwas e' piniha e' si Pilip si Natanael. Tabākna pa'in, magtūy haka'anna si Natanael, yukna, “Ta'nda' kami a'a bay pinapata e' si Musa ma deyom Kitab Tawrat, maka pinapata isab e' kanabi-nabihan ma kasulatan sigām. Si Isa iya, anak si Yusup min kauman Nasaret.”
46 “He!” yuk si Natanael. “Aniya' bahā' kahāpan paluwas min Nasaret?”
Yuk si Pilip, “Dai' ka anganyata'.”
47 Pag'nda' si Isa ma si Natanael ina'an patudju ni iya, yukna, “A'a itu a'a Isra'il to'ongan, a'a mbal ata'u angakkal!”

48 Yuk si Natanael, “Buwattingga kata'unu ma aku?”
Yuk sambung si Isa, “Bay ka asal ta'nda'ku ma deyo' kayu
igira ma halam gi' nilinganan e' si Pilip.”
49 Anambung si Natanael, yukna, “Tuwan Guru, ka'a Anak
Tuhan. Sultan ka ma bangsa Isra'il.”
50 Atilaw si Isa ma si Natanael, yukna, “Magkahagad ka
bahā' ma aku saukat na yukku in ka'a bay ta'nda'ku ma
deyo' kayu igira? Ma sinosōng aniya' du ta'nda'bi saga
hinangku akalap gi' barakatna minnitu.”
51 Yukna isab ma sigām, “B'nnal ya pangahakaku ma
ka'am. Ma sinosōng maka'nda' kam sulga' aukab, maka
saga mala'ikat Tuhan magdeyo'-diyata' min aku, Anak
Manusiya'.”

2

Pagkawin ma Kaluma'an Kana

1 Palabay pa'in duwang'llaw, aniya' pagkawin ma
kaluma'an Kana ya ma lahat Jalil. Wa'i ina' si Isa paluruk
pehē'.
2 Ya du disi Isa maka saga mulidna bay sinō' paluruk.
3 Ahagin pa'in binu-anggul, ah'lling ina' si Isa ni iya,
yukna, “Halam na aniya' binu-anggul sigām.”
4 Ya sambung si Isa, “Ina', minsan aku mbal soho'nu,
aku ya magkabaya'an. Halam gi' ta'abut waktu pamatuwa'
barakatku.”
5 Jari anoho' ina' si Isa ma saga ipatan ma luma' inān.
“Ai-ai panoho'anna ma ka'am,” yukna, “hinangunbi.”
6 Na aniya' nnom poga batu maina'an pangisihan bohe'
pagailan saga a'a, pagka addat sigām bangsa Yahudi.
Dakayu' poga inān isihan saga dahatus litru.
7 Ah'lling si Isa ni saga ipatan e', yukna, “P'nno'inbi
saga poga ilu maka bohe'.” Magtūy pin'nno'an e' sigām,
pinagsamaintib maka bowa'na.
8 Puwas e' anoho' si Isa, yukna, “Saukunbi min poga ilu
bo' binowa ni nakura' ya tag-jamuhan.” Magtūy binowa e'
sigām pehē' ni nakura' he',
9 ati kininaman e'na binu-anggul bay bohe'. Halam
kata'uwanna bang minningga binu inān sagō' kinata'uwan
asal e' saga ipatan ya bay anauk iya. Pagkinam pa'in e'
nakura', magtūy lingananna pangantin l'lla.
10 “Kamaumuhanna,” yukna, “bang ma pagkawinan, binu
ahāp ya pamainum dahū ma saga a'a maglurukan. Subay
aheka tainum e' sigām bo' yampa pamainum binu kulang
hāpna. Sagō' bang ka'a,” yukna, “binu ahāp ya tau'nu
sampay ma buwattina'an.”

11 Ya na itu paltanda'an tagna' nihinang e' si Isa. Nihinang
e'na mahē' ma Kana ya ma lahat Jalil. Minnē' pina'nda'an
e'na kawasana, manjari magkahagad ma iya saga mulidna.
12 Puwas e', palūd disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum.
Ya sehe'na inān ina'na maka saga danakanna maka saga
mulidna. Ina'an sigām pahanti' daka pilambahangi.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas 19:45-46)

13 Manjari itu asekot na waktu paghinang Yahudi
ya niōnan Hinang Paglakad, angkan si Isa patukad ni
Awrusalam.
14 Pagt'kkana pehē', pasōd iya ni deyom langgal pagkul-
banan. Aniya' ta'nda'na ma deyomna inān saga a'a magda-
gang sapi' maka bili-bili maka assang. Ta'nda'na isab saga
a'a pagsasambi'an sīn aningkō' ma lamisahan sigām.
15 Pag'nda' itu e' si Isa, angā' iya lubid nihinang lulubak
bo' s'ssolna saga a'a kamemon paluwas min deyom langgal,
beya' isab saga sapi' maka saga bili-bili. Binulangkayat e'na
saga lamisahan a'a magsasambi' sīn, maka pinakaukanat
sīn sigām.
16 Yukna ni saga magdaragang assang. "La'aninbi dagan-
ganbi ilu! Langgal itu mbal manjari nihinang tabu' sabab
luma' Mma'ku Tuhan!"
17 Pag'nda' saga mulid si Isa ma hinangna itu, taentom
e' sigām sulat Kitab, ya yuk-i, "Pagtuyu'ku ma luma'nu,
O Tuhan, sali' hantang api ma deyom atayku agon maka-
mula."
18 Sakali tinilaw si Isa e' saga nakura' Yahudi, yuk-i, "Ai
kapatutnu maghinang saga hinangnu ilu? Panda'in kami
hinang makainu-inu tanda' saksi' in ka'a taga-kapatut."
19 Anambung si Isa, yukna, "Lubuhunbi langgal itu ati
bangunku pabalik ma deyom t'llung'llaw."
20 "Ōy!" yuk saga nakura' he'. "Langgal itu, mpatpū'
maka nnom tahun bay kapangahinang iya. Tabangunnu
pabīng bahā' ma deyom t'llung'llaw sadja?"
21 Malaingkan ya langgal pinagbissala e' si Isa inān
baranna du.
22 Angkanna, ta'abut pa'in waktu kallum si Isa pabalik
min kamatayna, taentom e' saga mulidna bissalana itu ati
tapagkahagad e' sigām sulat Kitab maka bissala si Isa.
23 Mahē' pa'in si Isa ma Awrusalam salta' ma Hinang
Paglakad, aheka a'a magkahagad ma iya pagka ta'nda' e'
sigām saga hinangna makainu-inu.
24 Sagō' mbal angandol si Isa ma sigām, sabab
kata'uwanna asal kajarihan sigām kamemon.

25 Minsan halam aniya' amata'u, kata'uwanna asal bang
ai ma deyom atay manusiya'.

3

Si Isa maka si Nikudimas

1 Manjari itu aniya' a'a min umpigan Parisi, ōnna si
Nikudimus.
2 Ma dakayu' sangom pehē' iya ni si Isa bo' ah'lling, yukna,
"Tuwan Guru, kata'uwan kami in ka'a guru pinapi'itu e'
Tuhan. Sabab mbal ka makahinang saga hinang makainu-
inu ya hinangnu ilu, luwal bang ka tinabang e' Tuhan."
3 Anambung si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma
ka'a, halam aniya' manusiya' maka'nda' pagparinta Tuhan,
luwal bang a'a nianakan min duwa."
4 Yuk si Nikudimus, "Buwattingga a'a nianakan pabalik
bang aumul na? Tantu iya mbal makasōd pabalik ni deyom
kandang ina'na bo' nianakan pabalik!"
5 Anambung si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma
ka'a, halam aniya' a'a makasōd ni pagparintahan Tuhan,
luwal bang a'a nianakan min bohe' maka min Rū Tuhan.
6 Ya nianakan e' manusiya', manusiya' asal, sagō' ya
nianakan min Rū Tuhan tahinang anak Tuhan taga-rū isab.
7 Da'a ka ainu-inu pagka yukku ma ka'a in ka'am subay
nianakan pabalik.
8 Dalilta baliyu, ya ameya' pi'ingga-pi'ingga kabaya'anna.
Takalenu bahonosna, sagō' mbal kata'uwannu bang min-
ningga atawa pi'ingga. Buwattē' du isab bang a'a ni-
anakan min Rū Tuhan, mbal kinata'uwan bang minningga
kaniya'na."
9 "Buwattingga kajarina itu?" yuk tilaw si Nikudimus.
10 Anambung si Isa, yukna, "Mbal tahatinu bahā'? Guru
babantugun lagi' ka ma bangsata Isra'il?
11 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, amissala kami pasal
ai-ai kata'uwan kami, maka anaksi' kami pasal bay ta'nda'
kami. Sagō' ka'am ilu mbal magkahagad.
12 Buwattingga e'bi magkahagad ma bissalaku pasal
sulga', bang minsan bissalaku pasal dunya mbal pagkaha-
gadbi?
13 Halam aniya' bay makapehē' ni sulga', luwal aku Anak
Manusiya', ya pi'itu asal deyo' bay min sulga'.
14 "Ma waktu awal, hinabu ma lahat paslangan lagi'
bangsa Isra'il, aniya' sowa dī tumbaga bay niangkat e' si
Musa ma hāg bo' ta'nda' e' saga a'a bay keket sowa. Jari
sai-sai maka'nda' bay kauli'an. Damikiyanna in aku Anak
Manusiya' subay niangkat ma hāg,

15 jari sasuku angandol ma aku pinaniya'an kallum kakkal
ni kasaumulan.
16 “Aheya to'ongan lasa Tuhan ma manusiya', ya po'on
paglilla'na Anakna tunggal pinapatay bo' supaya sasuku
angandol ma Anakna itu mbal binutawanan min Tuhan,
sagō' kakkal kallumna sampay ni kasaumulan.
17 Ngga'i ka hukuman dusa ya minaksud e' Tuhan angkan
papi'ituna Anakna. Ya maksudna subay lappasan min
hukuman bangsa manusiya' kamemon labay min si Isa.
18 Sasuku angandol ma Anak Tuhan mbal taluwa' huku-
man Tuhan. Sagō' sasuku mbal angandol, asal taluwa'
hukuman, sabab halam sigām bay angandol ma si Isa, ya
tunggal anak Tuhan.
19 Buwattitu ya pangahukuman Tuhan: si Isa ya bay
pi'itu ni dunya amasawa deyom pikilan manusiya' sagō'
manusiya' itu mbal bilahi ma kasawahan. Ya kabaya'an
sigām subay kalendoman sabab ala'at saga hinang sigām.
20 Sasuku maghinang ala'at ab'nsi to'ongan ma kasawa-
han, maka mbal pasekot ni kasawahan sabab mbal bilahi
ta'nda' saga hinang sigām ala'at.
21 Sagō' sasuku maghinang abontol bilahi ni kasawahan
supaya talhakit in hinang sigām ameya' du ma panoho'an
Tuhan.”

Si Isa maka si Yahiya

22 Puwas e' pehē' si Isa maka saga mulidna ni lahat
Yahudiya. At'ggol-t'ggol kamahē'na maka sigām. Magpandi
isab iya saga a'a maina'an.
23-24 Pasalta', magpandi na pa'in si Yahiya ma lahat Anon
ya ma atag kauman Salim, sabab aheka bohe' maina'an
maka angabut-ngabut saga a'a pina'an ni iya mikipandi.
Dahū ko' inān min waktu kapangalabusu ma iya.
25 Jari aniya' pagsu'alan saga mulid si Yahiya maka
dakayu' Yahudi pasal addat sigām magail.
26 Pehē' sigām ah'lling ni si Yahiya, yuk-i, “Tuwan Guru,
taentomnu bahā' a'a bay ma ka'a ma dambila' sapa' Jordan
e', ya bay saksi'annu? Na, ina'an iya magpandi saga a'a
buwattina'an. Pina'an ni iya saga a'a kamemon.”
27 Anambung si Yahiya, yukna, “Halam aniya' kapatut
manusiya' bang ngga'i ka Tuhan ya amuwanan iya.
28 Ka'am ilu makasaksi'an aku du, bay na sa yukku in aku
ngga'i ka Al-Masi. Tu'ud aku sinō' parahū min iya anakapan
ai-ai.
29 Sapantun magkawin, pangantin l'lla ya tag-h'nda. Sagō'
panonna, ya an'ngge ma atag ina'an akale-kale, kinōgan
asal pagka takalena lagam pangantin l'lla. Buwattē'

kahālanna ma kami maka si Isa,” yuk si Yahiya. “Halam
aniya' kulang ma kakōganku pagka iya inān takale na.
30 Subay pasōng kabantugan si Isa, maka aku itu subay
pakō'-kō'.”

Ya Pi'itu min Sulga'

31 Ya pi'itu min sulga' alanga asal min kamemon. Hal
kahālan dunya ya tasuli-suli e' a'a min dunya, sabab suku'
dunya iya. Sagō' alanga asal min kamemon ya pi'itu min
sulga'.
32 Pamandu'na ai-ai bay ta'nda'na maka takalena mahē'
ma sulga', sagō' halam aniya' magkahagad ma lapalna.
33 Ya balikna, sasuku magkahagad, angaho' du in pangal-
lam Tuhan asal b'nnal kamemon.
34 Bang aniya' pinapi'itu e' Tuhan, lapal Tuhan ya
pamissalana sabab kabuwanan iya Rū Tuhan ma halam
aniya' kulangna.
35 Alasa Tuhan ma Anakna ati pamuwanna ma iya
kapatut ang'ntanan kamemon.
36 Taga-kallum kakkal ni kasaumulan sasuku angandol
ma Anak Tuhan. Sasuku mbal angandol maka mbal ameya'
ma Anak Tuhan, halam aniya' kallum sigām kakkal sagō'
pat'ddas du sigām ma mulka' Tuhan.

4

Si Isa Magbissala maka D'nda min Samariya

1 Jari itu takale e' saga Parisi pasal saga a'a pinandi e' si
Isa nihinang mulidna. Labi aheka kono' min saga a'a ya
tahinang mulid si Yahiya.
2 Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka si Isa baranna ya magpandi,
luwal saga mulidna.
3 Na, pagka kinata'uwan e' si Isa bang ai pinagsuli-suli
he', ala'an iya maka saga mulidna min lahat Yahudiya bo'
pabīng ni lahat Jalil.
4 Ya lān pal'ngnganan sigām palabay asal min t'ngnga'
lahat Samariya.
5 Mahē' sigām ma lahat Samariya, at'kka sigām pehē' ni
dakayu' da'ira niōnan Sikar. Asekot lahat itu ni tana' bay
pamuwan e' si Yakub ni anakna si Yusup ma masa awal e'.
6 Aniya' ma tana' inān bohe' kali bay tahinang e' si Yakub
ati aningkō' si Isa ma bihing bohe' inān sabab binale' iya
ma pagl'ngnganan. Augtu na llaw ma buwattina'an.
7-8 Halam maina'an saga mulidna sabab wa'i sigām
ni da'ira am'lli kinakan sigām. Sakali itu aniya' d'nda
Samariya pina'an anambu' bohe'. Ah'lling si Isa ni iya,
yukna, “Buwanin kono' aku bohe' inumku.”

9 Anambung d'nda, yukna, “Oy, bangsa Yahudi ka, maka
aku itu bangsa Samariya ko'! Angay aku pangamu'annu
bohe'?” Angkan buwattē' pah'lling d'nda sabab bangsa
Yahudi mbal bilahi angangguna kapanyapan saga a'a
Samariya.

10 Anambung si Isa, yukna, “Bangsi' kata'uwannu bang
ai pamuwan Tuhan ma manusiya', maka bang sai aku ya
angamu' bohe' itu ni ka'a, tantu du ka angamu' bohe' ni
aku. Jari painumta du ka bohe' makakallum.”

11 “Tuwan,” yuk d'nda, “minningga panambu'annu bohe'
makakallum? Halam aniya' panambu'nu, maka alalom
pahāp pagbohe'an itu.
12 Bohe' kali itu bay pang'bba kami e' ka'mbo'-mbo'antam
si Yakub. Sigām magtai'anak sampay saga hayop sigām bay
anginum min bohe' itu. Palabi bahā' kawasanu min kawasa
si Yakub e'?”
13 Anambung si Isa, yukna, “Tantu patay bohe' pabīng
sasuku anginum bohe' kali itu.
14 Sagō' sasuku anginum bohe' pamainumku, mbal
to'ongan iya patay bohe' pabīng. Sabab bohe' pamainumku
iya sapantun tuburan bohe' amuwal ma deyom atayna,
amuwanan iya bohe' makakallum saumul-umul.”

15 “Tuwan,” yuk d'nda, “buwanin aku bohe' ya
pah'llingnu itu bo' aku mbal patay bohe' pabīng. Ati mbal
na aku pi'itu anambu' bohe'.”

16 “Pehē' ka, ngā'un h'llanu,” yuk si Isa, “ati bowahun iya
pi'itu.”

17 “Halam aniya' h'llaku,” yuk sambung d'nda.

Yuk si Isa ni iya, “B'nnal ya yuknu ilu, halam aniya'
h'llanu.
18 Sabab min lima ka bay magh'lla sagō' ya l'lla
parakayu'annu buwattitu ngga'i ka h'llanu. Taluwa' llingnu
ilu.”
19 Yuk d'nda, “Tuwan, ta'nda'ku in ka'a nabi.
20 Bay anambahayang ka'mbo'-mbo'an kami bangsa
Samariya maitu ma būd itu. Sagō' bang ma ka'am saga
Yahudi, Awrusalam ya panambahayangantam Tuhan.”

21 Yuk si Isa ni iya, “Arung, b'nnalun llingku itu. Aniya'
du waktu ma sinosōng, bang a'a magpamudji ma Mma'tam
Tuhan, ngga'i ka ma būd itu atawa mahē' ma Awrusalam
ya lugal pagpudjihan sigām.
22 Ka'am saga a'a Samariya mbal ata'u bang ai ya
pagta'atanbi. Saguwā' in kami makata'u asal, sabab in
paglappas ma manusiya' paluwa' min bangsa Yahudi.

23 Sagō' buwattitu, at'kka na waktu bay nilagaran,
waktu kapamudji Mma'tam Tuhan e' saga a'a magpa-
mudji sab'nnal-b'nnal, min itikad maka min kasab'nnalan.
Buwattē' asal kabaya'an Tuhan.
24 In Tuhan rū asal, maka sasuku amudji iya subay min
itikad sigām maka min kasab'nnalan."

25 Yuk d'nda ni si Isa, "Asal kata'uwanku, ma sinosōng
pi'itu du Al-Masi (ya pinene' e' Tuhan angaliyusan bangsana
min kasigpitan)."

26 Yuk si Isa, "Aku na ko', ya amissala itu ma ka'a."

27 Sakali at'kka saga mulid si Isa pabīng pehē'. Ati ainu-
inu sigām pagka ta'nda' si Isa e' sigām magsuli-suli maka
d'nda. Sagō' halam aniya' min sigām anilaw d'nda inān
bang ai gawina, atawa anilaw si Isa bang angay iya magsuli-
suli maka iya.

28 Manjari itu ni'bbahan e' d'nda inān kibut pagbohe'anna
bo' yampa pabalik pehē' ni kaluma'an. Pagt'kkana pehē'
ah'lling iya ni saga a'a maina'an.
29 "Dai' na kam," yukna. "Nda'unbi a'a bay angahaka'an
aku pasal kamemon bay hinangku. Ya itu bahā' Al-Masi?"
30 Jari paluwas saga a'a inān min da'ira bo' pal'ngngan
pehē' ang'nda' si Isa.

31 Na, makala'an pa'in d'nda he', anganjunjung saga
mulid si Isa bang pa'in iya amangan. Yuk sigām, "Tuwan,
amangan ka."

32 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Aniya' kinakanku mbal
kata'uwanbi."
33 Magtilawan di-sigām saga mulid e', yuk-i, "Aniya' bahā'
bay amowahan iya kinakan?"

34 Yuk si Isa ma sigām, "Ya maka'ssohan aku bang
tahinangku kabaya'an Tuhan, ya amapi'itu aku. Maka
subay talusku saga hinang bay pamahinangna ma aku.
35 Inggay aniya' bissalabi, ya yuk-i, 'Mpat bulan gi' bo'
yampa waktu pagani?' Sagō' haka'anta kam," yuk si Isa,
"ta'abut na waktu pagani. Nda'unbi saga a'a magpi'itu
inān. Sapantun sigām buwa' huma atiguma' na, sakap na
pinagani.
36 Ahāp tungbas ma sasuku animuk buwa' itu. Hatina
animuk iya manusiya' pinaniya'an kallum kakkal. Angkan
magdakayu' magkōg-koyagan saga a'a magtanom maka a'a
magtimuk.
37 B'nnal bissala inān ya yuk-i, 'Saddī a'a magtanom, saddī
a'a magani.'

38 Bay soho'ku ka'am magani buwa' minsan ngga'i ka
paglu'uganbi. Saddī iya bay maglu'ug, sagō' makahampit
du kam min paglu'ugan sigām."
39 Manjari aheka saga a'a Samariya min da'ira Sikar
magkahagad ma si Isa ma sabab bay lling d'nda, ya yuk-
i, "Kahaka'an aku e'na pasal kamemon bay tahinangku."
40 Angkan pagt'kka saga a'a Samariya pehē' ni si Isa,
nilogos iya e' sigām subay pat'nna' gi' ma lahat sigām. Jari
duwambahangi ya pahanti'na maina'an.
41 Pasalta' pa'in si Isa maina'an, aheka lagi' saga a'a
magkahagad ma iya ma sabab pamandu'na.
42 Yuk saga a'a itu ma d'nda, "Buwattina'an magkahagad
na kami ma si Isa, ngga'i ka ma sabab pangahakanu
ma kami sagō' ma sabab baran kami makakale na ma
pamandu'na. Kata'uwan kami na in iya sab'nnal-b'nnal
maglalappas ma saga manusiya' ma deyom dunya itu."

Anak Bag'llal Kauli'an e' si Isa

43 Apuwas pa'in duwambahangi kahanti' disi Isa ma da'ira
Sikar e', ala'an sigām minnē' tudju ni lahat Jalil.
44 (Aniya' asal bay pamissala si Isa, ya yuk-i, "In nabi mbal
pinagaddatan e' saga a'a ma lahatna luggiya'.")
45 Pagt'kka disi Isa ni lahat Jalil, pasampang ni iya saga
a'a maina'an, sabab bay sigām ma Awrusalam pasabu ma
waktu Hinang Paglakad, ati ta'nda' e' sigām kamemon ya
tahinang e' si Isa maina'an.
46 Manjari pabalik si Isa pehē' ni Kana ma lahat Jalil. Ya
na ko' he' lahat bay pamindahanna bohe' ni binu-anggul.
Sakali itu aniya' dakayu' bag'llal sultan pasabu pehē'. Wa'i
anakna l'lla asaki ma da'ira Kapirnaum.
47 Pagkale bag'llal itu in si Isa ina'an bay at'kka ni
lahat Jalil min lahat Yahudiya, magtūy iya pehē' ni si Isa
anganjunjung bang pa'in pinauli' anakna, sabab song na
magkamamatay.
48 Yuk si Isa ni iya, "Tantu kam mbal magkahagad, luwal
bang kam maka'nda' saga paltanda'an nihinang pagkainu-
inuhan a'a."
49 Yuk bag'llal ni iya, "Ndū', Tuwan, pasa'ut lagi' ka ma
aku sabab sa'at-sa'at amatay anakku."
50 "Pehē' na ka," yuk si Isa. "Pauli' du anaknu."

Pinarassaya e' bag'llal pah'lling si Isa itu ati ala'an iya
tudju amole'.
51 Ma labayan pa'in, tasampang iya e' saga sosoho'anna
ati nihaka'an iya e' sigām, yuk-i, "Kauli'an na anaknu."

52 Tinilaw sigām e'na bang lisag pila bay kauli' sakina ati
yuk sambung sigām, “Lisag dakayu' kohap-in bay kala'an
pasu'na.”
53 Jari nientom e' mma' onde' inān ya na to'ongan waktu
bay kapah'lling si Isa ni iya, ya yuk-i, “Pauli' du anaknu.”
Angkanna bag'llal inan sampay saga a'a kamemon ma
okomanna magkahagad na ma si Isa.
54 Paltanda'an si Isa karuwana itu bay tahinang e'na
pagkainu-inuhan a'a ma lahat Jalil, waktu kabalikna pehē'
min lahat Yahudiya.

5

A'a ma Bihing Tigbaw Kauli'an e' si Isa

1 Puwas e' patukad disi Isa ni Awrusalam sabab aniya'
paghinang saga Yahudi mahē'.
2 Na, aniya' ma Awrusalam inān bohe' tigbaw, ōnna
Betsata bang ma bissala Hibrani. Bohe' itu asekot ni lawang
pagsōd-luwasan da'ira, ya niōnan Lawang Bili-bili, maka
aniya' lima saurung maina'an pagsindungan a'a.
3 Na, ma waktu ina'an aheka a'a asaki maglegehan ma
ba'anan pagsindungan inān. Aniya' sigām abuta, aniya'
apengka' maka aniya' amatay ugatna. [Ya nilagaran e' sigām
kagawgaw bohe'.
4 Sababna bang pasān aniya' mala'ikat min Tuhan pareyo'
ni bohe' inān anganggawgaw. Jari sai-sai makarahū pehē' ni
deyom bohe' aubus pa'in bay ginawgaw, kauli'an du minsan
ai sakina.]
5 Jari itu aniya' maina'an a'a taga-saki, t'llumpū' na maka
waluntahun ya t'ggol sakina.
6 Ta'nda' iya e' si Isa palege maina'an, maka kata'uwanna
at'ggol na kasaki a'a inān. Jari atilaw ma iya si Isa, yukna,
“Bilahi ka bahā' kauli'an?”
7 Anambung a'a sakihan, yukna, “Aho', Tuwan, sagō'
halam aniya' amuhat aku pehē' ni tigbaw bang pagawgaw
bohe'na. Hinabuku paingsud pehē', aniya' parahū min
aku.”
8 Yuk si Isa ni iya, “Pabungkal ka, bowahun palegehannu
bo' ka magtūy lum'ngngan.”
9 Saru'un-du'un du kauli'an a'a inān, magtūy iya
lum'ngngan amowa palegehanna.
Na, llaw ina'an llaw Sabtu',
10 angkan buwattitu pamissala saga Yahudi ma a'a bay
kauli'an sakina inān, yuk-i, “Oy, llaw paghali ko' itu!
Talanggalnu sara'tam pagka buhatnu palegehannu.”

11 Anambung iya ma sigām, yukna, “Ya a'a bay amauli'
aku bay anoho' aku amowa palegehanku, maka anoho' aku
lum'ngngan.”
12 “Sai a'a bay anoho' ka'a?” yuk sigām.
13 Sagō' mbal kinata'uwan e' a'a inān bang sai, sabab bay
pas'llot si Isa magtūy min katimukan a'a.
14 Puwas e' tabāk a'a itu e' si Isa ma deyom langgal
pagkulbanan. Yuk si Isa ni iya, “Nda'un ba, kauli'an na
sakinu, angkan ka subay ang'bba min saga dusanu. Ya
aniya', pat'kkahan ka la'at akosog gi' min bay dahū.”
15 Manjari ala'an a'a inān minna'an ati pehē' angahaka'an
saga nakura' Yahudi in si Isa bay amauli' iya.
16 Angkanna si Isa nila'at e' saga Yahudi, sabab kauli'an
e'na saki a'a pasalta' ma llaw paghali.
17 Ah'lling si Isa ni sigām, yukna, “Mma'ku Tuhan maghi-
nang na pa'in sampay ni kabuwattina'an, damikiyanna aku
subay maghinang isab.”
18 Ya he' po'onna angkan saga Yahudi inān luhūy
amanuyu' amapatay iya. Ngga'i ka ma sabab kalanggalna
ma sara' pasal llaw paghali, sagō' ma sabab h'llingna pasal
in Tuhan Mma'na lissi, hatina in iya magsali' maka Tuhan.

Kapatut si Isa min Mma'na Tuhan

19 Manjari sinambungan e' si Isa saga a'a inān, yukna,
“B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, halam aniya' tahi-
nangku bang min baran-baranku. Sagō' ai-ai ta'nda'ku
nihinang e' Mma'ku, ya na ina'an hinangku. Kamemon
nihinang e' Mma', ya du isab nihinang e' Anak.
20 Kinalasahan asal aku e' Mma'ku, maka pamata'una
isab ma aku kamemon ya hinangna. Ma sinosōng isab
pahinangna gi' ma aku saga hinang labi abarakat min bay
tahinangku dahū, ati ainu-inu du ka'am kamemon.
21 Mma'ku Tuhan ya amakallum saga a'a magpatayan.
Damikiyanna aku itu, Anak Tuhan, amakallum isab sai-sai
kabaya'anku.
22 Maka ngga'i ka Mma'ku ya angahukum saga manusiya',
sagō' pamuwanna na ma aku kapatut angahukum
23 bo' supaya aku pinagmahaldika'an e' kamemon, buwat
pagmahaldika' sigām ma Tuhan. Sai-sai mbal angama-
haldika' aku, Anak Tuhan, mbal isab mahaldika'na Mma'ku
ya bay amapi'itu aku.
24 “B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku
makakale ma saga pamissalaku, maka magkahagad isab
ma bay amapi'itu aku, kakkal du kallumna sampay ni
kasaumulan. Mbal iya taluwa' hukuman Tuhan ma sabab

dusana, sagō' apuwas iya min mulka' ati allum salama-
lama.
25 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa,
"ta'abut na waktu bay pangalagad. Jari akale saga a'a
magpatayan ma suwala Anak Tuhan ati allum salama-lama
sasuku akale.
26 Mma'ku ya po'onan kallum, maka kabuwanan aku e'na
kapatut amakallum ma manusiya'.
27 Pamuwanna isab ma aku kapatut angahukum saga
manusiya', sabab Anak Manusiya' asal aku.
28 "Da'a kainu-inuhinbi h'llingku itu," yuk si Isa. "Ma
sinosōng, akale saga a'a magpatayan kamemon ma
suwalaku.
29 Pagkale itu, paluwas du sigām min deyom kakubulan
sigām. Paluwas saga a'a bay maghinang ahāp bo' allum
salama-lama. Paluwas isab saga a'a bay maghinang ala'at
bo' taluwa' hukuman ma sabab dusa sigām."

Saga Saksi' Pasal si Isa

30 Amissala gi' si Isa, yukna, "Halam aniya' tahinangku
bang hal min baran-baranku. Angahukum sadja aku buwat
bay panoho'an aku e' Tuhan, angkan abontol hukumanku.
Sabab ngga'i ka kabaya'anku ya tuyu'anku nihinang, sagō'
kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku.
31 Bang hal aku anaksi'an di-ku, mbal du aku bin'nnal.
32 Sagō' aniya' saddī anaksi'an aku, maka kata'uwanku in
panaksi'na ma aku b'nnal sadja."
33 Yuk si Isa gi' ni saga Yahudi, "Bay papehē'bi saga a'abi
ni si Yahiya atilaw iya, maka b'nnal bay pangahakana ma
pasalku.
34 Sagō' ngga'i ka saksi' min manusiya' ya pasangdolanku.
Sabbutku si Yahiya inān bo' supaya kam lappasan min
hukuman dusa.
35 Si Yahiya itu sapantun palita'an amuwan sawa ma
pikilan manusiya', maka ka'am ilu bay ka'amuhan dai'-dai'
ma sawana.
36 "Sagō' aniya' saksi' ma aku labi gi' akosog min panaksi'
si Yahiya, hatina saga hinang ya bay pamahinang aku e'
Mma'ku Tuhan. Saga hinangku itu anaksi'an aku in aku
b'nnal bay pinapi'itu e' Mma'ku.
37 Maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi' isab
ma pasalku. Sagō' ka'am ilu, halam kam bay makakale
suwalana atawa maka'nda' baihu'na.
38 Halam isab bay pasobsob lapalna ni deyom pan-
gatayanbi sabab mbal kam magkahagad ma aku, ya
pinapi'itu e'na ni dunya.

39 Atuyu' kam sidda angadji' Kitab sabab pangannalbi
minnē' kam kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan. Sagō'
aku ya binissala ma kakitaban itu.
40 Malaingkan ka'am ilu mbal bilahi pi'itu ni aku supaya
kam pinaniya'an kallum kakkal.”
41 Amissala gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, “Mbal
aku anambut sanglit min manusiya'.
42 Saguwā' kata'uwanku bang ai ma deyom ataybi maka
kata'uwanku halam aniya' lasabi ma Tuhan.
43 Minsan aku pi'itu taga-kapatut deyo' bay min Mma'ku,
mbal aku taima'bi. Sagō' bang aniya' a'a saddī pi'itu
amapatut di-na, taima'bi du iya.
44 Buwattingga e'bi magkahagad ma aku bang ya angutbi
sanglit min pagkahibi manusiya', ati mbal angutbi sanglit
min Tuhan dakayu'-kayu'.
45 “Da'a pikilunbi in aku anuntutan ka'am ni Mma'ku
ma llaw hukuman. Ya anuntutan ka'am si Musa, ya
pangaholatanbi.
46 Bang kam bay magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Musa,
ya du aku kahagadbi du isab, sabab aku ya pinagsulat e'na
ma Kitab Tawrat.
47 Sagō' buwattingga pagkahagadbi ma bissalaku, pagka
mbal kahagadbi bay tasulat si Musa?”

6

Pamakan si Isa ma saga A'a Limangibu Hekana
(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17)

1-4 Dakayu' llaw, sōng pa'in waktu paghinang Hinang
Paglakad, pehē' si Isa ni dambila' danaw Jalil (ya niōnan
isab danaw Tibiri). Aheka to'ongan saga a'a bay paturul
ni iya sabab ta'nda' e' sigām hinangna kawasahan ma saga
a'a taga-saki. Manjari patukad si Isa maka saga mulidna ni
bīd-bīd bo' aningkō' mahē'.
5 Sakali pag'nda' si Isa aheka to'ongan saga a'a patudju
ni iya, ah'lling iya ma si Pilip dakayu' mulidna, yukna,
“Maingga pam'llihanta kinakan pamakan ba'anan a'a itu?”
6 Angkan buwattē' patilaw si Isa, sabab sinulayan e'na
pangandol si Pilip. Malaingkan kinata'uwan e' si Isa bang
ai song hinangna.
7 Anambung si Pilip, yukna, “Minsan gadji walumbulan
mbal makab'llihan tinapay sarang pamakan saga a'a itu,
minsan hal dangkuri' pararangan.”
8 Manjari ah'lling gi' dakayu' mulid si Isa saddī, si
Andariyas danakan si Simun Petros.

9 Yukna ni si Isa, “Itiya' maitu dakayu' onde'-onde'
l'lla, aniya' lima tinapayna maka duwa daingna. Sagō'
pamagayta bang hal itu pamakan ba'anan a'a itu?”
10 Yuk si Isa, “Sō'unbi saga a'a ilu aningkō'.” Aniya'
maina'an parang-parang aluha ati magtingkō'an sigām
kamemon. Aniya' sigām limangibu a'a bang l'lla sadja
ni'itung, saddī d'nda maka onde'-onde'.
11 Ningā' e' si Isa tinapay he'. Pinagsukulan e'na bo' yampa
pagbahagi'na ma saga a'a magtingkō'an inān. Damikiyanna
daing, bay binahagi' e'na ma sigām pila-pila ya kabaya'an
sigām.
12 Asso pa'in sigām kamemon, ah'lling si Isa ni saga
mulidna, yukna, “Timukunbi kapinna ilu bo' mbal kaugun.”
13 Magtūy aniya' sangpū' maka duwa ambung pin'nno'an
e' sigām maka kapin tinapay lima hekana inān.
14 Pag'nda' saga a'a ma paltanda'an bay tahinang e' si
Isa inān, yuk sigām, “B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal
lagarantam pi'itu ni dunya.”
15 Kinata'uwan e' si Isa in saga a'a inān anganiyat anaggaw
iya bo' nilogos magsultan. Angkan iya ala'an magtūy minnē'
ati patukad dangan-danganna ni būd.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-23; Markus 6:45-52)

16 Logob-logob pa'in lahat, palūd saga mulid si Isa ni
bihing danaw.
17 Pasakat sigām ni bayanan bo' pauntas ni dambila'
danaw, tudju ni da'ira Kapirnaum. Sangom na, sagō' halam
gi' si Isa bay maka'abut ni sigām.
18 Akosog na baliyu maka anganggoyak na tahik.
19 Makabusay pa'in sigām saga lima atawa nnom kilo-
metro lawakna, ta'nda' e' sigām si Isa lum'ngngan min kuwit
tahik, pasekot na tudju ni bayanan sigām. Jari tināw sigām
to'ongan.
20 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, “Da'a kam tināw. Aku ko'
itu.”
21 Minnē' sigām bilahi amasakat iya ni bayanan.
Pagsakatna pa'in, magtūy sigām saru'un-du'un at'kka ni
patudjuhan sigām.
22 Pag'llaw dakayu', ina'an ma dambila' danaw saga a'a
bay pinakan e' si Isa. Tata'u asal e' sigām dakayu' du
bayanan bay pameya'an saga mulid e'. Maka kinata'uwan
isab in si Isa halam bay paruwa' ameya' ma saga mulidna.
Luwal saga mulid bay pauntas parambila'.

23 Jari itu aniya' saga bayanan saddī bay min da'ira Tibiri
parunggu' ni kasekotan bay pagkakanan sigām tinapay,
puwas bay pagsukulan e' Panghū' Isa.
24 Na, pag'nda' saga a'a itu in si Isa maka saga mulidna
halam na maina'an, paruwa' sigām ni saga bayanan inān
bo' anumpang tudju ni Kapirnaum amiha si Isa.

Si Isa Sapantun Pagkakan Makakallum

25 Tabāk pa'in si Isa e' sigām ma dambila' danaw, yuk
sigām ni iya, "Tuwan Guru, sumiyan kapi'itunu?"
26 Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma
ka'am, ya angkan aku pihabi sabab asso kam e' tinapay.
Sagō' halam tahatibi paltanda'an makainu-inu ya bay tahi-
nangku inān ma pang'nda'bi.
27 Da'a pagtuyu'inbi kinakan magkabalos. Ya pag-
tuyu'anbi subay kinakan mbal magkabalos, ya makakallum
saumul-umul. Aku Anak Manusiya' ya amuwanan ka'am
kinakan itu sabab aniya' kapatut pamuwan aku e' Mma'ku
Tuhan, bainat in aku makasulut atayna."
28 Manjari atilaw sigām ni si Isa, yuk-i, "Na, ai na pa'in
subay hinang kami bo' tabeya' kami kabaya'an Tuhan?"
29 Anambung si Isa, yukna, "Ya na itu kabaya'an Tuhan
subay hinangbi: subay kam angandol ma aku, ya pinapi'itu
e'na."
30-31 Yuk sigām isab ni si Isa, "Paltanda'an ai pa'nda'annu
kami supaya kami magkahagad ma ka'a? Ka'mbo'-
mbo'antam ma masa awal e' bay amangan manna mahē'
ma lahat paslangan. Tasulat ko' inān ma deyom Kitab, ya
yuk-i, 'Bay sigām buwananna kinakan min sulga'.' Jari ai
hinangnu?"
32 Ya sambung si Isa ma sigām, "B'nnal ya pangahakaku
ma ka'am, ngga'i ka si Musa ya bay amuwanan kinakan min
sulga'. Mma'ku Tuhan ya amuwanan ka'am kinakan b'nnal
min sulga'.
33 Sabab in kinakan pamuwan e' Tuhan, ya na a'a deyo'
bay min sulga', ya amuwan kallum ma manusiya'."
34 Manjari angamu' saga a'a inān ni si Isa, yuk-i, "Tuwan,
sat'ggol kami allum buwanin kami kinakan ya pagbissalanu
ilu."
35 Yuk si Isa, "Aku na ko' kinakan makabuwan kallum.
Sasuku ameya' ma aku mbal lingantu pabīng. Maka sasuku
angandol ma aku mbal patay bohe' pabīng.
36 Sagō' bay na sa kam haka'anku, minsan aku ta'nda'bi
mbal du kam magkahagad.
37 Ameya' du ma aku a'a kamemon ya pamasuku' aku e'
Mma'ku, maka mbal sulakku sasuku ameya' ma aku.

38 Ya angkan aku pi'itu min sulga' ngga'i ka angahinang
kabaya'an baranku, sagō' kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu
aku.
39 Ya kabaya'an Tuhan subay halam aniya' lungayku saga
a'a bay pamasuku'na ma aku. Gom pa'in pakallumku sigām
kamemon ma llaw katapusan.
40 Sababna ya kabaya'an Mma'ku Tuhan ma a'a kamemon,
sasuku ang'nda' maka magkahagad ma Anakna, tantu sigām
kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan. Pakallumku isab
sigām ma llaw katapusan."

41 Sakali itu magdugal saga nakura' inān ma pasal
pah'lling si Isa he', ya yuk-i, "Aku itu kinakan min sulga'."
42 Yuk sigām, "Bang kitam mbal asā', a'a itu si Isa anak
si Yusup! Kata'uwanta ina'-mma'na. Jari angay iya ah'lling
buwattē', in iya kono' min sulga'?"

43 Anambung si Isa ma sigām, yukna. "Pahali kam
magdugal.
44 Halam aniya' makapameya' ma aku, luwal bang
kabuwanan baya' e' Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Ati
sasuku ameya' ma aku pakallumku du ma llaw katapusan.
45 Aniya' tasulat ma deyom Kitab Kanabi-nabihan
buwatittu: 'Pinandu'an sigām kamemon e' Tuhan.' Sai-
sai," yuk si Isa, "akale maka angikut ma pamandu' Mma'ku,
ameya' du isab ma aku.
46 Halam aniya' bay maka'nda' Tuhan, luwal aku ya pi'itu
min Tuhan.
47 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku magka-
hagad ma aku aniya' kallumna kakkal ni kasaumulan.
48 Aku ya kinakan makabuwan kallum," yuk si Isa.
49 "Saga ka'mbo'-mbo'anbi bay makakakan manna ma
lahat paslangan, sagō' wa'i du sigām magpatayan.
50 Malaingkan saddī in kinakan min sulga' itu. Bang aniya'
a'a amangan kinakan itu, a'a inān mbal amatay.
51 Aku ya kinakan min sulga', aku ya kinakan makabuwan
kallum. Bang aniya' amangan kinakan itu-i, allum du iya
sampay ni kasaumulan. Ya pamakanku manusiya' isiku ko',
ya paglilla'ku bo' supaya allum saga manusiya' kamemon
sampay ni kasaumulan."

52 Manjari maglugat saga Yahudi ma sabab pamissala si
Isa inān, yuk-i "A'a itu, buwattingga kapamuwanna isina
pamakan ma kitam?"

53 Yuk si Isa ni sigām, "B'nnal ya pangahakaku itu ma
ka'am, bang mbal kakanbi isi Anak Manusiya' maka bang
mbal inumbi laha'na, halam aniya' kallumbi b'nnal.

54 Sagō' sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku,
kakkal du kallumna sampay ni kasaumulan. Maka
pakallumku iya bang ta'abut llaw kahinapusan,
55 sabab isiku itu asal kinakan b'nnal, maka laha'ku itu
inuman b'nnal.
56 Sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku pataptap
ma aku, maka aku isab pataptap ma iya.
57 Bay aku pinapi'itu e' Mma'ku ya kakkal salama-lama,
maka kakkal isab kallumku ma sababna. Damikiyanna saga
a'a amangan isiku, allum du isab ma sababku.
58 Ya na itu kinakan deyo' bay min sulga',” yuk si Isa.
“Saddī ko' itu min kinakan niōnan manna ya bay takakan
e' ka'mbo'-mbo'anbi ma masa awal e'. Minsan sigām bay
amangan manna he', magpatayan na pa'in sigām bang
ta'abut ganta'an. Sagō' sasuku amangan kinakan min sulga'
itu, allum sampay ni kasaumulan.”
59 Binissala itu e' si Isa waktu kapamandu'na ma deyom
langgal Kapirnaum.

Aheka Bebeya'an Ang'bba min si Isa

60 Takale pa'in pandu' si Isa itu, aheka bebeya'anna
ah'lling, yuk-i, “Ahunit makalandu' pamandu' itu. Halam
aniya' makasandal akale.”

61 Halam aniya' bay angahaka'an si Isa sagō' kata'uwanna
asal in pamandu'na inān pagdugalan e' sigām. Angkan
yukna ni sigām, “Ala'at bahā' ataybi ma sabab pamandu'ku
inān?
62 Na, buwattingga bahā' bang ta'nda'bi aku, Anak
Manusiya', pabīng ni lahat bay baiku?
63 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “Rū Tuhan ya taga-
kawasa amuwan kallum b'nnal, pangita'u manusiya' mbal.
Makakallum pamandu'ku itu, sabab luwas ko' itu min Rū
Tuhan.
64 Sagō' aniya' ma ka'am mbal magkahagad ma aku.”
Buwattē' pah'lling si Isa sabab kata'uwanna sangay min
katagna' bang sai mbal magkahagad ma iya, maka bang sai
song anukbalan iya ni bantana.
65 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Ya itu sababanna angkan
yukku ma ka'am, halam aniya' ameya' ma aku bang ngga'i
ka Mma'ku Tuhan ya amuwanan iya baya'.”

66 Pagka buwattē' pah'lling si Isa, aheka saga mulidna bay
ala'an min iya maka mbal na ameya' ma iya.
67 Angkan si Isa atilaw ni saga mulidna kasangpū' maka
duwa, yukna, “Ya du ka'am bahā', ala'an isab?”

68 Anambung si Simun Petros, yukna, “Tuwan, sai
pameya'an kami bang ngga'i ka ka'a? Luwal ka'a taga-lapal
bissala ya amuwan kallum kakkal ni kasaumulan.
69 Magkahagad kami ma ka'a, maka kata'uwan kami in
ka'a Dakayu'-kayu' Asussi ya bay pi'itu min Tuhan.”
70 Yuk si Isa ni sigām, “Bay kam pene'ku kasangpū' maka
duwa, sagō' aniya' dangan min ka'am ilu pasōran saitan.”
71 Ya pinagbissala inān e' si Isa si Judas anak si Simun
Iskariyut. Sabab si Judas itu, minsan iya dakayu' mulid si
Isa min kasangpū' maka duwa, tukbalanna du si Isa ni saga
bantana ma sinosōng.

7

Si Isa maka Dauranakanna

1 Puwas e' magl'ngngan si Isa ma lahat Jalil sadja. Mbal
iya makalanjal ni lahat Yahudiya sabab bilahi amapatay iya
saga nakura' Yahudi mahē'.
2 Sagō' asekot pa'in waktu paghinang bangsa Yahudi ma
niōnan Hinang Panggung,
3 ah'lling ni si Isa saga danakanna l'lla, yuk-i, “Ahāp bang
ka palanjal minnitu. Subay ka pehē' ni lahat Yahudiya
supaya ta'nda' e' saga mulidnu bang ai hinangnu.
4 Sababna bang a'a bilahi abantug, subay mbal limbun-
ganna hinangna. Pagka ka'a ilu maghinang saga hinang
makainu-inu itu, subay ka magpata'u ni a'a kamemon.”
5 Minsan saga danakanna itu mbal amarassaya ma iya.
6 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Halam gi' ta'abut
waktu kapama'nda'ku di-ku. Sagō' bang ka'am, minsan ai
waktu makajari sadja,
7 sabab ka'am ilu mbal kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya
itu, ya mbal angisbat Tuhan. Malaingkan kinab'nsihan aku
e' sigām sabab pah'llinganku na pa'in kahinangan sigām
ala'at.
8 Pehē' kam ni paghinangan,” yuk si Isa ni saga
danakanna. “Aku itu mbal gi' pehē' sabab ngga'i ka gi'
waktuku.”
9 Aubus pa'in bay llingna itu, maina'an gi' iya ma lahat
Jalil.

Si Isa ma Paghinangan Yahudi

10 Makalikut pa'in saga danakanna ni paghinangan, mbal
at'ggol paturul isab si Isa pehē' sagō' mbal iya parongan ma
kaheka'an a'a inān angkan halam kinata'uwan kapehē'na.
11 Pinagpiha iya e' saga nakura' Yahudi mahē' ma paghi-
nangan. Magtilaw sigām bang maingga iya.

12 Aheka saga a'a ma deyom katimukan inān maghigung-
higung ma pasalan si Isa. Yuk kasehe'an, “A'a ahāp si Isa.”
Yuk isab kasehe'an, “Mbal, sabab parupangna saga a'a.”
13 Sagō' halam aniya' makatawakkal anuli-nuli patampal
ma pasalna sabab tināw sigām ma saga pagnakura'an.
14 Sōng-sōng pa'in atonga' paghinang, pehē' si Isa ni
langgal pagkulbanan ati anagna' iya amandu'.
15 Ainu-inu saga Yahudi ma pamandu'na, yuk-i, “A'a itu
halam bay makapagguru. Minningga bahā' pangā'anna
kata'una?”
16 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Pamandu'ku itu
ngga'i ka min kata'uku, sagō' min Tuhan ya amapi'itu aku.
17 Bang aniya' a'a bilahi angahinang kabaya'an Tuhan,
kata'uwanna du pamandu'ku itu bang min Tuhan atawa
min paghona'-hona'ku sadja.
18 Bang a'a ganta' amissala min hona'-hona'na hal, ya
angutna kabantugan ma baranna. Sagō' bang angutna
kabantugan ma bay anoho' iya, na, abontol a'a inān maka
mbal angakkal.”
19 Ah'lling gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, “Bay
kam kapang'bbahan sara' e' si Musa, sagō' halam aniya' min
ka'am minsan dakayu' amogbogan sara' he'. Angay kam
bilahi amapatay aku?”
20 Anambung kaheka'an a'a, yuk sigām, “Ka'a ilu sinōd
saitan! Sai bilahi amapatay ka'a?”
21 Yuk sambung si Isa, “Min t'dda du aku bay angahinang
hinang makainu-inu pasalta' ma llaw Sabtu', ati kainu-
inuhanbi kamemon.
22 Bay kam sinoho' e' si Musa subay angislam saga anakbi
l'lla, bo' ngga'i ka min si Musa usulan itu sagō' min ka'mbo'-
mbo'anbi tagna'. Angkan islambi anakbi bang ta'abut
llawna, minsan magsalta' maka llaw Sabtu'.
23 Na, bang ta'islambi anakbi l'lla ma llaw Sabtu' supaya
mbal talanggal sara' si Musa, angay angkan akagit ataybi
ma aku pagka pauli'ku saki a'a ma llaw Sabtu' du isab?
24 Da'a kam magdai'-dai' anōngan aku dusa ma saukat
na kam mbal ka'amuhan ma bay hinangku. In hukumanbi
subay abontol.”

Ya Itu Bahā' Al-Masi?

25 Manjari aniya' saga a'a Awrusalam magsuli-suli, yuk-i,
“Ya na itu bahā' a'a piniha e' saga nakura' pinapatay?
26 Nda'unbi,” yuk sigām. “Itiya' iya amissala patampal
sagō' mbal sinagga' e' saga nakura'. Makatantu bahā' sigām,
in iya b'nnal Al-Masi?

27 Bang pi'itu Al-Masi, mbal iya kinata'uwan bang min-
ningga. Sagō' a'a itu, kata'uwantam asal bang minningga.”
28 Amandu' pa'in si Isa ma deyom langgal pagkulbanan,
pinatanog suwalana, yukna, “Aho'. Kata'uwanbi aku bang
minningga. Halam aku bay pi'itu hal min kabaya'anku. Bay
aku sinoho' pi'itu e' Tuhan, ya mbal magputing. Mbal iya
kata'uwanbi,
29 sagō' aku,” yuk si Isa, “ata'u du ma iya sabab minnē'
asal aku, maka iya ya bay anoho' aku pi'itu.”
30 Manjari pasulay sigām anaggaw iya, sagō' halam aniya'
minsan maka'ntanan iya sabab halam gi' ta'abut waktu
pamapatay iya.
31 Malaingkan aheka a'a maina'an magkahagad ma iya.
Yuk sigām, “Ya na itu Al-Masi sabab halam aniya' makahi-
nang hinang kawasahan palabi gi' hekana min saga hinang
si Isa itu.”
32 Manjari takale e' saga Parisi bang ai pinaghigung-
higung e' kaheka'an a'a inān ma pasal si Isa, angkan sigām
maka saga imam alanga bay anoho' saga jaga langgal pehē'
anaggaw iya.
33 Amissala si Isa ni saga a'a magtimukan inān, yukna,
“Mbal aku at'ggol maitu ma ka'am. Sōng na aku amole'
pehē' ni bay anoho' aku pi'itu.
34 Pihabi du aku, sagō' mbal aku tabākbi sabab mbal kam
makaturul ni papehē'anku inān.”
35 Manjari magsuli-suli saga nakura' Yahudi, yuk sigām,
“Pi'ingga bahā' a'a itu angkan iya mbal tabāktam? Pehē'
iya bahā' ni kalahatan Girīk, ya paglahatan bangsatam
magpulak-palik e'? Pehē' bahā' iya amandu'an bangsa
Girīk?
36 Ai hatina ya yukna inan, in kitam amiha iya, sagō' mbal
tabāktam. Maka mbal kitam makaturul ni papehē'anna?”

Bohe' Makabuwan Kallum Kakkal

37 Manjari ta'abut pa'in llaw katangbus paghinang inān,
ya llaw aheya, an'ngge si Isa amissala. Pinatanog la'a
suwalana, yukna, “Sasuku kam patay bohe', pi'itu kam ni
aku bo' kam painumku.
38 Sasuku magkahagad ma aku kataluwa'an sulat Kitab
ya yuk-i, ‘aniya' patubud min deyom atayna sali' dalil bohe'
anasahan, bohe' makabuwan kallum.’ ”
39 Ya bohe' patubud pinagbissala e' si Isa itu, hatina Rū
Tuhan ya song pamuwan ma saga a'a magkahagad ma
iya. Sagō' ma waktu ina'an in Rū Tuhan halam gi' bay
tapamuwan sabab halam gi' ta'abut waktu pamabangsa si
Isa e' Tuhan.

40 Makakale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām
kasehe', “B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam.”
41 Yuk kasehe', “Al-Masi iya.”
Sagō' saddī lling kasehe'an. Yuk sigām, “Ngga'i ka iya Al-
Masi, sabab Al-Masi ngga'i ka min lahat Jalil.
42 Yuk Kitab in Al-Masi subay panubu' sultan Da'ud, maka
subay nianakan ma kaluma'an Betlehem sabab ya na lahat
sultan Da'ud.”
43 Jari magsaddī pamikil saga a'a ma pasalan si Isa.
44 Aniya' sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' halam aniya'
minsan maka'ntan ma iya.

Mbal Magkahagad Pagnakura'an Yahudi

45 Ma katapusanna pabalik na saga jaga inān. Tinilaw
sigām e' Imam Muwallam maka Parisi ya bay anoho' sigām
anaggaw si Isa yuk-i, “Angay iya halam tabowabi pi'itu?”
46 Anambung saga jaga he', “Halam to'ongan aniya' a'a
amandu' buwat pamandu' a'a inān.”
47 Yuk saga Parisi, “Ya du ka'am bahā' taparupang e'na?
48 Aniya' bahā' nakura' atawa Parisi magkahagad ma iya?
Tantu halam, minsan dakayu'.
49 Ya sadja magkahagad saga a'a katimukan itu, a'a awam
ma pasal sara' si Musa. Angkanna sigām taluwa' mulka'
Tuhan!”
50 Sakali ah'lling si Nikudimus, ya bay makapehē' ni si Isa
waktu sangom e'. Yukna ma saga pagkahina Parisi,
51 “Bang ma sara'tam mbal kita manjari amat'nna'an
hukuman ma a'a abila halam bay pinabissala dahū, supaya
kinata'uwan bang ai bay hinangna.”
52 Anambung sigām, yukna, “Oy! Ka'a isab min Jalil
bahā'? Ang'nda' ka ma deyom Kitab. Halam aniya' nabi
paluwas min lahat Jalil.”
53 [Manjari magpole'an saga a'a inān kamemon.]

8

Pasal D'nda Ta'abut Maghinang Ala'at

1 Sagō' patukad si Isa pehē' ni būd Kayu Jaitun.
2 Pagdai' llaw pa'in, pehē' iya pabīng ni langgal pagkul-
banan. Magtipunan ni iya saga a'a aheka ati aningkō' iya
amandu'an sigām.
3 Manjari aniya' dakayu' d'nda binowa ni iya e' saga guru
sara' agama maka e' saga Parisi. D'nda itu bay ta'abut
angaliyu-lakad. Pinatampal iya ma kaheka'an a'a inān
kamemon.
4 Yuk saga Parisi ni si Isa, “Tuwan guru, d'nda itu bay
ta'abut angaliyu-lakad.

5 Na, bang ma sara' bay pang'bbahan kitam e' si Musa, ya
hukuman ma d'nda buwattitu subay binantung maka batu
pinapatay. Na, bang ma ka'a?”
6 Buwattē' pamissala sigām panulay sigām ma si Isa, kalu
aniya' sā' ma panambungna, jari aniya' sababan panuntut
sigām ma iya. Saguwā' patondok sadja si Isa anulat ma
kuwit tana' maka tōng tudlu'na.
7 Na sabu pa'in iya sinumariya e' sigām, patongas iya ati
yukna ni sigām, “Sai-sai kam halam taga-dusa, wajib iya
parahū amantung d'nda itu.”
8 Jari patondok iya pabīng anulat isab ma kuwit tana'.
9 Pagkale pa'in e' sigām pah'lling si Isa itu, magtūy sigām
ala'an kamemon dangan maka dangan, tinagna'an min
matto'a sampay ni kasehe'an. Luwal si Isa tabba maina'an,
maka d'nda masi ma bay pan'nggehanna.
10 Pagtongas si Isa pabīng, yukna ni d'nda, “Maingga na
sigām, arung? Halam aniya' amat'nna'an ka'a hukuman?”
11 “Halam aniya', Tuwan,” yuk sambung d'nda.
“Na,” yuk si Isa, “minsan aku, mbal du aku amat'nna'an
ka'a hukuman. Amole' na ka pehē' sagō' da'a angandusa
pabīng.”

Si Isa Ibarat Sawa

12 Puwas e' amissala si Isa ma saga Parisi pabīng, yukna,
“Aku itu sawa pamasawa pikilan manusiya'. Sasuku ameya'
ma aku, mbal to'ongan pal'ngngan ma deyom kalendoman
sabab aniya' ma deyom pikilanna sawa ya makabuwan
kallum ma manusiya'.”
13 Yuk saga Parisi ni si Isa, “Ka'a ilu anaksi'an di-nu na.
Mbal tab'nnal saksi'nu bang ka hal anaksi'an di-nu.”
14 Anambung si Isa, yukna, “Minsan aku anaksi'an di-
ku, mattan asal panaksi'ku sabab kata'uwanku du bang
minningga aku, maka bang pi'ingga papehē'anku. Sagō'
ka'am ilu, mbal kata'uwanbi bang minningga aku atawa
bang pi'ingga.
15 Bang aniya' hukumbi, paghona'-hona' manusiya' ya
pameya'anbi. Aku itu mbal angahukum a'a.
16 Sagō' abila aku saupama angahukum, abontol du
hukumanku sabab ngga'i ka aku dangan-danganku ya
angahukum. Duwangan kami angahukum sabab ginapi'
aku e' Mma'ku, ya bay amapi'itu aku.
17 Tasulat ma deyom sara'bi,” yuk si Isa, “bang duwangan
ya anaksi' bo' maguyun panaksi' sigā, magtaluwa' na.
18 Jari b'nnal bissalaku sabab duwa saksi'ku maguyun.
Anaksi'an aku di-ku, maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku,
anaksi'an aku du isab.”

19 Tinilaw si Isa e' saga Parisi, yuk sigām, “Maingga
mma'nu?”
Yuk sambung si Isa, “Mbal kata'uwanbi Mma'ku, maka
aku isab mbal kata'uwanbi. Sabab bang bay aku
kata'uwanbi, ya du Mma'ku bay du isab kata'uwanbi.”
20 Binissala itu si Isa sabuna magpandu' ma deyom
langgal pagkulbanan, ma atag pamat'nna'an saga tu'ung
pangahūgan sarakka. Sagō' halam aniya' makasaggaw iya
sabab halam gi' ta'abut waktu ya pangangganta' Tuhan.
21 Manjari itu binalik e' Isa bay pamissalana ma saga a'a
inān, yukna, “Sōng na aku ala'an. Pihabi du aku sagō' mbal
aku tabākbi. Amatay sadja kam ma mbal ta'ampun dusabi.
Mbal kam makapehē' ni papehē'anku.”
22 Angkan magtilaw-tilaw saga nakura' Yahudi, yuk sigām,
“Amapatay iya di-na bahā', ya angkan yukna in kita mbal
makapehē' ni papehē'anna?”
23 Amissala gi' si Isa, yukna, “Ka'am ilu porol asal
ma babaw dunya itu. Sagō' aku itu, sulga' ya lahatku.
Kajarihanbi asal min dunya, bo' kajarihanku ngga'i ka.
24 Angkan kam haka'anku, in ka'am amatay sadja ma
mbal ta'ampun dusabi. Sabab bang mbal pagkahagadbi
bay pah'llingku ma pasal baranku bang sai aku, tantu kam
amatay ma dusabi.”
25 “Sai ka to'ongan?” yuk tilaw sigām.
Anambung si Isa, yukna, “Buwat bay pangahakaku ma
ka'am sangay min katagna'.
26 Maka aheka gi' pah'llingku pangahukum paldusahanbi.
Daipara b'nnal sadja ya bay amapi'itu aku. Jari ai-ai
takaleku min iya, ya he' sadja pangahakaku ma saga
manusiya' ma dunya itu.”
27 Saguwā' halam tahati e' sigām in Mma'na Tuhan ya
pinagbissala itu e' si Isa.
28 Angkan yukna ni sigām, “Bang aku Anak Manusiya'
ta'angkatbi na ni hāg, minnē' kata'uwanbi in aku baranku
ya pah'llingku. Kata'uwanbi isab halam aniya' tahinangku
bang min baran-baranku sadja, maka ai-ai pamandu'ku bay
pamandu' aku e' Mma'ku.
29 Taptap pagapi' ma aku ya bay amapi'itu aku. Mbal
aku pinasagaran e'na, sabab hinangku sadja ai-ai makasulut
iya.”
30 Pagkale saga a'a inān ma pamissala si Isa, aheka sigām
angandol ma iya.

A'a Banyaga' maka A'a Ngga'i Ka Banyaga'

31 Jari itu ah'lling si Isa ni saga Yahudi ya am'nnal ma iya.
“Bang kam atuyu' ameya' ma pandu'ku,” yukna, “mulidku
na kam sab'nnal-b'nnal.
32 Makata'u du kam bang ingga ya kasab'nnalan min
Tuhan, jari kasab'nnalan ya angaliyus ka'am min pag-
banyaga'an.”
33 Anambung sigām, yuk-i, “Oy! Kami itu panubu' si
Ibrahim. Halam kami bay tabanyaga' e' sai-sai. Angay ka
makabissala in kami papuwas min pagbanyaga'an?”
34 Yuk sambung si Isa, “B'nnal ya pangahakaku itu ma
ka'am, sasuku magdusa binanyaga' du e' baya'na magdusa.
35 Banyaga' itu mbal kakkal ma okoman tag-dapu. Ya
kakkal maina'an anakna lissi.
36 Angkan bang Anak Tuhan ya amalimaya ka'am min
pagbanyaga'an, tantu du kam alimaya.
37 Kata'uwanku, panubu' kam asal si Ibrahim. Sagō' bilahi
kam amapatay aku sabab mbal tataima'bi pandu'ku.
38 Ya pamandu'ku ma ka'am itu bay pamata'u aku e'
Mma'ku. Sagō' nihinang e'bi saga hinang bay pamata'u
ka'am e' pag'mma'anbi.”
39 Yuk saga Yahudi, “Si Ibrahim ya pag'mma'an kami.”
Yuk si Isa, “Bang bay kam b'nnal saga panubu' si Ibrahim,
bay du tas'ppubi si Ibrahim maghinang saga hinangna.
40 Sagō' bilahi kam amapatay aku saukat na kam bay
haka'anku pasal kasab'nnalan bay takaleku min Tuhan.
Halam bay makahinang buwattē' si Ibrahim.
41 Ya hinangbi na pa'in saga kahinangan mma'bi!”
Magtūy anambung saga a'a inān, yuk sigām, “Luwal
Tuhan dakayu'-kayu' ya pag'mma'an kami. Maka kami itu
anakna lissi.”
42 Yuk si Isa, “Bang Tuhan b'nnal pag'mma'anbi, bay du
kam alasahan aku sabab min Tuhan aku angkanna aku
maitu. Halam aku bay pi'itu min pagnahu'-nahu'ku, sagō'
pinapi'itu aku e' Tuhan.
43 Angay mbal tahatibi bissalaku? Sabab mbal kam
makatatas akale ma lapal pamandu'ku.”
44 Yuk si Isa gi' ni sigām, “Nakura' saitan ya pag'mma'anbi.
Ya angutbi subay ameya' ma kabaya'an mma'bi. Pama-
patay asal iya min katagna'. Halam iya bay ameya'
ma kasab'nnalan sabab halam aniya' b'nnal ma deyom
kajarihanna. Kabiyaksahanna magputing angkan iya mag-
puting na pa'in. Putingan to'ongan iya maka po'onan iya
kaputingan kamemon.
45 Sagō' aku,” yuk si Isa, “b'nnal sadja pah'llingku, ya
po'on ka'am mbal magkahagad ma aku.

46 Halam aniya' ma ka'am makatōngan aku dusa. B'nnal
sadja pah'llingku, jari angay aku mbal pagkahagadbi?
47 Bang a'a ganta' suku' Tuhan, ameya' iya ma pandu'
Tuhan. Sagō' ka'am ilu ngga'i ka suku' Tuhan, angkan kam
mbal bilahi ameya'."

Si Isa maka si Ibrahim

48 Sakali sinambungan si Isa e' saga nakura' Yahudi he',
yuk sigām, "Taluwa' ya bay yuk kami, in ka'a ngga'i ka
Yahudi. A'a Samariya ka, maka pasōran ka saitan!"
49 Yuk si Isa, "Halam aku pasōran saitan. Aku itu, ma-
haldika'ku sadja Mma'ku, sagō' ka'am ilu hal angahalipulu
aku.
50 Mbal aku amiha kamahaldika'anku. Aniya' saddī
amiha, jari in iya angahukum.
51 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku ameya'
ma pamandu'ku mbal to'ongan amatay salama-lama."
52 "Na," yuk sigām, "makatantu kami to'ongan in ka'a
kasōran saitan! Minsan si Ibrahim maka kanabi-nabihan
kamemon, wa'i magpatayan. Ati yuknu mbal magkamatay
salama-lama sasuku ameya' ma pamandu'nu.
53 Angay, palabi bahā' kawasanu min kawasa ka'mbo'an
kami si Ibrahim? Minsan si Ibrahim, minsan saga kanabi-
nabihan kamemon, bay du sigām amatay. Sai ka bahā'
angkan ka magnahu'-nahu' buwattilu?"
54 Anambung isab si Isa, yukna, "Bang aku saupama
angamahaldika' di-ku, halam aniya' kapūsanna. Sagō'
Mma'ku ya angamahaldika' aku, ya yukbi in iya pag-
tuhananbi.
55 Mbal minsan kata'uwanbi Tuhan, sagō' aku ya ata'uwan
iya. Bang saupama yukku in aku mbal makata'uwan Tuhan,
na, putingan aku buwat ka'am. Daipara kata'uwanku asal
Tuhan, maka beya'ku saga panoho'anna.
56 Ka'mbo'anbi si Ibrahim inān, bay kinōgan pagka
kata'uwanna aniya' waktu sinosōng kapang'nda'na ma aku
pi'itu ni dunya. Manjari pag'nda'na ma kapi'ituku landu' iya
akōd."
57 Anambung sigām ma si Isa, yuk-i, "Buwattingga ka-
pag'nda'nu maka si Ibrahim? Mbal gi' minsan limampū'
tahun umulnu."
58 Yuk si Isa gi' ni sigām, "B'nnal ya pangahakaku itu ma
ka'am, ma halam gi' si Ibrahim bay nianakan, asal na aku."
59 Manjari saga Yahudi inān angā' batu pamantung sigām
ma si Isa, daipara palimbu iya ati paluwas min langgal
pagkulbanan e'.

9

Kauli'an A'a bay Buta min Deyom Kandang

1 Pal'ngngan pa'in si Isa, aniya' dakayu' l'lla ta'nda'na, a'a
bay abuta min deyom kandang.
2 Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, “Tuwan guru, angay
a'a itu abuta? Min dusana atawa min dusa ina'-mma'na?”
3 Yuk sambung si Isa, “Ya kabutana itu ngga'i ka ma
sabab dusana atawa dusa matto'ana. Abuta iya supaya iya
pama'nda'an kawasa Tuhan.
4 Sat'ggol halam pas'ddop llaw, subay hinangta saga
hinang Tuhan ya bay amapi'itu aku,” yuk si Isa. “Bang
ta'abut na sangom, halam aniya' makapaghinang.
5 Sat'ggolku maitu ma dunya amuwan aku kasawahan ma
pikilan manusiya'.”
6 Apuwas pah'lling si Isa itu, angaludja' iya ni tana'.
Pinapaglamugay ludja' maka tana' nihinang pisak, ati
niakup e'na bo' pineheran ni mata a'a abuta inān.
7 Yuk si Isa ni iya, “Pehē' ka ni tigbaw Silowam akula'up.”
(Ya hati Silowam itu, “pinabeya'”.) Manjari pehē' na l'lla
buta inān akula'up. Pagbīngna minnē', maka'nda' na iya.
8 Ta'nda' iya e' saga sehe'na dalūng maka e' saga a'a bay
maka'nda' iya angamu' sarakka. Yuk sigām, “Ya na itu bahā'
a'a bay aningkō' angamu' sarakka inān?”
9 Yuk kasehe'an, “Aho', ya na ko'.”
Yuk kasehe'an isab, “Ngga'i ka. Hal iya angaluwa a'a buta
he'.”
Saguwā' ah'lling magbaran in a'a buta, yukna, “Aku na
ko' itu.”
10 “Buwattingga angkan kaka'nda'nu?” yuk tilaw sigām.
11 Anambung iya, yukna, “A'a niōnan si Isa bay angakup
pisak pineheran ni mataku. Puwas e' sinō' aku pehē' ni
tigbaw Silowam akula'up, ati pehē' aku. Makakula'up pa'in,
magtūy aku maka'nda'.”
12 “Maingga na a'a inān?” yuk sigām.
Yuk sambungna, “Sitta'a, mbal kata'uwanku.”

A'a bay Abuta Pinariksa' e' saga Parisi

13 Sakali binowa l'lla bay abuta ni saga Parisi.
14 Na, ya llaw kapangakup pisak e' si Isa maka kapa-
mauli'na mata a'a buta he', llaw Sabtu'.
15 Manjari pinariksa' a'a itu e' saga Parisi bang buwat-
tingga iya maka'nda'. Yukna ma sigām, “Bay iya amat'nna'
pisak ni mataku. Puwas e' akula'up aku. Pagkula'up itu
magtūy aku maka'nda' na.”

16 Yuk saga Parisi kasehe', “A'a inān ngga'i ka min Tuhan,
sabab talanggalna sara' pasal llaw Sabtu' pagka buwattē'
hinangna.”

Sagō' yuk kasehe', “Bang a'a dusahan, mbal tahinangna
buwat saga hinang makainu-inu itu.” Manjari mbal
maguyun pikilan sigām.

17 Ma katapusanna atilaw sigām pabalik ma a'a buta he',
yuk-i, “Ya yuknu in matanu bay kauli'an e' a'a inān. Sai iya,
bang ma bistahannu?”

Yuk a'a bay abuta he', “Bang ma aku, in iya dakayu' nabi.”

18 Sagō' mbal am'nnal saga nakura' Yahudi in a'a inān bay
buta tagna'. Angkan nilinganan ina'-mma'na e' sigām bo'
tinilaw.
19 Yuk sigām, “A'a itu, anakbi bahā'? B'nnal bahā', asal
buta iya min deyom kandang? Buwattingga kaka'nda'na
itu?”
20 Yuk saga matto'ana, “Aho', anak kami ko' itu. Maka
b'nnal isab, abuta iya asal min deyom kandang.
21 Sagō' mbal kata'uwan kami bang buwattingga
bay kaka'nda'na atawa bang sai bay makauli' matana.
Tilawunbi iya. Asangpot na iya, ata'u du anambung.”
22 Buwattē' panambung saga matto'a l'lla he' sabab tināw
sigā ma pagnakura'an. Sabab bay na maggara' saga nakura',
bang aniya' a'a magsab'nnal ma si Isa in iya Al-Masi ya
tapene' e' Tuhan, mbal pinasōd ni deyom langgal.
23 Angkan yuk matto'ana, “Tilawunbi iya, asangpot na
iya.”

24 Jari itu a'a bay abuta he' nilinganan pabalik e' saga
nakura' Yahudi. Yuk sigām ni iya, “Pasapahanta ka,
saksi'tam Tuhan. Kata'uwan kami, dusahan asal a'a bay
amauli' ka'a.”
25 Anambung a'a he', yukna, “Mbal kata'uwanku bang iya
taga-dusa atawa halam. Sagō' bang ma pana'uku, bay aku
buta ati maka'nda' na aku.”
26 Tinilaw iya pabalik e' sigām, yuk-i, “Ai bay hinangna ni
ka'a? Buwattingga e'na amauli' matanu?”

27 Anambung iya, yukna, “Bay na kam haka'anku sagō'
mbal aku kalebi. Angay kam bilahi akale pabīng? Baya'an
kam bahā' magpamulid ma iya?”

28 Pinah'llingan iya la'at e' saga nakura' inān, yuk sigām,
“Ka'a mulidna. Kami itu mulid si Musa.
29 Kata'uwan kami in si Musa bay kapalmanan e' Tuhan.
Saguwā' a'a ina'an, mbal minsan kata'uwan kami bang
minningga.”

30 Anambung a'a bay abuta, yukna, “Ainu-inu aku. Mbal
iya kata'uwanbi bang minningga, sagō' makapauli' iya
mataku.
31 Kata'uwantam in Tuhan mbal akale ma a'a dusahan. Ya
kinale e' Tuhan bang a'a magmatāwan iya maka maghinang
kabaya'anna.
32 Sangay min katagna' dunya, yamboho' kita makakale
aniya' makapauli' a'a bay buta min deyom kandang.
33 Abila a'a inān ngga'i ka min Tuhan, tantu iya mbal
makahinang saga hinang buwattitu.”
34 Pinabukagan iya e' sigām, yuk-i, “Dusahan ka min llaw
kapaganak ma ka'a sampay ni kaheyanu, ati pandu'annu
kami bahā'?” Jari pinaluwas iya e' saga nakura' inān min
deyom langgal.

Manusiya' Sali' Hantang Buta

35 Takale pa'in e' si Isa pasal a'a bay buta inān pinaluwas
na min deyom langgal, magtūy pehē' si Isa amiha iya. Tabāk
pa'in iya, yuk si Isa, “Magkahagad ka bahā' ma a'a niōnan
Anak Manusiya'?”
36 Anambung a'a itu, yukna, “Sai iya, Tuwan? Haka'in aku
supaya aku magkahagad ma iya.”
37 Yuk si Isa ma iya, “Ta'nda'nu na iya, maka itiya' na iya
anuli-nulihan ka'a buwattina'an.”
38 Magtūy pasujud a'a itu ma dahuan si Isa, maka e'na
ah'lling, “Tuwan Panghū', magkahagad aku ma ka'a.”
39 Yuk si Isa, “Angkan aku pi'itu ni dunya, supaya
papagsaddiku saga manusiya'. Jari sasuku a'a bay buta
maka'nda' du, maka sasuku bay maka'nda' tabuta du.”
40 Takale pa'in pah'lling si Isa itu e' saga Parisi kasehe'an
bay maina'an, atilaw sigām ma iya. Yuk sigām, “Kami bahā'
pah'llingnu sali' hantang buta?”
41 Anambung si Isa, yukna, “Abila kam bay buta, mbal du
kam katōngan dusa. Pagka yukbi in ka'am maka'nda' du,
na, taga-dusa gi' kam sabab mbal beya'bi kabaya'an Tuhan.”

10

Pasal A'a Angupiksa' saga Bili-bilina

1 Manjari magparalilan si Isa, yukna, “B'nnal panga-
hakaku itu ma ka'am, bang aniya' a'a pasōd ni deyom
kuralan bili-bili, ma halam palabay min lawang sagō'
pasōd min palabayan saddī, a'a inān panangkaw maka
pangalangpas.
2 Sagō' bang a'a pasōd min lawang, ya na ina'an a'a
angupiksa' bili-bili.

3 Tantu iya niukaban e' tunggu' lawang. Paglinganna ōn
saga bili-bilina pakaniya-pakaniya, tapanhid suwalana e'
sigām ati bowana sigām paluwas min deyom kural.
4 Makaluwas pa'in, parahū iya ati paturul saga bili-bili
min buli'anna sabab tapanhid suwalana.
5 Bang a'a saddī, mbal du tinurul e' bili-bili. Alahi sadja
sigām sabab mbal tapanhid suwalana."
6 Kissa itu bay pamaralil e' si Isa ma saga a'a inān sagō'
halam tahati e' sigām.

7 Angkanna ah'lling si Isa ma sigām pabalik, yukna,
"B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, aku itu ibarat
lawang palabayan saga bili-bili.
8 Saga a'a bay pi'itu dahū min aku sali' a'a anangkaw,
a'a angalangpas. Saguwā' halam sigām kinale e' saga a'a
suku'ku.
9 Aku itu ibarat lawang," yuk si Isa. "Sai-sai pasōd labay
min aku, lappasan du iya. Limaya du iya magsōd-luwas ati
makabāk iya kalluman.
10 Bang a'a angalangpas, halam aniya' gawina pi'itu saddī
min anangkaw maka amapatay maka amaka'at. Sagō'
ya gawiku pi'itu amuwan kallum ma manusiya', kallum
mamarahi hāpna.

11 "Aku itu," yuk si Isa, "ibarat a'a tag-bili-bili ahāp sidda
pangupiksa'na ma saga bili-bilina. A'a inān maglilla' amatay
ma sabab sigām.
12 Sagō' mbal magparuli to'ongan a'a ginadjihan anunggu'
sabab ngga'i ka iya tag-dapu. Angkan bang aniya' ta'nda'na
ero' talun pasekot, magtūy pasagaranna saga bili-bili ati
alahi iya minnē'. Saga bili-bili kasehe' tas'kkat e' ero',
kasehe' akaukanat.
13 Ya angkan a'a inān alahi sabab ginadjihan sadja iya.
Halam aniya' pagka'inoganna ma saga bili-bili.
14-15 Aku itu," yuk si Isa, "ibarat a'a tag-bili-bili ahāp
pangupiksa'na ma saga bili-bilina. Kami maka Mma'ku
magkata'u to'ongan. Damikiyanna aku maka saga a'a
suku'ku, ata'u aku ma sigām maka ata'u sigām ma aku.
Maglilla' isab aku amatay ma sabab sigām.
16 Aniya' gi' saga a'a suku'ku saddī minnitu. Ibarat sigām
bili-bili ma kuralan saddī. Ya du sigām subay bowaku.
Angasip du sigām ma suwalaku ati pagdakayu'ku sigām,
manjari dakayu' du angupiksa' sigām kamemon.

17 "Kinalasahan aku e' Mma'ku Tuhan sabab maglilla' aku
amatay bo' supaya bawi'ku kallumku pabīng.
18 Halam aniya' taga-kapatut amapatay aku, sabab aku
ya magkabaya'an amatay maka mbal. Taga-kapatut aku

maglilla' kallum baranku, maka taga-kapatut amakallum baranku pabīng. Panoho'an Mma'ku ko' itu ma aku.”

19 Makakale pa'in saga a'a ma pamissala si Isa inān, magtūy sigām abahagi' duwa pabalik.
20 Aheka sigām angupama, yuk-i, “A'a itu sinōd saitan! Binelaw! Angay iya kalebi?”

21 Sagō' yuk kasehe'an, “Bang a'a kasōran saitan mbal iya makabissala buwat pamissalana itu. Maka bang saitan, mbal tapa'nda'na a'a buta.”

Mbal Magkahagad saga Yahudi

22 Manjari timpu paghaggut na, waktu isab Paghinang Pagsussi ma langgal pagkulbanan ma Awrusalam.
23 Ina'an si Isa ma deyom langgal lum'ngngan ma saurung ya niōnan Saurung Sulayman.
24 Jari magtimukan saga a'a pehē' ni sakalibutna. Yuk sigām ni iya, “At'ggol gi' ka bahā' amahati kami bang sai ka? Bang ka b'nnal Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, subay kami haka'annu pahāp.”

25 Anambung si Isa, yukna, “Bay na kam haka'anku sagō' halam aku bay pagkahagadbi. Ya amata'uwan ka'am bang sai aku, ya na saga hinang makainu-inu bay hinangku min ōn Mma'ku.
26 Sagō' mbal aku pagkahagadbi sabab ka'am ilu ngga'i ka saga bili-biliku, ngga'i ka suku'ku.
27 Saga bili-biliku angasip du ma suwalaku. Kata'uwanku sigām maka paturul du sigām ma aku.
28 Buwananku sigām kallum kakkal ni kasaumulan. Mbal to'ongan sigām amutawan min Tuhan sumiyan-sumiyan, maka halam aniya' makaragtu' sigām min komkomanku.
29 Bay sigām pamasuku'an aku e' Mma'ku, maka akawasa iya min kamemon. Halam aniya' makaragtu' saga a'a suku'ku min komkomanna.
30 Aku maka Mma'ku dakayu' du.”

31 Pagkale saga a'a ma lling si Isa he', amuwa' sigām batu pabīng pamantung sigām ma iya.
32 Yukna ni sigām, “Aheka hinang ahāp bay pa'nda'anku ni ka'am, saga hinang bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Hinang ingga ya kab'nsihanbi, ya angkan kam bilahi amantung aku?”

33 Yuk sambung saga a'a inān, “Ngga'i ka ma sabab hinangnu ahāp ya angkan kami magbamba amantung ka'a, sagō' ma sabab llingnu pangkal tudju ni Tuhan. Manusiya' sadja ka, bo' pa'in maglaku-laku ka in ka'a Tuhan.”

34 Yuk si Isa ni sigām, “Na, tasulat asal ma deyom Kitab
Tawrat ya pamissala Tuhan ni saga manusiya'. Yuk-i,
‘Ka'am ilu saga tuhan.’
35 Na, kata'uwantam in kamemon tasulat ma deyom Kitab
mbal to'ongan apinda salama-lama. Bang Tuhan angōn
tuhan ma saga a'a bay pamuwananna lapalna,
36 ya lagi'na aku patut niōnan Anak Tuhan. Sabab tapene'
aku e' Tuhan bo' ma iya sadja, maka pinapi'itu aku e'na ni
dunya. Jari angay yukbi in aku ah'lling pangkal tudju ni
Tuhan pagka yukku in aku Anak Tuhan?
37 Bang aku saupama mbal angahinang saga hinang
kabaya'an Mma'ku, da'a aku pagkahagarunbi.
38 Sagō' bang magtaluwa' hinangku maka kabaya'an
Tuhan, na, pagkahagarunbi kahinanganku sadja, minsan
kam mbal makab'nnal ma pah'llingku. Sabab minnē'
kata'uwanbi to'ongan maka tahatibi in Mma'ku maka aku
dakayu' du.”
39 Magtūy pasulay saga a'a inān pabalik anaggaw si Isa,
sagō' makapuwas iya min pang'ntanan sigām.
40 Puwas e' pabalik si Isa pehē' ni dambila' sapa' Jordan, ni
bay pagpandihan saga a'a e' si Yahiya waktu tagna'. Pat'nna'
si Isa maina'an daka pilambahangi.
41 Jari aheka a'a pehē' ni iya. Yuk suli-suli sigām, “Si
Yahiya halam bay makahinang saga paltanda'an kainu-
inuhan a'a, sagō' b'nnal sadja kamemon bay pah'llingna
pasal si Isa.”
42 Ati aheka a'a mahē' angandol ma si Isa.

11

Kamatay si Lasarus

1 Na, aniya' dakayu' l'lla asaki, ōnna si Lasarus. Ina'an iya
maglahat ma kaluma'an Betani maka duwangan danakanna
d'nda, si Mariyam maka si Marta.
2 In si Mariyam dakayu' d'nda ya amu'usan ns'llan
pahamut ni tape' Panghū' Isa bo' sapuhanna maka bu'unna.
3 Jari itu, pagga abangat saki si Lasarus, aniya' lapal
pinabeya' e' duwangan danakanna ni si Isa, yuk-i, “Tuwan,
asaki bagaynu ya kalasahannu.”
4 Takale pa'in lapal itu e' si Isa, yukna, “Ya kamaujuran
saki si Lasarus inān ngga'i ka du kamatay, sagō' sanglit ni
Tuhan, supaya sinanglitan isab Anak Tuhan.”
5 Na, alasa asal si Isa ma t'llungan magdanakan inān, disi
Marta maka si Mariyam maka si Lasarus.
6 Sagō' pagta'una in si Lasarus wa'i asaki, angagad gi' iya
duwang'llaw mahē' ma pat'nna'anna.

7 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Sūng kitam pabīng pehē' ni
lahat Yahudiya.”
8 Yuk saga mulidna ni iya, “Tuwan Guru, baha'u ka arak
pinagbantung e' saga Yahudi bo' ka pinapatay. Ati maggara'
na ka isab pabīng pehē'?”
9 Anambung si Isa, yukna, “Da'a kam asusa. Aniya'
sangpū' maka duwanjām kasawahan ma deyom dang'llaw.
Bang kita ganta' lum'ngngan ma waktu llaw mbal makarug-
tul tape'ta sabab asawa asal dunya.
10 Sagō' bang kita lum'ngngan waktu sangom makarugtul
sadja sabab ma deyom kita lendom.”
11 Akatis pa'in lling si Isa itu, yukna ni saga mulidna, “Si
Lasarus bagaytam inān wa'i tatuli. Sagō' pehē' aku amati'
iya.”
12 Yuk saga mulidna ni iya, “Tuwan, pauli' du iya bang
hal atuli.”
13 Kinata'uwan asal e' si Isa in si Lasarus amatay na, sagō'
bang ma pangannal saga mulidna dī tuli ya pagpa'inna.
14 Angkan pinatampal e' si Isa llingna, yukna, “Amatay na
si Lasarus.
15 Ahāp aku halam makamahē' ma Betani ma waktu
kasaki si Lasarus, sabab tantu du kam angandol ma aku
bang ta'nda'bi ka-e'ku ma iya. Sūng kitam pehē'.”
16 Manjari si Tomas, ya niranglay K'mbal, ah'lling ni
saga pagkahina, yukna, “Sūng. Parongan kitam kamemon
minsan kitam paunung ma iya sampay ni kamatay.”

Si Isa ya Po'onan Kallum

17 At'kka pa'in disi Isa ni Betani, tata'una mpat llaw na bay
kapangubul si Lasarus.
18 Betani itu asal asekot ni Awrusalam, saga dabatu
lawakna,
19 jari aheka saga a'a min lahat Yahudiya magbunyug
pehē' ni si Mariyam maka ni si Marta pasal kamatay
danakan sigā l'lla.
20 Manjari itu, takale pa'in e' si Marta pasal si Isa ilu na,
pehē' iya anampang. Si Mariyam tabba ma deyom luma'.
21 Magbāk pa'in si Marta maka si Isa, yukna ni si Isa,
“Tuwan Panghū', bang ka bay maitu mbal du bay amatay
danakanku!
22 Sagō' kata'uwanku, minsan ma buwattitu, nirūlan ka e'
Tuhan ma ai-ai amu'nu.”
23 Yuk si Isa ni iya, “Allum du danakannu pabīng.”
24 Yuk si Marta, “Aho', Tuwan, kata'uwanku. Pabangun
du iya ni kallum ma llaw kahinapusan.”

25 Yuk si Isa ni iya, “Aku ya magpakallum saga a'a
magpatayan, maka aku ya po'onan kallum. Sai-sai angandol
ma aku allum du minsan iya amatay na.
26 Sasuku isab allum bo' angandol ma aku, mbal magka-
matay sampay ni kasaumulan.” Manjari atilaw si Isa ni si
Marta, yukna, “Magkahagad ka bahā'?”
27 “Aho', Panghū'ku,” yuk si Marta, “magkahagad aku in
ka'a Al-Masi, Anak Tuhan, ya lagaran kami pi'itu ni dunya.”
28 Akatis pa'in lling si Marta itu, pehē' iya angalinganan
danakanna si Mariyam bo' yampa singu'-singu'na, yukna,
“Itiya' na Tuwan Guru amiha ka'a.”
29 Pagkale itu e' si Mariyam, pabuhat iya min pan-
ingkō'anna bo' parai'-dai' pehē' ni si Isa.
30 Halam gi' makasampay si Isa pehē' ni kaluma'an sagō'
ina'an iya masi gi' ma bay pasampangan si Marta ma iya.
31 Aniya' saga a'a ma luma' magtingkō'an maka si
Mariyam. Jari pag'nda' sigām ma iya pabuhat maka
paluwas magdai'-dai', magtūy du sigām paturul. Pangannal
sigām in si Mariyam pehē' ni kubul maglemong mahē'.
32 Sagō' si Isa ya papehē'anna. Pag'nda'na ma si Isa
pasujud iya ni dahuan tape'na, maka yukna, “Panghū'ku,
bang ka bay maitu, mbal du bay amatay danakanku.”
33 Maka'nda' pa'in si Isa ma si Mariyam maglemong, sam-
pay saga sehe'na Yahudi ameya'-meya' isab maglemongan,
magtūy iya angandu'-ngandu' maka ahansul deyom atayna.
34 “Maingga,” yukna, “bay pangubulanbi iya?”
Yuk sigām, “Tuwan, pi'itu ka nda'un.”
35 Anangis si Isa.
36 Yuk suli-suli saga a'a he', “Nda'unbi ba kaheya lasana
ma si Lasarus.”
37 Sagō' yuk kasehe', “Si Isa itu bay makapaka'nda' saga
a'a buta. Angay halam tatabangna si Lasarus bo' mbal
amatay?”

Kapakallum si Isa ma si Lasarus

38 Na, angandu'-ngandu' si Isa pabīng bo' pehē' ni kubul.
In kubul inān bay ma deyom songab batu maka aniya' batu
panambol iya.
39 Pagt'kka sigām ni kubul, yuk si Isa, “La'aninbi batu ilu.”
Sagō' ah'lling si Marta, danakan a'a bay amatay itu. Yukna
ni si Isa, “Abau na iya, Tuwan, sabab ka'mpat llawna na.”
40 Yuk si Isa ma iya, “Bay na ka haka'anku, maka'nda' ka
kawasa Tuhan, bang pa'in ka magkahagad.”
41 Sakali nila'anan e' sigām batu panambol kubul. Pa-
hangad si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan. “O Mma',” yukna,
“magsukul aku sabab takalenu pangamu'ku.

42 Kata'uwanku in ka'a akale na pa'in ma aku, sagō'
paluwasku bissalaku itu ma sabab saga a'a itu supaya sigām
am'nnal in ka'a bay amapi'itu aku."
43 Pagubus bissalana itu, angalingan iya pakosog yukna.
"Lasarus! Paluwas ka pi'itu."
44 Magtūy paluwas a'a bay amatay. Masi saputna ma tape'-
tanganna maka masi turung-mukana. Yuk si Isa ni sigām,
"La'aninbi saputna ilu, bo' pasagarinbi iya pal'ngnganan di-
na."

Pinagisunan si Isa bo' Sinaggaw
(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2)

45 Aheka saga a'a, bay pina'an ni si Mariyam, maka'nda'
hinang si Isa itu ati magkahagad na sigām ma iya.
46 Sagō' aniya' sigām kasehe' pehē' ni saga Parisi anum-
bung pasal bay hinang si Isa.
47 Angkanna saga Parisi maka saga imam nakura' bay
amapagtipun Tumpukan Maghuhukum*. Yuk sigām, "Ai
bahā' hinangtam ni a'a itu? Aheka na paltanda'an kainu-
inuhan a'a, tahinang e'na.
48 Bang iya pasangdantam," yuk sigām, "tantu magkaha-
gad saga a'a kamemon ma iya. Ati pi'itu saga nakura' Rōm
angamula bangsatam sampay langgaltam."
49 Aniya' dakayu' anambung, ōnna si Kayapas. Imam
Muwallam iya ma tahun ina'an-i. Yuk si Kayapas itu, "Sali'
halam aniya' panghatibi.
50 Hatiunbi itu: padpad magmula katibu'ukan bangsa-
tam kamemon, ahāp lagi' bang dakayu' a'a sadja amatay
ganti'tam kamemon."
51 Ya pinagba'at itu e' si Kayapas ngga'i ka min baranna.
Buwattē' pah'llingna sabab in iya Imam Muwallam ma
tahun ina'an-i. Angkan tapagba'at e'na in si Isa subay
pinapatay panganggantī' bangsa Isra'il.
52 Ngga'i ka hal bangsa Isra'il, saguwā' amatay iya
panganggantī' saga panganak Tuhan ya apulak-palik ma
kalahat-lahatan bo' supaya sigām pinapagdakayu'.
53 Jari itu, tinagna'an min llaw ina'an-i, maggara' na saga
a'a inān amapatay si Isa.
54 Angkan iya mbal na patampal ni kaheka'an a'a mahē'
ma lahat Yahudiya. Gom pa'in iya maka saga mulidna ala'an
pehē' ni Epra'im, kauman ma bihing lahat paslangan, ati
maina'an iya pat'nna' maka saga mulidna.

---

* **11:47 11:47** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' maka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

55 Manjari asekot na paghinang saga Yahudi ya niōnan
Hinang Paglakad. Aheka saga a'a min kalahat-lahatan wa'i
patukad ni Awrusalam magpandi sussi bo' supaya sigām
manjari palamud ma paghinang.
56 Amiha na pa'in sigām ma si Isa kalu iya ina'an ma
Awrusalam, jari atipun pa'in sigām ma deyom langgal
pagkulbanan, magkihaka sigām dangan maka dangan. Yuk
sigām, “Ai ma pikilanbi? Pi'itu bahā' si Isa ni paghinangan?
Arai' mbal, ā?”
57 Buwattē' pagbissala sigām sabab aniya' bay panoho'an
saga imam alanga maka saga Parisi, bang aniya' kono'
makata'uwan kamaina'anan si Isa, subay pata'una magtūy
saga nakura' supaya iya sinaggaw.

12

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut
(Matiyu 26:6-13; Markus 14:3-9)

1 Nnom llaw la'a bo' Hinang Paglakad, at'kka si Isa ni
Betani, kaluma'an si Lasarus ya a'a bay pakallumna min
kamatayna.
2 Mahē' pa'in si Isa, sinakapan iya kinakan e' saga a'a
mahē' pagmahaltabat sigām ma iya. Si Marta anabang
magbowa bubuhatan, ati si Lasarus maka a'a kasehe'an
ina'an dangkakanan maka si Isa.
3 Manjari itu ningā' e' si Mariyam tonga' kilu ns'llan
pahamut, ōnna narda. Ns'llan itu halam aniya' lamud-
lamudna, ahalga' sidda. Binu'usan e' si Mariyam ns'llan
pahamut itu ni tape' si Isa bo' sapuhanna maka bu'unna.
Asaplag deyom luma' e' hamut ns'llan e'.
4 Manjari anu'al si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa.
Ya na ko' itu a'a song anukbalan si Isa ni saga bantana.
5 “Oy!” yuk si Judas. “Arapun pahamut ilu pinab'llihan
ati b'llihanna pamuwan ma saga a'a miskin. Halga'na ilu
sali' gadji dantahun.”
6 Buwattē' bissala si Judas inān ma sabab pilliyu iya, ngga'i
ma sabab lasana ma saga miskin. Bay pangandol ma iya sīn
kamuliran inān, bo' pa'in anangpas iya angā' sīn minnē'.
7 Manjari yuk si Isa, “Pasagarin d'nda itu. Tu'ud pangawal
e'na ma llaw kapangubul aku.
8 Aniya' na pa'in kamiskinan tabangbi, sagō' aku itu mbal
taptap ma ka'am.”
9 Pasalta' aheka a'a makata'u in si Isa ina'an ma Betani,
angkan sigām pina'an. Ngga'i ka hal si Isa ya sababanna,
tu'ud sigām bilahi ang'nda' si Lasarus, ya bay pinakallum e'
si Isa.

10 Angkan magisun saga imam alanga amapatay isab si
Lasarus.
11 Buwattē' pagisun sigām, sabab min si Lasarus angkan
aheka saga Yahudi papinda angandol na ma si Isa.

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40)

12 Pagk'llat llaw dakayu', takale e' ba'anan a'a mag-
timukan ma Hinang Paglakad in si Isa ilu ma labayan tudju
ni Awrusalam.
13 Jari itu anagpe' sigām saga engas-engas dahunan ati
paluwas sigām pehē' anampang si Isa. Angalingan sigām
pakosog, yuk sigām,
"Mahaldika'!
Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
Bang pa'in binarakatan sultan bangsa Isra'il!"
14 Aniya' dakayu' anak kura' bay tabāk e' si Isa pan-
gura'anna, buwat tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i,
15 "Ka'am saga a'a Awrusalam, da'a kam tināw.
Ilu'un sultanbi angura' ma anak kura'."
16 Ma waktu ina'an-i halam tahati e' saga mulidna bang ai
paniya' itu. Sagō' pagpole' si Isa ni sulga', yampa taentom e'
sigām in pakaradja'an itu bay asal tasulat ma deyom Kitab.
Maka taentom e' sigām bay hinang sigām inān ma iya.
17 Pinasaplag na pa'in suli-suli pasal si Isa e' kaheka'an
a'a bay makasabu ma iya waktu kapangalinganna ma si
Lasarus paluwas min kubul, maka kapamakallumna ma iya.
18 Angkan aheka paluwas min da'ira bo' anampang si
Isa ma labayan, sabab takale e' sigām pasal hinang si Isa
makainu-inu inān.
19 Sakali maghimumūngan saga Parisi, yuk-i, "Nda'unbi!
Ameya' na ma iya saga a'a kamemon. Halam aniya'
dapattam!"

Amissala si Isa Pasal Kamatayna

20 Aniya' saga a'a bangsa Girīk bay magdongan pina'an ni
Awrusalam bo' anambahayang ma waktu Paghinang inān.
21 Pehē' sigām itu ah'lling ni si Pilip, yuk-i, "Tuwan, bilahi
kami mag'nda' maka si Isa." Si Pilip itu dakayu' mulid si Isa,
a'a min kauman Betsaida mahē' ma lahat Jalil.
22 Pehē' si Pilip angahaka'an si Andariyas ati pehē' sigā
karuwangan angahaka'an si Isa.
23 Anambung si Isa yukna, "Asekot na waktuku. Arai' na
aku, in Anak Manusiya', pinabangsa to'ongan.
24 B'nnal ya panapantunku itu ma ka'am, in dansolag bigi-
tinanom* taptap na pa'in dansolag sat'ggol mbal tinanom ni

* **12:24 12:24** 'Jimpaw' atawa 'tuwaliya.'

tana'. Ma tana' pa'in, pahansul bo' patomo', ati bo' amuwan
buwa' paheka.
25 Sapantun bigi-tinanom isab kitam manusiya'. Sasuku
allogan kallum-baranna ma dunya itu, amutawan du
kallum-nyawana min Tuhan. Sagō' sasuku mbal allogan
kallum-baranna ma dunya, kakkal du kallum-nyawana
sampay ni kasaumulan."
26 Yuk si Isa gi', "Sasuku bilahi maghinang ni aku subay
ameya' ma aku. Manjari pi'ingga-pi'ingga papehē'anku,
ina'an isab iya ameya' ma aku, maka sasuku maghinang
ni aku pinalanga du e' Mma'ku."
27 Masi ah'lling si Isa, yukna, "Asusa deyom atayku ma
buwattitu. Daka ai pangamu'ku. Parahing bahā' aku ni
Mma'ku bo' mbal pat'kkana ni aku kabinasahan itu? Da'a
na, sabab ya na itu maksudku pi'itu, subay labayanku
kabinasahan itu."
28 Manjari anabbut si Isa ni Tuhan, yukna. "O Mma',
paheya'un ōnnu."
Magtūy aniya' suwala min sulga' ah'lling, yukna, "Bay na
paheyaku ōnku, maka paheyaku du pabalik."
29 Takale suwala itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an ati
yuk kasehe', "Oy! L'ggon ko' inān."
Yuk kasehe', "Mala'ikat ko' inān amissala ni iya."
30 Sagō' yuk si Isa ni sigām, "Suwala inān ngga'i ka ma
kahāpanku sagō' ma kahāpanbi.
31 Ta'abut na waktu pangahukum saga manusiya' ma
dunya. Ta'abut na waktu pamahalam kosog nakura' saitan,
ya magagi ma babaw dunya itu.
32 Bang aku niangkat na ni hāg, bowaku du saga a'a
kamemon ameya' ma aku."
33 Binissala itu e' si Isa pamata'una ma saga a'a maina'an
bang buwattingga kamatayna.
34 Anambung saga a'a aheka inān ni si Isa, yuk sigām,
"Bang ma Kitab in Al-Masi allum du salama-lama. Sagō'
yuknu in Anak Manusiya' subay pina'angkat ni hāg pinap-
atay. Sai bahā' Anak Manusiya' itu?"
35 Anambung si Isa, yukna, "Itiya' masi ma deyomanbi ya
niōnan sawa, sagō' mbal at'ggol maitu. Sat'ggol iya masi
gi' ma ka'am, subay palanjalbi l'ngnganbi bo' kam mbal
kalendoman. Sabab sasuku lum'ngngan ma kalendoman,
mbal kata'uwanna papehē'anna.
36 Angkanna," yuk si Isa, "subay kam angandol ma sawa
sat'ggol masi ma ka'am, supaya kam manjari panganak
kasawahan." Aubus pa'in e' si Isa amissala, ala'an iya bo'
palimbu min saga a'a inān.

Mbal na pa'in Magkahagad saga Yahudi

37 Minsan aheka hinang makainu-inu bay tahinang si Isa
ma pang'nda' sigām, masi sigām mbal magkahagad ma iya.
38 Jari tatuman ya tasulat ma deyom Kitab e' nabi Isaya,
ya yuk-i,
“O Panghū', sai bay magkahagad ma haka kami?
Sai bay kapa'nda'an kawasanu?”
39 Ya na itu po'onna angkan sigām mbal magkahagad, buwat
tasulat e' si Isaya ma ayat dakayu', ya yuk-i,
40 “Pinabuta sigām e' Tuhan supaya mbal maka'nda'.
Nilimbuhan pikilan sigām supaya mbal makahati.
Jari mbal sigām papinda ni aku, yuk Tuhan,
bo' kauli'anku kasusahan sigām.”
41 Binissala itu e' si Isaya sabab ta'nda'na sahaya si Isa, maka
pinagpa'in iya e'na.
42 Malaingkan, aheka saga nakura' Yahudi magkahagad
ma si Isa. Sagō' mbal sigām anuli-nuli patampal pasal
pagkahagad sigām, sabab tināw sigām ma saga Parisi.
Tināw sigām pinaluwas tūy min deyom langgal ati mbal na
pinasōd pabīng.
43 Tu'ud sigām bilahi sinanglitan e' pagkahi manusiya',
labi gi' min sanglit min Tuhan.
44 Manjari atanog e' si Isa amissala, yukna, “Sasuku
magkahagad ma aku, ngga'i ka hal aku ya pagkahagadna,
sagō' Tuhan isab, ya bay amapi'itu aku.
45 Maka sasuku ang'nda' aku, ta'nda'na isab ya bay
amapi'itu aku.
46 Bay aku pi'itu ni dunya amuwan sawa ma pikilan
manusiya', bo' supaya in sasuku magkahagad ma aku mbal
paddas ma deyom kalendoman.
47 Sasuku akale pandu'ku bo' mbal beya'na, ngga'i ka
aku angahukum iya, sabab ngga'i ka pangahukum ma
manusiya' ya maksudku pi'itu ni dunya. Pi'itu aku supaya
sigām lappasanku min hukuman dusa.
48 Ma llaw kahinapusan aniya' du angahukum saga a'a ya
anulak aku maka mbal anaima' pamandu'ku. Pamandu'ku
ma sigām ya pangahukuman sigām ma llaw katapusan.
49 Taluwa' ko' itu sabab ngga'i ka min pagnahu'-nahu'ku
ya angkan aku amandu', sagō' min Mma'ku ya bay amapi'itu
aku. Bay aku tinugpangan e'na bang ai subay pamandu'ku,
maka bang buwattingga e'ku amandu'.
50 Maka kata'uwanku in panoho'an Mma'ku itu amuwan
kallum kakkal sampay ni kasaumulan. Angkan ai-ai
pamissalaku ma manusiya' bay panoho'an aku asal e'
Mma'ku.”

13

Si Isa Angose'an Tape' saga Mulidna

1 Sōng pa'in tinagna'an Hinang Paglakad, kinata'uwan
asal e' si Isa ta'abut na waktu kala'anna min dunya
bo' pabīng ni Mma'na. Bay na kalasahanna asal saga
a'a suku'na ma dunya itu, sagō' pa'nda'anna sigām bang
buwattingga kaheya lasana.
2 Manjari pagabay kohap pa'in, magkakan disi Isa maka
saga mulidna. Si Judas anak si Simun Iskariyut aubus na
bay pinahōpan pikilan e' nakura' saitan subay anōngan si
Isa ni saga bantana.
3 Kinata'uwan asal e' si Isa in iya baranna kabuwanan ka-
patut e' Mma'na Tuhan magagi ma kamemon. Kata'uwanna
isab in iya bay pi'itu min Tuhan maka pabalik du iya ni
Tuhan.
4 Jari pabuhat si Isa min pagkakanan ati hurusanna
dallapis badju'na bo' yampa a'ampi' maka jimpaw*.
5 Anumpahan iya bohe' ni deyom undam ati anagna' iya
angose'an tape' saga mulidna pakaniya-pakaniya. Puwas e'
sinapuhan e'na tape' sigām maka jimpaw ya pa'ampi'na.
6 Pagabutna ni si Simun Petros, yuk si Petros ni iya,
“Panghū', kose'annu bahā' tape'ku?”
7 Anambung si Isa, yukna, “Mbal tahatinu buwattina'an
bang ai hinangku itu sagō' tahatinu du ma sinosōng.”
8 Yuk si Petros, “Mbal to'ongan pakose'ku tape'ku ma
ka'a.”
“Bang mbal kose'anku tape'nu,” yuk sambung si Isa,
“mbal ka mulidku.”
9 Yuk si Simun Petros ma iya, “Na Panghū', bang buwattē'
du, da'a hal tape'ku, kose'in sampay tanganku maka kōkku.”
10 Anambung si Isa, yukna, “Bang a'a bay amandi alanu'
na baranna. Hal tape'na la'a ya subay kose'anna pabīng.
Ka'am kamemon, alanu' na pangatayanbi, haliyu sadja min
a'a dangan ilu.”
11 Buwattē' pah'lling si Isa sabab kata'uwanna asal bang
sai song anōngan iya ni saga bantana, angkan yukna in
sigām alanu' pangatayan sigām kamemon, haliyu min a'a
dangan.
12 Aubus pa'in kinose'an e' si Isa tape' saga mulidna,
abadju' iya pabīng bo' aningkō' ma baina. Atilaw iya ni
saga mulidna, yukna, “Tahatibi bahā' bang ai bay hinangku
itu ma ka'am?
13 Ōnanbi aku Guru maka Panghū'. Taluwa' ko' inān,
sabab gurubi du aku maka panghū'bi.

---

* **13:4 13:4** ‘Jimpaw’ atawa ‘tuwaliya.’

14 Manjari, pagka aku gurubi maka panghū'bi bay an-
gose'an tape'bi, subay aku panunuranbi. Ka'am ilu subay
isab magkose'an tape' sehe'bi dangan kam maka dangan.
15 Bay hinangku itu pamintānganbi, supaya aku pa-
nunuranbi magpareyo' atay.
16 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, in banyaga' mbal
alanga min nakura'na, maka sosoho'an mbal alanga min a'a
anoho' iya.
17 Pagka tahatibi na pamandu'ku itu, tantu aheya
kahāpan ma ka'am bang beya'bi du."
18 Yuk si Isa lagi', "Ngga'i ka ka'am kamemon ya pagsam-
batku itu. Kata'uwanku du bang sai bay tapene'ku ameya'
ma aku. Sagō' subay du aniya' kamaujuran ma bay
pinagkallam ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Nila'at du aku e'
a'a dangkakanan maka aku.'
19 Haka'anta kam pasal itu ma halam lagi' pat'kka, jari
bang pat'kka, b'nnalbi du bay pah'llingku tagna' ma pasalan
baranku, hatina 'aku na Iya'.
20 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa,
"sasuku anaima' a'a soho'ku, sali' baranku ya tinaima'.
Maka sasuku anaima' aku, tataima'na isab ya bay amapi'itu
aku."

Haka si Isa Pasal A'a Sōng Anipu Iya
(Matiyu 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23)

21 Aubus pa'in ah'lling si Isa itu, asasaw pangatayanna ati
yukna ni saga mulidna, "B'nnal llingku itu ma ka'am, aniya'
dangan min ka'am song anukbalan aku ni saga bantaku."
22 Magpatong-piyatongi saga mulid. Tu'ud halam ki-
nata'uwan e' sigām bang sai pinah'lling e' si Isa.
23 Jari aniya' mulid dakayu', ya kalalasahan si Isa, ina'an
pasandig ma bihing si Isa.
24 Sininyal mulid itu e' si Simun Petros ati yuk si Petros,
"Tilawun kono' si Isa bang sai pah'llingna."
25 Manjari pali'id mulid inān ni si Isa atilaw, yuk-i,
"Panghū', sai bahā' anōngan ka'a ni bantanu?"
26 Anambung si Isa, yukna, "Ya a'a buwananku tinapay
aubus bay t'nno'anku ni loho', ya na ko' inān a'a-i." Sakali
niā' tinapay e' si Isa, tin'nno'an e'na ni loho' bo' yampa
pamuwanna ma si Judas anak si Simun Iskariyut.
27 Pagā' tinapay itu e' si Judas, magtūy pahōp nakura'
saitan ni deyom pikilanna. Yuk si Isa ni si Judas, "Dai'-
dai'un na ya song hinangnu ilu."
28 Halam aniya' minsan dangan min mulidna kasehe'
makahati bang ai bay pah'lling si Isa ma si Judas e'.

29 In iya asal amatuntul sīn sigām, angkan pangannal saga
mulid kasehe' in si Judas sinō' am'lli sakap paghinang atawa
sinō' amuwan tutulungan ma saga miskin.
30 Manjari pagsambut pa'in tinapay e' si Judas, magtūy iya
paluwas minnē'. Sangom na ma waktu he'-i.

Panoho'an Baha'u

31 Paglikut si Judas, yuk si Isa, "Buwattina'an pina'nda'an
na kamahaldika'an ma aku, Anak Tuhan. Pina'nda'an isab
kawasa Tuhan sabab min aku.
32 Jari bang kapa'nda'an kawasa Tuhan sabab min aku,
song isab pa'nda'anna pangamahaldika'na ma aku. Mbal
na at'ggol.
33 Na, saga anak-mulidku," yuk si Isa, "mbal na aku
at'ggol maitu ma ka'am. Pihabi du aku, sagō' balikanku
bay pangahakaku ma saga nakura' Yahudi: 'Mbal kam
makapehē' ni papehē'anku inān.'
34 Na, aniya' panoho'an baha'u pang'bbaku ma ka'am.
Subay kam maglasa-liyasahi. Maglasa kam buwat kalasaku
ma ka'am.
35 Bang kam ganta' maglasa-liyasahi, minnē' kinata'uwan
e' saga manusiya' kamemon in ka'am b'nnal mulidku."

Kapamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34)

36 Yuk si Simun Petros ni si Isa, "Tuwan Panghū', pi'ingga
ka?"
Yuk sambung si Isa, "Mbal na aku karonganannu ni
papehē'anku he', sagō' parongan du ka ma sinosōng."
37 "Tuwan," yuk si Petros ni iya, "angay aku mbal
makarongan ma ka'a buwattina'an? Maglilla' aku pinapatay
ma sababnu."
38 Sinambungan iya e' si Isa, yukna, "Paglilla'nu bahā'
barannu pinapatay ma sababku? B'nnal ya pangahakaku
ma ka'a, ma mbal gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min
t'llu in aku mbal kata'uwannu."

14

Pinahantap e' si Isa Pangatayan saga Mulidna

1 Yuk si Isa ni saga mulidna, "Da'a pasusahunbi deyom
ataybi pasal llingku inān. Angandol sadja kam ma Tuhan
maka angandol kam ma aku.
2 Aheka pat'nna'an maina'an ma okoman Mma'ku Tuhan.
Bang ngga'i ka b'nnal, bay du kam haka'anku. Pehē' du aku
anagamahan ka'am pat'nna'an.

3 Na, bang aubus e'ku anagamahan kam pat'nna'an,
pabalik du aku pi'itu angā' ka'am binowa pehē',
supaya
kitam magdakayu' pat'nna'an.
4 Kata'uwanbi isab labayan tudju ni papehē'anku.”

Si Isa Lalabayan Tudju ni Mma'na

5 Yuk si Tomas ni iya, “Tuwan Panghū', mbal kata'uwan
kami bang pi'ingga papehē'annu. Daka buwattingga e' kami
makatullus pehē'!”
6 Yuk si Isa ma iya, “Aku ya labayan tudju ni Tuhan. Aku
ya po'onan kasab'nnalan. Aku ya po'onan kallum. Halam
aniya' makapehē' ni Mma'ku Tuhan bang ngga'i ka aku ya
palabayanna.
7 Bang aku kata'uwanbi du, kata'uwanbi isab Mma'ku.
Puwas min llaw itu kata'uwanbi du iya, maka ta'nda'bi.”
8 Yuk si Pilip ni si Isa, “Tuwan Panghū', pa'nda'in Mma'nu
ma kami, ati ka'amuhan kami.”
9 Anambung si Isa, yukna, “T'ggol kamailuku na ma
ka'am, Pilip, mbal gi' kata'uwannu aku bang sai? Sai-
sai maka'nda' aku, sali' Mma'ku to'ongan ya ta'nda'na.
Jari angay angkan yuknu in Mma'ku subay pina'nda'an ni
ka'am?
10 Mbal ka bahā' am'nnal, Pilip, in aku maka Mma'ku
dakayu' du? Saga pandu' bay pamandu'ku ma ka'am inān,
ngga'i ka min paghona'-hona'ku sagō' min Mma'ku, ya
pataptap itu ma aku. Angahinang iya hinangna labay min
aku.”
11 Yuk si Isa lagi', “Subay aku pagkahagadbi pagka yukku
in aku maka Mma'ku dakayu' du. Sagō' bang aku ganta'
mbal pagkahagadbi ma pamissalaku hal, pagkahagarunbi
aku ma sabab saga hinang ya bay tahinangku.
12 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sai-sai taga-
pangandol ma aku, tahinang e'na saga hinang bay hi-
nangku. Maka pasōng lagi' saga hinangna min bay
hinangku, sabab marai' na aku pehē' ni Mma'ku Tuhan.
13 Ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab aku ya panabbutanbi,
hinangku du ma ka'am supaya aniya' mahaldika' ma
Mma'ku sabab min aku.
14 Ai-ai amu'bi ni aku ma sabab ōnku ya panabbutanbi,
paniya'ku sadja du ma ka'am.”

Panganjanji' si Isa pasal Rū Sussi

15 Yuk si Isa lagi', “Bang aku kalasahanbi du, tantu beya'bi
saga panoho'anku.
16 Angamu' aku ni Mma'ku ati aniya' paniya'na ma ka'am
ganti'ku anabangan ka'am. Pataptap du iya ma ka'am
saumul-umul.

17 Rū Tuhan ko' itu, ya pinagsambatan Rū kasab'nnalan.
Mbal iya tataima' e' saga a'a mbal angisbat, sabab mbal
ta'nda' e' sigām maka mbal takilā. Sagō' ka'am ilu, takilābi
du Rū Tuhan sabab ilu iya ma ka'am maka pataptap ma
deyom ataybi.

18 "Minsan aku ala'an min ka'am, mbal kam siya-siyaku.
Pabalik du aku pi'itu ni ka'am.
19 Marai' na waktu in aku mbal ta'nda' e' saga a'a ya mbal
angisbat Tuhan. Sagō' ta'nda'bi du aku ati allum du kam
salama-lama pagka aku ya asal allum.
20 Ta'abut pa'in waktu ina'an, kata'uwanbi du in aku maka
Mma'ku dakayu' du, maka kata'uwanbi isab in ka'am maka
aku dakayu' du.
21 Sai-sai anaima' saga panoho'anku sampay ameya', ya
ilu a'a alasa ma aku. Jari sasuku alasahan aku, kinalasahan
iya e' Mma'ku. Ya du aku alasahan iya, maka amakilā aku
di-ku ma iya."

22 Sakali tinilaw si Isa e' si Judas, (ya ngga'i ka Judas
Iskariyut.) "Panghū'," yukna, "ai sababna angkan hal kami
ya pata'unu ma pasalnu, ngga'i ka manusiya' kamemon?"

23 Anambung si Isa, yukna, "Bang a'a alasahan aku, tantu
beya'na pamandu'ku. Jari kinalasahan iya e' Mma'ku ati
pina'an du kami maka Mma'ku pat'nna' ma iya.
24 Sagō' bang a'a mbal alasa ma aku, mbal isab beya'na
saga pandu'ku. Saga kabtangan ya takalebi min aku, ngga'i
ka min hona'-hona'ku sagō' min Mma'ku, ya bay amapi'itu
aku.
25 "Bay na itu pamissalaku ni ka'am ma waktu kamaituku
ma ka'am.
26 Sagō' ma sinosōng pinandu'an du kam pasal kamemon
e' Rū Sussi, ya pinabeya' e' Mma'ku anabangan ka'am
paganti' min aku, maka amaentoman ka'am pasal kamemon
bay pamandu'ku."

27 Yuk si Isa lagi', "Ya pang'bbaku ma ka'am kasannangan
atay. Kasannangan itu min aku asal, maka halam aniya'
sali'na ma deyom dunya. Angkan yukku ma ka'am, da'a
pasusahunbi ataybi maka da'a kam tināw.
28 Bay na takalebi pah'llingku, ya yuk-i, 'Ala'an aku min
ka'am sagō' pabalik du aku pi'ilu ni ka'am.' Bang aku
kalasahanbi, tantu du kam kinōgan pagka aku pehē' ni
Mma'ku, sabab alanga iya min aku.
29 Bay na itu pata'uku ma ka'am buwattina'an hinabuku
halam lagi' ala'an, supaya aku pagkahagadbi bang ta'abut
na waktu ina'an.

30 Mbal na aku makat'ggol amissalahan ka'am, sabab
marai' na at'kka nakura' saitan ya magagi ma babaw dunya
itu. Mbal aku kapagagihan e'na,
31 sagō' subay anganad saga manusiya' kamemon in
aku alasa asal ma Mma'ku, ya angkan aku amanuyu'
angahinang ai-ai panoho'an Mma'ku ma aku.
"Na, sūng na," yuk si Isa. "Palanjal kitam minnitu."

15

Si Isa Dalil Dī Po'onan Tinanom

1 Manjari itu magparalilan si Isa. Yukna ni saga mulidna,
"Aku itu dalil dī po'onan tinanom, maka Mma'ku dalil a'a
angayuput.
2 Sinagpe' e'na kamemon kasangahanku ya mbal amuwan
buwa', maka nihawanan e'na kamemon kasangahanku
taga-buwa' bo' paganap buwa'na.
3 Ka'am ilu sali' dalil sanga ati hawananna ka'am maka
saga lapal pamandu'ku ka'am.
4 Subay kam pat'ttog ma aku ati pat'ttog aku ma ka'am,
sabab in sanga mbal abuwa'an di-na, luwal bang dalos maka
po'onanna. Damikiyanna ka'am ilu, mbal kam makahinang
ahāp luwal bang aku ya paralosanbi kakkal.
5 "Aku itu dī po'onan tinanom, bo' ka'am ya dalil kasan-
gahanku. Sai-sai kam pat'ttog ma aku, bo' aku isab pat'ttog
ma iya, aheka buwa'na ma kaul maka pi'il. Sabab bang a'a
ganta' autas min aku, halam aniya' tahinangna ahāp.
6 Sai-sai mbal pat'ttog ma aku, sali' iya dalil sanga asagpe',
tinimanan maka alanosan di-na. Manjari saga sanga alanos
itu tinimuk du bo' nilarukan ni deyom api tinunu'.
7 Sagō' bang kam pat'ttog ma aku, maka bang tau'bi
pandu'ku ma deyom ataybi, nirūlan du kam e' Tuhan ma
ai-ai amu'bi.
8 Bang kam amuwan buwa' paheka ma kaul maka pi'il,
minahaldika' du Mma'ku, ati minnē' talhakit in ka'am
mulidku sab'nnal-b'nnal.
9 "Alasa aku ma ka'am buwat kalasa Mma'ku ma aku. Da'a
kam pabutas min lasaku.
10 Bang beya'bi saga panoho'anku, mbal du kam abutas
min lasaku. Buwat aku, beya'ku asal saga panoho'an
Mma'ku ma aku ati mbal aku abutas min lasana.
11 Angkan buwattitu pah'llingku ma ka'am, supaya kam
makahampit kakōran, halam aniya' kulangna.
12 Ya na itu panoho'anku ma ka'am, subay kam maglasa-
liyasahi buwat paglasaku ma ka'am.
13 Bang aniya' a'a lilla' amatay ma sabab lasana ma
bagayna, mbal kaliyuhan lasa buwattē'.

14 Ka'am ilu, bagayku du kam bang hinangbi saga
panoho'anku ma ka'am.
15 Mbal na kam ōnanku sosoho'an sabab sosoho'an itu
mbal pinata'u bang ai na pa'in nihinang e' nakura'na.
Saguwā' ka'am ilu bay na pata'uku pasal kamemon ya
takaleku min Mma'ku, angkan kam ōnanku na saga
bagayku.
16 Ngga'i ka ka'am ya bay amene' aku, sagō' aku ya bay
amene' ka'am, maka bay angwakilan ka'am supaya aheka
kahāpan tahinangbi, kahāpan mbal apinda, sapantun kayu
magbuwa' paheka. Jari ai-ai pangamu'bi ni Tuhan ma sabab
ōnku ya panabbutanbi, tantu kam nirūlan e'na.
17 Ya itu panoho'anku: maglasa-liyasahi kam.”

Kinab'nsihan saga Bebeya'an si Isa

18 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Bang kam ganta'
kinab'nsihan e' saga a'a mbal angisbat Tuhan, entomunbi
aku. Ya du aku kinab'nsihan e' sigām dahū gi' min ka'am.
19 Bang bay kam dambeya'an maka saga a'a mbal angisbat
e', bay du kam kinalasahan e' sigām pagka dambeya'an
maka sigām. Sagō' saddī na kam. Bay kam pene'ku
pinasaddī min saga a'a inān, angkan kam kinab'nsihan.
20 Entomunbi bay pah'llingku ma ka'am, ya yukku, ‘In
banyaga' mbal alanga min nakura'na.’ Na, bang aku
nakura'bi nila'at e' saga a'a inān, tantu isab ka'am nila'at du
e' sigām. Bang sigām bay ameya' ma pamandu'ku, ameya'
du isab sigām ma pamandu'bi.
21 Sagō' kinab'nsihan kam e' sigām maka nila'at ma sabab
suku'ku kam. Tu'ud sigām halam makakilā ma Tuhan ya
bay amapi'itu aku.
22 Bang bay halam aku pi'itu ni dunya amandu'an sigām,
mbal sigām katōngan dusa. Saguwā' ma buwattina'an mbal
na sigām makara'awa pasal saga dusa sigām.
23 Sai-sai ab'nsihan aku, ab'nsi isab iya Mma'ku.
24 Bang bay halam tahinangku ma pang'nda' sigām saga
hinang ya mbal tahinang e' a'a saddī, halam du sigām bay
katōngan dusa. Sagō' bay na ta'nda' e' sigām kahinanganku
inān, malaingkan masi ab'nsihan aku maka Mma'ku.
25 Tantu du aku kinab'nsihan e' sigām bo' supaya atuman
ya bay tasulat ma Kitab, ya yuk-i, ‘Kinab'nsihan aku e' sigām
ma halam aniya' po'on sababna.’ ”
26 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Pi'ilu du ni ka'am Panan-
abang, hatina Rū Tuhan ya luwas min haddarat Tuhan.
Angahaka ya kasab'nnalan pasal Tuhan. Papi'ituku iya ni
ka'am min Mma'ku. Jari pagmailu na iya anaksi' iya ma
sababku.

27 In ka'am isab, anaksi' du isab ma sababku, sabab
sehe'ku asal kam sangay min katagna'.”

16

1 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Awalanku pangahakaku itu
ma ka'am bo' supaya kam mbal ang'bba min pangandolbi
ma aku.
2 Ka'am ilu song mbal tinugutan pasōd ni deyom langgal
e' saga nakura' agama. Maka at'kka du waktu, bang aniya'
a'a amapatay ka'am, ya pangannal sigām in hinang sigām
maguyun maka kabaya'an Tuhan.
3 Angkan buwattē' hinang a'a ma ka'am sabab halam
sigām bay makata'u pasalan Mma'ku atawa aku.
4 Haka'anta kam pasal itu supaya kam makaentom bang
ta'abut waktu pamat'kka saga pakaradja'an itu. Nientom
e'bi bay pangahakaku itu ma ka'am. Halam kam bay
haka'anku dahū minnitu sabab masi aku bay ma ka'am.”

Hinang Rū Sussi.

5 “Sagō' buwattina'an tugila'ku na ni ka'am sabab song
na aku pabalik pehē' ni bay amapi'itu aku, bo' pa'in halam
aniya' min ka'am atilaw aku bang pi'ingga aku.
6 Makalandu' na kasusahanbi pagka kam kahaka'anku na.
7 Sagō' b'nnal sadja ya pangahakaku itu ma ka'am, aheya
gi' kahāpan ma ka'am bang aku ala'an min ka'am. Sabab
bang aku saupama bay mbal ala'an, mbal du pi'ilu ni ka'am
ya Pananabang e'. Sagō' bang aku ala'an, papi'iluku du iya
ni ka'am.
8 Pagpi'ilu pa'in Pananabang itu, amandu'an iya saga
manusiya' ma dunya itu pasal dusa, maka pasal ka'adilan,
maka pasal hukuman Tuhan.
9 Pinahati sigām e'na pasal dusa sigām pagga mbal
magkahagad ma aku.
10 Pinahati isab sigām pasal ka'adilan, sabab in aku itu
pehē' na ni Mma'ku ati mbal ta'nda'bi.
11 Pinahati du isab sigām pasal hukuman Tuhan, sabab
tahukum na nakura' saitan, ya magagi ma babaw dunya
itu.
12 “Aheka gi' pangahakaku ma ka'am,” yuk si Isa, “sagō'
mbal ta'anggapbi buwattina'an.
13 Subay na at'kka pi'ilu in Rū Kasab'nnalan, bo' yampa
kam bowana ata'u pasal kasab'nnalan kamemon. Mbal iya
amandu' min pagnahu'-nahu'na, sagō' ai-ai takalena min
Tuhan, ya na he' pamandu'na ma ka'am. Maka pinata'u
kam e'na pasal pakaradja'an ya pat'kka ma sinosōng.
14 Pinagmahaldika'an isab aku, sabab kamemon ya pa-
mata'u Rū Tuhan ma ka'am asal min aku.

15 Ai-ai palsuku'an Mma'ku, palsuku'anku du isab, angkan
yukku ma ka'am, in kamemon pamata'u Rū Tuhan ma ka'am
asal bay min aku."

Karukka'an maka Kalasigan

16 Yuk si Isa, "Mbal at'ggol, mbal na aku ta'nda'bi. Pag-
puwas ina'an isab, mbal at'ggol ta'nda'bi du aku pabīng."
17 Magsuli-suli saga mulid si Isa kasehe'an, yuk sigām, "Ai
bahā' hatina, ya yukna 'mbal na at'ggol ati mbal na iya
ta'nda'tam, maka puwas ina'an-i mbal at'ggol ati ta'nda'ta
iya pabīng?' Maka bay pah'llingna isab, ya yukna-i, 'sabab
pehē' na iya kono' ni Mma'na?'
18 Ai bahā' hatina 'mbal na at'ggol?' Hē! Mbal tahati!"
19 Kinata'uwan asal e' si Isa in mulidna inān bilahi atilaw
iya pasal bissalana. Angkan yukna ni sigām, "Bay yukku
ma ka'am insini', 'mbal at'ggol ati mbal aku ta'nda'bi, maka
mbal du isab at'ggol ati ta'nda'bi du aku pabīng.' Ya na itu
bahā' pagtilaw-tilawanbi dangan maka dangan?
20 B'nnal sadja pangahakaku itu ma ka'am, ka'am ilu
maglemong du maka magdukka, salta' pa'in kinōgan saga
a'a mbal angisbat Tuhan. Taluwa' du kam kasusahan sagō'
papinda du susabi ni kalasigan.
21 Ya dalilna buwat d'nda anganak. Asusa iya sasangna
song anganak. Sagō' pagma-luwasan pa'in anakna, mbal na
taentomna p'ddi' bay kalabayanna. Gom pa'in iya kinōgan
sabab aniya' onde'-onde' palahil ni dunya.
22 Damikiyanna ma ka'am. Ma buwattina'an asusa kam,
sagō' mag'nda' du kitam pabīng. Manjari magkōg-koyag du
kam to'ongan ma halam aniya' makala'anan kōg-koyagbi
inān.
23 "Bang ta'abut llaw pag'nda'tam pabalik mbal aniya'
panilawanbi aku. B'nnal pangahakaku itu ma ka'am, ai-
ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab ōnku ya pamanyabutanbi,
tantu kam nirūlan e'na.
24 Dahū minnitu halam kam bay angamu' ai-ai ma sabab
ōnku ya pamanyabutan. Angamu' na kam, ati nirūlan sadja
kam bo' ajukup kakōganbi."

Tara'ug saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

25 Yuk si Isa ni sigām, "Dahū, bay aku magparalilan, sagō'
aniya' waktu mbal na aku magparalilan ma ka'am. Atampal
sadja pamissalaku ma ka'am pasal Mma'ku.
26 Ta'abut pa'in llaw ina'an-i, angamu' du kam ni Tuhan
ma sabab ōnku ya pamanyabutanbi. Ngga'i ka na aku
angamu'an ka'am ni Mma'ku,

27 sabab Mma'ku alasa asal ma ka'am. Kinalasahan
kam e'na ma sabab aku ya kalasahanbi maka ma sabab
pam'nnalbi in aku bay pi'itu min Tuhan.
28 Aho', bay aku pi'itu min Mma'ku Tuhan bo' pasampay
ni dunya itu, ati ma buwattina'an ala'an na aku min dunya
bo' pabīng pehē' ni Mma'ku."
29 Yuk saga mulidna ni iya, "Buwattina'an ahangpat na
pamissalanu, ngga'i ka bissala paralilan.
30 Kata'uwan kami na in ka'a makasakupan kamemon.
Mbal na kagunahannu akale ma panilaw saga a'a sabab
kata'uwannu asal deyom pikilan sigām. Angkanna kami
am'nnal to'ongan in ka'a bay pi'itu min Tuhan."
31 Yuk si Isa ma sigām, "Magkahagad na kam bahā'
buwattina'an?
32 Sōng na waktu, arai' na to'ongan, in ka'am ilu
magkaukanat du. Maglahian du kam ni kaluma'anbi
pakaniya-pakaniya ati bbahanbi du aku dangan-danganku.
Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka aku dangan-danganku sabab
pat'ttog du Mma'ku ma aku.
33 Haka'anta na kam pasal itu kamemon bo' supaya
asannang deyom ataybi ma sabab kapameya'bi ma aku.
Maitu ma dunya, bininasa du kam e' saga a'a mbal angisbat
Tuhan, sagō' da'a kam tināw. Tara'ugku na sigām."

17

Pangamu'-ngamu' si Isa Pasal Baranna

1 Akatis pa'in itu binissala e' si Isa, pahangad iya tudju
ni sulga' anabbut ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "ta'abut na
waktu. Mahaldika'un aku, Anaknu, supaya aku makama-
haldika' ka'a.
2 Bay aku kawakilannu magagi ma manusiya' kamemon
bo' supaya buwananku kallum kakkal ni sasuku a'a ya
pamasuku'nu aku.
3 Buwattitu hatulan kallum kakkal itu: sasuku ata'u ma
ka'a in ka'a Tuhan tunggal sab'nnal-b'nnal, maka makata'u
isab ma si Isa Al-Masi ya papi'itunu ni dunya, aniya' na
kallumna kakkal ni kasaumulan.
4 Bay na patuwa'ku kabangsanu maitu ma dunya, sabab
atalus na e'ku saga hinang bay pamahinangnu aku.
5 O Mma', mahaldika'un aku mailu ma pajātannu,* buwat
bay mahaldika'ku ma halam lagi' aniya' dunya pinapanjari."

Angamu'-ngamu' si Isa pasal Saga Mulidna

---

* **17:5 17:5** 'Pajātan', hatina 'haddarat' atawa 'matahan'.

6 “Bay na ka pata'uku ni saga a'a ya pamasuku'nu aku
maitu ma dunya. Suku'nu asal sigām, ati pasuku'nu sigām
ma aku. Tabeya' e' sigām lapal palmannu,
7 maka kinata'uwan e' sigām in kamemon pamuwannu
aku, asal min ka'a.
8 Bay na pasampayku ni sigām lapal pamuwannu aku,
maka tataima' na e' sigām. Kinata'uwan na e' sigām in aku
sab'nnal-b'nnal deyo' bay min ka'a, maka magkahagad na
sigām in ka'a bay amapi'itu aku.

9 “O Mma', amu'anku junjung saga a'a itu. Ngga'i ka
manusiya' kamemon ya amu'anku itu, luwal saga a'a ya
pamasuku'nu aku, sabab suku'nu du isab.
10 Ma ka'a asal suku'ku kamemon, maka ma aku isab
suku'nu kamemon. Talhakit isab kabangsaku ma sabab
saga a'a ya suku'ku itu.
11 Na, marai' na aku pabalik pi'ilu ni ka'a. Sōng na
bbahanku dunya itu, sagō' in sigām suku'ku itiya' masi
ma dunya. O Mma'ku Sussi, hampanin sigām sabab min
barakat ōnnu, ya ōn bay pamuwannu aku, bo' supaya sigām
magdakayu' atay buwat kita.
12 T'ggolku masi maitu ma saga a'a ya pamasuku'nu
aku, bay sigām hampananku min barakat ōnnu, ōn bay
pamuwannu aku. Bay sigām tunggu'anku angkan halam
aniya' min sigām bay amutawan min ka'a. Halam aniya'
alungay min ka'a, luwal dakayu', ya ganta'anna pabutawan,
ati minnē' atuman du pa'in in bay pinagba'at ma deyom
Kitab.”
13 Angamu'-ngamu' lagi' si Isa, yuk-i, “Na, Mma', marai'
na aku pabalik pi'ilu ni ka'a. Angkan ko', t'ggolku masi
ma dunya itu pamandu'ku na pa'in llingku itu bo' aheya
kakōgan saga mulidku, luwas isab min kakōganku.
14 Bay na pasampayku palmannu ni sigām ati
kinab'nsihan e' saga a'a ya mbal angisbat ka'a, sabab
magsaddī sigām maka a'a he'. Pasali' sigām ni aku, sabab
ya du aku halam aniya' lamudku ma saga a'a ya mbal
angisbat ka'a ma dunya itu.
15 Mbal aku angamu' subay pala'annu saga a'a suku'ku
min dunya. Ya amu'ku bang pa'in sigām hampanannu bo'
mbal tapagagihan e' nakura' saitan, ya patila'atun.
16 Pasali' sigām ni aku, pagka ngga'i ka dunya itu ya lahat
sigām luggiya'.
17 Pasaddīhun maka sussihun sigām supaya sigām ma ka'a
sadja. Ya panussi sigām pandu'nu b'nnal, hatina palmannu.
18 Bay sigām soho'ku pehē' ni saga a'a ma dunya, buwat
bay panoho'nu aku pi'itu ni deyom dunya.

19 Ma sabab sigām, ya angkan aku magpasuku' di-ku ma
ka'a, supaya sigām suku'nu to'ongan.
20 “Ngga'i ka hal saga mulidku ītu ya amu'anku,” yuk si
Isa, “sagō' saga a'a kamemon ya song magkahagad ma aku
ma sabab lapal sigām.
21 O Mma', angamu' aku junjung ni ka'a, bang pa'in
sigām da'atay buwat kita, sabab pataptap na pa'in ka ma
aku, maka pataptap isab aku ma ka'a. Mura-murahan,
bang pa'in sigām pat'ttog ma kita, bang pa'in isab sigām
magdakayu' atay kamemon supaya magkahagad saga a'a
ma dunya in ka'a bay amapi'itu aku.
22 Bay sigām pabangsaku buwat bay pamabangsanu ma
aku, supaya sigām magdakayu' atay buwat kita.
23 Hatina pataptap aku maina'an ma sigām buwat ka'a
pataptap asal ma aku, bo' supaya sigām da'atay to'ongan.
Jari minnē' kinata'uwan e' saga a'a ma dunya itu in ka'a
bay amapi'itu aku, maka kinata'uwan isab in saga a'a
magkahagad ma aku kalasahannu du buwat panglasanu ma
aku.
24 “O Mma'! Bay pamasuku'nu aku saga a'a itu, ati
kabaya'anku sigām subay parongan ma aku, bo' sigām
maka'nda' sahaya ya pamuwannu aku. Sabab kalasahannu
aku asal ma halam gi' aniya' dunya.
25 O Mma', a'adil ka. Mbal ka kinata'uwan e' saga a'a porol
ma dunya itu, sagō' aku itu makata'uwan ka'a du. Maka
saga a'a suku'ku itu, ata'u isab sigām in ka'a bay amapi'itu
aku.
26 Bay na ka pata'uku ma sigām, maka pata'uku na pa'in
bo' supaya sigām pahōpannu lasa tudju ni pagkahi sigām,
buwat lasanu ma aku. Pata'uku isab sigām supaya aku
pataptap ma deyom atay sigām.”

18

Panaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53)

1 Aubus pa'in e' si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya
maka saga mulidna tudju ni dambila' sapa' Kedron. Aniya'
kabbun kayu jaitun maina'an ati pasōd disi Isa pehē'.
2 Na, kinata'uwan e' si Judas bang pi'ingga ya papehē'an
si Isa sabab araran iya maka saga mulidna bay magtimuk
maina'an. Si Judas itu a'a song anōngan si Isa ni saga
bantana.
3 Jari pina'an si Judas ni kabbun inān angamaliman
damba'an sundalu bangsa Rōm maka saga bag'llal bay
pinabeya'an iya e' saga imam alanga maka saga Parisi.

Magtakos sigām maka aniya' suwariyan maka palita'an
binowa e' sigām.
4 Kinata'uwan asal e' si Isa kamemon ya song makani-iya,
angkan iya pasōng pasampang ni saga a'a inān. Yukna ni
sigām, “Sai pihabi?”
5 Yuk sigām, “Piha kami si Isa a'a Nasaret.”
“Aku na ko' itu,” yuk si Isa. Si Judas, ya a'a anukbalan si
Isa ni saga bantana, ina'an an'ngge maka saga a'a inān.
6 Pagpa'in si Isa, “Aku na ko' itu”, magtūy sigām pasuhut
pahantak.
7 Jari atilaw si Isa pabalik, yukna, “Sai pihabi?”
Yuk sambung sigām, “Si Isa, a'a min Nasaret.”
8 Jari ah'lling si Isa, yukna, “Bay na kam haka'anku, aku
na ko'. Bang aku ya pihabi, na pasagarinbi saga sehe'ku itu
amole'.”
9 Buwattitu pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay
pangamu'-ngamu'na ni Mma'na Tuhan, ya yuk-i, “O Mma',
halam aniya' pabutawan minsan dakayu' min saga a'a bay
pamasuku'nu aku.”
10 Magtakos asal si Simun Petros, jari niurusan e'na
kalisna bo' lagutna sosoho'an Imam Muwallam inān. Ya
tauwa' taingana kowan, autas magtūy. Ōn sosoho'an itu si
Malkus.
11 Yuk si Isa ni si Petros, “Pabalikun pakokosnu ni
tagubanna. Akuhanku du kamemon kabinasahan ilu
pamakadal ma aku e' Mma'ku.”
12 Manjari sinaggaw si Isa e' saga sundalu maka nakura'
sigām maka saga bag'llal Yahudi, ati niengkotan.
13 Binowa iya e' sigām pehē' ni si Annas dahū. Si Annas
itu mato'a si Kayapas, Imam Muwallam ma tahun ina'an.
14 Bay angahūg gara' si Kayapas ma saga nakura' Yahudi,
ya yukna ahāp lagi' bang dakayu' du a'a amatay pangang-
ganti' saga a'a kamemon.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57)

15 Na, paturul ma si Isa si Simun Petros maka mulid
dakayu'. Mulid dakayu' itu magkata'u asal maka Imam
Muwallam, angkan iya makabeya' ma si Isa sampay pasōd
ni deyom halaman luma' Imam Muwallam he'.
16 Sagō' si Petros iya ta'bba ma luwasan lawang. Daipara
paluwas pabīng mulid si Isa dakayu' he', bo' ama'id min
d'nda anunggu'an lawang bang pa'in bowana si Petros
pasōd.
17 Tinilaw si Petros e' d'nda ma lawang inān, yuk-i, “Bang
aku mbal alaung, dakayu' mulid ka ma a'a itu.”

Amalilu magtūy si Petros. “Ē, ngga'i ka!” yukna.
18 Na, ahaggut sangom inān, angkan saga sosoho'an
maka saga bag'llal bay angandokot api, ati ina'an sigām
magt'nggehan ma sakalibut api magdangkahan. Pina'an
isab si Petros patimbul ni sigām.

Si Isa Sinumariya e' Imam Muwallam
(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71)

19 Manjari si Annas, ya bay Imam Muwallam, amariksa'
si Isa ma pasal saga mulidna maka ma pasal pamandu'na.
20 Anambung si Isa, yukna, “Bay aku amandu'an saga
a'a kamemon ma mata mairan. Ai-ai pamandu'ku
bay pah'llingku ma pagtimukan saga Yahudi, ma deyom
kalanggal-langgalan maka ma langgal pagkulbanan. Halam
aniya' bay pamandu'ku ma kalimbungan a'a.
21 Angay aku tilawnu? Tilawun saga a'a bay akale ma
pamandu'ku. Tilawun sigām bang ai bay pamandu'ku.
Kinata'uwan asal e' sigām.”
22 Pagbissala pa'in itu e' si Isa, magtūy iya sinampak e'
dakayu' jaga bay maina'an, ati yukna ni si Isa, “Halam bahā'
aniya' addatnu anambungan Imam Muwallam buwattilu!”
23 Sinambungan jaga inān e' si Isa, yukna, “Bang hati' asā'
pah'llingku ma Imam Muwallam, haka'in saga a'a kamemon
ma pagsara'an itu bang ai kasā'an llingku. Sagō' bang halam
aniya' sā'na, angay aku sampaknu?”
24 Puwas e', ma masi niengkotan si Isa, tinandanan na iya
e' si Annas pehē' ni si Kayapas, ya Imam Muwallam.

Amalilu Pabīng si Petros
(Matiyu 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62)

25 Ina'an masi si Simun Petros an'ngge ma parangkahan.
Tinilaw iya e' saga sehe'na magt'nggehan, yuk-i, “Ka'a,
mulid ka bahā' ma a'a inān?”
Amalilu magtūy si Petros. “Ngga'i ka,” yukna.
26 Ina'an isab dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, sugsug
ni a'a bay autas taingana e' si Petros. Yuk sosoho'an itu ni
si Petros “Ngga'i ka ka'a bahā' bay ta'nda'ku ameya' ma a'a
inān hinabuna ma kabbun?”
27 Amalilu si Petros pabīng. “Ngga'i ka,” yukna. Magtūy
angukku'uk manuk.

Si Isa Binowa Paharap ma Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Lukas 23:1-5)

28 Dai' llaw pa'in, pininda si Isa min luma' si Kayapas tudju
ni astana' gubnul bangsa Rōm. Sagō' saga nakura' Yahudi
halam bay pasōd ni deyom astana' sabab makabatal kono'
bang sigām pasōd ni deyom luma' ngga'i ka luma' Yahudi,

ati mbal sigām makajari palamud magjamu ma Hinang
Paglakad.
29 Angkan paluwas gubnul Pilatu ni sigām bo' atilaw,
yukna, “Ai panuntutanbi a'a itu?”
30 Yuk sambung sigām, “Mbal du bay tukbalan kami a'a
itu ni ka'a bang halam aniya' dusana.”
31 “Na,” yuk si Pilatu ni sigām, “ka'am na angahukum iya
ma buwat kal'ngnganan sara'bi.”
Anambung saga Yahudi, yuk sigām, “Halam aniya' kap-
atut kami amat'nna' hukuman ni kamatay minsan ma sai.”
32 Buwattē' kahālanna bo' supaya magmaksud bay
pah'lling si Isa dahū pasal buwattingga kamatayna.
33 Pasōd si Pilatu ni deyom astana' pabīng ati soho'na si
Isa binowa patampal ni iya. Yukna ni si Isa, “Ka'a ilu, sultan
ka bahā' ma bangsa Yahudi?”
34 Yuk sambung si Isa, “Ya patilawnu itu, min paghona'-
hona'nu bahā', atawa aniya' a'a saddī bay angahaka'an ka'a
ma pasalanku?”
35 Anambung si Pilatu, yukna, “Oy! Pangannalnu aku
itu Yahudi bahā'! Saga bangsanu du maka saga nakura'
kaimamanbi ya bay anukbalan ka'a pi'itu ni aku. Angay, ai
dusanu?”
36 Anambung si Isa, yukna, “Ya pagsultananku ngga'i ka
maitu ma dunya. Abila bay maitu ma dunya, bay du angatu
saga bebeya'anku bo' aku mbal tasaggaw e' saga nakura'
Yahudi. Aho', ngga'i ka maitu pagsultananku.”
37 Jari tinilaw iya e' si Pilatu, yukna, “Bang buwattilu,
sultan ka bahā'?”
Yuk sambung si Isa, “Ka'a ya ah'lling in aku sultan.
Ya na itu sababanna angkan aku nianakan maka angkan
aku pi'itu ni dunya, supaya aku makapamissala ma pasal
kasab'nnalan. Sasuku ameya' ma kasab'nnalan akale du ma
aku.”
38 Yuk si Pilatu, “Ai bahā' in kasab'nnalan?”

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25)

Apuwas pa'in ina'an-i, paluwas si Pilatu pehē' ni saga
Yahudi ati yukna ma sigām, “Halam aniya' tapihaku saba-
ban pangahukumanku a'a itu.
39 Sagō' kahaba' waktu paghinang Hinang Paglakad, ya
kabiyaksahanbi subay aniya' dakayu' pilisu paluwasku.
Bilahi kam bahā' bang paluwasanku ka'am sultan bangsa
Yahudi itu?”
40 Magpangolang saga a'a inān, yuk-i, “Da'a bang a'a ilu-
i. Si Barabbas ya kabaya'an kami.” Na, mundu asal si
Barabbas.

19

1 Manjari itu magpanoho'an si Pilatu in si Isa subay niraplosan.
2 Puwas e' aniya' bahan itingan tinabid e' saga sundalu, nihinang sali' luwa korona pamaporong kōk si Isa. Pinajubahan isab iya e' sigām maka juba taluk.
3 Patampal sigām ni iya magbalik-balik bo' magtunggīng. Yuk pagtunggīng sigām, “Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!” Jari pinagsampak iya e' sigām ma baihu'na.
4 Paluwas pabīng si Pilatu amissalahan saga a'a magtimukan inān, yukna, “Nda'unbi. Itiya' si Isa paluwasku ni ka'am bo' supaya kata'uwanbi halam aniya' tabākku sababanna pamat'nna'anku iya hukuman.”
5 Jari paluwas isab si Isa. Masi gi' bahan itingan paporong ma kōkna, maka masi gi' jubana taluk. Yuk si Pilatu ni saga a'a, “Nda'unbi. Ya na itu a'a!”
6 Pag'nda' pa'in saga imam alanga maka saga jaga langgal ma si Isa, magtūy sigām magpangolang, yuk-i, “Papatayun iya! Lansangun iya ni hāg!”
Yuk si Pilatu ni sigām, “Baya'-baya'bi na! Ngā'unbi bo' ka'am na angalansang iya ni hāg. Sagō' bang ma aku, halam aniya' sababanna tabākku pamat'nna'an iya hukuman ni kamatay.”
7 Yuk saga Yahudi inān ni iya, “Aniya' sara' kami, yukna, a'a ilu subay pinapatay sabab magpina'in iya in iya kono' Anak Tuhan.”
8 Makakale pa'in si Pilatu ma lling saga a'a itu, gom pa'in pasōng gawana.
9 Binowa e'na si Isa pasōd pabalik ni deyom astana' bo' tilawna, yukna, “Minningga ka?” Sagō' halam anambung si Isa.
10 Yuk si Pilatu ni iya, “Angay? Mbal aku sambungannu bahā'? Kalu mbal kata'uwannu aniya' kapatutku amaluhaya ka'a. Maka aniya' kapatutku angalansang ka'a ni hāg bo' ka pinapatay.”
11 Anambung si Isa, yukna, “Bang ngga'i ka ya Tuhan amuwanan ka'a kapatut, halam aniya' kapatutnu amapatay aku. Angkanna a'a bay anukbalan aku ni ka'a aheya gi' dusana min dusanu.”
12 Puwas e' amiha lawang si Pilatu pamaluhayana ma si Isa. Sagō' magpangolang na pa'in ba'anan Yahudi he', yuk sigām, “Bang ka'a amaluhaya a'a ilu, ngga'i na ka bagay Sultan Mahatinggi. Sai-sai magsultan-sultan di-na magbanta du maka Sultan Mahatinggi.”
13 Pagkale pamissala saga a'a inān e' si Pilatu, binowa e'na si Isa paluwas. Ati aningkō' si Pilatu ma pangahukuman, ya

ma halaman niōnan Halaman Batu. (Gabbata ōnna bang
ma bahasa Hibrani.)
14 Llaw pagsakap jamu, ma Hinang Paglakad ko' inān,
maka song ugtu llaw na. Jari pagtingkō' si Pilatu, yukna
ni saga a'a, “Ilu na Sultanbi!”
15 Sagō' magpangolang sadja saga a'a inān, yuk sigām,
“La'anin iya! La'anin! Lansangun iya ni hāg!”
Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, “Papatayku bahā'
sultanbi?”
Anambung saga imam alanga, yuk-i, “Halam aniya' sultan
kami, luwal Sultan Mahatinggi ma Rōm!”
16 Ya katapusanna, ni'nde'an si Isa e' si Pilatu pehē' ni
kaimaman e', supaya iya pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa nilansang ni hāg
(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43)

Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu.
17 Paluwas iya min da'ira maka e'na ananggung hāg ya
song pangalansangan iya. Patudju iya ni lugal niōnan Peya'-
peya' Kōk. (Golgota ōnna bang ma bahasa Hibrani.)
18 Pagmahē' pa'in, nilansang si Isa ni hāg e' saga sundalu
ati pinat'ngge hāg e'. Aniya' isab duwangan l'lla nilansang
ni hāg sigā min bihing si Isa karuwambila'.
19 Aniya' sulat pamata'u bay sinulat e' gubnul Pilatu, sinō'
pinehē' ni diyata' hāg si Isa. Yuk sulat e', “SI ISA AˈA
NASARET, SULTAN BANGSA YAHUDI.”
20 Aheka a'a bay makabassa sulat itu sabab asekot ni
Awrusalam lahat pamapatayan si Isa inān, maka sulat itu
bay tasulat ma bahasa Hibrani maka ma bahasa Rōm maka
ma bahasa Girīk.
21 Mbal bilahi saga imam alanga ma bay tasulat e' sultan,
angkan yuk sigām pehē' ni si Pilatu, “Da'a sulatun ‘Sultan
bangsa Yahudi.’ Sulatun, ‘A'a magpina'in in iya sultan
Yahudi.’ ”
22 Anambung si Pilatu, yukna, “Bay na tasulat sulatku.”
23 Talansang pa'in si Isa ni hāg e' saga sundalu, ningā'
e' sigām s'mmekna ati binahagi' mpat pamahagi' sigām
dangan maka dangan. Aniya' gi' dakayu' badju' si Isa dalos
hinanganna.
24 Magsuli-suli saga sundalu, yuk-i, “Da'a gese'ta badju'
itu. Ahāp lagi' pagtokoranta bo' kata'uwanta bang sai
kat'nna'anna.” Pagka buwattē' hinang saga sundalu inān
aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-
i,
“Kapagbahagi'an s'mmekku e' saga a'a.
Kapagtokoran e' sigām badju'ku bang sai kat'nna'anna.”

25 Na, ina' si Isa, maka danakan ina'na, maka si Mariyam
h'nda si Klopas, maka si Mariyam min lahat Magdala, ina'an
magt'nggehan ma bihing hāg bay pangalansangan si Isa.
26 Ta'nda' e' si Isa ina'na maka dakayu' mulidna ya
kalasahanna an'ngge maina'an, ati yukna ni ina'na, “Ina',
anaknu na mulid ilu.”
27 Yukna isab ni mulidna inān, “Ilu na ina'nu.” Angkanna,
puwas min llaw ina'an, ina' si Isa bay binowa e' mulid inān
paokom ma iya.

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49)

28 Manjari itu kinata'uwan e' si Isa ajukup na kamemon
bay pamahinang ma iya. Sakali yukna, “Patay bohe' aku.”
Buwattē' pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay tasulat
ma deyom Kitab.
29 Aniya' maina'an dakayu' poga-poga isihan binu al'ssom,
angkan saga sundalu bay angal'ggoman l'ppus ni deyom
binu he'. Pinasagnat e' sigām ni tōng kayu-kayu bo' yampa
pina'abut pehē' ni bowa' si Isa.
30 Makas'ssop pa'in si Isa ma binu, yukna, “Atalus na
hinangku.” Jari patoyok kōkna maka ab'kkat napasna.
31 Na, pagka llaw Juma'at na, angamu' saga nakura' Yahudi
pehē' ni si Pilatu, sinō' pinōngan tape' saga a'a t'llungan
bay nilansang ni hāg inān, bo' supaya al'kkas amatay, jari
tapareyo' min hāg ma halam gi' ta'abut llaw Sabtu'. Mbal
bilahi saga nakura' bang patay inān paddas pinasagaran ma
hāg sampay ma llaw Sabtu', sabab ya na llaw landu' ahalga'
ma bogbog sigām.
32 Angkan pehē' saga sundalu amōngan tape' saga a'a
duwangan bay nilansang ni hāg sambeya' maka si Isa, ubus
tape' dangan bo' dangan.
33 Sagō' maka'abut pa'in sigām ni si Isa, ta'nda' e' sigām
in iya amatay na asal, angkan halam kala'usan pinōngan
tape'na.
34 Gom pa'in nihiyak kīdna maka budjak e' dakayu'
sundalu inān ati paluwas magtūy laha' maka bohe'.
35 A'a bay makanyata' ya tahinang itu ma si Isa, sinulat
e'na saga pakaradja'an itu supaya kam magkahagad isab.
Kapangandolan panaksi' a'a anulat itu, maka kata'uwanna
b'nnal asal bissalana.
36 Pat'kka buwattitu supaya aniya' kamaksuran ma bay
tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Halam aniya' to'olangna
apōng minsan dakayu'.”
37 Maka aniya' gi' ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, “Ang'nda'
du sigām ma a'a bay tahiyak e' sigām.”

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56)

38 Puwas e' aniya' dakayu' a'a min lahat Arimati pehē' ni si
Pilatu. Ōnna si Yusup, mulid si Isa bay maglimbung pasal
kapagmulidna sabab tināw nila'at e' saga nakura' Yahudi.
Pehē' si Yusup itu ni si Pilatu ama'id angā' mayat si Isa.
Pinatugutan iya e' si Pilatu angkan iya pina'an amareyo'
mayat si Isa min hāg.
39 Sehe'na si Nikudimas, ya bay pehē' ni si Isa waktu
sangom. Si Nikudimas itu amowa saga limampū' kilu laksi',
mira maka alos*, pinaglamugay.
40 Manjari niā' mayat si Isa e' saga a'a duwangan itu bo'
yampa sinaput e' sigā maka kuku pote' pinabeya'an laksi',
buwat addat bangsa Yahudi bang amahilala' patay.
41 Aniya' kabbun ma atag bay pamapatayan si Isa, maka
aniya' ma deyom kabbun inān pangubulan baha'u bay
kinehean ma deyom batu. Halam gi' aniya' bay takubul
maina'an.
42 Jari itu, pagka song sangom Sabtu' na, kinubul mayat
si Isa maina'an sabab asekot du pangubulan inān ni bay
pamapatayan iya.

20

Kubul Halam Maga'a
(Matiyu 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12)

1 Pagdai' llaw pa'in ma llaw Ahad, ma halam gi' apote'
sobangan, pehē' ni kubul si Mariyam, d'nda min lahat
Magdala. Ta'nda'na in batu panambol lowang kubul bay
na nila'anan.
2 Sakali paragan iya pehē' angahaka'an si Simun Petros
maka mulid dakayu', ya kinalasahan asal e' si Isa. Yuk
si Mariyam ni sigā, "Halam na maina'an Panghū'tam.
Aniya' bay angala'anan iya min deyom kubul maka mbal
kata'uwan kami bang maingga pamat'nna'an sigām ma iya."
3 Manjari si Petros maka mulid dakayu' magdai'-dai' pehē'
ni kubul.
4 Paragan sigā karuwangan sagō' al'kkas gi' mulid dakayu'
min si Petros, ati makarahū iya at'kka ni kubul.
5 Pakuru' iya pasīb ni deyomna ati ta'nda'na saga saput
maina'an, sagō' halam iya pasōd.
6 Jari at'kka na si Petros min buli'anna ati patūy pasōd
ni deyom kubul. Ta'nda'na saput si Isa pat'nna'an di-na
maina'an,

---

* **19:39 19:39** 'Mira maka alos:' ginis pahamut ya ginuna pangapul.

7 maka ta'nda'na turung-mukana palūn. Saddī
kat'nna'anna, mbal magbeya' maka saput e'.
8 Ma katapusanna, pasōd na isab mulid dakayu', ya
bay makarahū pina'an. Pag'nda'na saput, magtūy iya
magkahagad na pasal si Isa.
9 (Aniya' asal bay tasulat ma deyom Kitab ma pasalan si
Isa, in iya subay allum pabīng min kamatayna, sagō' halam
gi' bay tahati lapal Kitab inān e' saga mulid e'.)
10 Manjari amole' na sigā karuwangan.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam
(Matiyu 28:9-10; Markus 16:9-11)

11 Sagō' an'ngge-n'ngge na pa'in si Mariyam mahē' ma atag
kubul e', maka e'na anangis. Hinabuna anangis, pakuru' iya
pasīb ni deyom kubul.
12 Aniya' ta'nda'na duwa mala'ikat magjuba pote' aningkō'
maina'an ma bay pamat'nna'an mayat si Isa, dangan min
bay kōkna, dangan min bay tape'na.
13 Yuk saga mala'ikat itu ni iya, "Arung, angay ka angkan
anangis?"
Anambung si Mariyam, yukna, "Sabab wa'i bay nila'anan
e' sigām mayat Panghū'ku, maka mbal kata'uwanku bang
pi'ingga ya pamat'nna'an sigām ma iya."
14 Masi pa'in ah'lling si Mariyam, palingi' iya ati ta'nda'na
si Isa an'ngge maina'an. Sagō' halam takilāna bang iya na
si Isa.
15 Yuk si Isa ni iya, "Arung, angay ka anangis? Sai
pihanu?"
Kinabā' e' si Mariyam in a'a inān tunggu' kabbun, angkan
yukna ni iya, "Tuwan, bang ka'a bay amowa mayatna
minnitu, haka'in aku bang maingga pamat'nna'annu iya bo'
aku pehē' angā' iya pabīng."
16 Yuk si Isa ni iya, "Mariyam."
Magtūy iya paharap ni si Isa ati yukna ni iya ma buwat
bahasa Hibrani, "Rabbuni!" Hatina "guru".
17 Yuk si Isa ni iya, "Da'a aku balutin sabab halam gi'
aku bay makapole' ni Mma'ku. Sagō' pehē' ka ni saga
dauranakanku. Haka'in sigām in aku song amole' ni
Mma'ku maka Tuhanku, hatina ni Mma' sigām maka Tuhan
sigām."
18 Jari si Mariyam, d'nda min Magdala, pehē' na anga-
haka'an saga mulid pasal kapang'nda'na ma Panghū' Isa
maka pasal bay pah'lling si Isa ma iya.

Magpa'nda' si Isa ni Saga Mulidna
(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49)

19 Sangom Ahad pa'in, magtimuk na saga mulid si Isa
ma deyom luma'. Saga lawangna bay sinularan pahogot
sabab tināw sigām ma saga nakura' Yahudi. Sakali pina'an
si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati ah'lling ni
sigām, yukna, “Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an
kasannangan atay.”
20 Manjari pa'nda'anna sigām saga limpa' ma tanganna
maka ma kīdna. Akōd to'ongan saga mulidna inān pag'nda'
sigām ma Panghū'.
21 Ah'lling si Isa pabīng, yukna ma sigām, “Mura-
murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan atay.
Soho'ta kam pehē' ni dunya buwat bay kapanoho' e' Mma'ku
ma aku.”
22 Puwas e' anganapas si Isa ma sigām maka e'na ah'lling,
yukna, “Taima'unbi na Rū Sussi.
23 Bang ampunbi dusa a'a, niampun du dusa sigām e'
Tuhan. Bang mbal ampunbi, mbal du isab niampun e'
Tuhan.”

Si Isa maka si Tomas

24 Na, ma waktu katuwa' si Isa ni saga mulidna inān halam
bay maina'an si Tomas. Si Tomas itu dakayu' mulid si Isa
min kasangpū' maka duwa, ya niranglay K'mbal.
25 Manjari nihaka'an iya e' kasehe'an, yuk-i, “Bay ta'nda'
kami in Panghū'.”
Sagō' yuk si Tomas, “Bang mbal tanyata'ku maka tasad-
sadku limpa' lansang ma pād tanganna, maka bang mbal
tasadsadku bakat ma kīdna, mbal du aku magkahagad.”
26 Palabay pa'in pitung'llaw minnē' magtimuk na pabalik
saga mulid si Isa ma deyom luma', maka ina'an na isab si
Tomas. Kasularan asal saga lawang e', sagō' pina'an sadja
si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati yukna, “Mura-
murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan atay.”
27 Jari ah'lling iya ni si Tomas, yukna, “Nda'un tanganku
itu. Abutun maka tōng tangannu. Pa'abutun tangannu
pi'itu ni kīdku. Da'a na ka magduwa-ruwa. Magkahagad
na ka to'ongan.”
28 Ah'lling si Tomas, yukna, “Ya Panghū'ku maka
Tuhanku!”
29 Yuk si Isa ni iya, “Yampa ka magkahagad bahā', pagka
ta'nda'nu na aku? Aheya kalasigan saga a'a magkahagad ma
aku minsan aku halam ta'nda' e' sigām.”

Pasal Jūd itu Angkan Sinulat

30 Aheka gi' saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si
Isa ma pang'nda' saga mulidna, saddī min saga hinang ya
tasulat ma jūd itu.

31 Sagō' angkan sinulat saga kahinangan itu ma deyom jūd itu, bo' supaya pam'nnalanbi si Isa in iya b'nnal Al-Masi, Anak Tuhan, maka supaya kam kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan ma sabab pagkahagadbi ma iya.

21

Magpa'nda' si Isa ni Pitu' Mulidna

1 Puwas daka pilang'llaw minnē' magpa'nda' si Isa pabīng ni saga mulidna mahē' ma bihing danaw Tibiri. Buwattitu ya katuwa'na ni sigām:

2 Si Simun Petros bay maina'an magbeya' maka si Tomas ya niranglay K'mbal, maka si Natanael ya min kauman Kana ma lahat Jalil. Ina'an isab magbeya' saga anak si Sibidi, maka duwangan mulid si Isa saddī.

3 Na, ah'lling si Simun Petros, yukna. "Kaut gi' aku amokot."

"Ameya' kami," yuk kasehe'an e'. Jari paruwa' sigām ni bayanan bo' pauntas kaut, sagō' halam aniya' ta'ā' sigām sampay ni karai'-llawan.

4 Baya-baya pa'in llaw, ina'an si Isa an'ngge ma bihing tampe sagō' halam iya takilā e' saga mulidna.

5 Angalingan iya pehē' ni sigām, yukna, "Owa' saga bagay, halam bahā' aniya' ta'ā'bi?"

"Halam," yuk sigām.

6 "Na," yuk si Isa, "hūgunbi pokot min bihingbi kowan ilu ati maka'ā' kam." Paghūg pa'in, mbal sigām makahella' pokot ma sabab kaheka daing.

7 Manjari ah'lling dakayu' mulid ya kinalasahan e' si Isa. Yukna ni si Petros, "Panghū'ta ko' inān!" Makakale pa'in si Simun Petros itu, magtūy sulugna pabīng badju' bay urusanna, bo' pakuppa ni danaw tudju pehē' ni si Isa.

8 Saga mulid kasehe'an paturul min bayanan sigām, maka e' sigām angangguyud pokot ap'nno' e' daing. Asekot asal sigām ni bihing, aniya' saga limampū' d'ppa lawakna.

9 Makaruwa'i pa'in sigām ni bihing, aniya' ta'nda' e' sigām api maka saga daing patapa ma bagana, maka aniya' isab saga tinapay.

10 Yuk si Isa ni sigām, "Bowahunbi pi'itu saga daing min bay ta'ā'bi ilu."

11 Angkan pehē' si Simun Petros paruwa' pabīng ni bayanan sigām bo' guyudna pokot tudju kaleya. Ap'nno' pokot inān e' daing a'aslag, dahatus maka limampū' maka t'llu hekana. Sagō' pokot e' halam agese' minsan sōdna aheka makalandu'.

12 Yuk si Isa ni sigām, “Dai' kam amangan.” Halam aniya'
ma saga mulidna inān makatawakkal atilaw iya bang sai
iya, sabab kinata'uwan e' sigām in iya Panghū' sigām.
13 Jari pehē' si Isa angā' tinapay bo' pamuwanna ni sigām,
damikiyanna saga daing.
14 Kamint'lluna na itu magpa'nda' si Isa ni saga mulidna
damuli pa'in min llaw bay pamakallum iya min kamatay.

Si Isa maka si Petros

15 Aubus pa'in e' sigām amangan, amissala si Isa ni si
Simun Petros. “Simun anak si Yahiya,” yukna, “lasanu ni
aku, alabi gi' bahā' min saga sehe'nu itu?”
“Aho' Panghū',” yuk si Petros, “kata'uwannu in aku alasa
ma ka'a.”
Yuk si Isa, “Na, upiksa'un saga bili-biliku.”
16 Atilaw si Isa pabīng, yukna, “Simun anak si Yahiya,
kalasahannu aku bahā'?”
“Aho', Panghū',” yukna, “kata'uwannu du in aku alasa du
ma ka'a.”
Yuk si Isa, “Na, ipatun saga bili-biliku.”
17 Kamint'lluna na patilaw si Isa ma si Petros. “Simun
anak si Yahiya,” yukna, “kalasahannu bahā' aku?”
Asusa na si Petros sabab pinamint'llu gi' e' si Isa patilawna
ma iya, ya yukna, “Alasa ka bahā' ma aku.” Angkan anam-
bung si Petros ma si Isa, yukna, “Panghū', kata'uwannu
kamemon. Kata'uwannu in aku alasa du ma ka'a.”
Yuk si Isa ma iya, “Na, upiksa'un saga bili-biliku.
18 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'a,” yuk si Isa,
“ma kabata'nu lagi' bay ka amas'mmekan di-nu. Bay
ka lum'ngngan pi'ingga-pi'ingga kabaya'annu. Sagō' bang
ka ato'a na pah'nnatnu du tangannu ati a'a saddī ya
angengkotan ka'a bo' ka binowa ni papehē'an ya ngga'i ka
kabaya'annu.”
19 Binissala itu e' si Isa pamata'una bang ai bowahan
kamatay si Petros ma waktu sinōng, kamatay pangama-
haldika'na ma Tuhan. Puwas e' yuk si Isa ma si Petros,
“Ameya' sadja ka ma aku.”
20 Jari palingi' si Petros ati ta'nda'na paturul ma iya mulid
dakayu', ya kinalasahan e' si Isa. Ya na itu mulid bay pali'id
ni si Isa ma waktu kapagjamu sigām, maka bay atilaw iya,
ya yukna, “Tuwan Panghū', sai bahā' song anōngan ka'a ni
saga bantanu?”
21 Pag'nda' si Petros ni mulid dakayu' itu, yukna ni si Isa,
“Panghū', buwattingga a'a ina'an-i?”
22 Yuk si Isa ni si Petros, “Bang kabaya'anku a'a inān
subay allum sampay ni kabīngku pi'itu, da'a na kasusahun.
Ameya' sadja ka ma aku.”

23 Jari tinuhuma e' saga bebeya'an si Isa pasal mulidna
dakayu' itu mbal magkamatay. Sagō' halam si Isa bay
amissala in a'a inān mbal du amatay. Ya sadja yukna, bang
saupama kabaya'anna mulidna inān subay allum sampay
kabīngna ni dunya, ngga'i ka kasusahan si Petros.
24 Ya mulid pinagsuli-suli itu, ya na a'a angahaka pasal
saga pakaradja'an itu, maka iya isab bay anulat itu
kamemon. Maka kata'uwan kami in hakana asal b'nnal.
25 Aheka to'ongan saga hinang saddī bay tahinang e' si
Isa. Bang saga hinang itu ganta' tasulat kamemon ma saga
kitab, kumpasku mbal s'ddong ma deyom dunya saga kitab
ya panulatan iya. *Tammat*

KAHINANGAN

Pahati Pasal Jūd itu

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas supaya tahati e' si Teyopilus pasal kahinangan saga a'a ya bay kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Ya na itu sulat karuwana bay tasulat e' si Lukas ni si Teyopilus, a'a bangsahan.

Nihaka e' si Lukas maitu bang buwattingga kasaplag haka pasal si Isa ni kamemon kalahat-lahatan. Tagna' pagkahi sigām Yahudi sadja ya panganasihatan e' saga a'a kawakilan itu, puwas e' saga bangsa ngga'i ka Yahudi, sampay pa'abut ni lahat alawak.

Nihaka isab ma deyom sulat itu pasal Rū Sussi, ya pinaniya'an saga a'a itu e' Tuhan, panabang sigām maghinang ai-ai bay panoho'anna ma sigām.

Si Lukas itu bay sehe' si Paul ma l'ngngananna magnasihat lapal Tuhan, sampay ma waktu kapangalabusu ma iya ma da'ira Rōm.

KAHINANGAN

Saga A'a Kawakilan

Kapa'angkat si Isa ni Sulga'
(Markus 16:19-20; Lukas 24:50-53)

1 Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.

Tuwan Teyopilus, ma sulat bay sulatanku ka'a dahū, bay pangahakaku saga hinang maka pandu' si Isa kamemon, sangay min tagna' kapaghinangna

2 sampay ni llaw bay pama'angkat iya tudju ni sulga'. Ma halam gi' iya bay pa'angkat, aniya' saga panoho'an pang'bba e'na ma saga a'a bay kawakilanna, labay min Rū Sussi.

3 Puwas pa'in kamatay si Isa, ma deyom mpatpū' llaw araran iya magpanyata' magbaran ni saga a'a bay kawakilanna. Min heka iya ama'nda'an di-na bo' mattan to'ongan in iya asal allum. Ta'nda' iya e' sigām ati ma deyom mpatpū' llaw he', amissala iya ni sigām pasal kapagparinta Tuhan.

4 Aniya' isab waktu kapagsalu si Isa maka saga mulidna inān, pasalta' magpanoho'an iya ma sigām, yukna, “Da'a gi' kam ala'an min da'ira Awrusalam. Lagarinbi dahū paljanji'an Mma'ku ya pamuwanna ma ka'am, buwat bay pamata'uku ma ka'am.

5 Si Yahiya he', bohe' ya bay pamandina saga a'a. Sagō' saddī ya pamandi ka'am. Palabay daka pilang'llaw, pinahōpan du kam Rū Sussi.”

6 Manjari itu, magtimuk pa'in sigām maka si Isa, atilaw
sigām ni iya. “Tuwan Panghū',” yuk sigām, “ya na itu bahā'
waktu pamabīngnu ni bangsa kami Isra'il ya bay kapatut
kami tagna' ang'ntanan pagparinta?”

7 Yuk sambung si Isa, “Mbal kam makata'u pasal ilu-i,
sabab Mma'ku sadja ya taga-kapatut amat'nna' waktu maka
masa.
8 Saguwā',” yuk si Isa, “kabuwanan du kam kawasa ma
waktu kahōp Rū Sussi ni ka'am, ati magpasab'nnal kam
ma pasalku ma da'ira Awrusalam itu, ma kaluha'an lahat
Yahudiya, ma lahat Samariya, sampay ma mpat pidju alam.”

9 Aubus pa'in pamissala si Isa, tabowa iya pa'angkat ni
sulga', ma sabu sigām magpang'nda'. Sakali kalimbuhan iya
e' gabun, halam na ta'nda' e' sigām.
10 Masi na pa'in sigām ang'nda' papatong ni langit hinabu
si Isa pa'angkat, jari aniya' duwangan l'lla magpamakay
pote' an'ngge ma atag sigām.
11 Yuk duwangan itu ni sigām, “Ka'am saga a'a Jalil!
Angay kam magt'nggehan na pa'in papatong tudju ni langit?
Si Isa, ya bay pina'angkat min ka'am tudju ni sulga',
pabīng du, bo' kabīngna pi'itu magsali' maka buwat bay
ka'angkatna, ya ta'nda'bi itu.”

Si Mattiyas Pinene' Paganti' min si Judas

12 Sakali amole' na saga a'a kawakilan e' min būd Kayu
Jaitun tudju ni Awrusalam, saga dakilometro lawakna.
13 Makat'kka pa'in sigām ni Awrusalam, magtūy sigām
pariyata' ni bilik paghanti'an. Ya maina'an disi Petros,
si Yahiya, si Yakub, si Andariyas, si Pilip, si Tomas, si
Bartolome, si Matiyu, si Yakub anak si Alpa, si Simun ya
niranglay Pangangatu, maka si Judas dakayu' ya anak si
Yakub.
14 Araran sigām magtipun angamu'-ngamu' ni Tuhan.
Pabeya' isab ma sigām saga kar'ndahan, sampay si Mariyam
ina' si Isa maka saga danakan si Isa l'lla.

15 Na mbal at'ggol minnē', magtipun saga a'a magpan-
gandol ma si Isa. Aniya' sigām kulang-labi dahatus maka
duwampū'. Manjari an'ngge si Petros ma t'ngnga'-t'ngnga'
sigām amissala.
16 “Saga dauranakanku,” yukna, “wajib subay aniya'
kamaksuran ma lapal Rū Sussi, ya bay pinasulat ma si Da'ud
ma pasal si Judas. Si Judas Iskariyut, ya na bay anuli'an saga
a'a anaggaw si Isa.
17 Si Judas itu bay dansehe'an maka kitam. Bay iya
kawakilan isab e' si Isa maghinang buwat hinangtam.”

18 Ya sīn bay panamba si Judas ma hinangna ala'at, ya
pamasaggawna si Isa ni saga bantana, bay pam'llina tana'.
Tab'llina pa'in tana' he', ahūg iya pareyo' minna'an ati
abustak b'ttongna. Paluwas tina'ina kamemon.
19 Kinata'uwan itu e' a'a kamemon ma Awrusalam,
angkan tana' inān niōnan e' sigām Akeldama, ma buwat
bahasa Yahudi, hatina "Tana' Tamba Laha'."
20 "Na," yuk si Petros, "aniya' tasulat ma deyom Kitab
Jabul, ya yuk-i,
'Bang pa'in asiya-siya palahatanna.
Subay halam aniya' pat'nna' maina'an pabīng.'
Maka aniya' isab ayat dakayu', yuk-i,
'Subay aniya' a'a saddī paganti' ma bay hinangna he'.' "
21-22 Amissala gi' si Petros, yukna, "Angkanna subay
aniya' gin'llal saddī ameya' ma kitam anaksi' in Panghū' Isa
allum na pabīng. Ya subay pinene' a'a bay sehe'tam ma
waktu kapagbeya' Panghū' Isa maka kitam, min waktu bay
kapamandi a'a e' si Yahiya sampay ni llaw ka'angkat si Isa
min kitam tudju ni sulga'."
23 Sakali itu sinabbut e' sigām ōn duwangan l'lla
pamene'an. Dakayu' inān si Yusup, ya niōnan si Barsabbas
(atawa si Justus), maka dakayu' si Mattiyas.
24 Angamu'-ngamu' disi Petros ni Tuhan, yuk sigām, "O
Tuhan, kata'uwannu bang ai ma deyom pikilan manusiya'
kamemon. Pandu'in kami bang sai pene'nu ma duwangan
itu
25 ganti' si Judas, bo' tahinangna hinang ya pamasuku'nu
ma saga a'a kawakilan. Sabab hinang itu bay ni'bbahan e'
si Judas, pagka wa'i na iya amole' ni lahatna kakkal."
26 Puwas ina'an magko'ot-ko'ot na sigām ōn a'a
pamene'an. Ya tako'ot inān ōn si Mattiyas, jari pinak'nnop
iya ni kasangpū' maka ssa ya bay kawakilan si Isa inān.

2

Kapatulun Rū Sussi ma Llaw Pentekosta

1 Ta'abut pa'in llaw paghinang Pentekosta, magtimuk saga
a'a magpangandol ma si Isa kamemon.
2 Saru'un-du'un du aniya' bahonos min langit, sali' baliyu
alandos patumbuk. Magtūy tasōd kaluha'an luma' ya
pagtingkō'an sigām inān.
3 Ati ta'nda' e' sigām sali' d'lla' api asaplag pat'nna' ma saga
a'a inān pakaniya-pakaniya.
4 Manjari kamemon sigām inān kahōpan Rū Sussi ati
anagna' sigām magbissala ma ginisan bahasa. Ai-ai

pamuwan ma sigām min kawasa Rū Tuhan, ya na he'
pamissala e' sigām.
5 Na, aniya' bay pahanti' maina'an ma Awrusalam saga a'a
bangsa Yahudi bay min kalahatan, a'a maga'agama.
6 Pagkale sigām ma hidjul min deyom luma' inān, magtūy
aheka sigām patimuk pina'an. Ainu-inu isab sigām sabab
takale sigām saga bebeya'an si Isa magbissala ma buwat
bahasa sigām pakaniya-pakaniya.
7 Kinobla'an sigām kamemon, maka ainu-inu, angkan yuk
sigām, "Daka ai takaletam itu! Ya magpamissala itu hal
ba'anan a'a min lahat Jalil!
8 Angay sigām makabissala bahasatam luggiya', dangan
maka dangan?
9 Kitam itu," yuk sigām, "min kalahat-lahatan ko'. Aniya'
itu min lahat Partiya, min Midiya, min Elam, aniya' min
Mesopotami, min lahat Yahudiya itu, min Kappadoke, min
Puntus maka min Asiya.
10 Aniya' isab kitam min Prigiya, min Pampiliya, min lahat
Misil maka min kalahatan Libiya ya ma kasekotan lahat
Kirini. Aniya' isab kitam min da'ira Rōm.
11 Aniya' kitam kasehe' bangsa Yahudi, maka aniya'
kasehe' ngga'i ka Yahudi ya papinda na ni agama Yahudi.
Aniya' isab min pū' Kerete maka min lahat Arab. Sagō'
minsan kitam minningga lahat, takaletam saga a'a itu
amissala ma bahasatam. Takaletam pasal hinang kawasa
ya nihinang e' Tuhan."
12 Manjari ainu-inu saga a'a magtimukan inān kamemon,
maka sali' asasaw. Atilaw na pa'in sigām dangan maka
dangan, yuk-i, "Ai bahā' hatina itu?"
13 Sagō' aniya' kasehe' angudju'-ngudju' ma saga be-
beya'an si Isa inān. Yuk sigām, "Saga a'a itu nilango binu!"

Pagnasihat si Petros ma Katimukan A'a

14 Sagō' an'ngge si Petros maka sehe'na kasangpū' maka
ssa, ati akosog e'na amissala ma saga a'a magtimukan inān.
"Ka'am saga pagkahiku Yahudi," yukna, "sampay ka'am
maglahat ma da'ira Awrusalam itu! Pakale kam bo' kam
pahatiku pasal pakaradja'an ya takalebi itu.
15 Pangannalbi marai' nilango saga a'a magpamissala itu,
saguwā' ngga'i ka. Halam aniya' maglangohan bang yampa
lisag siyam subu!
16 Ya ta'nda'bi ma buwattina'an, ya na ko' itu kamaksuran
bay pinagkallam e' nabi Jowel ma masa awal e', yuk-i,
17 'Ya itu hinangku ma saga llaw damuli, yuk Tuhan,
pahōpku Rū-ku ma manusiya' kamemon.
Saga panubu'bi l'lla-d'nda amaluwas du lapalku,

saga l'lla abata' gi' maka'nda' du pakaradja'an halam gi' at'kka,
makauppi isab saga matto'abi.
18 Aho', yuk Tuhan, minsan saga ataku l'lla-d'nda,
pahōpanku du Rū-ku ma masa ina'an-i,
ati sigām ya amaluwas palmanku.
19 Hinangku isab hinang makainu-inu ma b'ttong langit,
maka saga paltanda'an ma babaw dunya.
Pa'nda'ku laha' maka api maka humbu aheya.
20 Mata llaw magdo'om-do'om du,
maka bulan apinda ni keyat, sali' luwa laha',
Bang song at'kka llaw pangahukum e' Panghū'bi,
llawna aheya, llaw mahaldika'.
21 Jari sai-sai anabbut ma ōn Tuhan mikitabang,
lappasan du iya.' "

22 Yuk gi' si Petros, "Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il, kalehunbi bissalaku itu. Si Isa, a'a Nasaret, bay pinatuman ma pang'nda'bi in iya bay sinoho' e' Tuhan. Sabab kabuwanan iya barakat angkan tahinangna saga hinang akawasa kainu-inuhan a'a, sampay saga paltanda'an. Kata'uwanbi asal, sabab maitu ma deyomanbi ya bay pangahinanganna saga hinang e'.

23 In kamatay si Isa itu kinata'uwan asal e' Tuhan ma halam gi' bay paniya'. Min niyatna maka maksudna angkan si Isa bay tinukbalan ni pang'ntananbi, ati ka'am ya bay amapatay iya pagka pasagaranbi a'a jahulaka' angalansang iya ni hāg.

24 Saguwā' pinakallum iya pabalik e' Tuhan. Pinaluhaya iya e' Tuhan min katiksa'an kamatay, sabab in iya mbal to'ongan kapagbaya'an e' kamatay.

25 Aniya' bay tasulat e' si Da'ud ma masa awal e' ma pasal si Isa Al-Masi itu, ya yuk-i,
'Ta'nda'ku Panghū'ku ma atagku sakahaba' waktu.
Itiya' iya ma bihingku kowan, mbal aku tajogjog,
26 angkan akōd deyom atayku, angkan aku magkalasigan.
Minsan amatay baranku aholat sadja aku ma iya,
27 sabab mbal du aku bbahannu ma lahat saga magpatayan.
Aku ya sosoho'annu luggiya',
mbal pasagarannu baranku angahalu' ma deyom paliyangan.
28 Katuli'annu aku lān ya amowa ni kallum kakkal.
Sinōd aku kōg-koyag ma sabab kamaitunu ma aku.'

29 "Na, saga dauranakanku," yuk si Petros, "patampalku pamissalaku ni ka'am pasal bay ka'mbo'-mbo'antam si Da'ud

e'. Bay iya amatay sampay kinubul, maka kubulna masi
takilā sampay ni llaw itu.
30 Sagō' in iya nabi, angkan kinata'uwan e'na bang ai
bay panganjanji' Tuhan ma iya. Bay anapa isab Tuhan
ma si Da'ud ma pasal waktu sinōng. Subay aniya' dakayu'
panubu'na magsultan.
31 Na, pagka kinata'uwan e' si Da'ud bang ai pinat'kka e'
Tuhan ma waktu sinōng, bay iya angallam pasal kallum Al-
Masi pabīng min kamatayna. Yuk pangallamna he', 'Halam
iya bay ni'bbahan ma lahat saga magpatayan. Halam isab
bay angahalu' baranna ma deyom paliyangan.'
32 Si Isa ko' inān," yuk si Petros, "ya bay pinakallum e'
Tuhan pabīng. Ati kami kamemon itu saksi' du, in kallumna
pabalik asal b'nnal.
33 Pinabangsa na iya, pinatingkō' ma bihing Tuhan tampal
ni kowan, ati tasambut e'na min Mma'na in Rū Sussi ya
bay panganjanji'. Jari pinabeya' Rū itu e' si Isa bo' pahōp
ni kami, angkan saga kahinangan ya ta'nda' maka takalebi
buwattina'an.
34 Ngga'i ka si Da'ud ya bay pa'angkat ni sulga', sagō'
buwattitu pamissalana, yuk-i

'Bay ah'lling Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
35 sampay bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-
tape'nu.'

36 "Angkanna," yuk si Petros, "in ka'am bangsa Isra'il
kamemon, subay kata'uwanbi in si Isa itu, ya bay
palansangbi ni hāg, gin'llal na e' Tuhan, in iya Panghū'
maka Al-Masi, ya pinene' e' Tuhan!"
37 Pagkale saga a'a ma pamissala si Petros itu magtūy
alengog sidda pikilan sigām. Yuk sigām ni si Petros maka ni
kasehe'an kawakilan e', "Saga dauranakan, ai subay hinang
kami?"
38 Yuk sambung si Petros, "Taikutinbi to'ongan dusabi. Ati
ka'am dangan maka dangan subay pinandi min ōn si Isa Al-
Masi, palsaksi'an in ka'am angandol na ma iya. Manjari
niampun du dusabi maka pinaniya'an du kam Rū Sussi, ya
pamuwan Tuhan ma ka'am.
39 Sabab ya ilu janji'na ma ka'am maka saga panubu'bi,
sampay isab sigām min katāhan, sai-sai tapene' e'
Panghū'tam Tuhan."
40 Aheka gi' bissala si Petros ma saga a'a inān. Binanda'an
sigām e'na, niebot-ebotan pahāp, yukna, "Anabang kam di-
bi bo' kam papuwas min saga a'a ya maghinang kalumu'an
ma buwattina'an!"

41 Manjari aheka am'nnal ma bissala si Petros inān ati
pinandi sigām tanda' in sigām suku' si Isa na. Ma llaw
inān, aniya' saga t'llungibu heka a'a pinak'nnop ni saga a'a
magpangandol ma si Isa.

Kapagdakayu' Atay saga Bebeya'an si Isa

42 Amogbog sigām ma bay pamandu' e' saga a'a kawakilan
si Isa, maka magdakayu' sigām maka saga a'a kasehe' ya
magpangandol. Magbahagi' sigām tinapay maka magbeya'
angarap ni Tuhan.
43 Aheka hinang makainu-inu maka paltanda'an bay
tahinang e' saga a'a kawakilan itu, angkan sinōd tāw saga
a'a kamemon.
44 Magdakayu' na pa'in saga a'a magpangandol kamemon,
maka magbahagi'-biyahagi'i.
45 Pinab'llian ginisan pangalta' sigām ati b'llihanna pama-
hagi' ni kasehe'an sasuku taga-sukkal.
46 Llaw-llaw sigām magsabu ma deyom langgal pagkul-
banan. Magsalu sigām ma kaluma'an sigām. Akōd isab
magbahagi' kinakan min atay pote'.
47 Ananglit na pa'in sigām ma Tuhan, ati kasulutan a'a
kamemon ma sigām. Sakahaba' llaw aniya' na pa'in a'a
pinak'nnop ni sigām e' Panghū', sasuku kalappasan min
hukuman dusa.

3

A'a Aku'il Kauli'an e' si Petros

1 Manjari dakayu' llaw, pehē' si Petros maka si Yahiya ni
langgal pagkulbanan ma waktu sambahayang luhul.
2 Maina'an ma atag lawang langgal niōnan Lawang
Alingkat, aniya' dakayu' a'a mbal makal'ngngan min deyom
kandang ina'na gi'. Binowa iya llaw-llaw ni atag bowa'
lawang inān supaya iya makapangamu' sarakka ni saga a'a
maglabayan minna'an tudju ni deyom langgal.
3 Pag'nda'na ma si Petros maka ma si Yahiya ina'an song
pasōd, magtūy iya angamu' sīn ni sigā.
4 Pinatongan iya e' sigā, jari yuk si Petros, “Ang'nda' ka ni
kami!”
5 Magtūy ang'nda' a'a inān, aholat kabuwanan ai-ai e' sigā.
6 Sagō' ah'lling si Petros ma iya, yukna, “Halam to'ongan
aniya' alta'ku sagō' ya pamuwanku ma ka'a bang ai aniya'
ma aku. Min kawasa ōn si Isa Al-Masi a'a Nasaret, soho'ta
ka pal'ngngan!”
7 Ati binalutan iya e' si Petros ma tanganna kowan,
tinabang bo' makat'ngge. Saru'un-du'un du iya kabuwanan
kosog ma tape'na sampay ma buku-bukuna.

8 Magtūy iya an'ngge bo' yampa lum'ngngan. Puwas e'
magbeya' iya maka disi Petros pasōd ni deyom langgal.
Pal'ngngan iya maka e'na maglaksu sampay ananglit ma
Tuhan.
9 Ta'nda' iya e' saga a'a magtimuk maina'an, pal'ngngan
maka ananglit na pa'in ma Tuhan.
10 Takilā iya e' sigām in iya bay aningkō' angamu'
sarakka ma langgal ma bowa' lawang ya pinagōnan Lawang
Alingkat. Magtūy sigām kinobla'an maka ainu-inu ma bay
tahinang ma a'a inān.

Magnasihat si Petros ma Deyom Langgal

11 Amalut lagi' a'a inān ma si Petros maka si Yahiya
maina'an ma saurung langgal ya niōnan Saurung si Sulay-
man. Angkan ainu-inu saga a'a kamemon ati paragan sigām
pina'an ni disi Petros.
12 Pag'nda' pa'in si Petros ma saga a'a inān, amissala iya,
yukna, “Oy, ka'am a'a Isra'il! Angay itu kainu-inuhanbi!
Angay kami patonganbi? Pangannalbi bahā' min kawasa
kami atawa min kasussi atay kami, ya angkan a'a itu
makal'ngngan na?
13 Tuhan ya pagtuhanan si Ibrahim, si Isa'ak maka
si Yakub, sampay ka'mbo'-mbo'antam, bay amabangsa
sosoho'anna si Isa. Sagō' t'kkahanbi iya ni sara' bo'
pinapatay ati sulakbi iya ma matahan gubnul Pilatu, minsan
iya anganiyat amaluhaya si Isa.
14 Asussi si Isa maka a'adil, saguwā' bay taikutanbi. Ya
bay amu'bi pinaluwas e' gubnul a'a pamomono'.
15 Bay iya papataybi, ya po'onan kallum, sagō' pinakallum
iya pabīng e' Tuhan. Kami itu saksi' in ina'an b'nnal.
16 Na,” yuk si Petros, “min kawasa ōn si Isa, angkan
a'a bay aku'il itu kabuwanan kosog bo' makal'ngngan na.
Ta'nda'bi na iya, maka takilābi asal. Aho', min pangandolna
ma ōn si Isa, angkan iya kauli'an ma pang'nda'bi.
17 “Saga dauranakanku,” yuk si Petros, “kata'uwanku
in ka'am maka saga nakura'bi bay a'awam, angkan bay
hinangbi buwattē' ma si Isa.
18 Saguwā' ya na he' katumanan pagkallam Tuhan, ya
bay pinata'u e' kanabi-nabihan min awal gi' he'. Pinata'u
e' sigām in Al-Masi subay makalabay kabinasahan.
19 Na,” yuk si Petros, “taikutinbi na dusabi. Papinda kam
ni Tuhan bo' pinapasan e'na dusabi, ati bo' kam pinaniya'an
kahayangan atay e' Panghū'.
20 Jari pinapi'itu du si Isa, ya Al-Masi bay tapene' e' Tuhan
magbaya' ma ka'am.

21 Sagō' subay maina'an gi' iya ma sulga' sampay ta'abut
waktu pamahāp Tuhan ma kamemon ai-ai, buwat bay
janji'na labay min kanabi-nabihan ma masa awal.
22 Sabab si Musa bay angallam ma bangsa Isra'il, yukna,
‘Ma sinosōng aniya' du dakayu' nabi buwat aku pinaniya'an
ka'am e' Panghū'bi Tuhan. A'a bangsabi iya. Wajib iya
subay kalebi ma ai-ai pamissalana ma ka'am.
23 Sai-sai mbal akale ma nabi inān, pinaokat du iya e'
Tuhan min bangsa suku'na sampay minula.’
24 “Buwattē' na pa'in pangallam saga nabi kamemon,
tinagna'an min si Samwel pasal pakaradja'an ya paniya' ma
waktu itu.
25 Manjari ka'am ya makasambut kahāpan min kanabi-
nabihan, maka ka'am ya pinasuku'an paljanji'an Tuhan ya
bay panganjanji'na ma ka'mbo'-mbo'anbi. Bay anganjanji'
Tuhan ma si Ibrahim, yukna, ‘Kamemon saga bangsa ma
dunya itu pinaniya'an kahāpan ma sabab panubu'nu.’
26 Angkan tapene' e' Tuhan sosoho'anna si Isa, ati
pinapi'itu iya ni ka'am dahū bo' kam pinaniya'an kahāpan
pagka kam binowa e'na ang'bba min kahinanganbi ala'at.”

4

Pinatampal disi Petros ni Tumpukan Maghuhukum

1 Masi gi' si Petros maka si Yahiya amissala ma saga a'a,
aniya' pina'an ni sigā saga imam maka kapitan jaga langgal
pagkulbanan, maka saga Saddusi.*
2 Landu' asasaw pikilan sigām sabab ina'an disi Petros
amandu'an saga a'a in si Isa allum pabalik min kamatayna.
3 Manjari sinaggaw disi Petros. Kinalabusu† sigā sampay
ni llaw dakayu' sabab abay-kohap na.
4 Sagō' aheka a'a bay akale ma bissala disi Petros bo'
am'nnal ma si Isa. Ya heka sigām angandol inān saga
limangibu bang l'lla sadja ya ni'itung.
5 Pag'llaw dakayu', magtimuk ma Awrusalam saga
kanakura'an bangsa Yahudi, saga pagmatto'ahan, maka
saga guru sara' agama.
6 Ina'an isab maina'an si Annas Imam Muwallam, maka
disi Kayapas, si Yahiya, si Iskandar, maka saga kampung si
Annas kasehe'.
7 Manjari duwangan a'a kawakilan e' sinō' pa'alop ni
sigām. Tinilaw sigā e' saga nakura' inān, yuk-i, “Kawasa
ai bay pangahinangbi saga kahinanganbi di'ilaw e'? Atawa
ōn sai bay panabbutanbi?”

---

* **4:1 4:1** Saddusi: umpigan agama Yahudi ya am'nnal halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli. † **4:3 4:3** Kinalabusu: atawa nijīl.

8 Manjari si Petros inān pinahōpan Rū Sussi, ati kasam-
bunganna saga nakura' inān, yukna, “Ka'am saga nakura'
bangsa Yahudi, maka ka'am saga pagmatto'ahan ilu,
9 bang ya panumariyahanbi kami pasal kahāpan bay
tahinang ma a'a aku'il itu, maka pasal bang buwattingga
bay kapamauli' ma iya,
10 na, ya itu subay tōp kata'uwanbi. Pata'u kam maka
kamemon saga bangsa Isra'il. Ya a'a an'ngge ma dahuanbi
itu, angkan iya kauli'an na sabab kawasa si Isa Al-Masi a'a
Nasaret! Bay iya palansangbi ni hāg, sagō' pinakallum iya
min kamatayna e' Tuhan.
11 Si Isa itu bay kinallam ma deyom Kitab, ya yuk-i,
‘Ya batu bay sinulak e'bi saga a'a maghinang luma',
ya na ina'an batu tapene' pamapagon luma'.’
12 Halam to'ongan aniya' saddī min si Isa ma kaluha'an
dunya itu makalappas kitam min mulka'. Luwal ōn si Isa
bay pamuwan e' Tuhan panabbutan manusiya', bo' supaya
kitam lappasan.”
13 Sakali ainu-inu saga kanakura'an inān pag'nda' sigām
ma kaesog si Petros maka si Yahiya amissala. Kinata'uwan
isab in sigā karuwangan itu a'a areyo' asal, halam bay
makalabay pangadji' alanga. Manjari kinilā sigā pahāp e'
kanakura'an he', in sigā magbeya' maka si Isa.
14 Malaingkan halam aniya' panganjawab e' saga nakura',
sabab ina'an ma pang'nda' sigām a'a bay kauli'an e', an'ngge
ma atag disi Petros.
15 Angkan sigām magpanoho'an pinaluwas disi Petros
minnē' bo' sigām magisun.
16 Yuk sigām, “Ai bahā' subay hinangtam ma saga a'a itu?
Mbal kitam makapalilu pasal bay tahinang e' sigā, sabab
kinata'uwan e' a'a kamemon ma da'ira Awrusalam itu aniya'
hinang landu' akawasa bay tahinang e' sigā duwangan itu.
17 Sagō',” yuk sigām, “sanggupantam sigā supaya mbal
patanyag palkala' itu. Banda'antam subay da'a amissala
pabīng min ōn si Isa.”
18 Angkan pinalinganan pabalik si Petros maka si Yahiya
e' saga nakura' inān. Binanda'an sigā subay da'a to'ongan
amissala atawa amandu' min ōn si Isa minsan pandu' ai.
19 Sagō' anambung si Petros maka si Yahiya yuk-i,
“Kumpasunbi kono' bang ingga ya abontol ma pang'nda'
Tuhan: ka'am manusiya' ya patut bineya', atawa iya?
20 Sabab mbal kami makajari pahali angahaka'an saga a'a
pasal bay ta'nda' kami maka bay takale kami he'.”
21 Gom pa'in pinakosog e' saga nakura' inān ya sanggup
sigām ma disi Petros bo' yampa sigā pinaluhaya. Halam

aniya' sababan paminasa saga nakura' inān ma disi Petros,
sabab ina'an kamemon saga a'a ananglitan Tuhan ma sabab
hinang kawasahan bay tahinang e'.
22 Na, ya a'a bay kauli'an ku'ilna labi mpatpū' tahun
umulna.

Angamu'-ngamu' Saga A'a Bebeya'an si Isa

23 Na, tapaluwas pa'in disi Petros, magtūy sigā pabīng ni
kasehe'an sigā angahaka pasal kamemon bay pah'lling saga
kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan.
24 Takale pa'in ina'an-i e' sigām, magtūy sigām magbeya'
angamu'-ngamu' ni Tuhan. "O Panghū' Sangat Kawasa,"
yuk sigām, "ka'a ya bay amapanjari langit maka dunya,
tahik maka kabohe'an, sampay binangsa kamemon ma
deyomna.
25 Bay pabissalanu sosoho'annu si Da'ud, pangkat kami,
ati angallam iya deyo' bay min Rū Sussi, yuk-i,
'Angay angkan magpananggup saga kabangsa-bangsahan?
Angay sigām magkagara'an ma halam aniya' pūsna?
26 Magdakayu' saga kasultanan bo' magsakap,
Magtipun saga kanakura'an angatu ma Panghū',
maka ma Al-Masi ya tapene'na magbaya'!'
27 B'nnal pangallam e'," yuk pangamu'-ngamu' sigām,
"sabab bay magtipun ma da'ira itu saga a'a Yahudi maka a'a
ngga'i ka Yahudi, sultan Herod maka gubnul Puntus Pilatu.
Maggara' sigām anguntara ma si Isa, sosoho'annu sussi ya
bay g'llalnu Al-Masi.
28 Jari tahinang e' sigām ya bay niyatnu min awal lagi',
luwas min kawasanu maka kahandaknu.
29 Na, Panghū', kalehun sanggup sigām ma kami. Tabangin
kami saga sosoho'annu, bo' kami mbal tināw amissala
lapalnu.
30 Paluwasun kosog kawasanu amauli' saga a'a sakihan.
Pahinangun hinang makainu-inu maka paltanda'an min
kawasa ōn si Isa, ya sosoho'annu sussi."
31 Na, aubus pa'in pangamu'-ngamu' sigām inān, ajogjog
luma' ya pagtipunan sigām ati pinahōpan sigām Rū Sussi.
Minnē' sigām amissala lapal Tuhan, halam to'ongan aniya'
tāw sigām ma a'a.

Magbahagi' Sama-sama saga Bebeya'an si Isa

32 Manjari itu magda'atay maka magdakayu' kagara'an
kamemon magpangandol ma si Isa inān. Halam aniya'
ah'lling in kaniya'na ina'an suku'na sadja, sagō' sama-
bahagi' sigām kamemon ma ai-ai sigām.
33 Saga a'a kawakilan inān magabut-abut anaksi' pasal
kallum Panghū' Isa pabīng min kamatayna. Jari akawasa

to'ongan panaksi' sigām, ati landu' sigām kinahāpan e' Tuhan.
34 Halam aniya' ma deyoman sigām kakulang-kabusan. Bang aniya' waktu pamab'lli sigām tana' atawa luma',
35 ni'nde'an b'llihanna ni saga a'a kawakilan inān. Jari in sīn inān bay pinagbahagi'an ma sasuku taga-kasusahan.
36 Na, aniya' maina'an dakayu' panubu' si Libi niōnan si Yusup. Bangsa Yahudi asal iya, a'a min pū' Kiprus. Ya pangōn saga a'a kawakilan ma iya, “Barnabas”, (hatina a'a amat'ttog iman).
37 Aniya' bay tana' si Barnabas itu, jari pab'llihanna. Ati b'llihanna ni'nde'an e'na ni saga a'a kawakilan inān.

5

Si Ananiyas maka si Sappira

1 Na aniya' inān dakayu' a'a niōnan si Ananiyas, h'ndana si Sappira. Aniya' tana'na bay pab'llihanna,
2 sagō' in b'llihanna kasehe' bay tatau'na. Niuyunan isab itu e' h'ndana, jari ya sīn bay takapin min b'llihan e' bay ni'nde'an ni saga a'a kawakilan.
3 Yuk si Petros ma iya, “Ananiyas, angay pasagarannu nakura' saitan pahōp ma deyom pangatayannu, amowa-mowa ka'a amutingan Rū Sussi? Sabab ilu bay tau'nu sīn kasehe'an bay b'llihan tana'nu he'.
4 Ma halam lagi' bay pab'llihannu, suku'nu asal tana' inān. Maka minsan bay kapab'llihanna, suku'nu du b'llihanna inān paggunabi. Jari angay tapikilnu maghinang buwattilu? Ngga'i ka manusiya' ya pagputingannu ilu, sagō' Tuhan!”
5 Pagkale pa'in si Ananiyas ma lling itu, magtūy iya pa-hantak amatay. Jari sasuku makakale ma pasal kamatayna inān sinōd tāw sidda.
6 Sakali pasōd pina'an saga kal'llahan abata' gi' anaput patayna bo' yampa binowa paluwas minnē', kinubul.
7 Na, palabay pa'in saga t'llunjām, at'kka pina'an h'nda si Ananiyas, sagō' halam kinata'uwan e'na bang ai bay tum'kka he'.
8 Yuk si Petros ma iya, “Haka'in aku. Ya na bahā' itu sīn kamemon bay ta'ā'bi maglakibini min b'llihan tana'bi?”
“Aho',” yuk d'nda, “ya na ko' ilu.”
9 Yuk si Petros, “Angay kam maglakibini bay maggara' anulayan Rū Panghū'! Nda'un, ilu na ma bowa' lawang saga a'a bay angubul h'llanu insini'. Maka ya du ka'a binowa du isab e' sigām.”
10 Saru'un-du'un du pahantak d'nda inān ma atag tape' si Petros, amatay. Pagsōd pa'in saga kal'llahan abata' e', ta'nda'

iya e' sigām amatay na ati binowa iya kinubul ma bihing h'llana.
11 Minnē' sidda tināw saga jama'a si Isa kamemon sampay sasuku bay makakale ma pasal ina'an-i.

Aheka Saki Kauli'an e' saga A'a Kawakilan

12 Aheka saga paltanda'an maka hinang makainu-inu bay tahinang ma deyoman saga a'a Awrusalam inān e' saga a'a kawakilan. Jari sasuku magpangandol ma si Isa araran magtipunan kamemon ma Saurung si Sulayman.
13 Halam aniya' a'a saddī makatawakkal palamud ni sigām, minsan aheya pagaddat saga a'a kamemon ma sigām.
14 Sagō' paganap na pa'in bo' paganap saga a'a l'lla-d'nda angandol ma Panghū' Isa.
15 Ya kaluwasanna, binowa saga a'a sakihan paluwas min luma' ni kalān-lānan bo' pinalege ma kantil atawa ma tepo supaya taluwa' lambung si Petros bang iya ganta' palabay minna'an.
16 Aheka isab saga a'a bay pina'an min saga kauman ma sakalingkal Awrusalam, amowa sehe' sigām sasuku magsakihan atawa a'a sinōd saitan. Jari kauli'an sigām kamemon.

Pininjala' Saga A'a Kawakilan si Isa

17 Pagubus, angimbū Imam Muwallam maka ba'anan pagkahina Saddusi ma saga a'a kawakilan.
18 Jari pinasaggaw e' sigām saga kawakilan e' bo' kinal-abusu.
19 Sagō' ma sangom inān aniya' mala'ikat min Tuhan bay pina'an angukab tambol kalabusu, amowa saga a'a kawakilan inān paluwas.
20 Yuk mala'ikat ni sigām, “Pehē' kam an'ngge ma halaman langgal pagkulbanan amandu'an saga a'a pasal kallum baha'u itu, bang ai hatulanna.”
21 Jari pagdai'-llaw dakayu', pehē' na sigām ni halaman langgal buwat bay panoho'an mala'ikat e', ati anagna' sigām amandu'an saga a'a.

At'kka pa'in pina'an Imam Muwallam maka saga sehe'na, pinatimuk e' sigām Tumpukan Maghuhukum bo' magsakaum kamemon saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il. Pagubus, sinō' saga nakura' jaga pehē' ni kalabusu bo' pina'alop saga a'a kawakilan ni Maghuhukum e'.
22 Sagō' pagt'kka saga jaga itu ni kalabusu, halam maina'an saga a'a kawakilan. Jari pabīng ni Maghuhukum angahaka.

23 Yuk sigām, “Pagt'kka kami ni kalabusu, masi ahogot
saga tambol lawangna. Maka ina'an isab saga sundalu
jaga masi an'ngge ma luwasan lawang kalabusu e'. Sagō'
pagukab kami, halam aniya' tabāk kami ma deyom!”
24 Na, takale pa'in haka inān e' nakura' jaga langgal
sampay e' kaimaman alanga, asasaw pamikil sigām bang
ai kat'kkahan saga pakaradja'an itu.
25 Sakali aniya' a'a at'kka pina'an amowa haka, yukna,
“Pakale kam! Ya a'a bay pakalabusubi, ina'an na ma deyom
langgal amandu'an saga a'a!”
26 Magtūy pehē' nakura' jaga maka saga a'ana angā' disi
Petros. Sagō' halam sigām makapissoko' disi Petros sabab
tināw sigām binantung maka batu e' ba'anan a'a maina'an.
27 Binowa saga a'a kawakilan itu e' sigām pinatampal ni
Tumpukan Maghuhukum, jari sinumariya sigām e' Imam
Muwallam.
28 Yuk-i, “Bay na kam sanggupan kami to'ongan sinō' da'a
amandu' pasal a'a ya pameya'anbi ilu. Sagō' nda'unbi na
ya kahinanganbi itu! Asaplag deyom Awrusalam ma sabab
pamandu'bi. Tu'ud kam magniyat amatanggung dusa ni
kami ma pasal kamatay a'a inān!”
29 Anambung si Petros maka kasehe'an bay kawakilan e',
yuk sigām, “Panoho'an Tuhan ya subay beya' kami, ngga'i
ka panoho'an manusiya'.
30 Si Isa inān,” yuk sigām, “bay soho'bi nilansang ni hāg
bo' pinapatay. Sagō' bay iya pinakallum pabīng e' Tuhan,
ya asal pagtuhanan saga pangkattam.
31 Tapabangsa na iya e' Tuhan, pinat'nna' ma bihingna
tampal ni kowan bo' magnakura' sampay Manglalap-
pas ma manusiya', bo' supaya aniya' pagtaubatan maka
ka'ampunan dusa ma bangsa Isra'il.
32 Kami itu,” yuk disi Petros, “anaksi' in pakaradja'an
pamissalaku itu b'nnal sadja. Ya du Rū Sussi, ya pamuwan
e' Tuhan ma sasuku ameya' ma panoho'anna.”
33 Pagkale pa'in lling itu e' ma Tumpukan, apasu' to'ongan
atay sigām ati maggara' sigām amapatay saga a'a kawakilan
inān.
34 Sagō' aniya' maina'an dakayu' Parisi niōnan si
Gamaliyal, a'a pagguruhan sara' agama. A'a iya pina-
gaddatan e' kamemon. Na an'ngge si Gamaliyal itu ma
Tumpukan Maghuhukum bo' soho'na pinaluwas dai'-dai'
saga a'a sinumariya he'.
35 Yuk si Gamaliyal, “Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il,
kamaya'-maya' kam ma ai-ai song hinangbi ma saga a'a ma
luwasan itu.

36 Entomunbi bay palabay he', aniya' bay niōnan si
Tiyudas magheya-heya di-na. Aniya' isab saga mpat hatus
a'a bay paumpig ma iya. Sagō' ya kamattihanna, pinapatay
si Tiyudas ati akaukanat saga tendogna. Ya ina'an katobto-
banna.
37 Puwas min si Tiyudas, aniya' isab pasunu' dakayu' a'a
Jalil, ōnna si Judas, ma timpu pagsulat ōn a'a kamemon
e' parinta. Aheka isab saga a'a bay tabowana ameya' ma
iya, sagō' ya du iya bay pinapatay maka akaukanat isab
tendogna kamemon.
38 Angkan kam banda'anku na ma pasal palkala' itu.
Da'a inayunbi saga a'a itu. Pasagarinbi sadja na sigām.
Sabab bang hal min pikilan manusiya' ya minaksud maka
nihinang e' sigām itu, halam du aniya' kasōnganna.
39 Sagō' bang min Tuhan, mbal tapaggatbi. Gōm pa'in
sagga'bi na kabaya'an Tuhan!”
40 Manjari bineya' e' saga a'a inān pamissala si Gamaliyal.
Nilinganan e' sigām saga a'a kawakilan inān pinasōd bo'
yampa sinō' niraplosan. Binanda'an sigām da'a amandu'
pabalik min ōn si Isa, ati pinaluwas sigām.
41 Sagō' ala'an pa'in saga a'a kawakilan min Tumpukan e',
makalandu' akōd sigām sabab tabista sigām e' Tuhan tōp
pinalabay min kabinasahan ma sabab pangandol sigām ma
ōn si Isa.
42 Sakahaba' llaw ina'an sigām ma deyom langgal pagkul-
banan sampay ma saga kaluma'an, magpandu' na pa'in
maka magnasihat lapal ahāp pasal si Isa in iya Al-Masi.

6

Pitu' A'a Pinene' Anabang

1 Ma waktu inān magheheka na pa'in saga a'a bebeya'an si
Isa. Jari aniya' palkala' ma sigām: saga Yahudi ya amissala
bahasa Girīk magsagga' maka saga Yahudi porol ma lahat
Yahudiya. Ya makala'at atay saga Yahudi amissala Girīk
inān, in kar'ndahan sigām balu takalipat kono' ma waktu
kapagbahagi' balanja' kahaba' llaw.
2 Angkan saga bebeya'an si Isa kamemon sinō' pinatim-
puk e' sangpū' maka duwa a'a kawakilan ati ah'lling ni
sigām. Yuk-i, “Mbal taluwa' bang kami ang'bbahan hinang
kami magnasihat palman Tuhan, ati bo' amahagi' saga
balanja'.
3 Angkanna, saga dauranakan, subay kam amene' pitu'
l'lla min deyomanbi ilu, a'a kahōpan e' Rū Sussi, maka taga-
pangita'u alalom. Bang tapene'bi na, patanggung kami ni
sigām ya hinang amahagi' balanja' itu.

4 Manjari kami itu,” yuk a'a kawakilan e', “amanuyu'
na pa'in angamu'-ngamu' ni Tuhan maka anganasihat
palmanna.”
5 Na, kasulutan a'a inān kamemon ma bay kagara'an e',
ati tapene' e' sigām si Esteban, a'a bal-iman maka kahōpan
e' Rū Tuhan. Tapene' isab si Pilip, si Prokoros, si Nikanur,
si Timun, si Parmenas, maka si Nikulas min Antiyuk. Si
Nikulas itu ngga'i ka Yahudi, a'a ya bay apinda ni agama
Yahudi.
6 Ya kapitu' a'a itu bay binowa patampal ni saga a'a
kawakilan bo' niamu'an tabang min Tuhan. Pinat'ppakan
isab sigām tangan, tanda' in sigām pinasuku'an hinang
inān.
7 Manjari pasaplag na pa'in palman Tuhan. Pak'nnop
to'ongan heka saga a'a ameya' ma si Isa ma deyom
Awrusalam, maka aheka isab kaimaman ameya' angandol
ma si Isa.

Si Esteban Sinaggaw

8 Si Esteban inān a'a sidda tinabang e' Tuhan, a'a
binarakatan, angkan aheka hinang makainu-inu maka
paltanda'an bay tahinang e'na ma deyoman saga a'a ma
Awrusalam.
9 Sagō' aniya' saga a'a anagga' iya, jama'a min dakayu'
langgal niōnan Langgal A'a Aluhaya. Saga a'a inān asal
min da'ira Kirini maka min da'ira Iskandari. Jari magbeya'
sigām maka saga Yahudi kasehe' min lahat Silisi maka min
lahat Asiya isab, ati amowa magjawab ma si Esteban.
10 Daipara saga a'a inān mbal maka'atu ma bissala si
Esteban ma sabab pangita'u ya asal pamuwan ma iya e' Rū
Tuhan.
11 Sakali aniya' a'a saddī tinambahan e' saga anagga' inān.
Binidjakan sigām, sinō' angahaka puting pasal si Esteban.
Ya yuk puting sigām, “Bay takale kami a'a itu amūng-mūng
pangkal ma si Musa maka ma Tuhan.”
12 Minnē' aniya' sasaw ma kaheka'an a'a inān maka ma
saga pagmatto'ahan maka saga guru sara' agama. Angkan
sigām pina'an anaggaw si Esteban, ati tinandanan iya ni
Tumpukan Maghuhukum.
13 Aniya' isab saga a'a binidjakan e' sigām magsaksi'
puting ma pasal si Esteban. Yuk saksi' he', “A'a itu mbal
pahali amissala kala'atan pasal langgaltam sussi itu, maka
pasal sara' agamatam.
14 Bay iya takale kami ah'lling in si Isa, a'a Nasaret e',
song angalangkat langgal itu. Maka pinindahan kono' e'na
pangaddatan kamemon bay pang'bba kitam e' si Musa.”

15 Manjari pinatongan si Esteban e' saga a'a aningkō' ma
Paghuhukum e', ati tanda' e' sigām pamaihu'an si Esteban
angaluwa pamaihu'an mala'ikat.

7

Bissala si Esteban ma Tumpukan Maghuhukum

1 Manjari tinilaw si Esteban e' Imam Muwallam, yukna,
"B'nnal bahā' ya panuntut e' saga a'a itu?"
2 Anambung si Esteban, yukna, "Saga matto'a-danakanku,
pakale kam. Ya Tuhan Sanglit-sahaya bay patuwa'
ni pangkattam si Ibrahim, waktu kapaglahatna ma
Mesopotami. Halam gi' iya bay maglahat ma Haran ma
waktu ina'an-i.
3 Yuk Tuhan ni iya, 'Ala'an ka min lahatnu porol ilu
maka min kaheka'annu. Pehē' ka tudju ni lahat dakayu',
ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng.'
4 "Angkan bay maglain si Ibrahim min lahat Kaldeya
tudju ni lahat Haran maglahat maina'an. Amatay pa'in
mma'na, pinapi'itu iya e' Tuhan ni lahat ya paglahatantam
itu buwattina'an.
5 Sagō' halam gi' iya bay kabuwanan tana' e' Tuhan
palsuku'anna ma lahat itu, minsan la'a hal tana' sarang
pagi'ikan tape'na. Sagō' nijanji'an iya e' Tuhan, in iya
sampay panubu'na pinasuku'an du lahat itu. Bo' ma waktu
bay panganjanji' Tuhan e', bay halam gi' aniya' tubu' si
Ibrahim.
6 Buwattitu bay bissala Tuhan ma si Ibrahim, yukna,
'Maglahat du saga panubu'nu ma lahat bangsa liyu. Tahi-
nang du sigām banyaga' sampay tiniksa' e' bangsa inān ma
deyom mpat hatus tahun.
7 Saguwā' pat'nna'ku hukuman ma bangsa ya song
amanyaga' saga panubu'nu. Puwas e', paluwasku du sigām
min lahat pamanyaga'an ma sigām ati maghinang du sigām
ni aku ma lahat itu.'
8 Sakali si Ibrahim bay kabuwanan addat pagislam, tanda'
palsaksi'an in iya maka panubu'na taga-kapagsulutan maka
Tuhan. Angkan anakna si Isa'ak bay ni'islam e' si Ibrahim,
ta'abut pa'in walung'llaw ma luwasan. Ya du si Isa'ak,
bay isab angislam anakna si Yakub. Maka si Yakub e' bay
angislam anakna kasangpū' maka duwa, ya na ka'mbo'an
bangsatam Yahudi.
9 "Manjari," yuk si Esteban, "si Yusup bay ni'ihiran e'
saga siyakana, ya saga anak si Yakub kasehe'. Angkan
iya pinab'llihan e' sigām, binowa ni lahat Misil binanyaga'
mahē'. Daipara ginapi' iya e' Tuhan,

10 ati pinuwas iya e'na min kasusahan kamemon bay
kalabayanna. Binuwanan iya e' Tuhan pangita'u alalom ma
waktu kaharapna ni Pira'un ya sultan Misil ati kasulutan
sultan inān ma iya. Angkan iya gin'llal gubnul e' sultan,
magagi ma lahat Misil kamemon sampay ma saga a'a ma
deyom okomanna.
11 “Sakali itu aniya' bay gotom ma kaluha'an lahat Misil
e' sampay isab ma lahat Kana'an, ya bay paglahatan disi
Yakub. Saga ka'mbo'antam, halam aniya' takakan tapiha e'
sigām.
12 Angkanna, pagkale si Yakub aniya' kono' kinakan ma
lahat Misil, bay soho'na saga anakna l'lla, ya asal pangkat
bangsatam, pehē' ni Misil am'lli takakan. Ya na he' tagna'an
kapehē' sigām.
13 Kaminduwana pa'in kapehē' sigām, bo' yampa mag-
pakilā si Yusup ma saga danakanna he'. Jari minnē'
kinata'uwan e' sultan in si Yusup taga-kampung.
14 Puwas e' aniya' lapal bay pinabeya' e' si Yusup ni
mma'na si Yakub. Bay soho'na si Yakub magtautai'anak
pauntas ni lahat Misil. Pitumpū' maka lima puhu' heka
sigām.
15 Sakali pauntas na sigām ni lahat Misil. Jari amatay si
Yakub mahē', damikiyanna saga anakna, ya pangkatantam.
16 Saga bangkay sigām bay tinūran ni Sekem ma lahat
Kana'an, bo' kinubul mahē' ma pagkubulan ya bay bin'lli e'
si Ibrahim min tubu' si Hamor ma masa awal e'.
17 “Manjari itu, song pa'in ta'abut waktu pamaluwas
sigām min lahat Misil, buwat bay janji' Tuhan ma si
Ibrahim, paheka na to'ongan bangsatam.
18 Aniya' na sultan saddī ang'ntanan lahat Misil, sultan
halam makata'u ma bay pasalan si Yusup.
19 Bay niakkalan bangsatam e' sultan e', bay pinissoko'
ka'mbo'-mbo'antam, sinō' animanan onde'-onde' sigām bo'
supaya amatay.
20 “Na, ya na waktu bay kapaganak ma si Musa. Onde'-
onde' mustala si Musa, ati ni'ipat ma luma' matto'ana ma
deyom t'llumbulan.
21 Puwas pa'in t'llumbulan e', pinaluwas iya, manda'
tapuwa' e' dayang-dayang ya anak sultan, ati tahinang anak
e'na.
22 Bay iya pinandu'an kamemon pangadji' bangsa Misil,
ati abantug iya ma pagbissalana maka ma saga kahinan-
ganna.
23 “Ta'abut pa'in mpatpū' tahun umul si Musa,” yuk si
Esteban, “agara' iya patibaw ni saga pagkahina bangsa
Isra'il.

24 Makatibaw pa'in, aniya' ta'nda'na dakayu' pagkahina
Isra'il nila'ugan e' a'a bangsa Misil. Magtūy nirapitan
pagkahina itu e' si Musa ati binalosan a'a Misil inān
pinapatay.
25 Sabab pangannal si Musa in saga pagkahina bangsa
Isra'il makahati in iya ginuna du e' Tuhan amapuwas sigām
min pagbanyaga'an. Sagō' halam tahati e' sigām.
26 Pagsalung pa'in min llaw bay pamono' he', aniya'
ta'nda' e' si Musa duwangan a'a Isra'il magbono'. Arak
pinapagkahāp e'na karuwangan. ‘Saga tuwan,’ yukna,
‘magdanakan ko' kam ilu. Angay kam magbono'?’
27 Sagō' ya a'a bay amono' inān bay anganjudjal si Musa.
Yukna, ‘Sai bahā' bay amuwanan ka'a kapatut magnakura'
ma kami? Angay ka subay angahukum kami?
28 Bilahi ka isab amapatay aku, buwat bay pamapataynu
ma a'a Misil di'ilaw?’
29 Takale pa'in itu e' si Musa, magtūy iya alahi min
lahat Misil pehē' ni lahat Midiyan bo' maglahat mahē'.
Makah'nda iya maina'an, sampay iya niabut duwa anak
l'lla.
30 “Palabay pa'in mpatpū' tahun, aniya' mala'ikat bay
magpa'nda' ni iya min t'ngnga' po'on puhung magpasalupa
ni api asuleyab, ma atag būd Turusina mahē' ma lahat
paslangan.
31 Ainu-inu si Musa ma bay ta'nda'na inān, angkan iya
pasekot ni po'on puhung angaliling. Sagō' asekot pa'in iya,
takale e'na suwala Tuhan.
32 Yuk suwala he', ‘Aku ya Tuhan pagtuhanan ka'mbo'-
mbo'annu, si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.’ Magtūy
amidpid baran si Musa sabab min tāwna, angkan iya mbal
makatawakkal ang'nda' pehē'.
33 Yuk Tuhan ni iya, ‘La'anin taumpa'nu, sabab ya tana'
pan'nggehannu ilu tana' sussi.’
34 Yuk Tuhan lagi', ‘Ta'nda'ku asal paminasa ma saga
a'aku mahē' ma lahat Misil. Takaleku isab pagdahing
sigām, maka itiya' na aku amaluwas sigām. Na dai' na ka.
Papehē'ta ka ni lahat Misil.’
35 “Na,” yuk si Esteban, “si Musa itu, ya na a'a bay sinulak
e' saga pagkahina bangsa Isra'il. Pinah'llingan iya e' sigām,
yuk-i, ‘Sai bay amuwanan ka'a kapatut magnakura' ma
kami! Angay ka subay angahukum kami?’ Bo' si Musa ya
bay sinō' e' Tuhan magnakura' sampay angalappas ma saga
ka'mbo'-mbo'antam he'. Bay iya tinabangan e' mala'ikat ya
bay panyata' ni iya min t'ngnga' po'on puhung he'.
36 Manjari in ka'mbo'-mbo'antam bangsa Isra'il bay pinag-
nakura'an e' si Musa paluwas min lahat Misil. Bay

iya maghinang saga hinang makainu-inu maka saga pal-
tanda'an kawasahan mahē' ma Misil sampay ma atag S'llang
Keyat. Ya du ma lahat paslangan e', ma deyom mpatpū'
tahun.
37 "Si Musa ko' inān, ya bay amissala ni bangsa Isra'il ma
awal lagi', yuk-i, 'Ma sinosōng aniya' du dakayu' nabi buwat
aku pinapi'itu e' Tuhan. A'a bangsabi du iya.'
38 Waktu kapagtimuk saga a'a Isra'il ma lahat paslangan,
bay palamud si Musa ma saga ka'mbo'-mbo'antam, beya'
isab mala'ikat ya bay angallam ma iya ma būd Turusina.
Si Musa isab ya bay makasambut lapal makabuwan kallum
bo' pinalatun ni kitam.
39 "Sagō' ka'mbo'-mbo'antam inān," yuk si Esteban, "mbal
to'ongan ameya' ma si Musa. Sinulak iya e' sigām. Ya
kabaya'an sigām subay pabīng ni lahat Misil.
40 Manjari, pagka at'ggol si Musa mahē' ma diyata' būd
Turusina, ah'lling saga a'a Isra'il inān ni si Harun, yuk-i, 'Hi-
nangin kitam saga ta'u-ta'u pagtuhanan, pagmakōkantam.
Wa'i daka maingga si Musa ilu, ya bay magnakura'an kitam
paluwas min Misil!'
41 Ya he' waktu bay kapangahinang sigām dakayu' ta'u-ta'u
pinasengod ni luwa anak sapi' maka aniya' susumbali'an
bay panukbal e' sigām ni ta'u-ta'u he'. Bay sigām maglami-
lami isab pangahulmat sigām ma bay hinangan tangan
sigām.
42 Angkan ko' sigām bay tinaikutan e' Tuhan. Pinasagaran
sigām amudji saga ba'anan bitu'un ma langit, buwat bay
tasulat ma deyom Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i,
'O saga a'a Isra'il, yuk Tuhan,
ngga'i ka aku ya bay harapbi maka susumbali'an
ya pagkulbanbi ma deyom mpatpū' tahun,
waktu kamahē'bi ma lahat paslangan e'.
43 Ya pagbowa-bowabi na pa'in tampat pat'nna'an ta'u-ta'u
tuhanbi si Molok,
maka ta'u-ta'u hinangan luwa bitu'un
ya pangarapanbi ni tuhanbi si Repan.
Ya na ina'an saga ta'u-ta'u bay hinangbi panumbahanbi.
Angkan kam pala'anku ni liyu lahat Babilon.'
44 "Waktu kamahē' ka'mbo'-mbo'antam ma lahat paslan-
gan," yuk si Esteban, "ina'an ma sigām luma' tolda ya
pagtau'an paljanji'an Tuhan. Luma' inān bay nihinang e'
si Musa buwat bay panoho'an Tuhan ma iya. Bineya' e' si
Musa suntu'an ya bay pama'nda' ma iya.
45 Jari in luma' inān bay pang'bba e' disi Musa ma
pangkattam pasunu', ati sigām ya bay amowa luma' inān
ni lahat itu ma waktu kapagmakōk si Yussa' ma sigām.

Waktu inān bay kapangagaw sigām lahat itu min saga kabangsahan ya bay tapala'an e' Tuhan min dahuan sigām. Jari luma' Tuhan inān bay pat'nna' maitu sampay ta'abut waktu kapagsultan si Da'ud.

46 Si Da'ud e' bay makasulut atay Tuhan, ati ama'id iya min Tuhan bang pa'in iya nirūlan angahinang luma' pat'nna'an Tuhan, ya pagtuhanan pangkattam si Yakub.

47 Sagō' sultan Sulayman ya bay pinaba'id e' Tuhan angahinang luma' inān.

48 “Malaingkan in Tuhan Mahatinggi, mbal pat'nna' ma deyom langgal hinangan manusiya'. Bay tasulat e' dakayu' nabi ya pamissala Tuhan itu, ya yuk-i,

49 ‘Sulga' ya paningkō'anku,
maka dunya ya pagi'ikan tape'ku.
Luma' ai bahā' hinanganbi aku?
Maingga bahā' panakapanbi aku pahalian?

50 Sabab aku ya bay makahinang ina'an-i kamemon!’ ”

51 Amissala na pa'in si Esteban, yukna, “Ka'am ilu, atuwas sidda kōkbi! Munapik kam! Apalpal pahāp taingabi, mbal akale ma lapal Tuhan! Sali' du kam maka bay ka'mbo'-mbo'anbi sabab ya du isab ka'am anagga' Rū Sussi!

52 Aniya' bahā' minsan la'a hal dakayu' nabi halam bay tapinjala' e' saga ka'mbo'-mbo'anbi? Halam. Bay pinapatay e' sigām saga a'a amowa lapal Tuhan ma masa awal e', ya bay magmahalayak pasal kapi'itu sosoho'anna adil. Manjari, makapi'itu pa'in sosoho'anna inān, hal tipubi sampay papataybi.

53 Ka'am ya bay makasambut sara' Tuhan labay min mala'ikat, malaingkan halam kabogboganbi sara' inān!”

Kapamantung ma si Esteban

54 Pagkale pa'in saga Maghuhukum inān ma si Esteban, ap'ddi' makalandu' atay sigām ya angkan sigām ang'ttop le'e tudju ni iya.

55 Sagō' kahōpan si Esteban e' Rū Sussi ati pahangad iya tudju ni sulga'. Ta'nda'na sahaya Tuhan, maka ta'nda'na isab si Isa an'ngge ma bihing Tuhan tampal ni kowan.

56 “Nda'unbi,” yuk si Esteban, “ta'nda'ku aukab sulga'. Maka ta'nda'ku isab si Isa, ya niōnan Anak Manusiya', an'ngge ma bihing Tuhan.”

57 Pagka buwattē' h'lling si Esteban, angolang pakosog saga a'a ma Tumpukan inān. Tinaplokan tainga sigām, maka pinagheka'an si Esteban

58 bo' nijudjalan paluwas min da'ira inān. Ma luwasan pa'in, anagna' sigām amantung iya. Saga saksi' inān, hatina

saga a'a amantung, bay amatau' badju' sigām ma dakayu'
l'lla abata' gi', niōnan si Saul.
59 Hinabu pa'in si Esteban pinagbantung e' sigām,
angamu'-ngamu' iya, yukna, “O Panghū' Isa, taima'un
nyawaku.”
60 Puwas e' angōk-tu'ut iya maka e'na angalingan
pakosog, yuk-i, “O Panghū'ku, da'a patōngin dusa saga itu
ma pasal pamono' sigām ma aku.” Pagubus pah'lling si
Esteban itu, magtūy iya amatay.

8

Ina'an isab si Saul angaho' ma pagpatay ma si Esteban.

Pangala'ug si Saul ma saga Bebeya'an si Isa

1-2 Na, wa'i kinubul si Esteban e' saga a'a angisbat Tuhan.
Pinagdohonan to'ongan iya e' sigām. Sakali itu, tinagna'an
min llaw ina'an, aheya katiksa'an pinat'kka ni saga jama'a si
Isa ma Awrusalam. Angkan sigām apulak-palik kamemon
tudju ni kaluha'an lahat Yahudi maka ni lahat Samariya.
Luwal saga a'a bay kawakilan e' si Isa ya tabba ma
Awrusalam.
3 Sagō' si Saul inān, atuyu' angamula saga jama'a si
Isa. Sinōd e'na kaluma'an sigām, ubus luma' dakayu'
bo' dakayu'. Sinaggaw isab e'na l'lla-d'nda bo' yampa
kinalabusu.

Pinatanyag Lapal Ahāp ma Lahat Samariya

4 Sagō' saga bebeya'an si Isa akaukanat inān bay anganasi-
hat lapal ahāp pasal si Isa pi'ingga-pi'ingga ya papehe'an
sigām.
5 Buwat si Pilip: bay iya pehē' ni dakayu' da'ira ma lahat
Samariya anganasihatan saga a'a maina'an ma pasal Al-
Masi.
6 Pagkale pa'in saga kaheka'an a'a maina'an ma bissala si
Pilip, maka pag'nda' sigām ma paltanda'an makainu-inu ya
tahinangna, kinale to'ongan lapalna e' sigām.
7 Aheka saga a'a bay paluwasan saitan. Atanog pangolang
saga saitan salta' sigām pinaluwas. Aheka isab saga a'a
kauli'an, saga aku'il maka saga a'a mbal makaosegan di-
sigām,
8 angkan akōd to'ongan saga a'a ma da'ira inān.

Si Simun, A'a Maghihikmat

9 Na, aniya' a'a niōnan si Simun maglahat ma da'ira inān.
Ata'u iya maghikmat maka ainu-inu ma kahinanganna saga
a'a ma jadjahan Samariya inān. Maglaku-laku si Simun in
iya babantugun.

10 Jari kinale iya e' a'a kamemon maina'an, ai-na ka a'a
areyo' atawa alanga. Yuk sigām kamemon ma pasal si
Simun inān, “A'a itu taga-barakat deyo' bay min Tuhan,
angkan niōnan Barakat-Aheya.”
11 At'ggol na kapanginu-nginu sigām ma paghikmat si
Simun angkan sigām akale to'ongan ma iya.
12 Sagō' am'nnal pa'in saga a'a inān ma lapal ahāp ya
pinagnasihat e' si Pilip pasal pagparinta Tuhan maka ma
pasal si Isa Al-Masi, magtūy sigām pinandi, d'nda maka l'lla,
palsaksi'an in sigām ma si Isa na.
13 Ya du si Simun bay am'nnal isab. Aubus pa'in iya
bay pinandi, auli na iya ma si Pilip. Pag'nda'na ma saga
paltanda'an maka hinang makainu-inu ya tahinang e' si
Pilip, ainu-inu iya to'ongan.
14 Manjari itu takale e' saga a'a kawakilan mahē' ma
Awrusalam pasal saga a'a Samariya bay makataima' lapal
Tuhan, angkan sigām bay magpanoho'an ma si Petros maka
si Yahiya pehē' ni lahat Samariya.
15 Pagt'kka pa'in disi Petros pina'an, niamu'-amu'an e' sigā
saga a'a Samariya bo' supaya sigām pinasambutan Rū Sussi.
16 Sabab in Rū Sussi halam gi' bay pahōp ni sigām minsan
dakayu'. Sagō' bay sigām pinandi sadja, palsaksi'an in sigām
suku' ma si Isa na.
17 Manjari pinat'nna' e' si Petros maka si Yahiya tan-
gan sigā ma saga a'a Samariya magpangandol inān, ati
kaniya'an sigām Rū Sussi.
18 Ta'nda' e' si Simun in saga a'a inān pinahōpan Rū Sussi,
pagpat'nna' tangan disi Petros ma sigām. Angkan iya bay
arak amuwan sīn panambana si Petros maka si Yahiya.
19 Yukna ni sigā, “Buwaninbi isab aku kawasabi ilu,
bo' supaya bang aniya' sai-sai kapat'nna'an tanganku
pinahōpan du isab iya Rū Sussi.”
20 Sagō' sinambungan iya e' si Petros, yuk-i, “Ahāp lagi'
ka minulka'an maka sīnnu ilu! Pangannalnu in kahāpan
Tuhan tab'lli-b'lli maka sīn!
21 Halam aniya' palsuku'annu atawa lamudnu ma hinang
kami itu, sabab mbal abontol ataynu ma pang'nda' Tuhan.
22 Angkan ko', taikutin na kala'atannu ilu. Mikiampun ka
ma Tuhan, kalu niampun pikilannu ala'at ilu.
23 Sabab kata'uwanku na, mamarahi pangihidnu. Sali' ka
tajallat e' dusanu.”
24 Sakali anambung si Simun, yuk-i, “Amu'-amu'inbi aku
ni Tuhan supaya mbal pat'kka ni aku ya yukbi ilu.”
25 Puwas e', aubus pa'in e' si Petros maka si Yahiya anaksi'
pasal si Isa sampay amasaplag lapal Tuhan ma saga a'a inān,
pauntas na sigā tudju ni Awrusalam pabīng. Ma labayan

lagi' sigā, maghapit-hapit sigā ma ba'anan kauman ma lahat
Samariya bo' ninasihat e' sigā lapal ahāp.

Si Pilip maka Bag'llal Bangsa Eteyopa

26 Na, aniya' mala'ikat Tuhan amissala ni si Pilip, yuk-
i, "Magsakap ka. Pehē' ka ni lān tampal ni timul, ya
dalosan Awrusalam maka Gasa." Lān ina'an-i mbal na agon
tapalabayan.
27 Angkan magsakap si Pilip bo' pauntas pehē'. Manjari
itu aniya' a'a bangsa Eteyopa bay ma Awrusalam amudji
ni Tuhan. A'a itu alanga kag'llalna, maka kinabili asal.
Pangandol ma iya pangalta' si Kandake, ya dayang-dayang
magnakura'an lahat Eteyopa.
28 Na, amole' pa'in bag'llal itu min Awrusalam, aningkō'
iya ma kalesana, maka e'na amassa Kitab ma jūd bay tasulat
e' nabi Isaya.
29 Sinoho' si Pilip e' Rū Tuhan, yuk-i, "Pina'an ka pa'abay
ma kalesa inān."
30 Jari paragan si Pilip pehē' ati takalena bag'llal itu
amassa min jūd nabi Isaya. Atilaw si Pilip ma iya, yukna,
"Tahatinu bahā' ya bassanu ilu?"
31 Yuk sambung bag'llal inān, "Mbal. Buwattingga
kata'uku bang halam aniya' amahati ma aku?" Jari sinoho'
e'na si Pilip pariyata' pina'an bo' aningkō' ma bihingna.
32 Na, ya na itu saga ayat Kitab bay tabassana he', yuk-i,
"A'a itu sali' hantang bili-bili magpabeya' sadja bang binowa
sinumbali'.
Halam iya bay ah'lling minsan dakabtang.
Sali' anak bili-bili mbal pabanga' bang ginuntingan.
33 Tahinang iya panunggīngan,
maka halam tin'kkahan ni sara' abontol.
Halam aniya' makasuli-suli pasal saga tubu'na,
sabab atobtob umulna ma deyom dunya itu."
34 Yuk bag'llal ni si Pilip, "Haka'in aku. Sai binissala e'
nabi itu? Baranna ka, atawa a'a saddī?"
35 Manjari anagna' si Pilip amissala, tinagna'an min saga
ayat Kitab bay tabassa e' bag'llal e'. Sinuli-sulihan iya e' si
Pilip pasal si Isa.
36 Manjari itu, ma sabu sigām palanjal ma pal'ngnganan,
at'kka sigām ni lahat taga-bohe'. Yuk bag'llal ni si Pilip,
"Nda'un, aniya' itu bohe'. Bang halam du aniya' makababag,
mikipandi na aku palsaksi'an in aku ma si Isa na." [
37 Yuk si Pilip, "Bang ka am'nnal min deyom ataynu,
makajari sadja."
"Aho'," yuk bag'llal, "amarassaya aku in si Isa Al-Masi asal
Anak Tuhan."]

38 Magtūy magpanoho'an bag'llal pinahogga' kalesa. Jari
pareyo' sigā karuwangan ni bohe' bo' yampa iya pinandi e'
si Pilip.
39 Pagluwas sigā min bohe', magtūy tabowa si Pilip ala'an
minnē' e' Rū Panghū'. Halam na iya ta'nda' pabīng e'
bag'llal inān. Palanjal iya ni patudjuhanna, maka e'na
kinōgan to'ongan.
40 Malaingkan si Pilip itu, wa'i palahil ma lahat Asotus.
Nilatag e'na kamemon saga kauman ma jadjahan ina'an
maka e'na magnasihat lapal ahāp sampay at'kka ni lahat
Kesareya.

9

Si Saul Papinda na ni si Isa Al-Masi

1 Salta' ma waktu inān masi si Saul ananggup amapatay
saga mulid Panghū' Isa. Pehē' iya ni Imam Muwallam
2 angamu' sulat kataddangan, binowa ni saga kalanggalan
mahē' ma da'ira Damaskus. Jari bang aniya' tabākna mahē'
saga a'a ameya' ma kal'ngnganan Panghū' Isa Al-Masi, aniya'
kapatutna anaggaw sigām l'lla-d'nda sampay amowa sigām
pabīng ni Awrusalam bo' kinalabusu.
3 Manjari itu, ma labayan pa'in si Saul asekot ni
Damaskus, patagha' sadja aniya' sawa min deyom sulga'
asinag ma katilibutna.
4 Pahantak iya magtūy ni tana' ati makakale iya suwala
amissala, yuk-i, “Saul, O Saul! Angay aku pinjala'nu?”
5 Anambung si Saul, yukna, “Sai sa ka'a ilu, Nakura'?”
Yuk suwala inān, “Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in.
6 Sagō' an'ngge na ka,” yukna. “Pehē' ka ni deyom da'ira
inān. Nihaka'an du ka maina'an bang ai subay hinangnu.”
7 Saga a'a bay sehe' si Saul hal an'ngge maina'an, halam
makapah'lling. Takale e' sigām suwala inān bo' halam aniya'
sai-na ta'nda' sigām.
8 Pabungkal si Saul min tana' bay kahantakanna bo'
amak'llat matana, sagō' mbal iya maka'nda'. Angkan iya
niambit e' saga sehe'na tudju ni deyom Damaskus.
9 T'llumbahangi iya mbal maka'nda', maka halam isab iya
bay amangan atawa anginum.
10 Aniya' ma Damaskus inān dakayu' mulid si Isa Al-Masi
niōnan si Ananiyas. Magpanyata' Panghū' Isa ni iya ah'lling,
yukna, “O Ananiyas!”
“Itiya' aku, Panghū',” yukna.
11 Yuk Panghū' Isa ni iya, “Pasakap ka. Pehē' na ka ni
lān niōnan Lān Bontol. Panilawun ma luma' si Judas pasal

dakayu' a'a min Tarsus niōnan si Saul. He' na iya angamu'-
ngamu' ni Tuhan buwattina'an.
12 Bay iya pata'uku bang ai song makani-iya. Bay ka sali'
ta'nda' e'na pasōd ni deyom pa'ataganna inān amat'nna'
tangannu ma iya, bo' supaya iya maka'nda' pabīng."
13 Sagō' anambung si Ananiyas, yukna, "Allō, Panghū'ku,
aheka bay angahaka'an aku pasal si Saul inān. Ala'at maka-
landu' kahinanganna ma saga a'a suku'nu ma Awrusalam
e'.
14 Maka itiya' na isab iya ma Damaskus itu. Bay iya
kabuwanan kapatut e' kaimaman alanga bo' tasaggawna
sasuku magpanabbut ma ōnnu."
15 Sagō' anambung Panghū' Isa, yukna, "Pehē' na ka,
sabab si Saul inān bay tapene'ku maghinang ma aku. Iya
ya amatanyag ōnku pehē' ni kabangsa-bangsahan ya ngga'i
ka Yahudi, maka ni saga kasultanan, maka ni saga bangsa
Isra'il isab.
16 Baranku ya," yuk Panghū' Isa, "amandu'an iya pasal
sukkal kamemon ya subay sandalanna ma sinosōng pagka
aku ya pameya'anna."
17 Jari pehē' si Ananiyas ni luma' pahanti'an si Saul bo'
pasōd. Pinat'nna' e'na tanganna ma si Saul, ati yukna, "Saul,
magdanakan na kita. Itiya' aku sinō' pi'itu e' Panghū' Isa,
ya bay magpa'nda' ni ka'a ma labayan ma waktu kapi'itunu.
Sinō' aku pi'itu bo' ka maka'nda' pabīng, bo' ka pinahōpan
Rū Sussi."
18 Saru'un-du'un aniya' sali' sisik daing ahūg min mata
si Saul, jari maka'nda' iya pabīng. An'ngge iya bo' yampa
pinandi palsaksi'an in iya ma si Isa na.
19 Aubus pa'in iya bay amangan, pabalik na kosogna.

Magnasihat si Saul ma Da'ira Damaskus

Na, pahanti' si Saul daka pilambahangi ma saga mulid si
Isa ma Damaskus inān.
20 Anagna' iya magtūy magnasihat ma deyom kalanggalan
Yahudi maina'an. "Si Isa itu," yukna, "tuman anak Tuhan!"
21 Ainu-inu a'a kamemon sasuku akale ma iya. Yuk sigām,
"Ya na ko' itu a'a bay ma Awrusalam ya angamula sasuku
anabbut ma ōn si Isa. Maka ya maksudna kono' pi'itu
anaggaw sasuku ameya' ma si Isa, bo' yampa sigām bowana
pabīng ni Awrusalam, ni saga imam alanga he'."
22 Sagō' ya pagnasihat si Saul pak'nnop na pa'in kosogna.
Minnē' manyatakan to'ongan pasal si Isa, in iya b'nnal Al-
Masi, angkan saga Yahudi maglahat ma Damaskus mbal
makajawab ma iya.
23 At'ggol-t'ggol pa'in minnē', magisun saga Yahudi amap-
atay si Saul,

24 daipara kahaka'an iya pasal pagisun e'. Llaw-sangom,
nijagahan e' sigām saga lawang pagluwasan min da'ira inān
bo' supaya iya pinapatay.
25 Sagō' sangom pa'in lahat, binowa si Saul e' saga anak-
mulidna pinatingkō' ma deyom ambung aheya bo' yampa
tinonton min dakayu' tandawan tudju ni luwasan da'ira
inān.

Patibaw si Saul ni Awrusalam

26 Pagt'kka si Saul ni Awrusalam, pasulay iya palamud
ma saga kamuliran si Isa mahē'. Sagō' tināw sigām ma iya
sabab mbal sigām am'nnal in iya mulid si Isa na.
27 Daipara si Barnabas bay amakilā si Saul ni saga a'a
kawakilan. Bay isab sigām pata'una pasal paka'nda' si Saul
ma Panghū' Isa, ma labayan tudju ni Damaskus. Bay iya
kono' binissalahan isab e' si Isa maina'an. Nihaka isab e' si
Barnabas pasal si Saul mbal tināw magnasihat ma pasal si
Isa ma deyom da'ira Damaskus e'.
28 Manjari pat'nna' si Saul ma saga kamuliran si Isa ma
Awrusalam. Halam aniya' hawal-hawalna angalatag deyom
da'ira magnasihatan saga a'a min kawasa ōn si Isa.
29 Magbissala isab iya sampay magjawab maka saga
Yahudi ya asal amissala bissala Girīk sagō' pasulay sigām
amapatay iya.
30 Pagta'u pa'in ina'an-i e' saga dauranakanna bebeya'an
si Isa, magtūy sigām amowa si Saul palūd ni Kesareya bo'
yampa pinalaus minnē' tudju ni Tarsus.
31 Na, yampa taga-kasannangan saga jama'a si Isa ma
kaluha'an lahat Yahudiya maka ma lahat Jalil, maka mahē'
ma lahat Samariya. Tinabang sigām e' Rū Sussi angkan
angahogot iman sigām kamemon. Pasōng isab heka sigām,
maka e' sigām magmahaltabat to'ongan ma Tuhan.

Si Petros ma Lahat Lidda maka Joppa

32 Manjari itu magl'ngngan na si Petros angalatag kala-
hatan. Aniya' isab waktu, pehē' iya ni da'ira Lidda anibaw
saga a'a suku' Tuhan mahē'.
33 Jari aniya' talanggalna mahē' a'a niōnan si Aneyas.
A'a itu amatay ugatna, waluntahun na iya halam bay
makabungkal min palegehanna.
34 Yuk si Petros ni iya, “Aneyas, kauli'an na ka e' si Isa Al-
Masi. Pabungkal ka, momosun patulihannu ilu!” Magtūy
pabungkal si Aneyas itu.
35 Ta'nda' iya e' saga a'a kamemon ya maglahat ma Lidda
maka ma lahat Saron inān, ati papinda saga a'a inān
am'nnal ma Panghū' Isa.

36 Na, aniya' ma lahat Joppa inān dakayu' d'nda mulid si
Isa, niōnan si Tabita. Dorkas ya ōn si Tabita itu bang ma
bahasa Girīk, hatina "usa". D'nda inān maghinang sadja
kahāpan, maka anabang ma saga a'a miskin.
37 Jari ma waktu ina'an-i taluwa' saki si Tabita itu ati
amatay. Tasussi pa'in patayna, pinalege iya ma dakayu'
bilik ma diyata' angkap.
38 Lahat Joppa inān mbal du alawak to'ongan min Lidda.
Sakali itu, takale pa'in e' saga kamuliran si Isa ma Joppa in
si Petros ina'an ma Lidda, magtūy sigām anoho' duwa l'lla
pehē' amowa lapal ni si Petros. Yuk lapal e', "Pasa'ut ka
pi'itu."
39 Pagta'u pa'in si Petros, magtūy iya magsakap ameya'
ma duwangan inān. Pagt'kkana ni Joppa binowa iya
pariyata' ni bilik. Jari pinagtimukan iya e' saga kabaluhan
d'nda magpanangis na pa'in. Pina'nda'an ni iya e' sigām
saga badju' indaginis bay tahinang e' si Dorkas waktu bay
kallumna gi'.
40 Na, pinaluwas sigām kamemon e' si Petros min deyom
bilik inān bo' yampa iya angōk-tu'ut angamu'-ngamu' ni
Tuhan. Puwas e' pa'alop iya ni patay d'nda inān. Yukna,
"Tabita, pabungkal ka!" Sakali pinak'llat e' si Tabita
matana, ati punduk iya pag'nda'na ma si Petros.
41 Pina'abut e' si Petros tanganna panabang iya bo'
makat'ngge. Puwas e' nilinganan e' si Petros saga a'a
angandol inān maka saga balu ati sōnganna si Tabita ni
sigām, allum na.
42 Pahayag suli-suli pasal kallum si Tabita itu ni a'a
kamemon ma Joppa, angkan aheka angandol ma Panghū'
Isa.
43 At'ggol-t'ggol kat'nna' si Petros ma Joppa inān. Paokom
iya ma luma' si Simun, a'a magadjal kuwit hayop.

10

Si Petros maka si Kornelos

1 Na, aniya' a'a ma lahat Kesareya niōnan si Kornelos.
Kapitan iya ma dakayu' ba'anan sundalu Rōm, ya niōnan
"Ba'anan Itali".
2 Si Kornelos itu dakayu' a'a magtata'at. Sigām mag-
tai'anak magmatāw asal ma Tuhan. Aheya isab panulungna
ma saga Yahudi sasuku kasigpitan, maka atukid iya anam-
bahayang ni Tuhan.
3 Dakayu' llaw saga lisag t'llu kohap, aniya' magpanyata'
ni si Kornelos, ati ta'nda'na to'ongan mala'ikat min Tuhan.
Ya pah'lling mala'ikat ma iya, "O Kornelos!"

4 Pinatongan mala'ikat inān e' si Kornelos, jari niumagad
iya. “Ai gawinu ma aku, tuwan?” yukna.
Yuk mala'ikat, “Kapandogahan e' Tuhan panabbutnu ilu
maka panulungnu ma saga miskin, ati kinannal ka e'na.
5 Soho'un saga tendognu pehē' ni Joppa angā' dakayu' a'a
niōnan Simun, ya niōnan isab Petros.
6 Ina'an iya paokom ma luma' si Simun, ya maga'adjal
kuwit hayop. Ina'an luma'na ma bihing tahik.”
7 Makala'an pa'in mala'ikat bay ah'lling e', nilinganan e' si
Kornelos duwa ipatanna maka dakayu' sundalu, tendogna
lissi, a'a magta'at ni Tuhan.
8 Kahaka'an sigām kat'llungan itu e' si Kornelos pasal
kamemon bay tum'kka inān, bo' yampa sigām patulakna
pehē' ni Joppa.
9 Pagsalung, saga waktu ugtu na, ma song pa'in at'kka
t'llungan itu ni Joppa, pariyata' si Petros ni karatagan atop
luma' bo' anambahayang.
10 Mbal at'ggol, lingantu iya ati bilahi iya amangan. Jari
itu, pasalta' pa'in niadjal kinakanna, aniya' pa'nda' ni iya.
11 Ta'nda'na langit paukab maka aniya' ta'nda'na sali' luwa
manta alambu bay niengkotan ma ka'mpat tōngna, ina'an
tinontonan pareyo' ni dunya.
12 Ya pakandung ma deyom manta inān kamemon ginisan
hayop, maka saga ai-ai maglelehan, maka saga manuk-
manuk.
13 Jari aniya' suwala takale e' si Petros ah'lling ni iya, yuk-i,
“An'ngge ka, Petros. Anumbali' ka pina'an bo' ka amangan!”
14 Sagō' anambung si Petros, yukna, “E, Panghū', mbal
aku! T'ggolku allum halam aku bay makakakan haram
atawa ai-ai al'mmis.”
15 Takalena suwala inān ah'lling pabīng, yukna, “Da'a
ōnin haram bang tahalal e' Tuhan!”
16 Min t'llu ah'lling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-ai
inān pabīng ni sulga'.
17 Manjari itu, ma sabu si Petros masi angandongdong
bang ai hatina ya bay ta'nda'na inān, tatuli' na luma' si
Simun e' saga a'a bay sinō' pina'an e' si Kornelos. Ina'an
na sigām angagad ma bowa' lawang
18 angalingan. Atilaw sigām ni a'a luma', yuk sigām,
“Owa'! Aniya' bahā' paokom maitu a'a niōnan Simun, ya
niōnan isab Petros?”
19 Sasang si Petros masi angandongdong bang ai hatina
bay ta'nda'na inān, na, ah'lling Rū Tuhan ni iya, yukna,
“Simun, ilu aniya' t'llungan a'a amiha ka'a.
20 An'ngge na ka bo' ka pareyo'. Da'a ka hawal-hawal
ameya' ma sigām sabab aku ya bay anoho' sigām pi'itu.”

21 Angkan pareyo' si Petros ati yukna ni t'llungan inān,
“Aku na ko' ya a'a pihabi ilu. Ai gawibi?”

22 Yuk t'llungan inān, “Bay kami sinō' pi'itu e' Kapitan
Kornelos. A'a ahāp addatna. Magtata'at iya ma Tuhan maka
pinagaddatan e' saga Yahudi kamemon. Bay iya nihaka'an
e' mala'ikat sussi, sinō' anambukuhan ka'a. Jari pehē' na ka
ni luma'na supaya takalena bang ai pamissalanu ma iya.”
23 Manjari t'llungan inān bay sinō' pasōd e' si Petros, ati
nihulmat e'na ma sangom inān.

Pagsubu pa'in, magsakap na si Petros bo' ameya' ma saga
a'a inān. Aniya' isab saga dauranakanna bebeya'an si Isa
min Joppa anehe'an sigām.
24 Pag'llaw dakayu', at'kka na sigām ni Kesareya. Ina'an
asal si Kornelos angalagaran sigām, maka ina'an isab
saga kampungna maka saga panonna bay soho'na patipun
pina'an.
25 Sōng pa'in pasōd si Petros, sinampang iya e' si Kornelos.
Pasujud iya ma dahuwan si Petros angahulmat iya.
26 Sagō' sinō' iya an'ngge e' si Petros. “Pabuhat ka,” yukna.
“Manusiya' du aku, sali' ka'a.”

27 Magsuli-suli sigā karuwangan sabu sigā pareyom ati
aheka a'a ta'nda' e' si Petros magtimuk maina'an.
28 Yukna ni sigām, “Kata'uwanbi, bang ma agama kami
Yahudi, mbal kami makajari maglamud maka bangsa ngga'i
ka Yahudi. Mbal kami makajari minsan patibaw ni buwat
ka'am itu. Sagō' bay aku pinata'u e' Tuhan subay halam
aniya' manusiya' bistaku haram atawa al'mmis.
29 Angkan ko', pagka aku bay tambukuhanbi pi'itu, halam
aku magin'mbal. Sagō' tilawta kam, ai panambukuhanbi
aku?”
30 Anambung si Kornelos, yukna, “Aniya' na t'llung'llaw
palabay, saga buwattē' waktu, bay aku ma deyom luma'
itu anambahayang lisag t'llu kohap. Tagha' aniya' an'ngge
paharap ni aku dakayu' a'a angillap pamakayna.
31 Ah'lling a'a he' ni aku, yukna, ‘Kornelos! Takale na
e' Tuhan ya bay amu'nu, maka kinannal isab e'na bay
panulungnu ma saga miskin.
32 Sō'un a'anu ni Joppa angā' pi'itu dakayu' a'a niōnan
Simun, ya niōnan isab Petros. Ina'an iya paokom ma si
Simun, a'a maga'adjal kuwit hayop. Ina'an luma'na ma
bihing tahik.’
33 Na, ya he' po'onna angkan ka bay tambukuhanku pi'itu
magtūy,” yuk si Kornelos. “Magsukul isab aku ni ka'a
sabab itiya' na ka maitu. Maka itiya' isab kami kamemon

magtimuk ma pang'nda' Tuhan bo' kami akale ma ai-ai bay panoho'an ka'a e' Panghū'.”

Pamissala si Petros

34 Na, tinagna'an e' si Petros pamissalana ma saga a'a inān,
yukna, “Buwattina'an kamattanan na aku. B'nnal to'ongan,
in manusiya' mbal pinagbidda' e' Tuhan.
35 Sasuku magmatāw ma Tuhan sampay angahinang
kabontolan, tinaima' du e'na minsan ai bangsa.
36 Kata'uwanbi lapal ya bay pinasampay e' Tuhan ni
bangsa Yahudi, lapal ahāp pasal kapaghāp manusiya' maka
Tuhan sabab min bay tahinang e' si Isa Al-Masi, ya
pagpanghū'an asal ma kamemon.
37 Kata'uwanbi du pasal pakaradja'an bay pinaniya' ma
kaluha'an lahat Yahudiya, ya tinagna'an mahē' ma lahat Jalil
pagubus pandi taubat ya bay panganasihat e' si Yahiya.
38 Kata'uwanbi pasal si Isa, a'a Nasaret, in iya bay
pinaniya'an Rū Sussi e' Tuhan, maka binuwanan barakat.
Bay iya angalatag kaluma'an maghinang ahāp. Maka
sasuku isab bay ma pang'ntanan nakura' saitan kauli'an
e'na, sabab ina'an asal Tuhan ma iya.

39 “Jari kami itu,” yuk si Petros, “amuwan saksi' ma pasal
kamemon bay tahinang e' si Isa ma lahat Yahudiya sampay
ma Awrusalam. Bay iya pinagantung ma hāg pinapatay.
40 Malaingkan, ta'abut pa'in t'llumbahangi min ka-
matayna, bay iya pinakallum pabīng e' Tuhan ati
pa'nda'anna iya ni saga a'a.
41 Ngga'i ka a'a kamemon bay pama'nda'an. Luwal kami,
ya tapene' e' Tuhan subay anaksi' ma pasal si Isa, hatina
kami ya bay magsalu maka iya ma kallumna pabīng min
kamatayna.
42 Sinō' kami e' si Isa itu magnasihat lapal ahāp ni saga
a'a. Sinō' isab kami anaksi' ma pasalna, in iya kabuwanan
kapatut e' Tuhan angahukum ma manusiya' kamemon, ma
saga allum gi' sampay ma saga magpatayan.
43 Ya du isab kanabi-nabihan kamemon, bay makasaksi'
isab ma pasalna. Ya yuk sigām, sasuku angandol ma si Isa
niampun du paldusahan sigām sabab min kawasa ōnna.”

44 Salta' pa'in si Petros amissala, pahōp Rū Sussi ma saga
a'a inān ya akale ma lapalna.
45 Ainu-inu saga Yahudi magpangandol ma si Isa, ya bay
sehe' si Petros min Joppa. Ya angkan sigām ainu-inu sabab
pamuwan e' Tuhan Rū-na Sussi sampay ma saga a'a ngga'i
ka bangsa Yahudi.

46 Takale e' sigām disi Kornelos amissala saga bahasa
saddī maka e' sigām ananglitan Tuhan. Ah'lling si Petros,
yukna,
47 “Saga a'a itu kaniya'an na Rū Sussi sali' du maka kitam.
Halam aniya' makasagga' bang sigām itu pinandi.”
48 Angkan sigām sinō' e' si Petros subay pinandi, pal-
tanda'an in sigām ma si Isa Al-Masi. Jari itu niamu' e'
disi Kornelos si Petros sinō' lagi' pahanti' ma sigām pila-
pilang'llaw.

11

Amahati si Petros Pasal Kahinanganna

1 Sakali itu takale e' saga a'a kawakilan maka saga
dauranakan bebeya'an si Isa ma sakalibut lahat Yahudiya,
pasal saga a'a ngga'i ka Yahudi bay makataima' lapal Tuhan.
2 Pagtukad pa'in si Petros pabalik ni Awrusalam, magtūy
iya sinoway e' saga Yahudi bebeya'an si Isa kasehe', a'a masi
amogbog ma addat sigām magislam.
3 Yuk sigām, “Oy! Ka'a ilu bay pasōd ni deyom luma' saga
a'a halam magislam, magsalu maka sigām!”
4 Angkan sigām pinahati e' si Petros pasal kahālanna inān
kamemon, sangay min katagna'na.
5 Yukna, “Bay pa'in aku anambahayang ma da'ira Joppa
inān, aniya' bay pa'nda' ni aku. Ta'nda'ku sali' manta
alambu, niengkotan tōngna ka'mpat, tinontonan pareyo'
min langit, pinatongod ni atagku.
6 Ta'nda'ku ma deyomna inān saga hayop, sattuwa talun,
maka ai-ai maglelehan ma tana', maka saga manuk-manuk.
7 Jari aniya' suwala takaleku ah'lling ni aku, yuk-i,
‘An'ngge ka, Petros. Anumbali' ka pina'an bo' ka amangan.’
8 Sagō' yukku, ‘E, Panghū'! Mbal aku! T'ggolku allum
halam aniya' kinakan haram atawa l'mmis bay palabay min
bowa'ku!’
9 Sagō' takaleku suwala he' ah'lling pabīng min deyom
sulga', yukna, ‘Da'a niōnan haram ai-ai tahalal e' Tuhan.’
10 Min t'llu pinah'lling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-
ai inān kamemon pabīng ni sulga'.
11 “Salta' pa'in inān, aniya' at'kka ni luma' paokomanku
t'llungan l'lla bay sinō' pehē' ni aku min lahat Kesareya.
12 Jari sinō' aku e' Rū Sussi subay mbal hawal-hawal
ameya' ma sigām. Bay aku sinehe'an isab e' saga danakan-
tam nnom puhu', a'a min Joppa. Pagt'kka kami ni Kesareya
pasōd na kami ni deyom luma' si Kornelos e'.
13 Nihaka'an kami e' si Kornelos pasal aniya' mala'ikat bay
ta'nda'na an'ngge ma deyom luma'na, amissala ma iya. Yuk

mala'ikat kono', ‘Sō'un a'anu pehē' ni Joppa angā' dakayu'
a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros.
14 Binowahan ka e'na lapal, maka lappasan du ka sampay
saga sehe'nu karaluma' ilu.’
15 “Makatagna' pa'in aku amissala ni disi Kornelos,” yuk si
Petros, “pahōp Rū Sussi ni sigām buwat bay kahōp ni kitam
tagna'.
16 Manjari taentomku ya bay lling Panghū', ya yuk-i,
‘Bohe' ya bay pamandi saga a'a e' si Yahiya, sagō' saddī ya
pamandi ka'am. Pinasangon du Rū Sussi ni deyom baranbi.’
17 Na,” yuk si Petros, “apasti' na, ya pamuwan e' Tuhan ma
saga a'a ngga'i ka Yahudi, sali' du maka bay pamuwanna ma
kitam Yahudi pagka Panghū' Isa Al-Masi ya pam'nnalantam.
Jari sai sa aku itu? Mbal tasagga'ku Tuhan.”
18 Makakale pa'in saga Yahudi inān ma bissala si Petros
e', halam aniya' panganjawab sigām saddī. Sinanglitan
Tuhan e' sigām, yuk-i, “Bang buwattē' kahālanna, saga
kabangsahan ngga'i ka Yahudi kabuwanan du isab kahāpan
e' Tuhan bo' supaya sigām ang'bba min dusa sigām sampay
pinaniya'an kallum kakkal.”

Palhimpunan saga Jama'a si Isa ma Antiyuk

19 Na, ma waktu bay pamapatay ma si Esteban, apulak-
palik saga a'a magpangandol ma si Isa pagka sigām
nila'ugan. Aniya' sigām kasehe' bay makasampay ni lahat
Piniki, ni pū' Kiprus, sampay isab ni da'ira Antiyuk. Ninasi-
hat e' sigām lapal ahāp, bo' Yahudi sadja ya pinakalehan.
20 Sagō' aniya' sigām kasehe' a'a min Kiprus maka min
Kirini bay pehē' ni Antiyuk, ati magnasihat lapal ahāp pasal
Panghū' Isa sampay ni saga a'a ngga'i ka Yahudi.
21 Ina'an kawasa Tuhan ma pagnasihat sigām, angkan
aheka to'ongan saga a'a Antiyuk bay magkahagad sampay
papinda ni Panghū' Isa.
22 Jari itu takale e' saga jama'a si Isa ma Awrusalam pasal
ina'an, angkan bay pinapina'an e' sigām si Barnabas ni
Antiyuk.
23 At'kka pa'in si Barnabas pina'an, ta'nda'na ya kaheya
tabang Tuhan ma saga a'a inān. Kinōgan iya maka e'na
anoho' sigām pat'ttog angandol ma Panghū' min deyom atay
sigām.
24 Si Barnabas itu ahāp addatna, a'a iya kahōpan asal e'
Rū Sussi maka akosog pangandolna. Manjari aheka a'a ma
Antiyuk bay tabowana angandol ma Panghū' Isa.
25 Puwas e', pehē' na si Barnabas ni da'ira Tarsus amiha
si Saul.

26 Tabākna pa'in, binowa e'na si Saul pabīng ni Antiyuk.
Dantahun ya t'ggol si Barnabas maka si Saul pat'nna' ma
jama'a si Isa maina'an, ati aheka to'ongan saga a'a bay
pinandu'an e' sigā karuwangan. Ma Antiyuk ya bay tagna'
pangōn "Almasihin" ma saga bebeya'an si Isa.
27 Manjari itu, ma timpu he'-i du, aniya' bay palūd min
Awrusalam tudju ni Antiyuk saga a'a magpalatun lapal min
Tuhan.
28 Aniya' dangan min sigām niōnan Agabus bay an'ngge
angallam ma pasal waktu sinōng, bo' min kawasa Rū Sussi.
Yuk si Agabus, "Aniya' gotom song pat'kka ni kalahat-
lahatan kamemon." (Subay na waktu kapagsultan sultan
Klaudi bo' yampa pat'kka gotom itu.)
29 Angkan saga kamuliran ma Antiyuk bay anganiyat
amabeya' tulung ni saga dauranakan ma lahat Yahudiya,
pila-pila takole' e' sigām dangan maka dangan.
30 Jari sīn inān bay pinabowa ma si Barnabas maka ma
si Saul tudju ni saga pagmatto'ahan ma katipunan jama'a si
Isa ma Awrusalam.

12

Kal'ppa si Petros min Kalabusu

1 Ma waktu ina'an, anagna' sultan Herod anaggaw saga
jama'a si Isa kasehe'an bahasa nila'ugan.
2 Bay paponggolanna kōk si Yakub ya danakan si Yahiya.
3 Jari makata'u pa'in si Herod in saga Yahudi inān
kasulutan ma hinangna, bay isab soho'na sinaggaw si
Petros. Ya waktu panaggaw ma si Petros itu pasalta' ma
Hinang Tinapay Halam Pasuligna.
4 Tasaggaw pa'in si Petros, sinoho' iya kinalabusu e'
sultan. Mpat ba'an sundalu bay sinō' anganjagahan si
Petros, mpat-mpat sigām ma damba'an. Ya gara' si Herod
subay pinalabay gi' Hinang Paglakad bo' yampa nihukum si
Petros ma mata mairan.
5 Angkan tinahan si Petros ma deyom kalabusu, sagō'
angamu'-ngamu' saga a'a jama'a si Isa ma sababna.
6 Na, ma sangom song pangahukum sultan Herod ma si
Petros, ina'an iya atuli ma llot duwa sundalu. Binaggot
iya maka duwa kilikili, maka aniya' isab saga sundalu
anganjagahan lawang kalabusu inān.
7 Patagha' aniya' dakayu' mala'ikat min Panghū' panyata'
pehē', maka asawa deyom kalabusu. Ni'ntanan iya ma
bahana e' mala'ikat e', kinudjal bo' binati'. "Pal'kkas ka!"
yuk mala'ikat itu. "Pabungkal ka!" Magtūy apakpak kilikili
min tangan si Petros.

8 Yuk mala'ikat ni iya, “Asintoron ka maka ataumpa'.”
Bineya' magtūy e' si Petros. “Sulugun badju'nu bo' ka
paturul ma aku,” yuk mala'ikat.
9 Manjari tinurul mala'ikat inān e' si Petros paluwas min
kalabusu. Saguwā' halam kinata'uwan e' si Petros bang
b'nnal ya hinang mala'ikat inān atawa mbal. Pangannalna
hal bay pabagala ni iya.
10 Palabay sigā min jaga dakayu' bo' ni jaga pasunu',
sampay sigā maka'abut ni tambol basi' ya ma lawang
paluwasan ni da'ira. Magtūy aukaban di-na tambol inān,
ati paluwas sigā minna'an. Lum'ngngan sigā ma kataha'an
dakayu' lān inān, jari saru'un-du'un du ala'an mala'ikat min
si Petros.
11 Pagla'an mala'ikat, na yampa tasayu e' si Petros ya bay
talabayna. Yukna, “Ā, kata'uwanku na, b'nnal to'ongan ko'
itu. Mala'ikat e' bay pinabeya' e' Tuhan amal'ppa aku min
deyom pang'ntanan si Herod maka min kala'atan kamemon
ya kinabaya'an e' saga Yahudi nihinang ma aku.”
12 Tasayuna pa'in, magtūy iya pehē' ni luma' si Mariyam,
ina' si Yahiya Markus. Aheka a'a bay magtimuk maina'an
angamu'-ngamu' ni Tuhan.
13 Kinuku' e' si Petros lawang luma' ati aniya' ipatan d'nda
niōnan Roda pehē' ang'nda' bang sai.
14 Tapanhidna lagam si Petros. Jari lumandu'an
kakōganna, angkan halam minsan taukabna lawang. Gom
pa'in iya parai'-dai' pareyom pabīng bo' angahaka'an
kasehe'anna in si Petros ina'an an'ngge ma luwasan.
15 “Oy! Binelaw ko' ka'a ilu!” yuk sigām ni si Roda. Sagō'
binalik-balikan e'na, in si Petros b'nnal ina'an. Jari yuk
sigām, “Mala'ikatna ko' he'.”
16 Sagō' halam pahali anguku' si Petros, angkan niukab e'
sigām lawang. Pag'nda' sigām ma si Petros, tak'bbal atay
sigām.
17 Aninyal si Petros, anoho' sigām da'a ahidjul bo'
haka'anna sigām bang buwattingga e' Tuhan bay amal'ppa
iya min deyom kalabusu. Yuk si Petros, “Haka'inbi kono' si
Yakub maka saga danakantam kasehe' pasal ītu.” Puwas e'
ala'an iya minnē' tudju ni lahat saddī.
18 Pagk'llat llaw pa'in, aheya kahiluhala'an ma saga
sundalu bay jaga inān sabab wa'i daka ma'ai si Petros.
19 Anguldin sultan Herod, sinō' piniha to'ongan si Petros.
Sagō' halam iya tabāk. Manjari sinumariya e' si Herod saga
jaga he' bo' soho'na sigām pinapatay. Puwas e' palūd sultan
Herod min lahat Yahudiya paliyu ni Kesareya, pat'nna'
mahē' daka pilang'llaw.

Kamatay Sultan Herod

20 Ma masa inān akagit to'ongan atay sultan Herod ma
saga a'a ma lahat Tira maka ma lahat Sidun, angkan saga
a'a min karuwa da'ira he' bay magbeya' pa'alop ni iya. Dahū
binagay e' sigām si Blastus, dakayu' bata'an ya pangandolan
sultan, supaya iya amogbogan sigām. Manjari pehē' na
sigām ni si Herod pama'ap, sabab min lahat sultan ya
pangā'an sigām balanja'.
21 Sakali itu, ta'abut pa'in llaw bay tinugila', amakay
na si Herod pakayanna pagsultan. Aningkō' iya ma
tingkō'an pagsultananna, maka e'na amaluwas bissalana
ma katimukan a'a inān.
22 Angolang pakosog saga a'a inān. "Ngga'i ka manusiya'
ya amissala ilu," yuk sigām, "sagō' dakayu' tuhan!"
23 Magtūy si Herod taluwa' bala' e' mala'ikat Tuhan sabab
halam bay paheyana Tuhan. Manjari itu amatay iya e' ulat
bay amangan isina.
24 Sagō' pasaplag na pa'in lapal Tuhan, maka paheka isab
saga a'a magkahagad.
25 Pagka aubus na e' si Barnabas maka si Saul ya bay
gawi sigām pehē' ni Awrusalam, pabīng sigām ni Antiyuk.
Binowa e' sigām sehe' si Yahiya Markus.

13

Si Barnabas maka si Saul Pinatuntul

1 Na, ma saga jama'a si Isa ma Antiyuk, aniya' saga a'a
magpalatun lapal min Tuhan, maka aniya' isab magpandu'
saga lapalna. Sigām itu ya na si Barnabas, si Simiyun ya
niranglay Ettom, si Lukiyus min Kirini, si Saul, maka si
Mana'en ya bay dasuligan maka gubnul Herod.
2 Manjari itu, ma sabu pa'in sigām amudji Tuhan maka
amuwasa, amissala Rū Sussi, yuk-i, "Pasaddihinbi aku si
Barnabas maka si Saul ilu, bo' tahinang ya pamahinangku
ma sigām."
3 Aubus pa'in e' sigām angamu'-ngamu' ni Tuhan maka
amuwasa, amat'nna' sigām tangan ma duwangan itu bo'
yampa pinalanjal.

Ma Pū' Kiprus

4 Manjari, pagka si Barnabas maka si Saul itu sinō'
pal'ngngan e' Rū Sussi, palūd sigā tudju ni Siluki bo' yampa
aleha minnē' tudju ni pū' Kiprus.
5 At'kka pa'in sigā ni pū' inān, ni kauman Salamis,
ninasihat e' sigā lapal Tuhan ma deyom saga kalanggalan
Yahudi. Si Yahiya Markus ya anehe'an sigā anabang.

6 Alatag e' sigā kaluha'an pū' inān sampay ta'abut kauman
Papos. Jari aniya' talanggal e' sigā maina'an a'a maghik-
mat, ōnna si Bal-Isa, bangsa Yahudi. Magnahu'-nahu' iya
amalatun lapal min Tuhan.
7 Magbagay asal si Bal-Isa maka si Sirgus Paulus, ya
gubnul ma pū' inān. Gubnul itu asal alalom pangita'una.
Na, pinalinganan si Barnabas maka si Saul e' gubnul sabab
bilahi iya akale lapal Tuhan.
8 Sagō' sinagga' duwangan itu e' a'a maghikmat inān.
(Elimas ōnna dakayu'.) Ya po'on anagga' si Elimas itu, sabab
mbal bilahi bang gubnul inān ganta' magkahagad ma lapal
Tuhan.
9 Jari kahōpan Rū Sussi si Saul (ya niōnan isab si Paul).
Pinandang e'na a'a maghikmat inān.
10 Yuk si Paul ma iya, “Anak saitan! Pangangakkal!
Jahulaka'! Ai-ai makahāp sagga'nu sadja. Mbal ka pahali
amabengkok kal'ngnganan b'nnal ya min Panghū'!
11 Buwattina'an t'kkahan ka bala' min Tuhan. Abuta du
ka, at'ggol-t'ggol ya mbal ka'nda'nu sawa llaw.”
Saru'un-du'un du angalendom pang'nda' si Elimas, ati
pa'agap-agap iya amiha a'a angambit iya.
12 Pag'nda' ina'an-i e' gubnul, magkahagad na iya sabab
ainu-inu iya ma pamandu' si Paul pasal Panghū' Isa.

At'kka disi Paul ni Antiyuk ma Lahat Pisidiya

13 Na, aleha disi Paul min Papos tudju ni Perga, dakayu'
da'ira ma lahat Pampiliya. At'kka pa'in sigām pina'an,
ang'bba si Yahiya Markus min sigā ati amole' pehē' ni
Awrusalam.
14 Pauntas si Paul maka si Barnabas min Perga sampay
at'kka na ni Antiyuk, ya Antiyuk mahē' ma lahat Pisidiya.
Pag'llaw Sabtu', llaw mulliya ma bangsa Yahudi, pasōd sigā
ni deyom langgal Yahudi aningkō' maina'an.
15 Aniya' binassa maina'an min Kitab Tawrat maka min
Kitab Kanabi-nabihan. Puwas e' anambuku saga nakura'
langgal ma disi Paul, yuk-i, “Saga danakan, bilahi kami bang
aniya' bissalabi pamat'ttog iman saga a'a itu.”
16 An'ngge si Paul maka e'na aninyal bo' yampa iya
amissala ni saga a'a. Yukna, “Ka'am saga pagkahiku bangsa
Isra'il, sampay ka'am ya amudji Tuhan min bangsa saddī,
kalehunbi aku.
17 Saga ka'mbo'-mbo'an kami bay tapene' e' Tuhan, ya
asal pagtuhanan kami bangsa Isra'il. Pinaheya e'na bangsa
Isra'il waktu kamahē' sigām ma lahat Misil. Pinaluwas
sigām e'na min lahat inān min kosog kawasana.
18 Mpatpū' tahun sigām sinabalan e' Tuhan ma lahat
paslangan.

19 Pitu' bangsa bay pinaka'at e' Tuhan ma lahat Kana'an,
ati pamasuku' e'na lahat inān ma saga a'a suku'na.
20 Ya t'ggol saga pakaradja'an inān saga mpat hatus maka
limampū' tahun.

"Puwas e'," yuk si Paul, "pinat'nna'an sigām e' Tuhan saga
a'a maghukum. Ta'abut pa'in ni nabi Samwel ya na he'
katobtobanna.
21 Puwas e', angamu' sigām sultan magagian sigām,
angkan pinene' e' Tuhan si Saul anak si Kīs, tubu' si
Benjamin. Ati si Saul ya pinat'nna' magsultanan sigām ma
deyom mpatpū' tahun.
22 Manjari si Saul e' bay nila'anan e' Tuhan min pag-
sultananna, ati si Da'ud ya pinaganti' magsultan. Ya na
itu bay pangallam Tuhan ma pasal si Da'ud e', yukna, 'Si
Da'ud, anak si Jesse itu, a'a makasulut atayku. Nihinang
e'na kamemon kabaya'anku.'

23 "Na," yuk si Paul, "min tubu' si Da'ud asal si Isa,
ya bay pinat'nna' e' Tuhan angalappas ma bangsa Isra'il,
panuhulna janji'na bay ma masa awal e'.
24 Ma halam gi' bay tinagna'an e' si Isa hinangna, bay
magnasihat si Yahiya ma bangsa Isra'il kamemon. Sinō'
sigām e' si Yahiya ang'bba min dusa, ati pinandi taubat.
25 Na, song pa'in aubus e' si Yahiya ai-ai bay pamahinang
iya e' Tuhan, amissala iya ma bangsa Isra'il, yukna, 'Bang
ma pamikilbi, sai bahā' aku itu? Ngga'i ka aku ya lagaranbi.
Sagō' aniya' a'a dangan pasunu' min aku. Mbal aku tōp
minsan angahubaran engkot taumpa'na.'

26 "Na, saga danakanku bangsa Isra'il, sasuku kam
panubu' si Ibrahim, sampay ka'am min kabangsahan saddī
ya angisbat Tuhan, kitam ko' ya pinakalehan lapal itu,
manjari lappasan du kitam min hukuman dusa.
27 Saga a'a Awrusalam maka saga nakura' sigām, halam
makakilā ma si Isa. Malaingkan, pagka iya pinat'nna'an e'
sigām hukuman ni kamatay, tatuman e' sigām pagkallam
kanabi-nabihan ya pinagbassa ma saga langgal Yahudi
kahaba' Sabtu'.
28 Minsan halam aniya' tabāk e' sigām sababan pama-
patay iya, bay sigām angamu' ni gubnul Pilatu sinō' iya
pinapatay.
29 Manjari itu, aubus pa'in pinamattan e' saga a'a
Awrusalam kamemon bay tasulat ma deyom Kitab pasal si
Isa, pinareyo' patayna min hāg bo' yampa kinubul.
30 Saguwā' pinakallum iya e' Tuhan min kamatayna.
31 Jari allum pa'in iya pabīng, araran iya ta'nda' e' saga
a'a bay sehe'na magbeya', min lahat Jalil gi' sampay ni

Awrusalam. Jari ma buwattina'an saga a'a bay sehe'na he'
anaksi' na ma pasalna ni saga bangsa Isra'il.
32 “Na,” yuk si Paul, “itiya' kami maitu amasampayan
ka'am lapal ahāp. Hatina ya bay panganjanji' Tuhan ma
ka'mbo'-mbo'antam
33 tatuman na ma kitam saga panubu' sigām. Sabab
tapakallum e'na si Isa. Magmattan to'ongan ya bay tasulat
ma deyom Kitab Jabul, ma kalangan karuwana. Yuk Tuhan
e',
‘Ka'a ya anakku,
llaw itu pamata'uku in aku mma'nu.’
34 Ya na itu isab pangallam Tuhan pasal pamakallumna
si Isa pabalik min kamatayna, mbal pinahalu' ma deyom
gumi. Yukna,
‘Buwananta ka saga kahāpan tantu,
ya kahāpan bay janji'ku ma si Da'ud.’
35 Takallam isab ma ayat kitab dakayu', ya yuk-i,
‘Mbal pasagarannu angahalu' ma deyom gumi
sosoho'annu asussi atayna.’
36 “Si Da'ud ma waktu bay kallumna, bay makahinang
kamaksuran Tuhan. Puwas e' amatay iya. Takubul iya ma
atag bay pangubulan saga kamatto'ahanna ati angahalu' na
baranna.
37 Sagō' ya pinakallum e' Tuhan min kamatayna itu,
halam angahalu'.
38-39 “Na, saga dauranakanku, subay kata'uwanbi
to'ongan, minsan buwattingga e'bi amogbogan sara' si
Musa mbal du kam makapuwas min dusa. Sagō' sasuku
kam angandol ma si Isa, apuwas na kam min dusabi
kamemon. Angkan lapal pasal si Isa itu ninasihatan ka'am
na bo' kata'uwanbi aniya' ka'ampunan dusabi.
40 Na, kamaya'-maya' kam bo' mbal pat'kka ni ka'am ya
bay tasulat e' kanabi-nabihan, ya yuk-i,
41 ‘Ka'am pangungudju' ilu, nda'unbi ba!
Painu-inuhanta kam to'ongan bo' kam magmula, yuk
Tuhan.
Sabab aniya' hinangku ma waktu kallumbi lagi',
hinang mbal kahagadbi, minsan kam pinahati.’ ”
Minnē' aubus bissala si Paul.
42 Jari itu, makaluwas pa'in si Paul maka si Barnabas min
langgal e', sinō' sigām pabīng e' saga a'a inān ma Sabtu'
balik amissala pabalik ma pasal ina'an-i.
43 Makala'an pa'in isab saga a'a bay ma langgal e', aheka
saga a'a bay paturul ma si Paul maka si Barnabas, saga
bangsa Yahudi maka saga a'a bangsa saddī ameya' na ma

agama Yahudi. Binissalahan saga a'a inān e' disi Paul, sinō'
sigām pat'ttog ma tatabangan Tuhan.
44 Pagsabtu' balik pa'in, agon kamemon saga a'a min da'ira
Antiyuk inān magtipun pina'an akale ma lapal Tuhan.
45 Saguwā', pag'nda' saga Yahudi kasehe'an ma ba'anan
a'a sikatimukan inān, magtūy sigām angihid ma si Paul,
angkan nijawab bissalana e' sigām. Pinahina' isab iya.
46 Sagō' gom pa'in paesog si Paul maka si Barnabas
amissala. Yuk sigā ma saga a'a angihid e', "Ka'am saga
Yahudi wajib nilapalan palman Tuhan dahū. Sagō', pagka
sulakbi palman itu ati mbal kam amista di-bi in ka'am tōp
pinaniya'an kallum taptap ni kasaumulan, ahāp lagi' kami
ang'bba min ka'am. Papinda na kami magnasihat ni saga
kabangsahan saddī.
47 Sabab ya itu bay panoho'an Tuhan ma kami, yuk-i,
'Sali' kam sapantun sawa pat'nna'ku pamasawa saga ka-
bangsahan saddī,
supaya maka'abut lapal itu ni mpat pidju alam,
hatina in manusiya' kamemon makajari lappasan.' "
48 Takale pa'in bissala itu e' saga a'a bangsa saddī,
magtūy sigām kinōgan ati pinaheya e' sigām lapal Tuhan.
Manjari magkahagad na ma si Isa sasuku tapene' e' Tuhan
pinaniya'an kallum taptap ni kasaumulan.
49 Patanyag na pa'in lapal Tuhan ma kaluha'an lahat inān.
50 Saguwā' saga pagnakura'an ma da'ira Antiyuk inān
maka saga d'nda bangsahan ya magta'at ni Tuhan, bay
ni'isihan lling e' saga Yahudi. Sinō' sigām angala'at si Paul
maka si Barnabas, angkan sigā duwangan itu bay pinala'an
e' saga a'a inān min jadjahan e'-i.
51 Sakali pinaspasan e' disi Paul bagunbun min tape' sigā,
saksi' in sigā papuwas na min saga a'a ma lahat inān. Puwas
e' palanjal sigām tudju ni lahat Ikuni.
52 Sagō' saga kamuliran si Isa ma da'ira e', kinōgan
makalandu' maka kahōpan isab e' Rū Sussi.

14

Ma Da'ira Ikuni

1 Ma lahat Ikuni pa'in, pasōd si Paul maka si Barnabas
ni deyom langgal Yahudi buwat kabiyaksahan sigā. Sidda
apaslod bissala sigā angkan landu' aheka saga a'a, Yahudi
maka ngga'i ka Yahudi, am'nnal ma si Isa.
2 Sagō' saga Yahudi ya agagga am'nnal, bay amidjakan
saga a'a ngga'i ka Yahudi maka bay amala'at atay sigām ni
sasuku am'nnal ma si Isa.

3 At'ggol-t'ggol ya kahanti' disi Paul ma Ikuni. Halam
aniya' tāw sigā amissalahan saga a'a pasal Panghū' Isa.
Maka si Isa bay amaniya'an sigā kawasa pangahinang saga
hinang makainu-inu maka saga paltanda'an, bo' supaya
pinarassaya in lapal sigā pasal kaheya tabang Tuhan.
4 Abahagi' duwa saga a'a ma da'ira he'. Aniya' sigām
kasehe' bay amogbogan saga Yahudi, aniya' isab kasehe'
amogbogan disi Paul.
5 Jari magisun saga a'a bangsa saddī maka saga Yahudi,
beya' saga pagnakura'an sigām. Ya pagisun sigām angala'ug
maka amantung disi Paul.
6 Tata'u pa'in pagisun itu e' disi Paul, magtūy sigā alahi
tudju ni da'ira Listara maka da'ira Derbe, ya ma lahat
Likauna sampay ni saga kaluma'an ma sakalibut ina'an-i.
7 Ati pinasaplag e' sigā maina'an lapal ahāp pasal si Isa.

Ma da'ira Listara

8 Sakali itu aniya' aningkō' ma Listara inān a'a aku'il
tape'na, halam bay makal'ngngan sangay min kapaganak
ma iya.
9 Akale to'ongan a'a itu ma bissala si Paul. Pinatongan iya
pahāp, ati kinata'uwan e' si Paul in a'a itu taga-pangandol
ma si Isa in iya kauli'an du e'na.
10 Manjari pinatanog e' si Paul suwalana, yukna, “An'ngge
ka pabontol!” Magtūy pabuwang a'a inān an'ngge maka
e'na lum'ngngan.
11 Pag'nda' ba'anan a'a inān ma bay tahinang si Paul e',
magtūy sigām angolang ma bahasa sigām Likauna, yuk-
i, “Itiya' saga tuhan magpasalupa manusiya' pareyo' ni
kitam.”
12 Manjari aniya' ōn tuhan ya pangōn saga a'a inān ma
disi Paul. Si Siyus ya pangōn sigām ma si Barnabas,
maka si Hermes ya pangōn sigām ma si Paul sabab in iya
bibissalahun.
13 Ya luma' pangarapan ma tuhan Siyus, ina'an ma
luwasan lawang da'ira. Manjari aniya' sapi' mandangan
ginuyud ni atag lawang inan e' imam maghinang ni tuhan
Siyus. Aniya' isab tuhugan sumping tabowana sabab
in iya maka kaheka'an a'a inān bilahi anumbali' sapi'
pangahulmat sigām ma disi Paul.
14 Sagō' pagta'u si Barnabas maka si Paul bang ai song
nihinang e' saga a'a inān, magtūy gineret s'mmek sigā,
tanda' sin susa sigā. Sakali paragan sigā ni t'ngnga'
pagtimukan a'a inān maka e' sigā angolang, yuk-i,
15 “Oy, saga tuwan! Angay buwattilu hinangbi ma kami?
Manusiya' du kami buwat ka'am. Ya po'on kami pi'itu

sabab lapal ahāp ya pangahaka kami ma ka'am, supaya kam
pataikut min pagtuhananbi ilu, ya halam aniya' kapūsanna.
Bay kami pi'itu bo' kam papinda ni Tuhan ya kakkal salama-
lama, ya bay amapanjari langit maka gintana'an maka tahik
sampay kakaya'-kaya'anna kamemon.
16 Ma masa awal in kabangsa-bangsahan kamemon bay
pinasagaran e' Tuhan ameya' ma ai-ai kabaya'an sigām.
17 Sagō' minsan buwattē', aniya' na pa'in saksi' pama-
mattan manusiya' pasal kapagtuhanna. Pina'nda'an e'na
kahāpna, binuwanan kam ulan pamusug tinanombi bo'
aniya' buwa'na bang ta'abut musimna. Pinaniya'an kam
pagkakan aheka, maka pinalasig ataybi."
18 Minsan buwattē' pamahati disi Paul mbal agon pa-
hawid saga a'a. Subay magkulban to'ongan ni sigām.
19 Manjari itu aniya' at'kka ni da'ira Listara he' saga
Yahudi bay min Antiyuk ma Pisidiya maka aniya' min Ikuni.
Jari tabowa-bowa e' sigām saga katimukan a'a inān, ati
pinagbantung si Paul. Puwas e' ginuyud iya e' sigām tudju
paluwas min kaluma'an inān pagka kinabā' amatay na.
20 Sagō' kapagtimukan pa'in si Paul e' saga bebeya'an si
Isa, magtūy iya an'ngge bo' pabīng ni deyom da'ira. Pagk'llat
llaw dakayu', palanjal iya maka si Barnabas tudju ni Derbe.

Pabalik disi Paul ni Antiyuk ma Siriya

21 Mahē' pa'in sigā ma Derbe, ninasihat e' sigā lapal ahāp
ni saga a'a mahē', ati aheka tabowa ameya' ma si Isa. Puwas
e', pabīng sigā ni Antiyuk labay min Listara maka Ikuni.
22 Pinahogot e' disi Paul iman saga bebeya'an si Isa mahē'.
Sinō' sigām pat'ttog angandol ma Tuhan. Yuk pandu' disi
Paul, "Subay aheka katiksa'an kalabayanta bo' kita pinasōd
ni deyom pagparintahan Tuhan."
23 Aniya' a'a gin'llal e' sigā pagmatto'ahan saga jama'a
si Isa Al-Masi, maingga-maingga aniya' lahat pagtipunan
sigām. Amuwasa disi Paul sampay angamu'-ngamu' bo'
pajagahanna saga a'a inān ma Tuhan, ya pangandolan na e'
sigām.
24 Tauntas pa'in lahat Pisidiya e' disi Paul, at'kka sigā ni
Pampiliya.
25 Palanjal isab ni da'ira Perga, bo' ninasihat e' sigā lapal
Tuhan maina'an. Puwas e' palūd sigām tudju ni Attali.
26 Aleha na sigā minnē' bo' pabīng ni Antiyuk dakayu', ni
saga bebeya'an si Isa ya bay amajagahan sigā ma Tuhan bo'
makahinang ai-ai pangahandakna.
27 Makatandan pa'in sigā ni Antiyuk, pinatipun e' sigā
saga jama'a si Isa maina'an. Nihaka'an sigām e' disi Paul
kamemon bay tahinang sigā, ma sabab tabang min Tuhan.

Kabuwanan labayan kono' saga bangsa ngga'i ka Yahudi bo'
supaya makapangandol ma si Isa.
28 At'ggol disi Paul paralahat ma saga bebeya'an si Isa
maina'an ma Antiyuk.

15

Pagisunan ma Awrusalam

1 Manjari itu aniya' saga a'a at'kka ni Antiyuk bay min
lahat Yahudiya, ati pinandu'an e' sigām saga bebeya'an si
Isa maina'an. Yuk pamandu' sigām, “Mbal kam makajari
alappas bang kam mbal taislam buwat panoho'an sara' si
Musa!”
2 Nijawab to'ongan saga a'a inān e' si Paul maka si
Barnabas, binowa maglugat ma sabab pamandu' sigām
buwattē'. Angkan na si Paul maka si Barnabas maka saga
bebeya'an kasehe' min Antiyuk inān ginara'an pehē' ni
Awrusalam. Sinō' sigām amowa saga a'a kawakilan maka
saga pagmatto'ahan maina'an magbissala pasal palkala'
inān.
3 Na, pinalanjal disi Paul e' saga jama'a ma Antiyuk.
Paglintas sigām pa'in labay min lahat Piniki maka min
Samariya, nihaka e' sigām maina'an pasal saga bangsa
ngga'i ka Yahudi ya papinda na ni Tuhan. Landu' kinōgan
saga bebeya'an si Isa, pagkale sigām ma lapal disi Paul itu.
4 Pagt'kka sigām pehē' ni Awrusalam, sinagina sigām e'
saga jama'a si Isa mahē', sampay saga a'a kawakilan maka
saga pagmatto'ahan. Nihaka'an sigām e' disi Paul pasal
kamemon bay tahinang e' sigā deyo' bay min Tuhan.
5 Sagō' aniya' saga Parisi angandol ma si Isa bay an'ngge
amissala. Yuk sigām, “Saga a'a angandol ma si Isa min
bangsa saddī inān subay ni'islam dahū, maka subay sigām
amogbog ma sara' si Musa.”
6 Jari magsakaum saga a'a kawakilan maka saga pag-
matto'ahan amikil-mikil pasal palkala' inān.
7 At'ggol-t'ggol pa'in e' sigām magbissala, an'ngge si Petros
amissala. Yukna, “Ka'am saga dauranakanku, kata'uwanbi
du: ma waktu palabay inān bay aku tapene' e' Tuhan
min deyomanbi, sinō' magnasihat lapal ahāp ni saga
kabangsahan saddī, ya ngga'i ka Yahudi, bo' supaya sigām
makakale sampay magkahagad.
8 Jari in Tuhan, ya makata'u bang ai ma deyom atay
manusiya', bay amuwan Rū Sussi ma kabangsahan saddī
buwat bay pamuwanna ma kitam, tanda' palsaksi'an in iya
kasulutan na ma sigām.

9 Sigām maka kitam itu mbal pinapagbidda' e' Tuhan.
Sinussi e'na pangatayan sigām labay min pangandol sigām
ma si Isa.
10 Na," yuk si Petros, "angay subay pakagitbi atay Tuhan.
Angay pahunitanbi saga a'a ya soho'bi amogbogan sara'
si Musa? Parahāl minsan kitam maka ka'mbo'-mbo'antam
mbal maka'aku amogbog.
11 Da'a na. Magkahagad kitam ma Panghū' Isa ati lap-
pasan kitam sabab min ase'na maka lasana. Damikiyanna
isab saga a'a min kabangsahan saddī inān."
12 Minnē' pahondong magsuli-suli saga a'a magsakaum
inān kamemon hinabu sigām akale ma pangahaka si Barn-
abas maka si Paul. Pinata'u sigām pasal saga paltanda'an
maka saga hinang makainu-inu kamemon deyo' bay min
Tuhan ya bay tahinang e' sigā ma deyoman saga a'a ya
ngga'i ka Yahudi.
13 Aubus pa'in sigām angahaka, paganti' si Yakub
amissala. "Ka'am saga dauranakanku," yukna, "kalehunbi
na aku.
14 Bay kami pinahati e' si Simun itu insini' pasal katagna'
Tuhan bay ama'nda'an pagka'inagonna ma saga a'a ya
ngga'i ka Yahudi. Sabab aniya' saga a'a pene'na min sigām
nihinang a'a suku'na.
15 Atayudtud isab sulat saga kanabi-nabihan, iya yuk-i,
16 'Puwas itu, yuk Tuhan, pabīng du aku,
ati bawi'ku pagsultan si Da'ud, ya sapantun luma'
alarak.
Bangunku pabalik, batukku pagdayawna bay alarak e',
17 supaya aku piniha e' saga manusiya' takapin,
beya' isab saga bangsa ngga'i ka Yahudi
ya kaōnan maka ōnku.
Pangallam Panghū' ko' itu,
18 ya makahinang kamemon saga pakaradja'an itu.
Kasakupan ko' itu sangay min awal.'
19 "Na," yuk si Yakub, "buwattitu panganggara'ku: subay
mbal sasawtam saga a'a min kabangsahan saddī ya papinda
na ameya' ma Tuhan.
20 Sagō' subay sigām pabeya'antam sulat buwattitu: da'a
kam amangan haram buwat ai-ai paglamas ni saga ta'u-ta'u,
da'a kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, da'a kam
amangan isi hayop bay pin'kkol, maka da'a amangan laha'.
21 Saga sara' panoho'an si Musa pinagbassa na pa'in
sakahaba' Sabtu' ma kalanggalantam Yahudi. Lāgi in
pandu' si Musa pinagnasihat na pa'in ma kada'irahan
sangay min awal lagi'."

Sulat ni saga Almasihin ya Ngga'i ka Yahudi

22 Manjari magkagara'an saga a'a kawakilan maka saga
pagmatto'ahan maka saga jama'a inān kamemon, amene'
saga a'a min deyoman sigām bo' pinapehē' ni Antiyuk,
pinasehe' ma si Paul maka si Barnabas. Jari ya pinene'
inān si Judas Barsabbas maka si Silas. Duwangan itu asal
pinagaddatan e' dauranakan sigā bebeya'an si Isa.
23 Aniya' isab sulat pinabowa ma sigā, yuk-i:
"Sulat itu deyo' min kami dauranakanbi, saga a'a
kawakilan maka pagmatto'ahan maitu ma Awrusalam.
Pinasampay itu ni ka'am saga dauranakan bangsa saddī
ya maglahat mailu ma Antiyuk, ma Siriya, sampay saga
ma Silisi.
Aheya pagaddat kami ma ka'am.
24 Takale kami aniya' kono' saga l'lla min deyoman kami
bay pi'ilu amasusa ka'am sampay anasaw pikilanbi ma
sabab pandu' sigām. Sagō' ngga'i ka min panoho'an kami
ya angkan sigām amandu' buwattē'.
25 Angkan kami bay magisun kamemon subay amene'
saga a'a maitu bo' sinō' pi'ilu ni ka'am. Jari pasehe'
kami sigām ma si Barnabas maka si Paul, bagay kami
kinalasahan.
26 Disi Paul itu bay magmalilla' ma kallum sigām ma
sabab Panghū'tam si Isa Al-Masi.
27 Manjari itiya' na si Judas maka si Silas, bay soho' kami
pi'ilu pabaran ni ka'am angahaka'an ka'am ai-ai bay tasulat
kami itu.
28 Dauyunan kami maka Rū Sussi, in ka'am ilu subay
mbal pinahunitan liyu min saga panoho'an itu, ya wajib
bineya':
29 da'a kam amangan ai-ai bay paglamas ni saga ta'u-
ta'u, da'a kam amangan laha', da'a kam amangan isi hayop
bay pin'kkol, maka da'a isab kam maghinang kala'atan
d'nda maka l'lla. Bang halli'anbi he'-i, makahāp to'ongan
ma ka'am.
Mura-murahan, wassalam."
30 Jari itu pinal'ngngan na saga a'a amowa sulat inān tudju
ni Antiyuk. Pagt'kka pa'in sigā pina'an, pinatipun e' sigā
saga a'a dajama'a maina'an bo' ni'nde'an sulat inān.
31 Pagbassa pa'in, magtūy sigām kinōgan to'ongan, sabab
sulat inān makalasig atay sigām.
32 At'ggol-t'ggol isab pamissala si Judas maka si Silas
pamahogot maka pamakosog pangandol saga jama'a inān,
sabab aniya' kapandayan bay pamuwan Tuhan ma sigā
magpalatun palmanna.
33 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pinatuntul sigā e'
saga dauranakan, yuk-i "Mura-murahan, bang pa'in kam

asalamat.” Jari amole' na sigā ni bay anoho' sigā.
34 (Sagō' si Silas bilahi lagi' pat'nna' maina'an.)
35 In si Paul maka si Barnabas pahanti' gi' ma Antiyuk, magbeya' maka ba'anan a'a kasehe' magpandu' maka magnasihat lapal Panghū'.

Pagbutas si Paul maka si Barnabas

36 Apuwas pa'in daka pilambahangi, ah'lling si Paul ni si Barnabas, yukna, “Sūng kita patibaw pabīng ni saga dauranakanta bebeya'an si Isa ma kada'irahan kamemon bay pagnasihatanta lapal Tuhan e'. Tibawta bang buwattingga na kahālan sigām.”
37 Si Barnabas inān bilahi amowa si Yahiya Markus pasehe' ma sigā,
38 sagō' bang ma bistahan si Paul si Markus itu mbal tōp panehe', sabab bay iya ang'bbahan sigām bay mahē' gi' ma Pampiliya. Halam iya bay makatatas anabangan sigām.
39 Aheya paglugat si Paul maka si Barnabas angkan sigā magbutas. Malaingkan si Barnabas bay amowa si Markus ati atulak sigā karuwangan tudju ni pū' Kiprus.
40 Si Paul ya amene' si Silas pasehe' ma iya. Sōng pa'in sigā atulak min Antiyuk, pinajagahan sigā ma Tuhan e' saga bebeya'an si Isa maina'an maka niamu'an tatabanganna.
41 Ala'an pa'in si Paul minnē', palabay iya min lahat Siriya maka min lahat Silisi. Maingga-maingga lahat aniya' saga jama'a si Isa magtipun, pinahogot e'na pangandol sigām.

16

Si Timuti Pabunyug ma disi Paul

1 Manjari palanjal si Paul tudju ni Derbe maka ni Listara. Aniya' ma Listara dakayu' bebeya'an si Isa niōnan si Timuti. Ina'na bangsa Yahudi angandol ma si Isa, ati mma'na bangsa Girīk.
2 Si Timuti itu binissalahan ahāp e' saga bebeya'an si Isa, ya ma Listara maka ma Ikuni inān.
3 Bilahi na si Paul amowa si Timuti sehe'na ma pal'ngnganan, angkan iya ni'islam dahū e' si Paul bo' mbal tasoway e' saga Yahudi ma jadjahan ina'an. Sababna kinata'uwan e' saga Yahudi kamemon in mma' si Timuti bangsa Girīk.
4 Na, pauntas na disi Paul ni saga kalahat-lahatan bo' nihaka'an e' sigām saga bebeya'an si Isa maina'an pasal kagara'an bay min saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan ma Awrusalam. Sinō' saga bebeya'an inān ameya' ma kagara'an e'.

5 Jari itu pahogot na pa'in pangandol jama'a si Isa ma saga
palhimpunan ma kalahatan inān, maka pasōng isab heka
sigām sakahaba' llaw.

Aniya' Papanyata' ni si Paul

6 Na, niuntas e' disi Paul lahat Prigiya maka lahat Galatiya,
sabab pinaggat sigām e' Rū Sussi sinō' da'a magnasihat lapal
Tuhan maina'an ma kalingkal lahat Asiya.
7 Ta'abut pa'in tobtoban lahat Misiya, pasulay sigām
palanjal ni lahat Bitiniya sagō' pinaggat sigām e' Rū si Isa.
8 Angkan sigām pauntas labay min t'ngnga' lahat Misiya
sampay palūd na ni Trowas.
9 Ma Trowas pa'in bo' sangom na, aniya' pa'nda' ni si Paul.
Ta'nda'na a'a min Makidunya mikitabang ma iya. Yuk a'a
itu, "Pi'itu ka parambila' ni Makidunya bo' kami tabangun!"
10 Aubus pa'in si Paul maka'nda' ina'an-i, magtūy kami
magsakap atulak ni Makidunya, sabab kata'uwan kami in
kami sinoho' e' Tuhan anganasihat lapal ahāp ni saga a'a
mahē'.

Si Lidiya Papinda Ameya' ma si Isa

11 Makauntas pa'in kami min Trowas, patūy kami tudju
ni pū' Samoterak. Pagk'llat llaw pa'in, pauntas na isab kami
min pū' ina'an tudju ni Neyapoles.
12 Pagt'kka kami ni Neyapoles patukad kami tudju ni
Pilipi, da'ira aheya ma kalingkal Makidunya, paglahatan
bangsa Rōm isab. Pahanti' kami maina'an daka pilang'llaw.
13 Pagsabtu', paluwas kami min da'ira inān tudju ni bihing
sapa', sabab ma tokoran kami aniya' pagsambahayangan
saga Yahudi maina'an. Jari aningkō' kami amissala ma saga
kar'ndahan ya patipun maina'an.
14 Aniya' inān d'nda niōnan si Lidiya akale ma kami,
d'nda min da'ira Tiyatira. Ya usahana maglitu kakana'
taluk, kakana' ahalga'. D'nda itu magta'at asal ni Tuhan.
Hinabuna akale ma kami, kabuwanan iya pikilan e' Panghū'
Isa ati kinahagad e'na bissala si Paul.
15 Jari pinandi disi Lidiya maka saga sehe'na karaluma',
palsaksi'an in sigām ma si Isa na. Puwas e' sinō' kami e' si
Lidiya paokom ma deyomanna. Yuk si Lidiya, "Bang aku
tabistabi angandol na sab'nnal-b'nnal ma Panghū', pi'itu
kam paokom ma luma'ku." Jari talogos kami e'na.

Si Paul maka si Silas Kinalabusu ma Pilipi

16 Manjari itu, ma labayan pa'in kami tudju ni pagsamba-
hayangan e', aniya' talanggal kami dakayu' d'nda banyaga'.
Pagkasōran iya saitan angkan iya makapangalimal, ati

aheya isab paluntungan saga a'a ya tag-dapuna luwas min
pangalimalna.
17 Paturul na pa'in iya ma kami maka si Paul, maka
e'na angolang patanog, yuk-i, “Saga a'a itu sosoho'an
Tuhan Mahatinggi! Sigām ya angahaka'an ka'am bang
buwattingga kam lappasan!”

18 Mbal pahali paglinganna buwattē' daka pilang'llaw. Ya
kat'kkahanna ap'ddi' pikilan si Paul, angkan iya palingi' ni
d'nda inān bo' pah'llinganna saitan ya ma iya, “Min kawasa
ōn si Isa Al-Masi,” yuk si Paul, “soho'ta ka paluwas min
d'nda ilu!” Saru'un-du'un du magtūy paluwas saitan e', ati
d'nda inān mbal na makapangalimal.

19 Makata'u pa'in saga tag-dapu d'nda inān in iya mbal
na kapangusaha'an, magtūy sinaggaw e' sigām si Paul
maka si Silas. Ginuyud sigā karuwangan ni pagtabu'an bo'
pinaharap ni saga pagnakura'an da'ira.
20 Tin'kkahan isab sigā ni saga bag'llal bangsa Rōm ya
maghuhukum maina'an. Yuk panuntut saga tag-dapu d'nda
inān, “Saga a'a itu hal angahinang kasasawan ma lahattam.
Bangsa Yahudi ko' sigā itu.
21 Pamandu' e' sigā saga addat mbal taluwa' bang ma
sara'tam bangsa Rōm. Mbal kami wajib anaima' atawa
angahinang saga addat buwattē'.”

22 Manjari palamud ba'anan a'a ya bay maina'an ati
ameya'-meya' anganjuri disi Paul. Magpanoho'an saga
bag'llal inān subay nihurusan s'mmek disi Paul bo' ni-
raplosan.
23 Makalandu' abisa ya pangandaplos ma sigā bo' yampa
sigā ni'isi ni deyom kalabusu. Sinō' isab tunggu' kalabusu
pinahogot pangalabusuna ma sigā.
24 Pagkale uldin itu e' tunggu', magtūy ni'isi e'na disi Paul
ni t'ngnga'-t'ngnga' kalabusu bo' pinasungan e'na tape' sigā
maka papan aheya.

25 Jari itu, saga tonga' bahangi pa'in, angamu'-ngamu' si
Paul maka si Silas ni Tuhan, magkalangan isab pamudji sigā
ma iya. Akale ma sigā saga pilisu kasehe'an inān.
26 Taggaha' sadja aniya' linug akosog, ajogjog papagan kal-
abusu inān. Saru'un-du'un du paukab tambolna kamemon,
apakpak isab saga kilikili min tape'-tangan saga pilisu inān.
27 Tabati' tunggu' kalabusu, ati pag'nda'na aukab saga
tambol, pangannalna wa'i makal'ppa saga pilisu. Magtūy
nihublut kalisna, arak amapatay di-na.
28 Sagō' angalingan si Paul pakosog, yukna, “Da'a ka
angamula di-nu! Itiya' du kami kamemon.”

29 Angalingan tunggu' inān angamu' palita'an bo' pasa'ut
pareyom. Pasujud iya amidpid ma atag tape' si Paul maka
si Silas.
30 Sakali niambit sigā e'na paluwas bo' yampa sigā
tilawna. “Saga tuwan,” yukna, “ai subay hinangku bo' aku
lappasan?”
31 Yuk disi Paul, “Angandol ka ma Panghū' Isa, ati
lappasan du ka sampay saga sehe'nu karaluma'.”
32 Puwas e' ninasihat lapal Tuhan ni tunggu' kalabusu
inān sampay ni a'a kamemon ma deyom luma'na.
33 Jari alalom pa'in bahangi, binowa sigā paluwas e'
tunggu' kalabusu ati kose'anna pali' sigā. Pinandi isab
tunggu' inān karamata'an, tanda' in sigām ma si Isa na.
34 Pagubus, binowa disi Paul e' tunggu' inān ni luma'na
ati pinakan. Landu' aheya kakōg-koyagan sigām karaluma'
sabab Tuhan na ya pagkahagaran sigām.
35 Pagk'llat llaw pa'in, magpanoho'an saga bag'llal ma saga
tendog sigām, sinō' amowa uldin pehē' ni kalabusu. Yuk
uldin e', “Pal'ppahun na saga a'a ilu.”
36 Yuk jaga kalabusu ma si Paul, “Magpanoho'an saga
bag'llal in ka'a maka si Silas makajari na pinaluwas. Wajib
na kam ala'an, bang pa'in kam asalamat isab,” yukna.
37 Sagō' ah'lling si Paul ni saga tendog e', yukna, “Bay kami
niraplosan e' sigām di'ilaw ma mata mairan, minsan kami
halam bay sinumariya. Bo' pa'in a'a Rōm du kami. Ni'isi
isab kami ni deyom kalabusu. Ati bilahi na sigām amaluwas
kami ma halam aniya' makata'u. Ā, mbal makajari!” yuk
si Paul. “Subay magbaran pi'itu saga bag'llal ilu amaluwas
kami.”
38 Manjari pehē' na saga tendog inān angahaka'an saga
bag'llal pasal h'lling si Paul. Pagkale saga bag'llal aniya'
kataddangan disi Paul in sigā bangsa Rōm, tināw sigām
39 angkan pina'an ni disi Paul pama'ap. Puwas e' binowa
disi Paul e' saga bag'llal e' paluwas min kalabusu. Ya
pangamu' sigām ma si Paul bang pa'in ala'an min da'ira
sigām.
40 Manjari pina'an si Paul maka si Silas ni luma' si
Lidiya. Mag'nda' sigām maka bebeya'an si Isa maina'an, ati
amissala disi Paul pamahogot atay sigām. Puwas e' atulak
na disi Paul.

17

Ma Da'ira Tessaloneka

1 Manjari itu tauntas e' disi Paul da'ira Ampipoli maka
Apollon, bo' yampa at'kka ni da'ira Tessaloneka. Na, aniya'
maina'an dakayu' langgal Yahudi,

2 ati pina'an si Paul sabab ya na asal kabiyaksahanna. Jari
t'llu Sabtu' ya pagbissalana maka saga a'a maina'an pasal
pamandu' ma deyom Kitab.
3 Pinahatian sigām e'na, maka pinandu'an sab'nnal-b'nnal
min deyom Kitab pasal Al-Masi subay makalabay kabinasa-
han maka pinapatay, maka subay pinakallum pabīng min
kamatayna. Yuk si Paul, “Si Isa ya pagnasihatku itu ma
ka'am, in iya Al-Masi, ya asal tapene' e' Tuhan.”
4 Saga Yahudi kasehe' inān bay tabowa magkahagad ati
palamud ma si Paul maka si Silas. Aheka isab saga bangsa
Girīk ya magtata'at ni Tuhan maka aheka d'nda bangsahan
bay palamud.
5 Sagō' angihid saga Yahudi kasehe', angkan pinatipun
e' sigām saga a'a min katabu'an, a'a bula'ug, sinō'
amapaghiluhala' da'ira inān. Nirumpās luma' si Jason
pamiha'an sigām ma disi Paul bo' binowa paluwas ni
katimukan a'a.
6 Saguwā', pagka halam tabāk e' sigām disi Paul, ginuyud
e' sigām si Jason maka saga bebeya'an si Isa kasehe' tudju
ni kabag'llalan. Angolang saga Yahudi inān, yuk-i, “Itiya'
pasampay ni da'iratam duwangan a'a ya bay amuwan
kasasawan ma kalahat-lahatan.
7 Maka si Jason itu bay angokoman sigā ma deyom
luma'na. Sigām kamemon itu angalanggal sara' Sultan
Mahatinggi pagka yuk sigām aniya' sultan saddī, niōnan
Isa!”
8 Pagkale bissala itu e' katimukan a'a inān maka e' saga
bag'llal, magtūy sigām ahiluhala'.
9 Si Jason maka saga sehe'na inān bay sinō' amayad ni
bag'llal pamiyansa baran sigām. Puwas e' pinapole' na
sigām.

Ma Da'ira Bereya

10 Pagabay-kohap pa'in, pinalanjal si Paul maka si Silas
e' saga bebeya'an si Isa inān, sinō' pehē' ni da'ira Bereya.
Pagt'kka sigām pina'an, pasōd sigām ni langgal Yahudi.
11 Saga Yahudi maina'an labi alunuk atay sigām min saga
Yahudi bay ma Tessaloneka. Kinōgan sigām to'ongan akale
ma lapal disi Paul. Pinariksa' e' sigām sulat Kitab llaw-llaw
pang'nda'an sigām bang b'nnal ya pamandu' e' si Paul.
12 Jari aheka saga a'a Bereya magkahagad ma si Isa,
sampay saga d'nda bangsahan min bangsa Girīk maka saga
l'lla Girīk isab.
13 Saguwā', makata'u pa'in saga Yahudi min Tessaloneka
in si Paul ina'an na isab ma Bereya anganasihat lapal Tuhan,
paturul sigām pina'an. Pinitna-pitnahan e' sigām kaheka'an
a'a Bereya inān, binowa magkasasawan.

14 Magtūy ginara'an si Paul, sinō' palūd kaut. Sagō' si Silas
maka si Timuti angalagad gi' maina'an.
15 Saga a'a ya amowa si Paul palūd inān bay anehe'an iya
sampay ni da'ira Aten. Puwas e' amole' sigām ni Bereya
maka e' sigām amowa tambuku ni si Silas maka si Timuti.
Sinō' pasa'ut ni Aten parakayu' ni si Paul.

Ma Da'ira Aten

16 Manjari itu, ma da'ira Aten pa'in si Paul angalagaran
si Silas maka si Timuti, landu' asukkal pikilanna pag'nda'na
ma da'ira inān ap'nno' e' ta'u-ta'u ya pagtuhanan saga a'a
maina'an.
17 Angkanna iya pehē' ni langgal Yahudi magsambung
himumungan maka saga Yahudi maka saga a'a bangsa
saddī ya magta'at ma Tuhan. Ya du ma halaman da'ira
inān, sakahaba' llaw magsuli-suli na pa'in iya maka sasuku
palabay minna'an.
18 Aniya' isab saga guru ameya' magjawab. Ya bineya' e'
saga guru itu saga pamandu' si Epikuru, atawa pandu' saga
a'a niōnan Istuwik. Pagkale saga a'a itu ma pagnasihat si
Paul pasal si Isa maka kallumna pabīng min kamatay, yuk
kasehe'an, “Daka ai pinah'lling e' a'a magligaw itu!”

Yuk isab kasehe', “Kilāku, a'a itu amissala pasal saga
tuhan saddī, ya pagtutuhanan bangsa liyu.”
19 Angkanna si Paul binowa e' sigām ni palhimpunan
Aten, ya niōnan palhimpunan Areyopagos. Yuk sigām
ni si Paul, “Bilahi kami makata'u pasal pandu' baha'u ya
pamissalanu ilu.
20 Saddī-saddī isab pandu'nu ilu, angkan kami bilahi
ana'u bang ai hatina.”
21 Sababna saga a'a porol maka saga a'a liyu ya maglahat
ma Aten inān, kabintanan asal magsuli-suli maka akale-kale
ma pasal ai-ai t'kka baha'u.

22 Sakali itu an'ngge si Paul ma dahuan palhimpunan
Areyopagos ati yukna, “Tapandogaku in ka'am saga a'a Aten
itu, maga'agama to'ongan.
23 Sabab sasangku maglibutan ma deyom da'irabi itu
ang'nda'-ng'nda' ma ba'anan ai-ai ya sumbabi, aniya'
ta'nda'ku dakayu' panumbahanbi taga-sulat. Yuk sulat e',
‘Ni tuhan dakayu', ya mbal kinata'uwan.’ Na,” yuk si Paul,
“ya tuhan pinudji e'bi minsan mbal kata'uwanbi, ya na
Tuhan pamahatiku ka'am buwattina'an.

24 “Ya na ko' itu Tuhan dakayu'-kayu' bay amapanjari
dunya itu maka kakaya'-kaya'anna kamemon. Makapag-
nakura' asal iya ma sulga' sampay ma dunya. Mbal

iya pat'nna' ma deyom luma' pagta'atan bay hinangan
manusiya'.
25 Maka mbal iya mikitabang ma manusiya' sabab halam
aniya' kulang ma iya. Dakayu'-kayu' iya asal amuwan
kallum maka napas, maka kalluman indaginis ma binangsa
manusiya'.
26 Dangan du a'a," yuk si Paul, "bay pinapanjari e'
Tuhan, ati min dangan e' pinaniya' e' Tuhan saga kabangsa-
bangsahan manusiya' kamemon. Pinapaglahat sigām e'na
ma kaluha'an dunya itu. Ginanta' asal e'na bangsa dakayu'
maka dakayu' bang buwattingga ya t'ggol sigām anatas ma
dunya maka bang maingga paglahatan sigām.
27 Buwattē' hinang Tuhan ma binangsa manusiya' bo'
supaya sigām amiha iya, sapantun a'a anadsad ma kalen-
doman kalu iya tabāk. Sagō' in Tuhan mbal alawak min
kitam kamemon.
28 B'nnal bissala ya yuk-i, 'Tuhan ya sababanna angkan
kitam allum, ya angkan aniya' kuwat-anggawta'tam, ya
angkan aniya' kapaga'atam.' Aniya' isab a'a bay anulat,
yukna 'In kitam itu, anak Tuhan.'
29 "Na, pagka saga anak Tuhan na kitam," yuk si Paul,
"da'a subay pikiltam in kajarihan Tuhan pinaluwa ni ta'u-
ta'u hinangan bulawan atawa pilak atawa batu, ya nihinang
min akkal maka kapandayan manusiya'.
30 Waktu tagna', halam bay tabista e' Tuhan kahinangan
manusiya' ahāp-ala'at pagka a'awam lagi' sigām. Sagō'
ma buwattina'an ya panoho'an Tuhan ma a'a kamemon
maingga-maingga lahat, subay sigām ang'bba to'ongan min
paldusahan sigām.
31 Sabab aniya' llaw bay tinagama e' Tuhan pan-
gahukumna manusiya' kamemon, maka abontol isab huku-
manna. Aniya' isab kawakilan e' Tuhan amal'ngngan
hukuman. Pinatampal e' Tuhan ma manusiya' kamemon in
a'a itu asal tapene'na, sabab tapakallum iya min kamatay."
32 Pagkale saga a'a inān ma si Paul amissala pasal
kallum pabalik min kamatay, magtūy iya tinittowahan e'
sigām kasehe'an. Sagō' aniya' a'a kasehe'an ah'lling, yuk-i,
"Tuwan, bilahi kami akale ma ka'a pabīng pasal ilu-i."
33 Minnē', paluwas si Paul min palhimpunan inān.
34 Manjari aniya' saga a'a bay pabeya' ma iya bo' angandol
ma si Isa. Ōn dakayu' inān si Diyunisi a'a min palhimpunan
Areyopagos, maka dakayu' d'nda niōnan si Damaris. Maka
aniya' isab a'a kasehe'an bay angandol.

18

Ma Da'ira Kurintu

1 Puwas e' atulak si Paul min Aten pauntas ni da'ira
Kurintu.
2 Maina'an pa'in, magbāk iya maka si Akila, dakayu'
Yahudi bay nianakan ma lahat Puntus. Si Akila itu baha'u
bay at'kka pina'an ni Kurintu bay min lahat Itali, magbeya'
maka h'ndana si Prisila. Sigā maglakibini bay ala'an min
lahat Itali pagka aniya' panoho'an min sultan Klaudi, in
kamemon kono' saga bangsa Yahudi sinō' ala'an min da'ira
Rōm.* Na, pina'an si Paul anibaw disi Akila.
3 Jari itu, pagka sali' du usaha sigā maghinang luma' tolda,
pat'nna' iya ma sigā ameya' magusaha.
4 Ati sakahaba' llaw Sabtu' pina'an iya ni langgal Yahudi
magsuli-suli maka saga a'a maina'an kalu tabowana saga
Yahudi maka saga Girīk magkahagad ma pamandu'na.
5 Pagt'kka si Silas maka si Timuti min Makidunya, mag-
nasihat sadja si Paul. Halam aniya' hinangna saddī. Anaksi'
iya ni saga Yahudi ma pasalan si Isa, in iya Al-Masi ya asal
tapene' e' Tuhan.
6 Sagō' tasagga' pa'in si Paul e' saga Yahudi maka
pinamūng-mūngan ala'at, magtūy iya angangjabjaban
badju'na, tanda' saksi' in iya papuwas na min sigām. Yukna
ni sigām, "Kasuppakan du kam bang kam amutawan ni
deyom nalka'. Papuwas na aku. Papinda na aku magnasihat
pehē' ni saga bangsa ngga'i ka Yahudi."
7 Sakali ala'an si Paul min saga a'a ma langgal inān bo'
yampa pehē' ni luma' si Titus Justus, a'a bangsa saddī ya
magta'at asal ni Tuhan. Ina'an luma'na ma bihing langgal.
8 Na, si Krispus, ya magmakōk ma langgal inān, angandol
na ma Panghū' Isa, beya' isab kamemon saga a'a ma
okomanna. Aheka isab saga a'a min da'ira Kurintu inān
bay akale ma pamandu' si Paul ati angandol ma si Isa maka
pinandi tanda' in sigām ma iya na.
9 Na, ma llaw dakayu', bo' waktu sangom na, aniya'
magpanyata' ni si Paul. Takalena Panghū' Isa amissala ni
iya, yukna, "Da'a ka agawa amissala, sagō' anganasihat na
pa'in ka,
10 sabab pagapi' du aku ma ka'a. Halam aniya' makamula
ka'a sabab aheka saga a'aku ma deyom da'ira itu."
11 Angkan si Paul pat'nna' maina'an dantahun maka nnom
bulan. Magpandu' na pa'in iya lapal Tuhan.
12 Manjari itu, pasalta' pa'in si Galliyu maggubnul ma
kalingkal lahat Akaya he', magdakayu' saga Yahudi anaggaw
si Paul. Tin'kkahan iya e' sigām ni sara' gubnul.

---

* **18:2 18:2** Da'ira Rōm: da'ira aheya ma lahat Itali, ya pat'nna'an sultan mahatinggi.

13 Ya panuntut sigām, “A'a itu amandu'an saga a'a hatulan
pagta'at ni Tuhan ya pangalāngan sara' kami.”
14 Sōng pa'in si Paul anganda'awa, amissala gubnul
Galliyu ni saga Yahudi inān, yukna, “Bang hinang ala'at
atawa langgal sara' Rōm ya sababan palkala'bi itu, patut
kam subay kinale.
15 Sagō', pagka pagjawabanbi saga kabtangan maka ōn a'a
maka sara' agamabi, ka'am ya magsalassayan di-bi. Mbal
aku anara' ma palkala' buwattilu!”
16 Angkan pinala'an sigām e' si Galliyu min pagsara'an
inān.
17 Manjari saga a'a inān kamemon amalutan si Sostenes,
ya pagmakōkan ma langgal Yahudi inān. Pinagdaplosan iya
ma alopan pagsara'an, sagō' halam pamagay hinang sigām
inān e' si Galliyu.

Pabīng disi Paul ni Da'ira Antiyuk

18 At'ggol-t'ggol gi' ya kat'nna' si Paul mahē' ma Kurintu
bo' yampa iya ama'id min saga bebeya'an si Isa he'. Aleha
iya minnē' tudju ni lahat Siriya, sinehe'an e' si Prisila maka
si Akila. Ma halam gi' sigām makatulak, bo' ma Kengkereya
lagi', bay magpabagongan kōkna si Paul, panuhul najalna
ni Tuhan.
19 Pagt'kka sigām ni Epesos ni'bbahan e' si Paul disi Akila
maina'an. Pasōd iya ni deyom langgal magsuli-suli maka
saga Yahudi.
20 Sinō' gi' iya pat'ggol-t'ggol ma sigām, sagō' mbal iya.
21 Gom pa'in iya ama'id, yukna, “Bang min kabaya'an
Tuhan, pabīng du aku ni ka'am.” Puwas e' aleha iya min
Epesos.
22 Pagt'kkana ni Kesareya magtūy iya patukad ni
Awrusalam magaddatan tipunan jama'a si Isa maina'an.
Puwas e' palūd iya pabīng tudju ni Antiyuk.
23 At'ggol-t'ggol pa'in kamahe'na ma Antiyuk, atulak iya
minnē'. Talatagna kalahatan Galatiya maka Prigiya, ati
pinahogot pal-imanan saga bebeya'an si Isa kamemon ma
saga lahat inān.

Si Apollos At'kka na Da'ira Epesos

24 Manjari itu aniya' dakayu' Yahudi niōnan si Apollos
at'kka ni da'ira Epesos. A'a iya bay nianakan ma da'ira
Iskandari. Apanday iya amissala, maka alalom pangadji'na
bang ma Kitab.
25 Bay iya pinandu'an pasal kal'ngnganan Panghū' Isa.
Aheya katuyu'na amissala, taluwa' isab pamandu'na. Sagō'
ya sadja kata'uwanna ya pagpandi bay pamandu' e' si
Yahiya.

26 Anagna' iya magnasihat ma deyom langgal Yahudi,
maka halam aniya' hawal-hawalna. Takale pa'in iya e'
si Prisila maka si Akila, binowa iya e' sigā ni luma' ati
pinahatian pasal kal'ngnganan Tuhan bo' pasōng ta'una.
27 Manjari agara' si Apollos parambila' ni lahat Akaya.
Bilahi isab saga bebeya'an si Isa ma Epesos inān anabangan
iya, angkan sigām bay amabeya' sulat ni lahat Akaya he'.
Sinō' saga bebeya'an si Isa amatuntul si Apollos pagt'kkana
pehē'. Manjari makat'kka pa'in iya, aheya tabangna ma
saga a'a Akaya, ya magpangandol ma si Isa ma sabab kahāp
Tuhan ma sigām.
28 Sabab apaslod si Apollos itu angatu ma saga Yahudi
waktu kapagjawab sigām ma mairan angkan iya an-
ganda'ug. Ginuna e'na saga ayat Kitab pamamattanna ma
sigām pasal si Isa in iya Al-Masi ya asal tapene' e' Tuhan.

19

Si Paul ma Da'ira Epesos

1 Maina'an pa'in si Apollos ma da'ira Kurintu, palabay si
Paul min kareya-reyahan sampay at'kka ni da'ira Epesos.
Jari aniya' tabākna maina'an saga mulid si Isa.
2 Atilaw iya ma sigām, yukna, “Bay bahā' kam pinaniya'an
Rū Sussi, waktu kapangandolbi ma si Isa?”
“Halam,” yuk sambung sigām. “Halam kami makakale
saga aniya' Rū Sussi.”
3 Yuk si Paul, “Na, pandi ai bahā' bay pamandi ka'am?”
“Pandi si Yahiya,” yuk sigām.
4 Yuk si Paul, “Pandi taubat ya pamandi si Yahiya ma a'a
bang ang'bba min dusa sigām. Bay isab soho'na saga bangsa
Yahudi am'nnal ma a'a dakayu' ya pasunu' ma iya. Si Isa ya
pagsambatna.”
5 Takale pa'in bissala si Paul itu e' saga a'a Epesos, pinandi
na sigām tanda' in sigām ma si Isa na.
6 Pinat'nna' e' si Paul tanganna ni sigām ati magtūy sigām
pahōpan Rū Sussi. Magbissala isab sigām saga bahasa
saddī. Amaluwas isab sigām lapal, deyo' bay min Tuhan.
7 Ya heka sigām aniya' saga sangpū' maka duwa l'lla.
8 Manjari pasōd si Paul ni deyom langgal Yahudi, ati
t'llumbulan ya t'ggolna magpandu' maina'an. Aesog iya
amissala ma saga a'a inān pasal pagparinta Tuhan. Binowa
sigām magsuli-suli, kalu aniya' tabowa ameya' am'nnal ma
lapalna.
9 Sagō' saga a'a kasehe' inān hal magmatuwas, mbal bilahi
am'nnal. Ala'at bissala sigām ma alopan kaheka'an a'a inān
pasal kal'ngnganan Panghū' Isa. Angkan si Paul ala'an min

langgal inān, maka binowa isab saga bebeya'an si Isa. Jari
sakahaba' llaw magsambung himumūngan maka sigām ma
deyom iskul si Tirannus.
10 Ya na pa'in he'-i hinangna ma deyom duwantahun,
angkan saga a'a kamemon ma sakalingkal lahat Asiya he',
bangsa Yahudi maka bangsa saddī, bay makakale lapal
Panghū'.
11 Aniya' kahinangan sidda makainu-inu tahinang e' si
Paul, deyo' min kawasa Tuhan.
12 Minsan saga panyu' maka lampik bay pagguna e' si
Paul, bang binowa ni a'a sakihan kauli'an saki sigām, maka
paluwas isab saga saitan min baran sigām.

Saga Anak si Eskeba

13 Aniya' isab saga Yahudi magtatawal angalatag kala-
hatan inān amaluwas saga saitan min deyom baran a'a. Jari
itu anabbut sigām ōn Panghū' Isa bahasa amaluwas saitan.
Yuk sigām ma saga saitan, “Ma ōn si Isa ya pagnasihatan si
Paul, soho'ta kam paluwas min a'a ilu.”
14 Jari itu aniya' pitu' l'lla magdanakan anawal ma waktu
inān. Mma' sigām si Eskeba, dakayu' imam alanga ma saga
Yahudi.
15 Sagō' dakayu' llaw, hinabu sigām magtawal, sinambun-
gan sigām e' saitan, yuk-i, “Si Isa kata'uwanku, maka si Paul
kata'uwanku isab. Saguwā' ka'am ilu mbal kata'uwanku
bang sai.”
16 Magtūy nirumpās kapitu' l'lla magdanakan inān e' a'a
taga-saitan e'. Aesog iya makalandu' angkan sigām mbal
maka'atu ma iya. Alahi sigām kamemon min luma' he',
ap'nno' e' pali', maka tinantangan.
17 Manjari patanyag habal inān ni kamemon saga a'a ma
Epesos, ni saga Yahudi maka ni saga bangsa saddī. Sinōd
sigām tāw kamemon, ati minnē' pinaheya gom pa'in ōn
Panghū' Isa.
18 Aheka saga a'a angandol ma si Isa patampal na
magpasab'nnal pasal bay kahinangan sigām ala'at.
19 Aheka sigām biyaksa bay maghikmat amowa saga
lūnan kitab sigām panulatan hikmat maka tawal. Jari
tinunu' e' sigām pinamint'dda ma kaheka'an a'a. Pagitung
sigām ma halga' saga kitab inān, aniya' limampū' ngibu
pilak bang sīn sigām.
20 Pagka buwattē' pasaplag na pa'in lapal Tuhan maina'an,
pasōng isab kawasana angkan aheka am'nnal.
21 Apuwas pa'in saga pakaradja'an e'-i, agara' si Paul
palabay min lahat Makidunya maka Akaya bo' yampa

palanjal ni Awrusalam. Yukna, “Pagka aku aubus na bay ni
Awrusalam, subay aku pehē' isab patibaw ni da'ira Rōm.”
22 Angkanna si Timuti maka si Erastus, ya duwangan sehe'
si Paul anabangan iya, bay sohō'na parahū ni Makidunya,
bo' in iya inān pat'ggol gi' mahē' ma kalingkal lahat Asiya.

Hiluhala' ma Epesos

23 Ma waktu ina'an-i aniya' lengog aheya ma deyom da'ira
Epesos ma sabab kal'ngnganan Panghū' Isa. Buwattitu ya
kahālanna:
24 aniya' dakayu' a'a magsasasal pilak, ōnna si Dimitri.
Ya hinangna magsasal luma'-luma' pilak pagsusumbahan ni
tuhan sigām d'nda, ōnna Artemes. Auntung usaha saga a'a
magsasasal ma kompolan si Dimitri.
25 Jari pinatimuk e'na saga a'a inān maka kasehe'an
sasuku magsasal, bo' yukna ni sigām, “Saga bagay,
kata'uwanbi du, ya angkan kitam taga-kaniya' sabab min
usahatam itu.
26 Ta'nda'bi na maka takalebi ya tahinang e' a'a niōnan si
Paul inān. Yuk pamandu'na, in tuhan nihinang e' manusiya'
ngga'i ka tuhan b'nnal. Jari aheka na tabowa am'nnal ma
pamandu'na. Ngga'i ka hal maitu ma Epesos, sampay isab
ma kaluha'an lahat Asiya.
27 Ya kahanggawanku,” yuk si Dimitri “pinalehom marai'
usahatam. Lāgi ya langgal isab panumbahan ni si Artemes
tuhantam babantugun, marai' mbal na pinaheya ma atay.
Buwattina'an si Artemes itu sinumba asal e' saga a'a
kamemon ma kaluha'an Asiya sampay isab ma kaluha'an
dunya. Ya aniya' pinahalam kabantugna.”
28 Makakale pa'in saga a'a magtimukan inān ma bay
bissala si Dimitri e', magtūy ap'ddi' makalandu' atay sigām.
Anagna' sigām angolang pakosog, yuk-i, “Binabantug si
Artemes, tuhan saga a'a Epesos!”
29 Sakali paheya kalengogan ma kaluha'an da'ira inān.
Jari sinaggaw e' saga a'a inān si Gayus maka si Aristarkus,
a'a Makidunya karuwangan bay sehe' si Paul ma labayan.
Pagsaggaw itu, magtūy magsama-sama kaheka'an saga a'a
paragan ni lugal pagtitipunan e', maka e' sigām amowa disi
Gayus.
30 Bilahi si Paul paharap ni saga a'a sikatimukan inān,
sagō' nihawiran iya e' saga bebeya'an si Isa.
31 Minsan saga bag'llal ma lahat Asiya inān, ya bagay si
Paul isab, bay amabeya'an iya lapal. Niamay-amayan iya
da'a sinō' ama'nda'an di-na pasōd ni luma' pagtitipunan e'.
32 Pasalta', ahiluhala' na katimukan a'a inān. Saddī
pangalingan kasehe', saddī isab pangalingan kasehe', sabab

kaheka'anna halam minsan makata'u bang ai po'onna
angkan sigām magsakaum inān.
33 Jari aniya' a'a niōnan si Iskandar bay pinapehē' ni
dahuan e' saga Yahudi, sinō' amissala. Kinabā' e' saga
a'a kasehe'an iya ya pagsababan hiluhala' inān. Jari
pinahantap ba'anan a'a inān e' si Iskandar, sinō' mbal
asagaw, ati pa'ahat iya anganda'awa.
34 Sagō' takilā pa'in iya e' kaheka'an a'a inān in iya bangsa
Yahudi, magpangolang sigām sama-sama ma deyom saga
duwanjām. Ya na pa'in pangolang sigām: "Binabantug si
Artemes, tuhan saga a'a Epesos!"
35 Ya katobtobanna, saga a'a inān sinō' pahali e' bag'llal
magsusulat. Yukna ni sigām, "Oy! Ka'am saga a'a Epesos!
Kinata'uwan asal e' a'a kamemon in kitam saga a'a Epesos
tunggu' luma' si Artemes tuhantam babantugun, maka batu
mahasussi ya bay pahūg min diyata' langit.
36 Mbal kapaliluhan pasal ilu-i, angkan kam subay pa-
hantap. Da'a kam magdai'-dai' maghinang ai-ai ma halam
tapikilbi pahāp.
37 Itiya' bowabi pi'itu saga a'a itu, bo' halam sigām bay
angalangpasan langgal atawa amūng-mūng ala'at pasal
tuhantam d'nda itu.
38 Abila aniya' panuntutan si Dimitri maka saga tendogna
ma sai-sai, aniya' du llaw pagsara', maka aniya' isab bag'llal
magsasara'. Patut sigām anuntut mahē'.
39 Maka bang aniya' palkala'bi saddī, subay pinasalassay
ma palhimpunan paghukuman.
40 Sabab piligdu kitam," yuk bag'llal inān, "marai' ki-
tam tinuntutan pagka kitam ya po'onan kahiluhala'an
itu. Mbal kitam makara'awa sabab halam to'ongan aniya'
sababanna."
41 Aubus pa'in bissala bag'llal he' magtūy pinapole' e'na
saga a'a bay magtimuk inān.

20

Katulak si Paul min Epesos

1 Na, pahali pa'in hiluhala' inān, anambuku si Paul ma
saga bebeya'an si Isa, sinō' patimuk. Amissala iya ma sigām
pamat'ttogna pangatayan sigām, bo' yampa iya ama'id
palanjal ni lahat Makidunya.
2 Nil'ngngan e'na kalahat-lahatan maina'an, maka araran
iya amissala ma saga a'a supaya pat'ttogna atay sigām.
Puwas e' at'kka na iya ni lahat Akaya,
3 ati t'llumbulan ya kat'nna'na maina'an. Sōng pa'in
iya pauntas ni jadjahan Siriya, tabistu pasal saga Yahudi

magisun amono' iya. Angkan iya agara' amaklay min deya,
bo' pabalik min bay pal'ngngananna labay min kaluha'an
lahat Makidunya.
4 Ya sehe'na inān si Sopater anak si Pirus, a'a min lahat
Bereya, maka disi Aristarkus maka si Sigundu, saga a'a min
Tessaloneka. Ameya' isab si Gayus min Derbe, maka disi
Tikikus maka si Trupimus, a'a min lahat Asiya. Ameya' isab
si Timuti.
5 Bay sigām parahū min kami angalagaran kami maina'an
ma Trowas.
6 Aubus pa'in Hinang Tinapay Halam Pasuligna, atulak
kami min Pilipi. Makalabay pa'in limambahangi ta'abut
kami saga sehe' kami maina'an ma Trowas. Dapitu' ya
kahanti' kami maina'an.

Da'ira Trowas

7 Ta'abut pa'in sangom Sabtu',* magtimuk kami bo'
magbahagi'an tinapay. Si Paul inān sakap na atulak dai'-
llaw, angkan iya anganasihatan saga a'a magtimuk inān
sampay ni katonga'an bahangi.
8 Ya bilik pagtimukan kami inān ma angkap diyata', maka
aheka palita'an bay maina'an.
9 Aniya' maina'an dakayu' l'lla abata' lagi', ōnna si Utikus,
aningkō' ma babag tandawan. Manjari itu, pagka pinataha'
e' si Paul bissalana, kinaru' sidda si Utikus itu sampay tatuli.
Pagtuli itu, ahūg iya pareyo' ni tana' min diyata' t'llu angkap
luma' inān. Pagbuhat iya e' saga a'a, asal amatay na.
10 Sagō' pareyo' si Paul pina'an bo' pak'ppang ni si Utikus
maka e'na anganggapus. Yuk si Paul, “Da'a kam asusa. Masi
gi' iya allum.”
11 Puwas e' pabīng si Paul pariyata' amahagi' tinapay bo'
yampa sigām magkakan. Amissala gi' iya ma sigām sampay
ni karai'-llawan, puwas e' atulak na iya.
12 Ya subul bay ahūg inān binowa na e' saga sehe'na
amole', allum du isab. Jari pahantap atay sigām.
13 Na, bay na kami parahū min si Paul ni jambatan bo'
ameya' min kappal tudju ni Assos. Ya kapaggara'an kami,
mahē' na ma Assos paruwa' si Paul. Min panoho'anna du
isab, sabab hal kono' iya amaklay min deya.
14 Makapagbāk pa'in kami ma Assos, magtūy iya paruwa'
kami ni kappal bo' palintas tudju ni lahat Mitilini.
15 Ak'tta isab kami minnē', ati pak'llat llaw dakayu',
tumandan kami ni tongod Kiyus. Pag'llaw dakayu' pahapit
kami ni Samos, ati pag'llaw karuwana at'kka kami ni
Militus.

---

* **20:7 20:7** Sangom Sabtu', hatina tagna'an llaw Ahad bang ma bistahan bangsa Yahudi.

16 Ya gara' si Paul subay da'a pahapit ni Epesos bo' mbal
makalihan maina'an ma lahat Asiya. Sabab magdai'-dai' iya
palanjal tudju ni Awrusalam bo' tasa'utna paghinang saga
Yahudi ya niōnan Pentekosta.

Kapang'bba si Paul min Pagmatto'ahan ma Epesos

17 Angkanna, pagt'kka kami ni Militus, amabeya' lapal
si Paul ni Epesos, pinasampay ni saga pagmatto'ahan
palhimpunan si Isa.
18 Pagt'kka pa'in sigām ni Militus, amissala si Paul, yukna,
“Kata'uwanbi kajarihanku t'ggolku bay ma deyomanbi,
sangay min tagna' kat'kkaku ni lahat Asiya.
19 Bay aku maghinang ma Panghū' Isa ma areyo' pan-
gatayanku. Araran bay am'ttak bohe' mataku. Bay san-
dalanku katiksa'an ya pinat'kka ni aku sabab min pagisun
saga Yahudi.
20 Kata'uwanbi du isab halam bay ka'lloganku ai-ai bang
pa'in makahāp ka'am. Gom pa'in bay kam nasihatanku
sampay pandu'anku, suma'an ma kaheka'an a'a, suma'an
isab ma luma'bi.
21 Bangsa Yahudi maka bangsa ngga'i ka Yahudi, bay
banda'anku sali'-sali' subay ang'bba to'ongan min dusa
sigām bo' papinda tudju ni Tuhan, maka subay angandol
isab ma Panghū'tam si Isa.
22 “Na buwattina'an,” yuk si Paul, “itiya' na aku ni
Awrusalam ma sabab panoho'an min Rū Sussi. Mbal
kata'uwanku bang ai makani-aku mahē'.
23 Sagō' pinata'u to'ongan aku e' Rū Sussi, ma kamemon
saga da'ira ya papehē'anku in aku kinalabusu du maka
pininjala'.
24 Sagō' mbal ka'lloganku kallumku bang pa'in tatalusku
ai-ai bay panganggantа' aku. Bang pa'in isab takatisku
hinang bay pamahinang aku e' Panghū' Isa, hatina magpas-
aplag lapal ahāp pasal ase' maka lasa Tuhan.
25 “Bay na kam talatagku kamemon. Bay kam nasi-
hatanku pagparinta Tuhan. Maka kata'uwanku na, puwas
itu mbal na kitam mag'nda' pabalik.
26 Angkan kam haka'anku to'ongan ma llaw itu: bang
aniya' min ka'am ganta' amutawan ni deyom nalka', min
ka'am du, angiyas aku.
27 Sabab halam aniya' bay limbunganku min ka'am. Bay
kam pata'uku pasal niyat maka maksud Tuhan kamemon.
28 Kamaya'-maya' kam. Upiksa'unbi isab saga a'a
kamemon bay pangandol ma ka'am e' Rū Sussi. Upiksa'unbi
saga jama'a ma palhimpunanbi ilu, ya bay pinasuku' ma
Tuhan sabab min laha' si Isa bay min kamatayna.

29 Sabab kata'uwanku, bang aku alikut na, aniya' du
palamud ni ka'am saga guru putingan, sali' hantang ero'
sidda aesog. Mbal sigām ma'ase' ma ka'am.
30 Minsan min deyomanbi ilu, ma sinosōng aniya' du
magputing bo' supaya aniya' saga bebeya'an si Isa tabowa
ameya' ma sigām.
31 Kamaya'-maya' kam! Entomunbi bay ka-e'ku ma ka'am.
Ma deyom t'lluntahun alandos bay p'ttak bohe' mataku ma
sababbi, pagka kam banda'anku dangan maka dangan llaw-
sangom.
32 "Na buwattina'an, pajagahanta na kam ma Tuhan.
Bang pa'in kam mura-murahan pinahōpan lapalna pasal
tabangna, sabab minnē' pahogot gom pa'in pangandolbi
tudju ni Tuhan. Minnē' kam pinaniya'an kahāpan, ya asal
pamusaka' Tuhan ma sasuku ameya' ma iya.
33 T'ggolku ma ka'am halam aku bay anganapsuhan alta'
sai-na, ai-na ka pilakna atawa bulawanna atawa saga
s'mmekna.
34 Kata'uwanbi du, bay aku magbaran angusaha bo' aniya'
kalluman kami maka saga sehe'ku.
35 Ai-ai bay hinangku he' bay pama'nda'ku ka'am pa-
nunuranbi," yuk si Paul. "Hatina in kitam subay an-
gusaha to'ongan supaya katabangantam saga a'a ya mbal
makausaha. Entomunbi bay bissala Panghū' Isa, ya
yukna, 'Bang kita amuwan, labi gi' kakoyaganta min a'a
binuwanan.' "
36 Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy iya angōk-tu'ut
magbeya' maka sigām kamemon angamu'-ngamu' ni Tuhan.
37 Magtangisan sigām kamemon salta' sigām maggapus
maka magsiyum, pagka sigām mag'bba na maka iya.
38 Ya makasusa sigām to'ongan, ya bay yukna in iya mbal
na ta'nda' e' sigām pabīng. Manjari sinehe'an iya e' sigām
tudju ni kappal.

21

Patukad si Paul ni Awrusalam

1 Makapag'bba pa'in kami maka saga a'a Epesos e', ak'tta
kami bo' patūy ni Kōs. Pag'llaw dakayu', patandan kami ni
Rodos, bo' palanjal minnē' tudju ni Patara.
2 Ma Patara pa'in, tasabu kami kappal song atulak ni
Piniki. Manjari paruwa' kami ati atulak kami minnē'.
3 Pag'nda' kami pū' Kiprus min katāhan, palabay kami
min bihingna tampal kowan bo' makatudju ni kalahatan
Siriya. Tumandan kami ni lahat Tira ati pareyo' kami
maina'an, sabab aniya' duwa'an kappal nihawas.

4 Pagka aniya' tabāk kami maina'an saga bebeya'an si Isa,
pahanti' kami ma sigām dapitu'. Bay sigām kabuwanan
pangita'u e' Rū Tuhan angkan sigām anoho' si Paul da'a
subay pehē' ni Awrusalam.
5 Sagō' ta'abut pa'in llaw katulak kami minnē', sinehe'an
kami e' sigām kamemon magtautai'anak paluwas min da'ira
he'. Angōk-tu'ut kami kamemon ma bihing tampe angamu'-
ngamu' ni Tuhan.
6 Aubus pa'in kami bay mag'bba maka sigām, paruwa' na
kami ni kappal, ati in sigām amole' na ni luma' sigām.
7 Manjari palanjal kami min lahat Tira bo' paleha tudju ni
Tolemas. Pagt'kka kami ni Tolemas, pinagaddatan kami e'
saga bebeya'an si Isa maina'an ati maina'an kami ma sigām
dambahangi.
8 Pag'llaw dakayu' atulak na isab kami minnē' ati
makatandan kami ni Kesareya. Maina'an pa'in, magtūy
kami pahanti' ma luma' si Pilip, a'a magnanasihat lapal
ahāp pasal si Isa. Si Pilip itu dakayu' a'a ma deyom pitu'
ya bay gin'llal ma Awrusalam ma waktu palabay.
9 Aniya' mpat anakna budjang amaluwas lapal Tuhan.
10 Maina'an pa'in kami daka pilambahangi, aniya' a'a
at'kka pina'an min lahat Yahudiya, ōnna si Agabus. A'a iya
amaluwas lapal Tuhan.
11 Jari pasekot iya ni kami angā' sintoron si Paul, bo'
yampa angengkotan di-na tape'-tangan. Amissala si Agabus
e', yukna, “Ya itu palman min Rū Sussi: ya tag-dapu
sintoron itu niengkotan du isab buwattitu e' saga Yahudi ma
Awrusalam, ati sinōngan ni pang'ntanan bangsa saddī.”
12 Pagkale pa'in kami bissala si Agabus e', magtūy kami
maka saga a'a kasehe'an inān anganjunjung ni si Paul, da'a
sinō' palanjal ni Awrusalam.
13 Sagō' anambung si Paul, yukna, “Angay kam magtangis
ilu? Da'a pahansulunbi atayku. Lilla' du aku, ngga'i ka
hal niengkotan, sagō' minsan isab aku pinapatay mahē' ma
Awrusalam, bang pa'in ma sabab ōn Panghū' Isa.”
14 Pagka mbal palogos si Paul, na pahali kami anganjun-
jung. Yuk kami, “Bang pa'in baya'-baya' Tuhan.”
15 At'ggol-t'ggol pa'in kamahē' kami ma Kesareya, magmo-
mos na kami bo' palanjal tudju ni Awrusalam.
16 Aniya' isab saga bebeya'an si Isa min Kesareya bay
parongan ma kami. Jari binowa kami e' sigām ni luma'
si Manason, paokoman kami. Si Manason itu a'a Kiprus,
mulid si Isa asal bay min katagna'.

Tinibaw si Yakub e' si Paul

17 Manjari itu, pagt'kka kami ni Awrusalam, sinagina
kami pahāp e' saga danakan mahē'.
18 Pagk'llat llaw pa'in, magbeya' kami maka si Paul
anibaw si Yakub. Ina'an isab pahadil saga pagmatto'ahan
kamemon.
19 Aubus pa'in si Paul bay magaddatan sigām, nihaka'an
sigām e'na kamemon bay pinahinang ma iya e' Tuhan ma
deyom kabangsahan ngga'i ka Yahudi.

20 Pagkale itu, magtūy sigām ananglitan Tuhan. Yuk
sigām ni si Paul, "Bagay Paul, kata'uwannu na. Ma ibu-
ibuhan na saga bangsatam Yahudi angandol ma si Isa, a'a
amogbog lullun ma sara' si Musa.
21 Bay na sigām kahaka'an pasal ka'a-i amandu'an
kamemon saga Yahudi ya pat'nna' ma kalahatan bangsa
saddī, in sigām makajari ang'bbahan sara' si Musa. Yuknu
kono' ni sigām mbal na subay magislam saga anak sigām,
maka mbal na subay tinurul pangaddatan bangsa Yahudi.
22 Na buwattinggatam na bo' ka mbal sinaggaw? Sabab
tantu, takale na e' sigām in ka'a at'kka na.
23 Ahāp bang beya'nu gara' kami itu," yuk saga matto'a
inān. "Aniya' maitu mpat a'a song anuhul bay najal sigām
ni Tuhan.
24 Ameya' gi' ka ma sigām ni langgal pagkulbanan, ati
palamud ka maghinang addat Yahudi pagsussi. Subay
atasannu gastu pagkulban sigām bo' sigām makabagongan
kōk sigām. Jari bang hinangnu buwattē', kinata'uwan du
e' a'a kamemon in bay panuhuma ka'a mbal b'nnal, maka
barannu amogbog du ma sara' si Musa.
25 Na, ya pasalan saga a'a min bangsa saddī magpangan-
dol ma si Isa, bay na sigām pabeya'an kami sulat sinō' da'a
amangan ai-ai bay paglamas ni saga ta'u-ta'u ya pagtuhanan
a'a, da'a amangan laha' atawa hayop bay pin'kkol, maka
da'a isab maghinang kala'atan d'nda maka l'lla."

26 Manjari binowa e' si Paul mpat a'a inān, ati pag'llaw
dakayu' magbeya' sigām maghinang saga addat Yahudi
pagsussi. Puwas e' pasōd si Paul ni deyom langgal pagkul-
banan angahaka'an saga imam e' bang sumiyan atangbus
timpu pagsussi sigām, maka bang sumiyan waktu panukbal
pagkulban ni Tuhan e' sigām pakaniya-pakaniya.

Si Paul Sinaggaw ma Langgal Pagkulbanan

27 Sōng pa'in atangbus pitumbahangi pagsussi sigām,
aniya' saga Yahudi bay min Asiya maka'nda' si Paul ma
deyom langgal pagkulbanan. Magtūy pinapaglengog e'
sigām kaheka'an a'a inān ati binalutan si Paul.

28 Angalingan sigām pakosog, yuk-i, “Oy! Ka'am saga a'a
Isra'il! Anabang kam ba! Ya na ko' itu a'a angalatag kalahat-
lahatan amandu'an a'a kamemon. Sinagga' e'na bangsatam
maka sara' si Musa, maka langgal pagkulbanan itu. Lāgi,
itiya' na isab bay bowana saga a'a ngga'i ka Yahudi ni deyom
langgal. Alumu' e'na pamudjihantam sussi itu!”
29 Angkan buwattē' pagpa'in sigām sabab aniya' bay sehe'
si Paul ta'nda' e' saga Yahudi inān magbeya' maka iya ma
deyom da'ira. Ōnna si Trupimus, a'a Epesos ngga'i ka
Yahudi. Jari pangannal sigām in si Trupimus itu binowa
e' si Paul ni deyom langgal pagkulbanan, bo' pa'in halam.
30 Na, pasaplag kalengogan inān ni kaluha'an Awrusalam.
Maglundug saga kabanosan a'a pina'an bo' niagaw e' sigām
si Paul, ginuyud paluwas min deyom langgal, ati tinambol
magtūy saga lawangna.
31 Salta' pa'in sigām ano'ongan amapatay si Paul, aniya'
habal at'kka pehē' ni nakura' sundalu Rōm. Ahiluhala' kono'
deyom Awrusalam inān kamemon.
32 Magtūy binowa e' nakura' saga tininti maka saga
sundalu pasa'ut pehē' ni tongod kahiluhala'an. Pag'nda'
saga a'a ma nakura' maka ma kasundaluhan inān, magtūy
sigām pahali angandaplosan si Paul.
33 Pina'an nakura' sundalu ni si Paul anaggaw iya ati sinō'
iya niengkotan maka duwa kilikili. Puwas e' atilaw nakura'
ma saga a'a inān, yukna, “Sai a'a itu, maka ai dusana?”
34 Magbidda' ya pangolang saga a'a inān. Aniya' anam-
bung buwattē', aniya' anambung buwattitu. Aheya kasen-
songan angkan mbal kahangpatan e' nakura' he' bang ai
to'ongan sababanna. Manjari bay soho'na saga sundaluna
amowa si Paul ni deyom kuta'.
35 Ma haron kuta' pa'in, binengket iya e' saga sundalu
sabab pasōng to'ongan kalengogan a'a inān, mbal tasapad.
36 Abut-abut pangamahit saga a'a paturul ni si Paul inān,
yuk sigām, “Gom iya pinapatay!”

Anganda'awahan di-na si Paul

37 Sōng pa'in binowa e' sigām si Paul ni deyom kuta',
ah'lling iya ni nakura' sundalu, yukna, “Makajari bahā'
bang aku ah'lling ni ka'a?”
Anambung nakura', yukna, “Oy, ata'u ka mag'lling Girīk?
38 Yukku ka'a ilu a'a Misil ya bay amowa saga a'a anagga'
ma parinta Rōm ma waktu palabay he'. Aniya' saga mpat
ngibu mundu ma deyo'anna, a'a magtakos kamemon bay
munda'anna pehē' ni lahat paslangan. Ka'a bahā'?”
39 Yuk si Paul, “Ngga'i ka. Aku itu Yahudi. Bay aku
nianakan ma da'ira Tarsus, ma lahat Silisi he'. A'a aku min

da'ira bangsahan. Na, tuwan, paba'irun aku kono' amissala
ni saga a'a itu."
40 Jari pinaba'id si Paul e' nakura' sundalu inān ati an'ngge
iya ma haronan kuta'. Aninyal iya ma saga a'a, supaya
sigām akale ma iya. Pahondong pa'in paghidjul sigām inān,
amissala si Paul ma bahasa Hibrani.

22

1 "Saga matto'a-danakan," yuk si Paul, "kalehunbi
da'awaku."
2 Pagkale sigām bahasa Hibrani ya pamissalana, pahantap
sigām bo' akale pahāp. Jari buwattitu ya pamissalana ma
sigām, yukna,
3 "Aku itu a'a Yahudi. Bay aku nianakan mahē' ma
da'ira Tarsus, ma lahat Silisi, sagō' sulig aku maitu ma
Awrusalam. Bay aku magguru ma si Gamaliyal, maka bay
aku kapandu'an pahāp ma sara' bay pameya'an ka'mbo'-
mbo'antam. Bay aku amanuyu' maghinang ni Tuhan, buwat
kapanuyu'bi kamemon ilu ma buwattina'an.
4 Bay pinjala'ku saga a'a ameya' ma kal'ngnganan si Isa
bo' supaya sigām pinapatay. Bay sigām saggawku l'lla maka
d'nda bo' ni'isi ni deyom kalabusu.
5 Makasaksi' Imam Muwallam maka saga palhimpunan
matto'a kamemon in bissalaku itu b'nnal sadja. Bay
aku pinaniya'an e' sigām sulat pamapatut, sulat ni saga
danakanta Yahudi mahē' ma Damaskus. Angkan aku bay
pehē' ni Damaskus bo' tasaggawku saga bebeya'an si Isa
mahē'. Pinilisu sigām, binowa ni Awrusalam itu bo'
bininasa."
6 "Jari itu," yuk si Paul, "saga ugtu llaw, asekot pa'in aku
ni Damaskus, patagha' sadja aniya' sawa min deyom sulga'
anahaya ma sakalibutku.
7 Pahantak aku ni tana' ati aniya' takaleku suwala ah'lling
ni aku, yukna, 'Saul, O Saul! Angay aku pinjala'nu?'
8 "Agsai tilawku. 'Sai sa ka'a ilu, nakura'?' yukku.
"Yuk sambungna, 'Aku a'a Nasaret, ya pinjala'nu na pa'in.'
9 "Na, saga sehe'ku he'," yuk si Paul, "bay maka'nda' sawa
itu sagō' halam tahati e' sigām bang ai pamah'lling ma aku
e' suwala inān.
10 Tilawku isab, 'Ai subay hinangku, Nakura'?'
"Yuk Panghū' inān ni aku, 'An'ngge ka, bo' ka palanjal
pehē' ni Damaskus. Nihaka'an du ka mahē' kamemon ya
pamahinang Tuhan ma ka'a.'
11 Manjari abuta aku e' silaw sawa he', angkan aku bay
niambit e' saga sehe'ku pehē' ni Damaskus.

12 “Mahē' pa'in ma Damaskus aniya' dakayu' a'a niōnan
si Ananiyas. A'a iya maga'agama ameya' ma sara'tam, maka
pinagaddatan iya e' saga Yahudi kamemon ma da'ira inān.
13 Bay pehē' si Ananiyas an'ngge ma atagku. Yukna, ‘Saul,
magdanakan kita. Maka'nda' na ka pabīng.’ Saru'un-du'un
du aku maka'nda',” yuk si Paul, “ati ta'nda'ku si Ananiyas
e'.
14 Yukna, ‘Saul, tapene' ka e' Tuhan ya asal pagtuhanan
ka'mbo'-mbo'antam, bo' tata'unu bang ai kabaya'anna.
Tapene' ka e'na bo' supaya ta'nda'nu Sosoho'anna Adil,
maka bo' takalenu isab suwalana amissala.
15 Anaksi' du ka pasal si Isa. Angahaka isab ka ma a'a
kamemon pasal ai-ai bay ta'nda'nu maka takalenu.
16 Na, da'a na ka ananggu,’ yuk si Ananiyas ni aku.
‘An'ngge ka bo' ka pinandi, tanda' in ka'a ma si Isa na.
Sabbutun ōn Panghū' Isa bo' ka asussi min paldusahannu.’
”
17 “Manjari itu,” yuk si Paul, “bay aku pabīng ni
Awrusalam itu. Sabuku anambahayang ma deyom langgal
pagkulbanan aniya' panyata' ni aku.
18 Ta'nda'ku Panghū' Isa amissala ni aku. Yukna, ‘Parai'-
dai' ka ala'an min Awrusalam itu sabab mbal du kinahagad
e' saga a'a maitu ya panaksi'nu ma pasal aku.’
19 “ ‘Tuwan Panghū'’, yukku, ‘kinata'uwan asal e' saga
a'a itu in aku bay angalatag saga kalanggalan Yahudi bo'
tasaggawku maka tabinasaku sasuku angandol ma ka'a.
20 Ma waktu kapamapatay saga a'a ma si Esteban, ya
saksi'nu he', bay aku mahē' angaho'an hinang sigām. Bay
aku pamatau'an s'mmek saga a'a bay amapatay iya.’
21 “Sagō' anoho' gi' Panghū' Isa ma aku, yukna, ‘Ala'an na
ka minnitu, sabab papehē'ta ka ni katāhan, ni kabangsa-
bangsahan ngga'i ka Yahudi.’ ”

Si Paul dī A'a Rōm

22 Akale to'ongan saga a'a inān ma si Paul sampay
tabissalana ina'an-i, sagō' ta'abut pa'in sinibahat e'na
kabangsahan ngga'i ka Yahudi, magtūy sigām anagna'
angamahit pakosog. Yuk sigām, “Papatayunbi a'a ilu! Mbal
iya manjari pinakallum.”
23 Ina'an sigām maggasud na pa'in, anganjabjaban na
pa'in badju' sigām, maka e' sigām anabulakan bagunbun
tudju pariyata'.
24 Manjari magpanoho'an nakura' ma saga sundaluna
amowa si Paul ni deyom kuta'. Sinō' iya niraplosan maka
sinumariya bo' tata'u bang angay angkan maggasud saga
Yahudi he'.

25 Kaengkotan pa'in si Paul, song pa'in niraplosan, atilaw
iya ni tininti ya an'ngge maina'an, yukna, “Patut bahā'
daplosanbi a'a Rōm ma halam gi' bay pinalabay min sara'?”
26 Pagkale pa'in itu-i e' tininti, pehē' iya ni nakura' atilaw.
Yukna, “Ai maksudnu ma a'a itu? A'a Rōm ko' iya!”
27 Angkan pehē' nakura' ni si Paul. Yukna, “Haka'in aku,
a'a Rōm ka bahā'?”
“Aho',” yuk si Paul.
28 Yuk nakura', “Aku itu, aheka sīn bay pamayadku bo'
aku manjari a'a Rōm.”
“Sagō' aku,” yuk si Paul, “a'a Rōm asal min kapaganak ma
aku.”
29 Takale pa'in e'-i, magtūy pasebog saga a'a bay arak
amariksa' si Paul. Sampay nakura', tināw isab pagta'una
in si Paul a'a Rōm. Sabab iya ya bay magbaran anoho'
niengkotan si Paul maka kili-kili.

Si Paul Pinatandan ni Tumpukan Maghuhukum

30 Jari bilahi mikihaka nakura' sundalu he' bang ai
to'ongan panuntut si Paul e' saga Yahudi. Angkanna,
pagk'llat llaw dakayu', bay soho'na nila'anan engkot si
Paul. Bay soho'na isab magsakaum saga kaimaman alanga
maka kamemon saga a'a min Tumpukan Maghuhukum. Ati
pinatampal si Paul ni sigām.

23

1 Manjari amandang si Paul ma Tumpukan Maghuhukum
inān. Yukna ma sigām, “Saga dauranakanku, abontol
itikadku tudju ni Tuhan pasal bay kahinanganku, min
tagna' sampay ni llaw ītu.”
2 Pagkale si Ananiyas, ya Imam Muwallam, ma bay pina'in
e' si Paul e', soho'na saga a'a ma atag si Paul anampak
bowa'na.
3 Yuk si Paul ni si Ananiyas, “Bininasa du ka e' Tuhan.
Ahāp luwasannu sagō' ala'at deyom ataynu! Ilu ka aningkō'
angahukum aku ma buwat usulan sara', sagō' ka'a ya labi-
labina angalanggal sara' sabab soho'nu aku sinampak!”
4 Ah'lling ni si Paul saga a'a ma atagna inān, yuk sigām,
“Imam Muwallam ya pahina'nu ilu, ya tapene' e' Tuhan!”
5 Anambung si Paul, yukna, “Saga danakanku, halam
kata'uwanku in iya Imam Muwallam. Sabab tasulat asal
ma deyom Kitab, subay da'a pah'llingantam ala'at pag-
nakura'an bangsatam.”
6 Manjari itu, pagga kinata'uwan e' si Paul saga a'a
ma Tumpukan inān abahagi' duwa, kasehe' sigām Sad-
dusi, kasehe' Parisi, angalingan iya patanog, yukna, “Saga
danakan! Aku itu dakayu' Parisi, maka Parisi isab saga

matto'aku. Itiya' aku nihukum maitu sabab angaholat aku
in a'a magpatayan pinakallum pabalik min kamatay.”
7 Pagubus, anagna' na magsu'al saga Parisi maka saga
Saddusi inān, angkan sigām abahagi' duwa.
8 Angkan buwattē', in saga Saddusi magpa'in halam
aniya' pinakallum pabīng min kamatay, maka halam aniya'
mala'ikat atawa umagad. Sagō' saga Parisi magkahagad
pasal e'-i kamemon.
9 Jari pasōng kasensongan maina'an, maka aniya' saga
guru sara' an'ngge, a'a ameya' ma kal'ngnganan saga Parisi.
Tino'ongan jawab sigām, yuk-i, “Halam aniya' la'at tabāk
kami ma a'a itu! Kalu b'nnal, aniya' umagad atawa
mala'ikat bay ah'lling ni iya.”
10 Manjari karuhunan gom pa'in kasensongan inān,
angkan tināw nakura' sundalu kalu pinags'kkat pagdayaw
baran si Paul e' saga a'a maina'an. Manjari soho'na saga
sundaluna pareyo' pehē' angagaw si Paul bo' binowa ni
deyom kuta' pabīng.
11 Sangom inān panyata' Panghū' Isa ni si Paul an'ngge ma
bihingna. Yukna, “Paiman ka! Bay aku kasaksi'annu maitu
ma Awrusalam. Subay aku kasaksi'annu du isab ma da'ira
Rōm.”

Magisun saga Yahudi Amapatay si Paul

12 Pagk'llat llaw pa'in, aniya' saga Yahudi magisun.
Magsapahan sigām di-sigām subay mbal amangan atawa
anginum sat'ggol mbal tapapatay si Paul.
13 Labi sigām mpatpū' puhu' bay magisun e'.
14 Manjari pehē' sigām ni saga imam alanga maka
pagmatto'ahan, amata'u. Yuk sigām, “Bay na kami magsapa
in kami mbal manjari animtim kinakan ai-ai, sat'ggol mbal
tapapatay kami si Paul e'.
15 Angkanna, ka'am maka saga Maghuhukum subay am-
abeya' lapal ni nakura' sundalu anambukuhan iya amowa
si Paul pi'ilu ni ka'am. Subay kam magbau'-bau' in ka'am
bilahi amariksa' pahāp-hāp pasal palkala'na he'. Jari kami
itu asakap du amapatay iya ma labayan, ma halam gi'
makasampay pi'ilu.”
16 Daipara aniya' kamanakan si Paul l'lla, anak danakanna
d'nda, bay makakale pasal pagisun e'. Angkan iya pehē' ni
deyom kuta' angahaka'an si Paul.
17 Jari nilinganan e' si Paul dakayu' tininti, bo' ah'lling ni
iya, yukna, “Bowahun subul itu ni nakura'nu, sabab aniya'
pangahakana.”
18 Binowa na iya e' tininti tudju ni nakura'na.

Yuk tininti, “Bay aku nilinganan e' si Paul, ya pilisu
inān, mikipabowa subul itu ni ka'a sabab aniya' kono'
pangahakana.”
19 Manjari niambit subul inān e' nakura', binowa pasaddī
min kasehe'an bo' yampa tilawna. “Ai hakanu ma aku?”
yukna.
20 Anambung subul he', yukna, “Bay magisun saga
nakura' Yahudi. Pagsalung kono', niamu' ka e' sigām amowa
si Paul patampal ni Tumpukan Maghuhukum, bahasa iya
pinariksa' pabīng.
21 Sagō' da'a asipun saga nakura' inān, sabab aniya' labi
mpatpū' a'a anapukan di-sigām ma bihing lān bo' tinipu si
Paul. Bay na sigām magsapahan di-sigām mbal amangan
atawa anginum sat'ggol mbal tapapatay sigām si Paul.
Asakap na sigām, luwal la'a pangiddanu ya nilagaran.”
22 Yuk nakura' ni iya, “Da'a ka ah'lling ni sai-sai in aku
bay haka'annu pasal itu-i.” Puwas e' pinaba'id na subul he'.

Tinandanan si Paul ni Gubnul Pilik

23 Jari itu nilinganan e' nakura' duwa tinintina. Yukna ni
sigām, “Tipununbi duwa hatus sundalu, sō'unbi magsakap
pehē' ni Kesareya. Paronganunbi isab pitumpū' sundalu
magpangura' maka duwa hatus sundalu magpamowa bud-
jak. Subay sigām atulak lisag siyam sangom ilu.
24 Sakapunbi isab saga kura' pangura'an si Paul, ati
tandaninbi iya pina'an ni gubnul Pilik ma halam aniya'
baya-bayana.”
25 Jari aniya' sulat pinabeya' e' nakura' ni gubnul. Yuk
lapal sulat e',
26 “Sulat itu min aku, si Klaudi Lisiyas, pinasampay ni
ka'a Pilik, ya gubnul balbangsa.
27 Tuwan gubnul, a'a itu bay sinaggaw e' saga Yahudi,
arak pinapatay. Sagō' pagta'uku pa'in in iya a'a Rōm,
magtūy aku pehē' maka saga sundaluku anabang iya.
28 Ya kabaya'anku subay ana'u bang ai panuntut sigām
ma iya, angkan iya bay bowaku patampal ni paghukuman
sigām bangsa Yahudi.
29 Mahē' pa'in aku, tasayu na in palkala' panuntutan
sigām ma iya, palkala' pasal usulan sara' sigām. Halam
aniya' bay tahinangna pamapatayan iya atawa pamakal-
abusuhan iya.
30 Manjari tapata'u aku aniya' kaisunan saga Yahudi
amapatay iya. Angkan iya soho'ku tinandanan magtūy ni
ka'a. Maka saga a'a anuntutan iya, bay soho'ku pi'ilu ni ka'a
bo' takalenu bang ai panuntut sigām. Ya du ilu. Wassalam.”

31 Manjari ningā' na si Paul e' saga sundalu buwat bay
panoho'an ma sigām. Ta'abut kauman Antipatri e' sigām
sangom inān.
32 Pagk'llat llaw dakayu', pabīng ni kuta' saga sundalu bay
magpamaklay he', ati pinabowa si Paul ma saga sundalu
magpangura'.
33 Makasampay sigām ni da'ira Kesareya, ati ninde'an e'
sigām ni gubnul, sulat bay min nakura' sigām. Tinukbalan
isab si Paul ni iya.
34 Binassa sulat e' gubnul bo' yampa tilawna si Paul bang
min lahat ingga iya. Tata'u pa'in in si Paul min lahat Silisi,
35 yuk gubnul ni iya, “Subay na at'kka saga a'a ma-
nuntutan ka'a bo' yampa takale palkala'nu.” Manjari
magpanoho'an iya in si Paul sinō' nijagahan ma deyom
astana' gubnul e'.

24

Si Paul Tinuntutan e' saga Yahudi

1 Makalabay pa'in limambahangi, palūd na si Ananiyas
Imam Muwallam ni Kesareya. Aniya' isab saga pag-
matto'ahan Yahudi magbeya' maka iya, maka dakayu'
abugaw niōnan si Tertullus. Paharap sigām itu ni gubnul
supaya anuntutan si Paul.
2 Kalinganan pa'in si Paul, tinagna'an e' si Tertullus
panuntutna. Yukna, “Tuwan balbangsa! Asannang
to'ongan lahat kami ma sabab kahāp kapaggubnulnu. Ya
bay kahālan kami ala'at tapahāpnu na, sabab ahāp asal
pamat'nna'nu.
3 Ka'amuhan kami ma tabangnu sakahaba' waktu,
maingga-maingga lahat, maka aheya pagsukul kami ni ka'a.
4 Sagō' papu'utku gi' lapal itu bo' ka mbal sinumu,” yukna.
“Ya amu'ku junjung ni ka'a, kalehun aku dai'-dai'.
5 “Tapandoga kami in a'a itu asal panganjabu.
Pinahiluhala' e'na bangsa kami Yahudi ma kaluha'an
dunya. In iya pagmakōkan ma umpigan Nasaret.*
6 Bay iya arak angalumu'an langgal pagkulbanan ma
Awrusalam, angkan iya tasaggaw kami. Ya maksud kami
in iya subay pinahukum ma buwat usulan sara' kami,
7 sagō' bay parumpās si Lisiyas nakura' sundalu inān
angagaw iya min pang'ntanan kami.
8 Puwas e' bay soho'na saga a'a anuntut pi'itu patampal ni
ka'a. Na, bang ka'a anumariya a'a itu, tata'unu du min iya
bang ai sababan angkan kami anuntutan iya.”

---

* **24:5 24:5** Umpigan Nasaret: hatina saga a'a ya ameya' ma si Isa, a'a Nasaret.

9 Pauyun isab saga Yahudi he' anuntutan si Paul. Yuk
sigām in bay binissala e' si Tertullus inān b'nnal sadja.

Panganda'awa si Paul ma Alopan si Pilik

10 Manjari sininyalan si Paul e' gubnul, sinō' amissala.
Yuk si Paul ni gubnul, “Kinōgan aku anganda'awahan di-
ku ma alopannu, tuwan, sabab kata'uwanku at'ggol na
pamal'ngngannu sara'nu ma bangsa kami itu.
11 Aluhay ko' itu pinariksa'. Aniya' na sangpū' maka
duwang'llaw buwattina'an, tuwan, bay aku patukad ni
Awrusalam anambahayang.
12 Halam aku bay ta'abut e' saga Yahudi itu maglugat
maka sai-na ma deyom langgal pagkulbanan. Halam aku
bay ta'abut amahiluhala' saga a'a, ai na ka ma deyom
kalanggalan sigām, ai na ka ma kamaina'anan saddī ma
jadjahan da'ira Awrusalam.
13 Halam isab aniya' mattanna pamaluwas saga a'a itu
palsaksi'an panuntut sigām ma aku.
14 Sagō', magsab'nnal aku, tuwan, Tuhan kapangkatan
kami ya pagta'atanku samantala' aku ameya' ma
kal'ngnganan si Isa, ya pinagōnan e' sigām ‘umpigan
pagokatan.’ Sagō' kahagadku asal kamemon ya tasulat
ma deyom sara' si Musa maka ma deyom Kitab Kanabi-
nabihan.
15 Sali' du aku maka sigām aholat ma Tuhan in manusiya'
kamemon, ahāp maka ala'at, pinakallum pabīng.
16 Angkan aku amanuyu' to'ongan bang pa'in apote'
atayku tudju ni Tuhan, sampay ni pagkahiku manusiya'.
17 “Manjari itu, pila-pilantahun kalikutanku min
Awrusalam, bay aku pabīng pehē' amowa sīn panarakkaku
saga a'a bangsaku, sampay maghinang kulban ni Tuhan.
18 Na, ma sabu pa'in aku maghinang e'-i, bay aku ta'abut
e' saga a'a itu ma deyom langgal pagkulbanan. Baha'u bay
talusku hinang pagsussi. Kulang isab a'a bay ma atagku
inān maka halam aniya' bay lengog.
19 Sagō' aniya' saga Yahudi min lahat Asiya bay maina'an.
Bang aniya' ganta' panā' saga a'a inān ma aku, arapun sigām
maitu anuntutan aku.
20 Saguwā', pagka sigām halam maitu, pabissalahun
na saga Awrusalam itu. Sō'un sigām angahaka bang
dusa ai bay panuntutan aku, waktu kapanumariya aku e'
Tumpukan Maghuhukum he'.
21 Sabab halam aku bay katōngan dusa, luwal bahā'
ya bay pangalinganku sabuku an'ngge ma dahuan sigām,
ya yukku, ‘Ya angkan aku hukumbi ma buwattina'an,

ma sabab kahagadku in a'a magpatayan pinakallum du pabīng'.” Minnē' akatis da'awa si Paul.

22 Manjari pinahondong pagbissala inān e' si Pilik sabab kasakupanna asal pasal kal'ngnganan si Isa Al-Masi. Yuk si Pilik, “Subay na at'kka pi'itu nakura' Lisiyas bo' yampa paluwasku hukumanku.”

23 Puwas e' bay soho'na dakayu' kapitan inān anganjagahan si Paul ma mbal sakit asigpit kat'nna'anna. Saga bagayna subay pinarūl amowahan iya napakana.

24 Apuwas pa'in daka pilambahangi, pina'an si Pilik maka h'ndana si Drusilla, d'nda Yahudi. Pinalinganan e'na pina'an si Paul ati pakale iya ma pamissala si Paul pasal pangandol tudju ni si Isa Al-Masi

25 Amissala na pa'in si Paul ma pasal a'a subay angahinang kabontolan maka subay amaggat ma napsuna ala'at. Binissala e'na isab hukuman ya pinat'kka e' Tuhan ma saga manusiya' ma llaw sinōng. Pagkale si Pilik ma bissala si Paul itu, magtūy iya tināw ati yukna ma si Paul, “Makajari na ka ala'an. Lingananta pa'in ka pabīng bang aku bilahi.”

26 Lāgi aholat si Pilik kalu kabuwanan sīn pagmamhu' e' si Paul, angkan si Paul araran pinalinganan e'na bo' magsulisuli maka iya.

27 Makalabay pa'in duwantahun, paganti' si Purkiyus Pistus min si Pilik maggubnul. Malaingkan bilahi kinahāpan si Pilik e' saga Yahudi, angkan tahanna lagi' si Paul ma deyom kalabusu.

25

Anganda'awa si Paul ma Alopan Gubnul Pistus

1 Palabay pa'in t'llung'llaw min kat'kka si Pistus ni lahat paggubnulanna inān, patukad iya min Kesareya tudju ni Awrusalam.

2 Ma Awrusalam pa'in, pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka saga nakura' bangsa Yahudi amowa saga tuntut sigām ma si Paul. Angamu' sigām junjung ni si Pistus

3 bang pa'in soho'na si Paul pinapinda ni Awrusalam. Bay sigām asal magkaisunan angahapa'an iya ma labayan bo' pinapatay.

4 Sagō' anambung si Pistus, yukna, “Ina'an si Paul tinahan ma Kesareya ma deyom kalabusu, maka song aku palūd pina'an pabīng.

5 Paronganunbi ma aku ni Kesareya saga a'abi tagakapatut. Tuntutinbi iya maina'an bang aniya' bay tahinangna ala'at.”

6 Saga walu' atawa sangpū' bahangi ya kat'nna' si Pistus
ma sigām ma Awrusalam bo' yampa palūd ni Kesareya.
Pag'llaw dakayu', aningkō' iya ma bilik paghukuman bo'
soho'na si Paul pinasōd pina'an.
7 Pagsōd pa'in si Paul, pinagtimukan iya e' saga Yahudi ya
bay palūd min Awrusalam. Tinuntutan iya e' sigām tuntut
abuhat, sagō' halam aniya' kamattanan sigām.
8 Manjari anganda'awahan di-na si Paul, yukna, “Halam
aniya' bay tahinangku langgal sara' ma bangsa kami Yahudi.
Halam aniya' bay tahinangku kala'atan tudju ni langgal
pagkulbanan, atawa ni Sultan Mahatinggi bangsa Rōm.”
9 Sagō' si Pistus, pagka kabaya'anna kinahāpan e' saga
Yahudi, atilaw ni si Paul, yukna, “Angaho' ka bahā' bang ka
pinatukad pabīng ni Awrusalam, bo' ka hukumku maina'an
ma sabab saga tuntut ma ka'a itu?”
10 Yuk si Paul, “Itiya' aku an'ngge ma paghukuman Sultan
Mahatinggi. Wajib aku sinara' maitu. Kasakupannu asal,
tuwan gubnul, halam aku bay makabuwan kala'atan ma
saga Yahudi.
11 Bang sab'nnal-b'nnal aku bay makalanggal sara', atawa
bang aniya' bay tahinangku patut pamapatayan aku,
maglilla' du aku. Sagō' bang ngga'i ka b'nnal ya panuntut e'
saga a'a itu ma aku, halam sai-na taga-kapatut ang'nde'an
aku ni pang'ntanan sigām. Amu'ku tinukbalan nihukum e'
Sultan Mahatinggi!”
12 Aubus pa'in si Pistus bay makapagisun maka saga
bag'llalna, sambunganna si Paul, yukna, “Pagka ka bilahi
tinukbalan ni Sultan Mahatinggi, pinapehē' na ka.”

Angaru si Pistus ma Sultan Agrippa

13 At'ggol-t'ggol pa'in minnē', at'kka pina'an ni Kesareya
sultan Agrippa maka danakanna d'nda si Bernike. Pina'an
sigām anibaw si Pistus, pagaddat sigām ma iya.
14 Maina'an pa'in sigām daka pilambahangi, pinahatian
sultan e' si Pistus pasal palkala' si Paul. Yuk si Pistus, “Aniya'
maitu dakayu' pilisu bay tinahan e' si Pilik.
15 Pagpehē'ku ni Awrusalam, bay aku kabowahan tuntut
e' saga kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan Yahudi.
Bay aku niamu' e' sigām amat'nna'an iya hukuman.
16 “Sagō' bay sigām haka'anku, ngga'i ka addat kami
bangsa Rōm anōngan sai-sai pinat'nna'an hukuman bang
halam gi' bay pinapagtampal dahū maka saga a'a bay
anuntutan iya. Aniya' isab waktu kapanganda'awana dahū.
17 Angkan ko', pagt'kka pi'itu saga a'a anuntut e', halam
aku bay amabiyal. Pag'llaw dakayu', bay aku aningkō'

magtūy ma bilik paghukuman, ati soho'ku si Paul itu
binowa pareyom.
18 Jari an'ngge saga a'a anuntutan iya. Pangannalku aniya'
dusa aheya panuntutan sigām ma si Paul, sagō' halam.
19 Ya palkala' sigām hal pagjawaban pasal agama sigām,
maka pasal dakayu' a'a amatay niōnan Isa. Pinagpa'in a'a
inān e' si Paul asal allum.
20 Na," yuk si Pistus, "pagka mbal kata'uwanku bang
buwattingga subay pamariksa'ku ma saga palkala' buwattē',
bay tilawku si Paul bang iya bilahi pinatukad ni Awrusalam
bo' nihukum mahē'.
21 Saguwā' angamu' iya pinatandan palkala'na ni Sultan
Mahatinggi ma Rōm bo' sinalassay mahē'. Angkan iya
soho'ku tinahan maitu pinajagahan sampay aniya' waktu
pamasampay iya ni paghukuman Sultan Mahatinggi."
22 Ah'lling si Agrippa ni si Pistus, "Bilahi aku akale ma a'a
itu," yukna.
"Takalebi du iya salung," yuk si Pistus.

Si Paul Binowa Paharap ma Sultan Agrippa

23 Pag'llaw dakayu', at'kka pina'an si Agrippa maka si
Bernike. Angulinting sigā e' pamulawan maka pamakay
angillap, magmahaldika' to'ongan hinabu sigā pasōd ni
luma' mairan. Ina'an isab saga nakura' sundalu maka saga
a'a bangsahan min lahat ina'an. Magpanoho'an si Pistus, ati
binowa si Paul pareyom.
24 Ma deyom pa'in, yuk si Pistus ni si Agrippa, "Tuwan
Sultan, sampay ka'am kamemon makasabuhan kami! Itiya'
ta'nda'bi dakayu' a'a ya bay tinuntutan ni aku e' saga Yahudi
kamemon, e' saga Yahudi min lahat itu maka saga Yahudi
min Awrusalam. Bay sigām angamahit sidda, in a'a itu kono'
subay pinapatay saru'un-du'un.
25 Sagō' halam aniya' sababan tabākku pamapatayan iya.
Jari, pagka iya bilahi tinukbalan ni Sultan Mahatinggi,
aniya' niyatku amabeya' iya pehē'.
26 Sagō' halam aniya' tantu sababanna panulatanku ni
Panghū'ku Sultan," yuk si Pistus. "Angkan iya bay bowaku
pa'alop ni ka'am, ya lagi'na bang ni ka'a, Sultan Agrippa. Ya
angkan palkala' itu pinariksa' pabalik, kalu aniya' tabākku
sababan bo' sinulat pinabeya' ni Sultan Mahatinggi.
27 Sabab bang ma aku," yukna, "mbal taluwa' bang kita
anukbalan pilisu ni sara' alanga, bo' mbal tatugila' bang ai
panuntut ma iya."

26

Si Paul Amissala ma Matahan Sultan Agrippa

1 Sakali itu amissala na si Agrippa ni si Paul, yukna,
“Paba'idta na ka anganda'awahan di-nu.” Manjari aninyal
si Paul maka tanganna bo' yampa anagna' anganda'awa.

2 “Tuwan sultan Agrippa,” yukna, “kinōgan aku sabab
ka'a ya pa'alopanku llaw itu bo' aku makada'awa pasal bay
panuntut e' saga Yahudi.
3 Sabab kasakupannu ya addat Yahudi kamemon maka
saga pasu'alan sigām. Angkan aku pama'ap ni ka'a, bang
pa'in ka mbal sinumu akale ma aku.

4 “Kinata'uwan asal e' saga Yahudi kamemon bang buwat-
tingga bay tebongku sangay min kaonde'ku ma deyom
kakampunganku, sampay isab mahē' ma Awrusalam.
5 At'ggol na pakata'u sigām ma aku. Kinata'uwan du e'
sigām kapamogbogku ma kal'ngnganan saga Parisi. Halam
aniya' makasali' ni saga Parisi bang bogbog du harap ni sara'
agama Yahudi.
6 Tu'ud saga Yahudi inān mbal bilahi amuwan saksi' ma
pasalku. Na buwattina'an,” yuk si Paul, “itiya' aku nihukum
ma sabab pangaholatku in bay janji' Tuhan ni kamatto'ahan
kami atuman du.
7 Ya du isab e'-i niholat e' saga bangsa kami Yahudi
kasangpū' maka duwa, salta' pa'in sigām magta'at ni Tuhan
llaw-sangom. Tuwan sultan, ya angkan aku tinuntutan e'
saga pagkahiku Yahudi, ma sabab pangaholatku itu.
8 Ka'am saga kasehe' ilu! Angay kam mbal makapam'nnal
in Tuhan amakallum a'a min kamatay?

9 “Minsan aku, ya pangannalku tagna' subay aku amus-
pusan kosogku anagga' si Isa, a'a Nasaret.
10 Ya na he' kahinanganku, waktu tagna' ma Awrusalam.
Bay aku kabuwanan kapatut e' saga imam alanga, angkan
aheka a'a suku' Tuhan bay isiku ni deyom kalabusu. Ta'abut
pa'in sigām pinat'nna'an hukuman ni kamatay, bay aku
pauyun angaho'.
11 Min heka isab sigām bay pabinasaku ma deyom saga
kalanggalan kamemon, bo' supaya sigām tapissoko' ang'bba
min pameya' sigām ma si Isa. Mamarahi pasu' atayku ma
sigām, angkan sigām bay abutku ma saga kalahatan bangsa
saddī supaya sigām kala'uganku.

12 “Ya na he' bay angutku, ya angkan aku bay pehē'
ni Damaskus amowa kapatut maka sulat panoho'an bay
pamuwan aku e' saga nakura'.
13 Na, tuwan Sultan,” yuk si Paul ni si Agrippa, “augtu
pa'in llaw, hinabuku ma labayan, aniya' bay ta'nda'ku sawa
min deyom sulga', asilaw gi' min llaw. Anahaya sawa he'

ma tongodku sampay ma saga a'a bay sehe'ku magl'ngngan e'.
14 Pahantak kami kamemon ni tana'. Jari aniya' takaleku
suwala ah'lling ma bahasa Hibrani, yukna, ‘Saul! O Saul!
Angay aku pinjala'nu? Kap'ddi'an du ka pagga aku sagga'nu,
sali' sapantun sapi' ya kap'ddi'an bang sipa'na tungkud
dapuna.’
15 “ ‘Sai sa ka'a ilu, Nakura'?’ yukku.
“Yukna, ‘Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in.
16 Saguwā' an'ngge na ka to'ongan,’ yukna. ‘Ya po'on aku
papa'nda' itu ni ka'a bo' ka pene'ku. Kawakilan ka angahaka
ma saga a'a pasal in aku bay ta'nda'nu llaw itu, maka ma
pasal ai-ai ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng.
17 Papuwasta du ka min pang'ntanan saga pagkahinu
Yahudi, maka min pang'ntanan bangsa saddī, ya song
pamapehe'anku ka'a,
18 supaya sigām tabowanu papinda min kalendoman
tudju ni kasawahan, min pang'ntanan nakura' saitan tudju
ni okoman Tuhan. Manjari ta'ampun du karusahan sigām
sabab min pangandol sigām ma aku,’ yuk si Isa, ‘ati
pinalamud sigām ni deyoman saga a'a tapene' e' Tuhan.’
19 “Angkan ko', tuwan Sultan,” yuk si Paul, “halam bay
tasagga'ku ya bay pa'nda' ni aku inān min sulga'.
20 Jari magnasihat na aku. Bay tagna'anku ma Damaskus,
puwas e' ma Awrusalam, bo' ma kaluha'an lahat Yahudi,
sampay isab ma saga a'a ngga'i ka Yahudi. Bay pandu'anku
sigām kamemon subay ang'bba to'ongan min dusa sigām
bo' papinda ameya' ma Tuhan. Maka subay isab aniya'
kahinangan sigām ahāp paltanda'an in sigām ang'bba na
min dusa.
21 Ya na ko' he' sababanna angkan aku bay sinaggaw
e' saga Yahudi mahē' ma deyom langgal pagkulbanan.
Tino'ongan aku e' sigām, arak pinapatay,
22 daipara tinabangan na pa'in aku e' Tuhan sampay ni
kabuwattituhan. Angkanna aku itiya' an'ngge maitu anaksi'
ni saga a'a kamemon areyo'-alanga. Sali' du bissalaku itu
maka bay binissala e' saga kanabi-nabihan ma masa awal
e', maka e' si Musa, ma pasal pakaradja'an ma sinosōng.
23 Yuk pangallam sigām in Al-Masi subay makananam
kabinasahan maka kamatay. Maka Al-Masi ya pinakallum
min kamatay dahū min kamemon, bo' buwananna kasawa-
han pikilan saga Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, supaya
sigām kalappasan min hukuman dusa.”
24 Sakali itu, salta' pa'in si Paul anganda'awahan di-
na buwattē', pinahitan iya e' si Pistus, yukna, “Paul!

Binelaw ka! Dumasiyaw pahāp kalanga pangadji'nu, ya na
makabelaw ka'a ilu."
25 Anambung si Paul, yukna, "Tuwan Balbangsa, ngga'i ka
aku binelaw. B'nnal sadja maka ahantap bissalaku itu.
26 Kata'uwannu asal, tuwan Sultan, pasal kahālan
itu. Angkan aku makatawakkal amissala ni ka'a sabab
makatantu aku in kamemon bay pat'kka itu kasakupannu
asal. Halam itu bay kalimbungan.
27 Tuwan sultan Agrippa," yuk si Paul, "magsab'nnal ka
bahā' ma bay kallam saga kanabi-nabihan? Kata'uwanku
in ka'a ilu magsab'nnal."
28 Yuk si Agrippa ni si Paul, "Ma pikilannu bahā'
tabowanu aku magalmasihin?"
29 Yuk si Paul, "Buwattina'an ka atawa ma sinosōng,
ya amu'-amu'ku ni Tuhan bang pa'in ka'a, tuwan sultan,
sampay saga a'a kamemon ya akale ma aku llaw itu,
pasali' ni aku. Ya sadja subay mbal kasali'anbi ya kilikili
pangengkot aku itu."
30 Sakali an'ngge sultan maka gubnul maka si Bernike min
paningkō'an sigām, sampay saga sehe' sigām magtingkō'an
inān.
31 Pagluwas sigām minnē', magsuli-suli sigām. Yuk
sigām, "Halam aniya' sababan pamapatayan atawa pa-
makalubusuhan a'a inān."
32 Yuk si Agrippa ni si Pistus, "Bang iya halam bay maka-
landu' mikitukbal ni Sultan Mahatinggi, bay iya tapal'ppa."

27

Si Paul Palintas ni Da'ira Rōm

1 Tagara' pa'in in kami subay pinatulak ni Itali, si Paul
maka saga pilisu kasehe' bay pinajagahan ma si Juliyus,
dakayu' kapitan ma saga sundalu Rōm. Magnakura' iya
ma damba'an sundalu niōnan Ba'anan sundalu Sultan
Mahatinggi.
2 Paruwa' kami ni dakayu' kappal min lahat Aramittu,
marai' na atulak ni saga lahat paghapit-hapitan ma bihing
lahat Asiya. Manjari ak'tta na kami min Kesareya he'.
Ameya' isab ma kami si Aristarkus a'a Makidunya min
da'ira Tessaloneka.
3 Pagk'llat pa'in llaw dakayu', pahapit kami ni Sidun.
Kinahāpan si Paul e' si Juliyus. Pinaba'id iya anibaw saga
bagayna ma lahat Sidun e', bo' iya tatabang e' sigām ma ai-ai
kakulanganna.
4 Makalanjal pa'in kami minnē', anusulan kami min limbu
pū' Kiprus sabab anagga' baliyu.

5 Puwas e' palintas kami ni dambila' s'llang, min dilaut
Silisi maka Pampiliya, bo' yampa kami makatandan ni Mira,
dakayu' kauman ma lahat Likiya.
6 Aniya' kappal ta'nda' e' kapitan mahē', kappal min da'ira
Iskandari song atulak palanjal ni Itali. Jari pinariyata' kami
e'na pina'an bo' atulak na.
7 Agon kami mbal pasōng ma deyom daka pilambahangi.
Kahunitan kami tumandan ni kauman Kinidus. Manjari
itu, pagka alandos baliyu, mbal kami makasangsang angkan
kami palabay min limbu pū' Kerete, min dilaut tōng
Salmone.
8 Anusul-nusul kami min bihing deya, maka kahunitan
kami isab makat'kka ni lo'ok, ya niōnan Parunggu'an
Asalamat. Asekot-sekot isab inān ni da'ira Laseya.
9 Pagka at'ggol-t'ggol kami maina'an, mbal na kami
makalanjal sabab piligdu. Palabay na waktu pagpuwasa ati
timpu pamaliyu lagi'. Ginara'an saga a'a inān e' si Paul,
yukna,
10 “Saga tuwan, ma pandogahanku, bang kitam ganta'
palanjal minnitu, asiya-siya kitam. Piligdu, magka'at kappal
itu maka duwa'anna, maka aniya' isab amatay.”
11 Sagō' kapitan saga sundalu he', tabowa magkahagad ma
bissala nakura' kappal maka tag-dapu. Jari halam sigām bay
ameya' ma gara' si Paul.
12 Ya parunggu'an inān mbal ahāp paglihanan bang
salta' timpu pamaliyu, angkan kaheka'an saga a'a inān
bilahi ak'tta minnē' tudju ni lahat Pinik, bang pa'in mura-
murahan makatandan, ati bo' pinalabay timpu pamaliyu
maina'an. Pinik he' dakayu' parunggu'an ahāp ma pū'
Kerete, patampal ni hilaga' maka satan.

Baliyu Alandos ma Dilaut

13 Manjari itu, pagka aniya' baliyu satan mbal sakit
akosog, kinabā' e' saga a'a inān ahāp na tinawakkalan bay
kagara'an sigām. Angkan nihella' na sau bo' yampa kami
anusul min bihing pū' Kerete.
14 Sagō' mbal gi' at'ggol patumbuk na baliyu min deya,
baliyu habagat.
15 Jari katumbukan kami e' baliyu. Mbal na tasagga'
kami baliyu he', angkan kami pabīng munda' ati hal kami
magpatūt la'a.
16 Makalabay pa'in kami min limbu Kauda, pū'-pū' ariki',
yampa kami makabaggot buti-buti bay tundanan e', sagō'
kahunitan gi' kami.
17 Taruwa' pa'in buti-buti e' sigām ni diyata' kappal,
magtūy binaggot baran kappal maka k'llat bo' mbal pasisa

tapi'na. Puwas e', pagka sigām tināw binowa pasanglad
ni kat'bbahan asekot pehē' ni Libiya, pinahagmak leha e'
sigām. Manjari kappal e' pinasagaran e' sigām tabowa e'
baliyu.
18 Abinasa kami sidda e' goyak angkanna pagk'llat llaw
dakayu', anagna' sigām animanan saga duwa'an kasehe'.
19 Ta'abut pa'in kat'llumbahangina, tinimanan e' sigām
kapanyapan kappal takapin.
20 Daka pilambahangi kami halam bay maka'nda' mata
llaw atawa bitu'un. Halam isab aniya' kahondongan baliyu.
Angkan kami mbal na magniyat lappasan.

21 Sakali itu, pagka at'ggol saga a'a inān halam bay
makakakan, an'ngge si Paul ma t'ngnga' sigām amissala.
“Saga bagay,” yukna, “arapun bay beya'bi kagara'an da'a
subay atulak min pū' Kerete. Bang bay aku beya'bi mbal
kitam bay magka'at maka halam aniya' ai-ai alungay.
22 Sagō' buwattina'an soho'ta kam paiman, sabab halam
du aniya' min ka'am amatay. Luwal du kappal itu magka'at.
23 Sabab dibuhi',” yuk si Paul, “aniya' bay panyata' ni aku
dakayu' mala'ikat min Tuhan ya asal pagta'atanku. Aku itu
palsuku'anna asal.
24 Yuk mala'ikat ni aku, ‘Paul, da'a ka tināw. Subay ka
paharap ni Sultan Mahatinggi. Pinakallum du isab saga
sehe'nu ma kappal itu, ma sabab kahāp Tuhan ma ka'a!’
25 Angkan, saga bagay,” yuk si Paul, “subay kam aiman.
Sabab angandol aku ma Tuhan in bay pamissalana ma aku
maujud du.
26 Sagō' tabowa du kitam e' baliyu paragsa' ni dakayu'
pū'.”

27 Manjari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka mpat bahangi
min katagna' badju inān, tapepe na pa'in kami e' baliyu
ma olangan s'llang Adriya. Sōng-sōng pa'in tonga' bahangi,
tapandoga e' saga a'a kappal inān in kami asekot na ni
bihing lahat.
28 Angkan tin'kkad deyo' inān bo' kinata'uwan bang
pila lalomna. Jari t'kkaranna he' aniya' saga duwampū'
d'ppa. Mbal at'ggol tin'kkad pabīng, ati sangpū' la'a maka
limand'ppa.
29 Tināw sigām tabowa paragsa' ni kabatuhan, angkan
sigām angahūg mpat sau min buli' kappal bo' yampa sigām
aminta-minta bang pa'in al'kkas pak'llat llaw.
30 Saga a'a maghinang ma kappal inān bay pasulay alahi.
Magbau'-bau' sigām angahūg saga sau min munda' kappal,
sagō' ina'an sigām bay anontonan buti-buti tudju ni tahik.

31 Sagō' ah'lling si Paul ni kapitan maka ni saga sundalu,
yukna, “Bang saga a'a inān mbal pat'ttog ma kappal,
magmula du kam!”
32 Angkan kin'ttob e' saga sundalu lubid bay panonton
buti-buti. Hal pinal'bbos ni tahik.
33 Apote' pa'in sobangan, nilogos sigām kamemon e' si
Paul, sinō' amangan. Yukna, “Kasangpū' na maka mpat
bahangi llaw itu ya pagsusabi. Halam kam bay makatimtim
ai-ai.
34 Angkan kam logosku subay amangan, bo' kam
makatatas. Sabab minsan hal dalamba bu'unbi mbal du
magmula.”
35 Akatis pa'in e' si Paul ah'lling, angā' iya tinapay ati bo'
pinagsukulan e'na ni Tuhan ma alopan sigām kamemon.
Puwas e' pinagpōng e'na tinapay bo' iya amangan.
36 Jari itu pahogot atay sigām ati amangan sigām
kamemon.
37 Aniya' kami duwa hatus maka pitumpū' maka nnom a'a
bay ma diyata' kappal e'.
38 Maka'ssohan pa'in sigām, tinimanan e' sigām ni tahik
saga buwas tirigu ya ma deyom mohang, bo' supaya
palantung kappal inān.

Magka'at Kappal

39 Pag'llaw pa'in halam takilā e' saga a'a kappal bang
pū' ai ya pata'nda' inān, sagō' aniya' ta'nda' e' sigām lo'ok
taga-gusung ma bihing. Ya paggara' sigām, bang makajari,
pinasanglad kappal pina'an ni gusung.
40 Angkan kinehet e' sigām engkot saga sau, ni'bbahan
ma deyom tahik. Nihubaran isab lubid bay pamaggot saga
bansān. Puwas e' pinat'ngge e' sigām leha-leha ma munda'
bo' tabowa e' baliyu patandan ni bihing.
41 Sagō' makaragsa' sigām ni kahanggalan. Amalut
munda' kappal, mbal pajudjal, maka buli'na he' abagbag e'
goyak.
42 Maggara' saga sundalu inān amapatay saga pilisu
kamemon bo' supaya halam aniya' makalangi ni bihing
alahi.
43 Sagō' nakura' sigām inān mbal bilahi ni'inay si Paul,
angkan lāngna saga sundalu, sinō' da'a angalanjalan e'-
i. Gom pa'in soho'na saga a'a inān, sasuku ata'u palangi,
palaksu dahū ni deyom tahik bo' palangi kaleya.
44 Saga a'a kasehe'an sinō' paturul, ameya' pagūng ma
papan atawa ma kayu bay magka'at ma kappal inān.
Manjari tabuwattē' kami kamemon, makatandan ni bihing,
halam ainay.

28

Ma Pū' Malta

1 Makatandan pa'in kami ma halam aniya' baya-baya,
aniya' angahaka'an kami in pū' inān niōnan Malta.
2 Asidda kami kinahāpan e' saga a'a Malta inān.
Nirokotan e' sigām api sabab anagna' na angulan maka
ahaggut na, ati pina'idda kami kamemon e' sigām.
3 Si Paul inān bay animuk engas-engas pangayu,
dap'kkosan. Ma sabuna pa'in amat'nna' kayu inān ma api,
aniya' sowa abisa paluwas sabab min pasu'na. Jari sowa
ina'an pakeket ma tangan si Paul.
4 Pag'nda' saga a'a Malta ma sowa ina'an pagantung
ma tangan si Paul, magtūy sigām magupama dangan
maka dangan, yuk-i, "Tantu a'a itu bay amapatay, sabab
minsan iya bay makapuwas min deyom tahik, tu'ud mbal
katangguhan kadalna."
5 Sagō' sowa inān hal pinessekan e' si Paul tudju ni deyom
api ma halam ainay.
6 Angagad-ngagad na pa'in saga a'a Malta inān kalu
ang'tting tangan si Paul, atawa amatay saru'un-du'un. Sagō'
at'ggol-t'ggol pa'in e' sigām angagad, bo' halam aniya' la'at
tum'kka ni baran si Paul, apinda pikilan sigām. Yuk sigām,
"Dakayu' tuhan ko' a'a itu!"
7 Na, aniya' ma kasekotan ina'an saga huma si Publiyus,
ya datu' ma pū' inān. Binowa kami ni humana ati sinagina
kami e'na pahāp-hāp. Pina'idda kami e'na ma deyom
t'llumbahangi.
8 Ina'an asal mma' si Publiyus palege sabab apasu' iya,
maka magsungi'-sungi'. Pasōd si Paul ni deyom bilikna
bo' angamu'-ngamu' ni Tuhan ma pasalna. Pinat'nna' isab
tangan si Paul ni baran matto'a he', magtūy iya kauli'an.
9 Pagka buwattē', pina'an na isab ni si Paul sasuku taga-
saki ma pū' inān, ati kauli'an du isab sigām.
10 Aheka bay pamuwan e' saga a'a inān pangahulmat
kami, ati song pa'in kami atulak, niruwa' e' sigām ni kappal
ai-ai kagunahan kami palutu'.

Pagtulak ni Rōm

11 Aniya' kami t'llumbulan ma pū' Malta inān bo' yampa
kami ak'tta minnē'. Ya pameya'an kami kappal min Iskan-
dari bay palihan ma pū' inān t'ggol bay timpu pamaliyu.
12 At'kka kami ni da'ira Sirakus, ati t'llumbahangi ya
kahanti' kami maina'an
13 bo' yampa kami palaus minnē' tudju ni lahat Rigiyum.
Pag'llaw dakayu', baliyu satan na ati duwambahangi bo'
kami at'kka ni kauman Putiuli.

14 Aniya' tabāk kami saga bebeya'an si Isa maina'an. Sinō'
kami paokom ma sigām saga dapitu'. Puwas e' palaus kami
amaklay ni da'ira Rōm.
15 Takale pa'in e' saga bebeya'an si Isa ma Rōm in kami
at'kka na, magtūy sigām bay pa'abut ni tiyanggi Appiyus
maka ni kauman T'llu-Kadday anampang kami. Pag'nda' si
Paul ma sigām, magsukul iya ni Tuhan ati pahogot atayna
pabīng.
16 Makat'kka pa'in kami ni da'ira Rōm, pinaba'id si Paul
magluma'an di-na. Aniya' dakayu' sundalu anganjagahan
iya.

Si Paul Magnasihat ma Da'ira Rōm

17 Palabay pa'in t'llumbahangi, nilinganan e' si Paul saga
kanakura'an Yahudi ya maglahat maina'an, sinō' patimuk.
Atimuk pa'in, yuk si Paul ni sigām, “Saga dauranakanku,
halam aniya' dusaku ma pagkahiku Yahudi, maka halam
aniya' palsagga'anku ma pangaddatan ka'mbo'antam. Sagō'
minsan buwattē', bay aku sinaggaw sampay pinakalabusu
e' saga Yahudi ma Awrusalam, bo' sinōngan e' sigām ni
pang'ntanan bangsa Rōm.
18 Bay aku sinumariya e' saga bag'llal Rōm. Jari bilahi
na sigām amal'ppa aku sabab halam aniya' tapiha e' sigām
sababan pamapatayan aku.
19 Sagō' mbal to'ongan amarūl saga Yahudi he' bang
aku ganta' pinal'ppa, angkan halam aniya' tahimangkanku
saddī min mikitukbal ni Sultan Mahatinggi ma Rōm itu.
Saguwā', minsan buwattē', halam aniya' panuntutku ma
saga pagkahiku Yahudi.
20 Angkan kam bay amu'ku pi'itu bo' kitam mag'nda' maka
magbissala, supaya kata'uwanbi bang ai ya maksudku.
Itiya' aku niengkotan maka kilikili ma sabab pameya'ku ma
a'a dakayu'-kayu' ya holattam bangsa Isra'il.”
21 Yuk saga a'a magtimukan inān ni si Paul, “Halam kami
bay makasambut sulat min lahat Yahudiya ma pasalannu.
Halam isab aniya' saga danakantam Yahudi bay pi'itu
minnē' amowa haka atawa tuhuma ala'at bang ma saba-
bannu.
22 Sagō' bilahi kami akale bang ai kapam'nnalannu. Sabab
kata'uwan kami, ya pandu' pameya'annu ilu binissalahan
na pa'in ala'at e' saga a'a ma sabarang lahat.”
23 Manjari itu, maggara' sigām maka si Paul bang sumiyan
pamissalana ma sigām. Ta'abut pa'in llawna, aheka sigām
bay pina'an ni luma' pahanti'an si Paul e'. Min subu-subu
sampay ni kasangoman pinahatian sigām e' si Paul maka
ninasihatan pasal kapagparinta Tuhan. Tinō'an sigām bang

ai bay tasulat ma deyom Sara' si Musa maka ma Kitab
Kanabi-nabihan, bo' sigām kamattanan sampay tabowa
magkahagad ma si Isa.
24 Aniya' min sigām tabowa magkahagad ma bissalana,
maka aniya' halam.
25 Minnē' aniya' pagsu'al sigām. Ma song pa'in sigām
amole', aniya' gi' bissala si Paul ma sigām, yukna, "Atum-
lang na bay pangallam Rū Sussi, ya bay pinalatun e' nabi
Isaya ni saga ka'mbo'-mbo'anbi.
26 Sabab ya itu bay yukna,
'Pehē' na ka ni bangsa itu bo' sigām haka'in:
Asal kam pakale, sagō' mbal tahatibi.
Asal kam papatong, sagō' mbal tapanhidbi.
27 Sabab saga a'a itu hal magmatuwas.
Tainga sigām bay tinaplokan, mata sigām bay tinambunan.
Bang bay ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,
bay takale e' tainga sigām.
Bay du isab tahati e' tawhid sigām,
ati pabalik sigām magta'at ma aku,' yuk Tuhan,
'bo' yampa sigām bawi'ku.' "
28 Tinambol e' si Paul bissalana, yukna, "Angkan subay
kata'uwanbi, in lapal Tuhan pasal kalappasna ma manusiya'
pinasampay na ni saga kabangsahan ya ngga'i ka Yahudi.
Sigām inān angikut du." [
29 Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy ala'an saga
Yahudi maka e' sigām magjawab sidda.]
30 Ma deyom duwantahun, ina'an si Paul pat'nna' ma
luma' bay padjakna. Sinagina e'na sasuku bay pina'an ni
iya,
31 ninasihatan na pa'in pasal pagparinta Tuhan, maka
pasal Panghū' Isa Al-Masi. Atampal e'na amandu' maka
halam aniya' makalāng iya. *Tammat*

RŌM

Pahati pasal sulat itu

Rōm itu da'ira aheya ma lahat Itali, da'ira bay pat'nna'an Sultan Mahatinggi, ya gin'llal Caesar. Aheka isab kalahat-lahatan saddī ma sakalibut s'llang Meditera bay ta'agaw e' bangsa Rōm ati talapay niōnan lahat Rōm sabab pinagpar-intahan e' sultan Rōm. Manjari in a'a kamemon pat'nna' ma pagparintahan Rōm, sasuku aniya' kataddanganna, niōnan bangsa Rōm isab. Ya pat'nna' ma da'ira Rōm inān porol a'a Rōm maka ba'anan a'a liyu. Aniya' isab maina'an saga a'a magpangandol ma si Isa.

Jari itu bilahi si Paul pina'an anibaw saga bebeya'an si Isa sagō' at'ggol na halam bay makalanjal sabab aheka kinabimbangan. Angkanna iya amabeya' sulat itu ni Rōm pangahaka saga suku' si Isa maina'an in iya magbamba na patibaw ni sigām dahū, bo' yampa palanjal ni lahat Kastila' magpata'u saga a'a maina'an pasal si Isa Al-Masi.

Ma sulat itu pinahati e' si Paul bang buwattingga ka-paghāp manusiya' maka Tuhan, hatina ma sabab pangandol sigām sadja, ngga'i ka ma sabab hulas-sangsā' sigām maghi-nang.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira RŌM

1 Sulat itu deyo' min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am ma da'ira Rōm. Aku itu dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi. Tapene' aku e' Tuhan, kawakilan e'na magnasihat lapalna ahāp.

2 Lapal ahāp itu bay panganjanji' e' Tuhan ma masa awal. Bay pinalatun e'na ma saga nabi, ati sinulat e' sigām ma deyom Kitab.

3 Si Isa anak Tuhan ya pinagbissala ma lapal ahāp itu. Bang takdil ni kapaga'ana, tubu' iya min sultan Da'ud.

4 Bang takdil ni kajarihanna maka palnyawahanna, asussi iya luwas bay min Rū Sussi, maka manyatakan isab in iya b'nnal Anak Tuhan ma sabab kosog kawasa Tuhan ya bay pamakallum iya min kamatay. Si Isa Almasi Panghū'tam ko' itu.

5 Iya ya palsababan angkan aku kabuwanan kapatut e' Tuhan ati kawakilan magnasihat bo' supaya aniya' saga a'a min bangsa kamemon tabowa e'ku magsab'nnal maka ameya' ma si Isa.

6 Ya du ka'am maglahat ma da'ira Rōm ilu, tapene' du isab
kam e' Tuhan bo' pasuku' ma si Isa Al-Masi.

7 Amabeya' aku sulat itu ni ka'am kamemon mailu ma
Rōm, a'a kinalasahan e' Tuhan maka pinene' e'na bo' kam
manjari a'ana. Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an
tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan
maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan ma Sabab saga A'a Rōm

8 Tagna'anku na bissalaku ma ka'am: magsukul aku ni
Tuhan labay min si Isa Al-Masi, maka magsukul aku ma
pasalanbi kamemon sabab abantug na pangandolbi sampay
ma kaluha'an dunya.

9 Saksi'ku Tuhan ya paghinanganku min deyom atay
pagka aku magnasihat lapal ahāp pasal Anakna. Taen-
tomku kam sakahaba'

10 waktu kapangarapku ni Tuhan. Amu'ku isab ni iya
bang pa'in aku kinahandakan e'na supaya makaluhaya
pi'ilu patibaw ni ka'am ma waktu itu.

11 Landu' to'ongan aku bilahi mag'nda' maka ka'am sabab
aniya' kahāpan min Rū Tuhan bowahanku ka'am, supaya
angahogot imanbi tudju ni Tuhan.

12 Saguwā' bang aku makamailu ma ka'am, magkalasigan
kitam sali'-sali', ka'am ma sabab pangandolku, aku isab ma
sabab pangandolbi.

13 Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kam mbal
a'awam ma pasalanku. Min heka na aku bay agara' anibaw
ka'am, saguwā' aniya' na pa'in makabimbang, ya po'on aku
halam bay makalanjal. Ya maksudku pi'ilu, subay aniya'
paluntungan min pagnasihatku, hatina aniya' a'a tabowaku
magsab'nnal ma si Isa, buwat bay kapamowaku ma bangsa
kasehe' ya ngga'i ka isab Yahudi.

14 Sabab aniya' hinang bay pama'atas ma aku, ya po'on
aku subay magnasihat lapal ahāp ma a'a kamemon minsan
ai bangsa, bangsa Girīk ka atawa bangsa saddī, a'a taga-
pangadji' ka atawa halam aniya' pangadji'na.

15 Angkan aku atuyu' to'ongan magnasihat lapal ahāp itu
sampay ma ka'am ya maglahat mailu ma da'ira Rōm.

16 Mbal aku aiya' magnasihat lapal ahāp itu sabab
aniya' barakatna min Tuhan pamapuwas a'a kamemon min
hukuman dusa, bangsa Yahudi dahū bo' yampa bangsa
kasehe', ya sasuku magsab'nnal ma lapal itu.

17 Lapal ahāp itu amahatian kitam bang buwattingga
pamabontol Tuhan ma kitam manusiya'. Subay kitam
angandol sadja, min tagna'anna sampay ni katapusanna,

buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sai-sai
angandol ma Tuhan, bo' tabista e'na abontol, allum du iya.”

Bangsa Manusiya' Taga-dusa Kamemon

18 In mulka' Tuhan pinabukis na min deyom sulga',
pinat'kkahan saga manusiya' ma sabab ya nihinang e' sigām
ma halam aniya' pagmatāw ma Tuhan. Katambunan e'
sigām in pangita'u b'nnal.
19 Patut sigām minulka'an sabab manyatakan asal kajari-
han Tuhan, sabab baran Tuhan ya bay amata'uwan sigām.
Tu'ud sigām mbal bilahi am'nnal.
20 Sangay min waktu bay pamapanjari dunya itu e'
Tuhan atampal asal palantarana, minsan iya mbal ta'nda'
e' manusiya'. Atampal in iya taga-kawasa taptap ni
kasaumulan. Atampal isab in iya Tuhan, takilā asal min
kamemon ai-ai bay papanjarina. Manjari halam aniya' a'a
makara'awa in iya a'awam pasal Tuhan.
21 Makata'u asal sigām ma pasal Tuhan, in iya patut
pagtuhanan, saguwā' mbal sigām bilahi angamahaltabat
iya atawa angōn Tuhan ma iya. Mbal sigām minsan
magsarang-sukul. Ya pinikil na pa'in e' sigām pikilan halam
aniya' kagunahanna, ati alendom akkal sigām kabowa
karupangan ya tahinang sigām.
22 Maglaku-laku sigām in sigām taga-pangita'u sagō'
magkarupangan sadja.
23 Arapun sigām amudji Tuhan ya taptap allum, saguwā'
ya pinudji e' sigām saga ta'u-ta'u pinaka luwa manusiya' ya
magkamatay. Pinudji isab e' sigām ta'u-ta'u luwa hayop,
luwa manuk-manuk, luwa ai-ai maglelehan ma kuwit tana'.
24 Angkanna manusiya' itu pinasagaran e' Tuhan magdūl-
baya' ma kasabulan ai-ai kinanapsuhan e' sigām. Magkahi-
nangan na pa'in sigām kalumu'an dapagkahian.
25 Sinulak e' sigām bissala b'nnal pasal Tuhan ati pinene'
e' sigām bissala puting. Ya sinumba e' sigām saga ai-ai
bay pinapanjari e' Tuhan, sagō' Tuhan ya mbal sinanglitan
minsan iya ya Magpapanjari angkan patut subay pinudji
sampay ni kasaumulan. Amin.
26 Pagka buwattē' kahinangan manusiya', pinasagaran
sigām e' Tuhan magpangandūlan napsu sigām makatam-
parasa. Ang'bba kar'ndahan min addat sigām kar'ndahan
bo' magkabaya' maka pagkahi d'nda maghinang ala'at.
27 Damikiyanna isab kal'llahan, mbal bilahi ma d'nda
sagō' magkabaya' maka pagkahi sigām l'lla. Magbeya' sigām
maghinang kasabulan, angkan sigām pinat'kkahan la'at
pinapagtongod maka kala'atan ya bay tahinang sigām.

28 Na, pagka bangsa manusiya' itu mbal bilahi angisbat
pangita'u b'nnal pasal Tuhan, pinasagaran sigām e'na mag-
pikil karupangan, ati nihinang e' sigām ya mbal manjari
nihinang.
29 Ap'nno' panahu'an sigām e' kala'atan maka dusa
kaginisan, hawa napsu maka kajahilan. Makalandu'
heka kala'atan ma deyom pangatayan sigām, buwat saga
angalindi, amono' pagkahi sigām manusiya', angalugat,
angulli', anganjahulaka', amalatun bissala ala'at,
30 angalimut isab sigām ma kasehe'an sigām. Ab'nsi saga
a'a buwattē' ma Tuhan. Ajingki sigām ma pagkahi sigām,
alanga to'ongan atay sigām maka magabbu-abbu na pa'in.
Ya sadja pinikil e' sigām bang buwattingga kasōng hinang
sigām ala'at-i. Agagga sigām ma pami'at matto'a
31 maka ala'at pamikil sigām. Mbal sigām kapangandolan,
mbal alasa atawa ma'ase' ma pagkahi sigām, mbal tabowa
magkahāp.
32 Makata'u saga manusiya' itu abontol asal pangahandak
Tuhan ma pasal a'a maghinang saga dusa itu, in sigām
subay pinapatay. Sagō' minsan buwattē', luhūy sigām
maghinang kala'atan maka kinōgan gom pa'in bang aniya'
a'a kasehe' makasali' ni sigām.

2

Hukuman Tuhan ma Manusiya'

1 Angkanna kam mbal makara'awa, sasuku kam anoway
pagkahibi ma sabab ala'at hinangna. Yukbi in sigām
patut pinat'nna'an hukuman, sagō' amat'nna'an kam di-bi
hukuman sabab ya du ka'am maghinang kala'atan. Hatina,
bang kam anoway kasehe'anbi, sali' ka'am baranbi ya
sinoway.
2 Kata'uwanta asal, abontol hukuman Tuhan ya pa-
mat'nna'na ma sasuku maghinang ginisan la'at bay sam-
batku he'.
3 Kumpasbi bahā' in ka'am makapuwas min hukuman
Tuhan, bo' pa'in masi maghinang kala'atan ya panowaybi
sehe'bi?
4 Ma'ase' Tuhan ma ka'am, angkan kam halam
pinat'nna'an hukuman saru'un-du'un, sagō' halam
tapaheyabi ma atay in kahāpanna, maka ka'ase'na, maka
kalunuk pangatayanna. Ya sadja kabaya'anna in ka'am
subay pataikut sampay ang'bba min dusabi.
5 Sagō' atuwas kam, mbal bilahi apinda min dusabi.
Angkanna paruhun kabinasahan ma ka'am bang ta'abut

llaw pamatuwa' e' Tuhan astolna maka hukumanna abon-
tol.
6 Sabab in manusiya' kamemon tinungbasan du e' Tuhan
pakaniya-pakaniya, pinapagtongod maka ai-ai bay hinang
sigām ma dunya.
7 Aniya' manusiya' kasehe' atukid maghinang ahāp sabab
sanglit maka hulmat min Tuhan ya niangut e'na, maka
kallum kakkal. Ya pamuwan Tuhan ma a'a buwattē' kallum
taptap ni kasaumulan.
8 Aniya' isab a'a kabintanan magpalanga di-na min
kasehe'anna. Sinulak e' sigām kasab'nnalan ati ameya'
ma kala'atan. Tantu pinat'kkahan mulka' Tuhan saga a'a
buwattē'.
9 Sasuku biyaksa maghinang ala'at taluwa' du katiksa'an
maka kabinasahan, bangsa Yahudi bo' yampa bangsa
kasehe'.
10 Saguwā' sasuku maghinang ahāp sinanglitan du e'
Tuhan, binuwanan kahulmatan maka kasannangan atay,
bangsa Yahudi bo' yampa isab bangsa kasehe',
11 sabab Tuhan mbal amapagbidda' ma manusiya'. Sali'-
sali' sigām ma pang'nda'na minsan ai bangsa.
12 Saga bangsa kasehe', ya halam bay kapat'nna'an sara' si
Musa, amutawan du min Tuhan minsan halam aniya' sara'
pangalanggalan sigām. Maka bangsa Yahudi isab, taluwa'
sigām hukuman ma buwat panoho'an sara' si Musa.
13 Sabab ngga'i ka min kakaleta ma sara' si Musa ya
angkan kita abontol ma pang'nda' Tuhan, saguwā' min
kapameya'ta ma panoho'anna.
14 Halam aniya' sara' si Musa ma saga a'a ya ngga'i ka
Yahudi, sagō' bang sigām angahinang kahāpan luwas min
deyom atay sigām, hatina tabeya' e' sigām sara' Tuhan.
15 Aniya' tanda' saksi' in panoho'an sara' pat'nna' asal ma
deyom itikad sigām, jari minnē' aniya' pangita'u sigām pasal
hinang ya patut nihinang maka mbal.
16 Manjari bang ta'abut llaw damuli, ya llaw pangahukum
Tuhan ma manusiya' labay min si Isa Al-Masi, tinanding
e'na ai-ai bay katapukan ma deyom pamikil, ati minnē'
sigām nihukum. Buwattē' isab ma lapal ahāp ya pagnasi-
hatku.

Bangsa Yahudi maka Pamogbog Sara'

17 Na ka'am saga Yahudi, ya pasangdol ma sara'-panoho'an
min si Musa bo' supaya kam tinaima' e' Tuhan. Tuhan isab
ya pagmalangkahianbi ni a'a kasehe'an.
18 Kata'uwanbi bang ai pangahandak Tuhan ma ka'am,
maka bang ai ya wajib hinangbi ma sabab sara' si Musa ya
pangadji'anbi.

19 Pangannalbi in ka'am tōp magmalim ma a'a buta, ya
halam pangadji'na. Yukbi in ka'am sali' sawa pamasawa
akkal a'a kasehe', ya ma deyom kalendoman.
20 Pangannalbi isab in ka'am jukup ma akkal maka ma
pangita'u sabab ilu sara' ma ka'am, angkan yukbi in ka'am
ata'u amaguru ma a'a mbal ata'u, amituwa isab ma saga a'a
a'awam.
21 Ata'u kam amandu' ma a'a kasehe'an, angay kam
mbal amandu'an di-bi? Banda'anbi a'a kasehe' subay mbal
anangkaw, bo' ka'am ya anangkaw du!
22 Pamandu'bi subay mbal angaliyu-lakad ma ngga'i ka
paghola'na, bo' ka'am ya labi magd'nda. Asammal kono' ma
pang'nda'bi bang a'a anumba ta'u-ta'u, bo' pa'in ka'am ya
angagaw ai-ai ahalga' min luma' pagsusumbahan ta'u-ta'u
inān!
23 Magabbu-abbu kam in ka'am kabuwanan sara' Tuhan,
sagō' ka'am ya amuwan kamaruhan ma Tuhan pagka halam
beya'bi panoho'anna.
24 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Ka'am
saga Yahudi ya sababna angkan Tuhan pinah'llingan
pangkal e' bangsa kasehe'an.”
25 In kitam Yahudi sinō' ni'islam tanda' saksi' in kitam a'a
suku' Tuhan. Saguwā' bang kam maglalanggal sara', sali'
halam aniya' pūs ma pagislambi. Ahāp lagi' kam halam bay
ni'islam.
26 Bang takdil ni a'a ngga'i ka Yahudi, a'a halam bay
ni'islam, abila sigām ameya' ma panoho'an sara', binista
sigām e' Tuhan suku'na sali' du maka a'a bay ni'islam.
27 Manjari ka'am saga Yahudi katōngan dusa e' bangsa
kasehe' inān, minsan kam kaniya'an Kitab Tawrat.
Katōngan kam dusa sabab ka'am ya angalanggal sara'
minsan bay ni'islam, sagō' sigām ya angisbat sara' minsan
halam bay ni'islam.
28 Ya dī Yahudi ngga'i ka a'a ya amogbogan addat maka
usulan Yahudi, ya taga-bainat pagislam isab ma baranna.
29 Ya taluwa' niōnan Yahudi to'ongan bang a'a taga-bainat
ma deyom pangatayanna. Hinang Rū Tuhan ko' itu, ngga'i
ka min pamogbogna ma sara'. A'a inān mbal sinanglitan e'
pagkahina manusiya' bang buwattē' kapagyahudina, sagō'
sinanglitan iya e' Tuhan.

3

Tuhan ya Kapangandolan

1 Kalu aniya' atilaw, yuk-i, “Na bang buwattē', halam
bahā' aniya' kasōngan kami bangsa Yahudi? Maka addat
kami pagislam halam aniya' kapūsanna?”

2 Buwattitu panambungku ma a'a inān: tantu aheya
kasōngan bangsa Yahudi. Muna-muna, pangandol ma
sigām ya dī palman Tuhan.
3 Kalu aniya' anilaw, yuk-i, “Painay Yahudi kasehe'an
ya mbal angandol ma Tuhan? Taluwa' bahā' bang yukta
in Tuhan mbal kapangandolan ma sabab manusiya' mbal
angandol?”
4 Tantu mbal. Minsan magputing kamemon manusiya',
mbal magputing Tuhan. Buwat bay tasulat ma deyom Kitab,
ya yuk-i,
“Mattan in ka'adilannu min ai-ai pamissalanu.
Anganda'ug sadja ka bang ma paghuhukuman.”
5 Aniya' gi' anganjawab, yuk-i, “Tantu atampal to'ongan
ka'adilan Tuhan sabab katā pagbidda'anna maka manusiya'
ya ngga'i ka a'adil. Jari ai pamikilta bang buwattē'? Asā'
bahā' hinang Tuhan bang pagmulka'anna dusatam?”
6 Tantu mbal. Abontol pangamulka' Tuhan, patut iya
amat'nna' hukuman ma binangsa manusiya'.
7 Aniya' gi' isab anganjawab, yuk-i, “Bang aku saupama
magputing, bo' minnē' kasakupan du in Tuhan b'nnal
to'ongan angkan subay minahaldika', angay aku subay
pinat'nna'an hukuman dusa?
8 Gom gi' kita magdusa, sabab minnē' aniya' pangama-
haldika' ma Tuhan.” Asā' panganjawab e', sagō' aniya'
saga a'a bay anuna'an aku in aku kono' bay amitnahan
a'a subay angandusa paheka bo' supaya paheya kama-
haldika'an Tuhan. Putingan asal panuna' he'. Saga a'a inān
tōp pinataluwa'an hukuman Tuhan.

Dusahan Manusiya' Kamemon

9 Na, ahāp bahā' kahālanta bangsa Yahudi itu min bangsa
kasehe'? Ngga'i ka. Bay na kam pata'uku in bangsa
kamemon, Yahudi maka ngga'i ka, kapagbaya'an sali'-sali'
e' paldusahan sigām,
10 buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Halam aniya' manusiya' abontol ma pang'nda' Tuhan.
11 Halam aniya' pangita'u sigām pasal Tuhan,
halam aniya' atuyu' angisbat iya.
12 Magsiha'an a'a kamemon min kabontolan,
halam aniya' kagunahan sigām.
Halam aniya' minsan dangan maghinang ahāp.
13 Bowa' sigām sali' dalil kubul halam katambunan,
hal paluwasan bissala pangakkal.
Sapantun sigām sowa sabab makamula bowa' sigām.
14 Anukna' na pa'in sigām, sabab landu' ab'nsi.
15 Tagihan sigām anganjuri, kabintanan sigām amapatay.

16 Kabiyaksahan sigām amaka'at, amasukkal.
17 Mbal sigām ata'u angahāp atawa amapagsulut.
18 Halam aniya' pagmatāw sigām tudju ni Tuhan.”

19 Kata'uwanta asal, ai-ai panoho'an ma deyom sara' inān bay pinat'nna'an saga a'a ya ma deyo'an sara', supaya halam aniya' makapanganda'awa bang katōngan dusa. Manjari tabowa manusiya' kamemon pinat'nna'an hukuman e' Tuhan.
20 Sabab halam to'ongan aniya' manusiya' binista abontol e' Tuhan ma sabab pameya'na ma panoho'an sara'. Saguwā' sara' Tuhan ya po'onanna angkan tata'utam in kitam dusahan.

Pasal Kapangampun Tuhan ma Manusiya'

21 Saguwā' ma buwattina'an pinata'u kita bang buwattingga kapangampun Tuhan ma dusa manusiya', bo' supaya sigām tabista e'na abontol minsan ngga'i ka min pamogbog sara'. Tasulat asal ma deyom Kitab Tawrat maka Kitab Jabul pasal maksud Tuhan itu,
22 hatina sai-sai angandol ma si Isa Al-Masi, minsan ai bangsa, niampun dusana ati abontol iya ma bistahan Tuhan. Halam aniya' kapagbidda'an manusiya',
23 sabab makarusa sigām sali'-sali' ati halam aniya' maka'abut ni ka'adilan Tuhan.
24 Malaingkan pina'nda'an e' Tuhan lasana maka ase'na ni manusiya' minsan halam aniya' tongodna. Ati tahinang sigām abontol ma bistahanna, sali' halam bay makarusa, ma sabab kapangal'kkat sigām min hukuman dusa e' si Isa Al-Masi.
25 Bay pinalahil si Isa e' Tuhan bo' supaya amabu'us laha'na pangampun dusa manusiya', sasuku angandol ma iya. Buwattē' hinang Tuhan pama'nda'na kabontolanna, sabab halam bay inayna karusahan manusiya' ma waktu palabay, hal bay sabalanna.
26 Ta'nda' isab kabontol Tuhan ma buwattina'an, sabab aniya' na taluwa' hukuman ma sabab dusa manusiya'. Minnē' magmattan in Tuhan abontol to'ongan, maka sasuku angandol ma si Isa abontol isab ma pang'nda' Tuhan.
27 Jari bang buwattē' kahinangan Tuhan ma kitam, mbal na kita makapagabbu pasal ai-ai bay hinangta. Kalu-kalu bang bay kita binista abontol ma sabab kapamogbogta ma sara', sagō' ngga'i ka. Subay min pangandolta sadja ya angkan kita binista abontol e' Tuhan.
28 Atampal du, ya po'on manusiya' tabista abontol e' Tuhan, min pangandolna sadja, ngga'i ka min pamogbogna ma sara'.

29 Arai' pangannalbi in Tuhan itu pagtuhanan e' bangsa
Yahudi sadja, sagō' ngga'i ka. Pagtuhanan iya sampay e'
bangsa ngga'i ka Yahudi,
30 sabab dakayu' du Tuhan. Bangsa Yahudi maka bangsa
kasehe', sali'-sali' du sigām binista abontol e' Tuhan, sasuku
sigām angandol ma si Isa.
31 Kalu yukbi in sara' Tuhan inān subay tinimanan pagka
aniya' na pangandolta ma si Isa. Sagō' mbal isāb, sabab
bang si Isa ya pangandolanta, gom pa'in isbatta sara' Tuhan.

4

Si Ibrahim Panunurantam

1 Manjari ai na pamūngta pasal bay kalabayan si Ibrahim,
ya pag'mma'an pangkattam Yahudi?
2 Saupama si Ibrahim, bang iya bay binista abontol e'
Tuhan ma sabab ahāp kahinanganna, aniya' pamantugna
ma baranna. Saguwā' halam aniya' pamantuganna ma
pang'nda' Tuhan, sabab ngga'i ka min kahinanganna ya
angkan iya binista abontol.
3 Entomunbi bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Bay
am'nnal si Ibrahim ma Tuhan, ati binista iya abontol sabab
min kapam'nnalna.”
4 Saupama bang aniya' a'a maghinang ni a'a dakayu' bo'
ginadjihan, mbal yukta in gadji inān hal paglasa ma iya.
Tu'ud gadjina, tongod hulas-sangsā'na. Bang halam aniya'
hinangna, halam du aniya' tongodna.
5 Buwattitu isab hatulanna: bang a'a mbal angandol ma
hinangna, sagō' angandol ma Tuhan ya amuwan ka'adilan
ma manusiya' baldusa, in a'a inān binista abontol e' Tuhan
ma sabab pangandolna.
6 Buwattē' du isab bissala si Da'ud, waktu kapamissalana
pasal kalasig a'a bang binista abontol e' Tuhan ma halam
aniya' hinang ahāp pasangdolanna. Yukna he',
7 “Aheya kahāpan ma sasuku niampun kala'atanna,
maka sasuku pinapasan paldusahanna.
8 Aheya kahāpan ma iya bang mbal ni'itung dusana e'
Tuhan.”
9 Kalu pangannalbi in kahāpan ya binissala e' si Da'ud itu
pamasuku' ma saga Yahudi sadja, pagka bangsa magislam.
Ngga'i ka, sabab pamasuku' isab sampay ma bangsa kasehe',
ya mbal magislam. Bay na sambatku si Ibrahim dahū inān,
in iya bay binista abontol e' Tuhan ma sabab pam'nnalna.
10 Na, sumiyan bay kapamista Tuhan itu? Dahū min
kapagislam ma si Ibrahim, atawa damuli? Kata'uwanta, si

Ibrahim bay tabista abontol e' Tuhan dahū lagi' min bay
kapagislam ma iya.
11 Bay iya am'nnal ma janji' Tuhan dahū bo' yampa
ni'islam tanda' palsaksi'an in iya bay tabista abontol e'
Tuhan ma halam gi' bay ni'islam. Manjari itu si Ibrahim
sali' hantang pag'mma'an a'a kamemon ya magpam'nnal ma
Tuhan, sasuku tabista abontol e' Tuhan minsan halam bay
makalabay pagislam.
12 Pag'mma'an isab si Ibrahim ma sasuku bay magislam,
ngga'i ma saukat na ni'islam, saguwā' ma sabab panunud
sigām ma si Ibrahim, ya bay angandol ma Tuhan ma halam
gi' bay ni'islam.
13 Na aniya' bay janji' Tuhan ma si Ibrahim ma masa awal
e', in iya maka saga panubu'na subay pinusaka'an kaluha'an
dunya itu. Ya po'on si Ibrahim nijanji'an buwattē', ngga'i
ka min pamogbogna ma sara' sagō' min pangandolna ma
Tuhan, angkan iya binista abontol.
14 Bang hal a'a amogbogan sara' ya panganjanji'an
pusaka', halam du aniya' pūs pangandolta ma Tuhan. Maka
janji' Tuhan inān halam aniya' kamaujuranna bang sara' ya
subay binogbogan.
15 Sabab hatina, in sara' itu amuwan palsababan ma
mulka' Tuhan. Bang bay halam aniya' sara' halam aniya'
bay makalanggal iya.
16 Angkan yukta in panganjanji' Tuhan subay ajatu labay
min pangandol manusiya'. Ati minnē' atayudtud, in
janji'na ngga'i ka hal tungbas, saguwā' pamusaka'na ma
saga panubu' si Ibrahim kamemon. Ngga'i ka sadja ma
bangsa Yahudi, ya amogbogan sara' itu, saguwā' ma a'a
kamemon sasuku angandol ma Tuhan buwat bay pangan-
dol si Ibrahim. Jari pag'mma'antam si Ibrahim,
17 buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i, “Hinangta ka
pag'mma'an saga kabangsa-bangsahan kamemon.” Jari
pag'mma'antam si Ibrahim bang ma bistahan Tuhan,
sabab am'nnal iya ma Tuhan, in iya makapakallum a'a
magpatayan maka amaniya' ai-ai bay halam aniya', min
pangallamna sadja.
18 Bin'nnal e' si Ibrahim janji' Tuhan, ati angagad iya
ma halam aniya' niholat. Angkan iya wajib pag'mma'an
e' kamemon bangsa, buwat bay panganjanji' Tuhan ma
iya. Buwattitu ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Ya heka
tubu'nu buwat du heka bitu'un.”
19 Ya umul si Ibrahim waktu bay kapanganjanji' Tuhan
ma iya marai' na dahatus tahun, saguwā' halam apinda
pangandolna minsan tapikilna baranna inān agon-agon
amatay na. Sampay h'ndana si Sara, mbal na maka'anak,

20 sagō' halam iya bay pahondong angandol ma Tuhan.
Halam aniya' pagduwa-duwana pasal bay janji' Tuhan e',
sagō' pasōng gom pa'in pangandolna maka e'na magma-
haldika'an Tuhan.
21 Tatantuna asal in Tuhan makaga'os du angahinang ai-ai
bay panganjanji'na.
22 Angkan si Ibrahim bay binista abontol e' Tuhan, ma
sabab pangandolna.
23 Maka ngga'i ka hal si Ibrahim bay pinagsulat inān, ya
yuk-i, “binista iya abontol e' Tuhan.”
24 Sampay kitam, sabab tahinang kitam abontol ma
bistahan Tuhan, sasuku kitam am'nnal ma iya, ya bay
amakallum Panghū'tam si Isa min kamatay.
25 Bay tinukbalan si Isa pinapatay ma sabab dusatam,
maka pinakallum iya pabīng e' Tuhan supaya kitam binista
abontol.

5

Maghāp na Kitam maka Tuhan

1 Manjari itu, pagka niampun na kitam sampay ni-
hinang abontol ma bistahan Tuhan ma sabab pangan-
doltam, magkahāp na kitam maka iya, min bay tahinang
e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
2 Pinananaman kitam kaheya tabang Tuhan ma sabab
pangandoltam ma si Isa, ati pataptapantam tabang itu
buwattina'an. Magkōg-koyag kitam sabab aniya' holatan-
tam in kitam pinahampitan kasahaya'an Tuhan.
3 Ngga'i ka isab hal pakaradja'an sinōng ya amuwan
kakōgan, sampay pakaradja'an ma buwattina'an minsan
kitam ma deyom katiksa'an, sabab kata'uwantam isab, bang
kalabayantam katiksa'an pasōng lagi' kasandaltam.
4 Bang kitam anandal, ka'amuhan du Tuhan ma kaul-
pi'iltam. Maka bang iya ka'amuhan, tantu aniya' holatan-
tam ahāp.
5 Halam aniya' pagsusunantam bang buwattē' kahola-
tantam, sabab itiya' asal Tuhan pinat'nna' ma deyom
pangatayantam, labay min Rū Sussi ya pamuwan e' Tuhan.
6 Sabab hatina, ma waktu bay panugila' e' Tuhan, waktu
halam aniya' ga'ostam, bay amatay Al-Masi ganti' saga a'a
baldusa.
7 Alahang aniya' manusiya' lilla' amatay ganti' sehe'na
minsan painay ka'adilna. Kalu-kalu bang a'a ahāp
to'ongan kasuddahanna, ya aniya' makatawakkal amatay
ma pasalna.

8 Saguwā' pina'nda'an kitam e' Tuhan bang buwattingga
heya lasana ma kitam, sabab amatay Al-Masi ganti'tam, ma
waktu lagi' kitam masi ma deyom karusahan.
9 Na, pagka kitam abontol ma bistahan Tuhan ma
sabab kamatay si Isa, manantuhi kitam lappasan e'na min
mulka'na.
10 Maghāp na kitam maka Tuhan sabab min kamatay
Anakna, waktu lagi' kitam masi amantahan Tuhan. Na,
bang kitam nihāp e' Tuhan ma sabab kamatay Anakna,
palabi gi' kalappastam ma sabab kallumna pabalik.
11 Maka ngga'i ka hal e'-i. Aniya' gi' isab kakōgantam
aheya ma sabab bay tahinang e' si Isa Al-Masi Panghū'tam,
angkan kitam maghāp na maka Tuhan.

Pagbidda'an si Mbo' Adam maka Al-Masi

12 Na, aniya' dangan manusiya' bay makarusa, ya po'on
aniya' dusa ma dunya itu. Bay iya makahinang dusa, ati
minnē' aniya' kamatay ma dunya. Ya kamattihanna aniya'
kamatay ma manusiya' kamemon, sabab magdusa kitam
kamemon.
13 Ma halam gi' aniya' sara' bay pamuwan ma si Musa
e' Tuhan, aniya' asal dusa ma dunya itu. Sagō' sat'ggol
halam aniya' sara' pinal'ngngan, in dusa sigām mbal kaōnan
langgal sara'.
14 Malaingkan in binangsa manusiya' kamemon min si
Adam sampay ni si Musa bay kapagbaya'an he' kamatay.
Beya' isab saga a'a ya mbal magsali' dusa sigām maka bay
dusa si Adam waktu kapanagga'na panoho'an Tuhan.

Si Adam itu sali' suntu'an pangā'antam panghati pasal a'a
dangan ya pi'itu ni dunya ma llaw damuli.
15 Sagō' atā pagbidda'an dusa si Adam maka kahāpan ya
pamuwan kitam e' Tuhan. Magpatayan bangsa manusiya'
ma sabab dusa a'a dakayu' inān, sagō' ballabi-labihan
kahāpan Tuhan ya pangahilasna ma manusiya' labay min
kasi-lasa si Isa Al-Masi, ya a'a dakayu' itu.
16 Lāgi, magbidda' ya pamuwan e' Tuhan maka kamat-
tihan dusa si Adam. Dakayu' du dusa bay tahinang e'na
ati minnē' kitam kamemon katōngan dusa. Saguwā' saddī
kahāpan ya pangahilas Tuhan ma manusiya' supaya sigām
tabistana abontol, minsan landu' aheka paldusahan bay
tahinang sigām.
17 Hatina, in manusiya' kamemon kapagbaya'an na pa'in
e' kamatay ma sabab dusa a'a dangan, malaingkan in ka-
matay itu mbal maka'atu ma kabontolan atay ya pamuwan
e' Tuhan ma sasuku anaima' ase'na maka lasana. Ya
kamaujuranna, sasuku makataima' kasi-lasa itu tahinang

sali' sultan makapagbaya' ma dusa, sabab min a'a dakayu',
ya si Isa Al-Masi.
18 Ya hatulanna, dakayu' du dusa tahinang e' dangan
a'a, jari hukuman Tuhan ya kamattihanna ma saga a'a
kamemon. Damikiyanna, dakayu' du hinang abontol
tahinang e' a'a dangan, jari kabontolan maka kallum kakkal
ma a'a kamemon ya kamattihanna.
19 Dakayu' du a'a bay anagga' panoho'an Tuhan, ati
aheka tabowa angandusa ma sabab iya ya panunuran.
Damikiyanna isab ma damuli itu, dakayu' du a'a bay ameya'
ma panoho'an Tuhan, ya si Isa Al-Masi, ati aheka tahinang
abontol ma bistahan Tuhan labay min si Isa he'.
20 Na, pagka dusahan asal saga manusiya', aniya' sara' bay
pinat'nna' e' Tuhan bo' supaya kak'nnopan kalanggal sara'
sigām. Saguwā' minsan buwattingga kosog dusa manusiya',
palabi lagi' lasa maka ase' Tuhan ma sigām.
21 Jari in binangsa manusiya' kamemon bay kapagbaya'an
asal e' dusa sigām, ati kamatay ya kamattihanna. Saguwā'
kapagbaya'an na kitam e' lasa maka ase' Tuhan, ati kallum
kakkal ya kamattihantam, sasuku kitam tabista abontol e'
Tuhan ma sabab bay kahinangan si Isa Al-Masi Panghū'tam.

6

Si Isa Al-Masi Panunurantam

1 Na, buwattingga? Pasangdantam bahā' kabaya'antam
magdusa, bo' supaya pasōng lagi' ase' maka lasa Tuhan.
2 Tantu mbal! Sabab kitam itu sali' hantang a'a amatay,
ya mbal na makapagdusa, angkan kitam subay ang'bba min
dusa.
3 Sabab kata'uwanbi, bay kitam pinandi tanda' saksi'
in kitam lamud na ma si Isa Al-Masi, ati minnē' aniya'
lamudtam ma kamatayna.
4 Hatina to'ongan, sali' kitam hantang paunung na ma
Al-Masi kinubul maka iya, pagka buwattē' kapamandi ma
kitam. Sali' kitam da-kamatay maka iya, bo' supaya kita
kabuwanan kallum baha'u buwat bay pamakallum iya min
kawasa Mma'na Tuhan.
5 Sabab hatina, bang kitam parongan amatay maka si Isa,
tantu kitam magdongan maka iya pinakallum pabalik.
6 Kata'uwantam isab, in kajarihantam tagna' wa'i pinap-
atay ma hāg magbeya' maka Al-Masi, bo' supaya pahalam
kala'atantam. Jari mbal na kitam tabowa binanyaga' pabīng
e' saga dusatam,
7 sabab sai-sai amatay apuwas na min hukuman dusa.
8 Bang kitam bay parongan ma Al-Masi ma kamatayna,
am'nnal du kitam in kitam parongan ma iya ma kallumna.

9 Sabab kata'uwanta Al-Masi, in iya bay pinakallum
pabīng min kamatay, angkan mbal na magkamatay pabalik.
Puwas na iya min kamatay sampay ni kasaumulan.
10 Min t'dda du iya bay amatay bo' supaya kapuwasanna
paldusahan manusiya' kamemon. Saguwā' in kallumna
buwattina'an ma okoman Tuhan na.
11 Ya du ka'am, subay bistahunbi baranbi sali' hantang
a'a amatay, ang'bba na min katagihanna magdusa. Allum
na kam bang harap ni Tuhan, ma sabab si Isa Al-Masi ya
parakayu'anbi.
12 Angkan kam subay mbal kapagagihan e' dusa indaginis,
bo' mbal beya'bi napsubi.
13 Paggatunbi baya' ginhawa-baranbi bo' kam mbal
tabowa angahinang kala'atan. Pamalilla'unbi baranbi ni
Tuhan, sabab a'a kam bay pinakallum e'na pabīng min
kamatay. In ginhawa-baranbi ilu subay pamasuku'bi ni iya
paglagina ma kahinangan abontol.
14 Da'a kam magpasagad pinagagihan e' dusabi, sabab
puwas na kam min kal'ngnganan sara'. Ma gomgoman
Tuhan na kam, kaniya'an ka'ase'na maka kalasana.

Magpa'ata Kitam ma Tuhan

15 Na, ai lagi'? Angandusa bahā' kitam ma sabab apinda
min kal'ngnganan sara' ni ase' maka lasa Tuhan? Tantu
mbal.
16 Kata'uwanbi du, bang kam saupama magpatiata ni
a'a dakayu', pinagbaya'an kam e'na sabab atana kam. Ati
bang dusa ya pa'atahanbi, kamatay ya kamattihanna. Bang
kabaya'an Tuhan ya pa'atahanbi, na, kabontolan atay ya
kamattihanna.
17 Angkan aheya pagsukulan ni Tuhan! Tagna', bay kam
tabanyaga' e' dusa, sagō' makakale pa'in kam ma pamandu'
ya pangandolanbi na, magtūy beya'bi magatay-pote'.
18 Jari pinaluhaya na kam min dusa bay pamanyaga'an
ka'am tagna', ati banyaga' Tuhan na kam maghinang
kabontolan.
19 Amaralil aku pasal banyaga' maka nakura' bo' supaya
tahatibi, sabab kulang lagi' akkalbi. Ma waktu tagna' inān
bay kam magparūl binanyaga' e' dusabi, ya po'on kam
maghinang kasabulan maka kala'atan duhun manduhun.
Saguwā' buwattina'an Tuhan ya pagbanyaga'anbi, angkan
kam maghinang ai-ai abontol ya makasussi pangatayanbi.
20 Sat'ggol kam sapantun banyaga' abowa-bowa e' ba'anan
dusabi, mbal kam pasoho' maghinang kabontolan.
21 Makaiya'-iya' ya bay kahinanganbi tagna', bang isab
tapikilbi ma buwattina'an. Ai bay paluntunganna? Tantu
halam, sabab kamatay ya kamattihanna.

22 Sagō' ma buwattina'an tapuwas na kam e' Tuhan min
dusa, ati banyaga'na na kam. Ya paluntunganbi atay asussi
tudju ni iya, maka kallum kakkal ya kamattihanna.
23 Tagna', bay kitam tabanyaga' e' dusa ati kamatay ya
tungbasna, saguwā' kallum kakkal ya pangahilas Tuhan ma
kitam bang si Isa Al-Masi Panghū'tam ya pameya'antam.

7

Apuwas na Kitam min Sara'

1 Saga danakanku magpangandol ma si Isa, tantu kam
makahati ma song pah'llingku itu sabab biyaksa du kam ma
bowahan sara'. Kapagbaya'an kita e' sara'-manara' t'ggolta
allum, sagō' puwas kita min sara' bang amatay na.
2 Saupama d'nda taga-h'lla, wajib iya magpūn maka
h'llana t'ggolna allum. Saguwā' bang h'llana amatay na,
apuwas na iya min hatulan sara' pasal a'a maglakibini.
3 Bang d'nda inān ganta' parakayu' ni l'lla saddī hinabu
masi allum paghola'na tagna', makalanggal iya sara' sabab
angaliyu-lakad. Saguwā' bang amatay h'llana ati magpūn
iya maka l'lla saddī, mbal kaōnan pangaliyu-lakad sabab
apuwas na iya min bowahan sara' he'.
4 Buwattē' isab ma ka'am, saga dauranakanku. Apuwas
na kam min sara' tasulat si Musa. Sali' kam hantang a'a
magpatayan sabab dambeya'an na kam maka Al-Masi ma
kamatayna. Bay iya pinakallum pabīng, manjari suku'na
na kam bo' supaya kam maghinang ahāp ma Tuhan sadja.
5 Ma waktu tagna', in ginhawa-baranta itu bay ka-
pagbaya'an e' kajarihanta tagna'. Karuhunan gom pa'in
napsuta pagka subay anagga' ma sara', jari kamatay ya
kamattihanna.
6 Sagō' buwattina'an alimaya na kita min kal'ngnganan
sara' sabab hantang kita bay amatay, ati ang'bba na min
dusa ya bay magbaya'an kita ma waktu tagna'. Ma buwat-
titu saddī na pameya'ta ma Tuhan. Ngga'i ka kal'ngnganan
sara' ya beya'ta saguwā' kal'ngnganan baha'u, ya min Rū
Tuhan.

Sara' maka Dusa

7 Manjari ai pamikilta pasal sara' itu? Dusahan bahā'?
Tantu mbal. Atampal du, ya angkan kata'uwanku dusa
maka kamattihanna, ma sabab aniya' sara' amata'u aku.
Bay aku a'awam pasal napsu itu, manda' aniya' panoho'an
sara' amata'u aku, ya yuk-i, “Wajib kam da'a anganapsuhan
alta' pagkahibi.”
8 Sagō' makata'u pa'in aku min sara' in napsu itu dusahan
asal, luhūy pasōng saga dusa ma deyom ginhawa-baranku

maka pak'nnop napsuku indaginis. Hatina, sat'ggol bay
halam aniya' sara' mbal kinata'uwan in kitam dusahan.
9 Ahāp asal palasahanku ma waktu tagna' pagka ha-
lam aniya' tata'uku pasal sara', ati pangannalku in aku
a'a ahāp. Sagō' pagta'uku pa'in pasal sara' Tuhan itu,
magtūy kata'uwanku aheya kasalla'anku, maka patut aku
pinat'nna'an hukuman ni kamatay.
10 Jari minnē' aheya kasusahanku. Sara' itu bay pan-
ganiyat Tuhan ma binangsa manusiya' supaya sigām bi-
nowa ni kallum, saguwā' ma kasulayanku, in sara' itu hal
amowa aku ni kamatay sabab dusahan aku.
11 Sali' aku nirupang e' dusaku sabab pangannalku
in panoho'an sara' ta'anggapku du, sagō' mbal. Jari
pinat'nna'an aku hukuman ni kamatay sabab min sara' itu.

12 Ahāp asal sara' si Musa sabab min Tuhan du. Abontol
maka ahāp panoho'anna kamemon.
13 Jari taluwa' bahā' bang yukta in sara' ahāp ya amowa
aku ni kamatay? Tantu mbal. In sara' ahāp itu hal
pamabukisan dusaku bo' takilāku to'ongan. Dusaku ya
amowa aku ni kamatay. Talhakit to'ongan in dusa itu
mamarahi ala'at, ma sabab sara'.

Aniya' Pagsagga'an ma Ginhawa-baranta

14 Kata'uwantam in sara' itu deyo' bay min Rū Tuhan.
Saguwā' aku itu manusiya' sadja, tabanyaga' na pa'in e'
dusaku.
15 Mbal to'ongan tahatiku kaul-pi'ilku itu, sabab bang
aku bilahi angahinang ahāp, sali' aniya' ma ginhawaku
makabimbang. Ya balikna, bang aniya' mbal kabaya'anku
nihinang, ya he' tahinangku.
16 Jari bang aku ganta' ab'nsi ma hinang ala'at ya asal
hinangku, angaho' du aku in sara' Tuhan ahāp du.
17 Ngga'i ka itikadku to'ongan ya angahinang kala'atan ya
kab'nsihanku he', tu'ud aku abowa-bowa e' dusa ya pat'nna'
ma deyom kajarihanku.
18 Kata'uwanku du, halam aniya' ahāp ma deyom
baranku, hatina ma kajarihanku itu, sabab minsan
kabaya'anku angahinang ahāp, mbal ta'anggapku.
19 Mbal tahinangku kahāpan ya angutku, sagō' ya na pa'in
hinangku kala'atan mbal kabaya'anku.
20 Jari bang aku ganta' angahinang ai-ai ya mbal makasu-
lut atayku, hatina ngga'i ka dī baranku ya angahinang inān,
tu'ud aku tabowa-bowa e' dusa ya ma deyom kajarihanku
itu.

21 Buwattitu ya kal'ngngananna bang aku ganta' bilahi
maghinang ahāp, maumu aku tabowa-bowa maghinang
ala'at.
22 Ma itikadku sadja landu' aku kasulutan ma sara' Tuhan,
23 saguwā' pag'nda'ku pa'in ni deyom ginhawa-baranku,
saddī isab kal'ngngananna. Sabab aniya' na pa'in la'at
ma deyom kajarihanku magsagga' maka sara' Tuhan ya
makasulutan aku. Minnē' aku binanyaga', pinagagihan
na pa'in e' dusa ya amowa na pa'in ma deyom ginhawa-
baranku.
24 Allā! Mbal manjari susaku! Sai bahā' anabang aku
supaya aku makapuwas min kajarihan ala'at itu, sabab itiya'
aku binowa ni kamatay?
25 Magsukul ni Tuhan, itiya' anabang si Isa Al-Masi
Panghū'tam!
Na ya du ilu kasusahanku: makaisbat aku sara' Tuhan ma
deyom pikilanku, sagō' abowa-bowa aku magdusa pagga
kapagbaya'an kajarihanku e' dusa.

8

Kabaya'an Rū Sussi ya Panunurantam

1 Malaingkan buwattina'an, pagka kitam sōd si Isa Al-Masi
na, mbal na kapat'nna'an hukuman Tuhan.
2 Apuwas na kitam min kal'ngnganan dusa maka min
kamatay ya kamattihanna, sabab ameya' na kitam ma
kal'ngnganan Rū Tuhan. Tabowa kitam ni kallum pagka
si Isa Al-Masi ya parakayu'antam.
3 Halam aniya' ga'osan sara' pamapuwas kitam min
pagbaya'an dusa, sabab manusiya' sadja kitam mbal mak-
abogbogan sara'. Sagō' Tuhan ya makaga'os. Pinapi'itu e'na
Anakna lissi pamapuwas ba'anan dusatam. Daisi iya maka
kitam, ati iya ya katōngan dusa ganti' min kitam.
4 Buwattē' hinang Tuhan supaya tatuman kamemon ya
tasulat ma panoho'an-sara' sabu pa'in kitam ang'bba min
napsutam bo' ameya' ma kabaya'an Rū Sussi.
5 Sai-sai angandūl ma napsu baranna kapagbaya'an du e'
napsu. Sai-sai ameya' ma kabaya'an Rū Sussi, kapagbaya'an
du e' Rū Sussi.
6 Bang a'a abowa-bowa pikilanna e' napsu baranna,
kamatay ya kamattihanna, sagō' bang kapagbaya'an pik-
ilanna e' Rū Sussi, kallum kakkal ya kamattihanna maka
kasannangan deyom atay.
7 Manjari bang a'a abowa-bowa e' napsuna, sagga'na
Tuhan pagga mbal magmaluluy ma panoho'anna. Maka
minsan iya bilahi ameya', mbal to'ongan ta'anggapna.
8 Bang a'a abowa-bowa e' napsuna, mbal tasulutna Tuhan.

9 Malaingkan ka'am ilu mbal na abowa-bowa e' nap-
subi buwat bay kajarihanbi tagna', saguwā' Rū Tuhan ya
pameya'anbi na ma ai-ai kabaya'anna, pagka ilu na iya
pat'nna' ma deyom ataybi. Sai-sai halam kaniya'an Rū
Tuhan e' Al-Masi, ngga'i ka iya suku' Al-Masi.
10 Magkamatay baranbi sabab dusa, sagō' minsan na,
kabuwanan du kam kallum taptap min Rū Sussi bang ilu Al-
Masi ma deyom ataybi, sabab tabista kam abontol e' Tuhan.
11 Bang pat'nna' ma ka'am Rū Tuhan, tantu kam
pinakallum e' Tuhan buwat bay pamakallumna Al-Masi min
kamatayna.
12 Angkan yukku ma ka'am, saga dauranakanku, aniya'
subay pagmatayantam saddī min kajarihan maka kanap-
suhantam tagna'.
13 Sabab bang kitam ganta' abowa-bowa na pa'in, e'
kajarihantam dusahan, kamatay ya kamattihanna. Saguwā'
bang paglagitam tabang min Rū Tuhan bo' bbahantam
hinangtam ala'at, taptap du kallumtam.
14 Panganak Tuhan sasuku minaliman e' Rū Tuhan.
15 Sabab ngga'i ka umagad makatāw-tāw ya tasambuttam,
sagō' Rū Sussi ya angahinang kitam panganak Tuhan.
Kawasa min iya isab, ya angkan kitam makatawakkal angōn
“Mma'” ma Tuhan.
16 Aniya' saksi' ma deyom palnyawahantam bay min Rū
Sussi, angkan kitam makatantu in kitam tantu anak Tuhan.
17 Na, pagka kitam panganak Tuhan sab'nnal-b'nnal, pina-
hampitan kitam pusaka' ma llaw damuli. Magdakayu' kitam
maka Al-Masi pinasambutan pusaka' itu, sabab bang kitam
palamud ma kabinasahanna ma buwattina'an, palamud
isab kitam ma kasahaya'anna bang ta'abut waktuna.

Kasahaya'an ma Sinosōng

18 Bang ma aku, mbal angatu kasigpitan ya kalabayantam
buwattina'an ma kasahaya'an ya pinabukisan kitam ma
sinosōng.
19 Angagad ai-ai pinapanjari kamemon ma waktu kapam-
abukis e' Tuhan saga panganakna.
20 Sabab kamemon bay pinapanjari e' Tuhan kalungayan
pūsna, ngga'i ka min kabaya'an ai-ai pinapanjari itu,
saguwā' min kahandak Tuhan. Sabab aniya' niholat,
21 hatina ma sinosōng in bay pinapanjari kamemon
pinalimaya du min kasigpitan ya kalabayanna ma buwat-
tina'an, pagka magka'ndang du maka magkamatay du
kamemon. Saguwā' ma sinosōng magdakayu' du bay
pinapanjari kamemon itu maka panganak Tuhan, bang

sigām pinabangsa sampay pinalimaya na min kasigpitan
kamatay.
22 Kata'uwanta, in kamemon pinapanjari itu magsalinggā
asal sampay ni kabuwattina'an, buwat hantang d'nda
kap'ddi'an bang song anganak.
23 Maka ngga'i ka hal ina'an-i, sampay kitam ya
kabuwanan Rū Sussi e' Tuhan pangawalna, magsalinggā du
isab sat'ggoltam angalagaran waktu pamabaha'u barantam.
Bang ta'abut waktu ina'an pinatampal in kitam panganak
Tuhan.
24 Ya na he' holatantam pagka lappasan na kitam min
hukuman dusa. Halam gi' mattan, angkan niōnan "holat".
Mbal kaōnan holat bang magmattan na.
25 Saguwā' aniya' holatantam tantu minsan mbal gi'
magmattan, ya angkan kitam mbal sinumu angagad.
26 Pagapi' du Rū Sussi anabangan kitam bang mbal
makakole'. Maumu kitam mbal ata'u bang buwattingga
subay pangamu'-ngamu'tam ni Tuhan, sagō' Rū Sussi ya
anibahat ma sababtam, bo' arapun mbal tapagsuli-suli
sibahatna.
27 Tatanding deyom pamikiltam e' Tuhan maka kasaku-
panna isab bang ai kinannal e' Rū Sussi, sabab palamud Rū
Sussi itu angamu'an kitam suku' Tuhan kahāpan, ma buwat
kahandak Tuhan.
28 Ya ko' itu kata'uwantam: nihinangan kitam kahāpan e'
Tuhan ma deyom pakaradja'an indaginis ahāp-ala'at, pagka
kitam alasa ma iya. Jari minsan buwattingga pakaradja'an
ya kalabayantam, ahāp sadja kaluwasanna.
29 Bay kitam tapene' e' Tuhan min awal lagi', ginanta'
kitam subay anunud ma Anakna supaya iya pagsiyakahan
ma dauranakanna manusiya' kamemon.
30 Sasuku bay ginanta' e' Tuhan anunud ma Anakna,
pinene' isab e'na, maka sasuku ya pinene' binista e'na
abontol. Sasuku isab abontol ma bistahanna binahagi'an
du min deyom sahayana.

Pasal Lasa Tuhan Mbal Kaliyuhan

31 Na, bang pikiltam bay pah'llingku-i, sali' halam aniya'
sugpatna. Sabab bang Tuhan ya amogbogan kitam, mbal
kitam takole' e' sai-na.
32 Halam bay ka'lloganna Anakna lissi, sagō' sinōngan
e'na pinapatay ma pasalantam kamemon. Bang buwattē'
kalasa Tuhan anukbalan Anakna, tantu kitam binuwanan
e'na ai-ai makahāp, luwas min kahilasanna.
33 Halam aniya' makatuna'an kitam ya pinene' e' Tuhan,
sabab Tuhan ya amabontol itikadtam.

34 Angkanna halam aniya' amat'nna'an kitam kasā'an
pinehē' ni deyom nalka'. Bay amatay si Isa Al-Masi ma
sabab dusatam, ati pinakallum pabīng e' Tuhan. Pina-
bangsa na iya ma buwattitu, pinatingkō' ma bihing Tuhan
tampal ni kowan, ati ina'an na iya magpatillot ma manusiya'
maka Tuhan, angamu'an kitam tabang.
35 Manjari sai bahā' amapagbutas kitam maka lasa Al-
Masi? Tantu halam aniya'. Minsan ai kalabayantam, ai-
na kasusahan, ai-na ka katiksa'an, ai-na ka pagpuhinga'
a'a, kasigpitan ka atawa kamiskinan, minsan ma deyom
kapiligduhan, minsan kita pinapatay, tantu mbal apinda
lasa Al-Masi ma kitam.
36 Saga kabinasahan inān tasulat asal ma deyom Kitab, ya
yuk-i,
"Kasiya-siyahan kami sakahaba' llaw,
hal angagad pinapatay ma sabab ka'a ya pameya'an.
Sali' kami hantang hayop bili-bili ma pamista saga a'a,
hal binowa sinumbali'."
37 Saguwā' mbal tapamagaytam saga pakaradja'an itu.
Anganda'ug du kitam to'ongan ma sabab Al-Masi, ya alasa
asal ma kitam.
38 Makatantu du aku, halam aniya' makaga'os amapagbutas
kitam maka lasa Al-Masi, minsan ma kallumta maka
ma kamatayta. Minsan bangsa mala'ikat atawa bangsa
mananasat, minsan ai kalabayantam ma masa itu maka ma
masa sinōng, tantu kitam kinalasahan na pa'in.
39 Minsan ma diyata' maka minsan ma deyo', halam aniya'
min bay pinapanjari kamemon makaga'os amapagbutas
kitam maka lasa Tuhan, ya bay pina'nda'an ni kitam e' si
Isa Al-Masi Panghū'tam.

9

Saga A'a Tapene' e' Tuhan

1 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am: mbal aku magputing
sabab suku' Al-Masi aku. Anubali aku sab'nnal-b'nnal min
atay pote', sabab kapagbaya'an aku e' Rū Sussi.
2-3 Makalandu' heya dukkaku. Kasangdanan sukkalku ma
pasal pagkahiku bangsa Yahudi. Bang bay makajari, lilla'
aku taluwa' mulka' Tuhan sampay pinaokat min Al-Masi,
bang pa'in sigām angandol ma iya.
4 Panubu' si Isra'il asal sigām, bangsa suku' Tuhan. Bay
sigām nihinang panganakna, maka pina'nda'an sahayana
ma deyoman sigām. Aniya' kapagsulutan sigām maka
Tuhan, maka kabuwanan sigām sara'na. Ma sigām ya
hatulan pagta'at b'nnal maka panganjanji' Tuhan.

5 Tubu' asal sigām min saga pangkat Yahudi babantugun.
Minnē' du isab Al-Masi bang harap ni pangkat manusiya'.
Tuhan ya magbaya' ma kamemon, patut sinanglitan salama-
lama. Amin.
6 Mbal isab yukku in janji' Tuhan ma bangsa Isra'il halam
aniya' pūsna. Sagō' ya yukku, aniya' tubu' si Isra'il kasehe'
mbal manjari niōnan bangsa suku' Tuhan.
7 Aniya' isab tubu' si Ibrahim mbal kaōnan panganak
Tuhan. Ya tubu' si Ibrahim sab'nnal-b'nnal subay binista
ma buwat bay pangallam Tuhan ma iya, ya yuk-i, "Ya
panubu'nu to'ongan subay min anaknu dangan ilu, min si
Isa'ak."
8 Bang pina'amu, aniya' panubu' si Ibrahim mbal kaōnan
panganak Tuhan.
9 Buwattitu bay panganjanji' Tuhan ma si Ibrahim, yukna,
"Bang ta'abut waktuna, pabalik du aku pi'ilu ati maka'anak
l'lla h'ndanu si Sara."
10 Ngga'i ka hal si Ibrahim ya pagsambatku. Pikilunbi
isab duwangan anak si Ripka. Da'mma' sigām, si Isa'ak ya
pag'mma'an bangsa Yahudi.
11-12 Jari ma halam gi' palahil onde' inān, amissala Tuhan
ni si Ripka, yukna, "Ya k'mbal siyaka ilu pinagagihan du
e' siyali." Minnē' kinata'uwan in kapamene' Tuhan min
baya'na asal, ngga'i ka min kahinangan manusiya' ahāp-
ala'at. Sabab k'mbal inān halam gi' bay makahinang ai-
ai ahāp ka atawa ala'at, sabab masi ma deyom kandang.
Manjari bang Tuhan ya amene', subay min palniyatanna.
13 Buwat du bay tasulat ma deyom Kitab pasal k'mbal itu,
ya yuk-i, "Si Yakub kalasahanku, si Esaw ya kab'nsihanku."
14 Jari ai na pamikilta pasal kissa ina'an? Sowayta bahā'
Tuhan in pamene'na mbal abontol? Tantu mbal,
15 sabab Tuhan ya magkahandak, buwat yukna ma si
Musa,
"Ma'ase' aku ma sai-sai kabaya'anku,
alasa aku ma sai-sai kabaya'anku."
16 Na minnē' tahatita, ngga'i ka min kabaya'anta manusiya'
atawa min hulas-sangsā'ta maghinang ahāp ya angkan kita
kina'ase'an e' Tuhan, sagō' min baya'na du.
17 Aniya' isab bay tasulat ma deyom Kitab pasal pamissala
Tuhan ni sultan ma lahat Misil ma masa awal e'. Yuk-
i, "Aniya' kagunahanku ma ka'a, ya angkan ka g'llalku
magsultan. Bay paluwasku kawasaku panganda'ug ka'a, bo'
supaya abantug ōnku ma kaluha'an dunya."
18 Jari itu manyatakan du, ma'ase' Tuhan ma sasuku
kabaya'anna. Maka sasuku kabaya'anna subay atuwas
kōkna, patuwasna du.

Paminasa Tuhan maka Ka'ase'na

19 Kalu aniya' dakayu' min ka'am anganjawab, yuk-i,
“Bang buwattē', bang hati' min kabaya'an Tuhan ya angkan
a'a anuwas, angay iya subay sinoway e' Tuhan? Sabab
halam aniya' makasagga' kabaya'an Tuhan.”
20 Atawakkal pahāp ka anganjawab buwattilu! Manusiya'
du ka, ati samlangnu Tuhan! Bang saupama kibut, aniya'
bahā' anamlang a'a bay angahinang iya, yukna, “Angay aku
hinangnu buwattitu?”
21 Kata'uwanta, ya a'a angahinang kibut itu taga-kapatut
du ma tana' inān angahinang ai-ai kabaya'anna. Daginis
du tana', sagō' dabahagi'na nihinang kibut pangisihan llaw-
llaw, maka dabahagi'na isab nihinang pagguna ahalga'.
22 Buwattē' du isab ma Tuhan, taga-kapatut iya maghi-
nang ai-ai kabaya'anna. Bilahi iya amatuwa' ka'astolna ma
manusiya' baldusa bo' ta'nda' kaheya kawasana, daipara
ni'imanan e'na saga a'a ka'astolanna minsan sigām patut
pinataluwa'an mulka'.
23 Angkan saga manusiya' itu ni'imanan e' Tuhan sabab
kabaya'anna subay tata'u e' a'a kamemon pasal kahāpna
ma saga a'a ka'ase'anna, ya sakapna supaya pinabangsa ma
sinosōng.
24 Kitam ko' inān, a'a pinene' e' Tuhan min bangsa Yahudi,
sampay isab min saga bangsa kamemon.
25 Buwattitu pamissala Tuhan bay tasulat e' nabi Hoseya,
yuk-i,
“Saga a'a ngga'i ka bay a'aku tagna',
ōnanku a'a suku'ku buwattina'an.
Ya bangsa halam bay kalasahanku,
ōnanku na bangsa kalasahanku.”
26 Maka itu gi':
“Mahē' ma lahat bay pamah'llinganku sigām
in sigām ngga'i ka suku'ku,
mahē' du isab sigām ōnanku panganak Tuhan,
ya Tuhan kakkal salama-lama.”
27 Buwattitu isab ya tasulat e' nabi Isaya ma pasal bangsa
Isra'il, yuk-i,
“In bangsa Isra'il itu, minsan heka sigām
sali' solagan gusung ma bihing tampe,
akulang sigām makapuwas min mulka' Tuhan.
28 Sabab pinuspusan e' Tuhan hukumanna ni dunya,
mbal katangguhan.”
29 Buwat bay pangallam si Isaya isab ma masa awal, ya yuk-
i,
“Bang kitam halam bay kinapinan tubu'
e' Tuhan Sangat Kawasa,

bay du kitam alaglag kamemon,
buwat a'a min kauman Sodom maka kauman Gomora.”

Pasal Al-Masi Sinulak e' Bangsa Isra'il

30 Manjari ai yukta pasal bay sambatanku baha'u si'? Ya
itu: saga a'a ngga'i ka Yahudi, ya halam bay angangut ma
kabontolan atay, angandol na ma Al-Masi jari abontol na
sigām ma pang'nda' Tuhan.
31 Saguwā' saga bangsa Isra'il, ya bay amanuyu'an sara'
si Musa pangā'an sigām kabontolan atay, halam tabista
abontol e' Tuhan.
32 Angay bahā'? Sabab hinang baran sigām ya pasang-
dolan sigām, ngga'i ka pangandol ni Tuhan. Sapantun
sigām a'a makarugtul ni “batu parugtulan”,
33 buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Aniya' batu bay pat'nna'ku ma da'ira Siyun,
batu parugtulan a'a, batu pamah'bba'an.
Saguwā' sasuku angandol ma iya,
halam to'ongan aniya' kapagsusunanna.”

10

1 Saga dauranakanku bebeya'an si Isa, ya pagmatayanku
to'ongan pagkahiku bangsa Yahudi, bang pa'in sigām lap-
pasan bo' makasōd ni deyom sulga'. Ya ko' ina'an pangamu'-
ngamu'ku ni Tuhan.
2 Makasaksi' aku ma pasal katuyu' sigām ma Tuhan, sagō'
halam tahati e' sigām bang ai kataluwa'anna.
3 Halam tahati sigām bang buwattingga e' Tuhan angam-
pun dusa, maka e'na amuwan kabontolan ma manusiya'.
Angusul sigām ma agama sigām, ati mbal anambut kabon-
tolan ya pamat'nna' Tuhan ma sigām.
4 Ya sara' bay tasulat e' si Musa taga-katumanan na pagka
makapi'itu na Al-Masi, manjari sai-sai angandol ma iya
niōnan abontol e' Tuhan.

A'a Kamemon Makajari Lappasan

5 Aniya' isab tasulat e' si Musa pasalan a'a amogbogan
sara' supaya binista abontol e' Tuhan. Yuk sulat e', “Sai-sai
angahinang panoho'an sara' itu, aniya' kallumna kakkal.”
6 Aniya' sulat dakayu' pasal kabontolan atay ya
pinaniya'an sasuku angandol, yuk-i, “Da'a kam atilaw-tilaw
ma deyom ataybi bang sai patukad pariyata' ni sulga'.”
(Hatina sai amareyo' Al-Masi minnē'.)
7 “Da'a isab kam atilaw bang sai pareyo' ni deyom ahirat.”
(Hatina sai amowa Al-Masi pariyata' min lahat kamatayan.)
8 Kira-kirahunbi ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, “Ilu na lapal
Tuhan ma ka'am. Ilu ma deyom bowa'bi. Ilu isab ma deyom

ataybi.” Hatina ilu na ma ka'am lapal bay nasihat kami
pasal pangandol ma si Isa Al-Masi.
9 Bang kam magpasab'nnal in si Isa Panghū'bi maka
magkahagad to'ongan min deyom ataybi in iya bay
pinakallum min kamatay e' Tuhan, tantu kam lappasan bo'
pasōd ni deyom sulga'.
10 Sabab min pagkahagadtam ma si Isa ya angkan kitam
binista abontol e' Tuhan, ati bang kitam angahaka sab'nnal
ni a'a kasehe'an pasal pagkahagadtam, minnē' kitam lap-
pasan.
11 Yuk sulat Kitab isab, “Sai-sai magkahagad ma iya halam
aniya' pagsusunanna sapupud-daya.”
12 Talapay manusiya' kamemon pinagbissala ma ayat
Kitab itu, sabab mbal magbidda' Yahudi maka ngga'i
ka Yahudi. Dakayu' du Tuhan ya pameya'an e' sigām
kamemon, maka aheya kahāpan pamuwanna ma sasuku
parahing ni iya.
13 Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sai-sai
parahing ni Panghū', tantu lappasan.”
14 Buwattingga e' sigām parahing ni Panghū' bang halam
gi' makapam'nnal ma iya? Maka buwattingga e' sigām
am'nnal bang halam gi' bay makakale lapal ahāp? Buwat-
tingga isab e' sigām akale lapal ahāp bang halam aniya'
magnasihatan sigām?
15 Maka buwattingga isab e' a'a magnasihat bang halam
aniya' bay anoho' iya magnasihat? Sagō' aniya' bay sinoho',
buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Kahāp du pa'in
bang aniya' amowahan kita lapal ahāp!”
16 Saguwā' ngga'i ka a'a kamemon bay akale lapal ahāp
itu, buwat na bay pamūng si Isaya inān, ya yuk-i, “O Tuhan,
kulang du a'a magkahagad ma panglapal kami.”
17 Manjari lapal pasal Al-Masi subay pinagnasihat dahū
bo' yampa takale e' a'a, ati minnē' aniya' pagkahagad sigām.
18 Amikilan aku pasal bangsa Isra'il. Kalu baha' halam
takale sigām lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi? Sagō' tantu
takale sabab atanyag lapal itu, buwat tasulat ma deyom
Kitab, yukna,

“Patanyag pamandu' sigām ni kamemon bangsa,
pasampay bissala sigām ni mpat pidju alam.”

19 Amikilan lagi' aku, kalu halam tahati e' bangsa Isra'il
pasal lapal itu. Sagō' tahati du. Si Musa ya makarahū
anambung, yukna,

“Pagalakta kam ni bangsa kasehe',
ya yukbi halam aniya' gunana.
Pap'ddi'ku ataybi tudju ni bangsa dakayu',

ya pangannalbi mbal makata'uwan aku.”
20 Atampal du pangallam Tuhan ya tasulat e' si Isaya, yuk-i,
“Tabāk aku e' saga a'a bay halam amiha aku.
Panyata' aku ni saga a'a halam bay atilaw ma pasalanku.”
21 Saguwā' buwattitu ya pamissala Tuhan ma pasal bangsa Isra'il, yukna,
“Kahaba' llaw bilahi aku anaima' saga a'a anagga' aku,
ya anagga' na pa'in ma kabaya'anku.”

11

*Ka'ase' Tuhan ma Bangsa Isra'il**

1 Manjari angannal-ngannal lagi' aku: “Tinimanan bahā' e' Tuhan bangsa dakayu'-kayu' ya palsuku'anna?” Tantu mbal. Bangsaku ko' inān sabab bangsa Isra'il aku, tubu' si Ibrahim, min panubu' si Benjamin.
2 Halam katimanan e' Tuhan bangsa ya bay tapene'na sangay min awal tagna'. Kata'uwanbi ya tasulat ma deyom Kitab, waktu kapanutul si Elija ni Tuhan pasal bangsa Isra'il. Yuk si Elija e',
3 “O Tuhan, pinapatay e' sigām saga nabi sosoho'annu. Nilubu e' sigām pagkukulbanan kami ni ka'a. Hal aku la'a takapin min ba'anan nabi, ati piniha aku e' sigām bo' pinapatay.”
4 Entomunbi bay panambung Tuhan ma panutul si Elija e', yuk-i, “Aniya' gi' pitu' ngibu a'a bay kapinanku, a'a halam bay makasumba ni ta'u-ta'u Ba'al.”
5 Damikiyanna ma buwattina'an, aniya' gi' takapin bangsa Isra'il halam pataikut min Tuhan, a'a isab tapene'na min lasana maka min ka'ase'na ma sigām.
6 Bang kasi-lasa Tuhan ya sababanna angkan iya amene' a'a, tantu ngga'i ka kahinangan manusiya' ya makasabab. Sagō' bang Tuhan bay amene' a'a ma saukat na ahāp hinangna, sali' halam aniya' pūs ma ase' maka lasa Tuhan e'.
7 Jari ai lagi'? Halam tabāk e' bangsa Isra'il ya pagmatayan sigām. Luwal a'a pinene' e' Tuhan ya makabāk. Bay pinatuwas kōk saga a'a kasehe'an,
8 buwat tasulat ma kitab, ya yuk-i,
“Pinabongog e' Tuhan pamikil sigām, ya po'on mbal maka-hati.
Aniya' mata sigām sagō' mbal maka'nda',
Aniya' tainga sigām sagō' mbal makakale.”

* **11:** Bangsa Isra'il: sali' du maka bangsa Yahudi. Kaōnan sigām bangsa Isra'il ma sabab pangkat sigām si Isra'il, kaōnan sigām Yahudi ma sabab pangkat sigām si Yahudi.

9 Aniya' isab bay pamissala si Da'ud, yukna,
“Bang pa'in sigām nijallat e' paglami sigām,
Bang pa'in sigām palukbu' sampay ah'bba',
panungbas kala'atan sigām.
10 Bang pa'in palendom pang'nda' sigām bo' mbal maka'nda',
bang pa'in parukkug bukut sigām sampay ni kasaumulan.”
11 Amikilan lagi' aku pasal bangsa Isra'il itu. Ya kah'bba' sigām inān, anatas bahā' sampay ni kasaumulan? Tantu mbal. Sabab buwattitu ya pinagmohotan e' Tuhan: saga bangsa ngga'i ka Isra'il pas'lle' na lappasan min hukuman dusa ma sabab karusahan bangsa Isra'il. Minnē' isab in bangsa Isra'il tabowa angihid pagka tinaikutan.
12 Kira-kirahunbi, bang kaniya'an kahāpan saga a'a ngga'i ka Isra'il ma sabab karusahan bangsa Isra'il, maka ma sabab kapanaikut Tuhan ma sigām, luhūy paheya kahāpan ma palbangsa-bangsahan kamemon bang jukup na saga a'a Isra'il magpangahagad.

Pasal A'a Ngga'i ka Yahudi

13 Aniya' pamissalaku ma ka'am ya ngga'i ka Yahudi. Kawakilan aku e' Tuhan magnasihat ma buwat ka'am. Paheyaku isāb pagnasihatku itu ma atay,
14 bang pa'in pinaihid pagkahiku Yahudi bo' supaya aniya' sigām lappasan min mulka'.
15 Sabab bang maghāp na Tuhan maka saga palbangsa-bangsahan ma sabab kataikut Tuhan ma bangsa Isra'il, ai kaluwasanna bang sigām tinaima' e' Tuhan pabīng? Lumandu'an ahāp. Sali' sigām a'a pinakallum pabīng min kamatay.
16 Buwat tinapay bang ma pangaddat Yahudi. Niakup dangkuri' min addunan bay panukbal ni Tuhan, paltanda'an in tinapay inān kamemon palsuku'an Tuhan du. Atawa po'on kayu, panukbal gamutna ni Tuhan, jari palsuku'anna katibu'ukan kayu inān sampay ni sangana.

Kayu Jaitun Ni'ipat maka Kayu Jaitun Talun†

17 Na, magparalilan aku: bang aniya' sanga sinagpe' min po'on kayu ni'ipat, bo' aniya' sanga kayu talun pinabatuk ni bay panagpe'an sanga tagna', jari kabahagi'an kajatuhan min kayu ni'ipat saga magdalos na maka gamutna.
18 Sagō' da'a pagabbu-abbuhinbi, sabab ka'am ilu hal sanga, maka ngga'i ka sanga ya amuwan kallum ma gamut. Gamut ya amuwan kallum ma sanga.

---

† **11:16** Bangsa Isra'il sapantun po'on kayu jaitun ni'ipat bo' ahāp buwa'na, maka saga bangsa kasehe' sapantun po'on kayu hal atomo'an di-na ma talun.

19 Kalu yukbi, “B'nnal ko' ilu, saguwā' sinagpe' sigām e'
Tuhan supaya kami kapabatukan.”
20 Aho', b'nnal. Sagō' ya po'on sigām bangsa Isra'il
sinagpe' sabab agagga am'nnal ma Tuhan, ati ka'am ya
pinabatuk ni po'on kayu ma sabab kapam'nnalbi. Sagō' da'a
pagmalangkahianbi ina'an-i. Gom pa'in kam magmatāw, ya
aniya' kam sinagpe' buwat bay sigām.
21 Sabab hatina, bang mbal allog Tuhan ma saga sanga
porol, ya du ka'am mbal ka'lloganna.
22 Kira-kirahunbi ka'ase' Tuhan maka kab'ngngisna.
Kab'ngngisanna saga a'a ya pataikut min iya, saguwā'
ka'ase'anna kam bang pa'in pataptap ma kahāpna, mbal
magla'an-la'an. Bang kam ganta' pataikut min pangandolbi,
ya du ka'am sinagpe' du buwat ibarat sanga kayu.
23 Ya balikna, pinabatuk bangsa Isra'il ni bay bai sigām,
bang sigām ganta' pahali anulak Al-Masi. Sabab halam
aniya' ahunit ma Tuhan.
24 Ya hantang hatulanna, bang ka'am bay niā' min kayu
jaitun talun bo' pinabatuk ni kayu ni'ipat, labi aluhay
bang bangsa Isra'il pinabīng ni kayu bay panagpe'an sigām
tagna', sabab ya na po'onan sigām.

Lappasan Bangsa Isra'il Kamemon ma Sinōng

25 Saga dauranakanku, aniya' bay pamata'u aku e' Tuhan
ma pasal bangsa Isra'il itu. Bilahi aku amahatian ka'am
supaya kam mbal amikil di-bi in ka'am ahāp min sigām.
Buwattitu: in bangsa Isra'il itu bay agagga am'nnal ma si Isa
Al-Masi, saguwā' mbal anatas kagagga sigām. Bang ajukup
na kaheka'an a'a min bangsa saddī ameya' ma Tuhan,
ameya' isab bangsa Isra'il.
26 Manjari lappasan isab bangsa Isra'il kamemon, buwat
bay sinulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

“Pi'itu min lahat Siyun ya Manglalappas.
Pahalamna saga la'at bay tahinang e' panubu' si Yakub.
27 Makapi'ilu pa'in aku, la'ananku dusa sigām kamemon,
buwat bay asal tajanji'ku ma sigām.”

28 In bangsa Isra'il itu bay banta Tuhan sabab tasulak e'
sigām lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi, sagō' in kahāpan bay
ma sigām tagna' papelleng na ni bangsa saddī. Saguwā'
mbal du taptap kapanagga' sigām, sabab nientom e' Tuhan
bay kapamene'na ma ka'mbo'-mbo'an sigām, angkan sigām
kinalasahan na pa'in.
29 Sabab Tuhan, bang aniya' a'a bay pinene' e'na sampay
lidjiki'anna, mbal to'ongan apinda niyatna.

30 Ka'am ngga'i ka Yahudi ilu, bay kam anulang kabaya'an
Tuhan ma waktu palabay inān, manda' kina'ase'an kam e'na
buwattina'an ma sabab kapanulang bangsa Yahudi.
31 Ya du isab bangsa Yahudi, tasulang e' sigām kabaya'an
Tuhan buwattina'an, sagō' kina'ase'an sigām e' Tuhan
buwat ka'ase'na ma ka'am.
32 Min kahandak Tuhan angkan in kamemon bangsa
manusiya' tahinang sali' sapantun pilisu mbal makalimaya
min kapanulang sigām, bo' supaya in sigām kamemon
pinat'kkahan ase'na.

Pananglit ma Tuhan

33 Mbal tapula'-pula' kahāp Tuhan, ka'ase'na, pangita'una
maka panahu'anna. Halam aniya' min kitam makahati ma
kagara'anna maka ma kahinanganna.
34 Buwat yukna ma deyom Kitab,
“Sai makata'u panahuan Tuhan?
Sai makapituwahan iya?
35 Sai bay makabuwanan Tuhan ai-ai,
atawa bay makapautang ma iya?”
36 Min Tuhan asal ai-ai kamemon. Iya ya bay amaniya'
kamemon maka iya isab sababanna angkan paniya' ba'anan
ai-ai kamemon. Sanglitanta iya ni kasaumulan. Amin.

12

Hinang Makasulut Atay Tuhan

1 Saga dauranakanku, landu' kitam kina'ase'an e' Tuhan,
angkan buwattitu junjungku ma ka'am: pamasuku'unbi
baranbi ni Tuhan, panukbalunbi ni iya t'ggolbi allum. Ai-
ai hinangbi subay ma iya sadja, maka subay makasulut
atayna. Bang buwattē' ajatu du pa'in pagta'atbi ma Tuhan.
2 Da'a panunurinbi kajarihan ya maumu panunuran
ma ahil jaman itu, sagō' parūlunbi Tuhan amabaha'u
deyom panahu'anbi bo' supaya pinindahan e'na addat-
tabi'atbi kamemon. Bang buwattē' kasakupanbi du bang
ai kahandak Tuhan, kahāpna maka kasampulna'anna, ati
kata'uwanbi bang ai makasulut iya.
3 Bay aku kinahāpan e' Tuhan, binuwanan kapatut
magnasihat, angkan yukku ma ka'am kamemon, da'a kam
maglaku-laku in ka'am alanga min bay pamat'nna' ka'am.
Subay kam amikilan di-bi pahāp-hāp. Bistahunbi to'ongan
bang ai bay pamatulun Tuhan ma ka'am kaniya-kaniya,
sabab min pangandolbi.
4 Dalilunbi baran manusiya'. Baranta itu dakayu' du, bo'
magginis pagdayawna. Magbidda' isab hinang pagdayaw
dakayu' maka dakayu'.

5 Buwattē' isab ma kitam magpangandol ma si Isa. Min-
san kitam aheka, sapantun kitam dakayu' baran atibu'uk
pagka suku' kitam Al-Masi. Magsugpat kitam dangan
maka dangan minsan magbidda' kahinangantam, buwat
pagdayaw baran.
6 Kabuwanan kitam kapandayan ginisan ma sabab lasa
Tuhan, saddī ma dangan maka ma dangan. Maka ka-
pandayan itu subay ginuna pahāp-hāp, pinapagtongod
maka pangandoltam. Bang a'a kabuwanan kapandayan
magpaluwas bissala deyo' min Tuhan, subay paluwasna
to'ongan.
7 Bang a'a kabuwanan kapandayan anabangan
pagkahina, subay tabanganna to'ongan. Bang kapandayan
magpandu', subay amandu' to'ongan.
8 Bang kapandayan amalasig atay kasehe', subay amalasig
to'ongan. Bang a'a anulung ma sukkal kasehe', subay hilas
panulungna. Bang a'a binuwanan kapatut magnakura',
subay atukid e'na magpal'ngngan ai-ai. Bang a'a binuwanan
kapandayan angayura a'a kasigpitan, subay iya magkalasi-
gan angayura.
9 Ya lasabi ma sehe'bi subay min deyom atay. Kab'nsihinbi
ai-ai ala'at, balutinbi ai-ai ahāp.
10 Subay kam maglasa-liyasahi to'ongan sabab mag-
danakan kam ma deyoman si Isa Al-Masi. Magaddat-
iyaddati kam min deyom atay.
11 Subay kam mbal lisu'an sabab Panghū' Isa ya paghi-
nanganbi. Subay kam atukid sadja ma ai-ai pamahinang
ka'am.
12 Subay kam magkakōgan ma pangaholatbi ma Tuhan.
Bang kam taluwa' sukkal sandalinbi sadja, maka da'a kam
pahali angamu'-ngamu' ni iya.
13 Buwaninbi pagkahibi suku' Tuhan bang kasigpitan,
pa'iddahunbi isab sasuku pahapit ni luma'bi.
14 Bang aniya' angala'at ka'am, amu'inbi sigām kahāpan
ni Tuhan. Da'a balosinbi sukna'.
15 Ameya' kam magkōg-koyag bang aniya' sehe'bi
magkōg-koyag, ameya' kam magtangis bang aniya' sehe'bi
ganta' magtangisan.
16 Magsulut-siyuluti kam dapagkahian. Da'a palan-
gahunbi bowahanbi, maka da'a kam aiya' magbagay maka
a'a areyo'. Da'a kam maglaku-laku in pangita'ubi alalom.
17 Bang aniya' angala'at ka'am, da'a pellenginbi la'at. Ai-
ai binista abontol e' saga a'a kamemon, ya na he' subay
tukirinbi.
18 Amanuyu' kam magsulut maka a'a kamemon. Bang
aniya' pagsagga'an subay ngga'i ka ka'am ya amowa sagga'.

19 Saga bagay, da'a to'ongan kam amalos bang kam nila'at.
Sagarinbi sigām binalos e' mulka' Tuhan. Entomunbi bay
tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Aku na amalos, aku na
anungbas, yuk Panghū'.”
20 Ahāp bang beya'bi panoho'an itu, ya bay tasulat isab
ma Kitab, yuk-i,
“Bang aniya' bantabi lingantu, pakanunbi.
Bang iya patay bohe', painumunbi,
sabab bang buwattē' lasabi ma iya, kalu iya sinōd susun.”
21 Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi. Hāpunbi a'a
angala'at inān bo' tara'ug la'atna sabab min kahāpbi.

13

Subay Beya'ta Ang'ntan Pagparinta

1 In kitam manusiya' kamemon subay ameya' ma
saga a'a magparinta ma paglahattam sabab halam aniya'
kabuwanan kapatut magparinta bang ngga'i ka min kahan-
dak Tuhan.
2 Sasuku anagga' ma a'a magparinta, sali' Tuhan maka
panoho'anna ya sagga'na, angkan iya taluwa' hukuman.
3 Bang a'a maghinang ahāp mbal du tināw ma parinta.
Luwal a'a maghinang kala'atan ya tināw. Bang kam mbal
bilahi tināw ma a'a magparinta, subay ahāp sadja hinangbi.
Sinanglitan kam e'na
4 sabab sosoho'an Tuhan iya, a'a pinat'nna' maghinang
kahāpan ma pasalanbi. Saguwā' bang kam ganta' maghi-
nang kala'atan, patut kam tināw, sabab nakura' inān
taga-kapatut aminasa ka'am. Sosoho'an Tuhan iya, wajib
aminasa sasuku maghinang ala'at.
5 Angkan kam subay magmaluluy ma saga a'a ang'ntan
pagparinta, kaissana ma sabab kam tināw bininasa,
karuwana ma sabab kata'uwanbi ma deyom itikadbi bang
ai subay hinangbi.
6 Ya he' sababanna angkan kam subay amayad sukay
parinta, sabab sosoho'an Tuhan saga a'a ya maghinang ma
deyo'an parinta inān.
7 Subay kam amayaran sigām sukay pila-pila ya katon-
goranna, ai-na ka tongod ni usahabi, ai-na ka tongod ni
baranbi. Pagaddatinbi sigām kamemon bang aniya' kawasa
sigām patut pinagaddatan. Pagmahaltabatinbi bang patut
pinagmahaltabatan.

Subay Kita Maglasa-liyasahi

8 Bang aniya' utangbi, bayarinbi bang ta'abut waktuna.
Aniya' isab utang mbal kabayaran, ya na lasa ma pagkahibi.

Bang kam alasa ma pagkahibi tatuman e'bi panoho'an-sara'
bay tasulat e' si Musa,
9 ya yuk-i, “Wajib kam da'a angaliyu-lakad min paghola'bi.
Wajib kam da'a amapatay, da'a anangkaw, da'a anganap-
suhan alta' kasehe'anbi.” Ya panoho'an panambatku itu
maka panoho'an kasehe', tapagdakayu' maka panoho'an
dakayu'-dakayu', ya yuk-i, “Kalasahinbi pagkahibi buwat
e'bi alasahan baranbi.”
10 Hatulanna, sasuku alasa ma pagkahina mbal to'ongan
bilahi angala'at iya. Angkan bang kitam alasahan pagkahita
manusiya', tatuman e'tam sara' Tuhan maka panoho'anna
kamemon.
11 Patut subay hinangbi panoho'an itu sabab song na
waktu pabīng si Isa. Asekot na min katagna' pam'nnalta
ma si Isa. In kitam sali' hantang a'a bay magtulihan, sagō'
abati' na.
12 Sōng palabay kalendoman, ya masa pangandusa.
Apote' na sobangan, angkan subay bbahanta kahinangan
ala'at, ya nihinang ma deyom kalendoman. Subay kita
sakap anagga' kala'atan, buwat ibarat sundalu magsakap.
13 Kaul-pi'ilta subay ahāp, ya tōp ma a'a pat'nna'
ma deyom kasawahan. Angkan da'a subay dumasiyaw
paglami-lamita, da'a kita maglango-lango, da'a magba'is,
da'a magkasabulan. Da'a kita magbono', da'a isab maglindi-
lindi.
14 Sapantun badju' paghaggut, ahāp lagi' bang
Panghū'tam si Isa Al-Masi ya pangalampikbi. Da'a
kannalunbi napsu baranbi bang buwattingga e'bi amarūl.

14

Pangandol Akosog maka Pangandol Alamma

1 Aniya' pamituwaku ma ka'am ma pasalan a'a alamma
pangandolna ma si Isa. Bagayunbi iya, da'a iya bowahunbi
magjawab ma saukat na aniya' kapam'nnalanna saddī.
2 Buwat saupama ma pagkakan, aniya' a'a dakayu' maka-
halal pagkakan ai-ai sabab ahogot pangandolna ma si Isa Al-
Masi. Aniya' isab a'a dangan, hal sayul ya palaukna pagka
mbal gi' ahogot pangandolna.
3 Na, ya a'a makahalal kinakan indaginis subay mbal
angudju' ma a'a dangan ya mbal makahalal. Damikiyanna
a'a amangan sayul sadja, subay mbal anoway a'a dangan
ma saukat tahalalna kinakan ai-ai. Sabab tinaima' du a'a
inān e' Tuhan.
4 Halam aniya' kapatutbi anoway a'a dakayu' bang ngga'i
ka ka'am ya pagnakura'an. Nakura'na sadja ya tag-kapatut
amah'llingan iya ahāp-ala'at. Saguwā' tantu iya mbal

tabowa ni kala'atan sabab tinabang iya e' Panghū' Isa
angkan makasandal.
5 Bang takdil ni llaw, aniya' a'a angisbat llaw mulliya
sabab aheya bang ma bistahanna. Saddī isab bistahan a'a
dangan, bang ma iya sali' du llaw kamemon. Jari ai-ai
pamistabi pasal llaw, da'a pagduwa-duwahinbi
6 Sai-sai angamulliya llaw, Tuhan ya aheya ma atayna
pagmahaldika'anna. Sai-sai angahalal kinakan ai-ai, Tuhan
ya mahaldika'na sabab Tuhan ya pagsukulanna bang aman-
gan. Damikiyanna isab, sai-sai amene' pagkakanna, Tuhan
du isab mahaldika'na sampay pagsukulanna.
7 Ngga'i ka baranta sadja ya pagka'inagonanta t'ggolta
allum.
8 Subay isbatta Panghū' Isa ma kallumta maka ma
kamatayta sabab suku'na kita.
9 Ya na itu sababanna angkan Al-Masi bay amatay sampay
allum pabīng min kamatayna, supaya iya pagpanghū'an
saga a'a suku'na, ai-na ka allum, ai-na ka bay magpatayan.
10 Angkanna kam subay mbal anoway atawa angudju'
danakanbi. Makapagbalharap du kitam kamemon maka
Tuhan ma llaw damuli bo' nihukum e'na.
11 Buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i,
“B'nnal sadja bissalaku,” yuk Tuhan.
“Pasujud du ni aku saga manusiya' kamemon.
Magpanyabut sigām kamemon in aku asal Tuhan.”
12 Manjari in kitam kamemon subay magpamattan ni Tuhan
ma sinosōng pasal ai-ai bay hinangtam ma dunya.

Da'a Parusahunbi Sehe'bi

13 Ya itu sababanna angkan kita subay pahali magsoway
dangan maka dangan. Ahāp lagi' kita da'a magniyat
angahinang ai-ai bang hinang inān amowa magdusa ma
dakayu' danakanta.
14 Aku itu, pagka parakayu' na ma Panghū' Isa,
kata'uwanku to'ongan halam aniya' pagkakan haram min
ka'asalna. Sagō' ma sehe'ta dakayu', bang aniya' pagkakan
haram ma pamistana mbal to'ongan tas'llongna.
15 Na, bang danakannu ganta' asusa ma sabab ka'a ya
ta'nda'na amangan kinakan ya haram ma pamistana, sali'
halam aniya' lasabi ma iya. Subay ka mbal pasangdan
amangan e'-i bang amowa danakannu ni kala'atan, sabab
bay amatay Al-Masi ma sababanna inān.
16 Bang ma ka'a ahāp pagkakannu, saguwā' mbal ahāp
bang binissalahan ala'at e' kasehe'an.
17 Pagka kita ma deyoman pagparinta Tuhan, mbal subay
pahalga'ta ma atay pagkakanta atawa paginumta. Ya subay

paheyata kahinanganta abontol, maka kasannangan atay,
maka kalasigan pamuwan e' Rū Sussi.
18 Jari bang buwattē' paghinangta tudju ni Al-Masi kasulu-
tan du Tuhan ma kita, maka pinagaddatan kita e' pagkahita
manusiya'.
19 Angkan na, subay kita angamohot maghinang ai-ai
makapagsulut pagkahita, maka magpahogot pangandolta
dangan maka dangan.
20 Da'a paka'atunbi hinang Tuhan ma saukat na mag-
bidda' pangaddatbi pasal pagkakan. Tahalal asal pagkakan
kamemon, saguwā' asā' kam bang kam amangan ai-ai, bo'
kam ta'nda' e' dakayu' pagkahibi, ati minnē' iya ang'bba min
pangandolna.
21 Ahāp lagi' kita pahondong amangan susumbali'an,
atawa anginum binu, atawa angahinang ai-ai bang ina'an-i
manjari panababan pamowa danakanta angandusa atawa
ang'bba min pangandolna.
22 Manjari ai-ai pamistabi pasal itu-i subay hal ka'am
maka Tuhan ya makata'u. Aheya kalasiganbi bang kam
anganiyat angahinang ai-ai ma halam aniya' dusa tananam
ma itikadbi.
23 Sagō' bang a'a magduwa-ruwa pasal pagkakan bo'
amangan na pa'in, katōngan iya dusa sabab mbal mag-
taluwa' maka pangandolna. Taga-dusa kita bang aniya'
hinangta mbal magtaluwa' maka pangandolta.

15

Panabang ma Danakantam

1 Sasuku kitam akosog pangandoltam ma Tuhan subay
anabang ma a'a kasehe'an ya mbal angandol to'ongan.
Subay tanggungtam kalammahan sigām. Ngga'i ka baranta
ya subay sinulut,
2 sagō' danakantam bebeya'an si Isa Al-Masi, pamahāp
kahālanna bo' supaya pasōng pahogot pangandolna.
3 Panunurantam Al-Masi sabab halam iya bay angandūlan
di-na. Atumlang ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Ka'a,
Tuhan, pinamūng-mūngan ala'at, bo' aku ya t'kkahan
himumungan sigām.”
4 Ai-ai ma deyom Kitab bay pinasulat e' Tuhan ma awal
jaman pangā'antam kapamintāngan, bo' supaya ahogot
imantam maka kasandal ma katiksa'an. Minnē' kitam
angaholat lappasan.
5 Tuhan ya amasandal maka amahogot imantam. Mura-
murahan, bang pa'in kam tinabang e'na bo' kam mag-
dakayu' pikilan hinabubi anunud ma si Isa Al-Masi.

6 Jari maguyun kam amudji ma Tuhan, ya Mma' sin
Panghū' Isa Al-Masi.
7 Taima'unbi kasehe'anbi angandol ma Al-Masi, buwat
kapanaima' ka'am e' Al-Masi. Tapudji Tuhan bang buwattē'
panaima'bi.
8 Haka'anta kam pasal Al-Masi, bay iya pi'itu ni dunya
anabang bangsa Yahudi bo' sigām makatantu in Tuhan
kapangandolan du, ati bo' atuman bay janji'na ma pangkat
kami.
9 Ya minaksud e'na saga a'a ngga'i ka Yahudi bo' supaya
sigām amudji Tuhan ma sabab ka'ase'na. Buwat bay tasulat
ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Magsukul aku ni ka'a, Tuhan, ma deyoman saga a'a ngga'i
ka Yahudi.
Magkalang aku kalangan pamudji ōnnu.”
10 Aniya' gi' ayat Kitab dakayu', yuk-i,
“Ka'am kabangsa-bangsahan ya ngga'i ka Yahudi,
dai' kam magkōg-koyag sama-sama
maka bangsa ya tapene' e' Tuhan.”
11 Maka ayat itu gi':
“Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon ya ngga'i ka Yahudi.
Pudjihunbi iya, ka'am sabarang bangsa.”
12 Aniya' isab bay sinulat e' si Isaya pasal Al-Masi, yuk-i,
“Aniya' tubu' si Jesse palahil ni dunya ma sinōng.
Magbaya' du iya ma bangsa ngga'i ka Yahudi,
ati iya ya pangasahan sigām.”
13 Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kakōgan
maka kasannangan deyom atay min Tuhan, ya po'onan
holatanbi, pagka kam angandol na pa'in ma iya. Ati
manglabi-labihan kaholatanbi ma sabab kawasa min Rū
Sussi.

Ya Po'on si Paul Atawakkal Anulat

14 Saga dauranakanku, halam aniya' hawal-hawalku ma
sababanbi. Tatantuku in ka'am ahāp kasuddahanbi, aheya
isab pangita'ubi, patut kam magpandu'-pandu'an di-bi.
15 Saguwā' aniya' gi' pamaentomku ka'am, ya po'on aku
atawakkal amabeya' sulat itu. Halam aniya' pagduwa-
duwaku anulatan ka'am sabab taga-wakil aku min Tuhan.
16 Maghinang aku ma si Isa Al-Masi ma pasalan saga
bangsa saddī min Yahudi. Ibarat aku imam magnasihat
lapal ahāp min Tuhan, bo' supaya angandol saga bangsa
kasehe'an. Ungsuranku sigām ni Tuhan dalil tutukbalan.
Kasulutan iya ma sigām, sabab tasussi na pangatayan sigām
e' Rū Sussi.
17 Na, mbal aku aiya' magpata'u pasal paghinangku ma
Tuhan, sabab si Isa Al-Masi ya pagkōganku.

18 Halam aniya' pagbissalahanku haliyu min bay pamahi-
nang aku e' Al-Masi. Maka Al-Masi ya sababna angkan
tabowa saga bangsa saddī ameya' ma Tuhan. Takale
e' sigām pagnasihatku, ta'nda' e' sigām saga hinang bay
hinanganku
19 min kawasa Rū Sussi, hatina saga paltanda'an maka
hinang kainu-inuhan a'a. Bay pasaplagku to'ongan lapal
ahāp pasal si Isa Al-Masi, tinagna'an min Awrusalam
sampay ta'abut lahat Ilirikum.
20 Sangay min tagna' kapagnasihatku, ya pagmatayanku
subay pinasaplag lapal ahāp itu ma lahat halam bay
kapakalehan pasal Al-Masi, sabab mbal aku bilahi anugpat
ni bay tahinang e' a'a bay dumahū min aku.
21 Kabaya'anku subay atuman sulat Kitab itu, ya yuk-i,
“Saga a'a halam bay pinata'u ma pasalanna,
makata'u du ma sinosōng,
maka a'a halam bay makakale, makahati na.”

Agara' si Paul Palanjal ni Da'ira Rōm

22 Ya ko' ina'an sababna angkan aku bay makat'ggol pi'ilu
ni ka'am, sabab hinangku angalatag kalahatan ītu subay
apuwas dahū.
23 Sagō' atammat na hinangku ma jadjahan ītu. Bilahi na
aku sidda patibaw ni ka'am,
24 manjari agara' na aku amusay ni lahat Kastila', sagō'
bilahi aku pahapit ni ka'am dahū bo' supaya kitam maka-
pag'nda'. Bilahi isab aku patuntulbi, bang aku song pauntas
ni papehē'anku he'. Subay na ahāp katibawku ma ka'am bo'
yampa aku ala'an.
25 Saguwā' aniya' gi' gawiku dahū. Itiya' aku ni
Awrusalam ang'nde'an tutulungan ni saga a'a suku' si Isa
mahē'.
26 Sabab bay animuk sīn saga jama'a si Isa ya maglahat
ma sakalibut lahat Makidunya maka Akaya itu, panulung
saga miskin ma kajama'ahan suku' Tuhan ma Awrusalam.
27 Hilas isab min deyom atay sigām, maka patut isab
sabab Yahudi ya po'onna angkan sigām ngga'i ka Yahudi bay
pinakalehan lapal min Tuhan. Tauwa' bang bangsa Yahudi
ya pinahampitan ai-ai bay pangalidjiki' saga a'a ngga'i ka
Yahudi.
28 Manjari bang atangbus gawiku ang'nde'an kamemon
bay pinabowa ma aku, pauntas aku tudju ni lahat Kastila'
ati pahapit du ni ka'am.
29 Kata'uwanku isab, bang aku ganta' makat'kka ni
ka'am, tantu kam bowahanku kahāpan aheya min Al-Masi,
kahāpan halam kulangna.

30 Saga dauranakanku, kata'uwanku aheya pangisbatbi
ma si Isa Al-Masi Panghū'tam maka aniya' lasabi luwas min
Rū Tuhan, angkan aku angamu' junjung itu. Gapi'unbi aku,
amu'inbi aku tabang ni Tuhan.
31 Amu'-amu'inbi isab aku bo' aku mbal ainay e' saga a'a
ma lahat Yahudi ya mbal magkahagad ma si Isa. Amu'inbi
isab aku kahāpan pasal tutulungan ya bowaku pina'an,
bang pa'in tinaima' sangkahāpan e' saga a'a suku' Tuhan
he'.
32 Jari bang kabaya'an Tuhan, pasampay du aku ni ka'am
maka kalasiganku aheya, ati ahāp palasahanku bang kita
makapag'nda'.
33 Na, mura-murahan, bang pa'in kam ginapi' kamemon
e' Tuhan, ya po'onan kasannangan. Amin.

16

Pangentom si Paul ma saga Bagayna

1 Bilahi aku amakilā ni ka'am dakayu' danakantam d'nda
itu. Ōnna si Pebe, a'a anabang ma katipunan jama'a si Isa
ma lahat Kengkereya.
2 Aniya' gawina pi'ilu ni Rōm. Subay ahāp e'bi ama'idda
iya bang makat'kka pi'ilu, pagka si Isa Al-Masi ya Panghū'bi
sali'-sali', maka suku' Tuhan du kam. Subay iya patuntulbi
ma ai-ai kalagihanna, sabab aheka a'a bay tatabang e'na,
sampay isab aku.
3 Amabeya' aku minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni
disi Akila maka si Prisila ilu, a'a maglakibini bay sehe'ku
maghinang ma si Isa Al-Masi.
4 Bay sigā arak amatay ma sababanku waktu aku bay ma
deyom kapiligduhan, angkanna aheya pagsukulanku ma
sigā. Ngga'i ka hal aku ya magsukul, sampay saga jama'a si
Isa kamemon ya ngga'i ka Yahudi, sasuku magpalhimpunan
ma kalahat-lahatan ilu.
5 Pabeya'ku isab lapalku ma saga jama'a si Isa ya
magtipun ma luma' sigā.
Damikiyanna si Epeneto bagayku kalalasahan,
pabeya'anku minsan hal lapalku. Dahū asal iya min
a'a kamemon ya magpangandol ma Al-Masi ma kaluha'an
lahat Asiya.
6 Maka si Mariyam, ya akosog hinangna ma pasalanbi.
7 Si Androniku maka si Juniyas, pagkahiku Yahudi bay
sehe'ku ma deyom kalabusu. Abantug sigā bang takdil ni
saga a'a kawakilan si Isa, dahū sigā min aku bay angandol
ma Al-Masi.
8 Pabeya'ku isab lapalku ni disi Ampliyatu, bagayku
kinalasahan ma deyoman Panghū' Isa,

9 maka si Urbanu, sehe'tam maghinang ma Al-Masi, maka
si Istakis bagayku kinalasahan isab.
10 Si Apelles isab, apa bay na iya kasulayan in pameya'na
ma Al-Masi ahogot du. Sigām ma okoman si Aristobol,
11 maka si Herodiyun pagkahiku Yahudi, maka sigām
angandol ma Panghū' Isa min okoman si Narkissu.
12 Damikiyanna disi Tripena maka si Triposa, d'nda
maghinang ma Panghū' Isa, maka bagayku si Persis, d'nda
kinalasahan, ya abasag paghinangna ni Panghū'tam. Am-
abeya' isab aku minsan la'a hal lapalku ni sigām.
13 Si Rupus isab, a'a tapene' e' Panghū'ta, maka ina' si
Rupus e'. Sapantun iya ina' angayura aku.
14 Disi Asingkrit, si Plegon, si Hermes, si Patrobas, si
Hermas maka saga sehe' sigām angandol ma si Isa.
15 Disi Pilologo maka si Juliya isab, si Nereyo maka
danakanna d'nda, si Olimpas isab maka a'a suku' Tuhan
kamemon ya dansehe'an maka sigām. Pabeya'ku lapalku
ni sigām ilu kamemon.
16 Bang kam magsabu, subay kam magsiyum ta'nda'
paglasabi. Kamemon saga jama'a Al-Masi ya magtipun-
tipun maitu amabowa tambuku ni ka'am, in ka'am nientom
kono' e' sigām.

Bissala Katangbusan

17 Saga dauranakanku, aniya' junjungku ni ka'am.
Halli'inbi saga a'a anagga' pandu' bay pamandu' ka'am pasal
si Isa Al-Masi. Saga a'a ilu bilahi amapagsagga' ka'am bo'
kam aboklang duwa, maka bilahi isab amowa ka'am pasiha'
min pangandolbi ni si Isa. Tangkisinbi saga a'a inān.
18 Sabab bang a'a maghinang buwattē' ngga'i ka
Panghū'tam Al-Masi ya paghinangan sigām, saguwā' baran
sigām ya nirūlan. Binidjakan e' sigām saga a'a kulang
panahu'anna, nilanahan bo' supaya tabowa niakkalan.
19 In ka'am ilu abantug na ma sabab kahogot pameya'bi
ma Al-Masi, angkan aku kinōgan ma sababbi. Kabaya'anku
ma ka'am subay alalom pamikilbi pasal ai-ai makahāp, ma
halam aniya' la'at makani-pikilanbi.
20 Manjari Tuhan, ya po'onan kasannangan ataytam,
pasa'ut du amaka'at nakura' saitan ni deyo' pād-tape'tam.
Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e'
Panghū'tam si Isa.
21 Si Timuti, ya sehe'ku maghinang ma Tuhan itu, am-
abeya' minsan la'a hal lapalna ni ka'am. Damikiyanna
isab disi Lukiyus itu maka si Jason, maka kampungku si
Sosepater.

22 (Palamud si Tertiyu, ya bay kawakilan anulat sulat
itu, yuk-i, “Amabeya' aku lapalku ni ka'am pagka kitam
Almasihin sali'-sali'.”)
23 Si Gayus, ya tag-luma' paokomanku itu, amabeya' isab
minsan la'a hal lapalna ni ka'am. Ya du si Erastus, a'a
ang'ntan alta' parinta ma da'ira itu, maka danakantam si
Kuwartu.
24 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tataban-
gan e' si Isa Al-Masi, ya Panghū'tam. Amin.

Pamudji si Paul ma Tuhan

25-26 Pudjitam Tuhan. Taga-kawasa iya amahogot pangan-
dolbi, pagga beya'bi lapal ahāp ya bay pagnasihatku pasal
si Isa Al-Masi. In lapal ahāp itu halam bay kinata'uwan e'
manusiya' sangay min masa awal e', saguwā' buwattina'an
pinamahalayak na ni a'a kamemon ma sabab panoho'an
Tuhan, ya taptap allum. Bay pinasulat e'na lapalna
ma kanabi-nabihan, pamata'u ma bangsa a'a kamemon
ma deyom dunya bo' supaya sigām magkahagad sampay
ameya' ma Tuhan.
27 Pudjitam Tuhan, ya tunggal tubus ma pangita'u. Pud-
jitam iya sampay ni kasaumulan, pagka si Isa Al-Masi ya
pamanyabutantam. Amin. *Wassalam*

1 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Sulat itu bay pinabeya' e' si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, da'ira aheya to'ongan ma lahat Akaya, beya' ni lahat Girīk ma buwattina'an. Abantug da'ira Kurintu ma masa ina'an, kaissana ma sabab ina'an po'onan pagparinta ma kaluha'an lahat Akaya, karuwana ma sabab heka ai-ai ya pinaglituhan maina'an. Magginis saga bangsa maglahat maina'an, magginis isab saga agama sigām, angkan aheka saga tuhan-tuhan indaginis sinumba e' sigām. Aheka a'a ma Kurintu alanga pangadji'na, jari ya he' pagmalangkahian sigām. Kabiyaksahan isab sigām maghinang kalumu'an d'nda-l'lla.

Aniya' saga bangsa Yahudi bay pat'nna' maina'an amogbogan agama sigām. Si Paul isab bay maina'an saga dantahun maka tonga', maghinang luma' tolda pagusahana. Bay iya magnasihat ma pasal si Isa Al-Masi ma deyom saga langgal Yahudi. Bay pandu'anna saga bangsa Yahudi maka saga bangsa Girīk, ati aheka sigām am'nnal ma si Isa.

Makalikut pa'in si Paul minnē', paganap na pa'in saga a'a angandol ma si Isa, sagō' aniya' kahinangan maka kapam'nnalan sigām mbal taluwa'. Angkan aniya' ma sigām bay amabeya' sulat ni si Paul, waktu lagi' iya pat'nna' ma da'ira Epesos. Tinilaw iya e' sigām pasal pagsagga'an maka pagsasawan sigām. Itiya' panambung si Paul ma sulat kaissana itu.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira KURINTU

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Sostenes dakayu' danakantam. Tapene' aku sabab min kahandak Tuhan, kawakilan aku e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna.

2 Ka'am saga jama'a suku' Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya pamasampayan kami sulat itu. Bay kam tapene' asal e' Tuhan bo' kam tahinang a'ana sussi, palsuku'anna ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi. Pinasampay isab sulat itu ni saga a'a kamemon ma sabarang lahat, sasuku amudji Panghū' Isa Al-Masi, ya Panghū' sigām maka Panghū'tam.

3 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay min Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul

4 Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu ma pasalanbi,
ma sabab ase'na maka lasana, ya pamuwanna ma ka'am
bay min si Isa Al-Masi.
5 Mamarahi heka kahāpanbi indaginis ma sabab Al-
Masi ya parakayu'anbi, luba'-lagi'na ma bissalabi maka ma
pangita'ubi kamemon.
6 Ahogot na pandu' pasal Al-Masi ma deyom pan-
gatayanbi,
7 angkan tubus na kam ma kapandayan indaginis,
hinabubi angalagaran waktu pamatuwa' si Isa Al-Masi
Panghū'tam.
8 Pinahogot e'na imanbi sampay ni llaw kahinapusan
bo' supaya halam aniya' tamak ataybi bang ta'abut llaw
pangahukum manusiya' e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
9 Kapangandolan asal Tuhan, ya bay amene' ka'am bo'
supaya kam makapagda'atay maka Anakna si Isa Al-Masi
ya Panghū'tam.

Abahagi' saga Jama'a si Isa ma Kurintu

10 Saga dauranakanku, kabuwanan aku kapatut e' si
Isa Al-Masi Panghū'tam, angkan aku angamu' junjung itu
ni ka'am kamemon: magsulut-siyuluti kam. Da'a kam
magkaniya-kaniya. Subay kam dauyunan to'ongan ma
maksudbi maka ma niyatbi.
11 Angkan tasambatku palkala' itu, saga dauranakanku,
sabab aniya' min luma' si Kaluya bay angahaka'an aku
aniya' palsagga'an ma ka'am dansehe'an.
12 Hatina mbal maguyun pamikilbi, sabab aniya' ilu
magpina'in: “Aku itu ameya' ma si Paul.” Aniya' isab
ah'lling: “Aku itu ameya' ma si Apollos.” Aniya' ah'lling:
“Aku itu ameya' ma si Petros.” Maka aniya' gi' isab
magpina'in, yuk-i, “Aku itu ameya' ma Al-Masi.”
13 Pagka buwattē', bā'nu Al-Masi bay pinagsalik-salik! Sai
bahā' bay amatay ma hāg ma sababbi? Aku bahā'? Bay
bahā' kam pinandi tanda' in ka'am suku'ku?
14 Magsukul to'ongan aku ni Tuhan sabab halam aniya'
sai-sai bay pandiku, haliyu min si Krispus maka si Gayus.
15 Angkan halam aniya' makapah'lling in iya bay pinandi
bo' beya' ma aku.
16 Ā, yamboho' taentomku si Estepanos magtai'anak inān.
Bay sigām tapandiku, sagō' halam aniya' taentomku saddī
min sigām.
17 Sabab halam aku bay sinoho' e' Al-Masi magpandi.
Sinō' sadja aku magpasaplag lapalna ahāp. Maka subay
mbal paggunaku bissala alalom luwas bay min pangita'uku.

Halam aniya' kawasa ma pagnasihatku liyu min kamatay
Al-Masi ma hāg.

Al-Masi ya Pang'nda'an Kawasa maka Pangita'u Tuhan

18 Ya lapal pasal kamatay Al-Masi ma hāg, niōnan lapal
karupangan e' saga a'a ya anudju nalka'. Sagō' bang ma
kitam ya anudju sulga', in lapal itu pamatuwa'an kawasa
Tuhan.
19 Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yukna,
"Paka'atku pangita'u saga a'a alalom pangita'una.
La'ananku akkal sigām, sasuku alanga pangadji'na."
20 Manjari ai kamattihan saga a'a alalom pangita'una, maka
saga a'a alanga pangadji'na? Ai isab kamattihan saga a'a
apanday magjawab ma dunya pinjaman itu? Ai dapat
sigām? Sabab pinahati kitam e' Tuhan in akkal manusiya'
itu halam aniya' kapūsanna.
21 Alalom to'ongan asal panahu'an Tuhan angkan ha-
lam aniya' makata'uwan iya bang luwas sadja min ta'u
manusiya'. Ya kagara'an Tuhan in manusiya' subay lap-
pasan min mulka' bang pa'in pagsab'nnalanna lapal ya
pagnasihat kami itu, minsan niōnan lapal karupangan e'
saga a'a kasehe'an.
22 Saga bangsa Yahudi bilahi to'ongan ang'nda' saga
hinang kawasahan bo' supaya sigām am'nnal, maka saga
bangsa Girīk bilahi pinakalehan pangita'u alalom.
23 Sagō' ya pagnasihat kami Al-Masi nilansang ni hāg
pinapatay pamapuwas dusa manusiya'. Ala'at atay saga
bangsa Yahudi ma lapal itu, maka binista karupangan e'
saga bangsa ngga'i ka Yahudi.
24 Sagō' saga a'a bay tapene' e' Tuhan tahinang suku'na,
bangsa Yahudi maka bangsa saddī, magkahagad ma Al-Masi
in iya kawasa maka pangita'u Tuhan.
25 Sabab kagara'an Tuhan itu, minsan binista sali' karu-
pangan e' saga a'a, alalom gi' pangita'una min pangita'u
manusiya' kamemon. Maka minsan yuk saga a'a in Tuhan
mbal makaga'os pagka si Isa Al-Masi bay pasagaranna
amatay, aga'os du to'ongan iya labi min ga'osan manusiya'.
26 Na, saga dauranakanku, entomunbi bay kahālanbi
tagna' ma halam gi' kam tapene' e' Tuhan. Kulang
pangadji'bi, kulang ga'osbi, maka kulang isab kabangsabi.
27 Sagō' minsan na, tu'ud pinagtu'uran e' Tuhan subay
pene'na sasuku binista e' manusiya' halam taga-pangita'u,
bo' supaya magkaiya'an saga a'a taga-pangita'u. Pinene' e'na
saga a'a ya binista e' manusiya' halam aniya' ga'osanna, bo'
supaya magkaiya'an saga a'a ga'osan.

28 Pinene' e' Tuhan saga a'a pinaggunyak-gunyak e'
kasehe'an, saga a'a binista halam taga-pūs, supaya ki-
nata'uwan ai-ai ahalga' ma bistahan manusiya', halam
aniya' halga'na ma Tuhan.
29 Manjari halam aniya' makapagmalangkahi bang pa-
harap ma Tuhan.
30 Ka'am ilu tabowa e' Tuhan parakayu' ni Al-Masi, maka
Al-Masi ya tahinang po'onan pangita'u e' Tuhan. Min Al-
Masi isab ya angkan kitam taitung abontol e' Tuhan, tahi-
nang a'ana sussi. Jari apuwas na kitam min pang'ntanan
dusa.
31 Angkan taluwa' ya bay binissala ma deyom Kitab,
ya yuk-i, “Sai-sai bilahi magmalangkahi, subay pag-
malangkahianna ya bay tahinang e' Panghū'.”

2

1 Tagna' kapi'iluku ni ka'am, saga dauranakan, waktu bay
kapamandu'ku ma ka'am pasal lapal min Tuhan, halam bay
gunaku saga bissala ahunit nihati atawa pangadji' alanga.
2 Sat'ggol bay kamailuku ma ka'am, ya niyatku subay
halam aniya' saddī min si Isa Al-Masi pagnasihatku ma
ka'am, ya lagi'na kamatayna ma hāg.
3 Angkanna, pagt'kkaku pa'in pi'ilu, bay sali' angalongkoy
baranku, magk'bba-k'bba atayku, kalu mbal taluwa' pag-
nasihatku.
4 Sasangku anganasihat lapalku ma ka'am, halam bay
beya'anku addat saga a'a apaul amissala, ya ataha' akkalna.
Sagō' tinapilan llingku e' kawasa min Rū Sussi, ya angkan
kam bay tabowa magkahagad.
5 Ngga'i ka pangita'u manusiya' ya pasangdolan pangan-
dolbi, sagō' kawasa Tuhan.

Pangita'u min Tuhan

6 Malaingkan bang a'a asangpot pangandol sigām, alalom
isab pamandu'ku ma sigām. Sagō' ngga'i ka pangita'u min
babaw dunya itu ya pamandu'ku, ngga'i ka isab ta'u min
saga a'a ya makapagbaya' ma dunya itu. Sabab tantu
patobtob du kapagbaya' sigām.
7 Ya pamandu'ku itu pangita'u Tuhan, hatina kagara'anna
ya bay nilimbungan min manusiya' kamemon. Ma halam
gi' aniya' dunya bay pinapanjari ginanta' asal e'na bang
buwattingga kitam pinaniya'an sahayana ma sinosōng.
8 Halam tahati pangita'u Tuhan itu e' saga a'a makapag-
baya' maitu ma dunya. Bang bay tahati e' sigām, halam
sigām bay magpanoho'an pinalansang ni hāg si Isa, ya
Panghū' Balbangsahan.

9 Sagō' a'awam sigām buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Halam gi' ta'nda' mata, halam gi' takale tainga,
halam gi' minsan tapikil e' manusiya',
bang ai tinagama e' Tuhan ma sasuku alasahan iya.”
10 Sagō' kitam ya bay pinata'u e' Tuhan, deyo' bay min Rū-na.
Sabab Rū Tuhan ya ata'u angaliling kamemon sampay ni niyat maka maksud ya ma deyom palkuli-kulihan Tuhan.
11 Minsan kitam manusiya', luwal nyawata ya makata'u bang ai to'ongan ma deyom itikadta. Damikiyanna ma Tuhan, Rū-na ya makata'u bang ai ma deyom itikadna.
12 Ya pamikil bay pinaniya'an kitam ngga'i ka hal pamikil manusiya' min dunya itu. Sagō' pinaniya'an kitam Rū Tuhan ya pinabeya' e' Tuhan supaya kitam makata'uwan kamemon pamuwan e' Tuhan.
13 Manjari bang kami magnasihat, ngga'i ka min pangadji' manusiya' ya pangā'an kami bissala, sagō' min bay pamandu' kami e' Rū Tuhan. Ati pandu' b'nnal min iya ya pamahati kami ni sasuku kaniya'an Rū Tuhan.
14 Bang a'a halam bay kaniya'an Rū itu, mbal tataima'na ya pamuwan e' Rū Tuhan. Mbal to'ongan tahatina, halam sali' aniya' kapūsanna bang ma bistahanna. A'a inān subay pinaniya'an Rū Tuhan dahū bo' yampa tahatina.
15 Bang a'a ganta' kaniya'an Rū Tuhan, tasilangna kamemon bang ai katongoranna ahāp-ala'at, sagō' in iya baranna mbal tasalla' e' a'a kasehe'an.
16 Sagō' kata'uwantam na, sabab sali' du pamikiltam maka pamikil Al-Masi, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Halam aniya' makata'u bang ai ma deyom pikilan Panghū',
halam aniya' makapituwahan iya!”

3

Saga Sosoho'an Tuhan

1 Saga dauranakanku, waktu kamailuku ma ka'am, mbal aku makabissala ni ka'am buwat a'a kaniya'an Rū Tuhan sabab mbal gi' ahogot pangandolbi ma Al-Masi. Masi kam abowa-bowa e' napsu baranbi, sali' hantang anak duru'an.
2 Ya pamandu' ma ka'am sapantun gatas ya pamainum onde' ariki', sabab mbal gi' makakakan pagkakan atuwas. Sampay isab ni kabuwattina'anan, mbal gi' kam makahati pandu' ahunit,
3 sabab masi kam ameya'-meya' ma addat-tabi'at ya kabiyaksahan kaheka'an manusiya' ma dunya itu. Aniya'

ma deyomanbi ilu saga a'a magihid maka maglugat. Minnē'
kinata'uwan in ka'am masi ameya' ma kajarihan dunya itu.
4 Bang aniya' a'a ah'lling in iya ma si Paul, bo' ah'lling
a'a dangan in iya ameya' ma si Apollos, halam du aniya'
pagbidda'anbi maka a'a kasehe'an ma dunya itu, sabab masi
kam maglugat.

5 Pikilunbi, sai bahā' si Apollos, maka sai aku itu?
Sosoho'an Tuhan du kami sali'-sali', tapaglagi e'na supaya
kam tabowa am'nnal ma si Isa Al-Masi. Ya sadja hinang
kami ai-ai bay pamahinang kami pakaniya-pakaniya e'
Panghū'.
6 Sali' kami dalil a'a maghuma. Aku itu sali' dalil
magtatanom binhi', maka si Apollos sali' a'a magbusug
tinanom e'. Sagō' Tuhan ya amasulig kamemon.
7 Angkan ko', ya magtatanom maka magbubusug mbal
patut paheyata. Tuhan sadja ya patut pinaheya, sabab iya
ya amasulig saga tinanom.
8 In a'a magtanom maka a'a magbusug halam aniya'
pagbidda'anna. Sali'-sali' du sigā tinungbasan e' Tuhan
ma sinosōng, pinapagtongod maka bay hinang sigā dangan
maka dangan.
9 Kami maka si Apollos dakahinangan du maghinang ni
Tuhan, ati ka'am ilu sali' dalil huma Tuhan paghinangan
kami.

Maka ka'am isab sapantun luma' nihinang e' Tuhan.
10 Aku itu a'a kabuwanan kapandayan e' Tuhan amat'nna'
papaganna, bo' aniya' a'a dakayu' angahinang baran luma'
ma diyata' papagan bay hinangku he'. Malaingkan sai-
sai maghinang luma' subay kamaya'-maya' bo' ahāp lullun
kahinanganna.
11 Bang niralil, si Isa Al-Masi ya dī papagan luma', ya asal
pinat'nna' e' Tuhan. Halam aniya' pasangdolantam saddī
min si Isa.
12 Magginis pagdayaw ya pinagguna e' a'a maghinang
luma'. Aniya' pagdayaw apagon, landu' ahalga' buwat saga
bulawan, pilak atawa palmata intan. Aniya' isab pagdayaw
aguya', buwat saga kayu maka parang maka sairap.
13 Ma sinosōng, bang ta'abut llaw pamabukis e' Al-Masi
kahinangan a'a kamemon, ta'nda' du bang pagdayaw ai bay
ginuna e' a'a maghinang dangan maka dangan, ahāp ka
atawa ala'at. Ta'nda' isab kahinangan kamemon ma llaw
he'-i, pagka pinalabay min api bo' ta'nda' bang buwattingga
kapūsanna.
14 Bang mbal atunu' ya bay nihinang e' a'a ma diyata'
papagan inān, tinungbasan iya ni kahāpan.

15 Sagō' bang atunu' ya bay nihinang e'na, alugi' iya. Bo'
arapun in iya baranna lappasan du, sali' hantang a'a bay
makal'ppa min deyom tunu'.
16 Halam bahā' kata'uwanbi? In ka'am angandol ma si Isa
Al-Masi pat'nna'an Tuhan na, maka ilu Rū Tuhan pat'nna'
ma deyom pangatayanbi.
17 Angkan bang aniya' a'a amaka'at pat'nna'an Tuhan ilu,
tantu du a'a inān magka'at e' Tuhan. Sabab mahasussi asal
pat'nna'an Tuhan, maka ka'am ya pat'nna'anna.
18 Na, in pasal pangita'u itu, da'a kam angakkalan di-
bi. Bang aniya' a'a ma deyomanbi amikilan di-na in
pangita'una alalom, buwat pinikil e' saga a'a mbal angisbat
Tuhan, ahāp lagi' bang a'a inān angakuhan karupangna bo'
supaya pinaniya'an kata'u min Tuhan.
19 Sabab ya niōnan pangita'u e' kaheka'an manusiya',
halam aniya' gunana bang ma bistahan Tuhan, buwat
tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Tajallat e' Tuhan saga
a'a bal-akkal, kapellengan sigām e' akkal sigām.”
20 Maka ayat itu lagi', “Kasakupan asal e' Panghū'
ai-ai pamikilan e' a'a alalom pangita'una, halam aniya'
kapūsanna.”
21 Angkan kam subay mbal magmalangkahi ma kahinan-
gan manusiya'. Palsuku'anbi ai-ai ahāp kamemon.
22 Kami maka si Apollos maka si Petros, tahinang
sosoho'anbi bo' kam kaniya'an kahāpan. Sampay dunya itu
maka ai-ai paniya' ma buwattina'an atawa ma sinosōng,
minsan isab kallum maka kamatay, ma ka'am isab bo'
supaya kam kaniya'an kahāpan.
23 Sagō' entomunbi, in ka'am ilu suku' Al-Masi, maka Al-
Masi ya suku' Tuhan asal.

4

Saga A'a Kawakilan e' Al-Masi

1 In kami maka si Apollos subay itungbi sosoho'an Al-Masi.
Bay pangandol ma kami e' Tuhan saga pandu' b'nnal ya
halam bay pinata'u ma bangsa manusiya' dahū.
2 Bang saupama aniya' pamahinang a'a e' nakura'na, patut
bang a'a inān kapangandolan ma ai-ai bay pamahinang iya.
3 Mbal pamagayku bang ka'am atawa sara' manusiya'
analla' aku. Mbal na aku analla' atawa angandapit di-ku.
4 Halam aniya' kasā'an tananamku ma deyom pan-
gatayanku, sagō' minsan buwattē', kalu aniya' kasā'an tu'ud
halam bay tananamku. Panghū' Isa ya taga-kapatut analla'
aku.

5 Angkan kam subay da'a magdai'-dai' amat'nna' kasā'an
ma kasehe'anbi ma halam gi' waktu pangahukum. Subay na
pabīng Panghū' Isa bo' yampa aniya' hukuman. Pinatampal
du e'na ai-ai bay tatau' ma deyom kalendoman. Pinaluwas
e'na saga maksud maka niyat bay tinapukan e' manusiya'
ma deyom panahu'an. Manjari sinanglitan saga manusiya'
e' Tuhan, pinapagtongod maka bay kahinangan sigām.

6 Saga dauranakanku, bay sambatku si Apollos maka aku
baranku supaya aniya' kapamintānganbi, ati bo' ta'anadbi
bang ai hatina bissala itu, ya yuk-i, "Da'a kam palabi min
bay pamat'nna' e' Tuhan ma ka'am." Mbal ahāp bang
bantugbi a'a dakayu', bo' pareyo'bi isab a'a dakayu'.
7 Angay yukbi in ka'am alanga min kasehe'anbi? Tuhan
ya bay amuwanan ka'am ai-ai kaniya'bi. Angay kam
magbantug in ka'am taga-kaniya', bo' pa'in hal pamuwan
ma ka'am?

8 Ajukup kam bahā' ma pikilanbi? Dayahan bahā' kam?
Tahinang kam sultan bahā', bo' pa'in kami itu halam? Ahāp
du isab ma aku bang kam sab'nnal-b'nnal tahinang sultan
bo' supaya kitam makapagnakura' sama-sama.
9 Angkan buwattē' bay pah'llingku ma ka'am, sabab
bang ma bistahanku in kami saga a'a kawakilan pinareyo'
to'ongan e' Tuhan, min deyo'an a'a kamemon. Sali' kami a'a
sapantun nihukum subay pinapatay ma mairan. Tahinang
kami pang'nda'-nda'an e' bangsa mala'ikat maka bangsa
manusiya'.
10 In kami saga kawakilan itu kinabā' dupang ma sabab
Al-Masi ya pameya'an kami, bo' ka'am ilu, ahāp kono' kōkbi
pagka sōd kam ma si Isa. Angay bahā'? Kami itu binista
alamma, bo' ka'am ilu abasag. Kami itu pinagudju', bo'
ka'am ya pinagmahaltabatan.
11 Sampay ni kabuwattituhan magsandal kami ma lin-
gantu maka ma patay bohe'. Ya pas'mmek kami basak
s'mmek. Araran isab kami pinagla'ugan, maka halam aniya'
pat'ttogan kami.
12 Magsangsā' kami maghinang bo' aniya' napaka kami.
Bang kami sinukna'an e' a'a, gom pa'in sigām amu'an kami
lidjiki' ni Tuhan. Bang kami pininjala', hal imanan kami.
13 Bang kami nihina' e' sai-sai, bissala sangkahāpan ya
panambung kami ma sigām. Sampay ni kabuwattina'anan
binista kami e' sigām sali' halam aniya' kagunahan ma
babaw dunya itu, sali' s'ggit ma deyo' tape' sigām.

14 Sulat itu ngga'i ka pamaiya'-iya' sagō' pamandu'ku,
sabab ka'am ilu sali' saga anakku ya kalasahanku to'ongan.

15 Sabab minsan ibu-ibuhan a'a magpandu'an ka'am ma
pasal Al-Masi, dakayu' du pag'mma'anbi. Luwal aku ya
pag'mma'anbi sangay min waktu kasōdbi ma Al-Masi, sabab
aku ya bay makatagna' amowahan ka'am lapal ahāp.
16 Angkan ko', pagka aku mma'bi, ya na itu junjungku ni
ka'am: panunurinbi addat-tabi'atku.
17 Ya ilu po'onna angkan pabeya'ku si Timuti itu ni ka'am,
supaya kam ata'u anunud. Kalasahanku iya sali' anakku
lissi, sabab aku ya bay amowa iya angandol ma Panghū'
Isa. Kapangandolan du si Timuti, maka iya ya amaentoman
ka'am bang buwattingga ya kal'ngnganankū pagka si Isa Al-
Masi ya parakayu'anku. Ya na ko' inān pamandu'ku ma saga
jama'a si Isa Al-Masi, sasuku magpalhimpunan ma sabarang
lahat bay papehē'anku.
18 Na, aniya' ma deyomanbi ilu saga a'a alanga atay sigām,
sabab pangannal sigām in aku mbal du pi'ilu anibaw ka'am.
19 Sagō' pasa'ut du aku pi'ilu bang min kabaya'an Tuhan,
ati nda'ku bang kawasa ai ya ma saga a'a ilu, kawasa b'nnal
ka atawa hal min bowa' sigām.
20 Sabab ngga'i ka pagsuli-suli a'a ya makapo'onan pag-
parinta Tuhan, sagō' kawasa Tuhan.
21 Na, ai kabaya'anbi? Bilahi kam subay pah'llinganku
bo' kam bininasa? Bang hati mbal, bang kam bilahi
pinananaman lasaku, maka bang kam bilahi pinakalehan
kahanunut bissalaku, pindahinbi hinangbi.

5

Pasal A'a Angaliyu Lakad min Paghola'na

1 Takaleku suli-suli, aniya' kono' ma deyomanbi ilu a'a
maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Minsan saga a'a mbal
angisbat Tuhan, mbal makaharus maghinang buwattē'.
Kahaka'an aku aniya' ma ka'am l'lla maghulid maka ina'na
tape'!
2 Bo' ilu kam magmalangkahian di-bi. Arapun kam
magkarukka'an ma sabab aniya' a'a ma pagtipunanbi
magkasumbang. A'a inān subay pinaluwas min ka'am saga
jama'a si Isa.
3 Minsan aku halam mailu magbaran, mailu du aku ma
deyom pamikil sabab mbal kam alungay min pangannalku.
Taga-kapatut aku min Panghū' Isa amat'nna'an hukuman
ma a'a maghinang kala'atan ilu, buwat e'ku mailu ma ka'am.
4 Bang kam ganta' magtipun min ōn Panghū' Isa, bis-
tahunbi aku sali' mailu ma t'ngnga'bi, maka ilu isāb ma
ka'am kapatut min Panghū'tam Isa.

5 Tukbalinbi a'a magdusa ilu ni pang'ntanan nakura'
saitan bo' bininasa baranna, ati kalappasan nyawana
bang ta'abut llaw kapangahukum Panghū'tam ma bangsa
manusiya'.
6 Mbal taluwa' bang kam maglanga-langa di-bi.
Kata'uwanbi bissala, ya yuk-i, “Dangkuri' du pasulig ati
pabuskag katibu'ukan addunan.” In pasulig itu pamaralil
a'a angandusa. Minsan iya dakayu' du, palemed la'atna ni
kamemon.
7 La'aninbi pasulig ndang bo' supaya kam sapantun
addunan baha'u ya halam aniya' pasuligna. Kata'uwanku
in ka'am asussi asal ma sabab Al-Masi bay amatay, sapan-
tun bili-bili sinumbali' ma waktu kapaghinang Hinang
Paglakad.
8 Angkan kitam subay maghinang ni Tuhan ma halam
aniya' kala'atantam atawa kalumu'an. Subay tuyu'antam
addat-tabi'at ahāp to'ongan, min atay sussi maka min
kasab'nnalan.
9 Na, ma lapal sulat bay pabeya'anku ka'am tagna', bay
kam soho'ku paokat min a'a magd'nda atawa magl'lla.
10 Ngga'i ka saga a'a ya mbal am'nnal ma si Isa ya
sibahatku, buwat saga a'a maghinang kala'atan d'nda maka
l'lla, magnapsu karalaman, magpanangkaw, magsumba ni
ta'u-ta'u. Subay kam halam na maitu ma dunya bo' paokat
katūyan min kamemon saga a'a dusahan.
11 Sagō' ya yukku he', da'a kam palamud ma a'a ya
amūng-mūng in iya pagkahibi bebeya'an si Isa, bo' pa'in
masi magd'nda, atawa anganapsuhan alta' sehe'na, atawa
anumba ni ta'u-ta'u, atawa angalimut, atawa maglalango
atawa panangkaw. Da'a kam minsan pasalu ma saga a'a
buwattē'.
12-13 Halam aniya' kapatutku analassay palkala' ma saga
a'a ma luwasan palhimpunan jama'a Al-Masi. Tuhan sadja
ya angahukum sigām. Sagō' kitam saga jama'a si Isa Al-Masi
wajib amat'nna' hukuman saga sehe'tam dapalhimpunan.
Tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, “Pala'anunbi a'a ala'at
min deyomanbi.”

6

Palkala' ma Deyoman saga Jama'a Al-Masi

1 Na, bang aniya' palsagga'anbi maka pagkahibi bebeya'an
si Isa, angay t'kkahanbi ni sara' luwasan, ni ngga'i ka
bebeya'an si Isa? Arapun pasara'bi ma saga a'a suku' Tuhan.
2 Arai' mbal kata'uwanbi in kitam saga suku' Tuhan
angahukum bangsa manusiya' kamemon ma llaw damuli.
Jari bang kitam angahukum saga a'a ma sinosōng ma

palkala' aheya, luba'-lagi'na na kam makapangahukum saga
palkala' ariki'.
3 Marai' mbal kata'uwanbi, in kitam angahukum isab
bangsa mala'ikat ma waktu sinōng. Jari bang tahukumtam
saga mala'ikat, luba'-lagi'na na saga palkala' ya kalabayanbi
ma dunya itu.
4 Angkan bang aniya' palkala'bi, subay pasara'bi ma saga
a'a areyo' kapaga'a sigām ma deyomanbi saga jama'a Al-
Masi.
5 Buwattitu pah'llingku supaya kam aiya'. Angay bahā',
halam aniya' a'a ma deyomanbi minsan dakayu' taga-
pangita'u angahukum ka'am bebeya'an Al-Masi bang aniya'
palsagga'anbi?
6 Sagō' biyaksa kam an'kkahan palkala'bi ni sara' luwasan,
ati mikisara' kam ma sigām ya mbal angandol ma si Isa.
7 Sali' halam aniya' dapatbi sabab aniya' na pa'in pal-
kala'bi ma deyomanbi. Bang kam saupama nila'at atawa
kinulli'an e' pagkahibi bebeya'an si Isa, ahāp lagi' imananbi.
8 Sagō' ilu kam angulli' maka angala'at bo' pa'in danakanbi
ya nila'at.
9 Halam bahā' kata'uwanbi? Bang a'a ala'at kajarihanna
mbal pinahampitan pusaka' ma pamarintahan Tuhan.
Pahalli' kam bo' mbal niakkalan. Sasuku maghinang
kala'atan d'nda maka l'lla, atawa pasumba ni ta'u-ta'u,
atawa angaliyu-lakad min paghola'na, sasuku isab l'lla
atawa d'nda maghinang kahina'an maka pagkahina l'lla-
d'nda, tantu halam aniya' palsuku'an sigām ma okoman
pagparinta Tuhan.
10 Damikiyanna saga a'a anangkaw, a'a anganapsuhan
alta' sehe'na, a'a paglalango, a'a pangalimut, maka a'a
pangalangpas.
11 Ma waktu tagna' aniya' min ka'am bay buwattē', sagō'
buwattina'an sinussi na kam min dusabi. Pinasuku' na
kam ma Tuhan sadja maka taitung kam abontol ma sabab
Panghū' Isa Al-Masi maka Rū Tuhantam.

Hinang Kalumu'an D'nda maka L'lla

12 Aniya' ah'lling yukna, “Makajari aku angahinang ai-
ai kabaya'anku bang pa'in ngga'i ka langgal sara'.” B'nnal
ko' inān, sagō' aniya' baya'bi mbal makahāp. Aniya'
isab amina'in, yukna, “Makajari aku magdūl-baya' ma
baranku.” B'nnal isab, sagō' mbal aku bilahi binanyaga' e'
napsuku.
13 Yuk dakayu' isab, “Pagkakan itu bay pinaniya' bo' ni'isi
ni b'ttong, maka b'ttongta itu bay pinaniya' pangisihan
pagkakan.” B'nnal ko' inān, sagō' in pagkakan maka b'ttong

pinatobtob sali'-sali' e' Tuhan. In ginhawa-barantam itu
mbal patut pinagguna maghinang kahina'an d'nda maka
l'lla. Ya angkan aniya' ginhawa-barantam sabab si Isa ya
pagpanghū'antam, maka Panghū' Isa ya tag-kapatut ma
ginhawa-barantam.
14 Bay iya pinakallum e' Tuhan pabīng min kamatayna,
maka ya du kitam pinakallum ma sinosōng sabab min
kosogna.

15 Kata'uwanbi na in kitam angandol ma Al-Masi, saga
barantam itu sali' dalil pagdayaw pamaranan Al-Masi.
Angkanna, bang a'a binista sali' pagdayaw baran Al-Masi,
mbal patut bang iya pahulid ni d'nda ala'at hinangna.
16 Kata'uwanbi du, sai-sai pahulid ni d'nda ala'at, mag-
dakayu' iya maka baran d'nda he', buwat bay tasulat ma
deyom Kitab, ya yuk-i, "L'lla maka d'nda bay duwa baran
tahinang dabaran na."
17 Sagō' bang kitam parakayu' ni Panghū' Isa, magdakayu'
atay kitam maka iya.

18 Amay-amay. Da'a kam maghinang kala'atan d'nda maka
l'lla. Dusa saddī minnē' mbal makainay baranta, sagō' bang
kita pabihing ni ngga'i ka paghola'ta, makabuwan kita dusa
ni baranta.
19 Halam bahā' kata'uwanbi? In ginhawa-baranbi sali'
sapantun luma' pat'nna'an Rū Sussi ya pamuwan ka'am e'
Tuhan bo' pat'nna' ma deyom baranbi. Tuhan ya tag-dapu
baranbi, ngga'i ka ka'am.
20 Bay kam nil'kkat e'na bo' kam makapuwas min karusa-
hanbi, maka ahalga' pangal'kkatna. Angkan subay gunabi
ginhawa-baranbi pamaheyabi ōn Tuhan.

7

Pasal Pagh'nda maka Pagh'lla

1 Na, in pasal bay tilawbi aku ma lapal sulatbi, buwat-
titu panambungku. Bang ma aku, ahāp bang l'lla mbal
magh'nda.
2 Sagō' aheka tabowa-bowa maghinang kala'atan d'nda
maka l'lla, angkan kam d'nda maka l'lla subay pinahola'an
kamemon.
3 In a'a maglakibini subay magdūl-baya' d'nda maka l'lla,
subay sigā mbal magkahukaw.
4 Sabab in d'nda mbal makapagbaya' ma baranna, subay
h'llana. Damikiyanna du in l'lla isab mbal makapagbaya'
ma baranna, subay isab h'ndana.

5 Ka'am maglakibini, da'a kahukawinbi batin. Makajari
bang asal bay pagsulutanbi subay da'a magbihing daka pil-
ambahangi bo' supaya aniya' waktu pangarapbi ni Tuhan.
Sagō' da'a tangguhinbi pagbihing pabalik, bo' supaya kam
mbal tabowa e' sasat saitan bang ganta' mbal kasandalan
napsu baranbi.
6 Patut isab kam magh'nda atawa magh'lla, sagō' ngga'i ka
panoho'anku.
7 Ya kabaya'anku in ka'am subay buwat aku mbal
magh'nda. Sagō' magsaddī ya pangangganta' Tuhan ma
dangan maka ma dangan, mbal magsali'-sali' kamemon.
8 Na, ka'am saga subul maka budjang, maka ka'am saga
balu, ya na itu pah'llingku ma ka'am: ahāp bang kam mbal
pinahola'an, buwat aku.
9 Sagō' bang mbal tapaggatbi napsubi, magh'nda kam
atawa magh'lla. Ahāp lagi' kam pinahola'an min atiksa'
anandalan napsu baranbi.
10 Ka'am maglaulakibini, ya na itu panoho'anku ma
ka'am, panoho'an deyo' bay min Panghū' Isa Al-Masi, ngga'i
ka min baranku. Yukna in d'nda mbal manjari patiman min
h'llana.
11 Sagō' bang aniya' d'nda ganta' pabutas min h'llana,
subay iya mbal maghola' pabalik, luwal bang pabīng ni bay
h'llana tagna'. Ya du l'lla subay da'a animanan h'ndana.
12 Ya itu pah'llingku ma ka'am kasehe'an, lling min
baranku sadja, ngga'i ka min Panghū' Isa. Saupamaku a'a
maglakibini: bang l'lla iya bebeya'an si Isa, bo' h'ndana
ngga'i ka, subay mbal tinimanan e'na h'ndana sat'ggol bilahi
magdakayu' maka iya.
13 Damikiyanna bang d'nda ya bebeya'an si Isa, bo' h'llana
ngga'i ka. Subay mbal tinimanan e'na h'llana sat'ggol h'llana
bilahi magdakayu' maka iya.
14 Bang ka angandol ma si Isa, bo' paghola'nu mbal,
tahalal iya e' Tuhan ma sabab pangandolnu. Tahalal isab
e' Tuhan saga anakbi, jari mbal kaōnan onde'-onde' halam
tuhanna.
15 Malaingkan bang aniya' bebeya'an si Isa taga-h'nda
atawa h'lla mbal angandol ma si Isa, bo' bilahi tu'ud
patiman min iya, makajari sadja. Halam aniya' dusabi,
aluhaya kam magtiman bang buwattē'. Ya kabaya'an Tuhan
subay kam pasulut sadja.
16 Mbal isab kata'uwanbi bang ai kasōnganna, kalu
tabowa paghola'bi angandol ma si Isa ma sabab kahāp kaul-
pi'ilbi, ati lappasan na.

Akuhinbi Bay Pamat'nna' Ka'am e' Tuhan

17 Ya itu pamituwaku ma saga jama'a si Isa kamemon ma
lahat dakayu' maka dakayu': ai-ai pamat'nna' Panghū' ma
ka'am pakaniya-pakaniya, akuhinbi. Ai-ai bay katanamanbi
tagna' kam pinene' e' Tuhan, da'a kam angangut papinda ni
saddī.
18 Bang aniya' a'a asal magislam dahū gi' min kapan-
gaho'na ma Tuhan, mbal subay la'ananna bainatna pagis-
lam. Damikiyanna isab bang a'a halam bay taislam, bo' an-
gaho' na ma pangabbit Tuhan, da'a ya subay magpa'islam.
19 Sabab mbal aheya ma atay Tuhan magislam kitam
atawa mbal. Ya sadja aheya ma atayna bang beya'tam saga
panoho'anna.
20 Da'a kam apinda min bay kahālanbi tagna' kapan-
gaho'bi ma Tuhan.
21 Bang ka bay banyaga' waktu kapamene' Tuhan ma
ka'a, imaninbi. Sagō' bang aniya' waktu kaluwasnu min
pagbanyaga'an, na, paluwas ka.
22 Sabab bang banyaga' maka'aho' ameya' ma Panghū' Isa,
alimaya iya ma bistahan Panghū'. Damikiyanna bang a'a
ngga'i ka banyaga' maka'aho' ameya' ma Al-Masi, tabista iya
banyaga' Panghū'na.
23 Ahalga' ya bay pangal'kkat ka'am min pang'ntanan
dusa, angkan kam subay da'a pabanyaga' ni sai-sai, subay
Tuhan sadja ya pabanyaga'anbi.
24 Saga dauranakanku, subay kam pat'ttog ma bay katana-
manbi tagna' kam pinene' e' Tuhan. Pataptapunbi ataybi ni
Tuhan.

Pasal Budjang, Subul maka saga Balu

25 Na, in bay tilawbi pasal a'a halam taga-paghola',
halam aniya' panoho'anku deyo' bay min Panghū' Isa, sagō'
paluwasku bang ai ma pamikilanku. Sagō' kapangandol
aku ma sabab ka'ase' Panghū' ma aku.
26 Bang ma aku, ahāp lagi' mbal apinda min kabuwat-
tilubi, sabab aheka kasusahan tum'kka ma patahunan ītu.
27 Sasuku kam taga-h'nda, da'a timaninbi. Sasuku kam
halam taga-h'nda, da'a kam atuyu' magh'nda.
28 Sagō' bang kam ganta' magh'nda ngga'i ka dusa.
Saga budjang isab bang magh'lla, mbal magdusa. Ya
po'on kam gara'anku da'a magh'nda atawa magh'lla, sabab
kabaya'anku ma ka'am subay mbal pinananaman kasusa-
han ya maumu kalabayan e' a'a maglaulakibini.
29 Saga dauranakan, mbal kitam at'ggol maitu ma dunya.
Puwas minnitu a'a taga-anak-h'nda subay mbal sakit abim-
bang ma sigām bo' supaya alimaya maghinang ni Tuhan.

30 Bang a'a magdukka, subay ni'bbahan karukka'anna.
Bang a'a magkalasigan, subay pasengod ni a'a halam aniya'
kalasiganna. Bang a'a am'lli ai-ai subay mbal parulina bay
b'llina he', sali' ngga'i ka dapuna.
31 Maka bang a'a angangguna kapanyapan dunya itu,
subay mbal paheyana ma atay, sabab in dunya itu maka
kajarihanna palabay sadja.

32 Kabaya'anku subay halam aniya' makabimbang ka'am.
Bang l'lla halam taga-paghola', ya sadja tapikilna hinangna
ma Panghū' Isa bang buwattingga e'na makasulut atay
Panghū'na.
33 Sagō' bang a'a taga-h'nda, abimbang iya e' kalluman
anak-h'ndana. Ya tapikilna na pa'in bang buwattingga e'na
makasulut atay h'ndana he'.
34 Sali' abahagi' duwa pamikilna. Damikiyanna isab
bang d'nda halam taga-h'lla, ya sadja tapikilna hinangna
ma Panghū' Isa sabab kabaya'anna subay pinama-Tuhan
ginhawa-baranna sampay pangatayanna. Sagō' bang d'nda
taga-h'lla na, ya na pa'in tapikilna saga kahinanganna
ma anak-h'llana, sabab kabaya'anna subay makasulut atay
h'llana.
35 Amissala aku buwattitu sabab aheya baya'ku anaban-
gan ka'am, ngga'i ka ma sabab aniya' baya'ku amahunitan
ka'am. Ya kabaya'anku to'ongan subay tahinangbi ai-ai ya
apatut nihinang, bo' supaya ahantap palantarabi bo' supaya
magmalilla' maghinang ma Panghū' Isa ma halam aniya'
duwa-ruwabi.
36 Na, in pasal pagtunang. Bang aniya' at'ggol ka-
pagtunang sigā, bo' ala'un-la'un na d'nda, ati makapikil
l'lla in hinangna ma tunangna he' kulang asaltun, bang
kabaya'anna magpūn, patut sigā magkawin. Ngga'i ka dusa.
37 Sagō' bang a'a magniyat subay mbal magpūn maka
tunangna, ati mbal abowa-bowa e' napsu baranna sabab
tahatul e'na, taluwa' isab hinangna.
38 Ya hatulanna, ahāp du bang a'a bilahi magkawin maka
budjang ya tunangna, sagō' labi gi' ahāp bang iya mbal
pakawin.

39 Na, balikanta lagi' pasal pagtiman. Bang d'nda taga-
h'lla, mbal iya makaluhaya pakawin ni l'lla saddī sat'ggol al-
lum bay h'llana tagna'. Sagō' bang amatay na h'llana, puwas
na iya, aluhaya iya magh'lla pabīng ni l'lla kabaya'anna,
bang pa'in pagkahina angandol ma Panghū' Isa.
40 Bang aku anganggara', labi ahāp palasahan d'nda inān
bang iya mbal pinahola'an pabīng. Bang aku mbal asā'
anguyun isab Rū Tuhan.

8

Pasal Kinakan Paglamas ni Ta'u-ta'u

1 Na in pasal susumbali'an bay paglamas ni ta'u-ta'u: taga-
pangita'u asal kitam kamemon, sagō' aniya' pangita'u hal
pagmalangkahian. Bang kam alasa ma pagkahibi tapahogot
pangandol sigām.
2 Bang a'a amikilan di-na in iya taga-kata'u, kulang asal
ta'una.
3 Sagō' bang a'a alasa ma Tuhan, takilā iya e' Tuhan.
4 Manjari itu, ya pasal kapamangan susumbali'an bay
paglamas ni ta'u-ta'u: kata'uwanta asal in niōnan ta'u-ta'u
itu ngga'i ka tuhan to'ongan. Maka kata'uwanta isab in
Tuhan dakayu'-kayu' du.
5 (B'nnal, aheka pagtuhanan maka pagpanghū'an, ai-
na ka ma sulga' atawa ma dunya.) Sagō' minsan aniya'
pinagbahasa "tuhan",
6 tunggal du Tuhan pagtuhanantam, ya na Mma'tam
ma sulga'. In iya po'onan kamemon ai-ai, maka iya isab
pagtuyu'antam t'ggoltam allum. Tunggal isab Panghū'tam,
ya na si Isa Al-Masi. Bay pinapanjari e'na kamemon deyo'
bay min Tuhan, maka allum na pa'in kitam labay min iya.
7 Saguwā' aniya' saga sehe'ta bebeya'an si Isa halam
gi' makata'u to'ongan ma pasal ta'u-ta'u halam aniya'
kawasana, sabab masi amikit ni pikilan sigām bay kabiyak-
sahan sigām tagna', waktu kasumba sigām ni ta'u-ta'u.
Angkan bang sigām amangan ai-ai bay paglamas ni ta'u-ta'u,
pangannal sigām in sigām palamud anumba ta'u-ta'u inān.
Manjari asasaw itikad sigām minsan halam taga-dusa.
8 Sagō' ngga'i ka kinakanta ya amowa kita pasekot ni
Tuhan. Mbal kinulangan kahāpta ma sabab aniya' mbal
kakanta. Mbal isab kin'nnopan kahāpta ma sabab aniya'
kakanta.
9 Sagō' minsan kam wajib angahalal ma pagkakan
indaginis, subay kannalbi pahāp pagkahibi, ya mbal gi'
ahogot pangandolna ma si Isa, bo' supaya iya mbal tabowa
magdusa ma sabab pagkakanbi.
10 Bang saupama aniya' pagkahibi mbal katiyu'-tiyu'an
itikadna maka'nda' kam amangan lalamasan ma deyom
luma' panumbahan ta'u-ta'u. Asal kata'uwanbi in ta'u-ta'u
mbal makainay, sagō' a'awam pagkahibi inān ati tabowa
iya amangan susumbali'an bay pangalamas ni ta'u-ta'u.
11 Manjari pagkahibi inān, a'a bay pinuwas min dusana
ma sabab kamatay Al-Masi, tabowa ni kala'atan ma sabab
pangita'ubi, pagka alamma pangandolna.

12 Jari makarusa kam ma danakanbi ya alamma pangan-
dolna he', maka amakay dusa kam ni Al-Masi.
13 Angkan aku magniyat, bang pagkakan ya sababanna
angkan magdusa dakayu' danakanku bebeya'an si Isa, mbal
na aku amangan susumbali'an sat'ggolku allum, bo' supaya
iya mbal tabowa magdusa.

9

Kapatut A'a Kawakilan

1 Limaya aku magbaya'an di-ku. Bay aku kawakilan
e' Panghū' Isa, sinō' magnasihat lapalna. Bay iya ta'nda'
mataku. Maka ka'am ya kamaujuran hinangku ma Panghū',
pagka kam angandol na ma iya.
2 Minsan aku mbal kinahagad e' saga kasehe'an in aku
bay kawakilan e' si Isa Al-Masi, tantu du kahagadbi sabab
ka'am baranbi ya tanda' saksi' in aku kawakilan e'na. Sabab
aku ya po'onan angkan kam ameya' ma iya.
3 Bang aku pinariksa' e' sai-sai ma pasal kahinanganku,
buwattitu ya panambungku:
4 halam bahā' aniya' kapatutku binalanja'an e' saga a'a
pandu'anku?
5 Halam bahā' aniya' kapatutku magh'nda ma d'nda
angandol ma si Isa, supaya aniya' sehe'ku ma l'ngngananku?
Taga-h'nda saga danakan si Panghū' Isa l'lla maka saga a'a
kawakilan kasehe'an buwat si Petros.
6 Atawa hal kami baha' maka si Barnabas ya subay
magusaha supaya aniya' napaka kami?
7 Bang saupama sundalu, aniya' bahā' mbal binalanja'an
e' parinta? Atawa a'a maghuma, aniya' bahā' mbal
amangan min buwa' kayu ya tanomna? Atawa a'a magipat
sapi' atawa kambing, aniya' bahā' mbal patut angā' gatas
min saga hayop ya ipatna he'?
8 Ngga'i ka isab hal kahālan manusiya' ya pangā'anta ta'u
pasal kapatut ma saga a'a maghinang, anguyun isab Kitab
Tawrat.
9 Tasulat asal ma panoho'an-sara' si Musa, yuk-i, “Da'a
sampongunbi sapi' sabuna anganggi'ikan pai”. Pangannalbi
bahā' sapi' sadja ya pinagka'inagonan e' Tuhan ma ayat
Kitab e'?
10 Tu'ud manusiya' ya pinagka'inagonan e'na angkan
pinasulat sara' inān. Paralilanta a'a magararu maka a'a ma-
gani. Ya angkan sigām maghinang ma deyom huma sabab
aniya' holat sigām kabuwanan palsuku'an min buwa'na.
Kami itu sali' dalil a'a maghuma inān.

11 Bay kami anganasihatan ka'am lapal Tuhan, sali' dalil
binhi' ma deyom pikilanbi. Angkan kam subay mbal
takuddat bang kami binuwanan bahagi' min kaniya'bi.
12 Bang gurubi kasehe' taga-kapatut binalanja'an e'bi,
luba'-lagi'na kami itu.
Saguwā' halam kami bay mikibalanja' ma ka'am minsan
aniya' kapatut kami. Gom pa'in kami anandalan kasigpitan
bo' supaya halam aniya' maka'agpangan lapal ahāp pasal
Al-Masi.
13 Kata'uwanbi asal, minsan saga a'a maghinang ma
deyom langgal pagkulbanan, langgal ya pangā'an sigām
kinakan. Maka saga imam ya anukbalan susumbali'an
pagkulban, binahagi'an du sigām isi hayop pagkulban.
14 Damikiyanna isab saga a'a magnasihat lapal ahāp,
aniya' panoho'an Panghū' Isa subay sigām binalanja'an e'
sasuku magkahagad ma lapal inān.
15 Sagō' halam bay gunaku kapatutku. Maka ngga'i ka
balanja' ya mohotku angkan anulat ni ka'am. Padpad aku
mikibalanja' ma ka'am, bilahi gi' aku amatay, sabab ya
pagbantugku in aku halam bay angamu' binalanja'an.
16 Mbal aku makajari magbantug pasal pagnasihatku
lapal ahāp, sabab hinangku asal bay panoho'an aku e' si
Isa Al-Masi. Aheya kasusahanku bang mbal pagnasihatku.
17 Bang aku bay makapene'an di-ku maghinang buwattitu,
patut du aku ginadjihan. Sagō' ngga'i ka min baya'ku hal,
tu'ud hinang bay pangandol e' Tuhan ma aku angkan wajib
hinangku.
18 Manjari ai panambahan aku? Katambahan aku bang
pa'in tapagnasihatku lapal ahāp ma halam aniya' bayadna,
minsan aniya' kapatutku binalanja'an.
19 Luhaya aku magbaya'an di-ku, ngga'i ka aku banyaga'.
Sagō' minsan buwattē', magpabanyaga' aku di-ku maghi-
nang ni a'a kamemon supaya aheka tabowaku angandol ma
si Isa.
20 Angkanna, bang aku palamud ma saga bangsa Yahudi,
beya'ku addat sigām Yahudi bo' supaya sigām tabowaku
angandol ma si Isa. Minsan aku apuwas min sara' si Musa
ya niusul na pa'in e' bangsa Yahudi, beya'ku sadja sat'ggolku
ma deyoman sigām, bo' sigām tabowa angandol ma si Isa
Al-Masi.
21 Bo' arapun bang aku magbeya' maka saga a'a ngga'i ka
Yahudi, mbal beya'ku sara' agama Yahudi. Beya'ku addat
saga bangsa liyu bo' supaya sigām isab tabowaku angandol
ma si Isa. Sagō' minsan mbal beya'ku sara' agama Yahudi,
masi du aku ameya' ma sara' Tuhan sabab beya'ku du
panoho'an Al-Masi.

22 Bang aku ganta' magbeya' maka saga a'a ya halam gi'
ahogot pangandol sigām tudju ni si Isa, amasali' aku di-ku
ni sigām bo' supaya tabowaku angandol to'ongan. Manjari
minsan ai bangsa, pasali' aku ni sigām supaya aniya' min
sigām lappasan min hukuman dusa.
23 Angkan buwattē' hinangku, supaya pasaplag lapal ahāp
pasal si Isa Al-Masi ni saga a'a kamemon, bo' aku isab
palamud ni kahāpan ya tumabeya' ma lapal ahāp.
24 Biyaksa kam ma hatulan paglomba, aheka a'a pasōd
maglomba sagō' dangan du anganda'ug bo' anambut
kahāpan ya panungbas ma a'a anganda'ug. Paralilan ko'
itu ma ka'am ya bebeya'an Al-Masi, angkan kam soho'ku
maglomba to'ongan bo' kam makasambut kahāpan ma
sinosōng.
25 Tali'-tali'unbi isab ya addat saga a'a bilahi maglomba.
Magmahil sigām maka amaggat napsu sigām supaya
makara'ug sampay minahaldika' maka korona dahun kayu,
ya al'kkas alanos. Sagō' kitam bebeya'an si Isa angangut
pinaniya'an kamahaldika'an ya anatas ni kasaumulan.
26 Angkan sengoranku a'a maglomba, ya mbal paragan
m'ssa'-bidda' sabab aniya' tudjuna tantu. Sengoranku isab
a'a magsuntuk, ya mbal anuntuk pehē'-pi'itu sabab aniya'
tigi'na.
27 Paggatku napsuku sabab mbal aku bilahi sinulak
e' Tuhan minsan bay makapagnasihat lapalna ma a'a
kasehe'an.

10

Banda'an Pasal saga Ta'u-ta'u

1 Na, saga dauranakanku, ta'uhunbi pasal bay kalabayan
saga pangkattam Yahudi waktu kapameya' sigām ma si
Musa ma masa awal e'. Bay kalandungan gabun sigām
kamemon, maka bay amaklay kamemon labay min tahik.
2 Ya dalilna, tapandi sigām ma deyom gabun maka ma
deyom tahik, tanda' in sigām beya' ma si Musa.
3 Kamemon sigām bay magkakanan kinakan ya pamuwan
e' Tuhan.
4 Kamemon sigām bay maginuman bohe' ya pamuwan e'
Tuhan, sabab magbeya' sigām anginum bohe' paluwas min
batu lakit ya bay sehe' sigām, ya dalilna Al-Masi.
5 Sagō' halam kasulutan atay Tuhan ma kaheka'an sigām
e', angkan aheka alaglag ma lahat paslangan.
6 Na, subay kitam amintāng min pakaradja'an ya bay
tum'kka ni kamatto'ahantam inān, supaya kitam mbal
an'ppu sigām anganapsuhan la'at,

7 atawa anumba ni ta'u-ta'u buwat sigām kasehe' ma masa
he'. Tasulat asal ma deyom Kitab pasal bay kahinangan
sigām, yuk-i, “Saga a'a inān bay magtingkō'an magjamu
pagduwa'ahan ta'u-ta'u ya pagtuhanan sigām. Puwas e',
magt'nggehan sigām magpangigal maka maghinang kasab-
ulan.”
8 Wajib kitam da'a maghinang kala'atan d'nda maka l'lla,
buwat bay tahinang e' kasehe'an sigām. Angkan aniya'
sigām labi duwampū' maka t'llungibu puhu' alaglag ma
deyom dang'llaw du.
9 Da'a na kitam angandusa pangandusta'tam kahandak
Panghū'. Aniya' isab min ka'mbo'-mbo'antam bay makahi-
nang buwattē' ma masa awal, ati aheka sigām bay amatay
e' sowa.
10 Da'a isab pagmusmurinbi Tuhan ma sabab ai-ai pa-
mat'nna'na ma ka'am, buwat bay kapagmusmud sigām
kasehe' ma masa awal e', angkan sigām bay pinapatay e'
mala'ikat pagmumulka'.
11 Na, tum'kka saga pakaradja'an inān ni sigām bo' aniya'
pamintāngan saga a'a ma patahunan katapusan itu. Tasulat
isab ma Kitab supaya kitam mbal angahinang buwattē'.
12 Angkan ko', bang aniya' a'a ma deyomanbi ilu amikilan
di-na in imanna ahogot, a'a inān subay kamaya'-maya'
to'ongan bo' mbal tabowa maghinang dusa.
13 Kamemon sasat-manasat ya kalabayanbi mbal mag-
bidda' maka sasat ya maumu kalabayan e' bangsa
manusiya'. Maka kapangandolan Tuhan, angkan kam
mbal pasagaranna sinasat labi min kosogbi. Sabab bang
kam pinat'kkahan sasat sumiyan-sumiyan, tantu kam bin-
uwanan e'na kosog ma waktu kasasat bo' kam makasandal,
ati minnē' aniya' kapuwasanbi.
14 Angkan ko', saga bagay kalasahanku, da'a kam palamud
anumba ni ta'u-ta'u.
15 Ahāp asal kōkbi, angkan yukku ma ka'am, dongdong-
inbi bissalaku itu bang b'nnal atawa mbal.
16 Bang kitam magtipun angentom kamatay Panghū' Isa,
anginum kitam min deyom sawan ya pagsukulantam ni
Tuhan. Tanda' saksi' ko' inān in kitam magdakayu' maka
Al-Masi ma sabab laha'na. Damikiyanna isab tinapay ya
pagbahagi'antam, tanda' ko' inān in kitam taga-lamud ma
baran Al-Masi.
17 Sabab dakayu' du tinapay ya pagbahagi'antam
kamemon, angkan kitam sali' dalil ginhawa-baran dakayu'
du, minsan aheka.
18 Kira-kirahunbi addat bangsa Isra'il e': sasuku sigām
amangan min bay panukbal ni Tuhan aniya' lamud sigām

ma pagta'at ni Tuhan.
19 Na, mbal yukku aniya' pūs ma ai-ai pangalamas ni ta'u-
ta'u, atawa aniya' kallum ma ta'u-ta'u ya pangalamasan e'.
20 Tantu mbal, sagō' in susumbali'an pangalamas ta'u-ta'u,
tinukbalan asal ni saga saitan, ngga'i ka ni Tuhan. Maka
kabaya'anku subay halam aniya' lamudbi ma binangsa
saitan.
21 Bang kam ganta' magtipun amangan maka anginum
pangentomanbi Panghū' Isa, mbal kam makajari palamud
amangan maka anginum min bay pangalamas saga saitan.
22 Luwal bahā' bang kita bilahi anunggud Panghū'. Palabi
bahā' ga'osanta min ga'osanna?
23 Aniya' saga a'a ah'lling, yuk sigām, "Makajari kita
angahinang ai-ai kabaya'anta." B'nnal ko' inān, sagō' aniya'
mbal makahāp. Makajari kita angahinang ai-ai, sagō' aniya'
hinang mbal makasōng pangandolta ni Tuhan.
24 Mbal ahāp bang baranta sadja ya kinannal, sagō' subay
pagka'inagonanta pagkahita.
25 Makajari kam amangan sumbali'an ai-ai pinagdagan-
gan ma tabu' minsan halam tilawbi bang bay paglamas ni
ta'u-ta'u. Halam aniya' dusabi amangan,
26 sabab tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, "Tuhan ya
tag-dapu dunya itu maka kakaya'-kaya'anna."
27 Bang saupama aniya' a'a mbal magkahagad ma si Isa
amowa kam amangan ma luma'na, bo' kam bilahi pehē',
makajari kam amangan ai-ai pangalabot ka'am minsan
mbal tilawbi bang bay paglamas atawa halam. Halam
aniya' dusabi bang kam amangan.
28-29 Sagō' bang aniya' ganta' angahaka'an ka'am in
kinakan inān bay paglamas ni ta'u-ta'u, na, da'a kakanunbi.
Kaissana, ma sabab sehe'bi ya bay angahaka'an ka'am,
karuwana, ma sabab kasasaw pikilanna bang kam ta'nda'
e'na amangan lalamasan. Ngga'i ka itikadbi ya asasaw,
sagō' itikadna. Kalu aniya' atilaw bang angay iya pinaggat
amangan ai-ai kabaya'anku ma saukat aniya' a'a dangan
asasaw pikilanna?
30 Angay iya sinoway ma ai-ai pagkakanna, bang bay
pagsukulanna ni Tuhan?
31 Buwattitu panambungku: ai-ai kakanbi atawa inumbi,
ai-ai hinang, subay nihinang pagmahaldika'bi ma Tuhan.
32 Da'a pasasawunbi pikilan pagkahibi minsan sai-na,
bangsa Yahudi ka atawa bangsa ngga'i ka Yahudi, atawa
pagkahibi jama'a Tuhan.
33 Beya'inbi aku itu sabab tuyu'anku anulut saga a'a
kamemon ma ai-ai hinangku. Ngga'i ka kahāpan baranku

ya kannalku, sagō' kahāpan saga a'a kasehe'an, bang pa'in sigām lappasan bo' makasōd ni sulga'.

11

1 Manjari sengorinbi aku buwat e'ku anengoran Al-Masi.

Pasal Pagturung Bu'un Bang Angarap ni Tuhan

2 Sanglitanta kam ma sabab pangentombi ma aku saka-
haba' waktu, maka ma sabab pameya'bi ma pamandu' ya
bay pang'bbaku ma ka'am.
3 Na aniya' gi' pamandu'ku. Ta'uhunbi itu: si Isa Al-
Masi ya pagmakōkan kal'llahan, ati l'lla ya pagmakōkan
kah'nda'an sigām, maka Tuhan ya pagmakōkan Al-Masi.
4 Bang kam magtipun dajama'ahan magsambahayang,
bo' aniya' l'lla angamu'-ngamu' atawa amaluwas lapal min
Tuhan, bang iya ganta' aturung, pahina'na Al-Masi ya
pagmakōkanna.
5 Sagō' bang d'nda ya angamu'-ngamu' atawa amaluwas
lapal min Tuhan ma deyom katipunanbi ma halam magt-
inurung, pahina'na h'llana ya pagmakōkanna. Mbal mag-
bidda' d'nda inān maka d'nda bay binagongan kōkna, bang
takdil isab ni kaiya'an.
6 Bang d'nda mbal tu'ud anurungan kōkna ma deyom
katipunanbi, subay iya magpagunting apu'ut. Sagō', pagka
makaiya'-iya' bang d'nda binagongan atawa pinapu'ut
bu'unna, subay iya magtinurung.
7 Mbal patut bang l'lla magtinurung sabab l'lla ya pina-
panjari pamandogahan kajarihan maka kamahaldika'an
Tuhan. Sagō' d'nda ya pamandogahan kamahaldika'an l'lla
8 sabab l'lla ya bay pinapanjari dahū e' Tuhan. Ngga'i
ka l'lla ya pinapanjari min baran d'nda, sagō' d'nda ya
pinapanjari min baran l'lla.
9 Maka ngga'i ka l'lla ya pinapanjari pamalimbang ma
d'nda, sagō' d'nda ya pinapanjari pamalimbang l'lla.
10 Angkan subay magtinurung d'nda, tanda' saksi' ma saga
mala'ikat in iya kapagbaya'an e' h'llana.
11 Malaingkan in kitam ma deyom okoman Panghū' Isa
subay magtabang-tiyabangi d'nda maka l'lla. Mbal manjari
bang hal l'lla atawa hal d'nda.
12 Bay pinapanjari d'nda luwas min baran l'lla, saguwā'
d'nda ya anganakan l'lla. Maka min Tuhan asal ai-ai
kamemon.
13 Na, angandongdong kam di-bi: patut bahā' bang
d'nda anabbut ni Tuhan ma deyom katipunanbi ma mbal
magtinurung?

14 Kata'uwanbi, sangay min katagna' makaiya'-iya' asal
bang l'lla ataha' bu'unna,
15 sagō' bang d'nda ataha' bu'unna, ya he' makamanis iya.
Kaniya'an iya bu'un ataha' paturung kōkna.
16 Na, bang aniya' mailu bilahi anganjawab pasal ina'an-i,
ya itu panambungku ma iya: halam aniya' kal'ngnganan
saddī ma kami maka ma saga jama'a Tuhan maingga-
maingga lahat.

Pangentoman ma Kamatay Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-27; Markus 14:22-25; Lukas 22:14-20)

17 Aniya' gi' panoho'anku ma ka'am, sagō' mbal kam
sanglitanku. Sababna, bang kam magtipun angarap ni
Tuhan, ngga'i ka kahāpan ya kaluwasanna sagō' kala'atan.
18 Muna-muna itu: makakale aku hunub-hunub in ka'am
kono' mbal magdauyunan bang magtipun. B'nnalna hunub-
hunub inān, bang ma aku.
19 Patut isab bang aniya' pagbidda'an ma ka'am, supaya
atampal bang sai min ka'am ya makasulut atay Tuhan.
20 Ma waktu kapagtipunbi amangan pangentoman ka-
matay Panghū' Isa, sali' ngga'i ka Panghū' Isa ya taentombi.
21 Sabab aniya' kam pasa'ut amangan kinakan bay bowabi
ati mbal kapinanbi sehe'bi. Jari aniya' kam lingantu, maka
aniya' maglangohan sabab makalandu' he'na anginum.
22 Angay bahā'! Halam aniya' luma'bi pamanganan bi
dahū? Atawa kabaya'anbi tu'ud subay amariki'-diki' saga
pagkahibi jama'a Tuhan, maka amahina' saga sehe'bi
kamiskinan? Daka ai pamissalaku ma ka'am ma pasal
hinangbi buwattilu! Bilahi kam bahā' sanglitanku? Tantu
mbal.
23 Bay pamandu'ku ma ka'am ya bay pang'bba aku e'
Panghū'. Ma sangom kapanukbal Panghū' Isa ni saga
bantana, bay iya angā' tinapay.
24 Aubus pa'in pagsukulanna ni Tuhan, pinagpōng e'na.
Yukna ni saga mulidna, “Baranku ko' itu, ya pamalilla'ku
ni kamatay ma sababbi. Amangan kam tinapay itu pangen-
tomanbi aku.”
25 Damikiyanna isab inuman. Aubus pa'in e' sigām
amangan, ningā' sawan e' si Isa. Yukna, “Inuman itu
paltanda'an ma kapagsulutan baha'u ya panganjanji' Tuhan
ma ka'am, tatuman e' laha'ku. Isbatunbi, pangentomanbi
aku sakahaba' kam anginum.”
26 Hatulanna, sakahaba' kam amangan tinapay itu sam-
pay anginum min sawan itu, tapasaplag e'bi kamatay si Isa
sampay ta'abut waktu kabalikna pi'itu.

27 Angkan ko', sai-sai amangan tinapay maka anginum
min sawan Panghū' itu ma halam abontol pangatayanna,
a'a inān katōngan dusa sabab halam pagaddatanna baran
Panghū' Isa sampay laha'na.
28 Subay kam angaliling di-bi dahū bo' yampa kam
amangan tinapay maka anginum min sawan.
29 Sabab sai-sai amangan atawa anginum ma halam
tasilangna baran Panghū' Isa bang ai hatina, amat'kkahan
iya di-na hukuman Tuhan pagka buwattē' pamanganna
maka panginumna.
30 Ya he' po'onna angkan aheka ma deyomanbi ilu
magkalammahan, maka aniya' isab amatay.
31 Bang kita ganta' angaliling di-ta dahū, mbal kita taluwa'
hukuman.
32 Bang kita nihukum maka bininasa e' Panghū' Isa,
hatina bini'at kitam bo' supaya mbal pinat'kkahan huku-
man nalka' sambeya' maka saga a'a ya mbal angisbat
Tuhan.
33 Manjari itu, saga dauranakanku, bang kam magtipun
amangan pangentoman kamatay Panghū' Isa, lagad-
lagarinbi saga kasehe'anbi.
34 Bang aniya' kam lingantu, subay iya amangan dahū ma
luma'na, bo' kam mbal t'kkahan hukuman Tuhan ma waktu
kapagtipunbi. Na, in pasal saga palkala' kasehe', subay na
aku mailu bo' yampa salassayku.

12

Saga Kapandayan Pamuwan e' Rū Tuhan

1 Na, saga dauranakanku, bilahi aku amahatian ka'am
pasal kapandayan pamuwan e' Rū Tuhan supaya kam mbal
a'awam.
2 Taentombi bay kahalanbi tagna', waktubi halam gi'
beya' ma si Isa, tabowa-bowa sadja kam e' saga hibilis bo'
maghinang ni saga pagtuhanan ya mbal makabissala.
3 Angkan yukku ma ka'am, bang a'a kapagbaya'an e' Rū
Tuhan mbal iya makapah'lling pangkal ma si Isa. Halam
aniya' makapasab'nnal in si Isa pagpanghū'anna bang
ngga'i ka min Rū Tuhan.
4 Na, ginisan asal kapandayan ya min Rū Tuhan, bo' pa'in
dakayu' du Rū ya amuwan.
5 Magginis isab saga hinang pananabang, sagō' tunggal du
Panghū' Isa ya paghinangan.
6 Magginis bowahan hinangta dangan maka dangan, sagō'
dakayu' du Tuhan ya amuwan ta'u bo' supaya tahinangta ai-
ai bay pamahinang kitam kamemon.

7 Kitam saga bebeya'an si Isa Al-Masi kamemon,
pinagtopod-toporan paltanda'an in Rū Tuhan pat'nna' asal
ma deyom ataytam, bo' supaya kitam kaniya'an kahāpan
sama-sama.
8 Aniya' a'a kabuwanan kapandayan e' Rū Sussi ama-
hati pandu' alalom, aniya' isab kabuwanan kapandayan
amaluwas pangita'u.
9 Tunggal du Rū Tuhan ya amuwan saga kapandayan itu,
halam aniya' saddī. Aniya' kabuwanan pangandol akosog
to'ongan, maka aniya' kabuwanan kapandayan amauli' saga
saki.
10 Aniya' a'a kabuwanan barakat bo' tahinangna saga
hinang barakatan, aniya' isab kabuwanan kapandayan e'
Rū Tuhan amaluwas lapal Tuhan, maka aniya' a'a kasehe'
kabuwanan pangita'u anilang kapandayan a'a bang b'nnal
min Rū Tuhan. Aniya' a'a kabuwanan kapandayan mak-
abissala saga bissala saddī ya mbal tahatina, maka aniya'
isab kabuwanan pangita'u magpahati bang ai binissala
inān.
11 Sagō' tunggal du Rū Tuhan ya magkabaya'an amuwan
saga kapandayan itu, maka pinagsaddī-saddī isab pa-
muwanna ma manusiya' dangan maka dangan.

Pamaralilan Pasal Baran A'a

12 Kitam saga bebeya'an Al-Masi sali' dalil dakayu'
ginhawa-baran du, bo' aheka pagdayawna indaginis. Sagō'
minsan aheka pagdayawna, dakayu' du baran atibu'uk.
13 Sabab kitam itu, bangsa Yahudi maka ngga'i ka Yahudi,
banyaga' maka ngga'i ka banyaga', bay pinandi e' Rū Tuhan
dakayu'-kayu', pinapagdakayu' sali' dalil baran atibu'uk.
Pinahōpan kitam Rū Tuhan sali'-sali'.
14 Na, bang niralil ginhawa baran itu, ngga'i ka daginis
kamemon pagdayawna. Magginis asal.
15 Bang saupama ah'lling tape' pasal kahālanna, yukna,
“Aku itu ngga'i ka suku' ma baran itu, sabab ngga'i ka aku
tangan.” Sagō' suku' baran asal, minsan asā' pangannalna.
16 Ya du isab bang tainga ya ah'lling, yukna, “Ngga'i ka
aku suku' baran itu sabab ngga'i ka aku mata,” tantu iya
suku' ma baran.
17 Bang bay mata lungbus katibu'ukan baran a'a, buwat-
tingga pakakalena? Bang bay tainga lungbus, buwattingga
pangahamutna?
18 Sagō' ya b'nnalna, pinapanjari e' Tuhan ginisan
pagdayaw baranta kamemon, nihatul e'na ma buwat
kabaya'anna.
19 Mbal kaōnan baran bang mata lungbus atawa tainga
lungbus.

20 Bang pina'amu, aheka ginisan pagdayaw bo' pa'in baran
dakayu' du.
21 Mbal manjari bang mata ah'lling ni tangan, yukna,
“Halam aniya' kagunahanku ma ka'a.” Damikiyanna bang
kōk ah'lling ni tape', yukna, “Halam du aniya' kagunahanku
ma ka'am.”
22 Sabab ya b'nnalna, saga pagdayaw ya pangannalta
aguya', aheya asal kagunahanna.
23 Saga pagdayaw baranta ya yukta ariki' kagunahanna,
ya na he' subay ayaranta pahāp. Saga pagdayaw ya mbal
ahāp ninda', subay pas'mmekanta pahāp.
24 Maka saga pagdayawta ahāp luwana, minsan mbal
pinahāp. Bay pinapagsugpat pagdayaw baran itu e' Tuhan
ati pinalabi e'na kahāpan ma saga pagdayaw ya mbal
pinagaddatan,
25 supaya halam aniya' palsagga'an ma deyom ginhawa-
baranta itu. Gom pa'in magtabang-tiyabangi saga pag-
dayawna kamemon.
26 Bang kap'ddi'an pagdayaw baranta dakayu', magtūy
pananam ni saga pagdayaw kamemon. Damikiyanna
isab bang aniya' pagdayawta dakayu' sinanglitan, kinōgan
baranta kamemon.
27 Ya na itu hatian bay pamaralilku he': ka'am saga jama'a
Al-Masi sali' dalil ginhawa-baranna, maka ka'am dangan
maka dangan sali' pagdayawna indaginis.
28 Jari Tuhan ya amat'nna' kamemon pagdayaw ma
deyoman kajama'ahan si Isa Al-Masi. Kaissa, aniya' saga
a'a kawakilan e'na magnasihat lapal ahāp pasal si Isa
Al-Masi, karuwana, aniya' a'a kabuwanan kapandayan
amaluwas lapal Tuhan ni manusiya', kat'lluna, aniya' saga
a'a kabuwanan kapandayan magpandu'. Puwas e' aniya'
kabuwanan kapandayan angahinang saga hinang kawasa-
han, bo' pasunu' a'a kabuwanan barakat pamauli'na saga
saki, maka aniya' kabuwanan kapandayan anabang ma
saga sehe'na. Aniya' kabuwanan kapandayan amal'ngngan
hinang a'a kasehe'an, maka aniya' isab kabuwanan kapan-
dayan amissala ma bahasa mbal tahati sigām.
29 Mbal kawakilan saga bebeya'an Al-Masi kamemon,
mbal sinō' magnasihat kamemon. Mbal kabuwanan kapan-
dayan saga a'a kamemon maghinang hinang kawasahan,
30 atawa magpauli' saki, atawa magbissala ma bahasa
mbal tahati sigām, atawa amahati bang ai binissala inān.
31 Tuyu'inbi kapandayan ya kagunahan to'ongan.

Saguwā' aniya' gi' palabi to'ongan min kapandayan itu
kamemon, hatina lasata ma kasehe'anta.

13

Pasal Lasa

1 Bang aku saupama taga-kapandayan amissala bahasa
manusiya' kamemon sampay bahasa mala'ikat, halam du
aniya' pūsna bang aku mbal alasa. Kapandayanku he' sali'
lling agung hal angulenseng, atawa mital hal tinitik pehē'-
pi'itu.
2 Minsan aku taga-kapandayan amaluwas lapal deyo' bay
min Tuhan, maka minsan tahatiku ai-ai bay tatau' e' Tuhan,
minsan isab aku bal-iman bo' makapahigin būd min baina,
bang halam aniya' lasaku ma pagkahiku halam du aniya'
kapūsanku.
3 Minsan pamuwanku alta'ku kamemon ma miskin, maka
minsan paglilla'ku baranku tinunu' ma sabab si Isa, bang
halam aniya' lasaku ma pagkahiku halam du aniya' pa-
hala'ku.
4 Bang kita ganta' alasa ma pagkahita, tantu sigām
imananta. Ma'ase' sadja kita. Mbal kitam angihid, mbal
alanga pagatayta, mbal kita magmalangkahi.
5 Bang kita alasa ma kasehe'anta a'addat du kita ma
sigām. Mbal kita angannal ma baranta sadja, mbal kita
ab'nsi, mbal isab anau' kala'atan ma deyom atayta.
6 Bang kita alasa mbal kita ka'amuhan ma a'a maghinang
ala'at, sagō' ka'amuhan kita ma kasab'nnalan.
7 Bang kita alasa mbal kita sinumu angahampanan
sehe'ta. Taptap du kita angandol, maka aholat, maka
angimanan ai-ai.
8 Lasa itu anatas ni kasaumulan, sagō' palabay sadja
saga kapandayan, minsan kapandayan amaluwas lapal bay
min Tuhan, atawa kapandayan amissala saga bahasa mbal
tahati. Ya du isab bang kita kabuwanan pangita'u alalom,
palabay du isab.
9 Sabab minsan buwattingga pangita'uta, minsan buwat-
tingga kapandayanta amaluwas lapal min Tuhan, taga-
kulang du.
10 Sagō' bang tatuman na saga maksud Tuhan, palabay du
saga kapandayan taga-kulang inān.
11 Aku itu, ma waktu kaonde'-onde'ku, palkuli-kulihan
onde' asal llingku maka pamikilku maka akkalku. Sagō'
buwattina'an, pagka aku asangpot na, ka'bbahanku
kapagonde'-onde'ku.
12 Ya ta'uta buwattina'an sali' dalil a'a ang'nda' ni deyom
samin gabul. Sagō' ma llaw sinōng inān magalop du kita
maka iya. Kulang lagi' ta'uku pasal Tuhan buwattina'an,

sagō' ajukup du kata'uku ma iya ma sinosōng, dasali' maka
kata'u Tuhan ma aku.
13 Manjari t'llu du anatas ni kasaumulan: pangandolta
maka pangaholatanta maka lasata. Sagō' ma deyom t'llu
itu lasa ya katobtoban ahāp.

14

Saga Kapandayan Pamuwan e' Rū Tuhan

1 Pagmatayinbi lasa, tuyu'inbi isab saga kapandayan min
Rū Tuhan, luba'-lagi'na kapandayan magpaluwas lapal bay
min Tuhan.
2 Bang a'a kabuwanan kapandayan amissala saga ba-
hasa mbal tahati e' kaheka'an, Tuhan du ya pamissala-
hanna, ngga'i ka pagkahina manusiya', sabab halam aniya'
manusiya' makahati iya. Pinabissala iya e' Rū Tuhan sagō'
kalimbungan hatina pagga halam aniya' makahatian iya.
3 Sagō' bang a'a amaluwas lapal bay min Tuhan,
pamissalahanna saga pagkahina manusiya', angkan sigām
kaniya'an tatabangan maka kakosogan iman, maka kahan-
tap pangatayan.
4 Bang a'a ganta' amissala ma saga bahasa mbal tahati,
luwal baranna ya tatabangna, sagō' bang a'a amaluwas
lapal bay min Tuhan tatabangna saga jama'a si Isa dapal-
himpunan.
5 Ka'amuhan aku bang ka'am kamemon ilu makabissala
ma saga bahasa mbal tahati e' kaheka'an, sagō' labi gi' ahāp
bang kam kabuwanan kapandayan pamaluwas lapal bay
min Tuhan. Sabab bang a'a ata'u amaluwas lapal bay min
Tuhan, aheya lagi' kagunahanna min a'a amissala bahasa
saddī. Taga-kagunahan isab saga bahasa mbal tahati bang
pa'in aniya' amahati supaya tatabang saga jama'a kamemon.
6 Saga dauranakanku, bang aku ganta' pi'ilu ni ka'am, bo'
aku amissalahan ka'am ma bahasa saddī ya mbal tahatibi,
ai kagunahanna? Halam aniya'. Ya sadja makahāp ka'am
bang kam bowahanku lapal bay pamata'u aku e' Tuhan,
atawa pangita'u, atawa pituwa bay min Tuhan, atawa bang
kam pandu'anku.
7 Dalilunbi soleng atawa biyula bang pinah'lling. Mbal
kahangpatan batbatanna bang mbal ahapal llingna.
8 Ya du isab bang a'a amah'lling tiyup-tiyup pamasakap
saga sundalu, bang mbal ahapal llingna halam aniya'
sundalu magsakap.
9 Damikiyanna ma ka'am, bang mbal ahangpat bissalabi
mbal tata'u bang ai hatulanna. Ai-ai pamissalabi tabowa
paleyang e' baliyu.

10 Magginis bahasa ma kaluha'an dunya itu, ati taga-
ma'ana kamemon.
11 Sagō' bang aniya' a'a ganta' ah'lling ni aku bo' mbal
tahatiku bahasana, in aku maka a'a inān sali' bangsa
magsaddī mbal maghati.
12 Na pagka kam atuyu' binuwanan kapandayan e' Rū
Tuhan, angutunbi kapandayan aheya kagunahanna, pama-
hogot pangandol saga jama'a dapalhimpunan kamemon.
13 Angkan ko', bang a'a makapamissala ma saga bahasa
saddī ya mbal tahati e' kaheka'an, subay iya angamu'-
ngamu' ni Tuhan bo' pinaniya'an kapandayan magpahati
ai-ai bay bissalana.
14 Sabab bang aku angamu' duwa'a ma bahasa mbal
tahatiku, angamu' aku min deyom atayku sagō' mbal
talamud akkal-pikilanku.
15 Jari, ai subay hinangku? Angamu' duwa'a aku min
deyom pangatayanku, maka min akkal-pikilanku. Angalang
aku pamudji Tuhan, min deyom pangatayanku maka min
akkal-pikilanku.
16 Bang kam ganta' magsukul ni Tuhan min deyom
pangatayanbi sadja, bo' mbal kahangpatan e' saga jama'a
kasehe'an ma pagtipunanbi, buwattingga e' sigām maka-
pangaho' ma pagsukulbi ilu?
17 Minsan ahāp bowahan pagsukulbi mbal makahāp
pangandol kasehe'anbi sabab mbal tahati.
18 Magsukul aku ni Tuhan, in aku kabuwanan kapan-
dayan amissala saga bahasa mbal tahati e' a'a kasehe'an,
labi aheka min ka'am kamemon.
19 Sagō' bang aku ma palhimpunan saga jama'a si Isa
bilahi gi' aku amah'lling saga lima kabtang sadja, bang pa'in
tahati e' kasehe'an. Da'a laksa'an kabtang ma bahasa mbal
tahati.
20 Saga dauranakanku, pasangpotunbi pikilanbi. Pasali'
kam ni onde'-onde' bang takdil ni kala'atan, sagō' da'a
sengorinbi onde'-onde' ma akkal-pikilanbi.
21 Tasulat ma deyom Kitab ya bay pamissala Tuhan ma
bangsa Isra'il, yuk-i.
“Ka'am saga a'aku itu, yuk Tuhan,
aniya' soho'ku bangsa liyu amissala ni ka'am,
a'a amissala saga bahasa saddī.
Minsan sigām amalatun lapalku ni ka'am,
mbal aku kalebi.”
22 Jari kata'uwanta na pasal kapandayan amissala bahasa
saddī. Paltanda'an ko' itu ma saga a'a ya mbal magkahagad,
ngga'i ka ma a'a ya magkahagad na. Ya kapandayan
amaluwas lapal bay min Tuhan, paltanda'an ko' inān

ma saga a'a magkahagad, ngga'i ka ma a'a ya mbal gi'
magkahagad.
23 Angkanna, bang kam magtipun, bo' aniya' pasōd a'a
mbal ata'u atawa mbal am'nnal, bo' takale kam magbissala
lullun ma saga bahasa mbal tahati, tantu sigām ah'lling in
ka'am binelaw.
24 Malaingkan bang aniya' pasōd ni palhimpunanbi
hinabu kam amaluwas lapal bay min Tuhan, tantu iya ka-
mattanan e'bi kamemon ma sabab dusana maka katōngan
dusa isab.
25 Paluwas saga pikilanna bay limbunganna ati tabowa
iya pasujud amanyabut ni Tuhan. Magpasab'nnal iya,
yukna, “Magsab'nnal aku, ilu Tuhan ma deyomanbi.”

Paghinang ni Tuhan Subay Auntul

26 Na ai lagi', saga dauranakanku? Buwattitu pami-
tuwaku: bang kam magtipun dapalhimpunan, ahāp bang
kam taga-kalangan pamudji ma Tuhan, atawa pamandu'
ma kasehe'an, atawa lapal bay pamata'u e' Tuhan, atawa
bissala ma bahasa saddī. Ahāp isab bang aniya' a'a taga-
kapandayan magpahati bissala inān. Ai-ai hinangbi subay
patut pamahogot pangandolbi.
27 Bang aniya' a'a bilahi amissala ma bahasa mbal
tahati e' kaheka'an, sarang bang duwangan atawa t'llungan
mags'lle'-s'lle' amissala. Subay aniya' magpahati isab.
28 Bang halam aniya', in a'a taga-kapandayan ma ba-
hasa inān subay mbal ah'lling ma palhimpunan, luwal ni
baranna maka ni Tuhan.
29 Damikiyanna bang aniya' amaluwas lapal deyo' bay
min Tuhan, sarang isab bang duwangan atawa t'llungan
ya mags'lle'-s'lle'. Subay nirongdongan isab lapal sigām e'
a'a kasehe'an ma palhimpunan inān bang b'nnal bay min
Tuhan.
30 Sagō' bang aniya' a'a pinaniya'an lapal min Tuhan
sabuna akale-kale, subay pahondong a'a ya amissala tagna'.
31 Bang buwattē' makapags'lle'-s'lle' kam kamemon
amaluwas lapal min Tuhan, bo' supaya kapandu'an
kamemon sampay pinahantap atay sigām.
32 Saga a'a taga-barakat amaluwas lapal bay min Tuhan,
subay ata'u amaggat baya' sigām amissala,
33 sabab kabaya'an Tuhan subay auntul maka ahantap
kapagtipunbi. Mbal iya bilahi ma kasasawan.

Bang bineya' kabiyaksahan saga palhimpunan Al-Masi
kamemon,
34 saga d'nda subay pahantap sabu sigām ma palhim-
punan. Mbal sigām pinalamud magsambung himumūngan

sabab bang ma dakayu' sara' Yahudi, “kar'ndahan subay
magmaluluy sadja.”
35 Bang aniya' panilaw sigām subay h'lla sigām ya pati-
lawan pagt'kka ni luma', sabab makaiya'-iya' bang d'nda
anuli-nuli ma deyom palhimpunanbi.
36 Pangannalbi bahā' in ka'am po'onan lapal Tuhan? Hal
ka'am ya pinakalehan lapalna?
37 Bang aniya' a'a mailu amikilan di-na in iya taga-
barakat amaluwas lapal min Tuhan, atawa aniya' saddī bay
pamatulun iya e' Rū Tuhan, subay akuhanna sulat itu bay
min panoho'an Panghū'.
38 Sagō' bang a'a ilu mbal akale ma bay yukku he', da'a
iya ikutunbi.
39 Angkan ko', saga dauranakan, subay tuyu'inbi ka-
pandayan magpaluwas lapal bay min Tuhan. Da'a isab
lāngunbi pamissala ma saga bahasa ya mbal tahati e'
kaheka'an.
40 Ai-ai hinangbi ma waktu kapagtipunbi subay ahatul
maka auntul.

15

Pasal Kallum Al-Masi Pabalik

1 Na, saga dauranakanku, bilahi aku amaentoman ka'am
pabīng pasal lapal ahāp bay pagnasihatku ma ka'am. Bay
na tataima'bi lapal inān pasangdolan imanbi.
2 Sabab lapal itu ya sababanna angkan kam lappasan
min hukuman dusa, bang pa'in kam pat'ttog ma pandu' bay
pamata'uku ka'am. Bang kam ganta' mbal pat'ttog, kaliman
bay kapam'nnalbi.
3 Bay pasampayku ni ka'am lapal pandu' bay pamata'u
aku, pandu' labi ahalga' min kamemon bay pagnasihatku
ni ka'am. Hatina Al-Masi bay amatay pamapuwas dusatam,
buwat bay tasulat ma deyom Kitab.
4 Amatay pa'in, bay iya kinubul, maka ta'abut pa'in
kat'llumbahangina ma deyom kubul, pinakallum iya pabīng
buwat bay tasulat ma deyom Kitab.
5 Allum pa'in iya, patuwa' iya ni si Petros, bo' patuwa' isab
iya ni saga a'a kasangpū' maka duwa bay kawakilanna.
6 Puwas e' patuwa' iya ni saga a'a bay pamulid ma iya,
aniya' sigām labi lima hatus bay magtimuk. Kaheka'an
sigām masi allum sampay ni kabuwattina'anan sagō' aniya'
kasehe'an wa'i na amatay.
7 Puwas e' isab patuwa' iya ni si Yakub, bo' patuwa' pabalik
ni saga a'a bay kawakilanna kamemon.

8 Katapusanna, patuwa' iya ni aku, bo' pa'in aku itu
sapantun onde'-onde' nianakan ma ngga'i ka gi' bulananna.
9 Aku itu areyo' min a'a kawakilan kamemon. Arapun aku
da'a niōnan wakil si Isa, ma sabab kapaminjala'ku ma saga
bebeya'anna.
10 Sagō' aheya lasa maka ase' Tuhan ma aku, ya angkan
buwattitu na kahālanku. Aniya' isab kamaujuran lasana
maka ase'na ma aku, sabab ai-ai pamahinangna aku subay
sangsā'anku to'ongan labi gi' min saga pagkahiku ya kawak-
ilan si Isa. Sagō' ngga'i ka min kosogku ya angkan aku
makahinang buwattē', sagō' min tabang Tuhan ma aku.
11 Malaingkan dakayu' du lapal ya pinasaplag e' kami
kamemon, ai-na ka aku atawa saga a'a kawakilan kasehe'an.
Ya ko' ina'an lapal ya pagkahagadbi na.

Pasal Kitam Pinakallum Pabīng

12 Na, pagka Al-Masi ya pagnasihat kami, in iya bay
pinakallum e' Tuhan min kamatayna, angay ka'am kasehe'
ilu ah'lling in a'a magpatayan mbal pinakallum pabīng?
13 Bang b'nnal ya yukbi, hatina Al-Masi halam du bay
pinakallum min kamatayna.
14 Maka bang b'nnal ya yukbi in Al-Masi halam bay
pinakallum pabīng, halam aniya' kapūsan bay pagnasihat
kami ma ka'am, maka pagkahagadbi halam aniya' kaguna-
hanna.
15-16 Ngga'i ka hal e'-i. Bang b'nnal ya yukbi in saga a'a
magpatayan mbal pinakallum pabalik e' Tuhan, hatina in
Al-Masi halam bay pinakallum pabalik. Maka putingan
isab kami itu pasal Tuhan, pagka yuk kami in iya bay
makapakallum Al-Masi, bo' pa'in halam.
17 Maka bang Al-Masi halam bay pinakallum pabīng,
hatina pangandolbi ma iya halam du aniya' kapūsanna,
maka dusabi masi angakkot ma ka'am.
18 Saga bebeya'an si Isa isab ya magpatayan inān, wa'i
amutawan min Tuhan.
19 Maka halam aniya' kahāpan lagaranta ma liyu ahirat
bang b'nnal halam aniya' kaholatantam min Al-Masi puwas
min dunya ītu. Jari kapagandu'-andu'an kitam labi min a'a
kamemon.
20 Sagō' ya b'nnalna, tantu Al-Masi tapakallum min ka-
matayna. Pinakallum iya dahū min kamemon, pamatuman
in a'a magpatayan pasunu' pinakallum.
21 Magkamatay binangsa manusiya' kamemon sabab dusa
ya bay tahinang e' dangan a'a, damikiyanna isab tapakallum
manusiya' kamemon ma sabab tahinang e' a'a dangan.

22 Magkamatay manusiya' kamemon sabab dambeya'an
maka si Adam, sagō' pinakallum kitam kamemon pagka
dambeya'an maka Al-Masi.
23 Pinakallum kitam dangan maka dangan ma untulanna.
Dahū Al-Masi, bo' kitam palsuku'anna ma waktu kapi'ituna
pabalik.
24 Puwas e', ta'abut ganta'an dunya ati tara'ug e' Al-Masi
kamemon bay palbantahan Tuhan, ai-na ka saga nakura',
ai-na ka saga kawasa, ai-na ka saga gaga'osan. Manjari
ni'nde'an e' Al-Masi kapagparintana ni Mma'na Tuhan.
25 Sabab maksud Tuhan asal in Al-Masi subay ang'ntan
pagparinta sampay ta'abut waktu kara'ugna saga palbanta-
hanna kamemon.
26 Bang aubus nira'ug saga palbantahan kamemon, tara'ug
na banta katapusan, ya na kamatay ma manusiya'.
27 Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Pinat'nna'
e' Tuhan ai-ai kamemon ma deyo' pād-tape'na.” Tantu
mbal beya' Tuhan ma “ai-ai kamemon” ya pinagsambat itu.
Atampal ko' itu sabab Tuhan ya amat'nna' ai-ai kamemon
ma pagbaya'an Al-Masi.
28 Bang itu atammat na, pareyo' isab Anak ni iya, ya bay
amat'nna' ai-ai kamemon ma deyo'anna. Jari Tuhan ya
makapagtuhan ma kamemon.

29 Na, bang saupama b'nnal ya yuk kasehe'an, in a'a
magpatayan mbal pinakallum pabalik, buwattingga saga
a'a ya pinandi ganti' saga pagkahi sigām bay amatay?
Angay sigām ameya' ma addat buwattē', bang hati mbal
pinakallum saga pagkahi sigām?
30 Maka kami itu, angay kami magmalilla' palabay min
ka'aniban sararan-daran, bang kami mbal pinakallum du
ma llaw damuli?
31 Haka'anta kam, saga dauranakan, in aku itu sa'agon-
agon amatay kahaba' llaw. Malaingkan ka'am ya
kakōganku ma sabab kapameya'bi ma si Isa Al-Masi ya
Panghū'tam.

32 Bang hal palkuli-kulihan dunya itu ya holatanku, angay
aku angatu ma saga bantaku ma Epesos itu, ya sapantun
halimaw angal'kkob? Bang aku b'nnal mbal pinakallum
pabalik ma llaw damuli, ahāp lagi' aku maghāp palasahan
ma dunya itu, buwat yuk bissala he',

“Magkakan kita maka maginum,
sabab amatay du kita ma salung-simuddai.”
33 Da'a pasā'unbi pamikilbi. Bang kita dansehe'an maka a'a
ala'at addatna, tantu kita tabowa maghinang kala'atan.

34 Jari pahantapun pamikilbi! Pahali kam magdusa, sabab
aniya' min ka'am ilu masi gi' a'awam pasal Tuhan, angkan
kam subay aiya'.

Pasal Baran Baha'u

35 Kalu aniya' atilaw, yukna, “Buwattingga pamakallum
a'a amatay? Buwattingga baranna bang iya allum pabīng?”
36 Sali' halam aniya' akkalbi atilaw buwattē'. Pando-
gahinbi binhi' tinanom. Bang tanombi ni tana', subay
angahansul dahū bo' yampa pauplut ugbusna.
37 Bang kam ganta' ananom binhi' pai atawa binhi' saddī,
ngga'i ka katibu'ukan tinanom ya tanombi ni tana', luwal
binhi'na.
38 Manjari binhi' inān pinajukupan e' Tuhan ma buwat
kahandakna. Saga binhi' indaginis, magsaddī-saddī pan-
gluwahanna kaniya-kaniya.
39 Sampay ai-ai binangsa taga-napas ma dunya itu, mag-
gintil isab isina kaniya-kaniya. Saddī isi manusiya', saddī
isi hayop, saddī isab isi kamanuk-manukan maka isi daing.
40 Aniya' baran magindaginis ma sulga', aniya' baran
magindaginis ma dunya itu. Saddī manis kabaranan ma
sulga', saddī isab manis kabaranan ma dunya.
41 Ahāp sawa mata llaw, ahāp sawa bulan, maka ahāp
isab sawa bitu'un, sagō' magsaddī-saddī ya kahāp sawa
sigām. Minsan saga bitu'un, magsaddī-saddī du isab kahāp
luwana.
42 Na, buwattē' ya dalil manusiya' magpatayan bang
pinakallum pabīng min kamatay. Ya baran kinubul ma
deyom tana' angahansul du, saguwā' bang pinakallum na
mbal magkamatay ni kasaumulan.
43 Pagkubul ma baranta, ala'at ninda' maka halam aniya'
kosogna. Sagō' bang pinakallum na pabīng, aheya manisna
maka akosog to'ongan.
44 Ya baran manusiya' kinubul itu papanjarihan asal bay
min dunya itu, sagō' bang talbangun na min kamatay,
baran baha'u na, papanjarihan sulga' na! Bang aniya'
baran papanjarihan min dunya itu, aniya' du isab baran
papanjarihan ma sulga',
45 buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Si Adam
tagna' bay kabuwanan kallum e' Tuhan.” Sagō' aniya'
gi' Adam damuli, hatina Al-Masi ya po'onan kallum pa-
makallum ma manusiya'.
46 Subay dahū baranta papanjarihan min dunya, bo'
yampa baran papanjarihan ma sulga'.
47 Si Adam tagna' inān bay kinompol min tana', sagō' si
Adam damuli itu min sulga' asal.

48 Saga a'a suku' ma dunya itu dasali' asal maka si Adam
ya bay kinompol min tana'. Sagō' a'a suku' ma sulga' pasali'
ni a'a dakayu' ya min sulga', hatina si Isa.
49 Ya luwa baranta ma buwattitu an'ppu baran si Adam
ya bay kinompol min tana', sagō' bang kita mahē' ma sulga'
an'ppu kita baran si Isa, a'a min sulga'.
50 Haka'anta kam, saga dauranakanku, in baranta ma
dunya itu mbal du kaniya'an palsuku'an ma pagparinta
Tuhan. Baranta magkahalu' itu mbal kaniya'an kallum
taptap ni kasaumulan.
51 Pakale kam bo' kam pata'uku pasal bay nilimbungan
e' Tuhan waktu tagna', sagō' pinabukis na ma buwat-
tina'an. Kitam bebeya'an si Isa Al-Masi mbal magkamatay
kamemon, sagō' pinindahan du barantam kamemon
52 ma deyom dasasa'at, ma dapillawan mata. Saru'un-
du'un sadja du bang pinah'lling na tiyup-tiyup pamatapus
alam. Saru'un-du'un pinakallum du saga pagkahitam bay
magpatayan, ati mbal na magkamatay sampay ni kasaumu-
lan. Maka kitam ya masi allum ma waktu kapi'ituna,
kapindahan du barantam kamemon.
53 Subay pinindahan barantam magkahalu' itu ni baran
taptap allum. Subay pinindahan baran magkahalu' itu ni
baran mbal magkamatay.
54 Na, bang kapindahan na baranta magkahalu' ni baran
taptap allum, maka bang baranta magkamatay itu pinin-
dahan ni baran mbal magkamatay sampay ni kasaumulan,
manjari tatuman na ya bay kinallam ma deyom Kitab, ya
yuk-i,
“Halam na aniya' kamatay ma manusiya',
sabab tara'ug na e' Tuhan.
55 Mbal na kitam magmula e' kamatay,
mbal kitam tināw pinananaman bisana.”
56 Ya angkan manusiya' tināw amatay sabab aniya' dusa
sigām song pinat'nna'an kabinasahan. Ya po'on dusa sigām
subay bininasa, sabab sara' Tuhan ya bay talanggal e' sigām.
57 Saguwā' aheya pagsukulantam ni Tuhan, ya amuwanan
kitam da'ugan. Mbal na kitam tināw amatay sabab
kapuwasan na dusatam e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.
58 Angkanna, saga dauranakan kinalasahan, patotogunbi
pangandolbi ma si Isa, da'a kam apinda min pameya'bi ma
iya. Puspusinbi hinang Panghū' sabab kata'uwanbi asal, ai-
ai hinangbi ma iya ajatu sadja du.

16

Panulung ma saga A'a Suku' Tuhan

1 Na, in pasal sīn sinakap e'bi panulung saga pagkahibi
suku' Tuhan ma lahat Yahudiya: beya'unbi bay pangang-
gara'ku ma saga palhimpunan jama'a si Isa mahē' ma lahat
Galatiya.
2 Ka'am ilu dangan maka dangan, subay kam amasaddī
na sīn ma sakahaba' Ahad. Tongorinbi sīn bay tausahabi
ma deyom dapitu' palabay inān. Bang aheka, aheka isab
ya pamuwanbi, bang kulang, na ariki' du isab pamuwanbi.
Pagdakayu'unbi sīn bay pagsaddī-saddībi kamemon, su-
paya bang aku at'kka pi'ilu, aniya' na asal sīnbi sakap
panulung.
3 Jari makapi'ilu pa'in aku, sō'ku saga a'a tapene'bi amowa
sīn inān ni Awrusalam. Pabowahanku sigām sulat pamakilā
ma sigām ni saga a'a Awrusalam e'.
4 Bang ma kira-kiraku subay du isab aku pehē' ni
Awrusalam, na, magbeya' du aku maka sigām.

Kagara'an si Paul

5 Agara' aku pi'ilu ni ka'am ni lahat Kurintu, sagō' palabay
aku min lahat Makidunya dahū sabab aniya' gawiku pehē'.
6 At'ggol-t'ggol arai' kamailuku ma ka'am, kalu pinalabay
lagi' timpu pamaliyu bo' yampa aku palanjal minnilu, ati
ka'am du iya amatuntul aku pi'ingga-pi'ingga ya palan-
jalanku.
7 Mbal aku bilahi pat'nna' mailu ma ka'am bang dai'-
dai' sadja. Kabaya'anku subay at'ggol-t'ggol kamailuku ma
ka'am, bang kabaya'an Tuhan isab.
8 Sagō' maitu gi' aku ma Epesos sampay puwas hinang
Pentekosta.
9 Sabab aheya hinang pamahinang aku maitu, hinang
aheya kalagihanna, bo' pa'in aheka saga a'a anagga' aku.
10 Bang si Timuti at'kka pi'ilu ni ka'am, paiddahunbi iya
pahāp sabab hinang Tuhan ya nihinang e'na, buwat du aku.
11 Da'a iya siya-siyahunbi. Bang iya palanjal na minnilu
subay iya patuntulbi supaya ahāp kal'ngngananna ati bo'
iya makabīng ni aku, sabab lagaranku iya maka saga
danakantam kasehe'an.
12 Na, in pasal danakantam si Apollos, min heka na iya
bay pogosku anehe'an saga danakantam kasehe' itu anibaw
ka'am. Sagō' halam kono' aniya' galakna pi'ilu buwattina'an.
Bang aniya' waktuna ahāp ma sinosōng pi'ilu du iya.

Bissala Katangbusan

13 Pajaga kam. Patotogunbi pangandolbi ni si Isa. Da'a
kam agawa. Paluwasunbi kosogbi.
14 Ma ai-ai hinangbi, subay lasabi ni pagkahibi ya pa-
manuyu'anbi.

15 Na, saga dauranakanku, makata'u du kam pasal si
Estepanas magtai'anak ilu. Dahū sigām bay am'nnal ma
si Isa min kamemon ma lahat Akaya ilu, maka atogol
sigām anabangan saga pagkahi sigām suku' Tuhan. Amu'ku
junjung ni ka'am,
16 beya'unbi ai-ai pamat'nna' ka'am e' saga a'a buwat si
Estepanas inān maka saga sehe' sigām maghinang pakosog
ni Tuhan.
17 Akōd aku pagka at'kka na pi'itu disi Estepanas maka si
Portunatus maka si Akaikus. Minsan kam mbal makapi'itu
kamemon, aniya' na panandalanku entomku sabab min
saga a'a t'llungan itu.
18 Taga-kasannangan atayku min sigām, buwat kasannan-
gan ataybi isab min sigām. Patut du subay pagaddatanbi
saga a'a buwat sigām itu.
19 Na, saga pagkahibi jama'a si Isa magtipun ma kalahat-
lahatan Asiya itu, amabeya' minsan la'a hal lapal sigām. Ya
du si Akila maka h'ndana si Prisila, maka saga jama'a ya
biyaksa magtipun ma luma' sigām, amabeya' minsan la'a
hal lapal sigām pagka Almasihin kam sali'-sali'.
20 Kamemon isab saga dauranakantam maitu, amabeya'
isab pagaddat sigām ma ka'am. Maka ka'am isab mailu,
bang kam magsabu subay kam magsiyum tanda' paglasabi.
21 Aku na pas'lle' anulat maka sulatan tanganku, bo' kam
pabeya'anku minsan la'a hal lapalku.
22 Bang aniya' mailu mbal alasa ma Panghū' Isa, subay iya
pinat'kkahan mulka' Tuhan.
Sagō' “marana tā”, hatina, “O Panghū' kami, pi'itu na ka!”
23 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tataban-
gan min si Isa Al-Masi, Panghū'tam.
24 Alasa aku ma ka'am kamemon ma sabab si Isa Al-Masi
ya pagdakayu'antam. Amin.
Wassalam

2 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Ya itu sulat si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, waktu kat'nna'na ma lahat Makidunya. Sulat karuwana ko' itu, aniya' saga dantahun palabay min bay kapanulatna ni sigām tagna'.

Aheya kasusahan si Paul ma pasal saga bagayna jama'a si Isa Al-Masi ya dapalhimpunan ma Kurintu, sabab mbal kata'uwanna bang sulatna tagna' bay tasambut e' sigām magatay pote' atawa halam. Angkan pinapehē' ni Kurintu dakayu' sehe' si Paul pangandolan, ōnna si Titus. Sinō' iya anganyata' bang buwattingga kahālan saga bebeya'an si Isa mahē', maka bang buwattingga panaima' sigām ma sulatna tagna'. Jari pabīng si Titus ni si Paul ma Makidunya amowa haka min saga a'a Kurintu. Ahāp kono' panaima' kaheka'an sigām ma sulat si Paul, maka bineya' e' sigām pamandu'na. Sagō' aniya' kasehe'an mbal to'ongan kasulutan ma kagara'an maka kapami'atan ya bay pangahūgan sigām e' si Paul.

Pinareyo'-deyo' na pa'in si Paul e' a'a kasehe'an itu, in iya kono' halam bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Jari tasulat e' si Paul sulat damuli itu pamahatina ma sigām bang ai sababna angkan bay atalom bissalana ma sulatna tagna'. Nihaka isab e'na pasal kakōganna, pagka tata'una in sigām ang'bba na min bay kasā'an sigām, maka ahāp na atay sigām tudju ni iya. Nihaka e'na kamemon bay kalabayanna, bainat in iya b'nnal-b'nnal bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Pagubus, pinabowa e' si Paul ma si Titus maka sehe'na ni saga jama'a ma palhimpunan Kurintu.

Ta'nda'bi du maitu kaheya lasa si Paul ma saga dauranakanna Almasihin.

Sulat si Paul Karuwana ni saga Aa ma Da'ira KURINTU

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka si Timuti dakayu' danakantam. Kahandak min Tuhan asal, ya angkan aku kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Ka'am saga jama'a Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya pamasampayan kami sulat itu, sampay saga a'a suku' Tuhan ma kaluha'an lahat Akaya.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi, Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan

3 Pudjitam Tuhan, ya Mma' si Isa Al-Masi Panghū'tam.
Landu' ma'ase' Mma'tam, maka po'onan tatabangan
kamemon.
4 Pinat'ttogan kami atay e'na ma deyom kasusahan
indaginis supaya kami isab makapat'ttog atay a'a kasehe'an
bang sigām isab t'kkahan kasusahan. Makatabang kami ma
sigām ma sabab panabang Tuhan bay kalabayan kami.
5 Talapay kami angananam saga kabinasahan ya bay
kalabayan Al-Masi, maka talapay kami angananam kaheya
tabang Tuhan.
6 Bang kami makananam kasusahan sumiyan-sumiyan,
ka'am ya pinat'ttogan atay maka pinaniya'an kasala-
matan. Bang kami ganta' tinabang, ya du ka'am tinabang.
Pinakosog pangandolbi bo' kaimananbi saga kabinasahan
buwat kaimanan kami itu.
7 Manjari bang ka'am makananam kabinasahan buwat
kami, taptap kami angaholat ma pasalanbi sabab kata'uwan
kami in ka'am tinabang du e' Tuhan buwat panabangna ma
kami.
8 Saga dauranakanku, bilahi kami amata'uwan ka'am
pasal kasigpitan bay kalabayan kami mahē' ma lahat Asiya.
Bay kami t'kkahan kasigpitan ala'at makalandu', angkan
kami halam na magniyat allum.
9 Pangannal kami ta'abut na ganta'an, sagō' pinananaman
kasukkalan buwattē' bo' supaya kami mbal pasangdol ma
baran kami. Tuhan sadja ya pasangdolan kami, in iya
amakallum saga a'a magpatayan.
10 Jari pinuwasan kami min kapiligduhan ya arāk maka-
mula kami, maka tantu kami pinuwasan e'na isab ma
sinosōng. Aho', Tuhan sadja ya pangandolan kami, in kami
puwasanna du bang aniya' kapiligduhan sumiyan-sumiyan.
11 Maka ka'am ya anabang isab pagka kam angamu'an
kami kahāpan ni Tuhan. Ya kaluwasanna, aheka saga a'a
magsarang-sukul ni Tuhan ma sabab ba'anan pangamu'-
ngamu' ya karūlan e' Tuhan ma pasalan kami.

Apinda Gara' si Paul

12 Na, aniya' pagbantugan kami. Kata'uwan kami min
deyom itikad, ahāp sadja bowahan kami tudju ni a'a
kamemon luba'-lagi'na na ni ka'am. Min Tuhan asal, angkan
halam aniya' buli'an lling kami tudju ni ka'am. Ngga'i ka
min akkal-pamikil ya kabiyaksahan manusiya' sagō' min
kaheya tabang Tuhan.
13-14 Ai-ai tasulat kami ma ka'am tabassabi du maka
tahatibi. Ma buwattina'an aniya' gi' halam tata'ubi ma
pasal niyat maka maksud kami, sagō' aholat kami in

ka'am makata'u to'ongan ma sinosōng, bo' supaya kam
makapagbantug isab ma pasal kami, bang ta'abut llaw
kabalik Panghū' Isa. Ya du kami amantug ma pasalbi ma
llaw du ina'an.
15-16 Angkan ko', pagka halam aniya' hawal-hawalku
ma pasal ina'an, bay aku agara' patibaw ni ka'am min
duwa, supaya kam makasambut kahāpan nilipat duwa.
Agara' aku pahapit ni ka'am ma labayanku tudju pehē' ni
lahat Makidunya, maka ma labayanku tudju amole'. Jari
makapatuntul kam aku ma pal'ngngananku pehē' ni lahat
Yahudiya.
17 Kabā'bi bahā' in aku itu magduwa-baihu', pagka
buwattē' gara'ku bo' pa'in halam bay kalanjalan? Atawa
pangannalbi bahā' in maksudku hal pangandūl napsuku,
angkan aku angaho' maka magin'mbal ma halam pūsna?
18 Sagō' b'nnal sadja Tuhan, angkan b'nnal isab bissalaku
ma ka'am. Mbal paglamuranku pangaho'ku maka pa-
gin'mbalku.
19 Hatiunbi si Isa Al-Masi, Anak Tuhan, ya bay pinagnasi-
hat ma ka'am e' kami maka si Silas maka si Timuti. Halam
aniya' pagkalu-kaluna. Si Isa Al-Masi ya po'onna angkan
niaho'an e' Tuhan saga janji'na,
20 sabab Al-Masi ya panumanan janji' Tuhan kamemon.
Min Al-Masi asal ya angkan kami makapah'lling “amin”, bo'
supaya pinaheya kasanglitan Tuhan.
21 Baran Tuhan ya amahogot ataytam kamemon, angkan
kitam makatantu in kitam magdakayu' pahāp maka Al-
Masi. Tapene' kitam e' Tuhan bo' tahinang suku'na.
22 Pinat'nna'an kitam gindan in kitam ma iya na, maka
kabuwanan kitam Rū-na pat'nna' ma deyom ataytam.
Sabab Rū Sussi ya pamatuman in kitam pinasambutan
kamemon ya panagama kitam e' Tuhan.
23 Sabbutku Tuhan, in iya makasaksi' bang ai ma deyom
atayku. B'nnal sadja ya yukku itu: ya po'on aku halam
bay pahapit ni Kurintu sabab mbal aku bilahi amabukagan
ka'am.
24 Mbal kami bilahi magmandahan ka'am bang ai subay
kahagadbi, sabab kata'uwan kami in pangandolbi ahogot
asal. Ya sadja kabaya'an kami subay anabangan ka'am
supaya pasōng kakōganbi bang harap ni Al-Masi.

2

1 Bay aku anganiyat mbal anibaw ka'am pabalik, bang hal
pamasusa ataybi.
2 Sabab bang aku ganta' amasusa ka'am, sai amakōg aku?
Luwal ka'am, ya bay pasusaku!

3 Kata'uwanku du, bang aku kinōgan, ya du ka'am tabowa
kinōgan. Mbal aku bilahi pi'ilu bang aku tabowa asusa ma
sabab aniya' kahinanganbi mbal taluwa'. Arapun ka'am ilu
amuwanan aku kakōgan. Ya na ko' he' sababna angkan aku
bay amabeya' sulat tagna' inān ni ka'am.
4 Landu' aheya bay kasusahanku ma waktu kapanulatku
ka'am, sampay am'ttak bohe' mataku. Sagō' ya maksudku
ma masa ina'an ngga'i ka amasukkal ka'am. Ya kabaya'anku
subay tananambi lasaku ma ka'am kamemon.

Ka'ampunan A'a Bay Makarusa

5 Na, in pasal a'a bay makarusa ilu, ngga'i ka hal aku ya
bay pinasusa e'na sagō' ka'am kamemon, sabab palabi lagi'
kasusahanbi min kasusahanku.
6 Sarang na hukuman ya bay pamat'nna' iya e' ka-
heka'anbi ilu.
7 Ampununbi na iya, pataptapunbi atayna bo' mbal
lumandu'an sukkalna, ya aniya' papinda min imanna.
8 Angkan aku angamu' junjung ni ka'am, hāpunbi iya
pabalik bo' kata'uwanna in ka'am masi alasa ma iya.
9 Ya na ko' itu mohotku ya angkan kam bay pabeya'anku
sulat e', panulayanku ka'am bang kam ahutu ameya' ma
panoho'anku sakahaba' waktu.
10 Bang aniya' a'a mailu taga-dusa bo' ampunbi dusana, ya
du aku angampun iya. Bang aniya' isab a'a subay ampunku,
ampunku iya ma pang'nda' Al-Masi supaya kam makabāk
kahāpan.
11 Sabab bang kita mbal magampun, tantu kita ka'akkalan
e' nakura' saitan, maka kata'uwanta asal bang ai mohotna.

Kasusahan si Paul ma Da'ira Trowas

12 Manjari itu, makat'kka pa'in aku ni da'ira Trowas
magnasihat lapal ahāp pasal Al-Masi, aniya' tahinang e'
Panghū' maina'an angkan aku pinaluhaya magnasihat.
13 Sagō' minsan buwattē', aheya kasusahanku sabab
halam tabākku maina'an danakantam si Titus. Angkan aku
bay ang'bba magtūy min saga a'a Trowas bo' palanjal tudju
ni Makidunya.

Saga A'a Magpatanyag Pahati Pasal Al-Masi

14 Sagō' aheya pagsukulan kami ni Tuhan! Sababna
Al-Masi ya parakayu'an kami, maka tahinang kami pal-
tanda'an e' Tuhan sakahaba' waktu, ta'nda' Al-Masi an-
ganda'ug sadja. Maka kami itu sali' hantang pilisuna
paturul min buli'anna. Ginuna kami e' Tuhan bo' pasaplag
kata'u pasal Al-Masi ni kalahat-lahatan kamemon, sali' dalil
hamut kamanyan an'bbud ni kamemon.

15 Sabab kami itu dalil kamanyan ahāp hamutna tinugtu-
gan e' Al-Masi tudju ni Tuhan. Maka lapal ahāp itu sali' dalil
hamutna pinahamut ma a'a kamemon, ai-na ka a'a lappasan
min hukuman atawa a'a mbal lappasan.
16 Bang mbal lappasan, in pagnasihat kami sali' dalil
bau makapatay. Sagō' bang ma saga a'a lappasan, sali'
hamut ahāp, hamut makabuwan kallum. Hinang ahunit
ya pagnasihat itu, mbal agon ta'anggap e' manusiya'.
17 Saddī kam min a'a kasehe'an, ya anganasihat lapal
Tuhan pagpilak, jari in lapal Tuhan tahinang sali' dagangan.
Sagō' kami itu, pagka Tuhan bay anoho' kami magnasihat,
amissala magatay pote' ma pang'nda' Tuhan. Patut asal
subay buwattē' pagka sosoho'an kami Al-Masi.

3

Pasal Kapagsulutan Baha'u

1 Na, kalu tapikilbi in kami magbantug-bantug di-kami
supaya kami taima'bi. Sagō' ngga'i ka. Mbal sengoran
kami saga a'a kasehe'an, mbal kami magkagunahan sulat
pamakilā kami ni ka'am. Mbal isab angamu' sulat pamakilā
min ka'am bang ganta' pehē' ni lahat saddī.
2 Ka'am baranbi ya hantang sulat sinulat maitu ma deyom
atay kami. Angkan talhakit in kami itu taga-kapatut, ma
sabab kahāp kaul-pi'ilbi.
3 Atampal du, Al-Masi ya bay anulat sulat itu, ati pangan-
dolna na ma kami bo' pinatuntul pahāp. Ya panulat sulat itu
ngga'i ka dawat, sagō' Rū min Tuhan kakkal salama-lama.
Maka ya panulatan sulat itu ngga'i ka papan batu buwat
bay panulatan sara' e' si Musa, sagō' deyom atay manusiya'.
4 Ya angkan kami makatawakkal amissala buwattitu
sabab angandol kami ma Tuhan, min Al-Masi.
5 Mbal isab kami magbau'-bau' in kami itu taga-
kapandayan angkan kami tōp makahinang saga hinang itu.
Sagō' aniya' barakat bay pamuwan kami e' Tuhan.
6 Iya ya bay amuwanan kami kapandayan bo' supaya
kami amal'ngngan kapagsulutan baha'u. Ngga'i ka sara'
sinulat ma deyom Kitab ya pamuwan e' Tuhan ma buwat-
tina'an, sagō' Rū-na ma deyom atay. Ya sara' bay tasulat
ma batu ma masa awal e' hal amowa ni kamatay, sagō' Rū
Tuhan itu amowa ni kallum taptap.

Kasahaya'an Paljanji'an Baha'u

7 Bay niukilan ma papan batu in sara' bay pamowahan
janji' Tuhan waktu tagna', beya' isab maka sahaya Tuhan
landu' asawa. Taluwa' sahaya isab baihu' si Musa, angkan

mbal tapandang e' a'a Isra'il minsan anginut-nginut pa-
baluba. Na, bang sara' amowa ni kamatay ya pinabeya'an
sahaya buwattē',
8 luba'-lagi'na na janji' ya pinal'ngngan e' Rū Tuhan
buwattitu, akalap gi' sahaya-barakatna.
9 Bang abarakat sara' awal, ya pamat'kkahan manusiya'
hukuman ni kamatay, labi-labi gi' abarakat ya kapagsulutan
baha'u itu, sabab minnitu kitam binista abontol e' Tuhan.
10 Ya b'nnalna, pagka kapagsulutan baha'u itu atā bidda'
barakatna, kalimbuhan na bay kal'ngnganan sara' tagna',
minsan painay barakatna.
11 Hatina in kapagsulutan baha'u itu alanga gi' barakatna
min sara' tagna' ya palabay he', sabab anatas kapagsulutan
baha'u itu ni kasaumulan.
12 Angkan kami aesog magnasihat, sabab aniya' holatan
kami mbal pabaluba.
13 Saddī kami min si Musa, ya bay anambunan baihu'na
bo' mbal ta'nda' e' bangsa Isra'il, sabab in sahaya Tuhan bay
ma baihu'na he' pabaluba du sampay alanyap.
14 Kakulangan panghati saga bangsa Isra'il ma masa he'-
i. Maka sampay isab ma waktu itu, sakahaba' waktu bang
sigām binassahan Kitab si Musa, aniya' sali' dalil tambun ma
pikilan sigām bo' mbal makahati. Subay sigām parakayu'
ni Al-Masi bo' yampa nila'anan tambun inān min pikilan
sigām.
15 Sampay isab ma waktu itu, mbal makahati bangsa
Isra'il bang aniya' binassa min deyom Kitab si Musa, sabab
masi gi' aniya' patambun ma pikilan sigām.
16 Sagō' kala'anan du tambun e', buwat bay tasulat ma
deyom Kitab, ya yuk-i, “Kala'anan tambun min baihu'na ma
waktu kabīngna ameya' ma Panghū'.”
17 Na, ya Panghū' sibahatku itu ya na Rū Tuhan, maka
sai-sai kaniya'an Rū itu aluhaya na.
18 Manjari kitam kamemon ya halam aniya' tambun ma
baihu'tam, sali' kitam dalil samin pama'nda'an sahaya maka
barakat Panghū'tam. Pinindahan kitam e'na painut-inut,
pak'nnop na pa'in kasahayatam sampay kitam makasali' na
ni iya. Ya Panghū' amindahan kitam itu, ya na Rū Tuhan.

4

Dalil L'ppo' Ahalga' Isina

1 Min ka'ase' Tuhan, ya po'on kami pinasuku'an hinang
itu magnasihat pasal kapagsulutan baha'u. Angkanna kami
mbal alamma maghinang.

2 Bay na bbahan kami ai-ai bay hinang kami ma kalim-
bungan, maka saga kahina'an. Mbal kami angakkal,
mbal kami amandu' saddī min pandu' b'nnal. Gom pa'in
pinapasti' to'ongan pagnasihat kami ma pandu' b'nnal,
supaya kinahāpan hinang kami e' a'a kamemon ma halam
aniya' sababan panowayan sigām ma kami. Maka ina'an
asal Tuhan ang'nda' ma kahinangan kami.
3 Bang aniya' a'a mbal makahati ma lapal ahāp ya nasihat
kami, saga a'a inān anudju nalka'.
4 Tu'ud sigām mbal magkahagad ma lapal ahāp sabab
akkal sigām wa'i nilokoban e' nakura' saitan ya pagtuhanan
saga a'a ma alam dakayu' itu. Nilokoban sigām e' nakura'
saitan inān bo' mbal makahati ma lapal ahāp pasal kama-
haldika' Al-Masi, ya magsali' kajarihanna maka kajarihan
Tuhan.
5 Sabab ngga'i ka baran kami ya pagnasihat kami ni ka'am
sagō' si Isa Al-Masi, in iya asal Panghū'. Sosoho'anbi asal
kami, sinō' anabangan ka'am ma sabab si Isa ya kalasahan
kami.
6 Bay angallam Tuhan ma awal tagna', yukna, “Paniya'un
sawa min deyom kalendoman.” Jari pinasawa isab e' Tuhan
deyom pikilantam supaya makata'u ma sahayana maka
kawasana, ya pina'nda'an kitam e' Al-Masi.

7 Sagō' halam aniya' kosog kami bang ma baran kami,
minsan bay pangandol e' Tuhan amowa lapalna ahalga'.
Sali' kami dalil l'ppo' aguya'. Angkan buwattē' supaya
atampal ni a'a kamemon Tuhan ya po'onan kawasa, ngga'i
ka kami.
8 Maumu kami kat'kkahan kasusahan sagō' mbal kami
tabowa-bowa katūyan. Suma'an asasaw pikilan kami sagō'
mbal alungay iman kami.
9 Araran kami pinalabay min kapinjala'an sagō' mbal
kami asiya-siya e' Tuhan. Maka minsan kami binono', mbal
du magmula to'ongan.
10 Pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan kami sakahaba' waktu,
tananam e' kami kamatay buwat bay kamatay si Isa.
Malaingkan tinabangan kami e' si Isa bo' supaya aniya'
palsaksi'an ma ginhawa-baran kami in si Isa allum du.
11 Minsan kami masi allum, mbal kami magniyat allum
pat'ggol apa aheka ka'aniban kalabayan kami ma sabab si
Isa. Buwattē' na pa'in bo' supaya ta'nda' kallum si Isa ma
deyom baran kami magkamatay itu.
12 Bang pina'amu, in kami itu angananam kabinasahan
sampay ni kamatay ma sabab pagnasihat kami, sagō' ya
kamattihanna kallum kakkal makani-ka'am.

13 Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Angandol aku
ma Tuhan, ya angkan aku bay amissala.” Damikiyanna
kami itu, pagka buwattē' pangandol kami ma Tuhan,
amissala isab ma saga a'a,
14 sabab tantu kami pasambeya' ma si Isa pinakallum
min kamatay e' Tuhan, buwat bay pamakallumna isab ma
Panghū' Isa. Jari pinapagdongan kami maka ka'am bo'
pinatampal ni haddarat Tuhan.
15 Ma sababbi du, angkan kami anandalan saga kabi-
nasahan itu kamemon, supaya paheka na pa'in saga a'a
kaniya'an tatabangan min Tuhan, jari manglabi-labihan
saga a'a magsukul ni Tuhan supaya iya minahaldika'
to'ongan.
16 Angkanna kami mbal to'ongan ang'bbahan katuyu'
kami magnasihat. Minsan kami angalamma, minsan isab
apinda baran kami, pakosog gom pa'in iman kami llaw ni
llaw.
17 Pinjaman sadja saga kasusahan ya tananam kami
itu, mbal bista kami sabab ya kamattihanna pahala' mbal
tapula'-pula', anatas ni kasaumulan, magbidda' to'ongan
maka bay kasusahan e'.
18 Mbal anatas ai-ai ta'nda' mata ma dunya itu angkan
mbal angut kami. Ya pagmatayan kami saga kahāpan ya
mbal gi' ta'nda', kahāpan anatas ni kasaumulan.

5

Luma' Kakkal ma Sulga'.

1 Mbal kita pahondong maghinang ni Tuhan sabab
kata'uwanta, minsan alubu panggung ya pahanti'anta itu
(hatina baranta pinjaman), aniya' luma' kakkal tinagama-
han kita e' Tuhan ma deyom sulga'. Nihinangan kita e'na
baran baha'u anatas ni kasaumulan.
2 Buwattina'an, angandahing kita ma sabab baya'ta itu
mbal agon kasandalan sat'ggol kita mbal gi' pinabatuk ni
deyom baran papanjarihan sulga'.
3 Bilahi kita ma baran buwattē' bo' mbal sali' anantang
palnyawahanta bang amole' ni sulga'.
4 Sat'ggol kita pahanti' ma baran pinjaman itu, angan-
dahing sadja kita maka landu' isab kabuhatan. Halam
aniya' kabaya'anta pasa'ut amutawan min baranta itu,
sagō' bilahi kita pinabatukan baran baha'u ya min sulga'.
Manjari pinindahan baranta pinjaman ni baran allum ni
kasaumulan.
5 Tuhan ya amasakap kita bo' supaya kapindahan
baranta, ati pamuwanna Rū-na Sussi pat'nna' ma deyom

atayta, pamatantu in kita makasambut ai-ai kamemon bay
panagama kita e' Tuhan.

6 Angkan at'ttog na pa'in imanta. Kata'uwanta asal,
sat'ggol kita allum masi ma baran pinjaman itu, halam gi'
kita maina'an ma atag Panghū'ta.
7 Niulinan kita e' pangandolta minsan mbal gi' ta'nda'ta
bang ai tum'kka ma sinosōng.
8 Ahogot imanta, mbal kita tināw. Ya angutta to'ongan
subay pabutawan min baranta pinjaman itu bo' makapole'
ni Panghū'ta.
9 Sagō' ai-na ka maitu ma dunya, ai-na ka maina'an ma
sulga', ya na pa'in angutku to'ongan labi min kamemon,
bang pa'in sulutku iya.
10 Sabab in kitam kamemon wajib patampal ni
paghuhukuman Al-Masi bo' pinasambutan ai-ai tōp
panungbas kitam pakaniya-pakaniya. Pinapagtongod maka
bay kahinangantam ahāp-ala'at maitu ma dunya.

Maghāp na Tuhan maka Manusiya'

11 Na, magmatāw kami ma Panghū' angkan kami angegot-
ngegot amowa saga a'a angandol ma Al-Masi. Atampal
kajarihan kami ma pang'nda' Tuhan, maka kabaya'anku
subay atampal isab ma pang'nda'bi.
12 Pangannalbi baha' in kami bilahi angā' kabantugan
ma baran kami? Ngga'i ka isab. Angkan buwattitu
pamissala kami, bo' kam mbal aiya' ma pasalan kami, bo'
aniya' isab panambungbi ma saga a'a ya magabbu-abbu ma
kahāp pangluwahan sigām. Mbal pamagay e' sigām deyom
pangatayan.
13 Bang kami kalungayan pangannal, Tuhan ya pagmo-
hotan. Ya balikna, bang ahantap akkal kami, ka'am iya
kabuwanan kahāpan.
14 Kapagbaya'an kami e' lasa Al-Masi sabab kab'nnalan
kami, dakayu' du a'a bay amatay ganti' saga a'a kamemon
angkan a'a kamemon taga-palsuku'an ma kamatayna.
15 Al-Masi ya bay amatay ganti' saga a'a kamemon, jari
sasuku kitam allum ma sabab kamatayna subay amuspus
angahinang kabaya'anna, ngga'i ka kabaya'an barantam.
Amatay iya ma sababtam ati tapakallum na pabalik.

16 Manjari saddī na pamikil kami bang takbil ni pagkahi
kami manusiya'. Mbal bista kami kapagā'ana, aniya'
kaniya'na atawa halam. Minsan Al-Masi ma waktu palabay
he', tabista iya sali' halam aniya' kasuddahanna, sagō'
apinda na pamikil kami.

17 Bang a'a ganta' parakayu' na ni Al-Masi, papanjarihan
baha'u na iya. In bay kajarihanna tagna' patobtob na, jari
a'a baha'u na.
18 Min Tuhan asal kahāpan itu kamemon. Bay kitam
banta Tuhan sagō' nihāp na kitam e'na ma sabab tahinang e'
Al-Masi. Bagay Tuhan na kitam, ati sinō' kami amata'uwan
kasehe'an bang buwattingga kapaghāp sigām maka Tuhan.
19 Hatina in a'a kamemon makajari na maghāp maka
Tuhan ma sabab kamatay Al-Masi, ati mbal taitung e' Tuhan
saga paldusahan sigām. Jari pangandol e' Tuhan ma kami
in lapal pasal kapaghāp Tuhan maka manusiya'.
20 Kawakilan kami e' Al-Masi, sinō' amissala lapalna,
sali' hantang baran Tuhan ya amissalahan ka'am labay
min kami. Ganti' kami Al-Masi angamu'an kam junjung:
maghāp kam maka Tuhan!
21 Halam to'ongan aniya' dusa Al-Masi, saguwā' pinatang-
gungan iya paldusahantam, supaya kitam kaniya'an kabon-
tol Tuhan ma sabab kasōdta ma Al-Masi.

6

1 Na, pagka kami dauyunan maka Tuhan maghinang
hinangna, ya itu pangamu' kami ni ka'am: da'a haman-
hamanunbi ase' maka lasa Tuhan ya tasambutbi ilu.
2 Sabab aniya' bissalana tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Bay ka kaleku ma waktu kagalakanku,
bay ka tabangku ma llaw pangalappasku ka'a.”
Angkan yukku ma ka'am, ya na ko' llaw bay pangangganta'
e' Tuhan pama'nda' lasana, llaw pangalappas ka'am min
hukuman dusa.

Kasigpitan si Paul

3 Pahalli' kami bo' supaya halam aniya' minsan sai
pinat'nna'an bimbang ma ai-ai tahinang kami. Ya kabaya'an
kami subay mbal tasoway hinang kami magpasaplag lapal
ahāp.
4 Gom du bang magmanyatakan ma ai-ai tahinang kami
in kami b'nnal sosoho'an Tuhan, ma sabab katuyu' kami
angimanan ai-ai tum'kka, ai-na ka kabinasahan, atawa
kasigpitan atawa kasusahan.
5 Magmalulus sadja kami minsan pinagdaplosan, pinakal-
abusu, pinagjabu. Araran kami maghulas-sangsā', animpus
llaw-sangom ma halam pagtuli atawa pagkakan.
6 Manyatakan isab kasaltun maka panghati kami, ka-
pangiman maka ka'ase' kami ma pagkahi manusiya'. Atam-
pal in kami kaniya'an Rū Tuhan maka alasa magatay pote'.
7 Pandu' kasab'nnalan ya pangalapal kami ma sabab
barakat bay min Tuhan. Ya pamanyap kami kaul-pi'il

abontol, ya sapantun kapanyapan sundalu pangatuna maka
panampanna.
8 Sosoho'an Tuhan kami, suma'an pinagaddatan e'
a'a kasehe', suma'an pinaggunyak-gunyak, suma'an kami
sinanglitan, suma'an isab pinagtunggīngan. Pinahiputing
kami, minsan b'nnal sadja ya pah'lling kami.
9 Halam kami taga-ōn, bo' pa'in kinata'uwan e' a'a
kamemon. Sa'agon-agon kami amatay, bo' pa'in masi allum.
Pinagdaplosan kami, sagō' halam gi' pinapatay.
10 Pinasukkal, sagō' kinōgan sakahaba' waktu. Kamiski-
nan kami, sagō' aheka a'a kasehe' taga-karaya ma sabab
kami. Halam aniya' palsuku'an kami ma dunya itu,
malaingkan suku' ma kami kahāpan kamemon.

11 Atampal na pamissala kami ma ka'am saga a'a Kurintu,
halam aniya' nilimbungan. Tantu aheya lasa kami ma
ka'am.
12 Bang aniya' la'at-la'at ma deyom ataybi, ngga'i ka min
kami. Halam kami pahondong alasa.
13 Bissalahanta kam buwat pamissalaku ma anakku la-
hasiya': kalasahinbi kami, buwat kami alasahan ka'am!

Pasal Paglamud maka A'a Mbal Angisbat Tuhan

14 Da'a kam magdakayu' maka saga a'a mbal angisbat
Tuhan. Sabab mbal manjari pinapaglamud ahāp maka
ala'at, sapantun sawa mbal tapaglamud maka kalendoman.
15 Mbal makapaguyun Al-Masi maka nakura' saitan, jari
mbal makapagda'atay saga bebeya'an Al-Masi maka saga a'a
ya mbal magkahagad.
16 In langgal pagtata'atan ni Tuhan mbal manjari panum-
bahan saga ta'u-ta'u. In kitam bebeya'an Al-Masi isab sali'
dalil langgal pagtata'atan luma' Tuhan ya kakkal salama-
lama, buwat bay pangallam Tuhan, ya yuk-i, “Palahat aku
ma sigām bo' pat'nna' ma deyoman sigām. Jari aku ya
pagtuhanan sigām, maka sigām a'a suku'ku.” Buwattitu
isāb sugpatna,

17 “Ala'an kam min saga a'a mbal magkahagad ma aku,
paokat kam min sigām.

Da'a kam palamud maghinang ai-ai makatamak atay,
ati taima'ta du kam.

18 Pag'mma'anbi aku,
maka ka'am ya panganakku l'lla-d'nda.

Pangallam Panghū' Sangat Kawasa ko' itu.”

7

1 Na, saga bagay kalasahanku, pagka kitam ya
pinagtu'uran saga janji' Tuhan itu, gom bbahantam ai-
ai makalumu' baran maka pikilan supaya kitam asussi
lullun ma sabab pagmatāwtam ma Tuhan.

Kakoyagan si Paul

2 Kalasahinbi kami. Halam aniya' dusa kami minsan ma
sai-na, halam aniya' bay tabowa kami maghinang ala'at,
maka halam aniya' bay kulli'an kami supaya ta'ā' kaniya'na.
3 Mbal pah'llingku buwattitu bo' kam pabukaganku. Bay
na sa yukku ma ka'am tagna', landu' kam aheya ma atay
kami, angkan kami maglilla' magunung maka ka'am kallum-
kamatay.
4 Aheya pangandolku ma ka'am, maka aheya isab pagban-
tugku ma pasalanbi. Minsan kami ma deyom katiksa'an,
ahogot na pa'in pangatayanku maka kumarukan isab
kakoyaganku.
5 Waktu pa'in kat'kka kami ni lahat Makidunya, halam
aniya' halian kami sabab aniya' na pa'in pagsasawan maka
paglugat. Magabut-abut isab kasusahan deyom atay.
6 Manda' kami pinahantapan atay e' Tuhan, ya ata'u
anabang sasuku taluwa' kasukkalan. Pinat'kka si Titus,
7 lāgi aniya' lapal tabowana pasal pamatuntulbi ma iya.
Yukna isab in ka'am bilahi mag'nda' maka aku. Aheya
kono' pagsusunbi pasal bay tahinang ma deyomanbi ilu,
maka aheya pagka'inagonbi ma aku. Gom pa'in pasōng
kakōganku.
8 Sabab minsan kam bay pinat'kkahan sukkal waktu
kapanambutbi sulatku, halam aniya' susunku. B'nnal aniya'
susun pagta'uku pasal kasukkalbi, minsan sukkal mbal
anatas.
9 Sagō' kinōgan aku buwattina'an, ngga'i ka ma sabab
pamasukkalku ka'am, sagō' ma sabab kapang'bbabi dusa
inān. Sukkalbi inān bay ginuna e' Tuhan bo' kam tabowa
magsusun. Angkan yukku in sulatku inān bay pamowahan
ka'am ni kahāpan.
10 Ahāp isāb bang kita pinat'kkahan sukkal e' Tuhan,
sabab kallum taptap ya kamattihanna. Sagō' aniya' ginis
sukkal kalabayan manusiya' ngga'i ka sukkal min Tuhan,
ati kamatay ya kamattihanna.
11 Nda'unbi kahāpan ya pamuwan ka'am e' Tuhan luwas
min sukkalbi inān. Ahutu na kam. Ya katuyu'anbi subay
halam aniya' sababan panā'an ka'am. Ab'nsi kam ma
hinang ala'at! Ilu kam pahalli' bo' mbal tabowa-bowa
magdusa! Landu' kam angentom ma aku! Bilahi kam

anulut aku, maka asa'ut na kam amat'nna' kasā'an ma a'a
bay makarusa. Manyatakan halam aniya' lamudbi ma dusa
a'a inān.
12 Jari itu, minsan kam bay pabeya'anku sulat, ngga'i ka
a'a makarusa atawa a'a nirusahan ya mohotku. Luwal
ka'am, bang pa'in tahimangkanbi aheya asal lasabi ma
kami.
13 Angkan ahantap na atay kami.
Maka ngga'i ka isab hal e'-i. Tabowa kami kinōgan
isab, pag'nda' kami kakōgan si Titus. Ka'am kono' bay
makabuwanan iya kahayangan atay, angkan iya kinōgan.
14 Bay kam sanglitanku waktu kapagsuli-suli kami maka
si Titus, dahū lagi' min kapi'iluna ni ka'am. Kinōgan aku
sabab halam aku bay karapatanbi. Pag'nda' pa'in si Titus ma
ka'am, kinata'uwan magtūy e'na in bay pananglitku ka'am
b'nnal sadja. Buwat kamemon bay pah'llingku ma ka'am.
15 Angkan pasōng lasana ma ka'am pagka taentom e'na
ya bay kalunuk ataybi ameya' ma panoho'anna. Nientom
isab bay panaima'bi ma iya. Nihanggaw kam, kalu iya mbal
kasulutan ma ka'am.
16 Angkan aheya na kakōganku sabab kata'uwanku na in
ka'am kapangandolan to'ongan.

8

Pasal Pagmura

1 Na, saga dauranakanku, bilahi kami angahaka'an ka'am
pasal kaheya tabang Tuhan ma saga palhimpunan jama'a si
Isa Al-Masi ma kalahat-lahatan Makidunya.
2 Minsan sigām ma deyom kasusahan, mbal kaliyuhan
kakōgan sigām. Minsan sigām landu' kamiskinan, mag-
mura sigām amuwan tutulungan ma saga pagkahi sigām
kakulangan.
3 Aku ya saksi', bay sigām amuwan pila-pila ya taga'os
sigām, maka palabi lagi' minnē'. Min kahilasan sigām du,
4 sabab niamu'an kami junjung e' sigām bang pa'in sigām
pinalamud anulung saga pagkahi sigām suku' Tuhan, ya
pat'nna' ma lahat Yahudiya.
5 Pamuwan e' sigām palabi gi' to'ongan min bay taholat
kami, sabab ngga'i ka hal pilak ya pamuwan e' sigām. Bay
pinaglilla' e' sigām baran sigām, dahū ni Panghū', puwas e'
ni kami. Sabab ya na ko' he' kahandak Tuhan ma sigām.
6 Ahāp hinang sigām, maka ahāp isab bang atalus
panimukbi sīn panulungbi. Angkan kami bay anoho' si
Titus pi'ilu anabangan ka'am pabalik sabab iya ya bay
makatagna' animuk mailu.

7 Mbal kam taramuli bang takdil ni kahāpan indaginis.
Akosog pangandolbi, apanday kam amissala lapal Tuhan,
maka alalom pangita'ubi. Atuyu' kam anabangan saga
sehe'bi, maka aheya lasabi ma kami. Angkan kam pogosku
supaya kam mbal taramuli bang takdil ni panulung ma
pagkahibi.
8 Ngga'i ka ko' itu panoho'an. Bilahi sadja aku ata'u
bang aniya' lasabi sab'nnal-b'nnal ma kasehe'anbi, angkan
bay sibahatku lasa saga a'a Makidunya he', bang kalu
panunuranbi.
9 Kata'uwanbi ya kaheya lasa maka ase' Panghū'tam si
Isa Al-Masi. Minsan iya dayahan asal ma sulga', bay iya
magpamiskin di-na ma sababbi, bo' supaya kam taga-karaya
b'nnal min kahilasanna.
10 Na, bang ma gara'ku, ahāp talusbi ya bay tagna'anbi
tahun palabay inān. Bay ka'am galakan dahū lagi' min
palhimpunan jama'a kasehe', maka ka'am ya bay makarahū
amuwan.
11 Jari lanjalinbi na panimukbi bo' atalus. Bay kam
kinōgan anagna', subay kam kinōgan analus, pila-pila ya
taga'osbi dangan maka dangan.
12 Sabab bang kam lilla' amuwan bo' pamuwanbi pila-pila
ya taga'osbi minsan mbal aheka, tantu tinaima' e' Tuhan.
13 Ngga'i ka mohotku amasigpit ka'am bo' supaya
magkasannangan saga a'a kasehe'. Ya mohotku in ka'am
subay taga-kaniya' sali'-sali'.
14 Saguwā' ma buwattina'an ka'am ya taga-labi, angkan
patut du bang kam amuwan tutulungan ma pagkahibi
kulang-kabus. Jari bang ganta' aniya' waktu kakulang-
kabusbi, bo' sigām kasehe' ya taga-labi, na ka'am ya
tinabang isab e' sigām.
15 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “A'a bay
makatimuk pagkakan aheka halam aniya' labina. Maka a'a
bay makatimuk ariki', halam aniya' kulangna.”

Disi Titus maka saga Sehe'na

16 Aheya pagsukulan kami ni Tuhan ma sabab pikilan ya
pamahōpna ma Titus, angkan iya atuyu' anabangan ka'am,
buwat katuyu' kami.
17 Magmalulus iya maghinang ai-ai bay pangamu' kami,
maka ngga'i ka hal e'-i. Min kaheya baya'na angkan iya
agara'an di-na pi'ilu anabangan ka'am.
18 Pabeya' kami isab ma iya danakantam dakayu', ya
pinagaddatan to'ongan e' jama'a Al-Masi ma ba'anan pal-
himpunan itu, ma sabab hinangna amasaplag lapal ahāp.

19 Lāgi, tapene' iya e' saga a'a ma saga palhimpunan itu,
sinō' anehe'an kami bang kami palanjal ni lahat Yahudiya
ang'nde'an tutulungan itu. Angkan buwattitu kagara'an
kami, sabab bilahi kami amaheya ōn Panghū' Isa. Ahāp
isab bang ta'nda' kahutu kami anabang.
20 Kinamaya'-maya'an asal e' kami heka sīn tutulungan itu
bo' halam aniya' sababan panā'an kami.
21 Sabab ya katuyu'an kami subay abontol sadja kahinan-
gan kami, ngga'i hal ma pang'nda' Panghū', sampay isab ma
pang'nda' manusiya'.
22 Aniya' gi' isab danakantam dakayu' pinasehe' ma disi
Titus, a'a bay kasulayan kami min heka, in iya ahutu
anabang. Pasōng isab baya'na buwattina'an ma sabab
kaheya pangandolna ma ka'am.
23 Na in pasal si Titus, sehe'ku iya maghinang ma
pasalanbi. Maka saga danakantam kasehe', kawakilan asal
sigām e' palhimpunan jama'a Al-Masi maka sinanglitan Al-
Masi ma sabab kahinangan sigām.
24 Angkan buwattitu pangamu'ku' ni ka'am: pa'nda'inbi
lasabi ma saga a'a itu supaya talhakit ni saga palhimpunan
jama'a si Isa in pagsanglit kami ma pasalbi b'nnal taga-pūs.

9

Tulung ma saga Pagkahi Almasihin

1 Na, in pasal tutulungan ya pabeya'bi ni pagkahitam
suku' Tuhan ma lahat Yahudiya, minsan kam mbal sula-
tanku
2 sabab asal kata'uwanku, aheya baya'bi anabang. Ya
na ko' he' pagbantugku ni saga a'a Makidunya itu. Yukku
ma sigām, “Sangay min tahun palabay in dauranakantam
mahē' ma lahat Akaya, sakap asal animuk sīn tutulungan.”
Jari, makakale pa'in sigām ma bay llingku, magtūy palamud
anabang kaheka'an sigām.
3 Jari soho'ku pi'ilu saga danakan itu bo' kam sakap
animuk tutulungan buwat bay pagbantug ma pasalanbi, ati
mbal aku taluwa' pinahiputing.
4 Bang aniya' a'a min Makidunya itu anehe'an aku, bo'
kam ta'abut halam gi' asakap, aiya' kami. Luba'-lagi'na isab
ka'am, sabab ka'am ya pagbantugan kami.
5 Angkan aku agara' amapi'ilu saga danakan itu parahū
min aku angahatul tutulungan ya bay janji'bi. Jari asakap
na sabab pagmurabi, ngga'i ka ma sabab kam pinogos.

Pagtanom Paheka

6 Entomunbi to'ongan paralilan itu pasal a'a ananom.
Bang salat ya tanomna, salat isab anihanna. Bang aheka
tanomna, aheka isab anihanna.
7 Angkan kam dangan maka dangan subay angangganta'
bang pila ya pamuwanna. Minsan pila pamuwanna, subay
hilas min deyom atay ma halam aniya' bay amogos iya.
Sabab alasa Tuhan ma a'a bang hilas pagmurana.
8 Ata'u du Tuhan amuwanan ka'am ai-ai manglabi-labihan
supaya halam aniya' kakulanganbi sakahaba' waktu, ati bo'
aniya' labina isab panabangbi sasuku taga-kulang.
9 Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Aheka pamuwanna ma saga a'a miskin.
Mbal apinda kahāp addatna ni kasaumulan.”
10 Tuhan ya amuwan binhi' ma a'a magtanom, maka
amuwan pagkakan bo' aniya' kinakan manusiya'. Buwattē'
isab ma ka'am, buwat ibarat a'a maghuma. Tuhan
ya amuwanan ka'am binhi' pila-pila kagunahanbi, maka
Tuhan ya amaheka buwa'na, hatina kahinangan abontol ya
tahinangbi.
11 Binuwanan kam e' Tuhan kaniya' ballabi-labihan bo' su-
paya kam makapagmura minsan sumiyan waktu. Manjari
pagt'kka kami pi'ilu, aheka saga a'a magsukul to'ongan ni
Tuhan ma sabab tutulungan ya tahampit sigām min ka'am.
12 Pagka buwattē' hinangbi, tatabang saga a'a suku' Tuhan
ya kasukkalan, sagō' aniya' gi' sugpatna. Minnē' isab aniya'
pagsukulan lumandu'an aheya tinukbalan ni Tuhan.
13 Manjari hinangbi ahāp inān tanda' saksi' in ka'am
b'nnal angandol ma Tuhan, maka aheka a'a tabowa anan-
glitan Tuhan ma sabab pangisbatbi ma lapal ahāp pasal Al-
Masi, ya lapal pagsab'nnalanbi. Amuwan sigām sanglit ni
Tuhan isab ma sabab pagmurabi amahagi'an sigām sampay
saga a'a kamemon.
14 Hinabu pa'in sigām angamu' duwa'a ni Tuhan ma
pasalbi, paheya lasa sigām ma ka'am ma sabab tatabangan
Tuhan ya mbal tapula'-pula'.
15 Magsukul kitam ni Tuhan ma sabab kahāpna mbal
tasipat.

10

Anganda'awa si Paul Pasal Kahinanganna

1 Aniya' ilu amah'llingan aku, yuk-i, “At'mmun si Paul
inān bang maitu ma atag kami, sagō' aesog amabukag labay
min deyom sulat bang makalikut.” Sagō' panunuranku Al-
Masi ma kareyo' atayna maka ma kahanunut bissalana, jari
angamu' aku junjung ni ka'am.

2 Pahāpunbi kaul-pi'ilbi supaya halam aniya' pamabuka-
ganku ka'am bang aku mailu ma ka'am. Sabab atawakkal
aku amabukag saga a'a ya angalimut kami, in kami kono'
hal ameya' ma kahinangan dunya itu.
3 Manusiya' kami pat'nna' ma dunya itu, sagō' ngga'i
ka kapandayan manusiya' ya ginuna e' kami pamaggat
kala'atan.
4 Ngga'i ka patakos manusiya' ya pangatu kami sagō'
patakos taga-kawasa deyo' bay min Tuhan, angkan kami
makapaka'at kuta' (hatina ai-ai makasagga'.)
5 Tara'ug e' kami pasu'alan maka pagabbu saga a'a ya
anulak pandu' kasab'nnalan pasal Tuhan. Jari tabowa
paghona'-hona' manusiya' magmalulus ma Al-Masi.
6 Na, sakap na kami amat'nna' kabinasahan ma sasuku
mbal angikut panoho'anna, bang hati' aniya' ma deyomanbi
mbal gi' angikut.
7 Hal pangluwahan a'a ya tandingbi, ngga'i ka deyom atay.
Aniya' baha' mailu magabbu-abbu in iya palsuku'an Al-
Masi? Subay iya amikil pahāp sabab ya du kami palsuku'an
Al-Masi.
8 Mbal aku aiya' minsan lumandu'an kapagbantugku
pasal kapatut bay pamuwan kami e' Panghū'. Ngga'i ka
kapatut pamaka'at pangandolbi, sagō' kapatut pamahogot.
9 Mbal aku bilahi amakitāw ka'am labay min kasulatanku.
10 Sabab kata'uwanku aniya' ilu angupama, yukna,
“Atumlang bissala si Paul bang anulat, apaslod pangan-
jawabna. Sagō' bang iya maitu magbaran sali' halam aniya'
kosogna, maka mbal iya ata'u amissala.”
11 Subay pahati saga a'a angupama buwattilu: ai-ai
pamissala kami ma deyom sulat ma kalikut kami, hinang
kami du bang mailu na ka'am.
12 Mbal kami makatawakkal amasali' di-kami ni saga
a'a magheya-heya di-sigām inān. Dupang saga a'a inān!
Pangannal sigām in sigām ata'u anilang ahāp maka ala'at,
bo' pa'in hal baran sigām ya pamandogahan. Angkan ai-ai
nihinang e' sigām ahāp-ala'at, ahāp lullun kono'.
13 Saguwā' mbal kami magbantug ma baran kami haliyu
min hinang bay pamasuku' kami e' Tuhan. Damikiyanna
isab kahinangan kami ma deyomanbi, bay pamasuku' isab
e' Tuhan.
14 Mbal paliyu pagbantug kami, sabab kami ya bay
makarahū amowahan ka'am lapal ahāp pasal Al-Masi.
15 Mbal kami magbantug-bantug ma pasal hinang saga
a'a kasehe'. Ya kabaya'an kami subay pasōng hogot
pangandolbi supaya tapasōng isab hinang kami mailu ma
deyomanbi.

16 Jari bang ahogot na pangandolbi, makajari na kami
palanjal ni saga kalahat-lahatan ma liyuhanbi. Sabab
hatina mbal kami bilahi angā' kabantugan min kahinangan
saga a'a kasehe', ya pamasuku' asal ma sigām.
17 Tasulat asal ma Kitab, “Sai-sai bilahi magbantug,
Panghū' ya subay pagbantuganna.”
18 Sabab mbal kita tinaima' ma saukat na kita ananglitan
di-ta, luwal bang kita binuwanan sanglit e' Panghū'.

11

Si Paul maka saga A'a Magwakil-wakil di-Sigām

1 Da'a pa'in aku kasumuhinbi, minsan sali' ula-ula
bissalaku itu. Dūlinbi aku dai'-dai',
2 sabab a'llogan aku ka'am buwat ka'llog Tuhan. Ka'am
ilu sali' dalil budjang halam aniya' lumu'na, maka aku itu
dalil matto'a amatunangan ka'am ni l'lla dakayu'-kayu', ya
na Al-Masi.
3 Asusa aku ya aniya' kam binidjakan pataikut min Al-
Masi ati ang'bba min bay lasabi tuman ma iya. Kalu kam
ka'akkalan buwat si Sitti Hawa ma awal jaman e'. Bay
iya ka'akkalan e' sowa ma sabab min kapanday sowa inān
magputing.
4 Sabab bang aniya' pi'ilu anganasihatan ka'am, kinōgan
sadja kam. Mbal lāngbi minsan saddī pamandu' saga a'a
inān pasal si Isa min bay pamandu' kami, minsan isab ngga'i
ka Rū Sussi ya pinasambutan ka'am.
5 Bang ma bistahanku, mbal aku kalakbawan e' saga
gurubi ilu, ya pinagsambat “kawakilan Al-Masi umbul
dakayu'”.
6 Akulang arai' kapandayanku bang takdil ni bissala, sagō'
ajukup pangita'uku bang takdil ni kasab'nnalan. Pinapasti'
ko' itu ma ka'am kamemon sakahaba' waktu.
7 Taga-dusa aku bahā' amareyo' baranku supaya ka'am
ya pinalanga, pagka kam ninasihatan lapal ahāp ma halam
pangamu'an tamba?
8 Bang pinaralil, bay langpasanku saga jama'a ma palhim-
punan kasehe' supaya ka'am ya katabangan.
9 Halam aku bay mikibalanja' ma ka'am t'ggolku bay
mailu. Bay aku binowahan ai-ai kulang-kabusku e' saga
danakantam min Makidunya. Halam kam bay kabuhatan
amalanja'an aku, maka buwattē' na pa'in ma sinosōng!
10 Mbal kapaliluhan pagbantugku itu e' sai-sai minsan
ma kaluha'an lahat Akaya, sabab halam aku bay angamu'
ai-ai ni ka'am. B'nnal sadja pah'llingku itu sabab itiya'
kasab'nnalan Al-Masi ma pangatayanku.

11 Angay aku subay anganggastuhan di-ku? Pangannalbi
bahā' in aku mbal alasa ma ka'am, ya po'on aku mbal
mikitabang ma ka'am? Tuhan ya makata'u in aku alasa du.
12 Togolanku na pa'in hinangku itu. Mbal aku mikitamba
ma sai-sai bo' mbal makapagabbu saga a'a ya bilahi pasali'
ni kami.
13 Halam sigām bay kawakilan e' Al-Masi, hal magbau'-
bau' in sigām bay kawakilanna. Pangangakkal isab ma ai-ai
tahinang sigām.
14 Sagō' mbal sakit makainu-inu, sabab minsan nakura'
saitan ata'u isab magpasalupa ni luwa mala'ikat asahaya.
15 Angkan kitam subay mbal anginu-nginu bang saga a'a
sosoho'an nakura' saitan maghāp-hāp di-sigām, magbau'-
bau' in sigām maghinang abontol. Sagō' magtongod kadal
saga a'a he' maka bay kahinangan sigām ala'at.

Angahaka si Paul Pasal Bay Kalabayanna

16 Balikanku gi' bay yukku: da'a aku bistahunbi ula-ula
ma sabab bissalaku. Sagō' bang aku subay bistabi sali' ula-
ula, na tugutinbi aku magbantug-bantug, minsan la'a hal
bantug ma kariki'an.
17 Ngga'i ka min panoho'an Panghū' angkan aku magban-
tug sagō' min baranku. Hatina min ula-ulaku angkan aku
magbantug-bantug di-ku.
18 Malaingkan, pagka aheka a'a magbantug-bantug pasal
kahinangan sigām, ameya'-meya' isab aku magbantug-
bantug di-ku.
19 Alalom kono' pamikilbi angkan kam mbal sinumu akale
minsan ma bissala saga ula-ula itu!
20 Ya b'nnalna, sabalanbi saga a'a minsan sigām mag-
mandahan ka'am, minsan isab angulli' atawa angakkal ma
ka'am. Minsan a'a amareyo' ka'am atawa anampak ka'am,
ahāp sadja ma ka'am.
21 Aiya' aku angahaka'an ka'am, kulang esog kami angkan
kami mbal makasengod ni hinang sigām!

Min ula-ulaku angkan aku atawakkal magbantug ma
buwat pagbantug a'a kasehe'.
22 Bangsa Hibrani bahā' sigām? Ya du aku. Bangsa Isra'il
bahā'? Ya du aku. Panubu' si Ibrahim bahā'? Ya du aku,
panubu' si Ibrahim isab.
23 Sosoho'an Al-Masi bahā'? Sosoho'an Al-Masi isab aku,
sagō' akalap lagi' min sigām. (Ula-ula pahāp pamissalaku
buwattitu.) Minsan painay kalu'ugan sigām, palabi gi'
kalu'uganku. Minsan sigām bay pinakalabusu, aheka lagi'
kapangalabusu ma aku. Min pila aku bay nilappet? Labi gi'
min sigām. Min heka aku agon-agon amatay.

24 Min lima aku bay niraplosan e' saga Yahudi, t'llumpū'
maka siyam pangandaplos min t'dda.
25 Min t'llu aku bay niraplosan e' bangsa Rōm, maka min
t'dda aku bay pinagbantung. Min t'llu aku bay alogdang
ma dilaut, maka aniya' isab waktu hal pagūng ma s'llang,
dang'llaw dambahangi t'ggolna.
26 Maglatun-latun na pa'in aku min lahat dakayu' ni
dakayu', maka aheka ka'aniban bay kalabayanku. Bay
aku nirunukan, bay minunduhan. Bay aku nirogpa'an,
suma'an e' saga pagkahiku Yahudi, suma'an e' bangsa
saddī. Ai na ka ka'aniban ma deyom kaluma'an, ai na ka
ka'aniban ma deya-dilaut, bay na kalabayanku kamemon.
Kalabayanku isab kala'atan min saga a'a magbau'-bau' in
sigām pagkahiku bebeya'an si Isa.
27 Bay aku makapagsangsā', bay aku abinasa. Araran aku
halam bay atuli sangom. Bay aku pinunung maka patay
bohe'. Maumu aku kulang-kabus ma kapamangan maka ma
kapan'mmek, angkan kasandalanku haggut.
28 Ahunit ko' inān, sagō' aniya' gi' kasusahanku paliyu
minnē'. Makananam aku kasukkalan kahaba' llaw ma
sabab saga palhimpunan jama'a Al-Masi ma kalahat-
lahatan.
29 Bang aniya' ganta' alamma imanna tudju ni si Isa,
tananamku kalammahanna. Bang aniya' tabowa-bowa
angahinang dusa, tabowa isab aku magkarukka'an.
30 Mbal aku bilahi magbantug, sagō' bang aku subay
magbantug, gom pagbantuganku ai-ai bay kalabayanku
supaya manyatakan in aku halam aniya' kosogku.
31 B'nnal sadja ya bay pah'llingku inān, kinata'uwan asal
e' Tuhan, ya Mma' Panghū' Isa. Wajib iya sinanglitan
sampay ni kasaumulan.
32-33 Waktu kamahē'ku ma da'ira Damaskus, saga lawang
paluwasan min da'ira bay pinajagahan ma sundalu e' gub-
nul ya ma deyo'an sultan Aretas. Sinoho' sigām anaggaw
aku, manda' aku tinontonan pareyo' ma deyom ambung
labay min tandawan ma ād da'ira. Jari makal'ppa aku.

12

Pasal Bay Magpasalupa ni si Paul

1 Magbantug gi' aku. Minsan halam aniya' pūsna,
magsuli-suli aku pasal ai-ai bay magpasalupa ni aku min
Panghū' Isa, sampay bay pamata'una ma aku.
2 Aniya' kata'uwanku dakayu' l'lla bebeya'an si Isa Al-
Masi bay tabowa pa'angkat ni sulga'. Aniya' na sangpū'
maka mpat tahun palabay. Mbal kata'uwanku bang iya

bay pa'angkat magbaran, atawa hal pinasalupahan. Tuhan
sadja makata'u.
3 Saguwā' kata'uwanku in l'lla itu bay tabowa pa'angkat
ni lahat paliyama. Balikanku, mbal kata'uwanku bang
baranna to'ongan atawa hal umagadna bay pinapehē',
atawa bang iya bay pinasalupahan. Luwal Tuhan ya
makata'u.
4 Mahē' pa'in, pinakalehan iya kabtangan mbal wajib
binissala e' manusiya'.
5 Patut du aku magbantug ma sabab a'a itu sagō' mbal aku
magbantug-bantug ma baranku, luwal ma pasal kalamma-
hanku.
6 Bang aku ganta' bilahi magbantug, ngga'i ka ula-ula
sabab b'nnal sadja kamemon pah'llingku. Sagō' pahondong
na aku magbantug-bantug, sabab mbal aku bilahi sinangli-
tan labi min kasab'nnalanna. Kabaya'anku sinanglitan ma
pasal kahinanganku maka pamissalaku.
7 Bay aku pinat'kkahan p'ddi', ya pinagbahasa "tugsuk ma
isiku", sali' hantang sosoho'an saitan pinabeya' anasat aku
bo' supaya aku mbal makapagabbu ma bay pina'nda'an aku
ma deyom sulga'.
8 Min t'llu aku bay angamu' junjung ni Panghū' pasal saki
itu, bang pa'in nila'anan.
9 Sagō' anambung iya, yukna, "Sarang ma ka'a bang ka
tabangku na pa'in. Minnē' asampulna' kawasaku, pagka
ka'a mbal makakole'an di-nu." Angkanna aku kinōgan
magbantug ma pasal kalammahanku, sabab bang aku
alamma, tananamku to'ongan kawasa Al-Masi.
10 Ya ina'an sababanna angkan aku kasulutan ma ai-ai
at'kka ni aku, alamma ka baranku atawa pinagudju'-udju'
aku, magtiksa' aku atawa pininjala', atawa pinalabayan
min kasusahan indaginis. Sandalanku ina'an kamemon ma
sabab Al-Masi ya pameya'anku, sabab akosog aku ma waktu
kalammaku.

Susa si Paul ma Pasal saga A'a Kurintu

11 Sali' aku dupang magpaheya-heya di-ku buwattitu.
Sagō' min ka'am du, sabab bang aku bay paheyabi mbal aku
bay amaheya di-ku. Minsan halam aniya' pūsku, mbal aku
kalakbawan e' saga a'a ya magnahu'-nahu' in sigām muna-
muna kawakilan e' Al-Masi.
12 Bay na tahinang ma deyomanbi saga kahinangan ya
pamandogahan a'a kawakilan Al-Masi. Bay na ta'nda'bi
saga paltanda'an, saga hinang kawasahan maka hinang
makainu-inu ya tahinangku hinabuku angimanan kasigpi-
tan.

13 Ya sadja dusaku ma ka'am, halam aku bay mikibalanja'
ma ka'am. Saddī minnē', sali' du bowahanku ma ka'am
maka bowahanku ma saga palhimpunan jama'a si Isa
kasehe'. Bang ya du he' kasā'anku, ampununbi pa'in aku.

14 Agara' aku pi'ilu anibaw ka'am, kamint'lluku na. Mbal
kam pabuhatanku sabab ngga'i ka alta'bi ya anguttku, luwal
lasabi. Patut isab, sabab ngga'i ka matto'a ya niayuput e'
anak, sagō' anak ya niayuput e' matto'a sigām. Maka ka'am
ya sali' hantang panganakku.

15 Kinōgan aku amuwanan ka'am kaniya'ku kamemon.
Aho', paglilla'ku sampay baranku bang pa'in kam tata-
bangku. Bang pasōng lasaku ma ka'am, pakō' bahā' lasabi
ma aku?

16 Tantu kam am'nnal in ka'am halam bay pabuhatanku.
Sagō' aniya' mailu ah'lling, in aku ataha' akkalku angulli'an
sīnbi.

17 Buwattingga pangulli'ku ka'am? Bay bahā' kam ni-
akkalan e' saga a'a soho'ku pi'ilu?

18 Bay amu'ku si Titus anibaw ka'am waktu palabay inān,
maka aniya' isab danakantam dakayu' sinō' anehe'an iya.
Bay kam kinulli'an bahā' e' disi Titus? Tantu mbal. Jari sali'
du kami ma maksud maka ma palantara.

19 Kalu isab pangannalbi in kami hal anganda'awahan di-
kami, ya angkan kami amissala buwattē'. Sagō' amissala
kami ma pang'nda' Tuhan, maka pamissala e' kami ai-
ai ya patut pamissala saga a'a palsuku'an Al-Masi. Ai-ai
nihinang e' kami, saga bagay, nihinangan ka'am supaya
akosog pangandolbi.

20 Agawa aku pi'iluku, ya aniya' ta'abutku pasaddī kaul-
pi'ilna min kabaya'anku. Maka aku isab, kalu saddī kaul-
pi'ilku min kabaya'anbi. Kagawahanku isab ya aniya'
ta'abutku magsagga', magihid, al'kkas angastol. Kalu
aniya' magokat-okat, maglimut-limutan, angalituhan suli-
suli, magmalangkahi, maka magkasasawan.

21 Lāgi, ya kagawahanku pagbalikku, kalu aku pinareyo'-
deyo' e' Tuhanku ma kamailuhanbi, ati taluwa' aku kasusa-
han ma sabab saga a'a bay makarusa ma waktu tagna', bo'
pa'in halam gi' makapang'bba min kalumu'an bay tahinang
sigām, buwat saga pagba'is maka paglango.

13

Bissala Katangbusan

1 Na, kamint'lluku na pi'ilu anibaw ka'am. Bang aniya'
a'a mailu anuntutan sehe'na bay maghinang ala'at, subay

beya'bi kal'ngnganan sara' ya tasulat ma deyom Kitab. Yuk-
i, “Subay aniya' duwangan atawa t'llungan amuwan saksi'
pasal panuntut bo' aniya' kab'nnalanna.”
2 Bay kam banda'anku ma l'ngnganku kaminduwa pi'ilu,
sagō' balikanku buwattina'an ma kalikutku. Sasuku kam
bay makarusa ma waktu tagna' sampay ka'am kasehe', mbal
ka'ase'anku bang aku makapi'ilu pabīng.
3 Bang kam hatulku, tantu du kam angahalap ma aku in
aku taga-kapatut deyo' bay min Al-Masi. Mbal alamma Al-
Masi bang takdil ni ka'am, tananambi du kawasana.
4 Sabab minsan halam aniya' kawasa Al-Masi ma waktu
kapangalansang iya ni hāg, allum na iya pabalik e' kawasa
Tuhan. Damikiyanna kami saga kawakilan Al-Masi, sali'
kami alamma isab pagka kami sōd ma iya. Saguwā' allum
kami sambeya' maka iya ma sabab kawasa Tuhan, ya
angkan akawasa pangahatul kami ma ka'am.
5 Ananding kam di-bi, anumariya kam di-bi, bo'
kata'uwanbi bang b'nnal ajatu pangandolbi ma Al-Masi.
Halam bahā' kata'uwanbi? Ilu si Isa Al-Masi pat'nna' ma
deyom ataybi. Bang hati' halam, halam aniya' kajatuhan
pangandolbi.
6 Mura-murahan, bang pa'in tata'ubi in pameya' kami ma
Al-Masi ajatu to'ongan.
7 Angamu'-ngamu' kami ni Tuhan bang pa'in halam aniya'
sā' ma ai-ai hinangbi. Ngga'i ka hinang kami ya angut
kami subay binantug, ya sadja angut kami bang pa'in ta'nda'
kajatu pangandolbi. Minsan pangannal e' saga a'a in hinang
kami kulang ajatu, mbal pamagay kami.
8 Mbal kami maka'atu ma kasab'nnalan, gom pa'in kami
angisbat.
9 Kinōgan kami minsan tabista alamma, bang pa'in
akosog pameya'bi ma si Isa. Ya pangamu' kami ni Tuhan,
bang pa'in kam asampulna' ma kaul maka pi'il.
10 Ya ilu po'onna angkan aku anulatan ka'am pasal ai-ai
itu hinabu aku makalikut, supaya kam angawal amahāp
addatbi. Jari mbal aku anangguna kapatut ya pamuwan
Panghū' Isa ma aku hal pamabukag. Gom pa'in gunaku
pamakosog pangandolbi maka pangahatul kaul-pi'ilbi.

Pagaddat Katapusan

11 Na, saga dauranakanku, tammat na. Ang'bba na aku
min ka'am. Pagmatayinbi kasampulna'an ma kaul-pi'ilbi,
ikutunbi panganjunjungku ma ka'am, magda'atay kam,
maka tuyu'inbi kasannangan ma deyomanbi. Jari mailu
Tuhan ma ka'am, ya po'onan lasa maka kasannangan.

12 Bang kam maglanggal sumiyan-sumiyan subay kam
magsiyum tanda' paglasabi.
13 Saga pagkahibi suku' Tuhan maitu amabeya' minsan
la'a hal lapal sigām.
14 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon
pinaniya'an tatabangan min Panghū' Isa Al-Masi, maka
lasa min Tuhan, maka kapagdakayu' atay min Rū Sussi.
Wassalam

GALATIYA

Pahati pasal sulat itu

Bay angalatag kalahat-lahatan si Paul magnasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Ta'abut pa'in l'ngnganna kaminduwana, bay iya pa'abut ni lahat Galatiya, ya bahagi' lahat Asiya Diki'. Aheka da'ira maka kaluma'an bay ta'abut e' si Paul ma sakalibut lahat Galatiya he', ati pinagnasihatan saga a'a inān pasal kamatay si Isa Al-Masi pamapuwas dusa sigām. Jari aheka isāb bay magkahagad sampay angandol ma si Isa. Makalikut pa'in si Paul min Galatiya, aniya' bay pehē' saga a'a saddī magpandu' in a'a magpangandol ma si Isa subay amogbog panoho'an-sara' ya bay tasulat e' si Musa, bo' supaya sigām tantu pinaghāp maka Tuhan. Minnē' asasaw pikilan saga bebeya'an si Isa ma lahat Galatiya he'.

Kahaka'an pa'in si Paul pasal pamandu' saga a'a t'kka baha'u itu, magtūy pabeya'na sulat itu ni a'a Galatiya. Pinapasti' e' si Paul ma sulat itu ngga'i ka sara' si Musa ya makalappas sigām min hukuman sagō' pangandol sigām ma si Isa.

Nihaka isāb ma sulat itu pasal kaul-pi'il ya patut minohot e' saga Almasihin.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Lahat GALATIYA

1 Sulat itu min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am maglahat ma Galatiya. Kawakilan aku magnasihat sagō' ngga'i ka pangwakil min manusiya'. Ngga'i ka isāb manusiya' bay angangg'llal aku. Tu'ud aku kawakilan e' si Isa Al-Masi, sampay e' Mma'tam Tuhan ya bay amakallum ma si Isa min kamatayna.

2 Kami maka dauranakantam maitu, maguyun amabeya' minsan la'a hal lapal kami ni ka'am saga jama'a si Isa Al-Masi ma ba'anan palhimpunan ma lahat Galatiya.

3 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan sampay e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

4 Bay maglilla' amatay si Isa pamapuwas dusatam supaya kitam limaya min kala'atan ya taptap nihinang ma ahil jaman itu. Ya na kabaya'an Mma'tam Tuhan subay hinangna.

5 Patut iya pinudji saumul-umul. Amin.

Dakayu' du Lapal Ahāp

6 Landu' aku ainu-inu ma ka'am. Asa'ut pahāp kam
pataikut min Tuhan ya bay amene' ka'am ma sabab ase'
maka lasa Al-Masi! Apinda kam magtūy ni lapal saddī!
7 Saguwā' halam aniya' kaōnan lapal ahāp bang saddī min
lapal pasal si Isa. Atampal asal, aniya' a'a bilahi anasaw
pikilanbi maka amindahan lapal pasal Al-Masi.
8 Minsan kami, minsan isāb mala'ikat min deyom sulga',
bang aniya' amandu' lapal saddī min bay panganasihat
kami ma ka'am, a'a inān subay taluwa' mulka' saumul-
umul.
9 Balikanku bay pamissala kami dahū: bang aniya'
amandu' lapal saddī min lapal ahāp ya bay taima'bi, a'a inān
subay minulka'an.
10 Kira-kirahunbi bang ai mohotku: sanglit min manusiya'
atawa sanglit min Tuhan? Kabaya'anku bahā' anulut
manusiya'? Bang aku bay bilahi anulut manusiya', mbal
aku niōnan sosoho'an Al-Masi.

Si Paul Kawakilan e' Tuhan

11 Saga danakanku, aniya' pamahatiku ka'am. Ya la-
pal pagnasihatku itu ngga'i ka min pikilan manusiya' ya
paluwasanna.
12 Halam bay tasambutku min manusiya', maka ngga'i ka
manusiya' bay pagguruhanku. Tasambutku asal min si Isa
Al-Masi, bay pamabukis ni aku.
13 Kata'uwanbi pasal kajarihanku tagna', waktu kapamog-
bogku ma agama Yahudi, bay apaslod paminjala'ku ma
saga jama'a si Isa, ya pinagsambatan palhimpunan Tuhan.
Kabaya'anku subay halam aniya' min sigām takapin allum.
14 Bidda' du aku min saga topad-sibu'ku Yahudi bang
takdil ni pangisbat ma agama kami. Atuyu' lagi' aku min
sigām amogbog ma usulan bay min kamatto'ahan kami.
15 Sagō' tapene' aku e' Tuhan ma sabab ase'na maka
lasana tudju ni aku. Pinene' asal aku ma halam gi' bay
nianakan.
16 Ya kahandak Tuhan ma aku subay kasakupanku pasal
Anakna, bo' supaya aku makapagnasihat lapal ahāp ma
pasalanna ni kabangsahan ngga'i ka Yahudi. Jari halam bay
pangaruhanku sai-sai.
17 Halam aku minsan patukad ni Awrusalam anibaw
sigām ya bay kawakilan e' si Isa dahū min aku. Bay aku
patūy kaleya ni lahat Arab, ati pagubus, pabīng aku ni da'ira
Damaskus.
18 Palabay pa'in t'lluntahun, patukad aku ni Awrusalam
bo' magkata'u maka si Petros, ati pahanti' aku ma iya duwa
pitu' t'ggolna.

19 Saddī min si Petros, halam aniya' ta'nda'ku maina'an a'a
kawakilan e' si Isa, luwal si Yakub ya siyali Panghū'tam.
20 Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadja ya panulatku itu. Ngga'i
ka puting.
21 Puwas ina'an, bay aku pehē' ni saga kaluma'an ma lahat
Siriya sampay ma lahat Silisi.
22 Ma waktu ina'an, mbal aku takilā e' saga jama'a Al-Masi
ya ma ba'anan palhimpunan Al-Masi ma lahat Yahudiya.
23 Ya sadja takale sigām habal pasal kapindaku min bay
kajarihanku tagna'. Yuk habal e', "Pinasaplag lapal ahāp e'
a'a bay angala'at kajama'ahan si Isa, nirapitan e'na bowahan
pangandol ya bay sagga'na tagna'."
24 Jari pinudji Tuhan e' saga a'a ya makakale habal
pasalan aku.

2

Tinaima' si Paul e' saga A'a Kawakilan

1 Palabay pa'in sangpū' maka mpat tahun minnē', bay aku
pabalik ni Awrusalam. Si Barnabas ya sehe'ku, maka bay
bowaku isab si Titus.
2 Angkan aku pehē' sabab aniya' pamabukis ni aku
e' Tuhan subay beya'ku. Bay haka'anku saga a'a ma
palhimpunan inān pasal lapal ya pagnasihatku ma a'a
ngga'i ka Yahudi. Ngga'i ka kamemon ya binissalahan, hal
saga a'a ya pangannalku pagnakura'an sabab nihanggaw
aku. Kalu mbal tinaima' hinangku, ati halam aniya' pūs ma
hulas-sangsā'ku. Sagō' kasulutan sigām,
3 ati halam bay amogos si Titus subay ni'islam minsan iya
bangsa Girīk.
4 Aniya' palkala' asal pasal si Titus itu, sabab aniya' a'a
bay palamud ma kami magbau'-bau' in sigām bebeya'an Al-
Masi. Sagō' ya maksud sigām subay anipihan kaluhaya'an
ya pinaniya'an kami e' si Isa Al-Masi pagka apuwas na min
hatulan sara'. Tu'ud sigām bilahi amanyaga' kami pabīng.
5 Malaingkan halam kami bay angaho' ma sigām minsan
dansasa'at sabab ya pagmatayan kami subay pataptap ma
ka'am in kasab'nnalan pasal si Isa.
6 Halam aniya' bay pinasugpat ni pamandu'ku e' saga
pagnakura'an inān, ya pangannalku taga-kapatut. Mbal
aheya ma atayku bang a'a taga-kapatut atawa halam, sabab
sali'-sali' du a'a kamemon ma pang'nda' Tuhan.
7 Halam aniya' pagsoway-soway sigām. Gom pa'in aku
niakuhan e' sigām in aku b'nnal bay pangandolan e' Tuhan
magnasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ma saga bangsa

ngga'i ka Yahudi. Buwat isab si Petros, bay pangandolan e'
Tuhan magnasihat ma bangsa Yahudi.
8 Sabab min kawasa Tuhan ya angkan aku makapagnasi-
hat ma bangsa kasehe'. Damikiyanna isab si Petros, min
kawasa Tuhan isab angkan iya makapagnasihat ma bangsa
Yahudi.
9 Jari takilā aku e' disi Yakub, si Petros maka si Yahiya, ya
taga-ōn ma palhimpunan sigām, in aku taga-barakat min
Tuhan. Ati magsalam sigām maka aku maka si Barnabas,
tanda' in kami dambeya'an maka sigām. Magtūy arakayu'
gara' kami in kami subay magnasihat pehē' ni bangsa
kasehe', ati sigām ya magnasihat na pa'in ma deyoman
bangsa Yahudi.
10 Ya sadja niamu' e' sigām bang pa'in kami angannal ma
saga bebeya'an si Isa ya kulang-kabus ma deyoman sigām
e'. Buwattē' isab katuyu'anku.

Sinulang si Petros e' si Paul

11 Na ma waktu dakayu', maina'an pa'in kami ma da'ira
Antiyuk, bay pahanti' isab si Petros maina'an. Jari bay
tampalku iya sabab aniya' hinangna inān mbal magtaluwa'.
12 Tagna', bay iya makapagsalu maka saga jama'a Al-Masi
ya ngga'i ka Yahudi. Saguwā' pagt'kka pa'in saga Yahudi
bay pinapehē' e' si Yakub, paokat iya min bay paumpiganna
inān, pagka tināw iya pinabukagan e' saga a'a t'kka baha'u.
Yahudi asal sigām, ya amogbog na pa'in ma addat pagislam.
13 Ya du tināw saga Yahudi kasehe', angkan sigām
anunuran si Petros ati mbal na magsalu maka saga a'a
ngga'i ka Yahudi. Minsan si Barnabas, abowa-bowa isab
maghinang buwattē'.
14 Pag'nda'ku hinang sigām mbal magtaluwa' maka
pandu' b'nnal ya katōpan lapal ahāp, magtūy pah'llinganku
si Petros ma matahan sigām kamemon. “Ka'a ilu,” yukku,
“Yahudi ka, sagō' ameya' na ma addat bangsa saddī itu.
Angay logosnu saga bangsa ngga'i ka Yahudi subay amogbog
addat Yahudi?
15 “Ya b'nnalna, bangsa Yahudi kitam sabab tubu' min
bangsa Yahudi, saddī min a'a kasehe', ya pinagbahasa
‘bangsa baldusa’.
16 Saguwā' kata'uwan kami halam aniya' a'a niōnan
abontol ma saukat na sara' agama ya bogbogna. Ya sadja
binista abontol e' Tuhan bang a'a angandol ma si Isa Al-
Masi. Kami bangsa Yahudi, angandol ma si Isa Al-Masi, ati
binista kami abontol e' Tuhan. Ngga'i ka ma sabab sara'
agama ya ni'isbat, sabab halam aniya' binista abontol e'
Tuhan minsan painay pamogbogna ma sara'.

17 “Na, bang manyatakan in kami masi dusahan, hinabu
kami pasōd ma Al-Masi bo' binista abontol, ai bahā'
pah'llingta? Al-Masi bahā' ya sababan angkan kami mag-
dusa? Tantu mbal!
18 Bang aku saupama pabalik amogbogan sara' bay
taikutanku, mattan in aku dusahan,
19 sabab sapantun aku a'a amatay bang takdil ni sara' si
Musa, supaya aku allum bang takdil ni Tuhan.
20 Bang pina'amu, ang'bba na aku min bay kahālanku
tagna', buwat ibarat a'a bay paunung ma Al-Masi pinapatay
ma hāg. In kallumku buwattina'an ngga'i min baran-
baranku, saguwā' min Al-Masi, ya pat'nna' ma deyom
pangatayanku. T'ggolku allum ma dunya itu, angandol aku
ma Anak Tuhan. Alasa iya ma aku sabab maglilla' iya
amatay ma sababku.
21 Mbal taikutanku lasa Tuhan maka ase'na. Bang bay kita
makajari binista abontol ma sabab pamogbog sara' agama,
kaliman kamatay Al-Masi ma sababtam!”

3

Pamogbog Sara' Atawa Pangandol ma si Isa

1 Ka'am saga a'a Galatiya, asā' pahāp akkalbi! Sai bay
angakkalan ka'am? Bay kam kamattanan ma pasal kamatay
si Isa Al-Masi ma hāg bo' niampun dusabi.
2 Aniya' panilawku ma ka'am: bay kam anaima' Rū Tuhan
ma sabab pamogbog ma sara' agama? Atawa ma sabab
pangandolbi ma lapal ya takalebi?
3 Dupang pahāp kam! Tagna' kam angandol, Rū Tuhan
ya pasangdolanbi. Sagō' buwattina'an hulas-sangsā'bi ya
pasangdolan.
4 Pangannalbi bahā' halam aniya' kagunahan ma bay
kalabayanbi sangay min tagna' kapangandolbi ma si Isa?
Tantu aheya kagunahanna.
5 Tuhan ya bay amuwanan ka'am Rū-na Sussi, maka bay
amahinang saga hinang barakatan ma deyomanbi. Angay
bahā'? Ma sabab pamogbogbi ma sara' atawa ma sabab
pangikutbi maka pagkahagadbi ma lapal ahāp?
6 Pikilunbi si Ibrahim ma masa awal e': “Bay am'nnal
si Ibrahim ma pangallam Tuhan, ati tabista iya abontol e'
Tuhan ma sabab pam'nnalna.”
7 Pahati kam, sasuku angandol ma Tuhan kaōnan panubu'
si Ibrahim.
8 Pinagkallam ma deyom Kitab pasal a'a ngga'i ka Yahudi,
in sigām isab binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandol
sigām. Bay pata'una isab si Ibrahim pasal lapal ahāp ma

halam gi' ta'abut waktuna. Yuk Tuhan ma si Ibrahim, “Bin-
uwanan kahāpan ma sababnu saga manusiya' kamemon
ma kaluha'an dunya.”
9 Pinagsab'nnal e' si Ibrahim janji' Tuhan inān, ati
kabuwanan iya kahāpan. Ya du sasuku magsab'nnal ma
Tuhan, kabuwanan kahāpan isab buwat si Ibrahim, ya a'a
pangangandol.
10 Saguwā' sasuku amogbog sara' agama bo' supaya bin-
ista abontol e' Tuhan, taluwa' sigām mulka' Tuhan. Sabab
tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, “Taluwa' mulka' sasuku
mbal maka'ambat angahinang saga panoho'an kamemon ya
tasulat ma Kitab Tawrat.”
11 Na, pasti' to'ongan ko' itu. Halam aniya' binista abontol
e' Tuhan ma sabab panoho'an-sara' ya bogboganna, sabab
aniya' tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Taga-kallum kakkal
sasuku binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandolna.”
12 Wajib bogboganta sara' minsan mbal pangandolanta,
buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sasuku bilahi
allum subay amogbog sara' maka panoho'anna kamemon,
ma halam aniya' nilakaran minsan dakayu'.”
13 Sagō' mbal ta'ambat binogbog panoho'an sara'
kamemon, jari mulka' Tuhan ya kadalta. Malaingkan
tal'kkat kitam e' Al-Masi min mulka', sabab iya ya bay
makananam mulka' ganti'tam. Buwat tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i, “Bang a'a pinasagnat ma hāg pinapatay, a'a
inān taluwa' mulka' Tuhan.”
14 Tal'kkat kitam e' si Isa supaya saga kahāpan ya bay
pamuwan ma si Ibrahim pasampay isab ni saga a'a ngga'i
ka Yahudi, labay min si Isa Al-Masi. Jari makataima' kitam
Rū ya panganjanji' e' Tuhan ma sabab pangandoltam ma
Al-Masi.

Sara' maka Janji' Tuhan

15 Saga danakanku, buwananta kam paralilan. Bang
aniya' duwangan magsulut bo' bay na makapagsapa, tantu
mbal kapindahan kapagsulutan sigā.
16 Buwattē' isab bowahan janji' Tuhan. Bay iya angan-
janji' ma si Ibrahim maka ma panubu'na, bo' ngga'i ka
panubu' si Ibrahim kamemon ya kapanganjanji'an. Ya
niōnan panubu'na itu dakayu' du, hatina Al-Masi.
17 Buwattitu isab: aniya' kapagsulutan Tuhan bay
pat'nna'na ma waktu kapanganjanji'na ma si Ibrahim. Jari
palabay pa'in mpat hatus maka t'llumpū' tahun, aniya' sara'
bay pat'nna'na. Malaingkan in kapagsulutan tagna' inān
mbal kapindahan ma saukat na aniya' sara', maka janji'
Tuhan inān mbal kapindahan.

18 Bang saupama si Ibrahim bay pinahampitan pusaka'
ma sabab kal'ngnganan sara', sali' halam aniya' kagunahan
ma bay janji' Tuhan. Sagō' ya b'nnalna, kabuwanan iya
pusaka' ma sabab kasi-lasa Tuhan ma iya, luwas min
janji'na.
19 Na, bang buwattē' kahālanna, ai kagunahan sara'?
Aniya' sara' bay pinasugpat e' Tuhan ni janji'na supaya
tasayu e' manusiya' saga dusa sigām. Buwattē' na pa'in
sampay ni waktu palahil pi'itu dakayu' tubu' si Ibrahim ya
panganjanji'an e'. Bay pinat'nna' sara' inān labay min saga
mala'ikat, maka si Musa ya magpati'llot amasampay sara' ni
manusiya'.
20 Sagō' halam aniya' magpati'llot kinagunahan ma waktu
kapanganjanji' Tuhan ma si Ibraham. Luwal Tuhan
dakayu'-kayu'.

Maksud Sara' Agama

21 Kalu tapikilbi aniya' palsagga'an ma sara' tasulat si
Musa maka janji' Tuhan inān, sagō' halam, dakagara'an du.
Bang bay aniya' sara' taga-kawasa amuwan kallum kakkal
ma manusiya', makajari kitam niōnan abontol e' Tuhan ma
sabab pamogbogta ma sara'. Saguwā' halam aniya' sara'
buwattē',
22 maka dusahan kitam manusiya' kamemon, sali' pina-
gagihan e' dusa, buwat tasulat ma deyom Kitab. Malaingkan
kabuwanan kitam kahāpan ya bay panganjanji' Tuhan ma
sasuku angandol ma si Isa Al-Masi.
23 Sat'ggol halam pinalahil bowahan pangandol itu, in
kitam manusiya' ibarat pilisu katambolan e' sara'. Subay
pinabukis pasal pangandol ma si Isa bo' yampa kitam
pinaluwas.
24 Bini'at kitam e' sara' si Musa sat'ggol halam gi' pi'itu
Al-Masi, supaya kitam binista abontol e' Tuhan bang iya
palahil na ni dunya.
25 Jari ta'abut na masa kapangandoltam ma si Isa, ati mbal
na kitam pinagagihan e' sara'.
26 Ka'am ilu, anak Tuhan du kam kamemon ma sabab
pangandolbi ma si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
27 Bay na kam pinandi tanda' saksi' in ka'am sōd na ma
Al-Masi, ati kajarihan Al-Masi ya kajarihanbi na.
28 Manjari halam aniya' pagbidda'an Yahudi maka ngga'i
ka Yahudi. Halam aniya' pagbidda'an ata maka ngga'i ka
ata. Halam aniya' pagbidda'an l'lla maka d'nda, sabab
magdakayu' na kam kamemon pagka sōd na kam ma si Isa
Al-Masi.

29 Pagga kam suku' ma Al-Masi, binista kam sali' panubu'
si Ibrahim, ati kaniya'an kam kahāpan bay panganjanji'
Tuhan ma si Ibrahim e'.

4

1 Palanjalku gi' pamandu'ku. Bang saupama aniya' onde'-
onde' amatay mma'na, pamusaka' ma iya pangalta' mma'na
he'. Sagō' sat'ggol halam gi' asangpot umulna mbal iya
pinahampitan pamusaka'. Sapantun iya ata lagi'.
2 Pinagbaya'an iya sampay pangalta'na e' saga a'a angulip
iya. Subay ta'abut waktu bay panugila' e' mma'na bo' yampa
aniya' kapatutna magbaya' ma alta' inān.
3 Buwattē' isab kahālanta ma waktu tagna', hinabu kita
onde'-onde' lagi', pinagbaya'an kita e' kaga'osan ya mbal
ta'nda' mata.
4-5 Saguwā' ta'abut pa'in waktu bay panugila' e' Tuhan,
sinoho' e'na Anakna pi'itu ni dunya. Nianakan iya e'
manusiya' supaya kitam makataima' kapatutan ya pa-
musaka' panganak. Bangsa Yahudi iya, nianakan ma
deyo'an sara' agama, supaya tapaluwas e'na sasuku bi-
nanyaga' e' sara'.
6 Pagga kam panganak Tuhan na, pinahōpan kam Rū
si Isa ya anak Tuhan. Angkan kitam makajari na angōn
Mma' ma Tuhan, ma sabab Rū-na ya pat'nna' ma deyom
pangatayantam.
7 Angkan kam mbal na kaōnan banyaga', sagō' panganak
Tuhan na. Ati ma ka'am pusaka' kamemon ya pamuwan e'
Tuhan ma saga anakna, pagka anak Tuhan na kam.

Kasusa si Paul Pasal A'a Galatiya

8 Ma waktu tagna', ma halam gi' kam ata'u ma Tuhan,
sapantun kam banyaga' pinagbaya'an e' kaga'osan ya mbal
ta'nda'.
9 Sagō' magkata'u na kam maka Tuhan, kinilā kam e'na,
jari angay kam pabalik pinagbaya'an e' kaga'osan ya halam
aniya' kawasa atawa pūsna? Kabaya'anbi bahā' binanyaga'
pabīng?
10 Sabab ilu kam angisbat llaw mulliya maka bulan,
musim maka tahun!
11 Asusa aku ma pasalbi, kalu kaliman bay sangsā'ku ma
deyomanbi.
12 Saga dauranakanku, aniya' panganjunjungku ni ka'am.
Sengorinbi aku, sabab ya du aku bay anengoran ka'am.
Halam aniya' la'at tahinangbi ma aku.
13 Kata'uwanbi asal bay kahālanku waktu kahanti'ku ma
ka'am tagna'. Bay aku t'kkahan saki, angkan aku bay
pahanti' ma ka'am anganasihatan ka'am lapal ahāp.

14 Halam aku bay palehombi, halam aku bay sulakbi,
minsan kam kabuhatan ma sabab sakiku. Gom pa'in
saginabi aku buwat e'bi anagina mala'ikat min Tuhan. Bay
aku taima'bi buwat e'bi anaima' si Isa Al-Masi bang ganta'
patibaw ni ka'am.
15 Ai bay tumaluwa' ni kakōganbi tagna'? Saksi'anta
kam, bang sadja makajari, bay kam lilla' angalugit matabi
panganggantì' mataku.
16 Bantahanbi na aku bahā', pagka aku amissala
kasab'nnalan ma ka'am?
17 Aheya pangannal saga a'a inān ma ka'am, sagō' aniya'
maksud sigām mbal ahāp. Ya kabaya'an sigām subay kam
niokat min aku bo' amanuyu' ma sigām sadja.
18 Ahāp isab bang kam magpanuyu' bang pa'in ahāp
maksudna. Ahāp bang aku mailu ma ka'am, sagō' labi-labi
ahāp bang aku alikut.
19 Ka'am saga anak-mpuku, kahunitan pikilanku pabīng
ma pasalbi, buwat ibarat d'nda kahunitan bang anganak.
Asigpit pikilanku ma pasalbi sat'ggol halam gi' ajatu kajari-
han Al-Masi ma deyom pangatayanbi.
20 Aheya kabaya'anku bang pa'in aku makamailu ma
ka'am buwattina'an, bo' ahanunut pamissalaku ma ka'am.
Sabab alengog pikilanku ma pasalanbi.

Pamaralilan pasal si Hagar maka si Sara

21 Aniya' tilawku ma ka'am: sasuku kam bilahi amogbog
panoho'an-sara', kata'uwanbi bahā' ya tasulat ma deyom
Tawrat?
22 Tasulat pasal si Ibrahim, aniya' anakna l'lla duwa
hekana. Dangan inān min atana si Hagar, dangan min si
Sara, ya h'ndana po'on.
23 Ya anakna min ata inān bay nianak buwat panganak
kasehe' ma dunya itu. Sagō' bidda' anakna min h'ndana
po'on, ya d'nda alimaya he', sabab anak panumanan bay
panganjanji' Tuhan ma iya.
24 Na buwattitu hatulanna: in duwangan d'nda itu sali'
dalil duwa pagsulutan Tuhan maka manusiya'. Jari in
pagsulutan dakayu' bay min būd Turusina. Bang niralil, ya
na si Hagar ya anganakan ata.
25 Si Hagar itu sali' dalil būd Turusina mahē' ma lahat
Arab. Taparalil isab iya ni da'ira Awrusalam ma patahunan
ītu, sabab tabanyaga' isab saga a'ana.
26 Sagō' in da'ira Awrusalam porol, ya ma deyom sulga',
limaya asal. In iya pag-ina'an ma sasuku kitam angandol
ma si Isa.
27 Aniya' ayat Kitab pasal Awrusalam, yuk-i,

“Magkōg-koyag ka, arung,
minsan ka halam bay makalabay paganak!
Angolang ka patanog ma sabab kakōgannu,
minsan ka halam bay makananam p'ddi' panganak!
Sabab aheka lagi' anak ma h'nda ka'bbahan
min anak h'nda taga-paghola'.”

28 Na, saga dauranakan, ka'am ilu sali' dalil anak panumanan janji' Tuhan, buwat si Isa'ak.
29 Bistahunbi bay masa si Ibrahim e'. Ya anakna min si Hagar bay nianakan ma buwat paganak kasehe'. Aheya pa'in iya, bay iya angala'at danakanna, ya nianakan labay min barakat Rū Tuhan. Damikiyanna isab kitam ma buwattina'an, aniya' na pa'in pangala'at kitam.
30 Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Pala'anunbi d'nda ata maka anakna, sabab mbal manjari binahagi'an pusaka' ya pang'bba anak min h'nda po'on, ya alimaya.”
31 Manjari itu, saga dauranakanku, ngga'i ka kitam panganak d'nda ata. Panganak kitam d'nda alimaya, ya ngga'i ka ata.

5

Kaluhaya'an ma Sabab Al-Masi

1 Kitam itu, aluhaya na min bay pagbanyaga'an tagna', sabab pinuwasan kitam e' Al-Masi. Angkanna kam subay mbal pasagad binanyaga' pabalik. Subay kam patotog sadja ma kaluhaya'anbi.
2 Ikutunbi bissala itu sabab baranku ya ah'lling: bang kam ganta' angaho' pinagislam bo' supaya kam binista abontol e' Tuhan, tahinangbi Al-Masi sali' halam aniya' gunana ma ka'am.
3 Banda'anta kam to'ongan. Sasuku pinagislam ma buwat panoho'an-sara' tasulat si Musa, subay angisbat panoho'an-sara' inān kamemon.
4 Sasuku kam magupama in ka'am binista abontol e' Tuhan ma sabab sara' ya bogboganbi, sali' kam ang'bba min Al-Masi. Alawak na kam min ase' maka lasa Tuhan.
5 Saguwā' aholat kitam pinaniya'an kabontolan atay labay min Rū Sussi, ya po'on kitam angandol.
6 Sabab bang kitam sōd na ma si Isa Al-Masi sali'-sali' du kitam kamemon ma pang'nda' Tuhan, ni'islam kitam maka halam. Ya sadja ahalga' ma Tuhan bang aniya' pangandoltam maka bang lasa ni pagkahi ya kat'kkahanna.
7 Ahāp bay pameya'bi ma pandu' b'nnal pasal si Isa, ibarat a'a maglomba. Saguwā' sai bahā' bay amidjakan ka'am bo' kam pahondong ameya'?

8 Ngga'i ka Tuhan, sabab iya ya bay amene' ka'am ameya'
ma Al-Masi.
9 Buwat lling kamatto'ahan, “Minsan dangkuri' du pasulig
abuskag katibu'ukan addunan.”
10 Sagō' makatantu aku labay min Panghū' Isa in kitam
dauyunan du. Tantu isab tinambahan kabinasahan ya
a'a anasaw pikilanbi, pinapagtongod e' Tuhan maka bay
dusana, minsan sai-na.
11 Saga dauranakan, mbal aku bay pininjala' e' saga
Yahudi bang bay masi pamandu'ku in addat pagislam subay
binogbog. Sabab bang buwattē' pamandu'ku, halam aniya'
sababan pagla'atan sigām atay ma pasal kamatay si Isa ma
hāg.
12 Ya kabaya'anku ma saga a'a ya anasaw pikilanbi ilu,
gom lagi' sigām kapellengan laring tudju ni harapan sigām.
13 Manjari ka'am, saga dauranakan, bay tapene' e' Tuhan
bo' aluhaya min usulan sara'. Sagō' pahalli' kam, da'a
dūlinbi napsu baranbi ma saukat na kam aluhaya na. Ahāp
lagi' bang kam atukid magtabang-tiyabangi ma sabab lasabi
dangan maka dangan.
14 Ya na itu kamaujuran panoho'an-sara', tumabeya'
kamemonna ma panoho'an dakayu' itu, ya yuk-i,
“Kalasahinbi pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan
baranbi.”
15 Sagō' bang kam magjingki-jingki maka magkosog-
kosogan, buwat hantang ero' magl'kkob, subay kam ahalli'
to'ongan sabab tantu kam makani-kala'atan.

Rū Tuhan atawa Napsu Manusiya'

16 Aniya' pamissalaku ma ka'am: beya'unbi Rū Sussi
magbaya' ma baranbi ati tantu mbal karūlan napsubi.
17 Magbesod kabaya'an napsuta maka kabaya'an Rū Sussi.
Mbal maguyun duwa ginis baya' itu, ya po'on kitam mbal
makarapat angahinang ai-ai ya anguttam.
18 Sagō' bang kitam pinagnakura'an e' Rū Sussi, puwas du
kitam min pagbaya'an sara'.
19 Atampal du saga kahinangan ya luwas min kajarihanta
tagna': hinang kalumu'an d'nda maka l'lla, hinang kasabu-
lan, pagba'is,
20 paghulmat ma saga ta'u-ta'u, paghinang pantak, pag-
banta maka pagbono', paglindi-lindi, pangastol, paglanga-
langa min pagkahi, pagsu'al, pakaniya-kaniya tumpukan,
21 pangandali'it ma pagkahi, paglami-lami makalandu',
maka paglango. Aniya' gi' hinang sigām buwattē'. Ba-
likanku bay pamituwaku ma ka'am waktu dahū, sai-sai

maghinang saga hinang ala'at itu mbal to'ongan pinasōd ni
deyom pagparintahan Tuhan.
22 Saguwā' buwattitu ya kahinangan a'a pinagbaya'an e'
Rū Tuhan: patilasahun iya, taptap kalasiganna, asannang
pamikilna, patilu'uyun iya ma pagkahina, patitabangun
maka ahatul bowahanna. Kapangandolan iya,
23 areyo' pagatayna, ata'u isab angahawid napsuna. Ha-
lam aniya' sara' makapagin'mbal ma hinang buwattē'.
24 Manjari sai-sai magpasuku' ma si Isa Al-Masi pinahalam
e' sigām kajarihan sigām tagna'. Sapantun sigām bay
paunung ma Al-Masi amatay ma hāg. Hatina napsu maka
baya' sigām kamemon pinahalam sabab mbal na karūlan.
25 Kabuwanan kita kallum baha'u min Rū Tuhan, angkan
kita subay ameya' pinagbaya'an e'na.
26 Da'a kita magabbu-abbu, atawa anukas ma pagkahitam,
atawa angalindi.

6

Magtabang-tiyabangi Kam

1 Saga dauranakanku, bang aniya' sehe'bi ilu ta'abut
angahinang dusa, ka'am ya pinagbaya'an e' Rū Tuhan subay
amandu' ma iya bo' supaya ang'bba min dusana he'. Sagō'
subay ahanunus pamandu'bi ma iya. Subay kam pahatul-
hatul isab ma baranbi bo' mbal tabowa-bowa maghinang
dusa.
2 Magtabang-tiyabangi kam dangan maka dangan bang
aniya' kabuhatan. Bang buwattē', bineya' e'bi panoho'an
Al-Masi.
3 Bang aniya' a'a alanga atayna, pangannalna in iya ahāp
min kasehe', a'a inān hal angakkalan di-na.
4 Subay kam ananding di-bi kaniya-kaniya, bo' tata'ubi
bang buwattingga kaul-pi'ilbi. Bang hati ahāp, makajari
kam magkōg-koyagan di-bi. Da'a kam magbantug-bantug
ma sabab aniya' hinangbi labi ahāp min hinang a'a dangan.
5 Subay kitam ananggung ai-ai bay pangangganta' kitam
dangan maka dangan.
6 Sasuku kam makapagguru pasal palman Tuhan subay
anabang ma a'a pagguruhanbi. Pahampitinbi iya min ai-ai
ahāp ya ma ka'am.
7 Da'a kam asā' ma pamikilbi, mbal tarupang Tuhan.
Buwat a'a magtanom, niani du e'na bang ai bay tanomna.
Buwattē' du isab ma hinangan manusiya'.
8 Bang a'a angandūlan napsuna karuhunan du la'atna ati
tinungbasan iya kamatay saumul-umul. Bang a'a ameya'

pinagbaya'an e' Rū Tuhan, minnē' iya tinungbasan kallum kakkal ma deyom sulga'.
9 Da'a kita sinumu maghinang ahāp. Sabab bang mbal bbahanta hinang ahāp, tantu kita katungbasan pahala' ma waktu sinosōng.
10 Angkanna isab, subay kita maghinang kahāpan ma a'a kamemon sakahaba' waktu, ya lagi'na ma dauranakantam ya angandol ma si Isa.

Bissala Katapusan

11 Nda'unbi katapusan sulat itu, sulatan tanganku ya aheya batang sulatna.
12 Aniya' ilu ma ka'am saga a'a hal maglaku-laku pangā'an sigām bantug. Saga a'a ilu angalogos ka'am subay ni'islam. Tu'ud sigām tināw nila'at ma sabab pagsab'nnal sigām ma kamatay Al-Masi ma hāg.
13 Minsan saga a'a magislam ma buwat sara' si Musa, mbal ta'ambat binogbogan e' sigām panoho'an sara' he'. Pinogos kam e' sigām subay magislam, bo' supaya sigām makapagbantug in ka'am tapogos e' sigām.
14 Saguwā', halam aniya' pagbantuganku saddī min kamatay Panghū'tam si Isa Al-Masi. Apuwas na aku min dusaku ma sabab kamatayna ma hāg inān, ati halam na aniya' baya'ku ma napsu dunya itu. Halam isab aniya' lamudku ma legot dunya.
15 Mbal aheya ma atayku bang a'a pinagislam atawa halam. Ya sadja aheya ma atayku bang pinabaha'u kajarihanta e' Tuhan.
16 Sasuku angaho' ma pamituwaku itu, mura-murahan bang pa'in sigām pinaniya'an kasannangan maka ka'ase'. Talapay isab saga a'a suku' Tuhan kamemon, ya pinagsambatan “Isra'il sin Tuhan”.
17 Aubus na. Subay halam aniya' anasaw aku pabīng puwas itu, sabab aniya' limpa' bakat ma baranku, bainat in aku sosoho'an si Isa.
18 Saga dauranakanku, mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Amin.
Wassalam

EPESOS

Pahati pasal sulat itu

Epesos itu ōn da'ira aheya ma bihing tahik, ma lahat niōnan Asiya Diki'. Da'ira abantug ko' inān ma masa awal ma sabab karaya saga a'ana maka ma sabab aheka ai-ai pinagdagangan maina'an. Abantug isab ma sabab aniya' pagtuhanan sigām d'nda, ōnna si Artemes. T'lluntahun ya t'ggol si Paul ma Epesos magnasihat pasal si Isa Al-Masi, maka aniya' isab hinang makainu-inu bay tahinang e'na. Aheka a'a Epesos bay makakale ma lapal nasihatna sampay angandol ma si Isa. Puwas pa'in t'lluntahun e', ala'an si Paul minna'an bo' palanjal ni kalahatan saddī.

Sulat itu bay sinulat e' si Paul ma samantala' iya ma deyom kalabusu ma lahat Rōm. Ngga'i ka hal a'a Epesos ya pinabeya'an, sampay isab saga a'a maglahat ma ba'anan kauman ya ma jadjahan ina'an. Ya pamandu' si Paul ma deyom sulat itu in si Isa Al-Masi subay pagmakōkan ai-ai kamemon, ya lagi'na ma saga a'a angandol ma iya, a'a kabuwanan Rū Sussi tanda' in sigām palsuku'an si Isa. Aniya' isab pamandu' maitu pasal kaul maka pi'il ya patut panunuran sigām, maka bang buwattingga e' sigām angatu ma nakura' saitan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira EPESOS

1 Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan. Pinabeya' sulat itu ni ka'am palsuku'an Tuhan ya maglahat ma Epesos, ya ahogot kapagdakayu'bi maka si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Kahāpan min Haddarat Tuhan

3 Pudjitam Tuhan, ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi. Nilid-jiki'an kitam e'na ma sabab kasōdtam ma Al-Masi, angkan kitam pinaniya'an kahāpan indaginis bay min haddarat Tuhan.

4 Sabab pinene' kitam e' Tuhan ma halam gi' bay pina-panjari dunya itu, bo' pasōd ma Al-Masi ati bo' asussi pangatayantam ma halam aniya' tamaktam ma pang'nda' Tuhan. Lasana ya sababan

5 angkan iya bay agara' min awal lagi' in kitam subay
tahinangna anak, sabab min kahinangan si Isa Al-Masi. Min
kōgna maka baya' angkan buwattē' kagara'anna.
6 Patut iya sinanglitan ma sabab ase'na maka lasana ya
mbal tapula'-pula', ya pangahilasna ma kitam labay min
Anakna kinalasahan.
7 Nil'kkat kitam min hukuman ma sabab Al-Masi, labay
min laha' sin kamatayna, hatina niampun dusatam e'
Tuhan. Mamarahi aheya ase'na maka lasana,
8-9 ya pagmurana ma kitam! Nihinang e' Tuhan ma
buwat maksudna, min pangita'una kamemon maka min
panahu'anna. Pamata'una na ni kitam bang ai kamak-
suranna, ya bay halam kinata'uwan e' manusiya' dahū,
hatina Al-Masi ya kinahandakan e' Tuhan anuman mak-
sudna.
10 Ya itu maksud Tuhan, ya pinaniya' ma sinosōng bang
maujud na kamemon: in ai-ai pinapanjari kamemon, ai-
na ka ma deyom sulga', ai-na ka ma dunya itu, subay
pinapagdakayu' ma deyo'an Al-Masi.
11 Tahinang kamemon ya minaksud maka kinahandak e'
Tuhan, ati kami ya pinene' nihinang palsuku'anna, pagka
sōd ma Al-Masi. Maksudna ko' itu, min awal tagna' lagi',
12 in kami itu, ya bay dumahū angaholatan Al-Masi,
subay amuwan sababan pananglit Tuhan ma sabab kama-
haldika'na.
13 Buwattē' du isab ma ka'am. Bay kam angandol ma
Al-Masi, waktu kakalebi lapal b'nnal, ya lapal ahāp pasal
kalappas ka'am min hukuman. Maka pamuwan e' Tuhan
Rū-na Sussi ma ka'am, buwat bay panganjanji'na bo' aniya'
tanda' palsaksi'an in ka'am suku'na na.
14 Rū Sussi itu pamatantu in kitam anambut ai-ai bay
panganjanji' Tuhan ma saga a'ana, ati minnē' kitam
makatantu in a'a palsuku'an Tuhan pinalimaya to'ongan
du ma sinosōng. Jari sinanglitan Tuhan ma sabab kama-
haldika'na.

Pangamu' si Paul ni Tuhan

15-16 Ya itu sababanna angkan aku mbal pahali magsukul
ni Tuhan ma pasalanbi sangay min waktu kakaleku habal
pasal pangandolbi ma Panghū' Isa maka ma pasal lasabi
ma a'a palsuku'an Tuhan kamemon. Kinannal na pa'in kam
sakahaba' waktu kapangamu'ku duwa'a,
17 ati abut-abut aku angamu' junjung ni Tuhan ya pag-
tuhanan Panghū'tam si Isa Al-Masi maka pag'mma'antam
mahaldika'. Ya pangamu'ku bang pa'in iya amahōp Rū-
na ni ka'am bo' kam binuwanan panahu'an alalom maka

panghati pasal kahandak Tuhan, ati bo' pasōng pangita'ubi
ma iya.
18 Amu'ku isab bang pa'in pinasawa akkalbi bo' kasaku-
panbi to'ongan bang ai pangaholatanbi angkan kam pinene'
e' Tuhan. Kabaya'anku isab subay kasakupanbi bang ai
pamusaka' e' Tuhan ma ka'am saga a'a palsuku'anna, hatina
saga lidjiki' mamarahi ahāp.
19 Bang pa'in isab kata'uwanbi kawasana landu' apaslod,
kawasa mbal tapula'-pula', ya makahāp kitam sasuku an-
gandol ma iya. Dasali' kawasa Tuhan itu maka kosog
barakatna
20 ya bay pamakallumna Al-Masi pabīng min kamatayna.
Puwas e', pinatingkō' iya ma bihing Tuhan tampal ni kowan,
mahē' ma sulga'.
21 Pinabangsa na iya, alanga to'ongan min binangsa
mala'ikat maka min ai-ai kamemon taga-kawasa, min
bangsa pananasat maka min pagnakura'an indaginis ya ma
diyata' ayan. Alanga kag'llal Al-Masi min kag'llal kamemon,
ma dunya itu sampay ma ahirat.
22 Pinat'nna' e' Tuhan ai-ai kamemon ma deyo' pād-tape'
si Isa bo' pinagbaya'an e'na. Jari gin'llal iya pagmakōkan
ma palhimpunan saga jama'ana kamemon,
23 ya dalil pagdayaw pamasugpat baranna, ya amuwan
kajatuhan ma ai-ai kamemon.

2

Kapinda min Kamatay ni Kallum

1 Na, ma waktu palabay in ka'am ilu bay sali' a'a patay ma
pang'nda' Tuhan ma sabab salla' maka dusa ya tahinangbi.
2 Bay kam ameya'an addat-tabi'at ala'at ya pameya'an saga
a'a baldusa ma dunya itu. Pameya'anbi isab nakura' saitan,
ya pagnakura'an saga bangsa mananasat min diyata' ayan,
ya pameya'an isab e' saga manusiya' agagga ma panoho'an
Tuhan.
3 Maglamugay asal kitam maka saga a'a inān magdūlan
napsutam, maghinang ai-ai makahāp palasahan barantam,
abowa-bowa e' hona'-hona'tam asabul. Bay kitam dasali'
maka manusiya' kasehe' angkan kitam pagmulka'an e'
Tuhan.
4 Daipara aheya ka'ase' Tuhan. Apaslod lasana
5 angkan kitam pinakallum e'na sambeya' maka Al-
Masi, minsan kita bay sali' sapantun patay ma sabab bay
kahinangantam ala'at. Min ka'ase' Tuhan maka min lasana
ya angkan kam lappasan.

6 Pinakallum kitam sambeya' maka Al-Masi, ati pinapag-
dakayu' kitam maka iya bo' magbaya' maka iya minna'an
min lahat sulga'.
7 Buwattē' hinang Tuhan bo' supaya ta'nda'an di-na
salama-lama in ase'na maka lasana mahal-mahal du pa'in,
mbal to'ongan tasipat. Ta'nda' asal ma kahinangan si Isa
Al-Masi bang buwattingga kahāp Tuhan tudju ni kitam.
8 Sabab min ase' maka lasa Tuhan ya angkan kam
lappasan, ma sabab pangandolbi ma Al-Masi. Ngga'i ka min
kahinanganbi, tu'ud pamuwan Tuhan ma ka'am.
9 Mbal kam makapagmalangkahi ma baranbi, sabab
ngga'i ka min hulas-sangsā'bi ya angkan kam lappasan.
10 Hinangan Tuhan du kita, tapabaha'u e'na ma sabab si
Isa Al-Masi ya pasōranta, bo' supaya ta'ambatta saga hinang
ahāp ya panganggantа'an kita e' Tuhan.

Kapagdakayu' saga Bebeya'an Al-Masi

11 Jari entomunbi bay kahālanbi dahū. Saddī bangsa kam,
ya pinagsambatan e' saga Yahudi "a'a halam bay makalabay
pagislam". Ya pangōn saga Yahudi di-sigam: "Bangsa
magi'islam", sabab aniya' bainat hinangan manusiya' ma
kuwit baran sigām.
12 Entomunbi, bay kam alawak asal min Al-Masi ma
waktu tagna' inān. A'a liyu kam halam aniya' lamud ma
bangsa Isra'il, ya bangsa palsuku'an Tuhan. Halam isab
aniya' lamudbi ma kapagsulutan ya bay panganjanji' Tuhan
ma saga a'a suku'na. Bay halam aniya' holatanbi ma dunya
itu, lāgi halam aniya' Tuhan pana'atanbi.
13 Daipara ma buwattina'an, in ka'am bay alawak sidda
min Tuhan pinasekot na sabab min kamatay Al-Masi ati sōd
na kam ma iya.
14 Sabab baran Al-Masi bay amowahan kitam kasannan-
gan, ati dabangsa na kitam, bangsa Yahudi maka ngga'i
ka. Pinahalam e' si Isa agpang ya bay makabahagi'-duwa
bangsatam, hatina pinahalam e'na bay pagbantahan.
15 Tinangbus na e' Al-Masi in sara' agama maka
panoho'anna bay pamogbogan bangsa Yahudi. Ya mak-
sudna, in bay duwa bangsa subay dabangsa na, bangsa
baha'u, pagka sōd sali'-sali' ma iya. Jari maghāp na kitam,
magsulut-siyuluti.
16 Lāgi pinapaghāp maka Tuhan sigām karuwa bangsa,
labay min kamatay si Isa ma hāg. Pinahalam e'na
pagbantahan Yahudi maka bangsa saddī.
17 Bay pi'itu Al-Masi anganasihatan kitam kamemon,
ka'am ya bay alawak min Tuhan maka ka'am ya asekot. Ya

panganasihatna ni kitam, makajari na kitam maghāp maka Tuhan
18 sabab in kitam kamemon makapagbalharap na maka Tuhan labay min Al-Masi pagka tinabangan sali'-sali' e' Rū-na dakayu'-kayu'.
19 Hatina in ka'am ngga'i ka Yahudi mbal na kaōnan a'a liyu atawa a'a saddī, sabab dabangsa na kam maka saga a'a bay palsuku'an Tuhan tagna'. Dampalanakan kam ma okoman Tuhan.
20 Jari in kitam kamemon sali' dalil luma'. Bay nihinang papaganna e' saga a'a kawakilan si Isa maka e' saga kanabihan, bo' si Isa Al-Masi ya sali' dalil batu pamahogot kamemonna.
21 Al-Masi ya pamabatukan pagdayaw maka panyapna kamemon, bo' pasōng heyana sampay tahinang langgal pangarapan ni Panghū'.
22 Ka'am isab, pagka sōd na kam ma Al-Masi, sali' dalil pagdayaw luma'. Pinapagdakayu' kam, pinapagbatuk bo' kam manjari luma' pat'nna'an Tuhan, sabab min Rū-na ya pat'nna' ma deyom pangatayanbi.

3

Si Paul Magnasihat ma saga A'a Ngga'i ka Yahudi

1 Ya itu sababanna angkan aku angamu'-ngamu' ni Tuhan ma pasalbi. Aku si Paul, pilisu Al-Masi ma sabab ka'am ya bangsa ngga'i ka Yahudi.
2 Tantu takalebi pasal hinang bay pama'atas ma aku e' Tuhan sabab min ase'na maka lasana, hinang pamowa ka'am ni kahāpan.
3 Bay aku pinabukisan e' Tuhan maksudna ya halam bay kinata'uwan e' manusiya'. Bay na kam sulatanku pasal itu, sagō' kapu'utanna hal.
4 Jari bassahunbi sulat itu bo' tahatibi bang ai bay pinabukis ni aku pasal Al-Masi.
5 Halam itu bay pinata'u ni manusiya' ma masa awal, sagō' pinabukis na e' Rū Sussi ni saga a'a kawakilan maka ni kanabi-nabihan asussi.
6 Ya na itu bay pamabukis e': dambeya'an na saga a'a ngga'i ka Yahudi maka bangsa Isra'il ma sabab lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ya tapagsab'nnalbi na. Sapantun sigām pagdayaw baran dakayu'-kayu', maka sali'-sali' sigām pinaniya'an janji' pagka sōd si Isa Al-Masi na.
7 Bay aku kabuwanan hinang e' Tuhan subay magnasihat lapal ahāp, ati katulunan aku kapandayan min kawasana.
8 Areyo' aku min saga a'a suku' Tuhan kamemon, sagō' nihāp aku e'na. Sinō' aku angalapal ni saga a'a bangsa ngga'i

ka Yahudi pasal anughala' mbal tapula'-pula' ya pamaniya'
sigām min Al-Masi.
9 Sinō' aku amahati manusiya' kamemon ma pasalan
maksud Tuhan bang buwattingga kal'ngnganannа. Halam
bay pinabukis maksud itu ni sai-na sangay min awal tagna'.
Tu'ud bay kinuli-kulihan asal e' Tuhan, ya magpapanjari ma
kamemon.
10 Jari ya na itu maksud Tuhan: subay pinahati saga
bangsa mala'ikat maka bangsa ga'osan ma diyata' ayan
pasal kalalom pangita'u Tuhan ma indalupa ginis, ya
pinaluwas e'na labay min palhimpunan saga jama'a Al-
Masi.
11 Ya na ko' itu maksud Tuhan bay niniyat e'na dahū lagi'
min awal tagna', ya tatuman e'na labay min si Isa Al-Masi
Panghū'tam.
12 Alimaya na kitam pasōd sampay ni haddarat Tuhan,
mbal na tināw sabab Al-Masi ya parakayu'antam maka
pangandolantam.
13 Angkan amu'ku ni ka'am, da'a bbahinbi pangimanbi ma
sabab aniya' katiksa'an kalabayanku itu. Ma kahāpbi du
angkan subay pagkoyaganbi.

Pangamu'-ngamu' ma Pasal saga A'a Epesos

14 Angkanna aku pasujud ma alopan Mma'tam Tuhan,
15 ya po'onan ma pag'mma'an kamemon, ai-na ka ma
sulga', ai-na ka ma dunya.
16 Angamu' aku duwa'a ni Tuhan bang pa'in kam
paniya'anna kawasa luwas min barakatna mbal tapula'-
pula', labay min Rū-na Sussi ya pat'nna' ma iman-nyawabi.
17 Ya angutku bang pa'in pataptap Al-Masi ma deyom
pangatayanbi ma sabab pangandolbi ma iya. Angamu' aku
junjung isab bang pa'in ahogot lasabi sapantun kayu alalom
gamutna, atawa luma' ahāp papaganna.
18 Bang pa'in kam maka a'a suku' Tuhan kamemon
pinaniya'an barakat bo' kasakupanbi lasa Al-Masi, luhana,
langana, taha'na, maka lalomna.
19 Mura-murahan, bang pa'in kata'uwanbi lasa itu, ya
mbal tat'kkad e' pangita'u manusiya', bo' supaya kam
tinulunan manglabi-labihan min katubus Tuhan.
20 Na, mahaldika' ni Tuhan, ya taga-kawasa maghi-
nang kahāpan ma pangatayanbi paliyu to'ongan min ai-ai
amu'tam maka min ai-ai tahimangkantam.
21 Wajib iya pinagmahaldika'an ma deyomantam
saga jama'ana maka ma deyoman si Isa Al-Masi ya
parakayu'antam, waktu ni waktu sampay ni kasaumulan.
Amin!

4

Pagda'atay saga Bebeya'an Al-Masi

1 Na, pagka aku pilisu ma sabab pameya'ku ma
Panghū'tam, aniya' amu'ku ni ka'am: angutunbi palantara
ya tōp ma sasuku pinene' e' Tuhan.
2 Subay areyo' pangatayanbi, subay ahanunut bissalabi
maka subay kam angimanan pagkahibi. Magka'inagon kam
dangan-parangan, tanda' lasabi.
3 Amanuyu' kam magsulut-siyuluti bo' taptap kapag-
dakayu'bi atay, ya pamuwan ka'am e' Rū Tuhan.
4 Kitam magpangandol sali' dalil pagdayaw baran Al-
Masi, bo' baranna dakayu' du. Dakayu' du Rū Tuhan maka
dakayu' du isab pangaholatantam, waktu kapamene' Tuhan
ma kitam.
5 Dakayu' du Panghū', dakayu' du pangandolantam, maka
dakayu' du pagpandi.
6 Dakayu' du Tuhan ya pag'mma'an ma binangsa
manusiya' kamemon. Magnakura' iya ma kamemon, ta'abut
kamemon e' kawasana maka itiya' na iya ma deyom
ataytam kamemon.
7 Binuwanan kitam kapandayan pakaniya-pakaniya, ai-ai
ya pangangganta' e' Al-Masi.
8 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Waktu ka'angkatna ni sulga'
aheka pilisu bay tabowana.
Ati pamuwanna kahāpan ma manusiya'.”
9 Na, buwattitu hatian ya yukna he', “pariyata' ni sulga'”.
Hatina in iya bay pareyo' ni dunya itu dahū, ni deyo'na
katapusan, bo' yampa pariyata'.
10 Jari ya a'a bay pareyo', iya isab bay pa'angkat pabalik ni
liyu saga langit, bo' supaya aliput e'na kamemon.
11 In iya isāb bay amuwan saga a'a kawakilan magnasihat,
maka a'a taga-kapandayan amaluwas bissala Tuhan, maka
a'a magpasaplag lapal ahāp, maka a'a ata'u amandu' maka
angupiksa' saga jama'a.
12 Ya po'on aniya' kapandayan buwattē' ma kajama'ahan Al-
Masi, bo' supaya asakap saga a'a suku' Tuhan kamemon
maghinang ai-ai, maka supaya pahogot gom pa'in saga
pagdayaw ya pagsambatta baran Al-Masi.
13 Jari maka'abut du kitam kamemon pinapagdakayu' atay
ma pangandoltam maka ma pangita'utam pasal Anak
Tuhan. Jari ajatu kitam ma kaul maka pi'il buwat kajatu
Al-Masi.
14 Mbal na kitam sali' onde'-onde' halam aniya'
panahu'anna, mbal na “tabowa pap'llay e' baliyu atawa

goyak,” hatina pandu' indalupa ginis ya pinahinang e'
saga guru pangangakkal, panganjallat ma sasuku mbal gi'
asangpot.
15 Padpad kitam kaddasan ma kaonde'-onde'tam, gom
gi' kitam amanuyu' magbissala kasab'nnalan luwas min
lasatam dangan-parangan, ati pasangpot kitam ma kaul
maka pi'il bo' pasali' ni Al-Masi. In iya pagmakōkantam
maka kitam sapantun pagdayaw baranna,
16 ati magbatuk-biyatuki ba'anan pagdayaw itu, magsug-
pat pahāp min ugat ya karalosanna. Jari bang ajatu na kahi-
nangan pagdayaw kamemon, pasulig du katibu'ukantam.
Buwattē' isab ma kitam baran Al-Masi, maglasa-liyasahi
kitam bo' ajatu kahinangantam dangan maka dangan, ati
tantu aniya' kasōngantam.

Kaul-pi'il ya Tōp ma A'a Sōd ma Al-Masi

17 Magbanda' aku ma ka'am sabab aniya' kapatutku min
Panghū'tam. Pahali kam ameya' ma kasuddahan saga a'a ya
mbal magta'at ni Tuhan, ya kulang pūs ma pamikil sigām.
18 Kalaungan akkal sigām maka halam aniya' lamud
sigām ma kallum ya pamuwan e' Tuhan. Tu'ud sigām
magmatuwas di-sigām angkan mbal ata'uwan iya.
19 Mbal sigām ata'u aiya', gom pa'in sigām angandūlan
di-sigām maghinang kasabulan makamaru. Paddas sigām
maghinang kalumu'an duhun manduhun.
20 Sagō' ngga'i ka buwattē' ya pakata'ubi pasal Al-Masi.
21 Tantu kam bay makakale ma pasalna, bay kam
pinandu'an kasab'nnalanna labay min lapal ahāp pasal si
Isa.
22 Angkanna kam subay ang'bba min bay kabiyaksahanbi
tagna'. Bbahinbi kajarihanbi tagna', waktu kam tabowa-
bowa e' saga napsu baran pangangakkal.
23 Subay kam pinabaha'u to'ongan ma itikadbi maka
panahu'anbi.
24 Sulugunbi kajarihanbi baha'u (sapantun badju') ya
pinaniya'an ka'am e' Tuhan bo' kam makasali' ni iya ma
kabontolan maka kasussihan atay.
25 Angkan ko' kitam subay pataikut min pagputing. Ai-
ai pah'llingta ma pagkahita subay b'nnal sadja, sabab
dambeya'an kitam, sapantun pagdayaw baran Al-Masi.
26 “Bang kam ganta' angastol, pahalli' kam bo' mbal
tabowa angahinang ala'at.” Da'a buku-bukuhinbi pangas-
tolbi sampay ni kakohapan.
27 Kamaya'-maya' kam bo' halam aniya' lawang pasōran
nakura' saitan anasat ka'am.

28 Bang a'a bay panangkaw subay ang'bba min pag-
tangkawna. Subay iya amiha pagusaha alaba, jari bang
manglabi-labihan na aniya' du pa'in panulungna ma saga
a'a miskin.
29 Da'a kam amaluwas bissala asabul. Ai-ai pamissalabi
subay panabang sadja ma kasehe'anbi, pamahāp panghati
sigām ma ai-ai kagunahan. Bang buwattē', aniya' kasōngan
ma sasuku makakale.
30 Da'a pabakatunbi atay Rū Sussi min Tuhan, ya pinatu-
lunan ka'am bo' aniya' palsaksi'an in ka'am pinalimaya du
ma llaw damuli.
31 Timaninbi koto'-koto' deyom ataybi kamemon, maka
astolbi. Da'a pakawasunbi ataybi, da'a kam angamahit
atawa angalimut, da'a isab kam anganjingki ma sai-sai.
32 Saguwā' hāpunbi sehe'bi, ka'ase'inbi. Magampun-
iyampuni kam, buwat bay pangampun ka'am e' Tuhan
sabab min Al-Masi.

5

Saga Kahinangan Abontol

1 Panganak Tuhan na kam landu' kinalasahan, angkan
kam subay ameya'-meya'an kajarihanna.
2 Subay kam alasa na pa'in, buwat kalasa Al-Masi ma
ka'am. Bay paglilla'na baranna ni kamatay ma sababbi,
tinukbal ni Tuhan sali' dalil pagkulban, sali' lalabotan ahāp
hamutna pamasulut atay Tuhan.
3 Ka'am ilu, pagka kam palsuku'an Tuhan, subay mbal
na maghinang kala'atan d'nda maka l'lla atawa maghi-
nang kahina'an, atawa dumasiyaw magnapsu ai-ai. Mbal
tapagsuli-suli saga kahinangan buwattē'.
4 Mbal apatut isab bang kam maglaka'-laka' atawa
magsuli-suli karupangan atawa maglata kasabulan. Ya
patut hinangbi magsukul ni Tuhan.
5 Pata'u kam to'ongan, sasuku maghinang kasabulan,
atawa magkahina'an d'nda maka l'lla, atawa bahaya pilak,
napsuna ya pagtuhanan a'a inān. Tantu halam aniya'
lamudna ma deyom pagparintahan Al-Masi maka Tuhan.
6 Painsap kam bo' mbal ka'akkalan e' bissala halam
pūsna. Haka'anta ka, dusa buwattē' ya sababan angkan
pinataluwa'an mulka' e' Tuhan saga a'a agagga ma iya.
7 Angkan kam banda'anku, da'a kam palamud ma saga a'a
buwattē'.
8 Tagna', bay kam sapantun ma deyom kalendoman, sagō'
ma karanta'an na kam sabab Panghū' Isa ya pasōranbi.
Subay ahantap maka asaltun kajarihanbi pagka kam a'a ma
deyom karanta'an na.

9 Sasuku ma deyom karanta'an, kahāpan maka ka'adilan
maka kasab'nnalan ya kamattihanna.
10 Panuyu'inbi ai-ai makasulut atay Panghū'tam.
11 Da'a kam palamud ma hinang halam pūsna, ya nihi-
nang na pa'in ma kalendoman. Padpad kam palamud, gom
pa'in patanyagunbi la'atna.
12 Makaiya'-iya' ya nihinang e' saga a'a ma deyom lim-
bung, subay mbal minsan pinagsuli-suli.
13 Sagō' ta'nda'an di-na ai-ai kamemon bang taluwa'
kasawahan,
14 sabab asawa asal. Angkan takallam ma ayat Kitab, ya
yuk-i,
“Ka'a atuli ilu, abati' na ka.
Pabangun ka min kamataynu,
ati taluwa' ka kasawahan Al-Masi.”
15 Jari pahatul-hatul kam bo' ahāp bowahanbi ma kaul
maka pi'il. Palalomunbi akkalbi, da'a beya'-beya'unbi akkal
karupangan.
16 Tukirinbi hinang ahāp sakahaba' waktu, sabab aheka
kala'atan nihinang ma patahunan ītu.
17 Da'a kam magkarupangan, sagō' patukid kam anganad
bang ai kahandak Panghū'tam pamahinangna ka'am.
18 Da'a kam maglango binu sabab makamula ko' inān.
Ahāp lagi' kam kahōpan e' Rū Tuhan.
19 Bang kam maglanggal maka pagkahibi jama'a Al-Masi,
paggunahunbi bissala min Kitab, maka kalangan ginisan
pamudjibi Tuhan. Magkalangan kam pamudjibi Tuhan,
pamaheyabi iya, luwas min bowa'bi maka min deyom
ataybi.
20 Subay kam magsukul ni Mma'tam Tuhan sakahaba'
waktu ma pasal ai-ai kamemon, sabab Panghū' Isa Al-Masi
ya pamanyabutanbi.

Pasal A'a Maglakibini

21 Subay kam magmalulus dangan maka dangan, pagka
Al-Masi ya pagta'atanbi.
22 Ka'am kar'ndahan, subay asulut ma kabaya'an h'llabi,
buwat kasulutbi ma Panghū'tam.
23 H'llabi ya pagmakōkanbi, buwat Al-Masi ya pag-
makōkan ma kitam saga a'ana. Manglalappas asal iya.
24 Magmalulus ma iya saga jama'ana kamemon,
damikiyanna ka'am kar'ndahan subay magmalulus ma
h'llabi ma ai-ai kabaya'an sigām.
25 Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, buwat ka-e' Al-
Masi alasahan kitam saga a'ana. Bay paglilla'na baranna
pinapatay ma sabab kitam,

26 supaya kitam pinasuku' ma Tuhan sadja. Sinussi kitam
e' Al-Masi min lapalna maka min bohe',
27 bo' supaya halam aniya' dusa panā'an kitam, maka
halam aniya' tamaktam, atawa limpa' atawa salla'. Jari
aninag kitam kajama'ahanna ati tinaima' e'na sapantun
pangantin d'nda.
28 Damikiyanna isab ka'am kal'llahan, subay alasahan
h'ndabi buwat e'bi alasahan baranbi. Bang kam alasa ma
h'ndabi, sali' kam alasahan ginhawa-baranbi.
29 Sabab halam aniya' ab'nsihan baranna, gom pa'in
pakanna maka pahilala'na pahāp, buwat kapahilala' Al-
Masi ma kitam saga jama'ana,
30 sabab sapantun kitam pagdayaw baranna.
31 Tasulat ko' itu ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Ya na itu
sababanna angkan a'a ang'bba min ina'-mma'na, bo' papūn
ni h'ndana. Jari dabaran na sigām karuwangan."
32 Alalom bissala inān, mbal agon tahati. Bang ma
bistahanku, Al-Masi maka kajama'ahanna ya sinambat
inān.
33 Malaingkan ka'am kal'llahan subay alasahan
kah'nda'anbi buwat e'bi alasahan baranbi, maka ka'am
kar'ndahan subay magaddatan kah'lla'anbi.

6

A'a Magtautai'anak

1 Ka'am saga onde'-onde', beya'unbi pami'at ina'-mma'bi,
sabab patut ko' itu ma sasuku angandol ma Panghū' Isa.
2 Ikutunbi panoho'an bay tasulat ma Kitab, ya muna-
muna panoho'an sinugpatan janji' e' Tuhan. Yuk-i, "Wajib
kam magaddatan mma'bi maka ina'bi."
3 Maka buwattitu sugpatna, "bo' supaya kam makani-
kahāpan, sampay ataha' umulbi maitu ma dunya."
4 Ka'am saga matto'a, subay ahanunut bowahanbi ma
saga anakbi bo' mbal mandā'-dā'. Ya pami'atbi maka
pamandu'bi ma sigām sabab makasulut atay Panghū'tam.

Ata maka Tag-Ata

5 Ka'am saga ata, beya'unbi panoho'an nakura'bi maitu
ma dunya. Ya hinangbi ma sigām subay hilas min atay pote',
buwat Al-Masi ya paghinanganbi. Subay kam magmatāw
maka magaddat ma sigām.
6 Subay ahāp hinangbi, ngga'i ka hal ma waktu kapan-
galiling sigām ma ka'am, supaya kam nihulmat e' sigām.
Hinangunbi panoho'an sigām hilas min deyom ataybi ma
sabab Al-Masi ya pa'atahanbi.

7 Hinangunbi pahāp ai-ai pamahinang ka'am sabab
ngga'i ka hal manusiya' ya paghinanganbi, sampay isab
Panghū'tam.
8 Sabab kata'uwanbi asal, sai-sai ahāp hinangna, ata maka
ngga'i ka, tinungbasan iya ahāp e' Panghū'tam.
9 Ka'am saga nakura', subay ahatul addatbi ma saga
panendogbi. Da'a sanggupinbi, sabab dakayu' du nakura'
ya magnakura'an ka'am sali'-sali', nakura' ka atawa ata.
Ya na si Isa ya pagnakura'anbi ma deyom sulga', ya mbal
amapagbidda' manusiya' bang angahukum.

Saga Panyap Pangatu ma Nakura' Saitan

10 Buwattitu ya pamituwaku katapusan: pahogotunbi na
pangandolbi sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi. Paggu-
nahunbi kosogna akawasa.
11 Sapantun kam sundalu binowa magbono', angkan kam
subay magpanyap maka panyap kamemon ya pamuwan e'
Tuhan pangatubi, bo' kam maka'atu ma nakura' saitan.
12 Ngga'i ka pagkahi manusiya' ya sehe'ta magbono', sagō'
binangsa mananasat ya makapagbaya' ma tonga'an ayan,
maka bangsa mbal ta'nda' mata, ai-ai taga-ga'os atawa ntan,
sampay ba'anan kawasa ma deyom kalendoman.
13 Angkan kam soho'ku: sakapunbi na panyap kamemon
ya pamuwan ka'am e' Tuhan. Jari bang pat'kka llaw
kapanasat ka'am e' saitan, aniya' na pangatubi ati mbal kam
tara'ug. Bang ta'ambatbi kamemon ya pamahinang ka'am
e' Tuhan, tantu kam mbal angaku-da'ug.
14 Manjari patanam kam buwat ibarat sundalu. Pakambo-
tunbi kasab'nnalan pangahampan hawakanbi. Gunahunbi
hinang abontol panampan daggahabi.
15 Subay kam asakap magpatanyag lapal pasal kapaghāp
Tuhan maka manusiya'. Ya he' sali' sapantun pataumpa'bi.
16 Bowahunbi pangandolbi sakahaba' waktu bo'
tasagangbi pana' arokot, hatina ai-ai panasat ka'am e'
saitan ya patila'atun.
17 Kannalunbi pangita'ubi in ka'am tantu lappasan. Ya
he' sali' saruk basi' pangagpang kōkbi. Pangatuhunbi
palman Tuhan, sapantun kalis pamuwan ka'am e' Rū Tuhan
pakokosbi.
18 Subay kam taptap anabbut ni Tuhan labay min Rū-na.
Amu'-amu'unbi ni iya ai-ai kasusahanbi sakahaba' waktu,
min kawasa maka kata'u ya pamuwan Tuhan ma ka'am.
Da'a kam sinumu pajaga, angabut-ngabut kam angamu'an
tabang saga pagkahibi suku' Tuhan kamemon.
19 Amu'inbi isab aku tabang ni Tuhan bang pa'in aku
buwananna bissala ma waktu kapagnasihatku, bo' aku

makatawakkal amahati saga a'a pasal lapal ahāp, ya
pinabukis na e' Tuhan.
20 Bay aku kawakilan magnasihat lapal itu, angkan aku
itiya' na ma deyom kalabusu. Angamu'-ngamu' kam ni
Tuhan, bang pa'in aku aesog magpasaplag palman buwat
bay pama'atas aku e' Tuhan.

Bissala Katapusan

21-22 Papi'iluku ni ka'am si Tikikus, danakantam kinalasa-
han, a'a kapangandolan isab ma kahinanganna tudju ni
Panghū'tam. Pi'ilu du iya amowahan ka'am habal pasal
ai-ai kamemon ya makani-kami itu. Kahaka'an isab kam
bang ai na pa'in kahālanku maka hinangku, maka bang ai
kahālan kami itu kamemon. Pinahogot e'na pangatayanbi.
23 Buwattitu pangamu'-ngamu'ku ma pasal saga dau-
ranakan mailu: bang pa'in sigām pinaniya'an kasannangan
atay maka lasa maka pangandol ahogot, deyo' min Mma'tam
Tuhan maka Panghū'tam Isa Al-Masi.
24 Mura-murahan, bang pa'in kaniya'an tatabangan
kamemon saga a'a ya taptap lasa sigām ma Panghū'tam si
Isa Al-Masi. *Wassalam*

PILIPI

Pahati pasal sulat itu

Pilipi itu dakayu' da'ira aheya ma lahat Makidunya. Ma lahat Girīk asal sago' ma deyo'an pagparinta Rōm ma waktu si Paul. Bay makapagnasihat si Paul maina'an ma Pilipi tagna' kat'kkana ni lahat Makidunya, ati aheka a'a bay magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ahogot to'ongan pangandol sigām ma Panghū' Isa, maka magkalasa isab sigām maka si Paul. Minsan iya makalikut min Pilipi, maumu tibawna pabīng saga bagayna maina'an. Lāgi pinatuntul iya e' sigām.

Palabay pa'in daka pilantahun min waktu kat'nna' si Paul ma Pilipi, kinalabusu iya ma sabab pagnasihatna. Takale pa'in e' saga Almasihin ma Pilipi in si Paul wa'i takalabusu, magtūy sigām bay amabeya' danakan sigām si Epaprode amowahan iya balanja'.

Na, ya na itu sababanna angkan sinulat e' si Paul sulat itu: kaissana, pinabeya' e'na lapal pagsukulna ma sabab tabang maka lasa sigām. Karuwana, sinō' sigām amahogot pangandol sigām ma si Isa Al-Masi, maka sinō' kinōgan minsan ma deyom kasigpitan. Kat'lluna, sinō' sigām angahalli' ma saga guru putingan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira PILIPI

1 Sulat itu min si Paul maka si Timuti, duwangan sosoho'an si Isa Al-Masi. Pabeya' kami pi'ilu ni ka'am saga
a'a sōd si Isa Al-Masi kamemon ya maglahat mailu ma Pilipi,
beya' isab pagmatto'ahanbi maka saga a'abi magpanabang.
2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan
maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan sampay e'
Panghū' Isa Al-Masi.

Pangamu'-ngamu' maka Pagsukul si Paul

3 Aheya pagsukulanku ni Tuhan sakahaba' waktu bang
kam taentomku.
4 Sakahaba' waktu kapanambahayangku, akōd aku
angamu'an ka'am kahāpan kamemon,
5 sabab taentomku bay tabangbi ma aku magnasihat lapal
ahāp, sangay min waktu tagna' sampay ni kabuwattituhan.
6 Makatantu aku pasal hinang ahāp ya tinagna'an e'
Tuhan ma deyom pangatayanbi, sabab tantu tukiranna
sampay ta'abut llaw kapi'itu pabalik si Isa Al-Masi.

7 Patut aku magka'inagonan ka'am kamemon, sabab
itiya' kam taptap ma pangatayanku. Bay kam palamud
kamemon ma hinang ya pamasuku' aku e' Tuhan. Bay aku
gapi'bi, minsan ma kapagsambungku himumungan maka
saga a'a ya anulang pagnasihatku, minsan maitu ma deyom
kalabusu.
8 Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadja pah'llingku ya yukku aheya
pangentomku ma ka'am. Alasa aku ma ka'am buwat lasa
Al-Masi ma aku.
9 Angamu'-ngamu' na pa'in aku ni Tuhan ma pasalbi, bang
pa'in magkak'nnop na pa'in paglasabi dangan maka dangan,
sampay pangita'ubi harap ni Tuhan. Bang pa'in pasōng isab
akkalbi bo' ahāp e'bi amikilan ai-ai,
10 ati bo' kam makatali' bang ai ya hinangbi ahāp
katapusan. Bang tatali'bi pahāp, tantu alanu' ataybi, maka
halam aniya' dusa panā'an ka'am bang at'kka llaw kabalik
Al-Masi.
11 Pin'nno'an du kam kahāpan indaginis labay min si
Isa Al-Masi ma addat-tabi'atbi, ati pinudji Tuhan maka
sinanglitan ma sababbi.

Pangalabusu ma si Paul Ahāp Kaluwasanna

12 Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kata'uwanbi
in pakaradja'an kalabayanku itu ahāp sadja kamattihanna,
sabab minnē' pasaplag gom pa'in lapal ahāp pasal si Isa Al-
Masi.
13 Kinata'uwan na e' saga jaga ma deyom astana' itu maka
saga a'a kamemon ma jadjahan ītu, in aku kinalabusu ma
sabab Al-Masi ya pameya'anku.
14 Jari pahogot lagi' pangandol kaheka'an saga danakan-
tam suku' Panghū' Isa ma sabab kili-kili ya pangengkot aku
itu, ati pasōng katawakkal sigām amasaplag lapal Tuhan.
Mbal na sigām tināw.
15 Ya b'nnalna aniya' saga a'a kasehe' magnasihat pasal
Al-Masi ma sabab pangihid maka pangalindi sigām. Sagō'
aniya' kasehe'an magnasihat min atay pote'
16 ma sabab lasa sigām ma aku. Kinata'uwan asal e' sigām
in aku bay pinamaitu min kahandak Tuhan bo' t'nggehanku
lapal ahāp.
17 Magnasihat pasal Al-Masi saga a'a angalindi inān, sagō'
magduwa baihu' sigām sabab ya maksud sigām to'ongan
subay karuhunan susaku hinabuku ma deyom kalabusu.
18 Saguwā' minsan buwattē', mbal pamagayku. Gom pa'in
aku kinōgan bang pa'in pinagnasihat Al-Masi, ai-na ka min
atay pote', ai-na ka min panganjingki. Maka taptap du
kakōganku,

19 sabab kata'uwanku in aku pinaluwas du min deyom
kalabusu, labay min pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan. Tina-
bang isab aku e' Rū si Isa Al-Masi.
20 Ya angutku to'ongan, maka holatanku, bang pa'in aku
mbal karapatan ma hinang bay pamasuku' aku e' Tuhan.
Bilahi aku anawakkal sakahaba' waktu, ya lagi'na ma waktu
itu, bo' supaya aniya' sanglit ma Al-Masi min ai-ai hinangku,
ma kallumku ka atawa ma kamatayku.
21 Sabab ahalga' ma atayku Al-Masi sat'ggolku allum.
Maka bang aku ganta' amatay na, labi ahāp to'ongan.
22 Bang pina'amu, sat'ggol halam ta'abut ganta'anku,
paheka gom pa'in kahinanganku ajatu. Sagō' dalam duwa
gi' aku. Mbal kata'uwanku bang ingga ya subay pene'ku, ni
kamatay atawa ni kallum.
23 Magduwa-ruwa deyom pikilanku. Bilahi aku
amutawan minnitu bo' pa'atag ma Al-Masi, sabab labi
hāpna bang kita ma atagna na.
24 Sagō' muna-muna ahalga' ma ka'am bang pinataha' lagi'
umulku.
25 Manantuhi aku bang ingga ya makahāp ka'am, angkan
aku mbal gi' amutawan min ka'am. Maitu lagi' aku ma
ka'am bo' supaya pasōng pangandolbi maka kakōganbi.
26 Jari bang aku makamailu ma ka'am pabīng, aku ya
sababan angkan manglabi-labihan kakōg-koyagbi.
27 Na, minsan ai paniya', pahantapunbi palantarabi bo'
makatōp ma saga a'a ya angisbat lapal ahāp pasal Al-
Masi. Jari minsan aku mailu ma ka'am, atawa hal pinaha-
balan sadja ma pasal kahālanbi, kata'uwanku du in ka'am
dauyunan sadja. Kata'uwanku isab in ka'am magdakayu'
amogbogan lapal ahāp.
28 Da'a kam tināw ma saga a'a ya amantahan ka'am,
minsan kam ni'inay. Sabab bang ta'nda' e' sigām in ka'am
mbal tapakitāw, nahas ko' inān pamata'u sigām in sigām
magka'at du, maka ka'am ya lappasan ma sabab katabang
Tuhan ma ka'am.
29 Ahāp ya pangangganta' Tuhan ma ka'am ma sabab Al-
Masi ya pameya'anbi, ngga'i ka hal pamarassayabi ma iya,
lāgi makananam kam kabinsana'an isab ma pasalanna.
30 Sabab ilu kam binowa magsu'al maka saga a'a ya
magpanagga' lapal ahāp, buwat bay ta'nda'bi ma aku
waktu kapagsu'alku maka a'a kasehe'. Maka takalebi isab
buwattina'an in aku masi binowa magsu'al.

2

Addat Al-Masi ya Panunurantam

1 Na, kata'uwanku ahogot imanbi ma sabab pagbeya'bi
maka Al-Masi. Kauli'an kasusahanbi ma sabab lasana maka
aniya' kapagdakayu'bi atay sabab min Rū Sussi. Aheya isab
kasi-lasabi dangan maka dangan.
2 Manjari, pagga buwattē' kahālanbi, pajatuhun lagi'
kakōganku. Magdakayu' kam ma pamikilbi, papagsali'-
sali'unbi lasabi, magda'atay kam to'ongan. Bang aku beya'bi
buwattē', jukup du pa'in kakōganku.
3 Ai-ai hinangbi subay da'a min pangihidbi atawa min
kabaya'anbi magmalangkahi. Subay areyo' sadja pan-
gatayanbi. Bistahunbi pagkahibi ilu alanga gi' min ka'am.
4 Da'a pikilunbi kahāpan ni baranbi sadja, saguwā'
magka'inagon kam dangan maka dangan.
5 Ya pangatayanbi subay pasali' ni buwat pangatayan si
Isa Al-Masi.
6 Tuhan asal iya min ka'asalna,
sagō' halam tapikilna in kapagdakayu'na maka Tuhan
subay gomgomanna.
7 Gom pa'in bbahanna kaniya'na kamemon,
ati maglilla' iya magpa'ata.
Bay iya magpabaran manusiya' pi'itu ni dunya,
8 pasengod iya ni kajarihan manusiya'.
Bay iya magpareyo' di-na,
ati beya'na kabaya'an Tuhan sampay ni kamatay,
minsan pinapatay ma hāg.
9 Angkan iya pinalanga e' Tuhan ni langa katapusan.
Kabuwanan iya ōn alanga min ōn kamemon,
10 bo' magsujuran ni iya binangsa ai-ai kamemon,
ai-na ka ma sulga', ai-na ka ma dunya,
ai-na ka isab ma deyom ahirat.
11 Magpasab'nnal sigām kamemon
in si Isa Al-Masi Panghū' to'ongan,
maka Mma'tam Tuhan ya pinagmahaldika'an.

Sawa Pamasawa Dunya

12 Manjari itu, saga bagay kalasahanku, beya'unbi na
pa'in pamituwaku buwat bay sakahaba'. Bay asal beya'bi
ma kamailuku lagi', sagō' luba'-lagi'na na bang aku alikut.
Isbatunbi Tuhan, pagmatāwinbi, hinabubi amanuyu' bo'
tatuman kalappasbi.
13 Sabab Tuhan ya angahinang na pa'in ma deyom
pangatayanbi bo' aniya' baya'bi maka kosogbi angahinang
ai-ai pangahandakna.
14 Hinangunbi ai-ai panoho'an ka'am ma halam aniya'
karugalan atawa panganjawabbi,

15 supaya halam aniya' la'at atawa salla' panā'an ka'am.
Jari anak Tuhan na kam halam taga-tamak minsan kam
palamud ma saga a'a ya abengkok pikilan sigām maka
ala'at kasuddahan sigām. Sapantun kam bitu'un asahaya
amuwan sawa ma b'ttong langit,
16 salta' ka'am amasampay lapal min Tuhan ni saga a'a ma
dunya itu, lapal makabuwanan sigām kallum taptap. Bang
hinangbi ina'an, pamantuganku ka'am bang ta'abut llaw
kabalik Al-Masi, sabab ka'am ya sali' bainat in hinangku
maka sangsā'ku taga-kamattihan du.
17 Na, ya pangandolbi ma Al-Masi sali' dalil pagkulban
tinukbalan ni Tuhan. Maka bang aku saupama pinapatay,
laha'ku sali' dalil lalabotan pamajukup ni pagkulbanbi. Jari
mbal aku magang-ang amutawanan nyawaku, gom pa'in
aku magbeya' maka ka'am magkōg-koyagan.
18 Damikiyanna isab ka'am ilu, subay kam kinōgan na
pa'in sampay ameya' ma kakōganku.

Si Timuti maka si Epaprode

19 Agara' aku amabeya' si Timuti pasa'ut pi'ilu, bang
kabaya'an Panghū' Isa isab. Jari bang iya pabīng pi'itu
amowahan aku habal pasal kahālanbi, aheya kalasiganku.
20 Sabab halam aniya' angatu ma si Timuti itu bang takdil
ni pagka'inagon ma ka'am.
21 Kaheka'an saga a'a itu hal angannal ma baran sigām
sadja, mbal angannal pasal pakaradja'an si Isa Al-Masi.
22 Sagō' kata'uwanbi si Timuti maka kahatulna. Bay iya
anabangan aku magnasihat lapal ahāp, buwat panabang a'a
ma mma'na.
23 Angkan aku magniyat amapi'ilu si Timuti, sago' subay
kata'uwanku dahū bang ai tum'kka ni aku.
24 Pasangdol isab aku ma Panghū' Isa, bang pa'in aku
makasaunu' ni ka'am.
25 Bang ma kumpasanku ahāp subay pabalikku ni ka'am
danakanku si Epaprode, ya bay soho'bi pi'itu anabangan
aku. Sehe'ku iya maghinang ni Tuhan, gapi'ku angosogan
lapal ahāp.
26 Angentom iya ma ka'am kamemon, maka asusa isab iya
pagka takalebi habal pasal sakina.
27 B'nnal bay abangat sakina, arak iya amatay, manda' iya
kina'ase'an e' Tuhan. Ya du aku kina'ase'an, sabab bang iya
ganta' bay amatay, magduruhun karukka'anku.
28 Angkanna aheya baya'ku amabalik iya ni ka'am, bo'
kam kinōgan pag'nda'bi ma iya, ati pahantap bay kasusa-
hanku.

29 Sampangunbi iya pahāp luwas min pagkōg-koyagbi,
sabab Panghū' Isa ya pameya'anbi sali'-sali'. Pagaddatinbi
saga a'a ya pasali' ni si Epaprode itu,
30 sabab arak to'ongan iya amatay ma sabab hinangna
tudju ni Al-Masi. Bay panūkna kallumna, bang pa'in iya
paganti' min ka'am amatuntul aku.

3

Ya Pasangdolan si Paul

1 Na, saga dauranakanku, ya itu katapusanna: magkōg-
koyag kam ma sabab Panghū'bi si Isa. Mbal makainay ma
aku bang aku anulatan ka'am pabalik pasal itu, bang pa'in
kam asalamat.
2 Halli'inbi saga a'a maghinang kala'atan ilu, ya sapantun
ero' landu' ab'ngngis. Tagihan sigām anganggali'an kuwit
a'a, bainat in sigām suku' Tuhan.
3 Sagō' haka'anta kam, kitam ya taga-bainat b'nnal.
Amudji kitam ni Tuhan sabab min Rū-na Sussi, maka
magkōg-koyag isab kitam ma sabab si Isa Al-Masi. Halam
aniya' pasangdolantam ma hinangan baran.
4 Sagō' bang aku subay taga-pasangdolan ma hinangan
baran, aniya' du kahinangan ma aku.
Bang pangannal saga a'a kasehe' aniya' kapatutan sigām
pasangdol ma pamogbog sigām ma agama, luba'-lagi'na na
aku.
5 Sabab ta'abut pa'in walung'llaw min bay kapaganak ma
aku, ni'islam aku ma buwat addat kami Yahudi. Bangsa
Isra'il aku, panubu' si Benjamin asal kamatto'ahanku. Porol
aku bangsa Hibrani. Bang takdil ni pamogbog ma sara'
agama Yahudi, umpigan Parisi aku ya atukid amogbog ma
sara' agama.
6 Landu' aku atukid ma agama Yahudi, ya po'on bay
pinjala'ku saga jama'a Al-Masi. Bang aniya' a'a tabista a'adil
ma sabab kapamogbogna ma panoho'an-sara' si Musa, luba'-
lagi'na na aku itu, sabab halam aniya' salla'ku.
7 Malaingkan ai-ai bay pangannalku amowa aku ni
kahāpan mbal na pamagayku bang pa'in aku taga-lamud
ma Al-Masi.
8 Maka ngga'i ka hal e'-i. Ai-ai bay ahalga' ma aku
dahū itungku na sali' halam aniya' pūsna, bang pa'in
kata'uwanku Panghū'ku si Isa Al-Masi. Sabab ahalga' gi'
iya min kamemon. Taikutanku na kamemon bay bistaku
pangalta' ma waktu tagna', ati itungku na sali' s'ggit, bang
pa'in ta'angutku Al-Masi,
9 sampay makaparakayu' na ni iya. Mbal paheyaku
ma atay in kabontolan luwas min pamogbogku ma sara'

bay tasulat si Musa. Binista aku abontol e' Tuhan sabab
min pangandolku ma Al-Masi. Ya na ko' ilu kabontolan
pamuwanna ma sasuku angandol.
10 Ya sadja pagmatayanku bang pa'in kasakupanku Al-
Masi, bo' tananamku isab barakat Tuhan ya bay pa-
makallum Al-Masi min kamatayna. Bilahi aku pasali' ni iya
anandalan kabinasahan buwat bay panandalna, sampay ni
kamatay.
11 Sabab bang buwattē' kapameya'ku ma Al-Masi maka-
holat aku pinakallum pabīng min kamatay.

Si Isa ya Pagmatayantam Sakahaba' Waktu

12 Halam gi' ta'abut kamemon ya pagmatayanku, maka
mbal gi' aku sampulna' ma kaul maka pi'il. Sagō' amanuyu'
na pa'in aku bo' ta'angutku kamemon ya minaksud e' si Isa
Al-Masi angkan iya bay amene' aku.
13 Haka'anta kam saga dauranakan, mbal aku amikil di-ku
in aku maka'angut na. Sagō' buwattitu na pa'in hinangku:
bbahanku na ai-ai bay talabayku inān, ati angutku na ai-ai
ya pinama-aku ma sinosōng.
14 Amanuyu' aku sampay ta'abutku kahāpan ya pangab-
bitan aku e' Tuhan labay min si Isa Al-Masi, hatina kallum
kakkal ma deyom sulga'.
15 Kitam kamemon, sasuku kitam asangpot na ma pan-
gandol maka ma akkal, subay sali'-sali' panganguttam. Bang
hati aniya' amikilan saddī pasal ai maka ai, pinasawa du e'
Tuhan pamikilna.
16 Sagō' minsan painay, subay tukiranta ai-ai bay ta'abutta
min katagna' pangandolta sampay ni kabuwattituhan.
17 Saga danakanku, subay kam dauyunan anunuran
aku. Pandogahinbi isab saga a'a kasehe'an, ya ameya' ma
suntu'an bay pang'bba kami ma ka'am.
18 Araran itu bay pah'llingku ni ka'am ma waktu palabay,
maka balikanku hinabu aku anangis: aheka a'a anulakan
pandu' pasal kamatay Al-Masi ma hāg.
19 Nalka' ya kamattihan sigām, sabab tabanyaga' sigām e'
napsu, maka pagbantugan sigām saga hinang makaiya'-iya'.
Luwal legot dunya ya kinannal e' sigām.
20 Saguwā' mbal buwattē' ma kitam. Sulga' ya lahattam
luggiya', maka aniya' Manglalappas lagarantam pabalik
pi'itu minnē', hatina Panghū'tam si Isa Al-Masi.
21 Makapi'itu pa'in iya, pinindahan e'na ginhawa baran-
tam ya magkalamma maka magkamatay itu. Pinindahan ni
buwat baranna asahaya, min kawasana ya pangangga'osna
ma ai-ai kamemon.

4

1 Saga dauranakanku kinalasahan, landu' aku angentom
ma ka'am. Ka'am ya po'onan kalasiganku maka kamau-
juran hinangku. Angkan buwattitu pah'llingku ma ka'am:
patotogunbi pameya'bi ma Panghū'tam!

Pamituwa Katapusan

2 Aniya' amu'ku ni duwangan d'nda ilu, si Yudi maka si
Sintiki, bang pa'in sigā magsulut sabab magdanakan asal
sigā ma deyoman Panghū' Isa.
3 Ka'a isab, bagayku kapangandolan, aniya' panganjun-
jungku ni ka'a pagka kita dansehe'an maghinang panoho'an
Tuhan. Tabangun pa'in duwangan d'nda ilu sabab sehe'ku
asal amuspus amasaplag lapal ahāp, beya' isab si Klemen
maka a'a kamemon bay anehe'an aku maghinang. Tasulat
na e' Tuhan ōn sigām ma būk ya panunulatan ōn a'a taga-
kallum kakkal.
4 Magkōg-koyag kam sakahaba' waktu ma sabab Panghū'
Isa ya parakayu'anbi. Balikanku lagi': magkōg-koyag kam!
5 Subay ahantap bowahanbi ni a'a kamemon. Asekot na
waktu kapi'itu Panghū' Isa.
6 Da'a kasusahinbi ai-ai, saguwā' amu'unbi ai-ai ka-
gunahanbi ni Tuhan sakahaba' waktu pangaharapbi iya.
Pagsukulinbi iya ma waktu kapangamu'-ngamu'bi.
7 Jari pinaniya'an kam kasannangan Tuhan, kasannan-
gan mbal ta'ambat pinikil e' manusiya', ati asalamat
du pa'in ataybi maka pamikilbi sabab si Isa Al-Masi ya
parakayu'anbi.
8 Na, ya katapusanna, saga dauranakanku, pahōpunbi ni
deyom pamikilbi ai-ai landu' ahāp maka patut binantug.
Pikilunbi ai-ai abontol, asaltun, ahāp kinale, maka ai-ai
makasulut atay.
9 Beya'unbi ai-ai bay ta'anadbi atawa ta'ā'bi min aku, ai-
na ka min bissalaku, ai-na ka min palantaraku. Ati pat'ttog
ma ka'am in Tuhan ya amuwanan kitam kasannangan atay.

Pagsukulan si Paul

10 Aheya pagsarang-sukulanku ni Panghū'tam ma sabab
pagka'inagonbi ma aku pinabalik na. Bay kam alasa
asal ma aku, sagō' halam aniya' dapatbi amabeya'an aku
tatabangan.
11 Mbal yukku in aku kasigpitan, sabab ahantap pan-
gatayanku minsan buwattingga kahālanku.
12 Bay na kalabayanku kasigpitan maka kaniya' ballabi-
labihan, sagō' biyaksa aku amahantap pangatayan minsan
ai paniya', ai na ka lingantu, ai na ka asso, ai na ka taga-
kaniya' manglabi-labihan, ai na kakulang-kabusan.

13 Kasandalanku ai-ai kamemon ya tum'kka ni aku, sabab
min kosog Al-Masi ya pamakosogna aku.
14 Saguwā' ahāp addatbi anabangan aku ma deyom
kasusahanku itu.
15 Ka'am saga a'a Pilipi ata'u isab ma bay kahālanku,
waktu katulakku min lahat Makidunya ilu. Halam aniya'
jama'a Al-Masi saddī min ka'am bay amatuntul aku. Luwal
ka'am ya sehe'ku magtabang-tiyabangi, bo' pa'in baha'u
kata'ubi ma pasal lapal ahāp.
16 Minsan ma waktu kamaina'anku ma Tessaloneka, bay
kam angabut-ngabut amabeya'an aku tatabangan hinabuku
ma deyom asigpit.
17 Sagō' ngga'i ka kaniya'bi ya angutku. Ya sadja
kabaya'anku bang pa'in aniya' paluntunganbi aheya bang
ta'abut waktu panungbas ka'am e' Tuhan.
18 Bo' kata'uwanbi, tasambutku na kamemon bay
pabeya'anbi aku, magsukul. Gom pa'in palabi lagi', jari
halam aniya' kulangku, sabab itiya' na isab paglasa ya bay
pabowabi ma si Epaprode. Sapantun lalabotan ahamut ko'
itu, tinukbalan ni Tuhan. Kasulutan isab iya.
19 Jari Tuhanku ya amuwanan ka'am ai-ai kulangbi min
alta'na ya mbal tapula'-pula', luwas isab min si Isa Al-Masi.
20 Sanglitantam Tuhantam, ya Mma'tam, sampay ni
kasaumulan. Amin.
21 Pasampayunbi pa'in minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni
kamemon saga a'a Tuhan, ya pasuku' ma si Isa Al-Masi. Ya
du saga dauranakantam ma aku itu, amasampay isab lapal
kasi-lasa sigām.
22 Ya du isab kamemon saga a'a suku' Tuhan ma lahat
itu, luba'-lagi'na sigām ya paokom ma deyom astana' Sultan
Mahatinggi itu, amabeya' isab ni ka'am minsan la'a hal lapal
kasi-lasa sigām.
23 Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan
e' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Amin.
Wassalam

KOLOSSA

Pahati pasal sulat itu

Kolossa itu dakayu' da'ira bay mahē' ma lahat niōnan Asiya Diki'. Mbal magkata'u si Paul maka saga jama'a si Isa Al-Masi ya maglahat ma da'ira Kolossa he'. Luwal a'a niōnan si Epapras ya kata'uwanna mahē', dakayu' sehe'na maghinang ma si Panghū' Isa. Aniya' isab a'a Kolossa bay am'nnal ma si Isa ma sabab nasihat si Epapras.

Ma kalabusu pa'in si Paul, at'kka ni iya si Epapras bay min Kolossa. Aniya' habal tabowana pasal kahālan saga a'a ma palhimpunan si Isa ma Kolossa he'. Yuk habal itu, aniya' kono' saga guru baha'u palamud ni sigām amowa pandu' saddī. Pinareyo'-deyo'kono' si Isa e' sigām ati bang ma pamandu' sigām in bangsa mala'ikat alanga kono' min si Isa, maka mala'ikat ya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan. Jari asasaw pikilan kajama'ahan si Isa ma palhimpunan Kolossa ma sabab pamandu' saga guru t'kka baha'u inān.

Ya itu sababanna angkan si Paul bay amabeya' sulat itu ni sigām, pinabowa ma si Epapras. Ya pangahaka si Paul ma deyom sulat itu in pandu' saga guru inān asā' du. Si Isa Al-Masi b'nnal Anak Tuhan, pinalanga asal iya e' Tuhan maka halam aniya' paliyu min iya. Jari halam aniya' saddī min si Isa amowa manusiya' ni Tuhan, maka tunggal iya pagpanghū'an.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira KOLOSSA

1 Sulat itu deyo' min aku, si Paul, maka min danakantam si Timuti. Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan.

2 Pasampayku sulat itu ni ka'am saga dauranakan ma Kolossa, a'a asussi taga-pangandol ma Al-Masi. Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan.

Pagsukulan si Paul ni Tuhan

3 Sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ma pasalanbi, aheya pagsukulan kami ni Tuhan ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi.

4 Sabab makakale kami habal pasal pangandolbi ma si Isa Al-Masi maka pasal lasabi ma a'a saga suku' Tuhan kamemon.

5 Angandol kam maka alasa sabab aniya' kaholatan tinau'an ka'am ma deyom sulga'. Bay na kam pinakalehan

lapal kasab'nnalan pasal si Isa, ati minnē' kata'uwanbi
aniya' niholat.
6 Pasaplag na pa'in lapal ahāp itu ni kaluha'an dunya.
Aheya du pa'in paluntungan lapal itu ma deyom kaul-
pi'il manusiya', buwat ma kaul-pi'ilbi isab sangay min llaw
tagna' kakalebi pasal kasi-lasa Tuhan. Tahatibi isab bang ai
hatulanna
7 pagka kam pinandu'an e' si Epapras, sehe' kami ki-
nalasahan ya magbeya' maka kami maghinang panoho'an
Tuhan. Atukid e'na maghinang ma deyo'an si Isa Al-Masi,
ganti' kami.
8 Bay iya amowahan kami haka pasal lasabi ma sabab Rū
Tuhan.
9 Angkan na kami halam pahali angamu'an ka'am
kahāpan ni Tuhan sangay min waktu kapanambut kami
lapal pasal kahālanbi. Angamu'-ngamu' kami tabang ni
Tuhan bang pa'in kam binuwanan panghati maka pangita'u
e' Rū-na, bo' supaya kasakupanbi to'ongan bang ai panga-
handak Tuhan ma buwat ka'am.
10 Manjari ahatul kam ma kaul-pi'ilbi buwat kabaya'an
Panghū' Isa, ati ai-ai hinangbi makasulut iya maka ajatu
kahinanganbi waktu ni waktu, maka pasōng pangita'ubi
pasal Tuhan.
11 Mura-murahan, bang pa'in kam binuwanan kosog e'
Tuhan deyo' min kawasana barakatan, manjari kaimananbi
ai-ai minsan buwattingga.
12 Subay kam magkōg-koyag magsukul ni Mma'tam
Tuhan, ya bay amapatut ka'am bo' tataima'bi palsuku'an
ma deyom lahat asahaya.
13 Pinuwasan kitam e'na min deyom kalendoman ya
pagbaya'an nakura' saitan, ati pininda kitam ni pagbaya'an
Anakna kinalasahan.
14 Nil'kkat na kitam min pagbanyaga'an nakura' saitan
maka ta'ampun dusatam.

In Al-Masi Mbal Kaliyuhan

15 Dasali' Al-Masi maka Tuhan. Mbal ta'nda'tam Tuhan
sagō' kasakupanta kajarihanna pag'nda'tam Al-Masi. Anak
tunggal-kawasa iya, dahū asal min kamemon pinapanjari.
16 Ai-ai kamemon ma deyom sulga' maka ai-ai ma dunya,
ya ta'nda' e' manusiya' maka ya mbal ta'nda', bangsa hibilis
maka ai-ai taga-ga'osan ma diyata' ayan, in itu kamemon
bay pinapapanjari e' Al-Masi, deyo' bay min Tuhan. Maka
Al-Masi ya taga-kapatut ma kamemon.
17 Asal na iya ma halam gi' aniya' pinapanjari, maka iya
ya angumbangan pinapanjari kamemon bo' supaya mbal
apulag.

18 Pagmakōkan iya ma saga jama'ana, maka sigām ya
buwat ibarat baranna. In iya asal po'onan kallum ma sigām,
maka dahū iya min kamemon pinakallum min kamatay,
supaya iya tunggal bangsahan min kamemon.
19 Min kabaya'an Tuhan isab angkan Al-Masi dasali' maka
iya ma kajarihanna kamemon.
20 Ya minaksud asal e' Tuhan in ummat pinapanjari
kamemon subay maghāp maka iya labay min Anakna.
Manjari ai-na ka bangsa ma babaw dunya atawa ma diyata'
langit, makapagkahāp maka Tuhan ma sabab laha' Anakna
bay pabu'us waktu kamatayna ma hāg.
21 Waktu tagna', bay kam alawak min Tuhan. Bantana
asal kam ma deyom pikilanbi ma sabab kala'atan ya
hinangbi.
22 Saguwā' buwattitu maghāp na kam maka Tuhan sabab
min kamatay Al-Masi. Ya maksud Tuhan subay kam
magharap maka iya ma asussi pangatayanbi, ma halam
aniya' tamak-tamakbi atawa dusa panā'an ka'am.
23 Tantu ko' inān, bang pa'in kam patotog angandol ma
Al-Masi. Da'a bbahinbi lapal ahāp bay takalebi sabab ya na
po'onna angkan aniya' holatbi. Ya na ko' itu lapal ahāp ya
pinasaplagan a'a kamemon ma kaluha'an dunya itu. Aku si
Paul taga-kag'llal min Tuhan magnasihat lapal itu.

Kahinangan si Paul

24 Kinōgan aku bininasa bang pa'in ma sababanbi, sabab
bang aku anandalan kabinasahan, paganap binasaku ni
kabinasahan bay kasandalan Al-Masi, ya sasuku halam
ajukup. Bay iya anandalan kabinasahan ma sababan saga
jama'ana, ya ibarat baranna.
25 Aku itu tahinang sosoho'an na e' Tuhan bo' aku
anabang ma sasuku magpangandol ma si Isa. Kawakilan
aku e'na anabang ka'am, sinō' aku magnasihat lapalna
kamemon.
26 Lapalna itu bay nilimbungan e' Tuhan min manusiya'
kamemon min masa awal lagi', sagō' pamata'u na buwat-
tina'an ni saga a'a suku'na.
27 Sigām suku'na ya pinata'u, bo' manyatakan saga a'a
ma sabarang bangsa bang ai maksud Tuhan ma manusiya'.
Mamarahi ahāp ya bay limbunganna he', ahalga' to'ongan,
sagō' pinabukis na. Hatina Al-Masi pat'nna' du ma deyom
ataytam, angkan aniya' holattam in kitam pinasuku'an
sahaya ma deyom sulga'.
28 Angkanna halam aniya' panganasihat kami saddī min
Al-Masi. Ginuna e' kami ai-ai tata'u kami pasal Al-Masi,
pami'at maka pamandu' kami ma a'a kamemon bo' supaya

sigām dangan maka dangan abontol du ma kaul maka pi'il,
pagka ameya' na ma Al-Masi.
29 Ya na itu pagsangsā'anku na pa'in. Puspusku kosogku,
ya bay pamakosog aku e' Al-Masi.

2

1 Bilahi aku amata'u ka'am pasal pagka'inagonku ma
ka'am maka saga a'a min da'ira Laodikiya inān, sampay isab
sasuku mbal gi' magkilā maka aku.
2 Ya angutku subay ahogot pangandolbi maka subay
arakayu' ataybi maglasa-liyasahi. Subay asawa panghatibi
pasal Al-Masi sabab minnē' ahogot to'ongan pangandolbi
ati kasakupanbi lapal bay nilimbungan e' Tuhan ma waktu
palabay, ya pasal Al-Masi.
3 In iya pagtatau'an pangalta' kamemon, hatina kapan-
dayan maka kata'u Tuhan.
4 Na, buwattē' pamahatiku ka'am supaya kam mbal
takole' nirupang e' ba'anan pasu'alan halam aniya' pūsna,
minsan buwattingga kalu'uyna.
5 Manjari itu, minsan aku alikut min ka'am, aheya du kam
ma deyom pikilanku. Sidda aku kinōgan ma sabab ahatul
pagtipunbi maka atotog pangandolbi ma Al-Masi.

Al-Masi ya Pagmakōkan

6 Jari itu, pagka tataima'bi na si Isa Al-Masi pag-
panghū'anbi, subay kam pasangdan na pa'in ma iya.
7 Ya pamalutbi ma iya subay buwat gamut kayu lalomna.
Pat'ttog kam ma iya supaya pahogot gom pa'in pangandolbi
buwat bay pamandu' ka'am. Subay lipat-manglipat pag-
sukulanbi ni Tuhan.
8 Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e'
manusiya' minsan sai-na bang bilahi amanyaga' ka'am
supaya kam tabowa ameya' ma sigām. Pangangakkal asal
pangita'u saga a'a inān. Halam aniya' kagunahanna sabab
hal pali-pali bay pang'bba min kamatto'ahan, maka ilmu'
bay min bangsa hibilis ya magbaya' ma diyata' ayan. Ngga'i
ka pangita'u min Al-Masi.
9 Sabab ina'an ma Al-Masi kajarihan Tuhan, jukup ma
addatna maka ma panahu'anna, bo' pa'in magpabaran
manusiya' buwat kitam.
10 Ya du ka'am kabuwanan kasampulna'an pagka Al-Masi
ya pasōranbi. Alanga asal iya min kamemon, makapagagi
ma ai-ai taga-ga'os, bangsa mala'ikat ka maka bangsa saitan.
11 Aniya' bainat pangilāhan ka'am ya sōd ma Al-Masi,
saguwā' ngga'i ka bainat ma kuwit baranbi ya nihinang

e' manusiya' magi'islam. Ya pangilāhan ka'am bainat bay
nihinang e' Al-Masi.
12 Sababna sapantun kam a'a bay kinubul sambeya' maka
iya, waktu kapamandi ma ka'am tanda' palsaksi'an in
ka'am suku'na na. Pinakallum isab kam pabīng, pagka
pasangdolanbi kawasa Tuhan ya bay amakallum si Isa
pabīng min kamatayna.
13 Tagna'bi inān sali' kam hantang a'a magpatayan ma
pang'nda' Tuhan sabab masi magdusa. Bay ala'at kajari-
hanbi maka halam aniya' lamudbi ma bangsa suku' Tuhan.
Daipara apinda na kahālanbi buwattina'an, pinakallum na
kam e' Tuhan sambeya' maka Al-Masi. Niampun e'na dusata
kamemon,
14 maka pinapasan e'na sulat panuntut ya pamat'nna'an
kitam. Pinuwasan kita min hukuman sara' ma sabab
kamatay Al-Masi ma hāg. Jari halam na aniya' sababan
pamat'nna'an kita hukuman.
15 Tara'ug isab e' Al-Masi bangsa mananasat maka ai-ai
taga-kaga'os ma diyata' ayan. Kala'anan e'na ga'osan sigām
ati pinahina' sigām ma mairan. Tara'ug e'na kamemon ma
sabab kamatayna ma hāg.
16 Angkanna kam subay mbal tasoway e' sai-sai ma pasal
kinakanbi maka inumanbi, atawa pasal jamu duwa'a atawa
hinang bulan atawa hinang ma llaw mulliya.
17 Binogbog e' sigām usulan inān bo' pa'in hal gindan
pamaentom sigām aniya' gi' nilagaran ma waktu sinōng,
ya na Al-Masi.
18 Jagahinbi kahāpan ya panungbas ka'am e' Tuhan bo'
kam mbal kinulli'an e' saga a'a ya maglaku-laku pasal
kareyo' pangatayan sigām. Anumba sigām ma saga
mala'ikat, magmalangkahi na pa'in sigām pasal aniya' kono'
bay panyata' ni sigām min Tuhan. Abbuhan saga a'a
buwattē' ati abowa-bowa e' legot dunya, maka hona'-hona'
halam aniya' pūsna.
19 Tu'ud sigām pabutas min Al-Masi ya po'onan kallum
sigām. Buwat sapantun baran, Al-Masi ya kōkna, maka
kitam ya pagdayawna. Jari magdalos pagdayaw itu maka
kōk pagka aniya' ugat paralosanna. Angkan kitam itu, ya
dalil pagdayaw Al-Masi, pasōngna pa'in kosogtam ma sabab
Tuhan ya magkabaya'an.

Kapaunung ma Al-Masi

20 Sapantun kam a'a bay paunung ma Al-Masi ma ka-
matayna, sabab amatay na kam ni bay palihalanbi tagna',
ati apuwas na kam min komkoman binangsa saitan ya

magbaya' ma diyata' ayan. Jari angay kam subay pasangdan
na pa'in ma kal'ngnganan a'a kasehe' ma dunya itu?
21 Angay beya'bi pali-pali sigām, ya yuk-i, “Da'a ntanin
ilu!” atawa “Da'a kakanun ina'an!” atawa “Da'a umasun
ina'an!”
22 Saguwā' pinjaman sadja ya pinagpali-pali e' saga a'a
inān, sabab ubus pa'in ginuna, magtūy pahalam. Maka pali-
pali inān hal pinahinang e' manusiya'.
23 Nihagda kita e' sigām subay magsumba ni mala'ikat.
Sinō' magpareyo'-deyo' di-ta, maka magtiksa'-tiksa' di-ta.
Aniya' kono' paluntungan ma pangahagda sigām, sagō'
halam aniya' dapatna pamapaggat napsu baran.

3

1 Manjari itu, pagka Al-Masi allum na pabīng, ya du ka'am
parakayu' ma iya binuwanan kallum kakkal. Na pagka
buwattē', tuyu'inbi ai-ai ma deyom sulga' ma kamaina'anan
Al-Masi. Ina'an asal iya aningkō' ma paningkō'an bangsa-
han, ma bihing Tuhan tampal ni kowan.
2 Pagmatayinbi ai-ai suku' ma sulga', da'a na ai-ai ma
babaw dunya itu.
3 Sabab ka'am ya angandol ma Al-Masi, ibarat a'a amatay
na, halam na aniya' baya'na ma alam itu. Ina'an asal
po'onan kallumbi ma haddarat Tuhan, tinau' pahogot e' Al-
Masi.
4 Sababna Al-Masi ya po'onan kallumbi, angkanna ma
sinosōng, bang iya pa'nda' pi'itu, magdongan du kam maka
iya bo' aliput isab e' sahayana.

Kaul-pi'il Tagna' maka Kaul-Pi'il Baha'u

5 Angkan yukku ma ka'am, taikutinbi napsubi ala'at. Da'a
kam magd'nda atawa magl'lla. Da'a kam magkasabulan,
da'a kam magba'is-ba'is. Da'a kam abahaya ma pilak sabab
bang alta' ya paheyabi ma atay, ya na he' sali' pagtuhananbi.
6 Ab'nsi Tuhan ma hinang buwattē', ya po'on iya amat'kka
mulka' ni saga a'a agagga ma panoho'anna.
7 Buwattē' kabiyaksahanbi tagna', waktu lagi' kam ameya'
ma ai-ai kanapsuhanbi.
8 Sagō' ma buwattitu subay bbahanbi bay kasuddahanbi
ala'at inān, buwat saga magastol, magb'nsi ma pagkahi,
maka magb'ngngis. Da'a kam angalimut sehe'bi, da'a isab
maglaka'-laka',
9 da'a kam magputing ma sehe'bi. Bay na bbahanbi
kajarihanbi maka kahinanganbi tagna'.
10 Kaniya'an na kam kajarihan baha'u ya pinindahan
na pa'in e' Tuhan Magpapanjari, supaya kam makasali' ni

buwat kajarihanna. Ya mohotna in ka'am subay pasōng
pangita'ubi ma iya.
11 Manjari dasali' saga a'a kamemon sasuku bay pin-
abaha'u na e' Tuhan. Halam aniya' pagbidda'an sigām,
bangsa Yahudi ka maka bangsa kasehe', a'a magislam ka
maka a'a halam bay magislam, ata ka maka ngga'i ka,
sampay saga a'a bangsa liyu. Pat'nna' Al-Masi ma deyom
ataytam sali'-sali', maka Al-Masi sadja ya katumanan ma ai-
ai kamemon.
12 Bay kam tapene' e' Tuhan nihinang a'ana. A'a sussi kam
kinalasahan e'na angkan kam wajib ma'ase' ma pagkahibi
samantala' ahāp addatbi ni kasehe'an, areyo' isab maka
alunuk pangatayanbi. Tatasinbi pagkahibi minsan kam
ni'inay.
13 Bang aniya' pagla'atanbi maka pagkahibi, sagarinbi
na. Bang aniya' kap'ddi'anbi atay, subay kam magampun-
iyampuni. Ya pangampunbi ma pagkahibi manusiya' subay
buwat kapangampun ka'am e' Panghū' Isa.
14 Maka aniya' gi' sugpatna aheya: subay kam alasa
ma pagkahibi sabab bang kam maglasa-liyasahi ahogot du
kapagdakayu'bi atay.
15 Magmalulus kam ma Al-Masi bo' kam minaliman e'
kasannanganna, sabab sinō' kam e' Tuhan subay magsulut-
siyuluti, sabab kitam magpangandol ma Al-Masi sapantun
dabaran du. Pagsukulinbi isab Tuhan.
16 Gomgominbi pamandu' Al-Masi bo' pasobsob to'ongan
ni deyom ataybi. Bang kam ganta' magpandu' dangan maka
dangan, paglagihunbi pangita'u kamemon bay pamuwan
ka'am. Magkalang kam saga kalangan pamudji Tuhan
sampay kalangan makani-ka'am min Rū Tuhan. Magkalang
kam pagka aheya pagsukulanbi ni Tuhan.
17 Entomunbi Panghū' Isa ma ai-ai hinangbi maka
pamūngbi, in iya pameya'anbi. Maka pagsukulinbi na pa'in
Tuhan ya Mma'tam labay min ōn si Isa.

Pandu' ma saga A'a Daokoman

18 Ka'am kar'ndahan subay ameya' ma kabaya'an h'llabi.
Patut isab, pagka si Isa ya Panghū'bi.
19 Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, da'a
kab'ngngisinbi.
20 Ka'am saga kamanahutan, angikut kam ma pami'at
matto'abi sabab kasulutan Panghū'tam ma hinangbi
buwattē'.
21 Ka'am kamatto'ahan, da'a pala'atunbi atay anakbi bo'
mbal mandā'-dā'.

22 Ka'am saga tendog, subay beya'bi kamemon panoho'an
nakura'bi. Da'a hal ma salta' sigām ang'nda' bo' supaya kam
sinanglitan. Subay sali' du ma kamaina'an maka ma kalikut
sigām. Hinangunbi panoho'an sigām min deyom ataybi, ma
sabab Panghū' ya pagaddatanbi.
23 Subay kam atukid ma ai-ai hinangbi sabab min-
san manusiya' ya paghinanganbi, Panghū' Isa ya luggiya'
nakura'bi.
24 Kata'uwanbi du, Panghū'tam ya anungbasan ka'am ma
sinosōng. Pinasambutan kam pusaka' ya tinau'an saga a'a
suku'na ma sabab Al-Masi ya paghinanganbi.
25 Sasuku mbal taluwa' hinangna, tinungbasan du pina-
pagtongod maka hinangna ala'at, sabab mbal amapagbidda'
Tuhan ma manusiya'.

4

1 Ka'am saga nakura', subay ahāp pangahatulbi ma saga
sosoho'anbi. Ya panambabi ma sigām subay pinapagtongod
maka hinang sigām, sabab kata'uwanbi asal aniya' pag-
nakura'anbi mahē' ma sulga'.

Pamituwa Katapusan

2 Patukid kam angarap ni Tuhan, pahāpun akkal-
pamikilbi, maka pagsukulinbi Tuhan.
3 Amu'-amu'inbi isab kami tabang bang pa'in kami mura-
murahan pinaluhaya e' Tuhan bo' supaya kami makapag-
nasihat lapal pasal Al-Masi, ya lapal halam bay kinata'uwan
ma masa awal e'. Ya he' po'onna angkan aku kinarenahan
ma deyom kalabusu itu, tu'ud aku magnasihat pasal Al-
Masi.
4 Amay-amay, amu'inbi aku tabang min Tuhan supaya
asawa e'ku magnasihat pasal si Isa sabab ya na he' bay
pamahinangna ma aku.
5 Pahāpunbi addatbi tudju ni saga a'a ya mbal am'nnal
ma si Isa. Bang aniya' waktu sumiyan-sumiyan, haka'inbi
to'ongan sigām ma pasalna.
6 Ai-ai pamissalabi subay ahanunut sadja, bo' supaya
kasulutan sasuku akale. Subay kam ata'u isāb anambungan
sasuku anilaw ka'am.

Bissala Pama'iran

7 Aniya' lapal ma pasal kahālanku binowahan ka'am
e' si Tikikus. Danakantam iya, a'a landu' kinalasahan.
Dansehe'an iya maka kami maghinang ma Panghū' Isa, a'a
kapangandolan isab.
8 Makabāk kam kalasigan bang iya angahati ka'am pasal
kahālan kami itu, ya po'on iya sō'ku pi'ilu.

9 Bay pasehe'ku ma iya si Onesimus, a'a dalahat maka
ka'am. Danakantam iya kinalasahan maka kapangan-
dolan. Kahaka'an kam e'na pasal saga pakaradja'an maitu
kamemon.
10 Si Aristarkus, sehe'ku ma deyom kalabusu itu, am-
abeya' minsan la'a hal lapalna ma ka'am. Ya du si Markus
itu, kaki si Barnabas. Bay na kam haka'anku pasal si
Markus. Bang iya ganta' pahapit ni lahatbi ilu subay iya
patuntulunbi pahāp-hāp.
11 Itiya' isab si Yussa' ya niranglay Justus, amabeya' isab
lapalna ma ka'am. Luwal t'llungan itu ya bangsa Yahudi
anehe'an aku magnasihat pasal pagparinta Tuhan. Aheya
to'ongan panabang sigām ma aku.
12 Si Epapras amabeya' isab minsan la'a hal lapalna.
Sosoho'an iya ma si Isa Al-Masi, a'a min lahatbi du isab.
Angamu'-ngamu' iya pakosog ma sababbi sakahaba' waktu,
bang pa'in ahogot pameya'bi ma kabaya'an Tuhan bo'
supaya kam asampulna' ma kaul-pi'ilbi, ma halam aniya'
hawal-hawal ma deyom ataybi.
13 Makasaksi' du aku ma pasal si Epapras itu. Bay iya
magsangsā' ma sababbi sampay ma saga a'a ma da'ira
Laodikiya maka ma da'ira Hirapulis.
14 Maka itiya' isab si Lukas ya doktol kalasahantam, maka
si Demas. Ya du sigām duwangan itu amabeya' isab lapal
sigām.
15 Amabeya' aku lapal pagaddatku ma saga danakan-
tam ma Laodikiya, maka ma si Nimpa. Lapayun isab
kajama'ahan Al-Masi ya magtipun ma luma'na.
16 Bang aubus na e'bi amassa sulat itu palanjalunbi
lagi' ni saga jama'a si Isa Al-Masi ya magtipun ma da'ira
Laodikiya inān bo' tabassa e' sigām. Amu'unbi isab sulat
bay pabeya'anku sigām, ati bassahunbi isab he'-i.
17 Haka'inbi si Arkippus ilu: “Amay-amay. Talusun
hinang bay pamahinang ka'a e' Panghū' Isa sabab iya ya
paghinangannu.”
18 Sugpatanku isab da'ayat maka sulatan tanganku du.
Nientom du kam e'ku, e' si Paul. Da'a aku takalipatunbi
pagka itiya' aku ma deyom kalabusu kinarenahan.
Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan
e' Tuhan. *Wassalam*

1 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Aniya' dakayu' da'ira mahē' ma lahat Makidunya niōnan Tessaloneka. Mbal du alawak da'ira itu min da'ira Pilipi.

Ma l'ngngan si Paul karuwana bay iya makahapit maka saga sehe'na si Timuti maka si Silas ni Tessaloneka bo' magnasihat ni saga a'a mahē'. Minsan mbal at'ggol kamahē' sigām, aheka a'a bay akale ma pagnasihat sigām sampay magkahagad na ma Panghū' Isa. Sagō' aniya' saga Yahudi bay anagga' disi Paul, bay amidjakan isab saga a'a Tessaloneka, sinō' angala'at sigām. Angkanna sigām bay ala'an minnē' tudju ni da'ira Kurintu. Ma Kurintu pa'in, asusa pamikil si Paul pasal saga bebeya'an si Isa bay bbahanna ma Tessaloneka inān, ya agon-agon tabowa e' sasat ati pataikut min Panghū' sigām si Isa. Jari sinō' si Timuti patibaw e' si Paul pina'an ni Tessaloneka angahati bang buwattingga saga Almasihin maina'an.

Makabīng pa'in si Timuti ni Kurintu, nihaka e'na pasal kahālan saga bebeya'an si Isa Al-Masi maina'an ma Tessaloneka. Manjari aheya pagsukulan si Paul ni Tuhan pasal iman maka lasa sigām. Angkanna pabeya'na sulat itu. Sinambungan isab e'na patilaw sigām pasal kabalik si Isa min sulga', maka sinō' sigām pataptap angandol ma si Isa minsan ma deyom kabinasahan.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessaloneka, ya suku' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan.

Pagsukulan ma Sabab saga A'a Tessaloneka

2 Magsukul kami ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ni Tuhan.

3 Nientom kam ma alopan Mma'tam Tuhan, nientom kahāpan ya hinangbi luwas min pangandolbi, nientom pagsangsā'bi ma sabab lasabi ma iya, maka kahogot imanbi isab ma sabab Panghū' Isa Al-Masi ya pangasahanbi.

4 Saga dauranakan, ka'am kinalasahan e' Tuhan, kata'uwan kami in ka'am bay tapene' e'na.

5 Sabab ngga'i ka pangupama manusiya' ya panganasihat
kami ma ka'am, sagō' lapal abarakat bay min Rū Tuhan,
angkan ahogot pagsab'nnalbi. Kata'uwanbi bay bowahan
kami waktu kat'nna' kami ma ka'am bo' ahāp kahālanbi.
6 Bay sunuranbi kajarihan kami maka kajarihan
Panghū'tam. Minsan kalabayanbi katiksa'an abisa, tinaima'
e'bi lapal itu, lāgi kinōgan kam sabab min Rū Sussi.
7 Angkan buwattina'an, ka'am ya panunuran e' kamemon
saga a'a magpangandol ma lahat Makidunya maka ma lahat
Akaya.
8 Pasaplag isāb lapal pasal Panghū' Isa sabab min ka'am,
pasampay ni kaluha'an lahat Makidunya maka Akaya.
Ngga'i ka hal jadjahan ina'an, pasaplag habal pasal pangan-
dolbi ni Tuhan ni sabarang lahat. Minsan kami mbal na
ah'lling,
9 sabab amissala na pa'in saga a'a inān pasal ka-
panaima'bi ma kami. Tabissala pasal kapang'bbabi min
ta'u-ta'u ya bay pagtuhananbi tagna' bo' kam papinda
angisbat Tuhan b'nnal, ya kakkal salama-lama.
10 Angagad kono' kam ma waktu kapi'itu min sulga'
Anakna, ya bay pakallumna min kamatayna. Si Isa ko'
inān, ya angalappas kitam min mulka' song pinat'kka ni
saga manusiya'.

2

Kahinangan si Paul ma Da'ira Tessaloneka

1 Saga dauranakanku, kata'uwanbi aheya kapūsan
l'ngngan kami pi'ilu ni ka'am.
2 Kata'uwanbi asal, bay kami makalabay kabinasahan ma
da'ira Pilipi maka landu' nihina', sago' magsukul ni Tuhan,
bay kami makatawakkal angahaka'an ka'am lapalna ahāp
minsan aheka anagga'.
3 Ya pamandu' kami ma ka'am halam aniya' sā'na, halam
aniya' mohotna ala'at, halam aniya' niyat kami angakkalan
kami.
4 Tabista kami e' Tuhan makajari pinangandolan lapal
ahāp itu. Mbal kami angangut anulut manusiya' sagō'
Tuhan, ya makaliling deyom pikilantam.
5 Kata'uwanbi haliluwal kami, halam kami bay angalana-
han a'a minsan sai bo' tabowa am'nnal, halam kami
magbau'-bau' in kami asaltun bo' pa'in sinōd bahaya pilak.
Tuhan ya saksi' kami.
6 Halam isab kami bay amiha mahaltabat min manusiya',
ai-na ka min ka'am atawa min a'a saddī.

Minsan kami taga-kapatut pagka kawakilan Al-Masi, ha-
lam kami bay angahagda atawa amabuhat ka'am.
7 Gom pa'in ahanunut pah'lling kami ma ka'am, buwat
d'nda angupiksa' saga anakna.
8 Aheya lasa kami ma ka'am, ya po'on kami lilla' anga-
haka'an ka'am pasal lapal ahāp min Tuhan. Lāgi pamalilla'
baran kami sampay ni kamatay, ma sabab kaheya lasa kami
ma ka'am.
9 Tantu taentombi, saga dauranakan, bay paglu'ug kami
waktu kamailu kami ma ka'am. Bay kami maghulas-sangsā'
llaw-sangom bo' aniya' kalluman kami, supaya halam sai-sai
kabuhatan sat'ggol kami anganasihatan ka'am lapal Tuhan.
10 Kasaksi'anbi, maka kasaksi'an isab e' Tuhan, bang
buwattingga bay tebong kami ma deyomanbi saga a'a
magpangandol. Abontol sadja kami, halam aniya' kasā'an.
11 Kata'uwanbi isab bay addat kami ma ka'am pakaniya-
pakaniya, sali' addat matto'a ma saga anakna lahasiya'.
12 Bay pahogot kami imanbi, bay palasig kami pan-
gatayanbi, bay kam sinō' amahāp kaul-pi'ilbi bo' tōp ma
Tuhan, ya amowa ka'am palamud ma pagparintahanna
maka ma kasahaya'anna.
13 Magsukul na pa'in kami ni Tuhan sabab mbal takalipat
kami bay kapanaima'bi lapal palman. Takalebi min kami
bo' pa'in ngga'i ka lapal manusiya' ya taima'bi sagō' palman
sab'nnal-b'nnal min Tuhan, palman amowa na pa'in ma
deyom pangatayan sasuku magkahagad.
14 Dauranakanku, panunuranbi na pakaradja'an ya kal-
abayan e' saga jama'a si Isa Al-Masi ya ma palhimpunan
lahat Yahudiya. Sabab ya du ka'am bay nila'at e' pagkahibi
dabangsa, buwat bay pangala'at sigām e' pagkahi sigām
Yahudi.
15 Bay pinapatay e' sigām Panghū' Isa, maka pinapatay
isab kanabi-nabihan ma awal lagi'. Mbal sigām makasulut
atay Tuhan maka sinagga' e' sigām saga a'a kamemon.
16 Sinagga' kami e' sigām bo' mbal tapagnasihat lapal ahāp
ma saga a'a bangsa liyu, ya ngga'i ka Yahudi sabab mbal
bilahi bang bangsa liyu lappasan min dusa. Mbal sigām
pahali angalandu'an dusa sigām, ya angkan pinataluwa'an
mulka' Tuhan.

Kabaya'an si Paul Anibaw saga A'a Tessaloneka

17 Saga dauranakanku, pagka kami bay magokat maka
ka'am minsan mbal at'ggol, landu' kami angentom ati
atuyu' to'ongan kami amowa mag'nda' maka ka'am pabīng.
Minsan kami alawak min ka'am buwattina'an, itiya' kam
ma deyom pikilan kami.

18 Bilahi kami patibaw ni ka'am, paligay aku itu, si Paul.
Min pila aku bay magsakap pi'ilu, sagō' pinat'nna'an aku
bimbang e' nakura' saitan, ya angkan halam makalanjal.
19 Na, ka'am ya pagsababan pagkōg-koyagan kami maka
kaholatan kami. Maka ka'am ya pamantugan kami ma
matahan Panghū'tam si Isa bang ta'abut waktu pagbīngna
pi'itu.
20 Aho' b'nnal, ka'am ya pamantugan maka pagkōg-
koyagan kami.

3

1-2 Na, pagka mbal kasandalan pangentom kami ma
ka'am, anganiyat kami amatibaw si Timuti pi'ilu, bo'
kami duwangan ta'bba ma da'ira Aten itu. Si Timuti itu,
danakan kami asal maka sehe' kami maghinang kahinan-
gan Tuhan. Magbeya' kami magnasihat lapal ahāp pasal
Al-Masi. Pinatibaw iya pi'ilu bo' amahogot imanbi maka
amakosog pangandolbi ma Tuhan.
3 Ya kabaya'an kami subay halam aniya' tabowa
maghenggol-henggol imanna ma sabab kabinasahan ya
kalabayanbi ilu. Kata'uwanbi asal, pinakadal kitam kabi-
nasahan pagka suku' Al-Masi.
4 Bay sa kam nihaka'an waktu kamailu kami, in kitam
suku' Al-Masi tantu t'kkahan kabinasahan. Jari kasaku-
panbi na, paniya' na bay pangahaka kami.
5 Angkanna, pagka mbal na kasandalanku susaku ma
kahālanbi, bay soho'ku si Timuti pi'ilu angahati ka'am
bang masi ahogot pagimanbi ma si Isa Al-Masi. Ya
kahanggawanku, kalu kam bay tasasat e' nakura' saitan,
sabab bang kam tabowa e' sasat saitan, kaliman bay hinang
kami mailu.
6 Daipara itiya' na si Timuti baha'u bay at'kka min ka'am,
maka ahāp to'ongan habal ya tabowana pasalbi. Yukna
ahogot masi pagimanbi ma Tuhan maka masi na pa'in
paglasabi dangan maka dangan. Yukna isab ahāp ataybi
tudju ni kami itu, maka aheya baya'bi ang'nda' kami, buwat
kaheya baya' kami mag'nda' maka ka'am.
7 Angkanna, saga dauranakan, minsan kami ma deyom
kasigpitan maka kabinasahan, ahogot du atay kami sabab
makata'u na kami in ka'am halam apinda min pangandolbi
ma Tuhan.
8 Ahāp na palnyawahan kami pagka kata'uwan kami in
pameya'bi ma Panghū' Isa atotog du.
9 Magsukul na kami ni Tuhan ma sababbi, sabab ka'am
ya po'onna angkan aheya kakōgan kami ma matahanna.

10 Llaw-sangom atukid kami angamu'-ngamu' ni Tuhan,
bang pa'in kami mag'nda' maka ka'am, bo' kam katabangan
kami bang aniya' mbal gi' jukup ma pagimanbi.
11 Mura-murahan, bang pa'in kami tinabang e' Mma'tam
Tuhan maka e' Panghū'tam si Isa bo' kami makatūy pi'ilu
ni ka'am.
12 Mura-murahan isab, bang pa'in kam tinabang
e' Panghū'tam bo' lumabihan lasabi ma saga sehe'bi
dambeya'an ilu sampay ma manusiya' kamemon, buwat
isab lasa kami ma ka'am.
13 Bang pa'in pinatotog ataybi e' Panghū' supaya kam
asussi maka saltun ma matahan Mma'tam Tuhan ma waktu
kabalik pi'itu Panghū' Isa, beya' maka ba'anan a'a suku'na.

4

Kaul-pi'il ya Makasulut Atay Tuhan

1 Na, saga dauranakan, buwattitu hatulanna. Bay kam
pandu'an kami bang kaul-pi'il ingga ya makasulutan Tuhan.
Buwattē' asal kaul-pi'ilbi, Sagō' buwattina'an, pagka aniya'
kapatut kami min Panghū' Isa, amu'ta kam maka soho'ta
kam amuspus to'ongan ma kaul-pi'il ahāp.
2 Kata'uwanbi du, in pamandu' kami ma ka'am asal min
kapatut Panghū' Isa.
3 Ya kabaya'an Tuhan subay asussi deyom ataybi. Da'a
kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla.
4 Ka'am kal'llahan, subay ahantap e'bi amowa h'ndabi ma
halam aniya' sabulna, maka subay ahatul addatbi ma sigām.
5 Da'a parūlunbi napsu baranbi magba'is-ba'is, buwat saga
a'a mbal magmatāw ma Tuhan.
6 Na, bang takdil ni napsu baran itu, da'a to'ongan kam
angahinang la'at ma pagkahibi bebeya'an si Isa. Da'a
isab kam angulli' ai-aina sabab bininasa e' Panghū' sasuku
magdusa buwattē'. Bay kam pata'u kami pasal palkala' itu
ma waktu tagna' gi', bay na kam asal banda'an kami.
7 Pinene' kitam e' Tuhan supaya anuyu'an palantara
asaltun, da'a paghinang kala'atan d'nda maka l'lla.
8 Jari sasuku anaikutan pandu' itu, Tuhan ya taikutanna,
ngga'i ka manusiya'. Lāgi Tuhan ya amuwanan ka'am Rū-
na Sussi.
9 Na, minsan kam mbal sinulatan pasal paglasabi maka
pagkahibi angandol ma Al-Masi, sabab kapandu'an kam e'
Tuhan, subay maglasa-liyasahi dangan maka dangan.
10 Maka alasa du kam asal ma saga danakanbi kamemon
magpangandol ma si Isa, ina'an ma kaluha'an lahat
Makidunya ilu. Sagō' amu'ta kam, saga dauranakan,
pasōngunbi gi' lasabi ma sigām.

11 Tuyu'inbi ai-ai amowa ni kasannangan. Tukirinbi
hinangbi luggiya', da'a kam anasaw ma hinang pagkahibi.
Magusaha'an kam di-bi bo' aniya' kallumanbi, buwat bay
panoho'an kami ma ka'am dahū.
12 Manjari bang beya'bi panoho'an itu, pinagaddatan kam
e' saga a'a minsan sigām mbal angandol ma si Isa, ati mbal
kam asukkal ma kalluman.

Pasal Kapabalik Panghū' Isa

13 Na, saga dauranakanku, bilahi kami amahati ka'am
pasal saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi bang sigām ganta'
amatay na. Subay kam mbal magdukka buwat saga a'a
kasehe'an, ya halam aniya' pangasa-ngasahan sigām allum
pabalik.
14 Am'nnal kitam in si Isa bay amatay ati allum pabīng,
angkan kitam am'nnal bang amatay saga a'a ya angandol
ma si Isa, pinakallum du sigām pabīng e' Tuhan ati
paronganna sigām ma si Isa ma waktu pagbīngna.
15 Pamandu' kami itu bay min Panghū' Isa, ya yukna
in kitam masi allum ma waktu kabīngna pi'itu, mbal du
parahū min saga a'a magpatayan.
16 Sabab dahū aniya' lling pagtawag akosog, maka suwala
nakura' mala'ikat, maka lling tiyup-tiyup min Tuhan.
Magtūy saru'un-du'un ya t'kka Panghū' min sulga'. Puwas
e' pinabangun dahū saga a'a bay magpatayan, a'a asal bay
angandol ma Al-Masi.
17 Puwas e' kitam ya masi allum ma dunya itu, binowa
du magdongan maka sigām pa'angkat ni diyata' gabun
bo' anampang Panghū'tam ma tonga'an ayan. Manjari
parakayu' kitam ma Panghū' sampay ni kasaumulan.
18 Angkan pangahaka'unbi saga bissala itu dangan ni
dangan, bo' supaya ahogot pangatayanbi.

5

1 Na, saga dauranakan, in pasal masa sinōng maka
pakaradja'anna, minsan kami mbal na anulatan ka'am.
2 Sabab kata'uwanbi du, ya llaw kapi'itu Panghū' mag-
tagha' sadja sali' hantang a'a anangkaw ma sangom, mbal
kinata'uwan bang sumiyan ya kat'kkana.
3 Bang aniya' a'a magupama in sigām asannang na, maka
halam aniya' kapiligduhan, magtūy sigām t'kkahan bala'
sabu pa'in sigām ah'lling. Mbal sigām makalahi sabab
tagha' sadja t'kka bala' he', sapantun d'nda song anganak
bang patagha' p'ddi'na.
4 Sagō' ka'am ilu, saga dauranakanku, ngga'i ka ma deyom
kalendoman, angkan kam subay mbal kinobla'an bang

patagha' ya t'kka llaw ina'an-i, buwat kakobla' a'a bang
aniya' sugarul anōd luma'na.
5 Sabab ka'am ilu sali' a'a porol ma kasawahan, ngga'i ka
ma kalendoman.
6 Angkanna kitam subay mbal makasali' ni saga a'a
kasehe'an, ya magtulihan sadja. Subay kita pajaga, maka
subay ahāp pamikiltam.
7 Sarang na waktu sangom pagtuli a'a, maka sangom isab
ya waktu paglalango saga a'a magi'inum.
8 Sagō' kitam, pagka ma deyom kasawahan na, subay
ahāp pamikiltam, ngga'i ka buwat pamikil a'a maglalango.
Kitam magpangandol ma si Isa sali' dalil sundalu magtinam-
pan. Ya panampan daggahata, ya na pangandolta ni Tuhan
maka lasata. Ya panurung kōkta, ya na kaholatanta ma
Tuhan in kitam kalappasan du.
9 Halam kitam bay pinene' e' Tuhan supaya kitam
pinananam mulka'na, sagō' supaya kitam lappasan ma
sabab si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.
10 Bay iya amatay ganti'tam bo' supaya kitam pat'nna'
ma iya, ai-na ka amatay, ai-na ka allum lagi' ma waktu
kapi'ituna.
11 Angkan kam subay amahogot atay sehe'bi dangan
maka dangan. Subay kam magtabang-tiyabangi buwat asal
kabiyaksahanbi.

Pamissala Katapusan

12 Na, saga dauranakan, aniya' gi' pangamu' kami ma
ka'am. Pagaddatinbi saga a'a pagnakura'anbi ma deyoman
Panghū' Isa. Atukid sigām maghinang ma deyomanbi,
amandu'an ka'am pasal addat-tabi'at maka hinang ya maka-
sulut iya.
13 Pagmahaltabatinbi maka kalasahinbi saga
pagnakura'an ilu ma sabab hinang sigām ma ka'am.
Magsulut isab kam dangan maka dangan.
14 Ya na itu isab pangamu' kami ma ka'am, saga dau-
ranakan, amay-amayinbi saga a'a lisu'an, sō'unbi sigām
maghinang. Pahogotunbi atay sasuku al'kkas sinōd tāw.
Tabanginbi isab saga a'a aluhay tabowa e' sasat. Imaninbi
a'a kamemon.
15 Pajaga kam supaya halam aniya' ma ka'am amalosan
la'at bang ganta' aniya' angala'at ka'am. Sagō' ya tuyu'anbi
sakahaba' waktu subay maghinang ahāp ma pagkahibi
angandol ma si Isa Al-Masi, sampay ma saga a'a kamemon.
16 Subay kam magkakōran sakahaba' llaw.
17 Subay kam angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan.

18 Ai-ai pat'kka ni ka'am, subay kam magsukul sadja sabab
ya na kabaya'an Tuhan subay hinangbi pagka si Isa Al-Masi
ya parakayu'anbi.
19 Da'a sagga'unbi ai-ai nihinang e' Rū Sussi ma dey-
omanbi.
20 Da'a palehomunbi saga bissala ya pinabissala e' Tuhan.
21 Sagō' pariksa'unbi ai-ai takalebi. Bang ahāp, bog-
boginbi.
22 Halli'inbi la'at indaginis.
23 Mura-murahan, bang pa'in pinasussi kajarihanbi
kamemon e' Tuhan, ya amuwan kasannangan atay. Mura-
murahan isab, bang pa'in jagahanna nyawabi maka piki-
lanbi maka baranbi bo' halam aniya' tamakbi ma waktu
pagbīng pi'itu Panghū'tam si Isa Al-Masi.
24 Tantu itu nihinang e' Tuhan ya bay amene' ka'am, sabab
kapangandolan iya to'ongan.
25 Saga dauranakanku, amu'inbi isab kami tabang ni
Tuhan.
26 Siyumunbi saga danakantam mailu kamemon, tanda'
pagaddat kami ma sigām.
27 Aniya' kapatutku min Panghū', ya angkan kam soho'ku
amassa sulat itu ni pagkahibi kamemon ya angandol ma si
Isa.
28 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tataban-
gan min Panghū'tam si Isa Al-Masi. *Wassalam*

2 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Asasaw saga Almasihin ma da'ira Tessaloneka sabab asā' pamikil sigām pasal kabalik si Isa Al-Masi min sulga' ni dunya. Yuk kasehe'an bay na iya pabalik. Angkan pinabeya' e' si Paul sulat karuwana itu, bo' haka'anna sigām subay aniya' dakayu' a'a mamarahi la'atna patuwa' dahū bo' yampa pabalik Panghū' Isa. Manjari saga a'a mbal magkahagad ma si Isa subay tabowa maghinang kala'atan e' a'a mamarahi la'atna inān. Jari paruhun na pa'in saga dusa ma deyom dunya.

Pinituwahan e' si Paul saga bebeya'an si Isa, sinō' mbal lisu'an. Sinō' sigām magusaha supaya aniya' napaka sigām, maka sinō' isab anabang pagkahi sigām. Bay sigām soho'na amahogot pangandol sigām tudju ni si Isa minsan makal-abay kabinasahan, sabab nijagahan du sigām e' Tuhan, maka tinungbasan e'na la'at sasuku aminasa sigām.

Sulat si Paul Karuwana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessa-loneka, ya ka'am suku' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tataban-gan maka kasannangan atay e' Mma'ta Tuhan maka e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Pagsukulan maka Pangamu'-ngamu'

3 Saga dauranakanku angandol ma Al-Masi, wajib kami magsukul na pa'in ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu. Ya angkan kami patut magsukul sabab aheya na kasōngan pagimanbi ni si Isa Al-Masi, maka pasōng gom pa'in paglasabi dangan maka dangan.

4 Ya na itu sababanna angkan kami amantug ma pasalbi ni saga kajama'ahan Tuhan. Sabab minsan kam ma deyom katiksa'an maka kabinasahan, asandal kam maka anatas pangandolbi ma iya.

5 Saga pakaradja'an itu kamemon amuwan bainat in hukuman Tuhan abontol, sabab kasandalanbi katiksa'an ma sabab suku' Tuhan kam, ati minnē' kinata'uwan in ka'am tōp pinasōd ni deyom pagparintahanna.

6 Abontol asal hukuman Tuhan, tiniksa' du e'na saga a'a bay aniksa' ka'am.

7 Ka'am sasuku magkasusahan buwattina'an, binuwanan
du kasalamatan ma sinosōng, beya' isab kami. Nihinang itu
e' Tuhan bang panyata' Panghū' Isa pi'itu min deyom sulga'
magbeya' maka saga mala'ikatna akawasa.
8 Asahaya kapi'ituna sali' sapantun api asuleyab.
Amat'nna' iya hukuman ma sasuku mbal magmatāw ma
Tuhan, maka ma sasuku isab mbal ameya' ma lapal ahāp
pasal Panghū' Isa.
9 Ya pangahukum Tuhan ma saga a'a inān mulka' halam
aniya' katobtobanna. Binutawanan sigām min Panghū'tam
maka min kawasana asahaya,
10 ma llaw pagbīng si Isa Al-Masi pi'itu. Ya na ina'an
waktu pangamahaldika' iya e' a'a suku'na, waktu pamaheya
ma iya e' saga a'a magpangandol kamemon. Talapay isab
ka'am ilu ma waktu sinōng inān, sabab tapagkahagadbi
saksi' kami pasal si Isa.

11 Angkanna kami angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan
ma sababbi. Ya pangamu' kami, bang pa'in kam tubus
ma kaul maka pi'il pagka kam bay tapene' e' Tuhan.
Ya pangamu' kami isab, bang pa'in kam tinabangan min
kawasana bo' tatalusbi kamemon niyatbi ma sabab si Isa
ya pangandolanbi.
12 Angkan kami angamu'-ngamu' buwattitu supaya pina-
heya ōn si Isa Panghū'tam ma sababbi. Maka pinaheya du
isab kam e'na, ma sabab tatabangan min Tuhantam sampay
min Panghū' Isa Al-Masi.

2

Banta Tuhan

1 Na, in pasal kapi'itu Panghū'tam si Isa Al-Masi, maka
pasal pagtimuktam maina'an maka iya, ya na itu pangamu'
kami ma ka'am saga dauranakanku.
2 Da'a kam magtūy asasaw atawa asusa bang aniya' a'a
magbau'-bau' in llaw pagbīng Panghū' Isa ni dunya ta'abut
na. Da'a beya'unbi minsan kami ya tinugpang bay amabeya'
lapal atawa sulat atawa bissala bay patulun min Tuhan.
3 Da'a kam ameya' nilingu e' sai-sai minsan buwattingga
pamissala sigām. Sabab ya llaw Panghū' inān mbal gi'
magtūy at'kka, sabab in kaheka'an manusiya' ma dunya
itu subay anagga' dahū ma Tuhan. Maka aniya' dakayu'
a'a mamarahi la'atna subay patuwa' dahū bo' yampa at'kka
llaw ina'an-i. Nalka' ya pamakadal ma a'a inān.

4 Kinuntarahan e'na ai-ai kamemon ya pagtuhanan e'
manusiya', maka kamemon ya sinumba e' sigām. Mag-
palanga iya di-na min kamemon, ati pasōd iya aningkō' ma
langgal pangarapan Tuhan magnahu'-nahu' in iya Tuhan.
5 Halam bahā' taentombi? Bay na itu pangahakaku ma
ka'am waktu lagi' bay kamailuku.
6 Kata'uwanbi du bang ai ya angagpang a'a mamarahi
ala'at e', ya angkan mbal magtūy paniya' bay yukku-i. Subay
ta'abut waktu bay pangangganta' iya bo' yampa iya palahil.
7 Ma buwattina'an magkahinangan asal a'a mamarahi
la'atna inān, sagō' ma deyom sipuk. Mbal gi' tino'ongan
hinangna sat'ggol masi maitu ya manghahawid.
8 Subay nila'anan manghahawid inān bo' yampa palahil
a'a mamarahi la'atna itu. Sagō' atubag du iya e' Panghū' Isa
ma waktu kabalikna pi'itu. Amatay iya e' napas Panghū',
magmula iya katūyan ma sabab sahaya Panghū'.
9 Jari paglahil a'a itu, aniya' kawasana min nakura' saitan
ya angkan iya makahinang kaginisan hinang kawasahan
maka saga paltanda'an maka saga hinang makainu-inu,
sagō' ngga'i ka b'nnal.
10 Ginuna e'na kala'atan indaginis pamarupangna saga a'a
anudju nalka'. Ya angkan sigām anudju nalka' sabab mbal
sigām bilahi ma pandu' kasab'nnalan. Halam tataima' e'
sigām bo' supaya sigām lappasan min hukuman dusa.
11 Pagka buwattē', pinat'kkahan sigām e' Tuhan akkal-
pikilan abengkok, ya po'on sigām magkahagad ma kaputin-
gan.
12 Angkan pinat'kkahan hukuman sasuku mbal magkaha-
gad ma pandu' kasab'nnalan saguwā' kinōgan gom pa'in
maghinang kala'atan.

Pamatotog Pangandoltam

13 Sagō' wajib kami magsukul ni Tuhan sakahaba'
waktu ma sabab ka'am, saga dauranakan kinalasahan
e' Panghū'tam. Sabab bay kam tapene' asal e' Tuhan
min awal tagna' lagi', supaya kam lappasan ma sabab
hinang Rū Tuhan amasussi deyom ataybi, maka ma sabab
pagkahagadbi ma pandu' kasab'nnalan pasal si Isa Al-Masi.
14 Ya na ko' he' po'onna angkan kam tapene' e' Tuhan,
pagka takalebi lapal ahāp ya bay pagnasihat kami ma
ka'am. Tapene' kam e'na supaya kam pinahampitan sanglit
maka sahaya Panghū'tam si Isa Al-Masi.
15 Angkanna, saga dauranakanku, patotogunbi pangan-
dolbi. Bogboginbi to'ongan saga pandu' bay takalebi min
bowa' kami, sampay saga pandu' ma deyom sulat bay
pabeya'an kami ni ka'am.

16 Kinalasahan kitam e' Mma'tam Tuhan, maka tinabang
kitam e'na, angkan pamuwanna na ma kitam katotogan
atay anatas ni kasaumulan. Pamuwanna isab pangasa mbal
magkapinda. Mura-murahan, bang pa'in Mma'tam Tuhan
maka Panghū'tam si Isa Al-Masi
17 amahogot ataybi maka amakosog ka'am supaya ahāp
sadja hinangbi maka bissalabi.

3

Si Paul Mikisambahayang

1 Na, saga dauranakanku, ya itu llingku katapusan. Amu'-
amu'inbi kami tabang ni Tuhan, bang pa'in al'kkas palatag
lapal pasal Panghū'tam, bang pa'in nihulmat isab lapal itu
e' saga a'a makakale, buwat bay kapangahulmatbi.
2 Angamu'-ngamu' kam isab bang pa'in kami pinuwas e'
Tuhan min a'a jahulaka', sabab ngga'i ka a'a kamemon ya
magkahagad ma lapal ahāp.
3 Daipara kapangandolan to'ongan Panghū'tam. Pina-
hogot e'na imanbi, nihampanan isab kam bo' mbal ni'inay
e' nakura' saitan.
4 Angandol kami ma ka'am ma sabab Panghū'tam, ati
kata'uwan kami in ka'am tantu ameya' ma bay panoho'an
kami, maka hinangbi na pa'in.
5 Mura-murahan, bang pa'in kam niulinan e' Panghū'
bo' pasōng ta'ubi pasal lasa Tuhan ma ka'am, maka pasal
kasandal Al-Masi.

Pagbanda' Pasal Kalisu'

6 Manjari, saga dauranakanku, pagka aniya' kapatut kami
min Panghū'tam si Isa Al-Masi, soho'ta kam paokat min
pagkahibi bebeya'an si Isa kasehe', ya lisu'an magusaha,
maka mbal ameya' ma bay pamandu' kami ma ka'am.
7 Sabab kata'uwanbi asal in kami subay panunuranbi.
Halam kami bay lisu'an maghinang waktu gi' kamailu kami
ma ka'am.
8 Halam kami bay mikibalanja', sagō' bayaran kami ai-
ai bay pagnapaka kami. Gom pa'in kami maghulas-sangsā'
llaw maka sangom bo' supaya aniya' kalluman kami. Jari
mbal kam kabuhatan amalanja'.
9 Patut asal bang kami mikibalanja' ni ka'am, sagō'
amalanja'an kami di-kami bo' aniya' kapamintānganbi.
10 Sabab minsan ma waktu kamailu kami, aniya' bay
pamandu' kami ma ka'am, yuk-i, “Bang a'a mbal bilahi
maghinang, subay iya mbal pakanbi.”

11 Ya angkan itu binissala, sabab makakale kami aniya'
ilu ma ka'am saga a'a lisu'an magusaha maka kabiyaksahan
sigām palamud ma palkala' ngga'i ka suku' sigām.
12 Ya panoho'an kami maka pamituwa kami ma sigām min
kapatut Panghū'tam si Isa Al-Masi, subay sigām pahantap
magusaha.
13 Sagō' ka'am, saga dauranakanku, da'a kam sinumu
maghinang ahāp.
14 Bang aniya' ganta' mailu agagga ameya' ma panoho'an
kami ya ma deyom sulat itu, gindaninbi a'a inān ati da'a
kam magbeya' maka iya bo' supaya iya aiya'.
15 Da'a pa'in iya itungunbi sali' bantabi, sagō' banda'anbi
iya sali' dakayu' danakanbi.

Pamissala Katapusan

16 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannan-
gan e' Panghū'tam, ya po'onan kasannangan, sakahaba'
waktu minsan ai makani-ka'am. Mura-murahan isab, bang
pa'in iya pagapi' ma ka'am kamemon.
17 Na, aku baranku ya anulat katapusan sulat itu, tanda'
in aku si Paul ya amabeya'. Buwattitu asal kabiyaksahanku
ma sulatku kamemon.
18 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon
pinaniya'an tatabangan aheya e' Panghū' Isa Al-Masi.
Wassalam

1 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Si Timuti ya pinabeya'an sulat itu e' si Paul, dakayu' l'lla abata' bay min Listara, da'ira mahē' ma Asiya Diki'. Ina' si Timuti itu bangsa Yahudi, niōnan si Yunis. Mma'na bangsa Girīk.

Ma l'ngngan si Paul karuwana magnasihat pehē' ni kalahat-lahatan, bay iya pabalik ni da'ira Listara ati binowa e'na si Timuti panehe'. Kasulutan si Paul ma addat-tabi'atna, angkan iya tahinang sali' anakna. At'ggol pameya' si Timuti ma si Paul, maka aheka isab bay ta'anadna min iya. Jari aniya' waktu panehe' si Paul ma si Timuti pabba ma Epesos angahatul ma saga Almasihin mahē', sampay ma saga kauman ma jadjahan e'.

Pagt'kka si Paul ni Makidunya, pinabeya' e'na sulat itu ni si Timuti pamat'ttog atayna, supaya iya atukid amandu' pandu' b'nnal bay min si Isa Al-Masi. Sinō' e'na nilāng ma si Timuti saga guru magpandu' ngga'i ka b'nnal. Sinō' iya amene' saga a'a ahāp, pinat'nna' magnakura'an saga jama'a si Isa. Pinituwahan isab si Timuti subay ahalli' ma ai-ai hinangna, maka mbal subay aloman magpandu' ma kasehe'anna, minsan iya abata' lagi'.

Sulat si Paul Kaissana ni si TIMUTI

1 Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi ma sabab panoho'an Tuhantam Manglalappas, maka ma sabab si Isa Al-Masi ya pangaholatantam.

2 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti, ya ōnanku anakku lahasiya' ma sabab pangandolnu ma si Isa.

Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi. Bang pa'in ka kina'ase'an sampay binuwanan kasannangan deyom atay.

Pasal Saga Guru Magpandu' Kaputingan

3 Na, Timuti, balikanku lagi' bay panoho'anku ma ka'a, songku pa'in atulak ni lahat Makidunya. Kabaya'anku subay ka pat'ddas mailu ma Epesos bo' supaya talāngnu saga a'a mailu, ya amandu' saga pandu' ngga'i ka b'nnal.

4 Soho'un sigām pahali magsuli-suli pasal kissa hinangan manusiya' maka saga salsila panugsugan ka'mbo'-mbo'an sigām, sabab hal paglugatan. Mbal amowa ni maksud

Tuhan, ya pamata'una ma saga a'a angandol ma si Isa Al-
Masi.
5 Ya mohotku angkan buwattitu pamituwaku, subay ajatu
lasabi luwas min atay pote', maka min pikilan alanu' maka
min iman sab'nnal-b'nnal.
6 Sagō' aniya' a'a bay pasiha' min pandu'ku. Ya taturul e'
sigām saga suli-suli halam aniya' pūsna.
7 Bilahi sigām niōnan guru pagguruhan sara' Tuhan, sagō'
mbal tahati e' sigām bang ai pamandu' sigām maka ai
pangalogos sigām ma saga a'a.
8 Kata'uwanta in sara' bay tasulat e' si Musa ahāp asal,
bang pa'in apatut e'ta angangguna iya.
9 Kata'uwantam isab ngga'i ka a'a adil ya pinat'nna'an
sara' itu, sagō' a'a magpangalanggal sara' maka a'a agagga
pinandu'an, a'a mbal angisbat Tuhan, maka a'a baldusa.
Ya pinat'nna'an sara' isab saga a'a asabul maka a'a halam
aniya' kannal sigām tudju ni Tuhan, beya' isab saga a'a
amono' matto'a sigām atawa pagkahi sigām manusiya'.
10 Pinat'nna'an isab sara' saga a'a angaliyu-lakad, maka
a'a maghinang kasabulan, maka a'a anaggaw pagkahi
sigām pagpilak, a'a magputing, a'a anaksi' ya ngga'i ka
b'nnal. Taluwa' sara' isab ba'anan kahinangan ai-ai ya mbal
magtaluwa' maka pandu' b'nnal.
11 Pandu' b'nnal itu magtaluwa' maka lapal ahāp ya
pangandol ma aku e' Tuhan asahaya, ya wajib pinagma-
haldika'an.

Ase' maka Lasa Tuhan ya Pagsukulan si Paul

12 Magsukul aku ni si Isa Al-Masi Panghū'tam, ya
amuwanan aku kosog bo' supaya aku makahinang hi-
nangku. Magsukul aku ni iya sabab tabistana aku patut
pangandolan, ati kawakilan aku e'na maghinang ma iya.
13 Kawakilan aku e'na minsan iya bay pah'llinganku
pangkal ma tahun palabay, minsan bay tala'atku saga
a'ana maka abisa bay pangala'ugku ma sigām. Daipara
kina'ase'an aku e'na sabab ma waktu he' halam gi' aniya'
bay pangandolku ma iya, angkan aku a'awam in bay
kahinanganku inān ala'at.
14 Pinalabi e' Panghū'tam lasana maka ase'na ma aku,
maka tinabang aku e'na bo' pasōng pangandolku. Tinabang
isab aku angalasa pagkahiku. Suku'tam asal kahāpan
ina'an-i bang kitam parakayu' ni si Isa Al-Masi.
15 B'nnal kabtangan itu, subay tinaima' to'ongan, ya yuk-i,
“In si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya bo' supaya puwasanna
saga a'a dusahan min hukuman dusa.” Bang takdil ni a'a
dusahan, halam aniya' paliyu min aku.

16 Sagō' minsan buwattē' paldusahanku, bay aku
kina'ase'an to'ongan e' Tuhan ati niampun aku e'na.
Pina'nda'an e' si Isa katuyu'na ma saga a'a dusahan, angkan
aku bay imananna to'ongan minsan aku dusahan labi min
kamemon. Manjari aku itu sali' suntu'an ma saga a'a
magkahagad ma iya ma llaw sinōng sampay binuwanan
kallum kakkal ni kasaumulan.
17 Magmahaldika' kitam ma Tuhan dakayu'-kayu', ya
Sultan ni kasaumulan. Mbal iya magkamatay, mbal iya
ta'nda' e' manusiya'. Wajib iya pinudji salama-lama. Amin.
18 Timuti, anakta ka. Pangandolku na ma ka'a panoho'an
itu, ya magtaluwa' asal maka palman Tuhan, ya bay
binowahan ka'a e' saga a'a magbobowa palman. Isbatun
to'ongan kabtangan palman itu bo' ahāp e'nu angatu ma
ai-ai ala'at.
19 Pahogotun pangandolnu ma si Isa Al-Masi. Paisbat ka
bo' halam aniya' dusa tahinangnu ya makasasaw pikilannu.
Sabab aniya' saga a'a mbal ameya' ma pikilan alanu', ya
angkan magka'at pangandol sigām ma Tuhan.
20 Buwattē' si Himinus maka si Iskandar maka kasehe'an
lagi'. Bay na sigām tukbalanku ni pang'ntanan nakura'
saitan supaya sigām amintāng ati bo' pahali amah'lling
pangkal ni Tuhan.

2

Pasal Pangarap ni Tuhan

1 Ya itu saga pamituwaku: in kitam bebeya'an si Isa
subay anabbut Tuhan, subay angamu' tabang ni iya maka
magsarang-sukul. Subay kitam angamu'-ngamu' ma pasal
a'a kamemon,
2 ma pasal saga sultan maka a'a kamemon taga-kapatut
magparinta bo' supaya asannang maka ahantap paglahat-
tam, samantala' kitam magmatāw ma Tuhan min addat-
tabi'at asaltun.
3 Landu' ahāp bang buwattē' bowahantam, makasulut
atay Tuhan ya Manglalappas.
4 Ya kabaya'an Tuhan itu, in manusiya' kamemon subay
lappasan min hukuman dusa maka subay ata'uwan pandu'
kasab'nnalan.
5 Sabab dakayu' du Tuhan, maka dakayu' du isab
magpa'llot ma Tuhan maka manusiya' amapagkahāp sigām,
ya na si Isa Al-Masi pagkahita manusiya'.
6 Bay paglilla'na kallumna pangal'kkat bangsa manusiya'
min paldusahan sigām. Manjari, pagka amatay si Isa ma
waktu bay asal pangangganta' e' Tuhan, minnē' tatuman
bang ai ya kabaya'an Tuhan ma manusiya'.

7 Ya na itu sababna angkan aku kawakilan e' Tuhan, sinō'
amandu' ma saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi, supaya sigām
nasihatanku pasal pangandol ma si Isa Al-Masi maka pasal
pandu' kasab'nnalan. B'nnal sadja ya pah'llingku itu, mbal
aku magputing!
8 Maingga-maingga aniya' saga jama'a si Isa magtipun, ya
kabaya'anku in kal'llahan subay angamu'-ngamu' ni Tuhan
magatay pote', hinabu sigām anangga ma halam aniya'
ka'astol atawa paglugat sigām ni sai-sai.
9 Kabaya'anku isab subay ahantap bowahan saga d'nda
bang takdil ni pan'mmek. Ya kalingkat sigām subay
aganta'. Bu'un sigām subay nihatul sagō' da'a sakit pina'alti.
Subay sigām da'a magbulawan atawa magmussa' atawa
mags'mmek ahalga'.
10 Ya makalingkat sigām saga kahinangan ahāp. Tōp asal
itu ma saga d'nda ya magpina'in in sigām magtata'at ma
Tuhan.
11 Saga d'nda isab subay akale sadja bang ninasihatan,
maka subay angaku pinandu'an.
12 Mbal tugutanku saga d'nda magnasihat atawa mag-
manda ma l'lla. In d'nda subay hal akale bang ma
palhimpunanbi.
13 Sabab si Mbo' Adam bay pinapanjari dahū e' Tuhan bo'
yampa si Sitti Hawa.
14 Maka ngga'i ka si Adam ya bay ka'akkalan e' nakura'
saitan. D'nda ya bay ka'akkalan, maka d'nda ya bay
angalanggal sara' Tuhan.
15 Malaingkan lappasan du saga d'nda ma paganak bang
pa'in tinuyu'an e' sigām pangandol ma Tuhan, maka lasa
sigām ma a'a, maka kasussi pangatayan sigām. Addat-
tabi'at sigām isab subay ahantap na pa'in.

3

Pagmakōkan ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

1 B'nnal kabtangan itu, ya yuk-i, “Bang a'a angangut
pinat'nna' magmakōk ma saga jama'a si Isa, ahāp pan-
gangutna.”
2 Subay halam aniya' la'at atawa sā' panā'an a'a mag-
makōk. Subay dakayu' du h'ndana, subay iya ahantap ma
ai-ai hinangna, subay ahāp pikilanna maka ahāp addatna.
Bang aniya' pehē' ni luma'na subay pa'iddana to'ongan.
Subay iya apanday isab amandu' ma saga sehe'na.
3 Subay iya ngga'i ka a'a maglalango. Subay iya mbal
ab'ngngis sagō' subay ahāp bowahanna ni kamemon. Subay
iya mbal pangalulugat, subay mbal napsuhan ma pilak.

4 Subay ahāp e'na angahatul anak-h'ndana, maka in iya
baranna subay pinagaddatan e' panganakna. Panoho'anna
isab subay bineya' e' sigām.
5 Sabab bistahunbi, bang a'a pinat'nna' nakura' bo' mbal
ata'u angahatul ma anak-h'ndana, buwattingga e'na anga-
hatul katimukan saga a'a suku' Tuhan?
6 Bang a'a sōd baha'u ni si Isa Al-Masi mbal iya makajari
pinat'nna' nakura' sabab mbal gi' ahogot pangandolna,
gana-gana palanga atayna ati pinat'kkahan iya hukuman,
buwat bay hukuman ma nakura' saitan.
7 Sagō' ya a'a pinat'nna' pagmakōkan subay pinagaddatan
asal e' saga a'a ngga'i ka jama'a si Isa. Sababna, bang iya
ganta' tasā' e' sigām, gana-gana iya tabowa e' sasat nakura'
saitan.

Magtatabang ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

8 Na, in pasal a'a pinat'nna' magtatabang ma katimukanbi
saga jama'a si Isa Al-Masi, subay asaltun addat-tabi'at sigām,
maka subay sigām mbal magduwa-d'lla'. Subay sigām mbal
maglalango maka subay mbal napsuhan ma sīn.
9 Subay sigām patotog magatay pote' ma pandu'
kasab'nnalan ya bay pamata'u e' Tuhan pasal si Isa Al-Masi.
10 Subay sigām sinulayan dahū, jari bang kapandogahan
na in addat sigām ahāp, makajari na sigām pinat'nna'
magtatabang ma saga nakura'.
11 Damikiyanna h'nda sigām, subay ahāp isab addat-
tabi'at sigām maka subay mbal biyaksa angalituhan suli-
suli. Subay isab mbal angandūl ma napsu sigām, maka
subay kapangandolan ma ai-ai indaginis.
12 Saga a'a pinat'nna' magtatabang itu subay dakayu' du
h'ndana maka subay ahāp e'na angahatul anak-h'ndana
maka sasuku ma okomanna.
13 Jari bang ahāp e' saga a'a magtatabang itu maghi-
nang kahinangan sigām, pinaheya du ōn sigām, ati
makatawakkal sigām amissala ma pasal pangandol ni si Isa
Al-Masi.

Pasal Bay Pamata'u e' Tuhan

14 Na, Timuti, buwattitu panulatku ma ka'a sabab angasa
aku pasa'ut pi'ilu.
15 Sagō' bang aku tinaggahan, kata'uwannu du min sulat
itu bang buwattingga bowahan saga a'a ma deyom okoman
Tuhan, hatina ma palhimpunanbi saga a'a suku' Tuhan ya
kakkal salama-lama. In palhimpunan ilu ibarat papagan
maka hāg ya pasangdolan pandu' kasab'nnalan itu.

16 Halam aniya' kalu-kaluna, alalom sidda pandu' aga-
matam, pandu' pasal si Isa Al-Masi ya bay halam ki-
nata'uwan, sagō' pinata'u na e' Tuhan.
Bay iya palahil pi'itu magpabaran manusiya',
sinaksi'an iya e' Rū Sussi in iya a'adil.
Ta'nda' iya e' ba'anan mala'ikat.
Pinagnasihat iya ni palbangsahan kamemon,
pinagkahagad iya e' saga a'a ma kaluha'an dunya.
Tabowa iya pa'angkat ni kasahaya'an sulga'.

4

1 Pasti' asal pamissala Rū Tuhan ma pasal waktu sinōng.
Yukna aheka a'a ang'bba min pamogbog sigām ma pandu'
kasab'nnalan bo' angisbat ma saitan putingan, maka ameya'
isab ma pandu' bay minnē'.
2 Saga pandu' itu pinalatun e' saga a'a pangangakkal, ya
mbal ata'u magsusun sabab abengkok itikad sigām.
3 Bang ma pandu' saga a'a itu, dusahan kono' sasuku
magh'nda atawa magh'lla, maka aniya' kono' pagkakan
mbal manjari kinakan. Asā' to'ongan pandu' buwattē' sabab
in pagkakan itu bay pinapanjari e' Tuhan, angkan patut
nihalal maka pinagsukulan e' sasuku magkahagad maka
makata'u pandu' b'nnal.
4 Ahāp asal kamemon bay pinapanjari e' Tuhan, angkan
subay taima'ta sadja bang pa'in amu'anta pagsukulan ni iya.
5 Halal kinakanta kamemon ma sabab lapal Tuhan maka
ma sabab pagsukulta isab.

Sosoho'an si Isa Al-Masi Ahāp

6 Na, Timuti, bang pamandu'nu saga pituwaku itu ni
saga dauranakanta angandol ma si Isa Al-Masi, ahāp
hinangnu. Akosog isab imannu ma sabab lapal agamatam
ya pamalutannu, maka ma sabab pandu' kasab'nnalan ya
pameya'annu.
7 Sagō' da'a ka angikut ma saga kissa-kissa nsa'-bidda', ya
halam aniya' kapūsanna. Patanamun akkal-pikilannu bo'
taptap ahāp pameya'nu ma kabaya'an Tuhan.
8 Bang baranta ya pakosogta, aniya' du kagunahanna min-
san mbal aheya. Sagō' bang pakosogta pangandolta tudju
ni Tuhan supaya tabeya'ta kabaya'anna, aheya to'ongan
kagunahanna. Sabab minnē' kita tabowa ni kahāpan,
ngga'i ka hal ma dunya ītu, sampay isab ma dunya dakayu'.
9 B'nnal kabtangan itu, wajib ni'isbat kamemon.
10 Ya angkan kitam magsangsā' na pa'in maka mag-
tuyu' na pa'in magnasihat, sabab pangasahantam Tuhan
kakkal salama-lama. In iya isab angalappas ma manusiya'

kamemon min hukuman dusa, labi-luba'na saga a'a magka-
hagad ma iya.
11 Manjari, Timuti, pandu'in pahāp maka soho'un bineya'
saga panoho'an itu.
12 Da'a ka aiya' amandu' minsan aniya' amareyo'-deyo'
ka'a ma sabab abata' lagi' ka. Sagō' subay ahāp bowahannu
kamemon bo' ka manjari panunuran e' saga a'a angandol
mailu ma si Isa Al-Masi. Subay ahāp kaul-pi'ilnu, subay
alasa ma pagkahinu, subay akosog pangandolnu ma Tuhan,
maka subay halam aniya' la'at ma deyom pikilannu.
13 Sat'ggolku mbal gi' makapi'ilu, patuyu' ka amassa min
Kitab sakahaba' waktu kapagtipunbi saga jama'a si Isa.
Patuyu' ka anganasihat maka amandu'an sigām.
14 Da'a haman-hamanun kapandayannu, ya bay min Rū
Sussi. Kapandayan itu bay pamuwan ka'a ma waktu
palabay, pagka aniya' lapal min Tuhan bay binissala ma
pasalnu, maka ka'a bay pinat'nna'an tangan e' saga pag-
matto'ahan.
15 Hinangun kamemon ya pamahinang ka'a ma deyom
sulat itu. Patukid ka to'ongan, bo' supaya ta'nda' e' a'a
kamemon ahāp kasōngannu.
16 Kamaya'-maya' ka ma barannu sampay ma pa-
mandu'nu. Hinangun na pa'in ai-ai panoho'anku itu ma
ka'a. Sabab bang itu pagtuyu'annu, ngga'i ka hal ka'a
ya lappasan min hukuman dusa, sagō' sasuku akale ma
lapalnu.

5

Pagmatto'ahan, Balu D'nda, maka Ata

1 Da'a ka amah'llingan l'lla aumul gi' min ka'a. Bang
saupama aniya' pamandu'nu ma iya, palunukun bissalanu
buwat e'nu amissala ni mma'nu lissi. Saga l'lla abata' lagi',
bistahun sali' danakannu.
2 Saga d'nda aumul min ka'a, pagaddatin buwat ka-e'nu
ma ina'nu lissi. Saga d'nda abata' lagi', pagaddatin sigām
buwat danakannu isab, ma halam aniya' pikilannu saddī
tudju ni sigām.
3 Na, in pasal saga d'nda abalu angandol ma si Isa Al-
Masi, ya halam taga-kampung amatuntul sigām, pagaddatin
sigām.
4 Sagō' bang balu d'nda aniya' anakna atawa mpuna,
anak-mpuna he' subay magka'inagonan kamatto'ahan
sigām. Bainat ko' inān in sigām magta'at sab'nnal-b'nnal
ni Tuhan, ati katungbasan e' sigām bay kamale'an matto'a

sigām atawa mbo' sigām angipat sigām tagna'. Jari bang
buwattē' hinang sigām, kasulutan Tuhan.
5 Saguwā' bang balu d'nda karangan-danganan, halam
to'ongan aniya' angupiksa' iya, Tuhan sadja ya kaholatanna.
Angamu'-ngamu' na pa'in iya ni Tuhan, mikitabang isab ma
iya llaw-sangom.
6 Sagō' bang aniya' balu d'nda hal angandūlan napsu
baranna, sapantun iya a'a amatay minsan masi gi' allum
baranna.
7 Pasampayun pamandu'ku itu ni saga bebeya'an si Isa
mailu, supaya halam aniya' pagsababan panā'an a'a ma
sigām.
8 Sagō' bang aniya' a'a mailu mbal bilahi amahilala'
lahasiya'na, ya lagi'na bang mbal amahilala' a'a ma oko-
manna, a'a inān ang'bba na min pandu' ya pagkahagaran-
tam, maka akalap gi' dusana min a'a mbal angandol ma
Tuhan.
9 Na, bang takdil ni pagsusulatan balu d'nda, ya patut
nilapay bang d'nda ta'abut nnompū' tahun umulna, maka
balu halam bay magh'lla ni saddī.
10 Ya patut nilapay, bang balu abantug ma sabab hinangna
ahāp, buwat pami'atna ma panganakna, pamahilala'na
ma saga a'a makani-luma'na, maka areyo' pangatayanna
angayuput saga pagkahina suku' Tuhan. Subay d'nda
anabang saga a'a taluwa' kasusahan, maka atuyu' isab
angahinang kahāpan indaginis. Ya na ina'an ginis balu ya
taluwa' sinulat.
11 Sagō' bang balu d'nda abata' gi', da'a sigām lapayun ma
deyom pagsulatan ilu, sabab aluhay apinda pikilan sigām.
Bang sigām t'kkahan baya' magh'lla, ang'bba du sigām min
paghinang sigām ma Al-Masi.
12 Jari makarusa sigām pagka mbal na taisbat bay janji'
sigām ni Tuhan tagna' kabalu sigām.
13 Gana-gana sigām angalisu' maghinang, ati pabiyaksa
sigām angalatag kaluma'an. Maka ngga'i ka isab hal e'-
i, sabab tagihan sigām maglituhan suli-suli ma pasal a'a
kasehe'an. Palamud sigām ma palkala' ngga'i ka suku'
sigām, maka pinagsuli-suli na pa'in e' sigām ya mbal wajib
binissala.
14 Bang ma aku, ahāp lagi' bang saga balu masi gi' abata'
magh'lla pabīng maka maganak maka angahatul deyom
luma' sigām. Manjari halam aniya' la'at tabissala e' saga
bantatam ma pasalan kitam magpangandol ma si Isa Al-
Masi.
15 Angkan buwattitu pamandu'ku, sabab aniya' saga balu
pataikut na min Tuhan bo' ameya' ma nakura' saitan.

16 Sagō' bang d'nda bebeya'an si Isa taga-lahasiya' balu
d'nda, ya d'nda inān subay angupiksa' iya. Mbal manjari
pinaupiksa' e'na ma saga Almasihin kasehe'. Sarang ma
sigām amahilala' saga d'nda balu ya halam to'ongan aniya'
magka'inagonan sigām.
17 Na, in pasal saga matto'a ya ahāp pamatuntul sigām ma
ka'am jama'a si Isa Al-Masi ilu, patut tungbas sigām nilipat
duwa. Labi-labi gi' isab bang matto'a amuspusan kosogna
magnasihat maka magpandu'.
18 Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Da'a
sampongunbi bowa' sapi' pasalta' anganggisa' pai." Maka
aniya' isab ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, "Bang a'a sinō'
maghinang, patut iya tinambahan."
19 Bang saupama aniya' anuntutan dakayu' matto'abi, da'a
magtūy asipunbi tuntut e'. Subay aniya' duwangan atawa
t'llungan ya makasaksi' ma dusana.
20 Bang aniya' ganta' makarusa, bi'atunbi a'a inān ma
pang'nda' saga bebeya'an si Isa kamemon, bo' supaya
amintāng a'a kasehe'an maka tināw isab anunuran a'a bay
makarusa he'.
21 Timuti, saksi'ku Tuhan maka si Isa Al-Masi maka
saga mala'ikat asussi, soho'ta ka to'ongan angisbat ai-
ai ya panoho'anku ka'a ma deyom sulat itu. Da'a ka
amapagbidda' ma a'a minsan sai. Ai-ai hinangnu da'a ka
angandapitan dangan ma saukat kalasahannu.
22 Da'a ka magdai'-dai' amene' a'a nihinang pagmakōkan
ma palhimpunanbi. Tandingun dahū bo' kinata'uwan
addat-tabi'atna. Da'a ka palamud ma dusa a'a kasehe'an.
Pahalli' ka ma barannu bo' asaltun kaul-pi'ilnu.
23 Da'a hal bohe' ya inumnu, sagō' anginum ka isab
dangkuri' binu-anggul panambal b'ttongnu, sabab maumu
ka magsaki-saki.
24 Aniya' saga a'a ta'nda'an di-na paldusahan sigām,
maka kata'uwanta in sigām taga-dusa angkan sigām tantu
nihukum ma sinosōng. Aniya' isab saga a'a kasehe'an mbal
magtūy ta'nda' dusa sigām. Subay waktu sinōng bo' yampa
kinata'uwan.
25 Damikiyanna isab aniya' saga hinang atampal magtūy
kahāpna, maka aniya' isab saga hinang mbal magtūy
kinata'uwan. Sagō' minsan buwattē', mbal katapukan,
kinata'uwan du ma sinosōng.

6

1 Sasuku banyaga' magpangandol ma si Isa subay maga-
ddat to'ongan ma saga a'a ya tag-dapu sigām, bo' supaya

halam aniya' makapah'lling la'at ma Tuhan, atawa maka-
soway pandu' ya pameya'antam.
2 Bang banyaga' pinagdapuhan e' pagkahi bebeya'an
si Isa, subay mbal kinulangan pagaddatna ma saukat
magdanakan sigām ma deyoman Al-Masi. Ahāp lagi' bang
banyaga' inān amahāp hinangna, ma sabab a'a paghi-
nanganna he' pagkahina bebeya'an si Isa, a'a isab asal
kalasahanna. Ya itu subay pamandu'nu ma kasehe'annu
ilu: soho'un sigām ameya' to'ongan.

Pasal Karaya B'nnal

3 Bang aniya' mailu magpandu', bo' saddī pamandu'na
min pandu' kasab'nnalan bay min Panghū'tam si Isa Al-
Masi, maka bang saddī isab min pandu' ya amowa kitam
maghinang kabaya'an Tuhan,
4 na, hal magmalangkahi a'a inān maka halam aniya'
kata'uwanna. Ya sadja kabaya'anna subay magpayod
maka magsu'al pasal saga kabtangan. Ya kamaujuranna
aniya' maglindi-lindihan, aniya' magpanganjawab, aniya'
maghimumungan ala'at, aniya' magtuna' nsa'-bidda'.
5 Jari magsagga' na pa'in saga a'a itu. Asagut deyom
pikilan sigām, maka mbal na tasilang e' sigām pandu'
kasab'nnalan. Ma pangannal sigām, bang sigām magagama
magdaya du sigām.
6 B'nnal isab, aheya untungta bang kita magsukul sadja
ma ai-ai pangangganta' kita.
7 Kita itu ma waktu kalahilta, aniya' bahā' bay bowata ni
deyom dunya itu? Halam aniya'. Damikiyanna bang kita
amatay, halam aniya' tabowata pehē'.
8 Angkanna kita subay mbal anawad. Bang pa'in aniya'
napakata maka pan'mmekta, sarang na ko' he'.
9 Sagō' saga a'a bilahi magkarayahan, aluhay tabowa
sinasat magdusa. Tajallat sigām e' ba'anan napsu ma
karupangan indaginis ya amaka'at sigām, ati ya kamatti-
hanna magmula du sigām ma dunya ītu sampay ma dunya
dakayu'.
10 Sabab napsuta ma alta' ya po'onan la'at kaginisan
kamemon ya nihinang e' manusiya'. Aniya' isab saga a'a
napsuhan ma alta', ati minnē' sigām ang'bbahan pangandol
sigām ma si Isa Al-Masi. Ya kamaujuranna ahansul pan-
gatayan sigām e' ba'anan kasusahan ya pat'kka ni sigām.

Pamituwa ma si Timuti Sadja

11 Saguwā' ka'a, Timuti, a'a tapene' e' Tuhan, patala ka
min kala'atan inān kamemon. Tukirin kaul-pi'il abontol
maka pangisbat ni Tuhan, maka pangandol ma Al-Masi,

maka lasa ma pagkahinu. Pahantapun bowahannu minsan
ma sai, maka imanin ai-ai tum'kka ni ka'a.
12 Puspusin kosognu ameya' ma Al-Masi, maka angutun
kallum kakkal ya anatas ni kasaumulan, sabab ya na ilu
po'onanna ya angkan ka'a-i niabbit e' Tuhan. Entomun bay
kapagsab'nnalnu ma alopan saga saksi' aheka, hatina in ka'a
angandol to'ongan ma si Isa Al-Masi.
13 Aniya' itu pamituwaku ma ka'a ma pang'nda' Tuhan, ya
amuwan napas ma binangsa kamemon, maka ma pang'nda'
si Isa Al-Masi, ya bay atawakkal magpasab'nnal ma alopan
gubnul Puntus Pilatu pasal pangandol ma Tuhan. Buwattitu
pamituwaku:
14 hinangun kamemon ya pamahinang ka'a e' Tuhan, ma
halam aniya' sā'na atawa la'atna panā'an iya. Hinangun
to'ongan sampay ta'abut waktu kabalik Panghū' Isa Al-Masi
pi'itu ni dunya.
15 Bang ta'abut na waktuna, pinapi'itu du iya pabalik
e' Tuhan, ya jukup asal barakatna, maka tunggal isab
magbaya' ma kamemon. Sultan asal iya ma kasultan-
sultanan kamemon, Panghū' isab ma kapanghū'-panghū'an
kamemon.
16 Hal iya mbal magkamatay. Pa'ataganna asal deyom
sahaya ya mbal tasekot e' manusiya'. Halam aniya' bay
maka'nda' iya ma waktu palabay, maka halam du aniya'
maka'nda' iya ma sinōng. Wajib iya mahaldika'tam, maka
ma iya asal barakat sampay ni kasaumulan. Amin.

17 Na, in pasal saga a'a mailu taga-karaya, soho'un sigām
da'a magmalangkahi ma sabab karaya sigām ma deyom
dunya itu. Subay sigām mbal angandol ma pangalta' sigām
sabab mbal du kakkal. Subay Tuhan ya pasangdolan sigām,
sabab magmura e'na amuwan ai-ai makalasig pangatayan-
tam.
18 Pandu'in isab saga a'a ilu subay maghinang kahāpan
ma pagkahi sigām. Ya karaya sigām subay kahinangan
ahāp. Subay sigām hilas amuwan ma sasuku taluwa'
kasusahan.
19 Bang itu nihinang e' sigām, sali' aniya' alta' tatau'
e' sigām ma deyom sulga' panantuhan sigām ma waktu
sinōng. Jari makasambut du sigām kallum b'nnal, hatina
kallum kakkal.
20 Na, Timuti, amay-amay, tau'un pahogot saga pandu' bay
pangandol ma ka'a. Tangkisin bissala ya mbal makasulut
atay Tuhan, maka saga pagpayod halam aniya' gunana.
Niōnan ko' itu pangita'u e' a'a kasehe'an, sagō' ngga'i ka.
21 Sabab aniya' saga a'a magpina'in in sigām bay kaniya'an
pangita'u ina'an-i, sagō' minnē' sigām tabowa pasiha' min

pandu' b'nnal ya pam'nnalantam.

Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e' Tuhan. *Wassalam*

2 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Ma waktu kapanulat si Paul ma sulat itu, ina'an iya ma da'ira Rōm ma deyom kalabusu. Kata'uwanna asal in iya song pinapatay ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi. Angkan anulat si Paul pabīng ni si Timuti sabab bilahi mag'nda' maka iya pabīng. Ta'nda' ma sulat itu bang buwattingga lasa si Paul ma si Timuti, ya ōnanna anakna.

Aheka pamituwa si Paul ma si Timuti ma deyom sulat itu. Sinō' iya patukid na pa'in anaksi' ma pasal si Isa, maka subay mbal takalipatna pandu' b'nnal bay pamandu' iya. Subay iya alasa ma pagkahina, subay isab aiman minsan ma deyom kabinasahan maka katiksa'an. Subay panunuranna si Paul, angkan iya pinaentoman pasal pangandol si Paul maka kasandalna maka lasana.

Sulat si Paul Karuwana ni si TIMUTI

1 Sulat itu min aku, si Paul. Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi sabab min kabaya'an Tuhan, sinō' magnasihat ni saga a'a pasal kallum kakkal ya bay paljanji'an Tuhan ma sasuku parakayu' ma si Isa Al-Masi.

2 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti. Sali' ka anakku kinalasahan. Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'ta Tuhan maka Panghū'ta si Isa Al-Masi. Bang pa'in ka kina'ase'an isab.

Pamalasig si Paul ma Pangatayan si Timuti

3 Magsukul aku ni Tuhan, ya paghinanganku. Maghinang na pa'in aku ma iya ma abontol itikadku, buwat bay paghinang kamatto'ahanku ma masa awal e'. Magsukul aku ni Tuhan ma sababnu, Timuti, pagka taentomta ka ma waktu kapangarapku ni Tuhan llaw maka sangom.

4 Bang taentomku bay panangisnu ma waktu katulakku, landu' aku bilahi mag'nda' maka ka'a pabalik supaya aku kinōgan to'ongan.

5 Taentomku isab kapangandolnu sab'nnal-b'nnal ma si Isa Al-Masi, buwat bay pangandol mbo'nu d'nda si Loyda maka bay pangandol ina'nu si Yunis. Tatantuku isab in ka'a taga-pangandol buwattē'.

6 Ya itu po'onna angkan ka paentomanku pasal kapandayan bay pamuwan ka'a e' Tuhan, waktu kapat'nna'ku tanganku ma ka'a. Pajatuhun kapandayannu ilu

7 sabab ngga'i ka tāw ya pamahōp Tuhan ma pangatayan-
tam, sagō' kawasa, maka lasa ma pagkahi, maka pamaggat
napsu.

8 Da'a ka aiya' magsab'nnal ni a'a pasal Panghū'tam si
Isa Al-Masi. Da'a ka isab aiya' ma pasalku, pagka aku ma
deyom kalabusu itu ma sabab pameya'ku ma Al-Masi. Sagō'
maglilla' sadja ka ameya'an aku anandalan kasigpitan ma
sabab lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Pinakosog du ka e'
Tuhan bo' kasandalannu.
9 Lappasan na kitam e'na min hukuman dusa, tapene'
kitam bo' kitam tahinang a'a suku'na. Ngga'i ka ko' itu
tungbas ma sabab aniya' bay hinangtam ahāp, sagō' ma
sabab aniya' lasana maka ase'na tudju ni kitam. Ya
asal mohotna ma halam gi' tapapanjari dunya, in kitam
manusiya' asal kalasahanna maka ka'ase'anna sabab min
kahinangan si Isa Al-Masi.
10 A'awam kitam tagna' sagō' pinabukis na ma buwat-
tina'an, sabab makapi'itu na ni dunya si Isa Al-Masi, ya
Manglalappas. Taga'os e'na kosog kamatay ati kaniya'an
kitam kallum kakkal ni kasaumulan luwas min lapal ahāp.

11 Kawakilan aku e' Tuhan, sinō' magnasihat maka
magpandu' lapal ahāp.
12 Ya na itu sababna angkan aku katiksa'an ma deyom
kalabusu itu, sagō' mbal aku aiya' sabab kata'uwanku du
bang sai ya pangandolanku. Maka tatantuku isab in iya
makakole' anganjagahan kamemon bay pangandolna ma
aku, sampay ta'abut llaw pabalikna ni dunya.

13 Isbatun to'ongan saga pandu' b'nnal bay pamandu'ku
ma ka'a. Panunurin pahāp. Pahogotun pangandolnu ma
si Isa Al-Masi maka kalasahin isab pagkahinu, pagka si Isa
Al-Masi ya parakayu'antam sali'-sali'.
14 Tau'un pandu' ahāp ya bay pangandol Tuhan ma ka'a,
pagka ka tinabang e' Rū Sussi, ya pat'nna' ma deyom
ataytam.

15 Kata'uwannu, Timuti, bay aku siniya-siya e' saga
bebeya'an si Isa ma lahat Asiya itu, sampay e' si Pigilus
maka si Hermogen.
16 Saguwā' mura-murahan bang pa'in disi Onesepor mag-
tai'anak kina'ase'an e' Tuhan, sabab araran iya bay amalasig
pangatayanku. Halam iya bay aiya' anibaw aku minsan aku
ma deyom kalabusu.
17 Sagō' pagt'kkana pi'itu ni da'ira Rōm, magtūy pinuspu-
san e'na kosogna amiha aku sampay aku tabākna na.
18 Mura-murahan, bang pa'in iya kina'ase'an e' Tuhan ma
llaw kabalik si Isa Al-Masi pi'itu angahukum manusiya'.

Kata'uwannu du bang buwattingga bay katabang si Onesepor itu ma aku, waktu kamahē'ku gi' ma da'ira Epesos e'.

2

1 Manjari ka'a Otō', pakosogun pangandolnu sabab min tatabangan ya pamuwan kitam bebeya'an si Isa Al-Masi.
2 Saga pamandu'ku bay takalenu min aku ma alopan saga saksi' aheka, subay patanggungnu ma saga a'a kapangandolan, a'a ata'u isab amandu'an saga sehe' sigām.
3 Maglilla' ka ameya'an aku anandalan kasigpitan, supaya ka makasali' ni sundalu ahāp ma deyoman si Isa Al-Masi.
4 Sabab bang a'a magsundalu, mbal iya palamud ma kahinangan saga a'a ngga'i ka sundalu sabab kabaya'anna subay kasulutan nakura'na.
5 Atawa bang a'a bilahi maglomba ma pagdaganan, mbal iya makara'ug bang mbal beya'na aturan paglomba he'.
6 Bang a'a isab magsangsā' maghuma, subay iya parahū angā' bahagi'na min buwa' huma he'.
7 Tali'un to'ongan saga pamaralilku itu, sabab tinabang du ka e' Tuhan bo' tahatinu to'ongan.
8 Entomun si Isa Al-Masi, tubu' iya si Da'ud maka bay iya pinakallum pabīng min kamatay. Ya na itu lapal ahāp pagnasihatku.
9 Angananam aku kabinasahan ma sabab pagnasihatku lapal ahāp itu, maka itiya' aku tinahan ma deyom kalabusu buwat a'a bay makalanggal sara'. Sagō' minsan tinahan baranku itu, mbal tatahan lapal Tuhan.
10 Manjari maglilla' aku angananam kabinasahan ma sabab saga a'a tapene' e' Tuhan, bo' supaya sigām parakayu' ni si Isa Al-Masi ati pinaniya'an kasalamatan ma deyom sahaya Tuhan salama-lama.
11 B'nnal sadja saga kabtangan itu, ya yuk-i,
“Bang kita bay ameya' ma si Isa ma kamatayna,
ameya' du isab ma iya ma kallumna.
12 Bang kita anandal na pa'in ma deyom kabinasahan,
ameya' du kita ma si Isa ang'ntanan pagparinta ma sinosōng.
Bang kita amalilu in si Isa ngga'i ka pameya'anta,
pinaliluhan du kita isab e'na.
13 Bang kita mbal at'ttog angandol ma iya,
masi du iya kapangandolan sabab mbal to'ongan apinda addatna.”

Sosoho'an ya Makasulut Atay Tuhan

14 Paentomin saga bebeya'an si Isa mailu pasal pamituwaku itu. Amay-amayin to'ongan sigām ma pang'nda'

Tuhan, sō'un sigām da'a magsu'al pasal saga kabtangan.
Saga pagsu'al itu mbal du makahāp, sagō' amaka'at gom
pa'in pangandol saga a'a sasuku makakale iya.
15 Puspusun kosognu amahāp ai-ai hinangnu bo' ka
makasulut atay Tuhan. Subay abontol e'nu magnasihat
pasal lapal kasab'nnalan, supaya ka mbal aiya' ma sabab
hinangnu.
16 Halli'in saga pagbissala karupangan ya mbal makasulut
atay Tuhan. Bang a'a palamud ma saga pagbissala buwattē',
ya kamattihanna tabowa sigām magdusa ati palawak gom
pa'in min Tuhan.
17 Ya pandu' saga a'a magbissala karupangan e' ibarat
dugsul, palatag na pa'in ma deyom baran sampay alapat
kamemonna. Buwattē' isab saga pamandu' disi Himinus
maka si Pilitus.
18 Ka'bbahan e' sigā pandu' b'nnal. Yuk sigā in pa-
makallum saga a'a magpatayan palabay na, angkan halam
na aniya' pinakallum ma sinosōng. Jari minnē' aniya' saga
a'a mbal na angandol ma si Isa.
19 Sagō' ya pandu' min Tuhan itu apagon asal, sali' dalil
papagan luma' mbal tajogjog. Aniya' sulat ma papagan itu,
yuk-i, “Kinata'uwan e' Tuhan bang sai a'ana.” Aniya' gi' isab
sulatna dakayu', yuk-i, “Sasuku ah'lling in iya suku' Tuhan,
subay bbahanna saga kahinangan ala'at.”
20 Buwattitu pamaralilku ma ka'a, Timuti. Ma deyom
luma' aheya ya pat'nna'an a'a dayahan, magginisan ka-
panyapanna. Aniya' saga pangisihan hinangan bulawan,
aniya' isab hinangan pilak. Subay palkala' aheya bo'
yampa ginuna saga pangisihan ahalga' itu. Aniya' isab saga
pangisihan hinangan kayu atawa tana', makajari ginuna
llaw-llaw.
21 Manjari saga bebeya'an si Isa sali' dalil kapanyapan
indaginis. Sasuku anussihan di-na min la'at kamemon,
tapagguna ma pakaradja'an aheya. Ya angkan iya tapag-
guna e' Panghū'na, sabab tasussi deyom atayna maka sakap
iya maghinang ai-ai ahāp.
22 Halli'in saga napsu baran ya kabiyaksahan saga onde'
baha'u. Ya tuyu'annu subay atay abontol, maka pagiman,
maka paglasa, maka kasannangan. Magda'atay ka maka
saga a'a angarap ma Panghū'ta si Isa Al-Masi min deyom
atay sussi.
23 Da'a ka palamud ma saga pagjawab karupangan,
ya halam aniya' kapūsanna. Kata'uwannu in pagjawab
buwattitu tahinang sadja pagbono'.
24 Pagka sosoho'an Tuhan ka, da'a ka maglugat maka sai-
sai. Subay ka angahāp maka anabalan a'a kamemon, maka

subay ahāp e'nu magpandu'.
25 Bang aniya' ganta' makasagga' pandu'nu, subay aha-
nunus panambungnu. Kalu sigām binuwanan pikilan e'
Tuhan bo' makabāk pagsusunan, ati tabowa sigām pata'u
ma pandu' kasab'nnalan.
26 Jari angahāp pikilan sigām pabīng, ati papuwas sigām
min pang'ntanan nakura' saitan, ya bay anganjallat pikilan
sigām bo' ameya' maghinang kabaya'anna.

3

Pasal Masa Kahinapusan

1 Entomun to'ongan itu, Timuti. Bang sōng na ta'abut
masa kahinapusan dunya itu, aheka katiksa'an paniya'.
2 Ya niangut e' saga a'a ma masa ina'an kahāpan di-sigām
sadja, mbal takannal e' sigām a'a kasehe'an. Napsuhan
du sigām ma pilak, abbuhan sigām, maka alanga atay
sigām. Amissala sigām kala'atan ma pagkahi sigām maka
mbal ameya' ma pami'at matto'a sigām. Mbal sigām ata'u
magsukul, maka landu' sigām asabul.
3 Mbal sigām ma'ase' ma sehe' sigām, mbal isab bilahi
magkahāp bang aniya' bay pagsagga'an. Angalimut na pa'in
sigām ma a'a kasehe'an, maka nirūlan ai-ai kinanapsuhan
baran sigām. Ab'ngngis sigām makalandu', maka ab'nsi ma
ai-ai ahāp.
4 Mbal sigām kapangandolan sabab paninipu.
Lumandu'an esog sigām, maka mbal manjari
pagmalangkahi sigām. Bilahi sadja sigām maghāp
palasahan ati halam aniya' baya' sigām angisbat Tuhan.
5 B'nnal sigām magagama sagō' halam aniya' pūsna sabab
mbal sigām bilahi pinindahan pangatayan. Oto' halli'in saga
a'a buwattē'.
6 Aniya' isab saga l'lla ma waktu ina'an-i pasōd ni deyom
luma' a'a bo' amidjakan saga kar'ndahan magkarupangan.
Asasaw pikilan saga d'nda inān sabab min dusa sigām, ati
abowa-bowa sigām e' napsu magindaginis.
7 Akale sadja sigām ma sai-sai amandu', sagō' mbal
to'ongan makahati ma pandu' b'nnal.
8 Saga l'lla ya amidjak inān anagga' asal ma pandu' b'nnal.
Asagut deyom pikilan sigām, maka pangandol sigām ngga'i
ka b'nnal. Ya panunuran sigām kahinangan disi Jannis
maka si Jambes, ya bay anagga' si Musa ma masa awal e'.
9 Saguwā' in pamandu' saga a'a amidjak inān halam
du aniya' kasōnganna. Mbal at'ggol, kinata'uwan du
karupangan sigām e' a'a kamemon, buwat bay karupangan
disi Jannis maka si Jambes e'.

Patogol ma Pandu' B'nnal

10 Samantala' ka'a, Timuti, kata'uwannu du bang ai pa-
mandu'ku maka bang buwattingga kaul-pi'ilku maka bang
ai mohotku. Kata'uwannu isab in aku angandol asal ma
si Isa. Imananku maka kalasahanku isab saga pagkahiku,
maka sandalanku saga kasukkalan.
11 Kata'uwannu du saga kapinjala'an maka kasigpitan bay
pat'kka ni aku mahē' ma da'ira Antiyuk maka mahē' ma
Ikuni maka ma Listara. Aho', kata'uwannu saga kapin-
jala'an kamemon bay kasandalanku. Daipara kapuwasan
aku e' Panghū'tam min kasukkalanku inān kamemon.
12 B'nnal asal, sasuku bilahi ameya' ma kabaya'an Tuhan
ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anna, tantu sigām
kat'kkahan kapinjala'an.
13 Sagō' saga a'a patila'atun maka saga a'a pangakkal,
paruhun na pa'in kahinangan sigām ala'at. Angalingu
sigām ma sehe' sigām, maka talingu du isab baran sigām.
14 Sagō' ka'a, Timuti, patogol ka ameya' ma pandu'
b'nnal bay pamandu' ka'a, ya pandu' asal pagkahagarannu
to'ongan. Kata'uwannu du bang sai bay amandu'an ka'a.
15 Maka kata'uwannu isab kahālannu sangay min kariki'-
diki'nu sampay ni kaheyanu, bay ka pina'anad asal ma ai-ai
tasulat ma deyom Kitab. Ya na ina'an po'onanna angkan
ka makapikil anaima' kallum kakkal, ya pamuwan e' Tuhan
ma sasuku angandol ma si Isa Al-Masi.
16 Kamemon tasulat ma deyom Kitab inān bay pina-
sulat e' Tuhan, ati aheya kagunahanna pamandu' maka
pangalāng saga hinang mbal taluwa', maka pamabontol
kasā'an. Aheya isab kagunahanna pamituwa pasal addat-
tabi'at ahāp,
17 supaya ajukup saga a'a sosoho'an Tuhan ma pangita'u
maka ma kapandayan. Jari sakap na sigām maghinang saga
hinang ahāp kamemon.

4

1 Na, Timuti, aniya' gi' panoho'anku to'ongan ma ka'a.
Saksi'ku Tuhan maka si Isa Al-Masi, ya angahukum
manusiya' ma sinosōng, saga a'a masi allum sampay saga
a'a magpatayan. Song iya pabalik pi'itu ni dunya amat'nna'
pagparintana, angkan buwattitu pangamay-ngamayku ma
ka'a.
2 Pagnasihatun lapal Tuhan, anakap ka di-nu minsan
ai waktu, kinale ka llingnu atawa mbal. Bang aniya'
makahinang kasā'an, bi'atun. Bang aniya' makarusa,
lāngun. Bang aniya' alamma pangandolna ma Tuhan,

pakosogun. Patampalun pamandu'nu, maka imanin saga
a'a pandu'annu minsan sigām ahunit pinandu'an.
3 Angkan buwattitu panoho'anku ma ka'a, sabab aniya'
waktu ma sinosōng mbal anaima' saga a'a ma pandu'
b'nnal. Ya tinurul e' sigām ai-ai kabaya'an sigām, ati aheka
guru pinatimuk e' sigām, sasuku amowahan sigām lling
ahāp kinale.
4 Pataikut sigām min pandu' b'nnal ati akale gom pa'in ma
kissa bay hinangan manusiya'.
5 Saguwā' ka'a, Timuti, subay atotog pikilannu minsan
ai kalabayannu. Sandalin kasigpitan ai-ai, maka tuyu'in
hinangnu magnasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi.
Hinangun to'ongan ai-ai kamemon bay pamahinang ka'a e'
Tuhan.
6 Song na ta'abut ganta'an panukbal kallumku, sapantun
inuman panukbal ni Tuhan. Asekot na waktu pamole'ku ni
ahirat.
7 Bay na puspusanku kosogku sali' dalil a'a maglomba
ma pagdaganan, ati makasampay na aku ni gindananna.
Halam bay bbahanku pangandolku ma Tuhan.
8 Manjari aniya' asal tinagama e' Tuhan ma deyom sulga'
panungbasna ma sasuku bay abontol atayna ma deyom
dunya. Pinasambutan du aku tungbas inān e' Panghū' Isa
Al-Masi, ya maghuhukum abontol, bang ta'abut llaw aheya
inān. Ngga'i ka isab hal aku ya tinungbasan. Tinungbasan
du isab saga a'a kamemon sasuku aholat angalagaran
kapi'itu si Isa.

Pasal bay Kalabayan si Paul

9 Patuyu' ka pasa'ut pi'itu,
10 sabab bay na aku ni'bbahan e' si Demas pagka ahalga'
ma iya saga legot dunya itu, ati wa'i na iya ala'an tudju ni
lahat Tessaloneka. Si Kresken wa'i na ni Galatiya, maka si
Titus wa'i ni Dalmatiya.
11 Luwal la'a si Lukas ya sehe'ku maitu. Ngā'un si
Markus ati bowahun pi'itu sabab makatabang iya ma aku
ma hinangku itu.
12 Ina'an si Tikikus bay soho'ku ni Epesos.
13 Bang ka pi'itu, bowahun s'mmekku ya bay ta'bba ma
luma' si Karpus mahē' ma lahat Trowas. Bowahun isab saga
būkku, ya lagi'na saga katas panulatanku.
14 Si Iskandar, ya a'a magsasal e', bay sidda angala'at aku.
Sagō' pī'un na, Tuhan ya ata'u anungbasan iya ma sabab
hinangna.
15 Ka'a isab, pahalli' ka ma iya sabab akosog panagga'na
ma lapal pagnasihatta.

16 Tagna' aku sinumariya mahē' ma sara', halam aniya'
bay angandapitan aku. Bay aku siniya-siya e' sehe'ku
kamemon. Mura-murahan, bang pa'in mbal binista e'
Tuhan paghinang sigām buwattē'.
17 Sagō' minsan aku bay ni'bbahan e' sigām, pagapi' asal
Panghū' Isa ma aku. Kabuwanan aku kosog e'na supaya
aku makapagnasihat ma saga a'a ngga'i ka Yahudi, bo' sigām
makakale pahāp ma lapalna. Jari kapuwasan aku e'na min
kamulahan, sapantun a'a niliyusan min bowa' halimaw.
18 Tantu isab aku lappasan e' Tuhan min kala'atan
kamemon ya pat'kka ni aku ma sinosōng, ati binowa
aku e'na ni lahat pagparintahanna ma deyom sulga', ma
halam aniya' baya-bayana. Patut iya pinudji sampay ni
kasaumulan. Amin.

Bissala Katangbusan

19 Itiya' aku amasampay minsan la'a hal lapalku ni si
Prisila maka si Akila maka disi Onesepor magtai'anak.
20 Si Erastus, he' na angagad ma Kurintu, maka si
Trupimus bay bbahanku ma da'ira Militus pagka asaki.
21 Amay-amay, Timuti, pasa'ut ka pi'itu bo' ka mbal ta'abut
e' musim pamaliyu.
Itiya' isab disi Ubulus, si Pudin, si Linus maka si Klauda
magpasampay isab minsan la'a hal lapal sigām ni ka'am.
Damikiyanna isab saga dauranakantam bebeya'an si Isa
kasehe'an.
22 Mura-murahan, bang pa'in patotog Panghū'tam ma
deyom ataynu. Bang pa'in ka'am kamemon kaniya'an
tatabangan min Tuhan. *Wassalam*

TITUS

Pahati pasal sulat itu

Si Titus itu bangsa Girīk. Abata' lagi' iya ma waktu kasambutna sulat itu. Bay iya makakale ma pagnasihat si Paul angkan iya angandol na ma si Isa Al-Masi. Manjari tabanganna si Paul ma hinangna, ati kapangandolan to'ongan iya.

Bay iya ameya' ma si Paul ma l'ngnganna pabalik ni saga lahat kasehe' bay pagnasihatanna. Jari aniya' dakayu' lahat ya pat'kkahan sigā ma l'ngngan e'-i, ya na pū' Kerete. Manjari itu, song pa'in sigā ala'an, anoho' si Paul ma si Titus subay pa'bba ma pū' inān angahatul saga a'a maina'an ya magpangandol ma Panghū' Isa.

Ma deyom sulat itu pinandu'an e' si Paul si Titus bang buwattingga pamene'na a'a pinat'nna' nakura' ma saga jama'a si Isa Al-Masi ma lahat dakayu' maka dakayu', maka bang buwattingga subay addat sigām. Pinandu'an iya isab pasal matto'a maka onde' baha'u, d'nda maka l'lla, bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Sinō' iya angalāng saga guru ya magpandu' ngga'i ka b'nnal, sabab pandu' sigām hal amowa saga Almasihin magkasasawan.

Sulat si Paul ni si TITUS

1 Sulat itu min aku, si Paul, sosoho'an Tuhan. Kawakilan
isab aku e' si Isa Al-Masi, sinō' pehē' anabangan saga a'a bay
tapene' e' Tuhan bo' pasōng pangandol sigām ma iya, bo'
pasōng isab pangita'u sigām pasal pandu' b'nnal, ya amowa
sigām ameya' ma kabaya'an Tuhan.
2 Angkan buwattē', sabab aniya' kallum kakkal holatan-
tam. Kallum kakkal inān bay panganjanji' asal e' Tuhan
dahū gi' min waktu pamapanjari dunya, maka Tuhan itu
mbal ata'u magputing.
3 Ta'abut pa'in waktu bay pangangganta' inān, pinaluwas
e'na lapalna labay min pagnasihatku. In pagnasihat itu bay
pangandol ma aku e' Tuhantam Manglalappas.
4 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Titus. Sali' na ka anakku
lahasiya' pagka kita angandol sali'-sali' ma si Isa Al-Masi.
Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan maka
kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi,
ya maglalappas ma kitam.

Saga Hinang si Titus ma Pū' Kerete

5 Bay ka bbahanku mailu ma pū' Kerete bo' tahatulnu ai-
ai halam bay aubus, tapat'nna'nu isab saga a'a nihinang
pagmatto'ahan ma saga jama'a si Isa ya magtimuk ma
kalahat-lahatan ilu kamemon. Entomun bay panoho'anku
ma ka'a:
6 bang a'a pinat'nna' pagmatto'ahan subay halam aniya'
dusana panā'an iya maka subay dakayu' du h'ndana. Saga
panganakna isab subay angandol ma si Isa Al-Masi, maka
subay mbal bula'ug atawa atuwas pinandu'an.
7 Sababna bang a'a pinat'nna' pagmakōkan ma saga
jama'a si Isa, hinang Tuhan ya pangandol ma iya, angkan
subay halam aniya' dusa panā'an iya. Subay iya mbal
abbuhan atawa al'kkas apasu' atayna. Subay iya ngga'i ka
a'a patilango, maka subay mbal ab'ngngis atawa napsuhan
ma pilak.
8 Bang aniya' a'a pehē' ni luma'na subay pa'iddana
to'ongan, maka subay iya ka'amuhan isab ma ai-ai
makahāp. Subay iya ahantap ma ai-ai hinangna, maka
subay iya abontol. Subay iya ameya' ma Tuhan min deyom
atayna, maka subay ata'u ahalli'an napsuna.
9 Subay ahogot pamalutna ma lapal kapangandolan itu,
buwat bay pamandu' ma iya. Manjari ata'u iya ama-
hogot atay saga a'a kasehe'an, pagka pamandu'na pandu'
kasab'nnalan ma sigām. Maka ata'u iya anambungan saga
a'a anagga' iya bo' pabontolna kasā'an sigām.

10 Angkan subay buwattē', sabab aheka a'a atuwas kōk
sigām maka agagga pinandu'an, labi-luba'na saga sehe'bi
bay papinda min agama Yahudi. Binissala e' saga a'a inān
ya halam aniya' pūsna, maka nilingu e' sigām a'a kasehe'an.
11 Lāngun saga a'a magbissala buwattē' sabab aheka a'a
magtautai'anak tabowa asasaw e' pamandu' sigām, pandu'
mbal wajib pinamūng, maka pandu' pagpilak sadja.
12 Aniya' dakayu' pagkahi sigām bangsa Kerete, a'a
bibissalahun, bay makapaluwas bissala, yuk-i, “Saga bangsa
Kerete itu hal magputing, ab'ngngis sigām buwat sattuwa
talun, napsuhan sigām maka lisu'an maghinang.”
13 Taluwa' bissala inān, angkan subay lāngnu saga a'a
magpandu' inān bo' supaya ahāp pagkahagad sigām ma
pandu' b'nnal.
14 Soho'un sigām da'a angisbat ma saga kissa-kissa bangsa
Yahudi ya ngga'i ka b'nnal, da'a isab ameya' ma panoho'an
bay nihinang e' saga a'a pataikut min kasab'nnalan.
15 Bang a'a asussi pangatayanna, asussi ai-ai kamemon
makani-pikilanna. Sagō' bang a'a mbal asussi pan-
gatayanna maka mbal am'nnal ma si Isa Al-Masi, halam

aniya' asussi ma iya sabab katamakan deyom pamikilna,
maka mbal tapagbidda'na hāp maka la'at.
16 Saga a'a inān magbau'-bau' in sigām ata'u ma Tuhan,
sagō' hinang sigām maka bissala sigām mbal magtaluwa'.
Makab'nsi-b'nsi addat sigām, mbal sigām ameya' pandu',
maka mbal makapaghinang ahāp.

2

Pandu' B'nnal

1 Samantala' ka'a, Titus, pamituwanu subay magtaluwa'
maka pandu' b'nnal.
2 Pituwahin saga matto'a l'lla in sigām subay ahalli' ma
napsu baran sigām, subay ahāp addat sigām, maka subay
ahantap ma ai-ai nihinang e' sigām. Subay ahogot to'ongan
pangandol sigām ma si Isa, subay alasa ma pagkahi sigām,
maka subay asandal minsan ai tum'kka ni sigām.
3 Buwattē' isab pamituwanu ma saga matto'a d'nda. Ya
addat-tabi'at sigām subay makatōp ma d'nda ya atuyu'
ameya' ma kabaya'an Tuhan. Subay sigām da'a angalimut
ma sehe' sigām maka subay mbal tagihan anginum ai-ai
makalango. Ya pamandu' e' sigām subay pandu' ahāp.
4 Manjari tabi'at e' matto'a d'nda itu saga kar'ndahan
abata' gi' bo' sigām alasa ma anak-h'lla sigām,
5 sampay ahantap ma ai-ai hinang sigām. Subay
asussi pangatayan sigām maka subay atuyu' maghinang
ma deyom luma'. Subay isab angaku kagara'an e' h'lla
sigām. Bang buwattē' addat sigām, manjari halam aniya'
makapah'llingan la'at pasal lapal Tuhan itu.
6 Damikiyanna isab saga l'lla abata' gi', soho'un sigām
pahantap ma ai-ai tahinang sigām.
7 Ka'a Titus, subay ahāp to'ongan kaul-pi'ilnu bo' ka
manjari panunuran e' saga sehe'nu. Bang ka amandu'
subay abontol sadja pamandu'nu, maka bowahannu subay
magtaluwa' maka lapal Tuhan ya pamandu'nu.
8 Ma ai-ai pamandu'nu paggunahun saga bissala ahāp ya
mbal tasoway, supaya aiya' saga kuntaratam pagka mbal
makabāk sababan pamah'lling sigām la'at ma kitam.
9 Pandu'in saga ata in sigām subay ameya' kapagbaya'an
nakura' sigām, maka subay patuyu' anulut atayna. Mbal
sigām manjari anganjawab ma panoho'an nakura' sigām.
10 Subay sigām mbal anangkawan nakura' sigām, sagō'
subay mattan in sigām ahatul maka kapangandolan saka-
haba' waktu. Jari ka'amuhan saga a'a ma pamandu'tam
pasal Tuhan, ya angalappas ma kitam min hukuman dusa.

11 Sabab pinatuwa' na e' Tuhan lasana maka ase'na bo'
kalappasan saga manusiya' kamemon min hukuman dusa.
12 Kapandu'an kitam e' lasa maka ase' Tuhan subay
ang'bba min ai-ai ya mbal amowa kitam tudju ni iya. Subay
bbahanta isab napsuta ma legot dunya itu. Jari subay
kitam ahantap ma ai-ai hinangtam. Subay kitam abontol
sadja, maka subay ameya'an kabaya'an Tuhan sat'ggoltam
ma dunya itu,
13 samantala' kitam angalagaran llaw ya asal holatantam.
Ya na ina'an llaw patuwa' sahaya Tuhantam Sangat Kawasa,
si Isa Al-Masi ya maglalappas ma kitam.
14 Bay iya maglilla' amatay ma sababtam, supaya kitam
tal'kkat e'na maka kapuwasan min kala'atan kamemon.
Kabaya'anna subay asussi ataytam, bo' kitam manjari a'a
suku'na na, ya atuyu' maghinang kahāpan.
15 Ya itu pamandu'nu ni saga a'a. Amay-amayin sigām
maka bi'atun sasuku sigām asā', sabab aniya' kapatutnu
anagda sigām. Subay halam aniya' amareyo' ka'a.

3

Sakap Maghinang Ahāp

1 Paentomin saga bebeya'an si Isa Al-Masi mailu, in sigām
subay angaku ma kapatut saga pagnakura'an maka saga a'a
ang'ntan pagparinta, ati subay ameya' ma panoho'an sigām.
Subay sigām sakap maghinang ai-ai ahāp.
2 Soho'un sigām da'a angalimut ma sai-sai, sagō' subay
sigām pasulut maka pabagay sadja ma a'a kasehe'an. Subay
ahanunut pah'lling sigām ni a'a kamemon.
3 Sabab in kitam bay du isab a'awam ma waktu palabay,
bay agagga sinoho', maka bay talingu. Tabowa-bowa na
pa'in kitam e' napsu ahāp-ala'at, ai-ai ya makahāp palasa-
han. Bay ala'at isab kasuddahantam maka angandali'it na
pa'in kitam ma saga sehe'tam. Ab'nsi kitam ma pagkahita,
maka kinab'nsihan isab kitam e' sigām.
4 Sagō' Tuhan, ya angalappas kitam, bay makapatuwa'
kahāpna maka lasana ma bangsa manusiya',
5 ati puwasanna kitam min hukuman dusa. Ngga'i ka
ma sabab aniya' kahāpan bay hinangtam, sagō' ma sabab
ase'na ma kitam. Nianakan kitam pabīng e' Rū Sussi maka
kabuwanan kallum baha'u pagka sussina ataytam.
6 Manglabi-labihan na kahāpan ma kitam pagka kitam
pinasangonan Rū Sussi e' Tuhan ma sabab si Isa Al-Masi
ya angalappas kitam.

7 Sabab min lasa maka ase' Tuhan ya angkan kitam
pinapagkahāp na maka Tuhan, bo' kitam kaniya'an kallum
kakkal ya asal holatantam.
8 B'nnal sadja ya pah'llingku itu. Kabaya'anku subay
ka amandu' pahāp-hāp pasal saga pandu'ku ya ma deyom
sulat itu. Soho'un saga a'a ilu angikut to'ongan bo' supaya
sasuku sigām magkahagad ma Tuhan magmatuyu' na pa'in
maghinang ahāp. Ahāp asal hinang sigām buwattē', maka
aniya' kagunahanna ma a'a kamemon.
9 Saguwā' halli'in saga a'a magjawab ma halam aniya'
kagunahanna, maka pagsuli-suli pasal saga ōn ka'mbo'-
mbo'an sigām pangkat-mamangkat. Da'a ka isab palamud
bang aniya' maglugat atawa magsu'al pasal sara' bay
pang'bba e' si Musa ma masa awal e'. Saga pagsuli-suli
buwattē' mbal makahāp, halam aniya' pūsna.
10 Bang aniya' sehe'bi makatagna'an paglugat ma saga
bebeya'an si Isa, sanggupin iya mint'dda, bo' sanggupin iya
pabīng min t'dda la'a. Bang iya mbal ang'bba min hinangna
he', da'a ka palamud ma iya.
11 Sabab kata'uwannu in a'a buwattē', abengkok asal pik-
ilanna maka dusahan. Atampal sā'na sabab min hinangna.

Bissala Katangbusan

12 Na, Titus, bang at'kka pi'ilu si Artemas atawa si Tikikus,
sai-sai ya soho'ku, patuyu' ka pehē' ni da'ira Nikupulis bo'
kitam magbāk mahē'. Sabab agara' aku pat'nna' mahē'
sat'ggol timpu pamaliyu.
13 Patuntulun si Apollos maka si Senas ya abugaw he'
bang sigā pauntas ni pal'ngnganan sigā. Buwanin sigā ai-ai
kagunahan sigā.
14 Pandu'in saga sehe'tam bebeya'an si Isa Al-Masi ilu, in
sigām subay patukid maghinang ahāp bo' aniya' panabang
sigām ma a'a kasehe'an bang kasigpitan. Bang buwattē'
aniya' du pa'in kagunahan saga kahinangan sigām.
15 Saga sehe'ku kamemon maitu amasampay minsan la'a
hal lapal sigām ni ka'a. Ya du aku amasampay kasi-lasaku ni
sasuku alasahan kami, pagka kitam dambeya'an angandol
ma Al-Masi.
Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an
tatabangan e' Tuhan. *Wassalam*

PILIMUN

Pahati pasal sulat itu

Si Pilimun itu Almasihin bay min lahat Kolossa. A'a balkanan iya tabowa angandol ma si Isa sabab pagnasihat si Paul ya takalena. Magbagay asal iya maka si Paul sangay min waktu kapangandolna ma si Isa.

Aniya' ma si Pilimun dakayu' banyaga' niōnan si Onesimus. Jari si Onesimus itu bay alahi min luma' nakura'na ni da'ira Rōm, ati maina'an iya makapagbāk maka si Paul. Pinandu'an iya e' si Paul lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi angkan iya angandol na. Manjari tinabangan e'na si Paul mahē' ma deyom kalabusu.

Na, pagka magkahagad na si Onesimus ma si Isa, wajib iya subay pabīng ni nakura'na, ya bay palahianna he'. Sagō' aniya' sara' ma masa ina'an-i, bang aniya' banyaga' ganta' alahi min nakura'na, subay bininasa to'ongan. Ya itu po'onna angkan si Paul amabeya' sulat itu ni si Pilimun, sinō' angampun si Onesimus bang pabīng na ni pang'ntananna. Sinoho' si Pilimun anaima' si Onesimus buwat danakanna lahasiya', sabab angandol na sigā sali'-sali' ma si Isa Al-Masi. Si Onesimus ya amowa sulat itu pinasampay ni nakura'na.

Sulat si Paul ni si PILIMUN

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Timuti danakantam ma deyoman si Isa. Itiya' aku ma deyom kalabusu ma sabab si Isa Al-Masi ya pameya'anku.

Pinasampay sulat itu ni ka'a, Pilimun. Bagay kami ka, maka sehe' kami maghinang ma Tuhan.

2 Pinasampay isab ni si Appiya danakantam d'nda, maka ni si Arkippus ya sehe' kami maghinang ma si Isa ibarat sundalu, maka ni kajama'ahan si Isa ya magtipun ma luma'nu.

3 Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Magsukul si Paul ni Tuhan

4 Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu'ku ma pasalnu,

5 sabab takaleku pasal pangandolnu ma Panghū' Isa maka kaheya lasanu ma saga a'a suku' Tuhan kamemon.

6 Angamu'-ngamu' aku ni Tuhan bang pa'in ka atuyu'
angahaka'an saga a'a pasal pangandolnu ma Panghū' Isa,
bo' supaya palalom panghatinu pasal kamemon kahāpan ya
pinaniya'an kitam ma sabab Al-Masi ya parakayu'antam.
7 Bagay, akōd to'ongan aku sabab min lasanu, maka alasig
isab deyom atayku ma sabab kapamalasignu pangatayan
saga a'a suku' Tuhan.

Pangamu' si Paul ma Pasal si Onesimus

8 Manjari itu, minsan aniya' kapatutku deyo' min Al-
Masi anoho' ka'a pasal ai-ai subay hinangnu, mbal du aku
magpanoho'an.
9 Sagō' amu'anta sadja ka junjung, luwas min paglasata.
Jari aku, si Paul, a'a to'a na, ya ma deyom kalabusu itu ma
sabab kapameya'ku ma Al-Masi, hal anganjunjung la'a.
10 Angamu' aku junjung ni ka'a pasal si Onesimus, ya sali'
anakku lahasiya' itu. Tahinang aku pag'mma'anna sabab
tabowa iya magkahagad ma si Isa hinabuku ma deyom
kalabusu itu.
11 Tagna' he', halam bay aniya' gunana ma ka'a, sagō' ma
buwattina'an aheya na gunana ma ka'am sampay isab ma
aku.
12 Jari itiya' papole'ku ni ka'a si Onesimus, a'a kalasahanku
to'ongan.
13 Bilahi aku bang iya bay paddas maitu ma aku bo' aniya'
paganti' min ka'a anabangan aku sat'ggolku ma deyom
kalabusu itu ma sabab lapal ahāp ya pagnasihatku.
14 Sagō' mbal ka pogosku subay anabangan aku. Ya
kabaya'anku bang aku tabangannu, subay min baya'nu
to'ongan. Jari mbal aku angahinang ai-ai bang ka mbal
pasulut.
15 Ya angkan arai' si Onesimus bay pinaokat min ka'a dai'-
dai', supaya iya pakakkal ma ka'a t'ggolna allum.
16 Tagna' he' banyaga'nu sadja iya, sagō' ma buwattina'an
ahāp lagi' iya min banyaga', sabab danakantam na iya
kinalasahan. Ahalga' to'ongan iya ma aku, sagō' labi iya
ahalga' ma ka'a sabab banyaga'nu iya maka danakannu isab
ma sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi.
17 Manjari, Pilimun, bang aku tabistanu sali' sehe'nu
magusaha, taima'un si Onesimus itu buwat panaima'nu ma
aku.
18 Bang aniya' dusana ma ka'a, atawa bang aniya' utangna,
aku ya pa'atasun.
19 Nda'un paljanji'anku itu, ma sulatan tanganku: “Aku
si Paul amayad.” Ngga'i ka isab pagtungbuy, sagō' aheya

utangnu ma aku, sabab aku ya po'onna angkan ka taga-
kallum kakkal na ni kasaumulan.
20 Aho', bagay, dūlin lagi' aku maka palasigun atayku ma
sabab pangandolta ma Al-Masi ya Panghū'tam.
21 Sulatku sulat itu sabab tatantuku in ka'a akale
du. Kata'uwanku in tabangnu ma aku palabi lagi' min
pangamu'ku itu.
22 Aniya' gi' isab amu'ku: sakapin aku bilik mailu, sabab
aholat aku in pangamu'bi ni Tuhan nirūlan du e'na, ati
ni'nde'an du aku ni ka'am.

Bissala Katapusan

23 Itiya' si Epapras, sehe'ku maitu ma deyom kalabusu ma
sabab si Isa Al-Masi ya pameya'anna, amabeya' minsan la'a
hal lapalna ma ka'a.
24 Damikiyanna disi Markus, si Aristarkus, si Demas
maka si Lukas, saga sehe'ku maitu maghinang ma Tuhan,
amabeya' isab lapal sigām ma ka'a.
25 Mura-murahan, bang pa'in kam kamemon pinaniya'an
tatabangan e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Wassalam

HIBRANI

Pahati pasal sulat itu

Mbal kinata'uwan bang sai bay anulat sulat itu, sagō' aheka am'nnal si Paul ya bay anulat.

Sulat itu bay sinulatan saga bangsa Hibrani, hatina bangsa Yahudi, sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi. Pagka sigām ameya' ma si Isa, kinab'nsihan sigām e' pagkahi sigām Yahudi ya mbal magkahagad. Niudju' sigām sampay bininasa bo' ang'bba min pangandol sigām ma Panghū' Isa. Aniya' jama'a si Isa kasehe' mbal makasandal bininasa, jari pabīng ni bay agama sigām tagna'. Angkanna sulat itu bay pinabowa ni saga a'a suku' si Isa, pamat'ttog atay sigām supaya sigām amalut pahogot ma iya.

Nihaka ma sulat itu pasal si Isa, Anak Tuhan asal iya alanga lagi' min si Musa, alanga isab min saga mala'ikat. Aheya isab kamatay si Isa min susumbali'an ya pinagkulban e' bangsa Yahudi pamapuwas dusa. Nihaka isab maitu pasal manusiya' pinaghāp na maka Tuhan ma sabab hinang si Isa, maka halam aniya' saddī min iya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan.

HIBRANI

Anak Tuhan Labi Alanga min saga Mala'ikat

1 Ma awal jaman lagi' araran e' Tuhan amasampay pal-
manna ni ka'mbo'-mbo'antam labay min kanabi-nabihan,
maka aheka ginisan lān bay pamasampayna.
2 Saguwā' ma ahil jaman itu, Anakna ya amasampay
palmanna ni kitam. Bay pinapanjari e' Anak saga alam min
kahandak Tuhan, maka gin'llal iya pinusaka'an kamemon
ai-ai ma sakalingkal alam.
3 Takilāta sahaya Tuhan labay min Anakna, ta'nda'ta isab
ma kajarihan Anak bang buwattingga kajarihan Tuhan.
Tinayak na pa'in alam itu e' Anak sabab min kallamna
kawasahan. Aubus pa'in e'na angahinang lawang pama-
sussi manusiya' min dusa sigām, aningkō' iya ma bihing
Tuhan Sangat Kawasa, tampal ni kowan.
4 Jari pinabangsa Anak itu labi min saga mala'ikat. Maka
alanga isab ōn ya pamusaka' Tuhan ma iya, labi alanga min
ōn saga mala'ikat.
5 Sabab halam aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan
buwat bay pamissalana ma Anakna, ya yuk-i,
“Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu.”

Damikiyanna isab, halam aniya' mala'ikat bay pinalmanan
e' Tuhan buwat ma ayat ītu, ya yuk-i,
“Mma'na du aku,
maka anakku du iya.”
6 Aniya' isab bay pangallam e' Tuhan ma waktu song pin-
abeya' Anakna tunggal-kawasahan pi'itu ni deyom dunya,
yuk-i,
“Subay iya pinudji e' kamemon saga mala'ikat Tuhan.”
7 Buwattitu isab pamissalana ma pasal bangsa mala'ikat:
“Tahinangna bangsa mala'ikat sali' baliyu,
tahinang sosoho'anna sali' dallet api.”
8 Malaingkan buwattitu pangallam Tuhan pasal Anakna:
“O Tuhan, anatas pagparintanu ni kasaumulan.
Abontol sadja kapagsultannu.
9 Kasulutan ka ma ai-ai abontol,
kab'nsihannu ai-ai ala'at.
Angkan ka pinene' pinalanga e' Tuhannu,
angkan ka binuwanan kakōgan maka kabantugan
labi gi' min bay pamuwanna ma kasehe'annu.”
10 Aniya' gi' pamissala dakayu', yuk-i,
“O Panghū', bay papanjarinu dunya itu ma awal tagna'.
Tangannu ya bay angahinang kalangit-langitan.
11 Palanyap du babaw dunya itu maka diyata' ayan,
Magka'ndang kamemonna buwat sapantun s'mmek,
sago' ka'a ilu kakkal sadja.
12 Momosnu dunya maka langit buwat s'mmek nilūnan,
ati pindahannu ni saddī, buwat badju'.
Malaingkan ka'a ilu mbal magkapinda,
kakkal ka saumul-umul.”
13 Halam aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan buwat
pamissalana ma Anakna, ya yuk-i,
“Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
sampay pat'nna'ku palbantahannu kamemon,
ma deyo' pād-tape'nu.”
14 Na pagka buwattē', ai bahā' saga mala'ikat? Ginis
umagad sigām pinabeya' e' Tuhan anabang ma manusiya'
ya makataima' kalappasan min Tuhan.

2

Pasal Kalappas Aheya

1 Pagka buwattē' kawasa Anak Tuhan, subay isbatta
pandu' b'nnal bay takaleta ma pasalna, supaya kita mbal
tabowa palaran.
2 Sabab bang mbal katangkisan sara' ya bay pinalatun
e' mala'ikat ni ka'mbo'-mbo'antam, maka bang sasuku

makahinang kasā'an atawa dusa bay pinat'nna'an kabinasa-
han pinapagtongod maka dusana,
3 na, buwattingga kita apuwas min mulka' bang pale-
homta kalappas landu' aheya itu? Panghū' Isa baranna bay
magnasihat pasal kalappas itu, ati tinuman kasab'nnalanna
e' saga a'a bay makakale iya.
4 Tinapilan isab saksi' sigām e' Tuhan, pagka sigām
buwananna barakat maghinang paltanda'an maka hinang
kainu-inuhan a'a. Katulunan sigām ginis kapandayan min
Rū Sussi, min kahandak Tuhan isab.

Si Isa ya Manglalappas

5 Na ngga'i ka bangsa mala'ikat ya gin'llal e' Tuhan
makapagbaya' ma dunya sinosōng ya pagsambatta itu.
6 Manusiya' ya pinapagbaya', buwat tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i,
“Ai kapūsan manusiya' angkan pagka'inagonannu?
Ai anak manusiya' angkan parulinu?
7 Pat'nna'nu iya areyo' dangkuri' min bangsa mala'ikat.
Buwanannu iya kasanglitan maka kabantugan,
8 sampay kapatut magbaya' ma kamemon ai-ai.”
Bang ma bissala Kitab itu, aniya' kapatut pamuwan e'
Tuhan ma Anak Manusiya' bo' kapagbaya'an e'na ai-ai
kamemon. Halam aniya' mbal tumabeya' pinagbaya'an.
Malaingkan mbal gi' ta'nda'ta manusiya' magbaya' ma
kamemon.
9 Ta'nda'ta si Isa, ya bay pinareyo' dai'-dai' min saga
mala'ikat, minahaldika'an na maka sinanglitan ma sabab
kamatayna ganti' manusiya' kamemon, sabab min ase'
maka lasa Tuhan.
10 Tuhan ya po'onan ma kamemon maka kamattihan
ma kamemon, angkan patut bang iya amasampulna' si Isa
labay min saga kabinasahan bay kalabayanna. Aheka a'a
tahinang panganak Tuhan bay binowa e' si Isa ni kasa-
haya'anna, sabab iya ya pagmakōkan maka Manglalappas
sigām.
11 Sinussi e'na pangatayan manusiya', jari da'mma' iya
maka saga a'a ya sinussi. Angkan iya mbal aiya' angaku
in sigām danakanna.
12 Buwattitu ya bay pah'llingna ni Tuhan, yuk-i:
“Bissalahanku saga danakanku ma pasal kahinangannu.
Sanglitanta ka ma palhimpunan sigām.”
13 Yukna isab,
“Pasangdol aku ma Tuhan.”
Maka aniya' isab ayat dakayu', ya yuk-i,

“Itiya' aku maka dauranakan ya bay pamaipat aku e' Tuhan.”

14 In niōnan dauranakan itu dalaha' maka daisi sabab manusiya' sigām sali'-sali', angkan si Isa bay tahinang manusiya' bo' supaya makananam kamatay. Jari itu, pagka kalabayanna kamatay, tara'ug e'na nakura' saitan ya bay taga-ga'osan ma kamatay manusiya'.

15 Pagka buwattē' kapanganda'ug si Isa min nakura' saitan, tapalimaya e'na sasuku bay tabanyaga' e' tāw sigām ma kamatay, sangay lagi' min kaonde' sigām.

16 Atampal ko' itu, ngga'i ka mala'ikat ya tinabang e' si Isa, sagō' saga panubu' si Ibrahim.

17 Ya itu sababanna angkan si Isa subay magsali' to'ongan maka dauranakanna manusiya' bo' supaya tananamna ai-ai kalabayan sigām. Manjari ma'ase' iya maka kapangandolan, jari patut iya nihinang Imam Muwallam magpatillot ma sigām maka Tuhan bo' supaya aniya' ka'ampunan dusa sigām.

18 Ma buwattina'an makatabang na si Isa ma sasuku sinasat sabab bay kalabayanna sasat maka kabinasahan.

3

Si Isa Alanga min si Musa

1 Saga dauranakanku magpangandol ma si Isa, ka'am bay niabbit* e' Tuhan nihinang a'ana, soho'ta na kam angannal ma pasal si Isa. Bay iya pinapi'itu e' Tuhan nihinang Imam Muwallam ma agama ya pagsab'nnalantam.

2 Atukid asal iya ma hinangna tudju ni Tuhan, ya bay amene' iya magimam, buwat bay katukid si Musa maghinang ai-ai ma luma' okoman Tuhan.

3 Patut asal bang si Isa sinanglitan labi min si Musa. Buwat ibarat luma', patut bang a'a maghinang luma' ya sinanglitan labi min luma' bay hinangna.

4 Minsan maingga luma', aniya' bay makahinang iya, saguwā' Tuhan ya makahinang kamemon ai-ai.

5 Sosoho'an Tuhan asal si Musa, atukid maghinang ai-ai ma deyom luma' Tuhan. Binissala e'na pasal palman Tuhan ya pinaluwas ma waktu sinōng.

6 Saguwā' pangandolan Al-Masi pagka Anak tag-luma' iya, angkan tukiranna hinangna magbaya' ma luma' Tuhan. Sapantun kitam luma' Tuhan kapagbaya'anna, bang pa'in ahogot imantam maka kaholatantam.

Aniya' Pahalian ma saga A'a Suku' Tuhan

---

* **3:1 3:1** ‘Niabbit,’ hatina ‘pinabā’’ atawa ‘pinata'u.’

7 Ya itu lapal min Rū Sussi, ya yuk-i,
“Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,
8 da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'anbi,
waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'anku,
waktu isab kapanukas sigām ma aku ma lahat paslangan.
9 Sinulayan na pa'in aku e' sigām, yuk Tuhan, tinukas na pa'in,
minsan sigām bay maka'nda' saga kahinanganku
ma deyom mpatpū' tahun e'.
10 Angkan ap'ddi' atayku ma saga a'a inān.
‘Saga a'a itu,’ yukku, ‘mbal at'ttog pameya' sigām ma aku.
Halam ni'ikut e' sigām addat-tabi'at ya kabaya'anku.’
11 Bay aku angastol ati pagsapahanku sigām, yukku,
‘Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni lahat pahalian bay tagamaku.’ ”

12 Na, saga dauranakan, halli'inbi pikilanbi bo' supaya halam aniya' min ka'am maghinang kala'atan, saga ang'bbahan pangandolna, ati tabowa pataikut min Tuhan ya kakkal salama-lama.
13 Sat'ggol masi waktu niōnan “llaw itu”, subay kam magtabang-tiyabangi dapagkahian sakahaba' waktu bo' pahogot imanbi, supaya kam mbal ka'akkalan e' kala'atan ati tabowa magmatuwas ma Tuhan.
14 Tantu kita dambeya'an maka Al-Masi bang pa'in isbatta pangandolta min tagna' sampay ni katapusan.
15 Buwat lapal sulat Kitab, ya yuk-i:
“Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,
da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'an e',
ma waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'an Tuhan.”

16 Na, sai pinagbissala itu, ya bay makakale suwala Tuhan saguwā' anulang ma kabaya'anna? Ya na sigām kamemon bay pinagmunda'an e' si Musa paluwas min lahat Misil.
17 Sai isab bay kina'astolan e' Tuhan ma deyom mpatpū' tahun e'? Ya na saga a'a bay makarusa, angkan sigām bay nilaglagan ma lahat paslangan e'.
18 Maka sai isab taluwa' sapahan Tuhan, ya yukna, “Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni pahalian bay tagamahanku sigām.” Ya taluwa' sapa Tuhan inān, ya na saga bay anulang kabaya'anna.
19 Manjari kata'uwanta, halam bay makasōd saga a'a inān ni lahat pahalian sabab mbal magkahagad ma Tuhan.

4

1 Na, pagka masi taga-pūs bay panganjanji' Tuhan ma
kitam, hatina in kitam makajari pasōd ni pahalian bay
tagamana, angkan kita subay ahalli' supaya halam aniya'
min kitam mbal maka'abut pinasōd ni pahalian e'.
2 Bay kitam makakale lapal ahāp min Tuhan, buwat bay
pinakale ma ka'mbo'-mbo'an e'. Bay sigām makakale lapal
sagō' halam aniya' kahāpan ta'ā' sigām minnē' sabab halam
bay am'nnal.
3 Sagō' makasōd kitam ni pahalian bay tinagama e' Tuhan,
pagka am'nnal ma lapalna. Saguwā' sasuku mbal am'nnal,
mbal isab pasōd buwat bay pamissala e' Tuhan, yuk-i,

"Astolan aku, ya po'on aku makasubali, yukku,
Saga a'a itu, mbal to'ongan makasōd
ni deyom lahat pamahalianku sigām."

Buwattē' bay janji' Tuhan. Aniya' asal pahalian sabab
ajukup hinang Tuhan sangay min waktu bay kapamapan-
jarina dunya.
4 Sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab ma pasal llaw
kapitu'na, ya yuk-i, "Ta'abut pa'in llaw kapitu'na, magtūy
pahali Tuhan min hinangna kamemon sabab ajukup na."
5 Ni'isaban isab e' Tuhan pah'llingna, yukna, "Mbal to'ongan
makasōd saga a'a itu ni lahat bay tagamaku pahalian
sigām."
6 Jari halam bay makasōd ni deyom pahalian saga a'a bay
makakale tagna', sabab agagga sigām. Malaingkan aniya'
a'a pinasōd,
7 sabab aniya' gi' llaw dakayu' panganggantа' e' Tuhan ma
manusiya', ya pinagbahasa "Llaw Ītu". Palabay pa'in daka
pilantahun min waktu ka'mbo'-mbo'an e', ni'isaban e' Tuhan
palmanna, pinabissala ma si Da'ud, ati tasulat bissalana ma
ayat Kitab bay pagbassata tagna'. Yuk-i,

"Ma llaw itu, bang takalebi palman Tuhan,
da'a patuwasunbi kōkbi."

8 Bang si Yussa' bay makabuwanan pahalian tantu ma
bangsa Isra'il ma masa awal inān, waktu tagna', mbal bay
amissala Tuhan pasal llaw saddī.
9 Sagō' aniya' bissalana, maka aniya' pahalian ma a'a suku'
Tuhan,
10 sabab sasuku makasōd ni deyom pahalian bay tinagama-
han iya e' Tuhan, pahali iya min hinangna buwat kahali
Tuhan min bay hinangna.
11 Angkan kitam subay amuspus pasōd ni pahalian Tuhan,
bo' supaya halam aniya' min kitam tinaikutan ma sabab
kapameya'na ma kajarihan saga a'a patigaggahun inān.

12 Pahōp asal palman Tuhan, maka apaslod. Atalom
gi' labi min katalom kalis, ati pa'abut to'ongan ni deyom
paltubu-tubuhanta maka ni palnyawahanta sampay ni
sumsumta. Manjari ai-ai pinikil maka niniyat e' manusiya',
tasilang sadja ma sabab palman Tuhan e'.
13 Halam aniya' katapukan min pang'nda' Tuhan ma ai-ai
pinapanjari kamemon. Atampal sadja ma pang'nda'na, ati
paharap du kitam ni iya ma sinosōng, magpasab'nnal ma
pasal kamemon bay hinangta.

Si Isa Imam Muwallam Bangsahan

14 Na, aniya' ma kitam Imam Muwallam landu' bangsa-
han, wa'i na makasampay ni haddarat Tuhan. Ya na si
Isa Anak Tuhan. Angkan subay ahogot pamogbogtam ma
agama ya pagsab'nnalantam itu.
15 Sabab si Isa, ya Imamta Muwallam, landu' ma'ase' ma
kitam. Kata'uwanna asal kalammahantam sabab bay na
kalabayanna sasat indaginis buwat makani-kitam. Ya sadja
pagbidda'anna, in iya halam bay makarusa.
16 Na, pagka aniya' ma kitam Imam Muwallam buwattē',
subay mbal ag'mma sumangattam pasekot ni haddarat
Tuhan angamu' tabang min iya, ya po'onan tabang. Tantu
kitam kina'ase'an maka tinabang ma waktu asigpit.

5

1 Na, in pasal Imam Muwallam bangsa Yahudi: bang
aniya' pinene' magimam muwallam, pinene' iya min
pagkahina manusiya'. Kawakilan iya maghinang ni Tuhan
paganti' min pagkahina. Tinukbalan e'na lalabotan ni
Tuhan, kinulban e'na saga hayop supaya aniya' pangam-
punan dusa saga a'a.
2 Biyaksa iya t'kkahan lamma angkan ahanunut e'na
amissalahan saga a'a halam kapandu'an, a'a bay paokat min
lān tudju ni Tuhan.
3 Ngga'i ka isab hal dusa a'a kasehe'an ya pinagkul-
banan, sampay dusa baranna isab, sabab manusiya' iya
magkalamma.
4 Halam aniya' angangg'llal di-na Imam Muwallam bang
hal min baranna, saguwā' Tuhan sadja ya amene', buwat
bay pamene'na ma si Harun waktu palabay.
5 Damikiyanna Al-Masi, halam iya bay maglaku-laku di-
na in iya subay imam muwallam, saguwā' Tuhan bay
angangg'llal. Buwattitu pamissala Tuhan ma iya:
“Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu.”
6 Aniya' isab bay pamissalana ma ayat saddī, ya yuk-i,
“Ka'a ya tahinang imam salama-lama tahun.

Sali' du pagimamnu maka bay pagimam si Malkisadik
waktu tagna'.”
7 Hinabu pa'in si Isa ma dunya itu, bay iya angamu'
duwa'a maka anganjunjung ni Tuhan, ya taga-kapatut
amuwasan iya min kamatay. Akosog panangisna sabuna
angamu'-ngamu', ati kinale iya e' Tuhan ma sabab kapag-
malulusna ma kahandakna.
8 Makananam si Isa katiksa'an minsan iya Anak Tuhan,
manjari atukid pameya'na ma panoho'an Tuhan pagka
kapamintānganna tiksa' inān.
9 Ta'abut pa'in iya atubus ma kamemon, tahinang iya
tunggal manglalappas ma sasuku ameya' ma iya, bo' supaya
sigām pinaniya'an kallum kakkal.
10 Lāgi pinat'nna' iya Imam Muwallam e' Tuhan, buwat
bay kapagimam si Malkisadik ma masa awal e'.

Imanta Subay Ginomgoman Pahāp

11 Na, aheka lagi' arak pamata'u kami ma ka'am ma
pasal ina'an-i, saguwā' kahunitan aku amahati ka'am sabab
agagga kam pinandu'an.
12 At'ggol na kapameya'bi ma si Isa, sagō' mbal gi' kam
makapandu' ma pagkahibi ilu. Subay aniya' a'a saddī
amandu'an ka'am pabalik pasal lapal Tuhan. Sali' kam
hantang onde'-onde' ya mbal makakakan atuwas, subay hal
gatas.
13 Bang a'a mbal makakakan saddī min gatas, masi iya
onde'-onde' ya mbal gi' makapanilang ahāp maka ala'at.
14 Subay kam asangpot bo' yampa makakakan pagkakan
atuwas. Hatulanna, bang a'a asangpot pangandolna,
biyaksa iya ami'at baranna bo' tasilangna ahāp maka ala'at.

6

1 Angkanna, bang kitam bilahi asangpot ma kaul maka
pi'il, subay kitam ang'bba min pamandu' panagna'an pasal
Al-Masi, bo' palanjal ni pangadji' alalom-lalom. Da'a
balikantam undang-undangan pasal pagtaikut min hinang
halam taga-pūs maka pangandol ma Tuhan.
2 Pasal pagpandi maka pagt'ppak tangan, maka pandu'
pasal pagpakallum a'a magpatayan maka hukuman kakkal.
Bay na pangadji'antam ina'an.
3 Jari pasangpot du pangita'utam, bang karūlan isab e'
Tuhan.
4 Saupama a'a bay pinasawahan panahu'anna: bay
makananam anughala' min sulga' maka bay makahampit
kawasa min Rū Sussi. Bang a'a inān anaikutan pangandolna
ma si Isa, tantu iya mbal makabāk kataubatan pabīng.

5 Bay na kalabayanna kahāpan min palman Tuhan maka
tananamna isāb barakat min pagparintahan sinōng.
6 Sagō' bang iya animanan pangandolna, tantu iya mbal
makabāk pagsusunan atawa pagtaubatan pabalik. Sabab
hatulanna, nilansang e'na Anak Tuhan ni hāg pabalik,
nihinang iya panunggīngan a'a ma mata mairan pabīng.
7 Na, kitam manusiya' sapantun tana' paghuma'an. Bang
araran kaulanan, pasulig maina'an saga tinanom ya pag-
guna e' a'a tag-huma.
8 Saguwā' bang tana' hal patomo'an sagmot maka kayu-
kayu itingan, halam aniya' kagunahanna. Taka-taka
sinukna'an ati tinunu' ma katobtobanna.
9 Saguwā' minsan buwattē' pagbanda'ku ma ka'am, saga
bagay kalasahanku, makatantu kami in ka'am mbal magk-
abuwattē'. Tantu kam kaniya'an kahāpan ya pinasambeya'
maka kalappasan kalabayanbi ilu.
10 Abontol asal Tuhan. Mbal takalipatna bay hinangbi
ahāp sampay lasabi ma iya. Ta'nda' lasabi min panabangbi
ma pagkahibi bebeya'an si Isa, min tagna' sampay ni
kabuwattina'anan.
11 Ya sadja kabaya'an kami bang pa'in ataptap katuyu'bi
dangan maka dangan sampay ta'abutbi kamaujuranna, bo'
tatuman ai-ai holatbi min Tuhan.
12 Mbal kami bilahi bang kam maglisu'-lisu'. Ahāp
lagi' kam anengoran saga a'a anandalan haggut-pasu' ma
sabab pangandol sigām, ya angkan sigām makasambut
panganjanji' Tuhan.

Tuman du Janji' Tuhan

13 Ma waktu kamatto'ahan, aniya' janji' Tuhan ma si
Ibrahim. Bay sapahanna isab janji'na, ōnna dakayu'-kayu'
ya pagsapahanna sabab halam aniya' alanga min ōnna.
14 Angallam iya ma si Ibrahim, yukna, "Ya itu janji'ku
ma ka'a: barakatanta ka to'ongan maka pahekaku saga
panubu'nu."
15 Halam sinumu si Ibrahim angalagaran Tuhan, angkan
tasambutna kamemon bay panganjanji' ma iya.
16 Ya addat manusiya' bang anapa, subay aniya' pagsapa-
han liyu min sigām, jari asulut palkala' a'a duwangan bang
makapagsapa na.
17 Ya kabaya'an Tuhan subay atampal to'ongan bang
ai maksudna maka bang buwattingga tatasna, angkan
pinapagtapil janji'na maka sapana.
18 Minnē' kitam makatantu in janji' Tuhan mbal
magkapinda sabab mbal kapindahan in duwa magtapil itu,
mbal isab kapaliluhan e' Tuhan. Angkan pat'ttog gom pa'in

imanta, sasuku kitam makabāk kasalamatan ma iya, ati
amalut kitam ma kaholatan ya pamuwanna ma kitam.
19 Jari ahogot kaholatantam, sali' sapantun sau mbal ta-
laran minsan buwattingga kalandos s'llog. Angkan ahogot,
sabab ina'an paengkot ma deyom Luma' Pangarapan ni
Tuhan, ma haddaratna to'ongan.
20 Bay na pareyom pina'an si Isa, dahū min kitam, sali'
dalil imam magpatillot ma pasaltam. Tahinang na iya Imam
Muwallam magimam salama-lama, buwat bay kapagimam
si Malkisadik ma masa awal e'.

7

Si Imam Malkisadik

1 Na in pasal sultan Malkisadik: si Malkisadik itu bay
sultan ma lahat Salem ma masa awal e', maka imam
isab iya ma Tuhan Mahatinggi. Jari dakayu' llaw, hinabu
si Ibrahim amole' min panganda'ugna ma saga sultan
kuntarana, sinampang iya e' Malkisadik maka sinibahatan
e'na kahāpan.
2 Kabuwanan bahagi' si Malkisadik e' si Ibrahim, damba-
hagi' min sangpū' ma pangalta' bay ta'agawna ma pag-
bono'an. Bang nihati ōn Malkisadik itu, “Sultan Ka'adilan”
atawa “Sultan Kasannangan.”
3 Halam aniya' salsila pasal si Malkisadik bang minningga
pangkatanna. Mbal isab kata'uwanta bang buwattingga
kapaganak ma iya maka bang sumiyan kamatayna. Dasali'
iya maka Anak Tuhan, sabab anatas kapagimamna ni
kasaumulan.
4 Kira-kirahunbi kabangsa si Malkisadik itu, sabab
kabuwanan iya bahagi' sangpū' min pangalta' bay tataban
e' si Ibraham, pangkattam landu' abantug.
5 Aniya' panoho'an sara' pinat'nna'an saga panubu' si Libi
pasal kapagimam sigām. Sinō' sigām animuk alta' min
pagkahi sigām tubu' si Ibrahim, bahagi' sangpū' min kaniya'
sigām.
6 Ngga'i ka panubu' si Libi si Malkisadik itu, sagō'
makasambut iya bahagi' min si Ibrahim. Jari si Ibrahim,
a'a bay kapanganjanji'an e' Tuhan, bay niamu'an kahāpan
e' si Malkisadik.
7 Atampal ko' itu, ya a'a angamu' kahāpan akawasa lagi'
min a'a ya niamu'an kahāpan.
8 A'a magkamatay asal saga kaimaman Yahudi ya animuk
bahagi' alta' min pagkahi sigām. Saguwā' si Malkisadik
itu, ya bay makasambut bahagi' min si Ibrahim, tasulat ma
deyom Kitab in iya taptap allum.

9 Taga-kapatut saga imam panubu' si Libi animuk alta'
sagō' tumabeya' si Libi ma mbo'na si Ibrahim ma kapanuk-
bal bahagi' alta' ni si Malkisadik.
10 Halam gi' bay nianakan si Libi ma waktu kapanukbal
si Ibrahim e', sagō' ina'an iya patanam ma deyom kuddarat
mbo'na.

Si Isa maka si Malkisadik

11 Na, ma waktu tagna' inān aniya' sara' pamat'nna' e'
Tuhan ma bangsa Isra'il, maka aniya' kaimaman panubu' si
Libi bay gin'llal magsuluhan. Manjari bang panubu' si Libi
itu bay taga-kawasa amasampulna' kajarihan saga pagkahi
sigām, angay subay aniya' bowahan imam saddī buwat
kapagimam si Malkisadik? Angay mbal bineya' kapagimam
si Harun ya panubu' si Libi?
12 Bang ginanti'an bowahan pagimam tagna', subay gi-
nanti'an isab sara' ya pameya'anna.
13-14 Atampal ko' itu, ngga'i ka panubu' si Libi ya pag-
bissalahantam itu, sagō' si Isa ya Panghū'tam. Saddī
tubu'anna sabab panubu' si Yuda iya, maka halam aniya'
panubu' si Yuda maghinang ma deyom Luma' Pangarapan
ni Tuhan. Halam minsan sinambat e' si Musa panubu' si
Yuda bang takdil ni imam.
15 Atampal to'ongan, aniya' na imam saddī palahil, ma
buwat kapagimam si Malkisadik.
16 Ngga'i ka sara' atawa usulan manusiya' ya mak-
abuwanan si Isa kapatut magimam, sagō' nihinang iya
imam ma sabab kawasana, pagka halam aniya' kahinapu-
san kallumna.
17 Buwat bay binissala ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Ka'a ya tahinang imam ma salama-lama tahun,
buwat bay kapagimam si Malkisadik.”
18 Pinapasan na bay sara' tagna' pagka halam aniya'
kosogna, halam aniya' kapūsanna.
19 Sabab halam aniya' bay tasussi pangatayanna ma sabab
sara' si Musa ya bogboganna. Maka aniya' na niholat
saddī, labi ahāp min sara' inān. Minnē' kitam taga-kapatut
pasekot ni Tuhan.
20 Aniya' gi' sapa Tuhan pinabeya' ma pagimam si Isa.
Halam aniya' sapa ma saga imam tagna',
21 saguwā' si Isa tahinang imam labay min panapa Tuhan,
ya yuk-i,
“Angallam Panghū' ma pasalan ka'a, yukna,
‘Ka'a ya tahinang imam sampay ni kasaumulan.’
Mbal to'ongan apinda sapa pangallamna itu.”

22 Na pagka buwattē', labi ahāp kapagsulutan baha'u itu, ya
niumbangan e' si Isa.
23 Aniya' gi' pagbidda'an saga imam tagna' maka si Isa.
Magkamatay asal saga imam tagna' inān, angkan subay
aheka bo' aniya' na pa'in paganti'.
24 Saguwā' halam aniya' ganti' si Isa sabab allum iya
salama-lama.
25 Angkan iya makaga'os angalappas to'ongan ma sasuku
angandol ma iya, bo' supaya makapagsekot maka Tuhan.
Makalappas iya min buwattina'an sampay ni kasaumulan
sabab allum iya salama-lama anganjunjung ni Tuhan ma
pasalan sigām.
26 Manjari Imamtam Muwallam si Isa, ya ata'u anabangan
kitam. Asussi pangatayanna, halam aniya' tamakna. Pin-
abidda' iya min manusiya' dusahan ati pinalanga iya ma
deyom sulga'.
27 Bidda' isab iya min saga Imam Muwallam kasehe'an
inān. Taga-kapatut sigām anukbalan susumbali'an llaw-
llaw pamapuwas dusa. Dusa baran sigām ya pinuwas dahū,
bo' yampa dusa kasehe'an. Sumaguwā' mbal magkaguna-
han buwattē' si Isa. Pinamint'dda panukbalna pagkulban
ni Tuhan pamapuwas dusa manusiya' kamemon, pagka
paglilla'na baranna ni kamatay.
28 Bang ma sara' si Musa, manusiya' salla'an ya pinat'nna'
magimam-nakura'. Saguwā' labi ajatu pangwakil Tuhan ma
Anakna sabab min janji'na ahogot, damuli lagi' min waktu
kapamuwan sara'. Jari Anakna, ya halam aniya' salla'-
salla'na, tahinang Imam Muwallam sampay ni kasaumulan.

8

Si Isa ya Imam Muwallam

1 Na, ya na itu to'ongan maksud pagbissalahantam:
aniya' ma kitam Imam Muwallam buwat bay bissalaku he'.
Ina'an iya ma haddarat Tuhan Sangat Kawasa, aningkō' ma
bihingna tampal ni kowan.
2 Ina'an iya magimam ma pangarapan mahasussi, hatina
ma langgal to'ongan ya bay nihinang e' Panghū', ngga'i ka
e' manusiya'.
3 Ya angkan aniya' imam muwallam pinat'nna', sabab
anukbalan sigām lalabotan saga manusiya' ni Tuhan,
sampay susumbali'an ya pagkulban sigām. Damikiyanna
Imamtam Muwallam, subay aniya' panukbalna ni Tuhan.
4 Bang iya bay ma dunya lagi', mbal iya makapagimam
sabab aniya' asal imam maitu pinat'nna' anukbalan lalab-
otan saga a'a ni Tuhan ma buwat usulan sara' Yahudi.

5 Sagō' ya nihinang e' imam ma dunya itu ngga'i ka
kab'nnalanna. Sali' lambung sadja atawa patta' ma hinang
to'ongan, ya nihinang ma deyom sulga'. Buwattē' isab
bay kahinangan si Musa ma masa awal e', ma songna
maghinang langgal tolda. Bay iya binanda'an e' Tuhan, yuk-
i, “Amay-amay, beya'in suntu'an langgal bay pa'nda'anku ni
ka'a ma diyata' būd.”
6 Sagō' kapagimam ya pamahinang ma si Isa, aheya
to'ongan lagi' min kapagimam saga a'a ma dunya. Labi
ahāp isab kapagsulutan baha'u ya paghāpan manusiya'
maka Tuhan ma sabab si Isa, maka labi ahāp paljanji'an
ya amuwan kajatuhan.

7 Bang bay halam aniya' salla' ma kapagsulutan tagna',
mbal bay ginanti'an ni saddī,
8 sagō' tasoway e' Tuhan saga a'a suku'na, angkan yukna,

“Aniya' waktu paniya' ma sinosōng
waktu pangahinangku pagsulutan baha'u maka bangsa
Isra'il,
beya' isab bangsa Yuda.

9 Saddī isab min kapagsulutan tagna',
ya bay hinangku ma ka'mbo'-mbo'an sigām,
waktu kapamowaku sigām paluwas min lahat Misil.

Halam kabogbogan e' sigām kapagsulutanku maka sigām,
ya angkan sigām pasagaranku, yuk Panghū'.

10 Buwattitu ya kapagsulutan song hinangku ma bangsa
Isra'il:
Ma waktu sinōng inān, yuk Panghū',
pahōpku panoho'anku ni deyom pamikil sigām.
Sulatku isab sara'ku ma deyom atay sigām.

Ati aku ya pagtuhanan sigām,
maka sigām ya tahinang bangsa suku'ku.

11 Mbal na sigām subay amandu'an sehe' sigām ma
pasalanku,
mbal sigām amogos pagkahi sigām subay ata'u ma
Panghū'.

Sabab kinata'uwan du aku e' a'a kamemon,
min a'a areyo' sampay ni a'a bangsahan.

12 Ati ampunku paldusahan sigām kamemon.
Mbal na entomku bay hinang sigām ala'at.”
13 Na, pagka binissala e' Tuhan kapagsulutan baha'u itu,
hatina amaluba na in kapagsulutan tagna'. Sabab minsan
ai-ai, bang ang'ndang na atawa amaluba na, al'kkas na
magka'at.

9

Untulan ma Langgal Pagkulbanan Tagna'

1 Na, aniya' sara' pasal pagta'at ni Tuhan bay pabeya' ma
kapagsulutan tagna', maka aniya' isab luma' pangarapan
bay hinangan manusiya'. Buwattitu hinanganna:
2 aniya' luma' tolda bay nihinang duwa bilikna. Ya bilik
pasōran dahū niōnan Bilik Sussi. Aniya' panyapna papagan
palita'an maka lamisahan pagtutukbalan, maka tinapay
pangalabot ni Tuhan.
3 Aniya' isab bilik niōnan Bilik Mahasussi ma deyom
to'ongan, ma liyu kultina pangagpang.
4 Ya panyapna lamisahan bulawan panugtugan ka-
manyan, maka ba'ul sinarul deyom-luwasanna maka bu-
lawan, ya pinagōnan Ba'ul Pagsulutan. Aniya' ma deyom
ba'ul inān garul bulawan isihan kinakan niōnan “manna”.
Ina'an isab tungkud si Harun ya bay tinomo'an dahun,
maka duwa papan batu bay niukilan pagsulutan Tuhan.
5 Aniya' duwa mala'ikat pikpikan ma diyata'an ba'ul,
tanda' pangilahan in ina'an-i haddarat Tuhan. Pab'llat
pikpik sigām angalimbuhan sa'ob ba'ul, ya pinigsikan
laha' pangampunan dusa. Saguwā' mbal tapagbissalatam
ba'anan kapanyapanna ma waktu itu.
6 Na, buwattitu ya kal'ngngananna ma deyom Luma'
Pangarapan inān: magsōd saga imam llaw-llaw ni deyom
bilik tampal ni luwasan bo' angahinang ai-ai ya kapatutan
sigām.
7 Saguwā' luwal imam muwallam ya makajari pasōd
ni bilik ma deyom to'ongan inān, mint'dda dantahun.
Maka minsan iya, subay aniya' laha' pagkulban tabowana
pareyom, tinukbalan ni Tuhan pamapuwas dusana sampay
dusa saga a'a kasehe'an ya halam tasayu e' sigām.
8 Jari asawa pamandu' min Rū Sussi itu, hatina halam
aniya' pasōran ni Bilik Mahasussi To'ongan sat'ggol masi
Luma' Pangarapan tagna' inān.
9 Kapamintāngan ko' itu ma kitam buwattina'an, hatina in
lalabotan maka kukulbanan ya tinukbal ni Tuhan ma waktu
palabay inān, halam aniya' dapatna amabontol itikad saga
a'a inān.
10 Angkan buwattē', sabab in untulan bay bogbogan sigām
pasal pagkakan maka paginum maka ginisan pagail, hal
pamasussi baran sigām sampay ta'abut waktu pamabaha'u
ai-ai e' Tuhan.

Pasal Laha' Al-Masi

11 Saguwā' makalahil pa'in Al-Masi magimam muwal-
lam angumbangan saga pakaradja'an ahāp ya paniya' ma

buwattina'an, bay iya pasōd ni langgal labi asampulna' min langgal hinangan manusiya'. In langgal itu ngga'i ka suku' ma alam pinapanjari.

12 Min t'dda du Al-Masi bay pasōd ni Bilik Mahasussi. Ngga'i ka laha' kambing maka laha' sapi' ya tabowana, saguwā' dī laha'na, bo' supaya kitam pinuwas min hukuman dusa sampay ni kasaumulan.

13 Bang aniya' a'a abatal ma masa awal, subay iya pinigsikan maka laha' kambing atawa laha' sapi', maka abu min anak sapi' tinunu' pinalamud ni bohe'. Manjari ala'an batalna ati patut iya anambahayang.

14 Saguwā' labi akawasa laha' Al-Masi min laha' hayop. Tinabang iya e' Rū kakkal ma waktu kapaglilla'na baranna pagkulban ni Tuhan, halam isab aniya' tamak-tamakna. Manjari laha'na itu makapabontol itikadtam min kahinangan ya amowa ni kamatay. Minnē' limaya na kitam maghinang ni Tuhan ya kakkal salama-lama.

15 Ya itu sababanna angkan Al-Masi wajib magpatillot angahatul kapagsulutan baha'u ya paghāpan manusiya' maka Tuhan, bo' supaya sasuku tapene' e'na makasambut pusaka' kakkal. Angkan sigām makajari anambut, sabab Al-Masi bay amatay pamapuwas sigām min paldusahan ya bay tahinang sigām ma deyo'an kapagsulutan tagna'.

16 Bang takdil ni kataddangan pamusaka', buwattitu kal'ngngananna: in pusaka' mbal magtūy ni'nde'an ni a'a pinusaka'an. Subay amatay dahū in a'a amusaka', maka subay aniya' bainat pasal kamatayna bo' yampa ni'nde'an pusaka' inān.

17 Sabab in kataddangan pusaka' itu mbal gi' taga-pūs sat'ggol masi allum a'a tag-alta'. Subay iya amatay bo' yampa taga-pūs.

18 Angkanna, minsan ma kapagsulutan tagna', subay aniya' laha' pagkulban pabu'us dahū bo' yampa aniya' kajatuhanna.

19 Buwattitu isab kal'ngngananna: aubus pa'in e' si Musa bay amata'u saga a'a Isra'il pasal kamemon sara' ya panoho'an Tuhan ma sigām, bay iya angā' laha' hayop pinaglamud maka bohe', bo' pigsikanna Kitab panulatan sara', beya' isab saga a'a inān kamemon. Ya tagunana pamigsik laha', engas-engas min kayu-kayu hissup pin'kkos maka bulbul bili-bili nianjibi keyat.

20 Ya lling si Musa hinabuna amigsik: “Ya itu laha' amuwan kajatuhan ma pagsulutan itu, ya bay pinat'nna'an ka'am e' Tuhan bo' kam ameya' ma panoho'anna.”

21 Damikiyanna luma' pangarapan sigām ni Tuhan,
maka panyap kamemon ya pinakay ma paghinang sigām,
pinigsikan isab maka laha'.
22 Hatina, sinussi maka laha' agon-agon kamemon ai-ai ya
pinakay ma sara' agama inān. Subay aniya' laha' pinabu'us
bo' ka'ampunan paldusahan manusiya'.
23 Jari in luma' pangarapan tagna' maka kapanyapanna
subay sinussi maka laha' hayop. Sagō' ngga'i ka he'
kab'nnalanna. Hal ibarat patta' ma dī Luma' Pangarapan
ya ma deyom sulga'. Bo' malaingkan landu' ahalga' ai-ai ma
deyom sulga', angkan subay aniya' laha' labi ahalga' panussi
iya.
24 Jari sinōd e' Al-Masi in Bilik Mahasussi, sagō' ngga'i
ka bilik sussi hinangan manusiya' ma buwat suntu'an bay
min sulga'. Pasōd Al-Masi ni deyom sulga' to'ongan bo'
makapagharap maka Tuhan ma haddaratna, ati maina'an
iya anganjunjung ma pasalantam.
25 Bay pasōd saga imam muwallam Yahudi ni deyom Bilik
Mahasussi tahun ni tahun amowa laha' hayop pagkulban
ni Tuhan. Saguwā' Al-Masi halam bay pasōd bo' maglilla'
baranna magbalik-balik.
26 Bang iya bay pasōd min heka, min heka du isab
tananamna kabinasahan sangay min waktu kapamapanjari
dunya. Saguwā' mint'dda sadja kalahilna ni dunya itu, ma
song akiyamat dunya, bo' supaya paglilla'na baranna ni
kamatay pamala'an dusa manusiya'.
27 Ya pangangganta' bangsa manusiya' subay amatay min
t'dda sadja bo' yampa nihukum e' Tuhan.
28 Damikiyanna Al-Masi, min t'dda du isab iya bay am-
atay pagkulban bo' supaya tatanggungna dusa manusiya'.
Palahil iya pabīng ma sinosōng, kaminduwana na, sagō'
ngga'i ka pamuwas dusa. Ya angkan iya palahil pabīng bo'
kalappasanna to'ongan sasuku angalagaran iya.

10

1 Ya sara' bay pamuwan e' Tuhan ma bangsa Yahudi
he' hal hantang suntu'an pang'nda'anta kahāpan ya song
pinaniya'. Ngga'i ka kab'nnalanna. Aniya' susumbali'an
bay pinagkulban ni Tuhan tahun ni tahun, halam aniya'
kaubusanna. Sagō' mbal makarapat saga pagkulban inān
pangalanu' pangatayan a'a magsasambahayang.
2 Bang sigām bay sinussi sab'nnal-b'nnal min dusa sigām,
halam aniya' dusa tananam sigām, ati mbal sigām magk-
agunahan magkulban pabalik. Malaingkan masi du dusa
sigām.

3 Maka susumbali'an ya pagkulban na pa'in ma pasalan
sigām tahun ni tahun hal pamaentom in sigām masi taga-
dusa.
4 Mattan du, laha' sapi' maka laha' kambing mbal maka-
puwasan dusa manusiya'.
5 Na, pagka halam aniya' ka'ampunan dusa min paghi-
nang tagna' he', buwattitu pagkallam Al-Masi hinabuna
palahil ni dunya itu. Yukna,
“Ngga'i ka pagkulban maka lalabotan ya kabaya'annu,
saguwā' sakapannu aku baran manusiya'.
6 Mbal ka kasulutan ma katibu'ukan hayop tinunu' pagkul-
ban,
atawa ginisan lalabotan ya tinukbal pama'ampun dusa.
7 Buwattitu isab pamissalaku: Itiya' aku, O Tuhan,
lilla' angahinang ai-ai pangahandaknu aku,
buwat tasulat ma pasalku ma deyom Kitab.”
8 Duwa ginis bay pamissalana he', kaissana, “Halam aniya'
kabaya'annu, ai-na ka ma susumbali'an maka lalabotan,
atawa ma hayop tinunu' ma katibu'ukan atawa ma pagkul-
ban pagtaubatan dusa.” (Buwattē' pah'llingna minsan
panoho'an sara' asal saga pagkulban maka tutukbalan.)
9 Karuwana, ya yukna, “Itiya' aku, O Tuhan, sakap angahi-
nang ai-ai pangahandaknu aku.” Hatina, nibbahan e' Tuhan
bay bowahan tagna' bo' pinaganti' bowahan baha'u.
10 Na, pagka ajukup e' si Isa Al-Masi bay pangahandak
Tuhan ma iya, asussi kitam min dusatam ma sabab baran
si Isa bay pagkulban pinam'nt'dda.
11 Magt'nggehan na pa'in ma deyom langgal saga imam
Yahudi inān kamemon bo' maghinang ai-ai pamahinang
sigām. Tinukbalan e' sigām magbalik-balik saga pagkulban
halam dapatna pamala'an dusa.
12 Saguwā' in imam damuli itu, hatina Al-Masi, bay
magmalilla' baranna min t'dda sadja, nihinang pagkulban
pamapuwas dusa manusiya', ati mbal binalikan sampay ni
kasaumulan. Jari itu, aubus pa'in hinangna he', aningkō'
iya ma bihing Tuhan tampal ni kowan,
13 ati ina'an na iya angagad buwattina'an sampay
ta'abut waktu kapanganda'ug Tuhan min palbantahanna
kamemon, bo' yampa pinat'nna' saga palbantahan e' ma
deyo' pād-tape' Al-Masi.
14 Al-Masi itu, pinamint'dda pagmalilla'na baranna ni
Tuhan, ati minnē' pinabontol to'ongan itikad manusiya',
sasuku sinussi e'na.
15 Aniya' isab saksi' min Rū Sussi, ya tasulat ma deyom
Kitab, yuk-i,
16 “Ya na itu kapagsulutan pat'nna'ku ma manusiya'

bang ta'abut llawna, yuk Panghū'.
Pahōpku panoho'anku ni deyom atay sigām.
Sulatku isab ma deyom panahu'an sigām.”
17 Sinugpat isab ayat dakayu' itu, ya yuk-i,
“Mbal na entomku paldusahan sigām,
sampay kala'atan bay tahinang e' sigām.”
18 Na, pagka ta'ampun dusatam kamemon e' Tuhan, mbal
na kitam magkagunahan angahinang pagkulban pabīng.

Pasekot Kitam ni Tuhan

19 Manjari itu, saga danakanku, makatawakkal na kitam
pasōd ni deyom Bilik Mahasussi ma sabab laha' si Isa.
20 Sabab bay pagmalilla' e' si Isa baranna pinapatay, ati
minnē' kitam niukaban pasōran baha'u, pasōran kakkal.
Hatina makasōd na kitam ni Bilik Mahasussi labay min
kultina ya sapantun baran si Isa.
21 Aniya' na Imamtam bangsahan tag-kapatut ma okoman
Tuhan.
22 Angkan kitam subay pasekot ni Tuhan magatay pote',
ma ahogot pangandolta ma iya. Subay halam aniya'
hawal-hawalta ma pasal dusa bay hinangta ma waktu
palabay, sabab tapabontol na itikadta. Tapandi isab baranta
paltanda'an in kitam asussi na.
23 Subay kita amalut pahogot ma kaholatan ya pagkaha-
garanta, sabab kapangandolan asal Tuhan ya bay angan-
janji' ma kitam.
24 Subay kannalta isab pagkahita bang buwattingga e'ta
anabangan sigām bo' maglasa-liyasahi maka maghinang
kahāpan.
25 Da'a kitam ang'bba min addattam magtipun-tipun,
buwat kapang'bba e' saga jama'a si Isa kasehe'. Gom na
pa'in kita magtipun amat'ttog iman pagkahita dangan maka
dangan, ya lagi'na ma buwattina'an pagka kata'uwanta
asekot na Llaw Panghū' Isa.
26 Na, bang kita angahinang kala'atan bo' pagtu'uranta
minsan bay tataima' pandu' kasab'nnalan, tantu halam
aniya' pagkulban pamala'an dusata.
27 Ya sadja lagaranta hukuman Tuhan makatāw-tāw,
maka api asiglat ya panunu'na ma saga a'a anagga' iya.
28 Bang aniya' a'a bay makalanggal sara' si Musa ma masa
awal e', bo' aniya' saksi' min duwangan atawa t'llungan
maguyun, pinapatay iya, mbal kina'ase'an.
29 Jari labi abisa hukuman pinat'kkahan a'a ya anga-
halipulu Anak Tuhan. Mbal isab magaddat ma laha' bay
pamajatu pagsulutan baha'u, ya panussi pangatayanna min

dusa. Tahina' isab e'na Rū Sussi, ya ama'nda'an kitam
ka'ase' Tuhan.
30 Kata'uwanta bang sai bay amaluwas bissala, ya yuk-
i, “Aku ya amalos. Aku ya anungbas.” Yukna isab,
“Angahukum Panghū' ma bangsa suku'na.”
31 Landu' makatāw-tāw bang kita taluwa' hukuman
Tuhan, ya kakkal salama-lama.
32 Entomunbi bay palihalanbi ma waktu tagna' gi'. Baha'u
kam bay makananam kasawahan min Tuhan sampay
am'nnal ma si Isa, maka aheka katiksa'an bay kalabayanbi,
sagō' halam bay apinda imanbi.
33 Suma'an pinaggunyak-gunyak baranbi maka pininjala'
ma mata mairan, suma'an ka'am angandapitan pagkahibi
waktu sigām pininjala'.
34 Bay ka'ase'anbi saga a'a pilisu ati tanggungbi kabinasa-
han sigām. Minsan kalangpasan ai-aibi kamemon, gom
pa'in kam kinōgan sabab kata'uwanbi aniya' gi' ma ka'am
alta' labi ahalga', anatas ni kasaumulan.
35 Angkan kam sinoho' da'a ang'bbahan pangandolbi ma
Tuhan, sabab aheya tungbasna bang binogbogan.
36 Paiman kam supaya tahinangbi ai-ai pangahandak
ka'am e' Tuhan, bo' kam makahampit bay paljanji'anna ma
ka'am.
37 Sabab asekot na waktu, buwat bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i,
“Mbal at'ggol bo' at'kka ya bay nilagaran. Marai' na t'kkana.
38 Allum du saga a'aku abontol ma sabab pangandol
sigām,
sagō' bang a'a pataikut min aku, mbal aku kasulutan
ma iya.”
39 Saguwā' halam aniya' lamudtam ma saga a'a ya pataikut
min Tuhan bo' yampa binutawanan e'na. Angandol kitam
ma Tuhan ati lappasan kitam min hukuman.

11

Pasal Pangandol

1 Na in pasal pangandol itu, hatina aniya' paltantuhanta
in ai-ai holatta buwattina'an paniya' du ma sinosōng. Min
pangandolta, ya angkan kita am'nnal ma pasal ai-ai ya mbal
gi' ta'nda'ta.
2 Bay kasulutan Tuhan ma saga a'a ma waktu ka'mbo'-
mbo'an ma sabab pangandol sigām ma iya.
3 Bang kita angandol, makata'u kita in alam itu kamemon
bay pinapanjari e' Tuhan min palmanna sadja. Manjari

kakaya'-kaya'anna itu ya ta'nda' mata, bay tahinang min ai-
ai ya mbal ta'nda'.
4 Entomunbi saga a'a bay ma masa awal e', buwat si Habil.
Bay iya angandol ma Tuhan, ya po'on iya bay makatukbalan
pagkulban tudju ni iya, labi ahāp min bay pangalamas
siyakana si Kabil. Bay angandol si Habil, ati binista iya
abontol e' Tuhan sabab ka'amuhan Tuhan ma panukbalna.
Masi aniya' kapamintāngantam min pangandol si Habil
minsan at'ggol na kamatayna.

5 Si Idris isab ma masa awal e', halam iya bay makalabay
kamatay sabab akosog pangandolna ni Tuhan. Halam tabāk
bangkayna sabab bay iya pina'angkat e' Tuhan hinabuna
allum. Angkan buwattē', sabab a'a iya makasulut atay
Tuhan.
6 Halam aniya' manusiya' makasulut atay Tuhan bang
mbal angandol ma iya. Sabab sai-sai bilahi angarap
ni Tuhan subay magkahagad aniya' Tuhan. Subay isab
kahagadna aniya' panungbas Tuhan ma sasuku atuyu'
amiha iya.

7 Si Nū isab, aniya' pangandolna angkan iya bay angasip
ma pagbanda' Tuhan pasal bala' song pinat'kka ni dunya.
Kinahagad e'na ma halam gi' ta'nda'na. Bineya' e'na
panoho'an Tuhan, ati nihinang e'na adjung aheya supaya
sigām magtai'anak lappasan min latap. Ati minnē', min
bowahan hinang si Nū he', talhakit in a'a kasehe'an bay ma
dunya patut pinatōngan dusa. Bo' si Nū ya binista abontol
ma sabab pangandolna.

8 Si Ibrahim isab, bay iya angandol ma Tuhan angkan
beya'na panoho'an Tuhan ati ala'an min dī lahatna tudju
ni lahat saddī, ni bay panganjanji' Tuhan ma iya. Bay
iya palintas minsan halam kata'uwanna bang pi'ingga
patudjuhanna.
9 Ma sabab pangandolna isab, angkan si Ibrahim bay
pat'nna' ma lahat bay panganjanji' Tuhan ma iya, minsan
iya sali' a'a liyu maina'an. Maglihan-lihan iya, ati luma'
tolda ya luma' palihananna. Buwattē' du isab anakna si
Isa'ak maka mpuna si Yakub, ya tumabeya' ma si Ibrahim
panganjanji'an lahat inān e' Tuhan.
10 Aiman si Ibrahim sabab aniya' lagaranna lahat saddī,
hatina da'ira ahogot pangosolanna, ya ginanta' maka nihi-
nang e' Tuhan.

11 Damikiyanna si Sara h'nda si Ibrahim, angandol isab
ma Tuhan ati kabuwanan iya kosog makapangiram minsan
iya aumul na, minsan palabay na bay waktu pangiramna.
Tu'ud pangandolanna Tuhan in janji'na maujud du.

12 Si Ibrahim itu, minsan iya sali' a'a pinagamatay na,
humeka to'ongan tubu'na. Ya heka panubu'na buwat heka
bitu'un ma b'ttong langit, buwat solagan gusung ma bihing
tahik, mbal takole' ni'itung.

13 Manjari kamemon saga a'a kaōnan inān bay magpan-
gandol ma Tuhan sampay ni kamatay. Ya bay paljanji'an
Tuhan ma sigām, halam bay tasambut ma dunya lagi',
saguwā' tapantaw e' sigām min katāhan, maka e' sigām
kinōgan. Bay sigām angahaka patampal in sigām sali' a'a
liyu, hal maglihan ma dunya itu.
14 Na, pagka sigām ah'lling in sigām a'a liyu, manyatakan
du aniya' lahat saddī minohot, hatina lahat sigām luggiya'.
15 Halam isab nientom lahat bay pala'anan sigām tagna',
sabab bang aniya' bay baya' sigām pabīng ni lahat e', halam
aniya' bay makasagga'.
16 Sagō' ngga'i ka lahat tagna' ya nientom e' sigām, sagō'
lahat labi ahāp, lahat sulga'. Angkan Tuhan mbal aiya'
niōnan Tuhan e' sigām, sabab aniya' da'ira bay tinagama
e'na ma sigām.

17-18 Si Ibrahim isab, waktu bay kapanulay Tuhan ma
iya, ahogot pangandolna. Angkan iya bay mbal allog
amapatay anakna si Isa'ak pagkulban, minsan ya anak bay
panganjanji' e' Tuhan. Yuk janji' Tuhan e', “Paheka du
panubu'nu luwas min si Isa'ak.” Sagō' angandol si Ibrahim,
angkan iya magmalilla' amapatay anakna he', pagkulban ni
Tuhan.
19 Sabab bang ma bistahan si Ibrahim, tapakallum du
anakna e' Tuhan. Jari tasambut e' si Ibraham anakna sali'
luwas min kamatay.

20 Si Isa'ak isab bay angandol ma Tuhan, angkan nijanji'an
e'na anakna duwangan, si Yakub maka si Esaw, in sigā
pinat'kkahan du lidjiki' e' Tuhan ma sinosōng.

21 Si Yakub isab, song pa'in iya magkamamatay, bay
angandol ma Tuhan ati niamu'an e'na barakat mpuna, anak
si Yusup duwangan. Binalutan e'na tungkud pasangdolanna
hinabuna amudji Tuhan.

22 Si Yusup isab, song pa'in iya magkamamatay, bay
angandol ma Tuhan. Angkan iya bay makapah'lling pasal
kala'an bangsa Isra'il min lahat Misil. Pang'bba e'na ma
sigām panoho'an pasal bangkayna.

23 Ina'-mma' si Musa isab bay angandol ma Tuhan waktu
kapanguldin sultan Misil subay pinapatay kamemon anak
Yahudi l'lla sasuku nianakan baha'u. Angkan sigā bay
anapukan si Musa ma deyom t'llumbulan puwas min

kapaganak ma iya. Ta'nda' pa'in e' sigā in si Musa mahal-
mahal lingkatna, halam sigā tināw ma uldin sultan e'.
24 Si Musa isab bay angandol ma Tuhan, sabab ta'abut
pa'in kasangpotna mbal na iya angaku niōnan anak dayang-
dayang, ya anak Sultan bay amasulig iya.
25 Pād-pād iya ameya' ma hinang ala'at ma luma' sultan,
ya makahāp palasahan dai'-dai' sadja, bilahi lagi' iya
parakayu' ma pagkahina bangsa Isra'il, a'a suku' Tuhan.
Lilla' iya magbeya' maka sigām bininasa.
26 Bang ma iya, minsan iya pinakaiya' ma sabab Al-Masi,
ahalga' lagi' min kamemon alta' ma lahat Misil, sabab ya
angutna tungbas min Tuhan ma llaw damuli.
27 Bay ala'an si Musa min lahat Misil ma sabab kosog
pangandolna ma Tuhan, halam iya tināw ma pangastol
sultan e'. Akosog to'ongan niyatna, sabab ta'nda'na Tuhan
ya mbal ta'nda' manusiya'.
28 Ma sabab pangandolna isab, angkan iya bay mag-
panoho'an ma bangsa Isra'il. Sinō' sigām amigsikan laha'
bili-bili ni lusuk-lusuk lawang sigām, bo' mbal talapay pina-
patay anak sigām l'lla kasiyakahan bang palabay mala'ikat
pangmumulka'. Ya he' tagna'an Hinang Paglakad.
29 Bangsa Isra'il isab, waktu kauntas sigām ni dambila'
s'llang ya niōnan S'llang Keyat. Minsan du bay s'llang,
tahinang gintana'an magtūy ma sabab pangandol sigām,
jari pauntasan sigām parambila'. Saguwā' pasulay pa'in
saga a'a Misil pauntas, alembo sigām sabab pabīng magtūy
tahik.
30 Waktu kapehē' bangsa Isra'il ni da'ira Ariha, pinaglibut-
libutan da'ira inān e' sigām ma deyom dapitu'. Ta'abut
pa'in kapitu'na, magtūy alubu ādna batu sabab min kosog
pangandol sigām.
31 Bay angandol ni Tuhan si Rahab ya d'nda pagtatam-
bahan ma da'ira Ariha. Pinatuntul e'na saga a'a magmata-
mata ati halam iya bay talapay pinapatay maka saga a'a ya
agagga ma Tuhan.
32 Na, mbal na sugpatanku sabab mbal aku makasa'ut
angahaka'an ka'am ma pasal disi Gidiyun, si Barak, si
Samson, si Jepta, si Da'ud, si Samwel, sampay ni kanabi-
nabihan.
33 Saga a'a itu bay angangga'os pagsultanan ma sabab
pangandol sigām. Aniya' kasehe' abontol pagsara' sigām
ma sabab pangandol, maka aniya' bay makasambut pan-
ganjanji' Tuhan ma sabab pangandol sigām. Aniya' isab bay
amak'ttop bowa' halimaw.
34 Aniya' sigām kasehe' bay am'ddahan api aheya, aniya'
isab bay makaliyus min patay bono'. Aniya' isab sigām

taluwa' kalammahan saguwā' angosog gom pa'in pamaranan sigām. Landu' sigām aesog ma pagbono', sampay tara'ug e' sigām ba'anan sundalu min lahat saddī.

35 Aniya' saga d'nda bay kamatayan sagō' allum pabalik saga lahasiya' sigām magpatayan he'. Aniya' isab a'a kasehe' mbal angaho' pinal'ppa minsan sigām pinap'ddi'an to'ongan sampay kamatay. Tu'ud sigām aholat pinakallum pabalik bo' binuwanan kallum labi ahāp.

36 Aniya' isab kasehe' bay pinaggunyak-gunyak sampay niraplosan, aniya' isab kasehe' bay kinarenahan bo' yampa tinambolan ma deyom kalabusu.

37 Aniya' isab sigām bay pinagbantung, aniya' bay pinagkatkat duwa, maka aniya' isab bay binono' maka kalis. Aniya' sigām kasehe' hal kuwit bili-bili atawa kambing ya pas'mmek sigām, miskin to'ongan. Nila'ugan na pa'in sigām, nijahulaka'.

38 Dunya itu mbal tōp paglahatan saga a'a inān, subay lahat labi ahāp. Sat'ggol sigām ma dunya itu, hal sigām maglihan na pa'in suma'an ma lahat paslangan, suma'an ma kabūd-būran. Bay sigām pat'nna' ma deyom sengab batu* atawa ma lowang ma deyom tana'.

39 Babantugun saga a'a itu kamemon ma sabab kosog pangandol sigām ma Tuhan. Saguwā' halam sigām bay makasambut panganjanji' Tuhan t'ggol sigām allum,

40 sabab aniya' labi ahāp pangangganta' kitam e' Tuhan. Hatina in kitam maka saga a'a bay masa awal inān subay magbeya' anambut paljanji'an maka kasampulna'anna.

12

Mma'tam Tuhan

1 Na, pagka kita sali' dalil a'a maglomba pinagtimukan e' ba'anan saksi', subay bbahanta ai-ai makasembol, sampay saga dusa ya katagihanta sidda. Subay kita atuyu' magdagan sampay ta'abutta gindan ya pat'kkahanta.

2 Subay patonganta si Isa saumul-umul, sabab iya ya pasangdolanta min katagna' sampay ni katapusan. Bay sinandalan e'na katiksa'an ma waktu kapangalansang iya ni hāg pinapatay. Halam bay paheyana ma atay kaiya'anna amatay ma hāg, sabab niangut e'na kakōgan ya tinagamahan iya. Ina'an na iya ma sulga' aningkō' ma haddarat Tuhan, tampal ni kowan.

3 Kannalunbi to'ongan bay kasandal si Isa waktuna pinagsagga' e' saga a'a baldusa. Bang he'-i takannalbi mbal

---

* **11:38 11:38** 'Sengab batu,' atawa 'songab batu.'

du palamma pangandolbi. Mbal du kam sinumu ameya' ma
iya,
4 sabab kata'uwanbi asal, halam lagi' aniya' min ka'am bay
amatay min kapanagga'bi ma kala'atan.
5 Marai' takalipatbi ya bay binissala e' Panghū' ni buwat
ka'am anakna bo' supaya ahogot ataybi. Yukna inān,
"Ka'am saga anak, da'a kam amabiyal ma pami'atku ma
ka'am.
Da'a kam mandā'-dā' bang kam buwananku kal'ggahan.
6 Sabab bi'atku du sasuku kalasahanku.
Palabayku isab min kabinasahan sasuku ōnanku anak."
7 Angkanna, bang kam ganta' pinat'kkahan kabinasahan,
subay kam magmalilla' sadja sabab pami'at mma'bi ko' itu.
Ya kabinasahan tananambi ilu tanda' palsaksi'an in ka'am
binista anak e' Tuhan. Aniya' bahā' onde'-onde' mbal bini'at
e' mma'na?
8 Bang kam mbal tumabeya' bini'at e' Tuhan buwat ka-
pami'atna ma anakna kamemon, mbal kam manjari niōnan
anakna lahasiya'. Sali' kam ngga'i ka anak to'ongan.
9 Minsan mma'ta maitu ma dunya, bay ami'at kita ati masi
sigām pagaddatanta. Ya lagi'na isab Mma'ta Tuhan, ya
ang'ntan palnyawahan manusiya'. Subay kita magmaluluy
ma iya bo' supaya kita allum to'ongan.
10 Pinagbi'at kita e' matto'ata sat'ggol kita onde'-onde', bo'
pami'at sigām hal min akkal manusiya'. Saguwā' saddī
pami'at Tuhan sabab tantu pamahāpna kaul-pi'ilta bo'
supaya kita makasali' ni buwat kasussina.
11 Bang kita bini'at e' Tuhan mbal kita magtūy kinōgan
sabab masi alengog pikilanta. Saguwā' bang palabay
na waktu bay pami'at e', amintāng du kita bo' aniya'
kasannanganta luwas min kabontolan hinangta.

Pamandu' maka Pagbanda'

12 Angkan yukku ma ka'am: pakosog kam, maka
pat'ttogunbi pangandolbi.
13 Pabontolunbi lān pal'ngngananbi. Jari bang aniya'
pagkahibi ilu magduwa-ruwa, mbal iya alungay min lān.
Gom pa'in kauli'an kalamma pangandolna.
14 Subay kam amuspus magsulut maka a'a kamemon.
Tuyu'inbi isab kaul-pi'il asussi, sabab halam aniya' makata'u
Tuhan bang mbal asussi.
15 Kamaya'-maya' kam, kalu aniya' min ka'am ang'bba
min ase' maka lasa Tuhan. Painsap kam isab bang aniya'
a'a ma deyomanbi ala'at kasuddahanna, sabab a'a buwattē'
sapantun gamut kayu makalassun, taka-taka pasaha' ati
paledled la'atna ni kaheka'an.

16 Kamaya'-maya' kam isab bo' supaya halam aniya' min
ka'am magd'nda atawa magl'lla. Da'a isab pasagarinbi bang
aniya' mailu an'ppu si Esaw, a'a masa awal sali' halam
aniya' tuhanna. Si Esaw itu bay anak kasiyakahan, ati
pamusaka' ma iya paljanji'an Tuhan. Saguwā' bay panambi'
e'na palsuku'anna ni dapinggan kinakan.
17 Kata'uwanbi asal kissana. At'ggol-t'ggol pa'in minnē',
anganjunjung iya ma mma'na bang pa'in iya niamu'an
lidjiki' min Tuhan. Sagō' pinagin'mbal iya sabab in bay
hinang mma'na inān mbal to'ongan kapindahan, minsan
buwattingga pagtangisna.
18 Ka'am ilu, asekot na kam ni Tuhan, sagō' ya kasekotbi
ngga'i ka buwat bay ma bangsa Isra'il masa awal e', sabab
ta'nda' e' sigām bang ai ya pasekotan sigām, hatina būd
Turusina. Ta'nda' e' sigām kosog apina, maka lendom
makatangkob lahat, maka hunus alandos.
19 Takale isab sigām sali' tiyup-tiyup atanog, maka lling
suwala makatāw-tāw. Pagkale sigām ma suwala he',
magtūy sigām anganjunjung to'ongan bang pa'in sigām
mbal pinakalehan pabalik, minsan hal dakabtang.
20 Tināw sigām makalandu' ma sabab panoho'an, ya yuk-
i, “Bang aniya' makaragpak ni būd itu, minsan hayop, subay
pinagbantung pinapatay.”
21 Makatāw-tāw sidda ya ta'nda' sigām inān. Sampay
isab si Musa, sabab buwattitu bay llingna: “Amidpid aku,”
yukna. “Tināw aku sidda.”
22 Saguwā' ka'am ilu, saddī na kasekotbi ni Tuhan. Ilu
na kam makasampay ni būd Siyun, ni da'ira paglahatan
Tuhan kakkal salama-lama. Makasampay na kam ni da'ira
Awrusalam ma deyom sulga', sampay ni saga mala'ikatna
magibu-ibuhan.
23 Ina'an kam ma palhimpunan magkalasigan, ma palhim-
punan saga a'a niōnan anak Tuhan siyaka, ya tasulat ōn
sigām ma deyom sulga'. Makaharap isab kam ni Tuhan, ya
angahukum ma manusiya' kamemon. Ina'an isab kam ma
saga umagad a'a adil bay magpatayan, ya asampulna' na.
24 Makasampay na isab kam ni si Isa, ya magpatillot ma
manusiya' maka Tuhan bo' angahatul kapagsulutan baha'u.
Ta'abutbi isab laha' si Isa, ya pinagsambat laha' pamigsik.
Laha' labi ahāp ko' inān min laha' si Habil ya bay pinabu'us
ma masa awal e', sabab laha' pamalosan.
25 Angkanna kita subay mbal amabiyal bang Tuhan ya
amissala ni kita. Subay kita amintāng min saga a'a
bay amabiyal ma pagbanda' si Musa, waktu kapamowana
palman Tuhan ma masa awal e'. Bang sigām halam bay

makapuwas min kabinasahan minsan hal manusiya' ya bay
pinabiyal e' sigām, luba'-lagi'na kita mbal makapuwas bang
taikutanta Tuhan ya magbanda'an kitam min deyom sulga'.
26 Ma waktu kapamalman Tuhan ma si Musa, bay ajogjog
deyom dunya e' suwalana. Sagō' buwattina'an aniya' pan-
ganjanji'na dakayu', ya yuk-i, "Pajogjogku dunya pabīng,
min t'dda lagi', sagō' ngga'i ka hal dunya ya pinajogjog,
sampay isab saga lapis langit."
27 Bang nihati kabtangan itu, ya yuk-i, "min t'dda lagi'",
in ai-ai pinapanjari nijogjog du bo' palanyap, malaingkan
pataptap sadja ya mbal takole' nijogjog.
28 Angkanna kitam subay magsukul to'ongan ni Tuhan,
sabab makasambut kitam lahat mbal takole' nijogjog. Subay
kita amudji Tuhan ma buwat kabaya'anna. Subay kitam
magmamay maka magmatāw ma iya.
29 Sabab bang angahukum Tuhantam, sali' api makasu-
leyaban kamemon.

13

Saga Hinang Makasulut Tuhan

1 Da'a bbahinbi kabiyaksahanbi maglasa-liyasahi sabab
magdanakan kam ma deyoman Al-Masi.
2 Paentom kam. Bang aniya' pi'ilu ni luma'bi a'a mbal
takilābi, subay iya patuntulbi. Sabab aniya' ma waktu
palabay bay amatuntul a'a liyu, kinabā' manusiya' sagō'
mala'ikat min sulga'.
3 Kannalunbi na pa'in kahālan pagkahibi ma deyom
kalabusu ilu, sali' hantang baranbi ya ma deyom kalabusu.
Kannalunbi isab saga pininjala', sali' hantang ka'am isab
pininjala'.
4 Ka'am kamemon, pahalga'unbi paglakibinibi. Kamaya'-
maya' kam, sabab sasuku maghinang kala'atan d'nda maka
l'lla atawa angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'na, tantu
pinataluwa'an hukuman Tuhan.
5 Subay kam ahalli' isab ma napsubi bo' kam mbal ameya'
ma bahaya pilak. Da'a kam atawad min bay pangangganta'
ka'am, sabab aniya' du Tuhan amaruli, buwat yukna,

"Mbal kam bbahanku, mbal kam pasagaranku saumul-
umul."

6 Angkan kita subay atawakkal amissala buwat bay tasulat
ma deyom Kitab, ya yuk-i,

"Panghū' du ya anabangan aku,
ati halam aniya' kagawahanku.
Mbal du aku tināw ni'inay e' a'a."

7 Entomunbi saga a'a pagmakōkanbi, ya bay anganasi-
hatan ka'am lapal Tuhan. Entomunbi bay kamattihan sigām
pagka ahāp bowahan sigām t'ggol sigām allum. Sengorinbi
isab bay pangandol sigām.
8 Mbal magkapinda si Isa Al-Masi, sali' du iya min katagna'
sampay ni kabuwattina'anan, sampay isab ni katapusan.

9 Da'a kam abowa-bowa e' pandu' magsaddī-saddī, su-
paya kam mbal pabidda' min pandu' b'nnal. Ahāp bang
lasa maka ase' Tuhan ya ginuna pamakosog palnyawahanta,
da'a na panoho'an pasal kapamangan. Halam aniya'
paluntungan saga a'a pinagbaya'an e' panoho'an buwattē'.
10 Aniya' kulban tinukbalan ma pasaltam, sagō' mbal
makalamud saga a'a ya maghinang ma langgal pagkulbanan
Yahudi.
11 Ma agama Yahudi, bang ta'abut waktu pagkulban ni
Tuhan supaya pinuwasan dusa saga a'a, Imam Muwallam
ya wajib amowa laha' hayop ni deyom Bilik Mahasussi
bo' tinukbal ni Tuhan. Saguwā' baran hayop itu binowa
paluwas min kaluma'an inān, bo' yampa tinunu'.
12 Damikiyanna si Isa, bay iya amatay isab ma luwasan
da'ira supaya tasussina saga a'ana maka laha'na luggiya'.
13 Jari paluwas kita min agama Yahudi tudju ni si Isa,
ati ameya' kita pinaggunyak-gunyak buwat bay paggunyak-
gunyak saga a'a ma iya.
14 Sabab halam aniya' palahatanta kakkal ma dunya
itu. Tu'ud kita angalagaran lahat dakayu' ya paniya' ma
sinosōng.

15 Angkan na, subay kitam magabut-abut anukbal pudji
ni Tuhan labay min si Isa, hatina bissala pamudji paluwas
min bowa'ta, pagka si Isa pamanyabutantam.
16 Da'a kam alipas angahinang kahāpan ni sehe'bi. Ba-
hagi'inbi sigām kaniya'bi bang sigām taluwa' kasigpitan,
sabab hinangbi buwattē' sali' dalil lalabotan makasulut atay
Tuhan.
17 Beya'unbi pamandu' saga a'a pagmakōkanbi maka
paluluy sadja kam ma panoho'an sigām. Anganjaga na pa'in
sigām ma ka'am bo' mbal ainay pal-imananbi, sabab aniya'
waktu pabaihu' sigām ni Tuhan angahaka pasal ai-ai bay
tahinang sigām. Beya'unbi isab panoho'an sigām supaya
aniya' kakōgan sigām, sabab halam aniya' kasōngan ma
ka'am bang sigām kabuhatan ma sabab panulangbi.

18 Da'a kam pahali angamu'an kami tabang ni Tuhan.
Makatantu kami in itikad kami abontol sadja tudju ni
Tuhan, maka halam aniya' angut kami saddī min hinang
ahāp maka kasuddahan ahāp.

19 Aniya' isab panganjunjungku ni ka'am: angamu'-
ngamu' kam kono' ni Tuhan bang pa'in aku makasa'ut
pabīng ni ka'am.

Lling Katapusan

20-21 Pangamu'antam Tuhan po'onan kasannangan, ya bay
amangun Panghū'tam si Isa min kamatayna supaya iya
allum pabīng. Si Isa ya dakayu' babantugun angupiksa'
kitam ma sabab laha' kamatayna bay pamajatu kapagsu-
lutan kakkal ni kasaumulan. Angipat na iya ma kitam
suku'na, ya pinagbahasa sali' bili-bilina. Mura-murahan,
bang pa'in kam pinanyapan e' Tuhan ai-ai kagunahanbi
supaya ahāp e'bi angahinang kahandakna. Mura-murahan
isab, bang pa'in Tuhan angahinang ai-ai kabaya'anna ma
deyom pangatayanbi ma sabab Al-Masi ya pameya'anbi.
Manjari sanglitantam Al-Masi salama-lama. Amin.

22 Saga dauranakanku, aniya' gi' panganjunjungku ni
ka'am: ikutunbi lapal sulat ya pabeya'ku itu. Da'a kam
sinumu amassa, sabab mbal sakit ataha'.

23 Subay kata'uwanbi in danakantam si Timuti tapaluwas
na min kalabusu. Bang iya makasa'ut pi'itu, bowaku iya
ameya' ma aku anibaw ka'am.

24 Haka'inbi saga pagnakura'anbi sampay a'a suku' Tuhan
ilu kamemon in kami itu amabeya' minsan la'a hal lapal
kami ma sigām. Saga danakantam min lahat Itali itu
amabeya' isab lapal sigām.

25 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon
pinaniya'an tatabangan. *Wassalam*

YAKUB

Pahati pasal sulat itu

Si Yakub itu siyali si Isa Al-Masi min ina'. Pagnakura'an iya ma saga a'a magpangandol ma si Isa ma da'ira Awrusalam.

Sulat itu bay pinasampay e' si Yakub ni saga a'a bangsa Yahudi kamemon ya magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ya angkan si Yakub bay anulat ni sigām supaya sigām kapandu'anna bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Yukna bang a'a ganta' ah'lling in iya angandol ma Tuhan, bo' pa'in mbal ahāp addatna maka kaul-pi'ilna, pangandol a'a inān halam aniya' pūsna. Hatina bang a'a angandol sab'nnal-b'nnal ma Tuhan subay manyatakan to'ongan min addatna maka min saga hinangna.

Sulat min si YAKUB

1 Sulat itu min aku si Yakub, a'a sosoho'an Tuhan maka si Isa Al-Masi Panghū'tam. Magaddat aku ma ka'am saga pagkahiku Yahudi, a'a suku' Tuhan apulak-palik ma kaluha'an dunya.

Pasal Kasukkalan maka Pagiman

2 Saga dauranakanku, bang kam taluwa' kasukkalan indaginis, subay kam kinōgan.

3 Sabab kata'uwanbi, bang pangandolbi pinalabayan kasukkalan bo' kaimananbi, gom pa'in pasōng tatasbi anandalan ai-ai.

4 Puspusinbi kosogbi anandalan kasukkalan bo' supaya kam asangpot ma kaul maka pi'il, ma halam aniya' kulangbi.

5 Sagō' bang aniya' ma ka'am akulang pangita'una, subay iya angamu'-ngamu' ni Tuhan ati tantu iya kabuwanan pangita'u, sabab magmura asal Tuhan ma a'a kamemon. Mbal iya an'ndal bang pangamu'an.

6 Saguwā' bang kam ganta' angamu' ai-ai ni Tuhan, subay kam am'nnal ma iya ma halam aniya' pagduwa-duwabi. Sasuku magāng-āng pangandolbi ni Tuhan, ibarat kam sahal goyak tabowa pehē'-pi'itu e' baliyu.

7 Da'a kam aholat pinasambutan ai-ai e' Panghū',

8 sabab bang a'a magduwa-ruwa pikilanna mbal ahantap pamikilna.

Pasal Miskin maka Dayahan

9 Bang saupama aniya' pagkahitam sōd si Isa kamiskinan, subay iya kinōgan sabab pinalanga du iya e' Tuhan.

10 Damikiyanna bang aniya' a'a sōd si Isa taga-karaya,
subay iya kinōgan bang pinareyo' e' Tuhan, sabab minsan
a'a dayahan pahalam du isab ibarat sumping kasagmotan.
11 Makasilak pa'in llaw, magtūy alanos kasagmotan e'
pasu' llaw he'. Apakpak sumpingna ati pahalam bay
manisna. Buwattē' du isab bang a'a dayahan. Kosog-
kosogan pa'in iya angusaha, amatay du iya ati ka'bbahan
du pagusahana.

Pasal Sasat

12 Aheya du kahāpan a'a bang mbal alungay pangan-
dolna minsan iya anandalan kasukkalan. Sababna bang
mbal apinda pangandolna minsan ma deyom kasukkalan,
pinaniya'an du iya kallum kakkal ni kasaumulan. Ya na itu
tungbas panganjanji' Tuhan ma sasuku alasa ma iya.
13 Bang kam ganta' sinasat maghinang la'at, da'a bīnginbi
Tuhan. Da'a yukbi Tuhan ya anasat ka'am inān, sabab in
Tuhan mbal tasasat maka mbal isab iya anasat.
14 Sagō' napsu manusiya' ya amowa-mowa iya maghinang
kala'atan. Napsuna sali' dalil umpan angati iya maghinang
dusa.
15 Ma tagna'anna, aniya' kinanapsuhan e' a'a, ma deyom
pikilanna sadja. Mbal at'ggol magbuwa' du napsu inān, jari
dusa ya buwa'na. Bang karuhunan dusa inān, nalka' ya
kamattihanna.
16 Angkanna, saga danakan kalasahanku, da'a palin-
guhunbi pikilanbi.
17 Saga lidjiki' kamemon maka ai-ai halam aniya' salla'na
ya pamuwan kitam, patulun asal min sulga', min Tuhan
magpapanjari saga sawa ya anahaya ma b'ttong langit.
Magkapinda sawa inān sagō' mbal magkapinda Tuhan
maka mbal amuwan landung.
18 Min kabaya'anna angkan kitam nihinang anakna pagka
kahagadtam lapal palmanna. Ya kabaya'anna in kitam saga
anakna subay pinabangsa labi gi' min bangsa ai-ai bay
papanjarina.

Pasal Pagkale maka Paghinang

19 Amay-amay, saga dauranakan kalasahanku, subay ki-
tam pakale pahāp maka subay mbal magdai'-dai' amissala.
Subay kitam mbal al'kkas angastol,
20 sabab bang a'a angastol mbal tahinangna saga hinang
ahāp ya kinabaya'an e' Tuhan.
21 Angkan subay la'ananbi kamemon ya makalumu'
ataybi, maka subay bbahanbi saga hinang ala'at ya mama-
rahi hekana ilu. Pareyo'unbi ataybi tudju ni Tuhan, maka
taima'unbi lapal palmanna, ya sali' dalil binhi' tinanom

e'na ma deyom pangatayanbi. Sabab palman Tuhan ya sababanna angkan kam lappasan min hukuman dusa.
22 Da'a kam hal akale ma palman Tuhan. Ikutunbi panoho'anna. Bang kalebi bo' mbal hinangbi, angakkalan kam di-bi.
23 Bang a'a ganta' hal akale ma palman Tuhan, bo' mbal ameya' ma panoho'anna, in a'a inān ibarat a'a ananding pangluwahanna ma samin.
24 Aubus pa'in e'na ananding, ala'an iya min atag ina'an ati takalipatna magtūy bang buwattingga pangluwahanna.
25 Samin itu ibarat sara' Tuhan ya halam aniya' salla'na, sara' makapaluhaya ma manusiya'. Maka a'a ang'nda' ma samin itu ibarat a'a angadji' na pa'in ma sara' inān. Mbal takalipatna sagō' bineya' e'na bay ta'adji'na, jari tantu iya kabuwanan kahāpan e' Tuhan minsan ai hinangna.
26 Bang aniya' a'a amikilan di-na in iya bal-agama, bo' mbal tapaggatna d'lla'na amissala ala'at, a'a inān angakkalan di-na. Halam aniya' kapūsan pagagamana.
27 Bang ma Mma'tam Tuhan, ya na itu pagagama halam aniya' lamudna ala'at: kaissana, subay tabangta saga anakilu' maka saga balu d'nda bang sigām ma deyom kasigpitan. Karuwana, subay kita angahalli'an di-ta bo' kita mbal tabowa anunuran saga addat ala'at maitu ma dunya.

2

Sinō' Kita Da'a Amapagbidda' A'a

1 Saga dauranakanku, pagka kam ameya' ma si Isa Al-Masi, ya Panghū'tam bangsahan, subay mbal papagbidda'bi a'a minsan sai-na.
2 Saupama aniya' duwangan a'a pasōd ni deyom pagtimukanbi, dakayu' inān dayahan magsingsing bulawan maka mags'mmek ahalga', bo' dakayu' inān miskin, ndang asal s'mmekna.
3 Saupama palabi pagaddatbi ma a'a ahalga' s'mmekna, ati yukbi ma iya, “Tuwan, aningkō' ka kono' ma tingkō'an ahāp itu.” Sagō' yukbi ni a'a miskin e', “An'ngge sadja ka mailu,” atawa “Aningkō' ka maitu ma lantay, ma atag tape'ku”.
4 Na, bang buwattē' hinangbi, asā' kam pagka papagbidda'bi saga pagkahibi bebeya'an si Isa. Ala'at deyom pikilanbi, pagka yukbi alanga dakayu', bo' areyo' dakayu'.
5 Pakale kam, saga dauranakanku kinalasahan. Tapene' asal e' Tuhan saga a'a ya binista miskin ma dunya itu, bo' aniya' karaya sigām b'nnal, hatina pangandol sigām ma iya. Pinene' isab sigām bo' binuwanan palsuku'an ma deyom pagparintahanna, buwat asal panganjanji'na ma sasuku alasahan iya.

6 Sagō' ilu pagtunggīnganbi saga a'a miskin! Sai bahā'
anigpitan ka'am, maka sai anukbalan ka'am ni pagsara'an?
A'a dayahan ko' he'.
7 Sai bahā' amissalahan la'at ma pasal ōn bangsahan ya
pangōn tag-suku' ma ka'am? A'a dayahan!
8 Ahāp hinangbi bang beya'bi to'ongan sara' Tuhan, sara'
umbul dakayu'. Tasulat asal sara' itu ma deyom Kitab, ya
yuk-i, "Kalasahinbi pagkahibi buwat e'bi alasahan baranbi."
9 Sagō' bang papagbidda'bi a'a ma sabab luwana,
makarusa kam, maka taluwa' kam hukuman sabab langgal
sara' kam.
10 Sara' Tuhan itu, minsan bogboganbi kaheka'anna bo'
pa'in lakaranbi hal dakayu', talanggalbi du kamemonna.
11 Sabab yuk Tuhan ma deyom sara'na, "Da'a ka angaliyu-
lakad ni ngga'i ka paghola'nu," maka yukna isab, "Da'a ka
amapatay". Manjari minsan kam mbal angaliyu-lakad, bo'
amapatay kam, masi du talanggalbi sara' Tuhan.
12 Subay kitam ahantap ma kaul maka pi'il sabab sinara'
kitam ma sara' ya makabuwan kalimayahan.
13 Sabab bang Tuhan ya angahukum ma manusiya', bo'
aniya' a'a halam bay ma'ase' ma pagkahina, mbal du
isab kina'ase'an e' Tuhan. Saguwā' bang a'a ma'ase' ma
pagkahina, mbal iya tināw sinara' sabab ma'ase' du Tuhan
ma iya.

Pasal Pangandol maka Paghinang

14 Saga dauranakanku, bang aniya' a'a ganta' ah'lling in
iya angandol ma Tuhan, bo' mbal taluwa' saga hinangna,
pangandolna inān halam aniya' pūsna, maka halam aniya'
dapat makalappas iya min hukuman dusa.
15 Saupama aniya' pagkahibi bebeya'an si Isa kulang-
kabus ma pan'mmek maka ma pagkakan,
16 ai kapūsanna bang hal yukbi ni sigām, "Mura-
murahan, bang pa'in ahāp kahālanbi. Mags'mmek kam
akapal bo' kam mbal nihaggut! Amangan kam pahāp!"
Bang kam hal amissala sadja bo' mbal amuwan ai-ai
panabangbi kulang-kabus sigām, na, tantu halam aniya'
pūsna.
17 Damikiyanna bang takdil ni pangandol. Bang yukbi in
ka'am angandol ma Tuhan, bo' halam aniya' hinangbi ahāp
tumabeya', mbal b'nnal pangandolbi.
18 Kalu aniya' anganjawab, yuk-i, "Aniya' angandol ma
Tuhan, aniya' maghinang kahāpan." Na, bang buwattē'
panganjawabna, buwattitu panambungku, "Pa'nda'in aku
pangandolnu ma halam aniya' hinang tumabeya' tanda'

saksi', ati pa'nda'anta ka pangandolku luwas min kahinan-
ganku ahāp.”
19 Am'nnal ka bahā' in Tuhan dakayu' du? Na, ahāp
isab. Sagō' minsan saga saitan, am'nnal isab sigām in Tuhan
dakayu' du, ati amidpid sigām sabab min tāw sigām.
20 Dupang pahāp ka! Bilahi ka bahā' kab'nnalan pasal
pangandolta halam aniya' pūsna bang mbal pinabeya'an
kahinangan ahāp?
21 Pikilun si Ibrahim ya ka'mbo'-mbo'antam. Angkan
iya bay binista abontol e' Tuhan ma sabab tahinang e'na
panoho'an Tuhan. Bay tukbalanna ni Tuhan anakna si
Isa'ak, pinat'nna' e'na ma diyata' batu pagkulban.
22 Mbal bahā' tahatinu? Ya pangandol si Ibrahim inān
bay magbeya' maka hinangna. Min hinangna angkan jukup
pangandolna ma Tuhan.
23 Jari tahatita na in bay tasulat ma deyom Kitab pasal
si Ibrahim, ya yuk-i, “Si Ibrahim bay am'nnal ma Tuhan,
ati binista iya abontol e' Tuhan sabab min kapam'nnalna.”
Angkan iya bay kaōnan bagay Tuhan.
24 Na, minnē' kata'uwannu in kitam itu binista abontol e'
Tuhan bang aniya' isab hinangta ahāp. Mbal jukup bang
kita hal angandol. In pangandolta subay magbeya' maka
hinangta.
25 Buwattē' isab si Rahab, d'nda pagtatambahan ma masa
awal e'. Sagō' binista iya abontol e' Tuhan ma sabab
hinangna ahāp. Bay patuntulna saga mata-mata bangsa
Isra'il bay pina'an anganyata' lahatna. Pinandu'an sigā e'na
lān saddī pamole'an sigā.
26 Manjari in pangandolta ma Tuhan sapantun baran, am-
atay bang halam aniya' napasna. Damikiyanna pangandolta
ma Tuhan, amatay isāb bang halam aniya' kahinangan ahāp
tumabeya'.

3

Pasal D'lla'

1 Saga dauranakanku, subay mbal aheka min ka'am
angangut nihinang guru. Sabab kata'uwanbi in kami saga
guru, bang asā' pamandu' kami, labi abuhat in hukuman ya
pinat'nna'an kami e' Tuhan min saga a'a ngga'i ka guru.
2 In kitam manusiya', araran magkasā'. Bang aniya' a'a
mbal to'ongan asā' ma bissalana, tubus na a'a inān ma kaul
maka pi'il, maka kapagagihanna kabaya'an baranna.
3 Ya dalilna kakkang kura'. Sangonanta kakkang itu ni
bowa' kura' bo' ameya' ma panoho'anta, ati kapagbaya'anta
pi'ingga-pi'ingga.

4 Dalilna isab bansān ma kappal leha'an. Minsan aheya
baran kappal, maka minsan akosog baliyu, maka minsan
ariki' isab bansān, in kappal inān tabowa patudju pi'ingga-
pi'ingga ya kinabaya'an e' a'a amansān.
5 Buwattē' isab hatulan d'lla'ta itu. Minsan b'nnal ariki',
tantu aheya hinangna.
Pikilunbi api. Minsan hal keyat ariki', tantu makaralletan
gulangan aluha.
6 Na, api itu pangandalilan d'lla'ta, sabab d'lla'ta ya
makatagna'an ginisan kala'atan. Dakayu' du d'lla' ma
baranta, sagō' bang itu palagtik na, tabowa katibu'ukan
baranta ni kala'atan. T'ggolta allum, in d'lla'ta itu
amuwanan kita kasusahan. Ya dalilna api luwas bay min
nalka'.
7 Binangsa kaginisan, sattuwa talun maka manuk-manuk,
daing isab maka sowa, takole' pinagbaya'an e' manusiya'.
8 Saguwā' d'lla' itu, halam aniya' makapagbaya'an iya.
Halam aniya' hondongan la'atna, ap'nno' asal e' lassun
makapatay.
9 D'lla'ta ya ginuna pamudjita Panghū'ta Tuhan, ya
Mma'tam. Maka d'lla'ta isab ya ginuna panukna'ta
pagkahita manusiya', ya bay pinapanjari e' Tuhan ma
buwat kajarihanna.
10 Hatina dakayu' du bowa' ya paluwasan bissala pamudji
maka bissala panukna'. Saga dauranakanku, subay kita da'a
buwattē'.
11 Aniya' bahā' bohe' ahāp maka bohe' at'bbag magbeya'
paluwas min dakayu' tuburan?
12 Tantu halam. Saga dauranakanku, aniya' bahā' kayu
igira amuwan buwa' jaitun? Aniya' bahā' bahan anggul
amuwan buwa' igira? Tantu halam. Damikiyanna, mbal
ka makasauk bohe' ahāp min pagbohe'an at'bbag.

Pasal Pangita'u min Tuhan

13 Bang aniya' mailu ma ka'am a'a alalom pangita'una
maka ahāp panghatina, subay manyatakan ma kahāp
tebong a'a ilu in iya taga-pangita'u. Subay areyo' pan-
gatayanna maka subay alalom pikilanna bo' maghinang
ahāp.
14 Sagō' ka'am ilu, bang ala'at deyom hona'-hona'bi bo'
kam angandali'it ma sehe'bi, maka bang hal kahāpan
baranbi ya kannalbi, da'a kam magbantug-bantug di-bi in
ka'am taga-kata'u. Da'a paliluhinbi dusabi.
15 Min dunya sadja saga hona'-hona' buwattē', min pikilan
manusiya' maka min saitan. Ngga'i ka buwattē' bang
pangita'u min Tuhan.

16 Sabab maingga-maingga lahat, bang aniya' saga a'ana
angandali'it maka hal angannal ma kahāpan baran sigām,
tantu aniya' maina'an kasasawan maka ginisan la'at
kamemon.
17 Sagō' bang a'a taga-pangita'u min Tuhan buwat-
titu kahālanna: kaissana, halam aniya' tamak atayna.
Karuwana, aluhay iya binowa magsulut bang aniya'
pagsagga'an. Ahāp bowahanna ni a'a kamemon, maka
ahanunus iya. Ma'ase' iya, maka biyaksa iya maghinang
ahāp ma pagkahina. Magtaluwa' hinangna maka lling
bowa'na, maka mbal iya amapagbidda' a'a minsan sai.
18 Sasuku a'a amapagkahāp sehe'na, sali' dalil a'a mag-
tanom. Kabontolan atay ya ta'ā'na min tinanomna, pagka
patisulutun iya maka mbal pangalulugat.

4

Magmaluluy Sadja Kam ma Tuhan

1 Ai po'onna angkan kam araran magsagga' maka maglu-
gat? Min napsubi ko' ilu, ya magkosog-kosogan na pa'in ma
deyom ataybi.
2 Aniya' kabaya'anbi sagō' mbal ta'ā'bi, angkan kam
bilahi amapatay. Aniya' kanapsuhanbi sagō' mbal kam
karūlan, angkan kam magsagga' maka magbono'. Mbal
kam pinaniya'an ai-ai ya kabaya'anbi, sabab mbal kam
angamu' ni Tuhan.
3 Maka minsan isab amu'bi, mbal kam binuwanan sabab
ala'at kōkbi. Tu'ud kam bilahi magparūl napsubi, angkan
kam angamu'.
4 Ka'am ilu sali' sapantun a'a angaliyu-lakad ni ngga'i ka
paghola'na. Halam bahā' kata'uwanbi? Sasuku amanuyu'
ma kala'atan ai-ai ma dunya itu, kab'nsihanna Tuhan. Maka
sasuku ka'amuhan ma addat-tabi'at ya sinunuran ma dunya
itu, bantahanna Tuhan.
5 Marai' pangannalbi mbal b'nnal ya tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i, “In ginhawa bay pinat'nna' e' Tuhan ma
deyom baranta akosog asal magnapsu.”
6 Sagō' akosog lagi' tabang Tuhan ma kita min saga napsu
ya amowa-mowa baranta, buwat bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i,
“Sinagga' e' Tuhan saga a'a alanga atayna,
sagō' tinabangan e'na saga a'a areyo' atayna.”
7 Angkan kam subay magmaluluy sadja ma kabaya'an
Tuhan. Paggatunbi nakura' saitan ati alahi du iya min
ka'am.
8 Pasekot kam ni Tuhan ati sinekot kam isab e'na. Ka'am
saga dusahan ilu, bbahinbi saga hinangbi ala'at. Ka'am

isab, ya mbal magtaluwa' hinangbi maka llingbi, sussihunbi
deyom ataybi.
9 Kasukkalinbi saga kala'atan ya tahinangbi.
Magkarukka'an kam maka magtangis. Ya pagtittowabi
maka kakōganbi subay pininda ni kasusahan.
10 Pareyo'unbi ataybi tudju ni Panghū' ati pinalanga du
kam e'na.
11 Saga dauranakanku, da'a kam angalimut kasehe'anbi.
Sabab sasuku angalimut atawa anoway danakanna be-
beya'an si Isa, sali' sara' Tuhan maka kahandakna ya
sowayna. Jari bang kam ganta' anoway kahandak Tuhan,
tantu mbal beya'bi sabab yukbi aniya' sā'na.
12 Dakayu'-kayu' Tuhan ya amat'nna' sara' maka an-
gahukum. Tunggal du iya ya angalappas maka tunggal
iya amowa ni kamulahan. Angkan halam aniya' kapatutbi
anoway pagkahibi manusiya'.

Pagbanda' Pasal Pagabbu

13 Pakale kam sasuku kam magpangupama pasal llaw
sinōng. Yukbi, “Salung atawa simuddai pehē' du kami ni
da'ira ina'an-i ati pahanti' kami dantahun maina'an maglitu
supaya aheka sīn paluntungan kami.”
14 Malaingkan mbal kata'uwanbi bang ai pat'kka ni ka'am
salung! Kallumbi ma dunya itu sali' dalil husbu. Dai'-dai'
du ta'nda', magtūy palanyap.
15 Angkan subay buwattitu pah'llingbi, “Bang min
kabaya'an Panghū', allum gi' kami ati makahinang itu-ini.”
16 Sagō' ka'am ilu, alanga ataybi maka abbuhan kam. Bo'
arapun in pagabbu buwattilu ala'at kamemon.
17 Manjari sai-sai ata'uwan hinang ahāp bo' mbal hi-
nangna, taga-dusa du iya.

5

Pagbanda' ma saga A'a Dayahan

1 Na, ka'am saga a'a dayahan, pakale na kam ma aku.
Subay kam magpanangis, subay kam maglemong, ma sabab
kasukkalan ya song pat'kka ni ka'am.
2 Magka'at na alta'bi, maka s'mmekbi ahāp aubus bay
kinakan e' ulat.
3 Saga bulawanbi maka pilakbi anawasa' na ma deyom
tau'an. Jari in sawasa' inān tanda' saksi' in ka'am bay
anipun alta' paheka ma llaw kahinapusan dunya itu. Taka-
taka in alta'bi inān sapantun api amangan isibi.
4 Dayahan kam, sagō' halam kagadjihanbi saga a'a maghi-
nang ma kahuma'anbi. Kalehunbi pangandahing saga a'a

bay soho'bi animuk buwa' min tana'bi. Wa'i pasampay
pangandahing sigām ni Tuhan Sangat Kawasa.
5 Ka'am saga dayahan, kabiyaksahan kam maghāp palasa-
han maka angandūlan napsubi. Ibarat kam sapi' hal
amahambug di-na, bo' mbal kata'uwanna song waktu
panumbali' iya.
6 Bay hukumbi maka papataybi saga a'a halam taga-dusa,
minsan sigām halam bay anagga' ka'am.

Pangiman ma Deyom Kabinasahan

7 Angkanna, saga dauranakanku, tatasinbi ai-ai makani-
ka'am sat'ggol mbal pabīng Panghū'tam si Isa Al-Masi. Pik-
ilunbi a'a maghuma, atatas iya angagaran waktu pagbuwa'
tana'na, sabab ahalga' asal buwa'na ma iya. Mbal iya
sinumu angagaran kat'kka ulan, ulan pagararu maka ulan
pamatahak pai.
8 Damikiyanna isab ka'am, subay kam mbal sinumu
angagad. Pahogotunbi ataybi sabab asekot na waktu
papi'itu Panghū'tam.
9 Saga dauranakanku, da'a pagmusmurinbi sehe'bi be-
beya'an si Isa Al-Masi, bo' kam mbal taluwa' hukuman
Tuhan. Ilu na ya maghuhukum, asekot na to'ongan.
10 Saga dauranakanku, pikilunbi saga nabi, ya bay amowa
lapal deyo' min Panghū' ma masa awal e'. Panunurinbi
sigām, pagka sigām bay atuyu' angiman ma deyom kabi-
nasahan.
11 Bang ma bistahanta, taga-kahāpan asal saga a'a
makatatas buwattē'. Takalebi pasal kasandal si Ayyub
waktuna ma deyom kasusahan. Kata'uwanbi isab kamauju-
ranna, ahāp bay panungbas Panghū' ma iya. Sabab landu'
patiase'un maka patilasahun Panghū'tam.
12 Saga dauranakanku, ahalga' pamituwaku itu min
kamemon: bang aniya' bissalabi da'a kam magsapa. Da'a
sibahatunbi sulga' atawa dunya atawa ai-ai saddī pagsapa-
hanbi. Magaho' sadja kam bang subay aho'. Mag'mbal isab
bang subay mbal. Da'a palabihunbi minnē', bo' kam mbal
taluwa' hukuman Tuhan.

Pangamu'-ngamu' maka Pangandol

13 Abila aniya' a'a mailu ma ka'am t'kkahan kasusahan,
subay iya angamu' tabang ni Tuhan. Abila isab aniya'
ma ka'am kinōgan, subay iya angalang saga kalangan
pamudjina Tuhan.
14 Abila aniya' ma ka'am taga-saki, subay tambukuhanna
saga pagmatto'ahan ma palhimpunan si Isa Al-Masi mailu.
Ati saga matto'a inān subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ma

kamaina'anan a'a sakihan, maka subay sigām anapu iya
maka ns'llan ma salta' sigām anabbut ōn Panghū'tam.
15 Manjari itu, bang sigām angamu'-ngamu', bo' ahogot
asal pangandol sigām ma Tuhan, a'a inān kauli'an du.
Niuli'an du iya e' Panghū', maka bang aniya' dusana,
niampun du.
16 Angkan yukku ma ka'am, magpasab'nnal kam pasal
saga dusabi ni pagkahibi bebeya'an si Isa Al-Masi. Amu'inbi
isab tabang ni Tuhan ma sabab pagkahibi dangan maka
dangan, bo' supaya kam kauli'an. Bang a'a abontol
angamu' ni Tuhan min deyom atayna, abarakat to'ongan
pangamu'na.
17 Si Nabi Elija e', manusiya' du buwat kitam. Bay
iya anabbut Tuhan min deyom atayna ma masa awal e',
angamu' subay mbal angulan. Jari halam to'ongan aniya'
ulan am'ttak ni lahat inān ma deyom t'lluntahun maka
tonga'.
18 Puwas e' bay iya angamu'-ngamu' pabalik subay aniya'
ulan. Angulan magtūy, jari magbuwa' saga tinanom.
19 Na, saga dauranakanku, abila aniya' min ka'am pasiha'
min pandu' b'nnal, bo' aniya' a'a dangan amowa iya ameya'
ma pandu' b'nnal pabalik, ahāp ko' he'.
20 Tau'unbi itu ma deyom pikilanbi: sai-sai makabowa a'a
dusahan ang'bba min kasā'anna, lappasan e'na a'a dusahan
inān bo' mbal pinehē' ni deyom nalka', ati ta'ampun du
paldusahanna aheka. *Wassalam*

1 PETROS

Pahati pasal sulat itu

Si Petros itu mulid si Isa Al-Masi min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay iya pinene' e' Panghū' Isa magnasihat lapalna. Ato'a na si Petros ma waktu kapanulatna sulat itu.

Bay pabeya'na sulat itu ni saga bebeya'an si Isa Al-Masi ya apulak-palit min lahat sigām porol. Bay sigām pininjala' e' saga a'a mbal magkahagad ma si Isa ati pinakaukanat ni kalahat-lahatan. Pinabeya'an sigām sulat itu e' si Petros bo' aniya' pamalasig atay sigām minsan ma deyom katiksa'an, supaya mbal ang'bba min pangandol sigām ma si Isa. Pinaentoman sigām pasal si Isa Al-Masi, pasal kamatayna maka kallumna pabīng, maka kabalikna ni dunya min sulga'. Angkanna sigām makaholat in sigām makasandal ma deyom kabinasahan, ati tantu sigām tinungbasan pahala' ma waktu kabalik si Isa Al-Masi.

Sulat Kaissana min si PETROS

1 Sulat itu min aku, si Petros, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Pasampayku sulat itu pi'ilu ni ka'am saga a'a bay tapene'na, ya maglihan-lihan ma dunya itu. Ilu kam apulak-palik ma kalahat-lahatan buwattina'an, ma sakalibut lahat Puntus, Galatiya, Kappadoke, Asiya, maka ma lahat Bitiniya.

2 Bay kam tapene' e' Mma'tam Tuhan min maksudna, jari suku'na na kam ma sabab hinang Rū Tuhan ya ma deyom ataybi. Tapene' kam supaya kam ameya' ma si Isa Al-Masi, bo' pinuwasan dusabi ma sabab laha'na.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay ma halam aniya' kulangna.

Kaholatantam Kallum Kakkal

3 Mahaldika' ni Tuhan, ya mma' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Aheya to'ongan ka'ase'na ma kitam, ya angkan kitam binuwanan kallum baha'u buwat sapantun a'a nianakan pabīng. Makaholat isab kitam pinakallum min kamatay, sabab ya du si Isa Al-Masi bay pinakallum isab min kamatayna.

4 Jari angagad na kitam pinaniya'an pusaka' ya tinau' e' Tuhan ma saga a'a suku'na. Tinau' e'na ma deyom sulga', ati maina'an mbal magka'at, mbal magkahalu', mbal magkapinda.

5 Nihampanan kam pahāp sabab min kawasa Tuhan,
pagka kam angandol ma iya. Tantu kam nihampanan
sampay ta'abutbi kasalamatan ya pinabukis ma llaw kahi-
napusan.
6 Angkan kam kinōgan minsan ma deyom susa ma
dunya pinjaman itu, ma sabab katiksa'an indaginis ya
kalabayanbi.
7 Pinaniya'an kam katiksa'an ilu bo' sinulayan pangan-
dolbi bang b'nnal atawa ngga'i ka. Minsan bulawan,
subay pinalabay min api bo' nila'anan l'mmi'na. Sagō'
ahalga' lagi' pangandolbi min bulawan, sabab mbal anatas
bulawan ni kasaumulan. Bang kam angandol sab'nnal-
b'nnal, sinanglitan du kam maka minahaldika'an bang
ta'abut llaw pamatuwa' si Isa Al-Masi.
8 Alasa kam ma iya minsan halam ta'nda'bi. Maka minsan
iya mbal ta'nda'bi ma buwattitu, angandol kam asal ma iya.
Jari aheya sidda kakōganbi, mbal tasibahat,
9 sabab kaniya'an kam kasalamatan kakkal, ya kamak-
suran pangandolbi.
10 Bay amikilan pahāp saga kanabihan ma masa awal
e', bay angahangpat to'ongan pasal kasalamatan itu. Bay
pinagbissala e' sigām kahāpan ya pinama-ka'am ma ahil
jaman itu.
11 Pinatulunan sigām Rū Al-Masi, angkan sigām bay
angabtang pasal kabinasahan ya subay kalabayanna, maka
ma pasal sanglit-sahaya ma iya puwas kabinasahan e'.
Jari sidda bilahi saga nabi inān makata'u bang sumiyan
kat'kkana maka bang buwattingga kal'ngngananna.
12 Pinata'u sigām e' Tuhan in pakaradja'an bay pagbissala
sigām inān ngga'i ka ma baran sigām, sagō' ma saga a'a
ma tahun sinōng, hatina ma ka'am. Manjari ka'am na
ya pinakale na e' saga a'a bay magnasihat lapal ahāp min
kawasa Rū Tuhan ya pinatulunan sigām min sulga'. Minsan
saga mala'ikat, bilahi to'ongan makahati ma pasal saga
pakaradja'an itu.

Sinō' Kita Amanuyu' ma Ka'adilan

13 Angkan kam soho'ku subay pahatul-hatul ma deyom
pamikilbi. Pahalli' kam, maka holatunbi kahāpan ya
pamuwan ka'am bang ta'abut na llaw pamatuwa' si Isa Al-
Masi.
14 Beya'unbi panoho'an Tuhan, sengorinbi onde'-onde'
ahatul. Da'a parūlunbi kanapsuhan ya bay kabiyaksahanbi
waktu tagna', ma halam gi' aniya' kata'ubi.
15 Subay kam a'adil ma ai-ai hinangbi sabab a'adil asal
Tuhan, ya bay anoho' ka'am ameya' ma iya.

16 Sabab tasulat ma deyom Kitab bay bissala Tuhan, ya
yuk-i, “Wajib kam sussi ma kaulbi maka pi'ilbi, sabab aku
itu mahasussi asal.”
17 Angahukum Tuhan ma manusiya' kamemon, tinon-
goran kahinangan sigām pakaniya-pakaniya ma halam
aniya' papagbidda'na. Angkanna, pagga pangōnbi “Mma'”
ma Tuhan bang aniya' pangamu'-ngamu'bi, subay kam
magmatāw ma iya t'ggolbi pat'nna' ma dunya itu.
18 Kata'uwanbi du bang ai bay pamuwan e' Tuhan
pangal'kkat ka'am min bay kajarihanbi halam taga-pūs
inān, ya kajarihan bay pang'bba ka'am e' kamatto'ahanbi.
Ngga'i ka alta' magkaka'at buwat bulawan atawa pilak ya
bay pangal'kkat ka'am,
19 sagō' laha' Al-Masi ahalga', ya bay pabu'us ma ka-
matayna. Ibarat iya bili-bili halam aniya' tamakna atawa
salla'na, pagkulban pamapuwas dusatam.
20 Ya na itu asal pangahandak Tuhan ma iya ma halam
gi' aniya' dunya, jari makapi'itu na iya ma masa damuli itu,
ma sababbi du.
21 Min hinang si Isa Al-Masi angkan kam angandol na ma
Tuhan, ya bay amakallum si Isa min kamatayna sampay
amabangsa iya ma deyom kasahaya'an. Jari ahogot na
pangandolbi maka pangasabi ma Tuhan.
22 Na buwattina'an, pagka kam angisbat na ma pandu'
kasab'nnalan, tabowa na kam ang'bba min kasabulan
kamemon bo' aniya' kasi-lasabi b'nnal ma pagkahibi be-
beya'an si Isa. Angkan kam soho'ku: maglasa-liyasahi kam
min deyom ataybi.
23 Sabab ka'am ilu sali' sapantun onde' baha'u bay
nianakan. In kapaganak ma ka'am itu ngga'i ka min
manusiya' ya magkamatay, sagō' min palman Tuhan.
A'a baha'u na kam sabab min kapagsab'nnalbi ma pal-
man Panghū', ya makakallum ma manusiya' maka mbal
magkapinda.
24 Yuk ayat Kitab,
“Pinjaman sadja saga manusiya' kamemon, sapantun
parang.
Kamemon kabantugan sigām sapantun sumping-
sumping.
Angalanos du parang, magkapakpak du isab kasumpingan,
25 saguwā' anatas palman Panghū' salama-lama.”
In palman Panghū' itu, ya na lapal ahāp bay panganasihat
ka'am.

2

Al-Masi Dalil Batu Landu' Ahalga'

1 Angkan kam subay ang'bbahan kamemon kahinanganbi
ajahil. Da'a kam magputing. Da'a kam magbau'-bau' in
ka'am ahāp bo' pa'in masi ala'at deyom ataybi. Da'a kam
angalindi, maka da'a kam angalimut sehe'bi.
2 Pasali' kam ni onde'-onde' baha'u nianakan, ya aruru' na
pa'in. Ya du ka'am subay angabut-ngabut angadji' palman
Tuhan. Sali' dalil gatas ahāp ko' inān, ya makapasangpot
pangandolbi sampay ta'abutbi kasalamatanna,
3 pagka tananambi na bang buwattingga kahāp Panghū'
ma ka'am.
4-5 Pasekot na kam ni si Isa, ya dalil batu allum ni
kasaumulan. Pasekot kam bo' kam pinagguna e' Tuhan
pangahinanganna luma' pat'nna'an Rū-na. Pinaralil isab
kam ni batu allum, maka si Isa iya batu aheya pamahogotan
luma' Tuhan. Bay tasulak si Isa Al-Masi e' saga a'a, sagō'
pinene' iya e' Tuhan sabab landu' ahalga' ma atayna. Jari
maina'an du kam ma luma' Tuhan maghinang ni iya min
itikad abontol, buwat dalil imam. Maina'an kam anukbal
ni iya saga kapudjihanbi maka kahinanganbi ahāp. Jari
ka'amuhan iya ma panukbalbi sabab si Isa Al-Masi ya
pamanyabutanbi.
6 Buwattitu ya tasulat ma deyom Kitab:
“Aniya' batu landu' ahalga' tapene'ku,
pat'nna'ku nihinang papagan luma' ma da'ira Siyun.
Jari sasuku angandol ma iya
halam du aniya' kapagsusunanna.”
7 Tantu ahalga' batu itu ma ka'am ya magpangandol ma si
Isa. Saguwā' aniya' mbal bilahi magkahagad, ya sinambat
ma ayat Kitab dakayu', ya yuk-i,
“Ya batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',
kinabā' halam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna.”
8 Maka aniya' gi' ayat dakayu', yuk-i,
“Ya ina'an batu parugtulan tape' a'a,
batu pamah'bba'an.”
B'nnal ko' he'. Mbal sigām magkahagad ma palman Tuhan
pasal si Isa, ya po'on sigām sali' dalil a'a makarugtul ni batu.
Ya na tu'ud pangahandak Tuhan ma sigām.
9 Malaingkan tapene' kam e' Tuhan bo' kam tahi-
nang kaimaman magsusultan, bangsa sussi, a'a palsuku'an
Tuhan. Nilinganan kam e'na paluwas min kalendoman, bo'
papinda ni kasawahanna makainu-inu. Tapene' kam bo'
supaya patanyagbi pasal kahinangan Tuhan ahāp maka-
landu'.
10 Ma waktu bay dahū inān ngga'i ka kam suku' Tuhan,
sagō' a'a Tuhan na kam ma buwattitu. Bay kam a'awam ma

pasal ka'ase' Tuhan ma waktu palabay, saguwā' tananambi
na ka'ase'na.
11 Saga bagay kalasahanku, sali' kitam a'a liyu ma dunya
itu sabab aniya' lahattam saddī. Angkan buwattitu pangan-
junjungku ma ka'am: da'a to'ongan dūlinbi napsu baranbi
ala'at, sabab napsuta itu magsagga' asal maka kapameya'ta
ma Tuhan.
12 Ya kal'ngngananbi subay ahantap sadja minsan kam
ma deyoman saga a'a mbal ata'uwan Tuhan. Minsan sigām
bilahi anuna'an ka'am maghinang ala'at, ta'nda' e' sigām
saga hinangbi ahāp, ya po'on sigām ananglitan Tuhan ma
llaw kapi'ituna.

Pagmalulus ma Pagnakura'an

13 Subay kam magpabeya' sadja ma saga a'a kamemon
sasuku taga-kag'llal, ma sabab Panghū' Isa ya pameya'anbi.
Kaissana, beya'unbi panoho'an min sultan mahatinggi, ya
alanga min kamemon ma lahat itu.
14 Pasunu', beya'unbi panoho'an min saga gubnul, ya
kabuwanan kapatut aminasa sasuku maghinang ala'at,
maka ananglit ma sasuku maghinang ahāp.
15 Sabab ya na itu kabaya'an Tuhan ma ka'am, hinangunbi
kahāpan. Jari pag'nda' saga a'a kulang panghati inān ma
kahinanganbi, magtūy patambol bowa' sigām. Pahondong
sigām amūng-mūng karupangan.
16 Limaya na kam, maka ahāp isab. Saguwā' da'a
kam anumagal in ka'am makajari maghinang ala'at ma
sabab limaya na. Ata Tuhan na kam, angkan kam limaya
maghinang panoho'anna sadja.
17 Pagaddatinbi manusiya' kamemon. Kalasahinbi
pagkahibi magpangandol ma si Isa, pagmatāwinbi Tuhan,
pagaddatinbi sultan mahatinggi.

Si Isa Al-Masi ya Panunuran

18 Ka'am saga sosoho'an maghinang ma a'a, angalilla'
sadja kam ma a'a ya paghinanganbi. Ngga'i ka hal a'a ahāp
kasuddahanna, a'a alasa ma ka'am ya subay pagaddatanbi.
Subay pagaddatinbi sigām minsan isab ab'ngngis.
19 Bang kam ganta' bininasa ma halam aniya' sā'bi
paminasahan ka'am, bo' pa'in sandalanbi ma sabab Tuhan
ya paheyabi ma atay, kasulutan Tuhan ma ka'am.
20 Sagō' bang kam angimanan katiksa'an ya pinapag-
tongod maka hinangbi ala'at, mbal kam patut sinanglitan.
Sagō' bang kam anandal kabinasahan minsan bay makahi-
nang ahāp, kasulutan du Tuhan ma ka'am.

21 Ya na he' asal kabaya'an Tuhan ma ka'am, in ka'am
subay asandal ma deyom kabinasahan. Al-Masi ya pa-
nunuranbi sabab bay na iya anandalan kabinasahan ma
sababanbi. Pasali' kam ni iya.
22 Halam to'ongan iya bay makarusa,
halam iya bay makapah'lling puting minsan min t'dda.
23 Ma waktu bay kapamūng-mūng ala'at ma iya, halam iya
bay anambung ala'at. Waktu kapaminasa ma iya, halam iya
bay ananggupan sai-sai. Gom pa'in pangandolna baranna ni
Tuhan ya abontol hukumanna.
24 Bay tinanggung e' si Isa karusahantam pagka amatay ma
hāg pangalansangan ma iya, supaya kitam ang'bba min
dusatam bo' amanuyu' kahinangan abontol. Kauli'an kitam
ma sabab saga bakat bay tananamna.
25 Bay kam sali' sapantun bili-bili alungay min paglabayan,
sagō' ma buwattina'an pabibud na kam bo' pabeya' ma Al-
Masi, ya angupiksa' ka'am sampay anganjagahan nyawabi.

3

Pamandu' ma A'a Maglakibini

1 Ka'am saga kar'ndahan, subay sulutbi kabaya'an h'llabi.
Manjari bang aniya' sigām mbal gi' magsab'nnal ma lapal
Tuhan, bo' pag'nda' sigām kaul-pi'ilbi ahāp du, minnē'
aniya' pagsab'nnalan sigām. Minsan sigām mbal bissala-
hanbi, tabowa sigām asulut
2 pag'nda' sigām ma kabontol itikadbi sampay ma
pana'atbi ma Tuhan.
3 Mbal kam tahinang alingkat ma sabab pangari-ngaribi
ma pangluwahanbi, buwat saga pama'alti bu'unbi, maka
pamulawanbi maka pan'mmekbi ahalga'.
4 Ya wajib tuyu'anbi bo' kam ahāp d'nda, subay addat
ahāp. Bang kam ahongpot, bang areyo' pangatayanbi,
anatas du kamanisbi sampay ni kato'abi. Maka landu'
ahalga' kamanisbi buwattē' ma pang'nda' Tuhan.
5 Buwattē' isab kahinangan saga d'nda suku' Tuhan ma
masa awal. Bay sigām pasangdol ma iya, angkan sigām
ahāp d'nda. Bay sinulut e' sigām kabaya'an h'lla sigām
6 buwat si Sara, h'nda si Ibrahim. Sinulut e'na kabaya'an
h'llana, niōnan e'na nakura'na. Na, ka'am saga d'nda
ma buwattitu, bang ahāp hinangbi, maka bang kam mbal
aluhay pinakitāw, sali' kam dī tubu' si Sara.
7 Ka'am kal'llahan, subay ahāp akkalbi magpūn maka
paghola'bi. Pagaddatinbi sigām pahāp pagka alunuk baran
sigām min baranbi, sabab sali'-sali' du kam pinahampitan

kallum taptap ma deyom sulga'. Bang buwattē' hinangbi halam aniya' makalimbit pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan.

Kabinasahan ma Sabab Hinang Ahāp

8 Ya na itu bissalaku katapusan ma ka'am, subay kam dauyunan kamemon, magkannal-kiyannali. Sunurinbi addat magdanakan maglasa-liyasahi, ka'ase'inbi pagkahibi ma areyo' pangatayanbi.
9 Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi la'at. Bang kam sinukna'an, da'a pellenginbi sukna'. Ya pamalosbi ma sigām subay kahāpan sabab ya na kabaya'an Tuhan ma ka'am, supaya kam pinusaka'an kahāpan.
10 Sabab tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Sai-sai bilahi ahāp palasahanna,
supaya tananamna waktu kasannangan,
subay pahondong maghimumungan ala'at,
subay mbal magbissala kaputingan.
11 Subay iya pataikut min hinang ala'at,
bo' maghinang ahāp.
Subay iya atuyu' magsulut maka kasehe'anna,
maka subay pagmatayanna kasannangan.
12 Sabab anganjaga du Panghū' ma saga a'a abontol,
kinale e'na pamanyabut sigām.
Sagō' sinagga' e'na saga a'a jahallis."
13 Halam aniya' angala'at ka'am bang kam atuyu' maghinang ahāp.
14 Maka minsan kam saupama pinuhinga' ma sabab hinangbi ahāp, aheya du kakōganbi. Da'a kam atāw ma pananggup manusiya', da'a isab kam magkahanggawan.
15 Sagō' paheya'unbi Al-Masi ma deyom pangatayanbi, in iya tantu Panghū'bi. Subay kam asakap sakahaba' waktu supaya kam makasambungan sai-sai atilaw ka'am bang angay kam makatantu pinaniya'an kahāpan.
16 Sagō' subay ahanunut maka a'addat panambungbi. Subay abontol isab itikadbi bo' magkaiya'an saga a'a ya anoway kahinanganbi ahāp ma sabab pameya'bi ma Al-Masi.
17 Bang Tuhan ya magkahandak, ahāp kam taluwa' kabinasahan ma sabab ahāp hinangbi, bang pa'in da'a hinang ala'at.
18 Sabab bay amatay Al-Masi pinamint'dda ma sabab kamemon paldusahan manusiya'. Ngga'i ka ma sabab dusa baranna, sabab halam aniya' dusana minsan dakayu'. Tu'ud iya amatay supaya kam binowa maghāp maka Tuhan. Bay iya pinapatay sagō' pinakallum e' Rū Tuhan.

19 Min Rū Tuhan isab angkan iya bay pehē' magmaha-
layak ni saga umagad ya bay tinambolan e' Tuhan ma
deyom ahirat.
20 Ya na ina'an umagad saga a'a bay mbal ameya' ma
kabaya'an Tuhan waktu kapangahinang adjung e' si Nū.
Bay angagad Tuhan ma samantala' si Nū angahinang adjung
inān, ya aniya' ameya' ma iya. Saguwā' pagtumbuk latap,
walu' du a'a bay pasakat ni adjung bo' lappasan min latap.
21 Ya kalappas sigām min latap inān sali' paralilan
kalappastam labay min bohe' pagpandi ma waktu itu. Bang
nihati pagpandi itu, ngga'i ka hinang pamala'an lumut
baranta saguwā' paltanda'an in kitam bay anganjanji' ni
Tuhan min itikad abontol. Manjari lappasan kitam sabab
min kallum si Isa pabalik min kamatayna.
22 Wa'i na iya pehē' ni sulga' aningkō' ma bihing Tuhan
tampal ni kowan. Mahē' na iya magbaya' ma bangsa
mala'ikat kamemon, maka ma ai-ai taga-kapatut atawa taga-
ga'osan ma deyom sulga'.

4

Kaul-Pi'il ya Makasulut Tuhan

1 Na, pagka Al-Masi bay makalabayan kabinasahan ma
ginhawa-baranna, ya du ka'am subay anengoran iya bo'
kam sakap anandal kabinasahan. Sabab sai-sai angananam
kabinasahan buwattē', ang'bba na min katagihanna mag-
dusa.
2 Jari puwas itu, sat'ggolbi maitu ma dunya, subay kam
pinagagihan e' kabaya'an Tuhan. Da'a na kam pinagagihan
e' napsu maka baya' manusiya',
3 ya pinene' e' saga a'a ya mbal ata'uwan Tuhan. At'ggol
bay kapaghinangbi kasabulan makatamparasa, magba'is
maka maglangohan. Sakahaba' waktu pagtipunbi maglami-
lami, landu' aheka bay inumbi. Bay kam pasumba isab ni
ta'u-ta'u ya sammal ma pang'nda' Tuhan. Sagō' sarang na.
4 Ma buwattina'an ainu-inu saga a'a bay sehe'bi waktu
tagna' bang angay kam mbal na palamugay ni sigām
angandūlan napsubi. Angkanna kam binissalahan la'at e'
sigām.
5 Saguwā' aniya' du waktu paharap saga a'a inān ni
Tuhan angahaka pasal bay kahinangan sigām. Asakap asal
Tuhan angahukum binangsa manusiya', saga a'a masi allum
sampay a'a bay magpatayan.

6 Ya itu sababanna angkan lapal ahāp itu bay pinag-
nasihat sampay ni umagad saga a'a magpatayan, bo' su-
paya sigām pinaniya'an kallum ma haddarat Tuhan, min-
san sigām bay pinalabayan hukuman ya pangangganta'an
manusiya' pagma-dunya lagi'.
7 Sōng na kiyamat dunya itu, angkan subay ahāp sadja
kōkbi. Subay ahantap e'bi amikil bo' ahāp pangamu'-
ngamu'bi ni Tuhan.
8 Maka ya na itu subay pahalga'bi min kamemon:
maglasa-liyasahi kam to'ongan, sabab bang kam maglasa
sab'nnal-b'nnal tantu kam magampun-iyampuni minsan
painay heka kasā'anbi.
9 Bang aniya' saga pagkahibi bebeya'an si Isa ganta'
pahapit ni luma'bi, da'a kam magmusmud. Pa'iddahunbi
sadja sigām min atay pote'.
10 Aniya' ma ka'am kapandayan bay pamuwan e' Tuhan
pakaniya-kaniya. Jari paggunahunbi kapandayanbi ilu
panabangbi ni kasehe'an, sabab patut du bang ahāp e'bi
angangguna kata'u atawa kapandayan bay pangandol ma
ka'am e' Tuhan.
11 Sai-sai apanday magnasihat, subay lapal min Tuhan ya
pagnasihatna. Sai-sai ata'u anabang ma sehe'na, subay iya
anabang to'ongan min kosog bay pangahandak iya e' Tuhan.
Sabab minnē' pinaheya ōn Tuhan ma ai-ai hinangbi, pagka
si Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi. Patut iya pinasuku'an
kasahaya'an maka barakat sampay ni kasaumulan. Amin.

Kabinasahan ma Sabab Kapameya'ta ma Al-Masi

12 Saga bagay kalasahanku, da'a kam kinobla'an ma sabab
kabinasahan aheya ya tum'kka panulayan ka'am, sabab
maumu aniya' buwattē'.
13 Sagō' palasigunbi ataybi, sabab tananambi na kabinasa-
han buwat bay kalabayan Al-Masi, jari aheya du kakōganbi
bang pina'nda'an na sanglit sahayana ni kamemon.
14 Subay kam kinōgan bang kam pinamūng-mūngan
ala'at ma sabab Al-Masi ya pameya'anbi, sabab ilu pat'nna'
ma ka'am Rū barakatan, ya na Rū Tuhan.
15 Bang kam taluwa' kabinasahan, subay halam aniya'
sababanna, buwat saga bay amapatay a'a, bay anangkaw,
bay magpilliyu, atawa minsan bay palamud ma palkala' a'a
ngga'i ka lamudbi.
16 Sagō' bang kam pinananaman kabinasahan ma sabab
Almasihin kam, da'a kam aiya'. Magsukul sadja kam ni
Tuhan ma sabab ōn Al-Masi ya pangōn ka'am.
17 Song na waktu panagna' hukuman Tuhan, sagō' ki-
tam ma deyomanna ya nihukum dahū. Bang buwattē'

kahālanna, bang kitam suku'na pinat'nna'an hukuman, ai
kamaujuran saga a'a mbal magkahagad ma lapal ahāp ya
min Tuhan?
18 Buwat yukna ma deyom Kitab,
“Bang a'a adil mbal agon lappasan,
luba'-lagi'na na a'a baldusa, ya mbal angisbat Tuhan!”
19 Angkanna, sai-sai kam angalabayan kabinasahan sabab
iya na kahandak Tuhan ma ka'am, pasangdan kam maghi-
nang ahāp. Pangandolunbi isab baranbi ni bay amapanjari
ka'am, sabab tantu iya kapangandolan.

5

Pagmatto'ahan maka Onde' Baha'u

1 Aniya' isab pamituwaku ma saga pagmatto'ahan ya ma
deyomanbi, sabab pagmatto'ahan isab aku. Mataku itu
bay maka'nda' kabinasahan Al-Masi, maka aniya' du isab
lamudku ma sinosōng bang iya pinabangsa na ma pang'nda'
saga manusiya' kamemon. Ya na itu amu'ku ni ka'am:
2 Upiksa'unbi pahāp saga a'a bay pangandol ma ka'am e'
Tuhan, ya sali' dalil bili-bili pinaipat ma ka'am. Ayarinbi
sigām min kōg maka baya', sabab ya na itu kabaya'an
Tuhan. Da'a kam subay nihagda. Ya pangupiksa'bi ma
sigām subay ngga'i ka pagpilak, subay min kahilasanbi
sadja.
3 Da'a pagmandahinbi saga a'a bay pama'atas ka'am, gom
pa'in kam panunuran sigām.
4 Jari bang pi'itu pabalik si Isa Al-Masi, ya dalil nakura'
magupiksa' bili-bili, landu' ahāp panungbasna ma ka'am.
Ya tungbas inān mbal magkapinda kahāpna, sabab maka-
hampit kam ma sahayana.
5 Na, ka'am isab saga l'lla abata' lagi', beya'unbi pamituwa
pagmatto'ahanbi ilu. Subay areyo' pangatayanbi sabubi
magtabang-tiyabangi, sabab yuk lling Kitab,
“Angatu Tuhan ma a'a alanga atayna,
sagō' tabangna sasuku areyo' atayna.”
6 Angkan kam subay magpatireyo' ni Tuhan Sangat Kawasa,
bo' kam pinalanga e'na bang ta'abut llaw bay pangang-
ganta'na.
7 Tukbalunbi kasusahanbi kamemon ni Tuhan, sabab
magka'inagon du iya.
8 Pahāpunbi pamikilbi, pajaga kam to'ongan. Sabab ilu
bantabi nakura' saitan amiha ka'am. Sali' iya sapantun
halimaw maglunsul na pa'in, kalu aniya' tapihana nil'kkob
e'na.
9 Atuhunbi nakura' saitan ma ahogot pangandolbi ma
si Isa, sabab kata'uwanbi ngga'i ka hal ka'am ya t'kkahan

kabinasahan, sampay isab saga pagkahibi Almasihin ma
kaluha'an dunya.
10 Sagō' aubus pa'in e'bi anandalan kabinasahan ma dai'-
dai', binawi' du kam e' Tuhan sampay halam aniya' salla'bi.
Pinatotog e'na imanbi, binuwanan du kam kosog bo' mbal
apinda min pangandolbi ma iya. In iya Tuhan po'onan
tatabangan. Pinagabbit kam e'na supaya kam pinabangsa
ma deyom kasahaya'anna ya mbal magkapinda, pagka Al-
Masi ya parakayu'anbi.
11 Sanglitantam Tuhan, ya sangat kawasa sampay ni
kasaumulan. Amin.

Lapal Katangbusan

12 Si Silas bay anabangan aku anulat sulat apu'ut itu.
Bang ma bistahanku in iya dakayu' danakantam tantu
kapangandolan. Bilahi aku amahogot ataybi, ya po'on
aku amabeya' sulat itu. Sugpatanku isab saksi'ku, in itu
tatabangan sab'nnal-b'nnal deyo' bay min Tuhan. Da'a
bbahinbi.
13 Amabeya' minsan la'a hal lapal sigām saga pagkahibi
bebeya'an Al-Masi ya magsakaum maitu ma lahat Babilon,
a'a tapene' e' Tuhan buwat ka'am. Ya du si Markus itu, ya
itungku sali' anakku.
14 Magsiyum kam tanda' sin paglasabi dangan maka
dangan.
Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannan-
gan deyom atay, sasuku kam suku' Al-Masi. *Wassalam*

2 PETROS

Pahati Pasal Sulat itu

Bay tasulat sulat itu e' si Petros, mulid si Isa min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay pabeya'na sulatna ni saga Almasihin ya apulak-palit ma kalahat-lahatan. Ya minohot e' si Petros ma deyom sulat karuwana itu subay sinā' saga guru putingan maka pandu' bengkok ya pamandu' e' sigām. Bang ma pandu' sigām si Isa Al-Masi mbal na pabīng ni dunya, angkan saga jama'ana subay hal maglami-lami maka maghāp palasahan di-sigām.

Sinō' saga Almasihin inān e' si Petros subay amalut pahogot ma bay pamata'u sigām pasal Tuhan maka Panghū' Isa Al-Masi. Sabab in lapal inān bay pinasampay ni sigām e' saga a'a bay anganyata' baran Panghū' Isa sampay akale ma suwalana. Bang ma pamandu' si Petros, angkan halam makasaunu' Panghū' Isa pabīng pi'itu sabab angiman gi' Tuhan ma manusiya' kamemon minsan dusahan, “sabab mbal bilahi minsan la'a hal dakayu' manusiya' amutawan min iya ni deyom nalka'.”

Sulat Karuwana min si PETROS

1 Sulat itu deyo' min aku, si Simun Petros, dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi ya kawakilan e'na magnasihat.

Pabeya'ku sulat itu ni ka'am kamemon angandol ma si Isa Al-Masi. In iya Tuhantam maka iya ya makalappas kitam. Min kabontolanna, ya angkan kitam kaniya'an pangandol itu. Manjari pangandolbi ilu maka pangandol kami itu mbal du magbidda', ahalga' sali'-sali'.

2 Mura-murahan, bang pa'in manglabi-labihan tatabangan maka kasannangan deyom atay ma ka'am, min pangita'ubi ma pasal Tuhan maka ma pasal Panghū'tam si Isa.

Pasal Pana'abbit maka Pamene' Tuhan

3 Min barakatna du, angkan kita kaniya'an ai-ai pamajatu kallumta maka pamahogot pangisbatta ma Tuhan, labay min Al-Masi ya bay amowa ka'am pinasuku'an kahāpna maka kabangsana.

4 Jari pamuwan na ma kitam saga janji' Tuhan, ya mamarahi ahāp maka ahalga'. Minnē' kitam makasengod ni kajarihan Tuhan, ati makapuwas kitam min kanapsuhan alumu' ya ma deyom dunya itu.

5 Ya itu sababanna angkan kam subay amanuyu' bo'
supaya pinasugpat addat-tabi'at ahāp ni pangandolbi, ati
addat-tabi'atbi pinasugpatan pangita'u.
6 Pangita'ubi subay pinasugpatan pamaggat napsu, ati
pamaggatbi napsu subay pinasugpatan iman. Pangimanbi
subay pinasugpatan pagta'at ni Tuhan,
7 ati pagta'atbi subay pinasugpatan lasa ma saga
danakanbi bebeya'an si Isa, maka lasabi subay pinasug-
patan lasa ni a'a kamemon.
8 Bang jukup itu kamemon ma ka'am sampay manglabi-
labihan na, tantu ahāp kamattihanna ma ai-ai hinangbi,
maka pasōng ta'ubi pasal si Isa Al-Masi, Panghū'tam.
9 Saguwā' sai-sai halam kaniya'an bay pamūngku he',
ibarat iya a'a kasamunan matana, mbal agon maka'nda'.
Takalipatna na in iya bay sinussi min karusahanna tagna'.
10 Angkan yukku ma ka'am, saga dauranakan, subay kam
atuyu' to'ongan bo' atuman kapamene' Tuhan ma ka'am.
Bang itu hinangbi na pa'in, mbal to'ongan kam ang'bba min
pangandolbi tudju ni iya.
11 Minnē' kam binuwanan kapatut bo' kam sinagina
pasōd ni deyoman pagparinta si Isa Al-Masi, ya Panghū'tam
Manglalappas. Taptap kapagbaya'na sampay ni kasaumu-
lan.
12 Ya du ina'an sababanna angkan aku mbal pahali
amaentoman ka'am, minsan kata'uwanbi na maka minsan
ahogot na pameya'bi ma pandu' b'nnal ya ta'ā'bi.
13 Sababna, bang ma aku, patut kam paentomanku na
pa'in sat'ggolku allum.
14 Kata'uwanku, mbal aku at'ggol maitu, sabab pinata'u
aku e' si Isa Al-Masi Panghū'tam in aku song amole' lahat.
15 Angkan tukiranku pamandu'ku ma ka'am bo' supaya
aniya' pangentomanbi ma ai-ai bay pamūngku bang aku
amatay na.

Kasahaya maka Barakat Panghū' Isa Al-Masi

16 Ngga'i ka kissa luwas min akkal manusiya' ya
pameya'an kami, waktu kapangahaka kami ma ka'am pasal
kabalik si Isa Al-Masi Panghū'tam ni dunya, maka pasal
kawasana. Mata kami ya bay maka'nda' sahayana maka
kaheya'anna.
17 Mahē' asal kami waktu bay kapanambutna kama-
haldika'an maka sahaya min Tuhan ya Mma'na. Aniya'
suwala bay pinakale ma iya luwas min haddarat Tuhan,
yuk-i, “Anakku ko' itu kalasahanku. Landu' aku kasulutan
ma iya.”

18 Baran kami bay makakale suwala he' amissala min
deyom sulga', waktu kapagdongan kami maka Al-Masi ni
pussuk būd ya bay kamahē'an Tuhan.
19 Manjari itu, pagka ina'an bay tanyata' kami, makatantu
kami in bay pagkallam saga nabi pasal Al-Masi ka-
pam'nnalan sadja du. Subay asipbi pahāp ya bay
pinagkallam e' sigām, sabab sapantun palita'an ko' inān
asinag na pa'in ma deyom kalendoman, sampay ni karai'-
llawan, sampay ni waktu kasobang bitu'un maga.
20 Muna-muna, asipunbi pandu' ītu labi min kamemon:
halam aniya' manusiya' makapahati pasal pagkallam
kanabi-nabihan ya tasulat ma deyom Kitab, bang hal min
baranna.
21 Sabab ya pinagkallam e' kanabi-nabihan itu ngga'i ka
luwas min kahandak manusiya'. Tu'ud sigām kapagbaya'an
e' Rū Tuhan angkan makapaluwas lapal deyo' min Tuhan.

2

Pasal Guru Mbal B'nnal

1 Ma waktu palabay inān aniya' saga a'a magnabi-nabi
di-sigām bay patuwa' ni bangsa kami. Damikiyanna isab
ma ka'am, aniya' du patuwa' ma deyomanbi a'a maglaku-
laku in sigām guru, bo' pa'in mbal b'nnal pagguru sigām.
Binowahan kam e' sigām pandu' amaka'at pangandolbi ma
si Isa. Pinaliluhan e' sigām Panghū'tam si Isa, ya bay
angal'kkat sigām min naja'. Sakadjap sadja mulka' ma saga
a'a buwattē'.
2 Sagō' aheka a'a ameya'-meya'an sigām maghinang
kasabulan makatamparasa. Ya he' po'onna angkan
binissalahan la'at bowahan kasab'nnalan ya pameya'antam.
3 Saga guru mbal b'nnal itu napsuhan sidda, angkan kam
pinakalehan saga kissa bay pahinang-hinang sigām, bo'
kam kapanguntungan e' sigām. Sagō' in hukuman ma saga
a'a inān sakap asal sangay min awal. Mbal atuli mulka' ya
tinagamahan sigām.
4 Minsan saga mala'ikat dusahan, halam sigām bay
kina'ase'an e' Tuhan. Gom pa'in nilarukan e'na ni nalka' ati
kinabbat sigām maina'an ma deyom lendom bitu-bituhan,
bo' angalagaran llaw hukuman.
5 Damikiyanna isab saga a'a bay mbal magmatāw ma
Tuhan ma masa awal e', halam sigām bay kina'ase'an
e' Tuhan, gom pa'in sigām pinatumbukan latap ma
sakalingkal dunya. Luwal disi Nū bay hampananna, iya
maka sehe'na pitu' puhu'. Ma halam gi' latap inān, bay
ninasihatan e' si Nū ba'anan a'a inān pasal pangatayan
sigām subay pinabontol.

6 Bay tinunu' isab e' Tuhan da'ira Sodom maka Gomora,
pangahukumna ma karusahan saga a'a maina'an. Minnē'
aniya' kapamintāngan saga a'a kasehe'an bang ai kamatti-
han sasuku mbal angisbat Tuhan.
7 Hal si Lōt ya bay pinuwas e' Tuhan min saga da'ira inān.
Bay ahantap addat-tabi'atna angkan asasaw pikilanna e'
saga a'a pangalanggal sara' maina'an, sabab hal magba'isan.
8 Bay iya pat'nna' ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ang'nda' ma
palantara sigām, akale ma himumungan sigām kahaba'
llaw, ya po'on abakat atayna e' kala'atan sigām.
9 Kamattanan kitam min si Nū maka si Lōt in Panghū'
ata'u angalappas min deyom katiksa'an sasuku ameya' ma
kabaya'anna. Ata'u isab iya anambolan saga a'a dusahan
ma deyom kabinasahan sampay ta'abut llaw hukuman.
10 Luba'-lagi'na na bang a'a magdūl-baya'an napsu sigām
landu' asammal, maka mbal magaddat ma sai-sai taga-
pagbaya'.

Atawakkal makalandu' saga guru ngga'i ka b'nnal itu,
maka mamarahi sidda pagmalangkahi sigām. Mbal sigām
magaddat ma saga bangsa sulga', gom pa'in magtunggīng.
11 Labi aga'os maka akawasa saga mala'ikat min guru
putingan itu, sagō' minsan mala'ikat, mbal du amah'llingan
la'at ma pagkahi sigām bangsa sulga' bang ta'abut waktu
kapangaharap sigām ni Panghū'.
12 Sagō' saga guru itu amah'lling pangkal ma mbal tahati e'
sigām. Nihinang e' sigām ai-ai makani-pikilan sigām, buwat
hantang sattuwa talun ya halam taga akkal, hal sinaggaw
bo' pinapatay. Buwattē' isab kadal saga a'a buwattē',
magmula du.

13 Katungbasan sigām kala'atan ma sabab kala'atan ya
bay tahinang sigām. Ya makahāp palasahan sigām bang
magdūlan napsu sigām sampay ma mata mairan. Ya na
pa'in pagkōg-koyagan sigām bang angakkalan ka'am ma
waktu kapagsalubi maka sigām. Tinamakan kam e' sigām,
binuwanan kamaruhan.
14 Tagihan sigām ang'nda'-ng'nda' ma saga d'nda ya
pagba'isan sigām, mbal to'ongan sinumu magdusa. Binid-
jakan e' sigām ni kala'atan saga a'a mbal ahogot pangan-
dolna. Kabiyaksahan sigām maghawa napsu ma indaginis.
Pagmulka'an Tuhan saga a'a inān!
15 Bay na sigām pasaddī min pal'ngnganan abontol, alopas
na min paglabayan. Ya panunuran sigām nabi bay ma masa
awal, ōnna si Bala'am anak si Beyor. Si Bala'am he' bay
bilahi tinambahan sīn ma sabab kahinanganna ala'at,

16 sagō' pinabukagan iya e' kura' ma sabab dusana. Kura'
he' bay magsuwala buwat suwala manusiya', angkan halam
kalandu'an e' si Bala'am karupanganna.

17 Halam aniya' pūs pagguru saga a'a itu. Sali' sigām
sapantun tuburan bohe' at'ggang, atawa gabun tabowa
paleyang e' baliyu. Aniya' lahat tinagamahan sigām e'
Tuhan ma lendom bitu-bituhan.
18 Bowa'an sidda sigām, pangangabbu, sagō' halam aniya'
pūs bissala sigām. Niumpanan e' sigām saga a'a baha'u
bay ang'bba min kasā'an ya kabiyaksahan pagkahi sigām.
Pinabilahi sigām angandūlan baya' napsu sigām makatam-
parasa.
19 Bang ma janji' saga guru itu, limaya sasuku ameya'-
meya'an hinang buwattē'. Sagō' ya b'nnalna, sali' sigām
banyaga' kapagagihan e' napsu angkan sigām subay maghi-
nang kasabulan.
20 Saupama a'a bay makapuwas min kalumu'an dunya
pagka si Isa Al-Masi Panghū'tam ya pangandolanna, bang
iya tajallat pabīng maghinang kalumu'an bay bbahanna,
luhūy ala'at kahālanna damuli min bay dahū.
21 Bang sigām bay ata'u ma kal'ngnganan ya amowa ni
atay abontol, bo' bay pataikut min panoho'an deyo' min
Tuhan, ahāp lagi' sigām halam bay makata'uwan panoho'an
e'.
22 Taluwa' sigām lling bay min kamatto'ahan, ya yuk-i,
“Ero' bay angutta', pabīng amangan utta'na,” maka itu gi',
“Bawi bay pinandi, pabīng magtūy paloblob ni kapisakan.”

3

Pasal Llaw Kapabalik Panghū' Isa

1 Saga bagay kalasahanku, kaminduwaku na anulat ni
ka'am. Ya maksudku ma sulat dahū sampay ma sulat ītu,
subay amaentoman ka'am pasal bay ta'anadbi tagna', bo'
supaya abontol e'bi amikil ma halam aniya' simbugna ala'at.
2 Entomunbi bay pinagkallam e' kanabi-nabihan ma masa
awal, sampay panoho'an deyo' min si Isa Panghū'tam
Manglalappas. Bay kam pinandu'an pasal panoho'an inan
e' saga a'a kawakilan si Isa.

3 Ya na itu subay hatiunbi dahū min kamemon: ma
kahinapusan masa itu aniya' patuwa' ni deyomanbi saga
a'a tagihan ameya' ma napsu sigām. Niudju' kam e' sigām,
yuk-i,
4 “Angay halam tatuman ya bay janji' si Isa pasal
kapi'ituna pabīng? Amatay na saga kamatto'ahan kami,

sagō' masi na pa'in pa'atol dunya itu maka kakaya'-
kaya'anna. Halam aniya' apinda ma dunya itu sangay min
waktu bay pamapanjari!”
5 Tu'ud panu'uran e' saga a'a angudju' itu, angkan sigām
mbal angentom ma bay hinang Tuhan ma awal tagna'.
Angallam iya mint'dda, magtūy paniya' langit maka dunya.
Pinatuwa' gintana'an min deyom bohe', bo' bohe' du bay
pangahinang iya.
6 Min bohe' du isab angkan nilatapan dunya bay waktu
awal e', pinaka'at e' Tuhan.
7 Min pagkallam Tuhan isab, ya angkan umbanganna
langit maka dunya ma buwattitu, bo' supaya tinunu' bang
ta'abut llaw pangahukumna ma saga manusiya' ya mbal
bilahi magta'at ni iya. Ya na ko' ina'an llaw kapamutawan
sigām min Tuhan.
8 Saga bagay, da'a takalipatunbi ītu: dang'llaw maka
dangibu tahun sali' du t'ggolna bang ma bistahan Panghū'.
9 Bang ma pangannal kasehe'an at'ggol e' Panghū' anu-
man bay panganjanji'na. Sagō' ngga'i ka. Tu'ud iya
pasangdan angimanan ka'am sabab mbal iya bilahi bang
aniya' minsan la'a hal dakayu' manusiya' amutawan min
iya. Ya kabaya'anna in manusiya' kamemon subay apinda
pikilanna sampay ang'bba min dusana.
10 Saguwā' patagha' sadja ya Llaw Panghū'tam, buwat
kat'kka a'a panangkaw. Palanyap du langit ma llaw du
ina'an, maka akosog sidda lagublubna. Ahansul e' api
kamemon bay paniya' ma diyata' ayan. Pahalam isab dunya
itu sampay kakaya'-kaya'anna kamemon.
11 Na, pagka kata'uwanbi in ai-ai kamemon itu pinahalam
du ma sinosōng, kira-kirahunbi to'ongan pasal kajarihanbi
bang buwattingga bowahanna. Subay kam amuspus bo'
asussi pangatayanbi maka halam aniya' salla'bi,
12 ma salta' kam angalagaran llaw kapi'ituna inān. Subay
kam patukid isab maghinang ai-ai pamahinang ka'am, bo'
tasa'ut kapi'ituna. Ya na ina'an llaw pangahansul saga lapis
langit ma deyom api, llaw isab panunaw ai-ai kamemon bay
ma diyata' ayan, sabab min pasu'na.
13 Saguwā' kitam itu, angalagaran gi' panganjanji' Tuhan,
hatina langit baha'u maka dunya baha'u ya paglahatan
ka'adilan.
14 Angkanna, saga bagay, sat'ggol kam angalagaran llaw
ina'an-i, patukid kam bo' supaya halam aniya' tamak atawa
la'at tabāk ma pangatayanbi, hinabubi isab magda'atay
maka Tuhan.
15 Da'a bistahunbi in Panghū' alallay pagka tangguhanna
hukuman. Tu'ud iya angimanan bangsa manusiya' sabab

kabaya'anna subay aniya' waktu kapang'bba sigām min
dusa ati bo' lappasan min mulka' sinōng. Buwattē' du
isab bay panulat ni ka'am e' si Paul, dakayu' danakantam
kinalasahan. Tulun min Tuhan asal pangita'una anulatan
ka'am buwattē'.
16 Atayudtud du isab sulat si Paul kamemon bang harap ni
pakaradja'an sinōng inān. Sagō' aniya' lapal sulatna ahunit
nihati, ya pinabengkok e' saga a'a akulang ma panghatina
maka ma pangandol, buwat kapamabengkok sigām ma ayat
Kitab kasehe'. Tantu sigām minulka'an.
17 Saga bagay, bay na kam kabanda'anku pasal
pakaradja'an itu. Angkan kam soho'ku pajaga bo' kam
mbal tabowa apinda min kahogot pangandolbi. Da'a beya'-
beya'unbi kasā'an saga a'a asabul ilu,
18 sagō' pasōngunbi pangandolbi ma tatabangan si Isa
Al-Masi Panghū'tam Manglalappas. Pasōngunbi isab ta'ubi
ma pasalanna. Patut iya pinasuku'an kamahaldika'an, min
waktu itu sampay ni kasaumulan! Amin. *Wassalam*

1 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Si Yahiya itu bay dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa, ya sinō' magnasihat lapalna. Ato'a na si Yahiya ma waktu kapanulatna t'llu sulat itu.

Ya sulat si Yahiya dahū itu bay pinasampay ni kamemon a'a magpangandol ma si Isa ma kalahat-lahatan. Aheka a'a ma masa ina'an bay magpandu' kaputingan. Yuk sigām kasehe' in si Isa ngga'i ka Anak Tuhan, hal manusiya' kono'. Yuk kasehe'an isab in Anak Tuhan halam bay magpabaran manusiya', hal bay magpasalupa pi'itu. Aniya' isab pamandu' sigām saddī.

Pinasawa e' si Yahiya ma sulat itu in si Isa b'nnal Anak Tuhan maka b'nnal isab iya manusiya'. Binanda'an isab saga jama'a si Isa, sinō' sigām angandongdong to'ongan bang aniya' pandu' takale e' sigām, magsali' maka bay pandu' min si Isa Al-Masi atawa mbal. Jari bang pandu' ngga'i ka b'nnal subay tinangkisan.

Pinasawa maitu pasal saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi sampay alasa ma Tuhan Mma'na: subay sigām alasa isab ma pagkahi sigām manusiya'.

Sulat Kaissana min si YAHIYA

1 Sulatanta kam pasal si Isa Al-Masi, ya palman pamo'onan kallum. Min awal tagna' asal palman itu. Bay iya takale kami, bay iya ta'nda' maka mata kami. Tatanding iya maka ka'ntanan e' kami.

2 Bay na palahil ya niōnan Po'onan Kallum. Bay iya ta'nda' kami, jari kami itu saksi'na angkan kami angahaka'an ka'am ma pasalna, ya amuwan kallum kakkal. Bay iya ma Mma'na Tuhan asal min ka'asalna, bo' bay pa'nda' ni kami.

3 Jari in bay ta'nda' maka takale kami, ya na he' pamata'u kami ni ka'am bo' supaya kam pauyun ma kami magda'atay maka Mma'tam Tuhan sampay anakna si Isa Al-Masi.

4 Sulatanta kam sulat itu bo' supaya ajukup kakoyagan-tam.

Tuhan Ya Po'onan Karanta'an

5 Ya na itu lapal bay takale kami min si Isa Al-Masi, lapal pangahaka kami ma ka'am: in Tuhan asal po'onan kasawahan. Halam aniya' kalendoman ma kajarihanna minsan dangkuri'.

6 Angkan ko', bang kita ganta' magpa'in in kita da'atay
maka Tuhan bo' masi kita ma deyom kalendoman dusa,
putingan kita pagka mbal ameya' ma kasab'nnalan.
7 Kakkal Tuhan ma deyom karanta'an, jari bang kita
pasengod ni iya pataptap ma karanta'an, da'atay kita. Maka
sinussi kita min dusata kamemon sabab min laha' si Isa
Anak Tuhan.
8 Abila yukta halam aniya' dusata, angakkalan kita di-ta
maka halam aniya' kasab'nnalan ma deyom kajarihanta.
9 Sagō' bang kita magpasab'nnal ni Tuhan pasal paldusa-
hanta, tantu kita niampun. Sinussi isab kita min kala'atanta
kamemon sabab tinuman e' Tuhan janji'na, maka abontol
kahinanganna.
10 Bang yukta in kita halam bay makarusa, sali' pahiput-
ingta Tuhan, ati halam pasobsob lapal palmanna ni deyom
atayta.

2

Aniya' Amogbogan Kita ma Haddarat Tuhan

1 Saga anak-mpuku, sulatanta kam sulat itu supaya kam
mbal magdusa. Malaingkan bang aniya' ganta' makarusa,
aniya' du amogbogan kita ma alopan Tuhan, ya na si Isa
Al-Masi, ya A'adil.
2 Baran Al-Masi bay tahinang pagkulban pangampunan
dusatam. Maka ngga'i ka dusatam hal, sampay dusa
manusiya' kamemon ma dunya itu.
3 Bang beya'ta panoho'an Tuhan, minnē' kita makatantu
in kita ata'uwan iya.
4 Bang aniya' ganta' magpa'in in iya ata'uwan Tuhan bo'
mbal beya'na panoho'anna, a'a inān putingan maka halam
aniya' kasab'nnalan ma deyom kajarihanna.
5 Saguwā' sasuku ameya' ma lapal palman Tuhan, tantu
ajatu lasa Tuhan ma kajarihan a'a inān. Bang kita
makarakayu' sab'nnal-b'nnal ma Tuhan, buwattitu pangi-
lahanna:
6 sasuku ah'lling in iya pataptap ameya' ma Tuhan,
panunuranna kaul-pi'il si Isa waktu kamaituna lagi' ma
dunya.

Panoho'an Baha'u

7 Saga bagay kalasahanku, ngga'i ka panoho'an baha'u ya
panulatku itu ma ka'am. Panoho'an tagna' gi' ko' itu, ya bay
ma ka'am sangay min katagna' kapagkahagadbi ma Al-Masi,
hatina lapal pagnasihat ya bay takalebi.

8 Saguwā' minsan bay at'ggol ma ka'am, patut niōnan
panoho'an baha'u sabab manyatakan kab'nnalna ma kajar-
ihan Al-Masi maka ma kajarihanbi. Anginut na palabay
kalendoman, anahaya na in sawa b'nnal.
9 Sasuku magpina'in in iya ma deyom karanta'an, bo'
kab'nsihanna na pa'in pagkahina bebeya'an si Isa, masi iya
ma deyom kalendoman sampay ni kabuwattituhan.
10 Sagō' sasuku alasa ma pagkahina, karanta'an iya pat-
aptapanna, maka halam aniya' makabowa iya angahinang
dusa.
11 Sagō' masi gi' ma deyom kalendoman sasuku ab'nsi
ma pagkahina. Mbal kata'uwanna bang pi'ingga ya
patudjuhanna sabab abuta iya e' kalendoman.
12 Sulatanta kam, saga anak-mpuku,
sabab ta'ampun na dusabi min ōn Al-Masi.
13 Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi, ya min katagna' awal.
Sulatanta kam isab, saga kasubulan,
sabab tara'ugbi nakura' saitan, ya patila'atun.
Sulatanta kam isab, saga anak-mpuku,
sabab kata'uwanbi na Mma'bi Tuhan.
14 Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi,
ya bay asal min katagna' awal.
Sulatanta kam isab, saga kasubulan,
sabab akosog kam maka pat'ttog palman Tuhan
ma deyom pangatayanbi.
Tara'ugbi isab nakura' saitan, ya patila'atun.
15 Da'a panuyu'inbi dunya pinjaman itu maka kahi-
nanganna, sabab mbal alasa ma Mma'tam Tuhan sasuku
amanuyu'an kahinangan dunya itu.
16 Sabab ngga'i ka min Tuhan saga kahinangan dunya
itu: buwat saga napsutam ala'at, maka ai-ai kinarandaman
mata, maka ai-ai pagmalangkahian manusiya'. Luwas ko'
itu min alam dakayu'.
17 Palabay du alam itu maka kanapsuhanna, sagō' sasuku
maghinang kabaya'an Tuhan allum sampay ni kasaumulan.

Banta Al-Masi

18 Saga anak-mpuku, song na patobtob dunya itu. Bay
na kam kahaka'anku, aniya' banta Al-Masi palahil pi'itu.
Aheka na isab pi'itu buwattina'an amantahan iya, angkan
kata'uwanta asekot na katapusan dunya itu.
19 Bay palamud saga banta inān ma kitam tagna', sagō'
wa'i na sigām pasaddī sabab ngga'i ka dambeya'an to'ongan
maka kitam. Bang bay sigām b'nnal dambeya'an maka

kitam, bay du sigām pataptap ma kitam. Sagō' pasaddī na
sigām bo' mattan in sigām ngga'i ka min pameya'antam.
20 Aniya' bay pamatulun ni ka'am e' Mahasussi, angkan
ka'am kamemon taga-pangita'u.
21 Ya po'on aku anulat itu ni ka'am, ngga'i ka ma
sabab kam a'awam pasal pandu' b'nnal, sagō' ma sabab
kasakupanbi na. Kata'uwanbi isab, halam aniya' puting
paluwas min kasab'nnalan.
22 Na, sai bahā' putingan? Ya amina'in in si Isa ngga'i ka
Al-Masi tapene' e' Tuhan. Banta Al-Masi in a'a putingan he',
sinulak e'na Tuhan maka Anakna.
23 Sabab sai-sai anulak si Isa Anak Tuhan, tasulakna isab
Tuhan. Maka sai-sai angaku si Isa in iya Anak Tuhan, ina'an
isab Tuhan Mma' ma a'a inān.
24 Angkan kam amay-amayanku: pasobsobunbi lapal bay
takalebi tagna' ni deyom panahu'anbi. Bang tau'bi pahogot,
kakkal du kapagdakayu'bi maka Anak Tuhan maka Mma'na.
25 Panganjanji' Al-Masi ko' itu ma kitam, hatina kallum
taptap ni kasaumulan.
26 Angkan buwattē' panulatku ma ka'am bo' tata'ubi pasal
saga a'a ya bilahi amowa ka'am pasaddī min kasab'nnalan.
27 Sagō' pat'ttog ma ka'am ya bay pamatulun e' Al-
Masi, mbal kam magkagunahan pandu' min sai-sai. Sabab
kapandu'an na kam e' Rū Sussi ya pamatulun ma ka'am,
maka b'nnal sadja pamandu'na, ngga'i ka puting. Jari
beya'unbi pamandu'na bo' supaya kam taptap ma Al-Masi.

Panganak Tuhan

28 Na, saga anak-mpuku, pataptap kam ma Al-Masi bo'
kam mbal tināw ma waktu kabalikna, ati mbal magkaiya'an
pa'alop ma iya bang ta'abut llaw kapi'ituna pabīng.
29 Pagka kata'uwanbi in Al-Masi asal adil, kata'uwanbi
sasuku maghinang ka'adilan tahinang anak Tuhan isab.

3

Saga Panganak Tuhan

1 Mbal tapula'-pula' lasa Mma'tam ma kitam. Min kaheya
lasana angkan kitam niōnan anak Tuhan na. B'nnal isab,
anak Tuhan na kitam. Mbal ata'uwan Tuhan kaheka'an a'a
ma dunya itu, angkan kitam mbal takilā e' sigām.
2 Saga bagay kalasahanku, anak Tuhan kitam
buwattina'an, bo' halam gi' pinabukis bang buwattingga
kasōngantam. Daipara kata'uwantam, bang pabīng na
Al-Masi, makasali' kitam ni iya sabab maka'nda' kitam
pangluwahanna.

3 Jari sai-sai aniya' holatanna buwattē', sinussi e'na
pangatayanna bo' pasali'na ni kasussi Al-Masi.
4 Makalanggal sara' Tuhan sasuku makahinang dusa,
sabab in niōnan dusa itu sali' du maka langgal sara'.
5 Kata'uwanbi bang ai mohotna angay palahil Al-Masi ni
dunya. Bay iya pi'itu amuwasan paldusahan manusiya',
sagō' halam to'ongan aniya' dusa ma iya.
6 Jari mbal kasangdanan magdusa sasuku taptap ma Al-
Masi. Malaingkan sasuku angandusa na pa'in, halam bay
takilāna Al-Masi, halam isab kata'uwanna.
7 Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal ka'akkalan
e' sai-na. Sasuku maghinang kabontolan a'adil asal, sali' Al-
Masi.
8 Sasuku angandusa na pa'in, suku' iya ma nakura'
saitan, sabab saitan e' bay magdusa asal sangay min awal
tagna'. Angkan Anak Tuhan bay palahil pi'itu ni dunya, bo'
paka'atna kahinangan nakura' saitan e'.
9 Mbal maghinang dusa sasuku tahinang anak e'
Tuhan, sabab ina'an kajarihan Tuhan ma deyom pan-
gatayanna. Mbal iya makasangdan magdusa sabab Tuhan
ya pag'mma'anna.
10 Aniya' pagbidda'an saga anak Tuhan maka anak
nakura' saitan angkan tasilangtam. Sasuku mbal angahi-
nang kabontolan maka mbal alasa ma pagkahina, mbal
kaōnan anak Tuhan.

Pasal Paglasa-liyasahi

11 Ya itu lapal nasihat bay takalebi, tagna' kapameya'bi ma
Al-Masi: in kitam subay maglasa-liyasahi.
12 Da'a subay panunurantam si Kabil, ya bay amapatay
siyalina l'lla. Suku' saitan Patila'atun iya, sabab ala'at asal
bay kahinanganna, bo' arapun abontol bay kahinangan
siyalina he'.
13 Da'a kam ainu-inu, saga danakan, bang kam
kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya itu.
14 Kata'uwanbi kahālantam tagna', sapantun kitam a'a
magpatayan, sagō' papinda na kitam min kamatay tudju ni
kallum. Angkan kata'uwantam, sabab alasa na kitam ma
pagkahita bebeya'an Al-Masi. Paddas ma deyom kamatay
sasuku mbal alasa.
15 Sasuku ab'nsi ma pagkahina, a'a inān sali' pamomono'.
Maka kata'uwanbi asal, bang a'a amono' pagkahina
manusiya' halam iya bay kaniya'an kallum kakkal.
16 Min Al-Masi ya kata'uwantam dī lasa bang buwattingga,
sabab bay pinaglilla' e'na kallumna ganti'tam. Maka ya

du kitam, subay kitam magmalilla' amatay ma sabab saga
pagkahitam jama'a Al-Masi.
17 Bang saupama aniya' a'a taga-kaniya' maka'nda'
pagkahina ma deyom kasigpitan bo' mbal ka'ase'anna,
painay e'na alasahan Tuhan?
18 Saga anak-mpuku, da'a kitam alasa hal min kuwit
bowa'ta. Subay min atay-pote' maka min itikad abontol
maka min kahinangan b'nnal.
19 Jari bang kita alasa ma pagkahita min deyom atay,
minnē' kita manantuhi in kita beya' du ma kasab'nnalan,
ati ahantap pangatayantam ma alopan Tuhan.
20 Minsan aniya' amadlak ni ataytam pasal bay dusata
tagna', mbal kita sakit asusa sabab alalom gi' pangita'u
Tuhan min ai-ai tananam e' itikadta. Kasakupan e' Tuhan
ai-ai kamemon.
21 Angkanna, saga bagay kinalasahan, bang halam aniya'
salla' atawa dusa tananamta ma deyom pangatayanta, mbal
kita tināw ma matahan Tuhan.
22 Makasambut kita min iya ai-ai amu'ta sabab beya'ta
saga panoho'anna. Hinangta isab ai-ai makasulut atayna.
23 Ya na itu panoho'anna: subay kita magkahagad ma ōn
Anakna si Isa Al-Masi, maka subay maglasa-liyasahi isab
buwat bay panoho'an kita.
24 Pataptap du ma Tuhan sasuku maghinang
panoho'anna, maka pataptap isab Tuhan ma iya. Angkan
kata'uwanta in Tuhan pataptap na ma kita, ma sabab Rū
ya bay pat'nna'na ma deyom pangatayanta.

4

Tatabun Pahāp saga A'a Magnabi-nabi

1 Saga bagay kalasahanku, bang aniya' a'a amūng in iya
bay katulunan e' Rū Tuhan, da'a iya kahagarunbi magdai'-
dai'. Subay tatabunbi dahū bang b'nnal min Tuhan ya
pasangon ma iya. Sabab aheka na saga a'a bay paluwas
ni kaluha'an dunya maglaku-laku in sigām nabi, bo' ngga'i
ka.
2 Buwattitu ya pangilāhanbi saga a'a bang b'nnal bay
patulunan Rū Tuhan: sasuku angaku in si Isa Al-Masi bay
pi'itu magbaran manusiya', min Tuhan iya.
3 Sagō' sasuku mbal angaku buwattē', ngga'i ka Rū Tuhan
ya pasangon ma iya. Min banta Al-Masi ko' inān, ya yukku
ma ka'am song palahil pi'itu. Itiya' na iya ma buwattina'an.
4 Sagō' ka'am ilu, saga anak-mpu, suku' Tuhan na.
Tara'ugbi saga nabi ya ngga'i ka b'nnal ma sabab Rū Tuhan
ma deyom pangatayanbi ilu. Akawasa gi' Rū Tuhan ya bay
pasangon ma ka'am min sai-sai ma dunya itu.

5 Suku' ma dunya itu saga nabi putingan inān, angkan
niasip pandu' sigām e' saga a'a ma dunya.
6 Saguwā' suku' Tuhan asal kitam, ati sai-sai ata'uwan
Tuhan angikut kitam du. Mbal angikut saga a'a ya ngga'i ka
suku' Tuhan. Minnē' kapandogahanta pamandu' a'a, bang
min Rū kasab'nnalan ka atawa min saddī.

Tuhan Po'onan Lasa

7 Saga bagay kalasahanku, subay kitam maglasa-liyasahi
sabab min Tuhan asal lasa kamemon. Anak Tuhan sasuku
alasa, maka kata'uwanna Tuhan.
8 Sasuku mbal alasa, mbal kata'uwanna Tuhan sabab
Tuhan ya po'onan lasa kamemon.
9 Buwattitu ya kamattanan lasa Tuhan ni kitam: bay
soho'na Anakna tunggal pi'itu ni dunya supaya kitam
pinaniya'an kallum kakkal.
10 Ya itu dī lasa: lasa Tuhan ma kitam, ngga'i ka lasatam
ma Tuhan. Min lasana angkan soho'na Anakna pi'itu
ni dunya pinapatay hantang pagkulban bo' supaya aniya'
pangampunan dusatam.
11 Saga bagay kalasahanku, pagka buwattē' lasa Tuhan
ma kitam, wajib kitam subay maglasa-liyasahi.
12 Halam aniya' a'a bay maka'nda' luwa Tuhan,
malaingkan bang kitam maglasa-liyasahi, pataptap du
Tuhan ma kitam ati pinasampulna' lasana ma deyom
kajarihantam.
13 Ya na itu pamandogahantam angkan kata'uwantam in
kitam pataptap na ma Tuhan, maka iya ya pataptap isab
ma kitam: itiya' Rū-na bay pamuwan e'na bo' pat'nna' ma
deyom pangatayantam.
14 Bay ya ta'nda' kami, maka kami isab saksi' in si Isa bay
sinō' pi'itu e' Mma'na Tuhan bo' kalappasanna manusiya'
kamemon.
15 Sasuku magpasab'nnal in si Isa Anak Tuhan, pataptap
du Tuhan ma a'a inān, maka iya isab pataptap ma Tuhan.
16 Pasangdolantam lasa Tuhan ya kata'uwantam asal.

Tuhan ya po'onan lasa, jari sasuku pasangdan alasa ma
Tuhan maka ma pagkahina, pataptap iya ma Tuhan, maka
Tuhan isab pataptap ma iya.
17 Pinasampulna' lasatam supaya kita mbal agawa bang
ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya'. Mbal
kita tināw sabab sali' du kahālantam ma dunya itu maka
kahālan Al-Masi.
18 Bang b'nnal to'ongan lasata, mbal du kalamuran tāw,
sabab bang tinubus na lasata pahalam tāwta. Sasuku masi
makananam tāw halam gi' asampulna' lasana, sabab tināw
iya bininasa e' Tuhan.

19 Angkan kitam alasa ma Tuhan sabab dahū iya bay
alasahan kitam.
20 Bang aniya' ganta' amūng in iya alasa ma Tuhan bo'
masi kab'nsihanna pagkahina, putingan a'a inān. Sabab
bang mbal kalasahanna pagkahina ya ta'nda'na, daka
buwattingga e'na alasahan Tuhan ya halam ta'nda'na.
21 Ya na itu panoho'an Al-Masi ma kitam: sasuku alasa ma
Tuhan subay alasa isab ma pagkahina.

5

Da'ugantam min Kala'atan Dunya

1 Sasuku magkahagad in si Isa asal Al-Masi ya tapene'
e' Tuhan, a'a inān anak Tuhan. Bang kita alasa ma a'a,
kalasahanta isab anakna.
2 Minnē' kata'uwantam, bang kita alasa ma Tuhan maka
bang beya'ta isab panoho'anna, tantu kita alasa ma pan-
ganakna.
3 Hatina bang kita sab'nnal alasa ma Tuhan, subay beya'ta
panoho'anna. Maka panoho'anna mbal sakit abuhat.
4 Sabab sasuku kita bay tahinang anak e' Tuhan, tara'ugta
na sasat dunya itu. Min pangandolta ma Al-Masi ya angkan
kita makapanganda'ug.
5 Jari sai lagi' ya makara'ug min kala'atan dunya itu?
Luwal sasuku ya amarassaya ma si Isa, ya Anak Tuhan.

Saksi' Pasal si Isa Al-Masi

6 Si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya labay min bohe' maka
laha'. Ngga'i ka hal bohe', sagō' laha' isab bay kamatayanna.
Rū Tuhan ya anaksi' sabab in iya po'onan kasab'nnalan.
7 Manjari maguyun t'llu saksi' itu:
8 Rū Tuhan, maka bohe', maka laha'.
9 Magkahagad kita bang saksi' min manusiya', sagō'
akosog lagi' saksi' min Tuhan sabab saksi' Tuhan ko', ya bay
pangallamna pasal Anakna.
10 Manjari sasuku amarassaya ma Anak Tuhan, aniya' isab
saksi' ma deyom itikadna. Sagō' sasuku mbal amarassaya
ma Tuhan, amahiputing iya ma Tuhan pagka halam kaha-
gadna panaksi' ya bay pamuwan e' Tuhan pasal anakna.
11 Ya na itu lapal saksi' min Tuhan: Tuhan ya bay
amuwanan kitam kallum kakkal ni kasaumulan, maka
kallum kakkal itu bay min Anakna.
12 Sasuku parakayu' to'ongan ni Anak Tuhan, ma iya asal
kallum itu. Sasuku isab halam makarakayu', halam aniya'
kallumna kakkal.

Pasal Kallum Kakkal

13 Sulatanta kam bo' kata'uwanbi in ka'am taga-kallum
kakkal salama-lama, sasuku kam amarassaya ma Anak
Tuhan.
14 Halam aniya' hawal-hawaltam paharap ni Tuhan, sabab
tantu kinale ai-ai panabbuttam bang pa'in min kahandakna.
15 Kata'uwantam isab, tantu kitam pinaniya'an ai-ai bay
panabbuttam.
16 Bang aniya' maka'nda' danakanna magdusa bo' ngga'i
ka dusa pagmulka'an Tuhan, subay iya angamu' tabang
ni Tuhan. Jari kabuwanan kallum danakanna he' bang
pa'in ngga'i ka dusa pagmulka'an. B'nnal aniya' dusa
pagmulka'an Tuhan, mbal yukku in ka'am subay angamu'-
ngamu' pasal dusa buwattē'.
17 Dusa asal kahinangan ala'at kamemon, sagō' aniya'
dusa mbal pagmulka'an Tuhan.
18 Kata'uwanta, sasuku bay tahinang panganak Tuhan
mbal pinasangdan dusana sabab nihampanan iya e' Anak
Tuhan, ati mbal ya ta'abut e' saitan Patila'atun.
19 Kata'uwanta in kitam suku' Tuhan na, sagō' in a'a
kaheka'an ma dunya itu masi kapagbaya'an e' saitan
Patila'atun.
20 Kata'uwanta, in Anak Tuhan bay pi'itu ni dunya sampay
amuwanan kita panghati bo' supaya kata'uwanta Tuhan
b'nnal. Maka parakayu' na kita ni Tuhan b'nnal itu maka
ni Anakna si Isa Al-Masi. Ya na itu Tuhan b'nnal, iya ya
po'onan kallum kakkal.
21 Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal kapag-
tuhanan e' saddī min Tuhan. *Wassalam*

2 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Sulat si Yahiya karuwana itu bay pinabeya' ni dakayu' d'nda tapene' e' Tuhan maka saga panganakna. In d'nda itu pinaralil isab ni saga a'a dapalhimpunan. Sinō' sigām maglasa-liyasahi, maka binanda'an sigām e' si Yahiya pasal saga a'a magpandu' puting.

Sulat Karuwana min si YAHIYA

1 Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahan, pinabeya' ni dakayu' d'nda tapene' e' Tuhan sampay ni saga panganakna. Alasahan aku ka'am sab'nnal-b'nnal. Lāgi ngga'i ka hal aku, sampay a'a kamemon ya ata'uwan kasab'nnalan, alasa du isab ma ka'am.

2 Alasa kami ma sabab kasab'nnalan ma deyom pangatayantam, ya pataptap ma kitam sampay ni kasaumulan.

3 Mura-murahan, bang pa'in kitam pinaniya'an tatabangan maka ase' maka kasannangan atay, deyo' min Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-Masi Anakna. Bang pa'in pinamakitam luwas min kasab'nnalanna maka min lasana.

Kasab'nnalan maka Lasa

4 Landu' aku kinōgan pagka aku kahaka'an aniya' panganaknu kasehe'an ameya' ma kasab'nnalan, buwat bay panoho'an kitam e' Mma'tam Tuhan.

5 Jari aniya' amu'ku ni ka'a, arung: beya'un panoho'an ya sulatku itu. Ngga'i ka panoho'an baha'u, sagō' panoho'an bay ma kitam sangay min katagna' gi', ya yuk-i: maglasa-liyasahi kam.

6 Ya lasa pah'llingku itu, iya na palantaratam ameya' na pa'in ma panoho'an Tuhan. Buwat bay takalebi sangay min katagna', in kitam sinō' taptap maglasa-liyasahi.

7 Aheka a'a pangakkal ma dunya, a'a mbal angaku in si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya magbaran manusiya'. Pandogahinbi a'a buwattē' sabab Pangangakkal maka Banta ko' inān, ya kuntara Al-Masi.

8 Halli'inbi sigām bo' mbal kaliman bay pagsangsā'antam ati bo' tasambutbi kamemon ya panungbas ka'am.

9 Sai-sai mbal pataptap ma pandu' bay min Al-Masi, bo' paliyu gom pa'in minnē', halam ma iya Tuhan. Ya balikna, sai-sai pataptap na pa'in, ina'an ma iya Tuhan Mma' maka Anakna.

10 Bang aniya' ganta' pi'ilu ni ka'am, bo' mbal maguyun
pandu'na maka pandu' Al-Masi, da'a pareyomunbi ni
luma'bi. Da'a minsan saginahunbi,
11 sabab sai-sai anagina a'a buwattē' taga-lamud na ma
kahinanganna ala'at.

Bissala Panangbusan

12 Aheka gi' pangahakaku ni ka'am sagō' mbal aku
bilahi amataha' sulat itu. Aholat aku kalu makatibaw
pi'ilu magsuli-suli pabaihu' maka ka'am, ati bo' ajukup
kakoyagantam.
13 Saga anak danakanbi d'nda ya tapene' e' Tuhan,
amabeya' ni ka'am minsan la'a hal lapal sigām. *Wassalam*

3 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Ya sulat si Yahiya kat'lluna itu bay pinabeya' ni dakayu' l'lla niōnan si Gayus. Sinanglitan si Gayus itu e' si Yahiya ma sabab kapanuyu'na ma hinang Tuhan sampay ma pamatuntulna ma saga bebeya'an si Isa ya palanjal ni kalahat-lahatan magnasihat.

Sulat Kat'lluna min si YAHIYA

1 Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahanbi, pinasampay
ni si Gayus, bagay kalasahanku sab'nnal-b'nnal.
2 Bagay, ya amu'ku ni Tuhan bang pa'in ahāp labayannu
kamemon, bang pa'in ahāp anggauta'nu, pinasali' ni kahāp
ataynu tudju ni Tuhan.
3 Landu' aku kinōgan pagka aniya' saga danakanta bay
at'kka pi'itu angahaka'an aku ma pasalannu. In ka'a kono'
ahogot to'ongan pamalutnu ma pandu' b'nnal. At'ttog asal
pameya'nu ma kal'ngnganan b'nnal.
4 Halam aniya' makalasig atayku liyu min habal pasal saga
panganakku ameya' na pa'in ma kal'ngnganan b'nnal.
5 Bagay, atuyu' asal ka ma hinangnu amatuntul saga
danakanta bebeya'an Al-Masi, minsan a'a mbal takilānu.
6 Sinuli-suli lasanu e' sigām ni saga jama'a Al-Masi ma
palhimpunan itu. Ahāp asal hinangnu amatuntul saga inān
song sigām pauntas ni pal'ngnganan sigām. Makasulut
Tuhan ko' ilu.
7 Saga a'a itu bay angalanjalan l'ngngan sigām ma sabab
ōn si Isa ya panabbutan sigām, maka halam aniya' tabang
tasambut sigām min a'a ya mbal magkahagad ma si Isa.
8 Patut kita angayuput saga a'a buwattē', bo' aniya'
lamudta ma hinang sigām magnasihat pandu' b'nnal.
9 Bay na aku amabeya' sulat ni saga jama'a si Isa Al-
Masi mailu, sagō' si Diyutripi, ya bilahi magmakōk ma
palhimpunan sigām, mbal to'ongan angasip.
10 Angkan bang aku pi'ilu bangkilku du bay hinangna
maka bay pangalimutna m'ssa' bidda' ma pasalan kami.
Maka mbal gi' iya ka'amuhan ma hinangna buwattē',
angkan paruhunna gom pa'in. Mbal taima'na saga dau-
ranakanta ya pahapit pi'ilu magnasihat, maka nilāng e'na
sasuku bilahi anaima', pinaokat isab min palhimpunanbi!
11 Bagayku kalasahanku, da'a sengorin addat-tabi'at ala'at.
Sengorin addat-tabi'at ahāp. Sasuku maghinang kahāpan

suku' Tuhan iya, sagō' sasuku maghinang kala'atan halam
aniya' kata'una ma Tuhan.
12 Si Dimitri ilu sinaksi'an sangkahāpan e' a'a kamemon,
maka saksi' sigām maguyun du maka kasab'nnalan. Kami
isab saksi'na, maka kata'uwannu in saksi' kami b'nnal sadja.
13 Aheka gi' pangahakaku ka'a sagō' mbal aku bilahi
amataha' sulat itu.
14 Aholat aku makasa'ut pi'ilu mag'nda' maka ka'a bo' kita
makapagtampal bissala.
15 Mura-murahan, bang pa'in ka kaniya'an kasannangan
deyom atay. Amabeya' kamemon saga bagay kami maitu
minsan la'a hal lapal sigām. Haka'in saga bagay kami mailu
dangan maka dangan, in sigām masi nientom. *Wassalam*

JUDAS

Pahati pasal sulat itu

Si Judas itu bay siyali si Isa, magdanakan isāb maka si Yakub ya pagnakura'an saga Almasihin mahē' ma Awrusalam.

Pinabeya' e' si Judas sulatna itu ni a'a kamemon mag-pangandol ma si Isa Al-Masi ma kalahat-lahatan. Niebot-ebotan sigām e'na, sinō' pahalli' to'ongan ma saga guru ya amandu' kabengkokan. Bay magbau'-bau' saga guru inān in sigām magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Isa Al-Masi, sagō' aheka kahinangan sigām mbal manjari. Ba'isan sigām maka abbuhan.

Aniya' isāb jama'a si Isa bay magkahagad ma pamandu' sigām sampay ameya'-meya' ma sigām maghinang la'at. Binanda'an e' si Judas saga jama'a itu, sasuku tabowa binidjakan e' saga guru putingan he', bo' supaya amuspus pabalik ni pandu' b'nnal ya bay pamandu' ma sigām tagna'.

Sulat min si JUDAS

1 Sulat itu min aku, si Judas, dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi, maka danakan si Yakub. Pasampayku sulat itu ni ka'am saga a'a tapene' maka kinalasahan e' Tuhan, ya niokoman e' si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an ase' maka lasa ballabi-labihan, sampay kasannangan deyom atay.

Kamaujuran saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

3 Sagay bagayku kinalasahan, landu' aku bilahi anulatan ka'am pasal kalappasan ya pagkahagarantam sali'-sali', sagō' saddī ya panulatku ma ka'am buwattina'an. Ya pangamay-ngamayku ma ka'am: t'nggehinbi pandu' b'nnal ya bay pangandol pinam'nt'dda e' Tuhan ma saga a'a suku'na.

4 Aniya' saga a'a mbal magmatāw ma Tuhan makalamud ni ka'am ma halam kata'uwanbi, angkan kam amay-amayanku pahāp. Pinabengkok e' sigām pamandu' pasal ase' maka lasa Tuhantam, bo' aniya' panganda'awahan sigām maghinang kalumu'an. Tapaliluhan e' sigām si Isa Al-Masi, ya tunggal Panghū'tam Sangat Kawasa. Tasulat asal ma masa awal lagi' pasal hukuman ya pangangganta' ma saga a'a buwattē'.

5 Minsan kasakupanbi bay kahālan bangsa Isra'il ma masa awal, bilahi gi' aku amaentoman ka'am pasal waktu

kabanyaga' sigām ma lahat Misil. Bay sigām niliyus e'
Panghū' min lahat Misil sagō' puwas e' bay papatayna
sasuku mbal magkahagad ma iya.
6 Entomunbi isāb pasal saga mala'ikat kasehe', ya bay
angaliyu-lakad min kapatutan bay panganggantа' Tuhan
ma sigām bo' ang'bba min pat'nna'an sigām luggiya'. Wa'i
sigām tinambolan e' Tuhan ma deyom kalendoman bitu-
bituhan, binaggot maka kili-kili kakkal ni kasaumulan,
sampay ta'abut Llaw Aheya pangahukum Tuhan ma sigām.
7 Entomunbi isāb saga a'a bay ma da'ira Sodom maka
Gomora sampay ma saga kaluma'an ma sakalibutna.
Tagihan sigām maghinang kalumu'an maka kasabu-
lan makatamparasa, ati pinat'kkahan sigām api mbal
magkap'dda bo' aniya' pamintāngan ma a'a kamemon.
8 Buwattē' isāb saga a'a ma deyomanbi ilu. Anguppi na
pa'in sigām ati katamakan anggauta'-baran sigām. Sinulak
e' sigām kapagbaya' Tuhan, nilimut bangsa mala'ikat ya
landu' asahaya.
9 Minsan si Mika'il, ya pagnakura'an saga mala'ikat,
mbal makatawakkal angalimut ma nakura' saitan, waktu
kapaglugat sigā. Ya sadja pah'lling si Mika'il, “Panghū'
Tuhan ya amabukagan ka'a.”
10 Malaingkan maghimumūngan na pa'in saga a'a ya
sambatku ma sulat itu. Akasla pah'lling sigām pasal ai-ai
ya mbal tahati e' sigām. Sali' sigām hayop angandūlan ai-ai
kanapsuhan sigām, angkan sigām kamulahan.
11 Maka'ase'-ase' sidda saga a'a inān sabab sinengoran e'
sigām kajarihan si Kabil. Bineya'-beya' e' sigām kasā'an si
Bala'am, sabab ya du sigām tabowa e' bahaya pilak. Anagga'
sigām ma Tuhan, buwat bay kapanagga' disi Kora ma masa
awal e', ati alaglag isab sigām.
12 Saga a'a ilu sali' dalil tamak ma pagjamubi, ya
hinangbi tanda' sin paglasabi. Mbal sigām ata'u aiya'
sabab halam aniya' pangannal sigām saddī, luwal baran
sigām. Sapantun sigām gabun mbal amuwan ulan, gabun
tabowa paleyang e' baliyu. Sapantun isab sigām po'on kayu
mbal amuwan buwa' minsan musimna na, angkan binubut
sampay gamutna. Jari minduwa kamatay saga a'a inān.
13 Sapantun sigām goyak ma timpu badju. In kaiya'an
sigām sali' bula'-bula' goyak bang am'ssa'. Ibarat sigām
bitu'un maglensa, mbal tapamandogahan. Kalendoman
bitu-bituhan ya katobtoban sigām sampay ni kasaumulan.
14 Bay angallam nabi Idris, ya panubu' si Adam min nnom
pangkat, ma pasal a'a buwattilu, yuk-i, “Pata'u kam. Pi'itu
du Panghū'tam maka mala'ikatna sussi magibu-ibuhan,

15 bo' tahukum e'na manusiya' kamemon. Pinatōngan
e'na dusa saga a'a agagga ma iya, ma sabab kala'atan ya
tahinang sigām luwas min kajarihan sigām ala'at, maka ma
sabab lling pangkal kamemon bay pamissala e' sigām ni
Tuhan."
16 Magdurugal maka magsosoway saga a'a inān. Tagihan
sigām angandūlan napsu sigām ala'at, maka magbantug-
bantug di-sigām. Nilanahan e' sigām a'a kasehe'an bo'
supaya karūlan ai-ai kabaya'an sigām.

Bissala Pangamay-ngamay

17 Sagō' saddī ma ka'am, saga bagayku. Entomunbi bay
pangallam e' saga a'a kawakilan e' Panghū'tam si Isa Al-
Masi.
18 Yuk sigām ma ka'am, "Bang song na kahinapusan
masa itu, paniya' saga a'a angudju'-ngudju' ka'am, a'a hal
angandūlan napsu sigām minsan pangalāngan e' Tuhan."
19 Bilahi saga a'a inān angahinang okatan ma saga jama'a
Al-Masi. Pinagbaya'an sigām e' napsu baran sigām maka
halam ma sigām Rū Tuhan.
20 Saguwā' ka'am, saga bagay, subay magpakosog di-bi bo'
ahogot pagkahagadbi ma pandu' sussi ya pangandolanbi.
Subay kam angamu' duwa'a isab min kawasa Rū Sussi.
21 Pahogot kam ma lasa Tuhan samantala' kam angala-
garan si Isa Al-Masi Panghū'tam, ya amuwanan ka'am
kallum taptap ni kasaumulan ma sabab ka'ase'na.
22 Ma'ase' kam ma saga sehe'bi ya magāng-āng angandol
ma si Isa.
23 Liyusunbi saga a'a ya song magnikala'atan, ibarat a'a
song ahūg ni api. Ka'ase'inbi pahāp saga a'a kasehe'an,
sagō' tangkisinbi kala'atan sigām bo' kam mbal kalaminan.
Kab'nsihinbi napsu sigām, ya sali' hantang l'mmis makatu-
pak badju'.

Pamudji ni Tuhan

24 Magpudji kitam ni Tuhan. Luwal iya taga-kawasa
angahampanan kitam bo' mbal tabowa maghinang dusa
pabīng. Pinatampal kitam e'na ni haddaratna asahaya ma
halam aniya' tamak atay. Aheya isab pagkōg-koyagtam.
25 Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya amuwasan kitam min
hukuman dusa, angkan iya subay pudjitam labay min
Panghū'tam si Isa Al-Masi. Sabab ma iya kasanglitan,
kabantugan, ga'osan maka kawasahan, min awal tagna'
sampay ni kabuwattituhan, sampay ni kasaumulan. Amin.
Wassalam

PAMABUKISAN

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat jūd pamabukisan itu si Yahiya, dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa. Ato'a to'ongan na iya, song na amatay ma waktu kapanulatna itu, song na waktu kamatayna. Bay iya ma pū' Patmos, pū'-pū' ariki' pamilisuhan iya e' parinta Rōm ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi.

Jūd itu bay sinulat e' si Yahiya pamahogot iman saga Almasihin bay ma masa ina'an-i sabab landu' sigām nila'at. Aniya' uldin bay min Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm, in sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi in iya tunggal pagpanghū'an, subay pininjala' e' parinta. Jari aheka sigām bay amatay ma sabab kabisa paminjala' sigām e'.

Ya sinulat e' si Yahiya ma deyom jūd itu ai-ai bay pamabukis ma iya e' Tuhan ma pasal pakaradja'an song pinaniya' ma dunya maka ma langit. Aheka bay pama'nda' ma iya hal panginu-inuhan a'a sabab alalom sidda hatina. Kasehe' bay tahati e' saga Almasihin ya bay allum ma masa he'-i, sagō' aheka mbal tahatitam ma buwattina'an. Aheka isab bissala paralilan mbal kahangpatantam. Malaingkan asawa pamandu' ma jūd itu ma pasal si Isa Al-Masi. In iya sali' dalil “Bili-bili” bay pagkulban pamuwas dusa manusiya' kamemon, maka in iya Panghū' Sangat Kawasa. Tantu iya angangga'osan palbantahanna kamemon sampay nakura' saitan, ati pinabaha'u e'na langit maka dunya. Manjari Panghū' Isa Al-Masi ya magsultan ma kamemon sampay ni kasaumulan.

PAMABUKISAN

ni si Yahiya

1 Jūd pasal pakaradja'an song paniya', ya pamata'u e' Tuhan ma si Isa Al-Masi sinō' pamabukis ma iya ni saga sosoho'anna. Pinabukis e' si Isa labay min mala'ikatna ya papehē'na ni sosoho'anna si Yahiya. Jari si Yahiya ya anaksi' ma deyom jūd itu pasal kamemon ta'nda'na.

2 Kasaksi'an e' si Yahiya kamemon bay ta'nda'na maka takalena, hatina pangallam Tuhan maka kasab'nnalan bay pamata'u e' si Isa Al-Masi.

3 Tantu isab pinaniya'an kahāpan sasuku amassa sulat itu pasal pakaradja'an sinosōng, damikiyanna sasuku akale maka angikut ma ai-ai tasulat maitu. Sabab asekot na waktu pamat'kka pakaradja'an itu kamemon.

Pagaddat maka Pagpudji

4-5 Sulat itu deyo' min aku, si Yahiya, pinasampay ni pitu'
palhimpunan jama'a si Isa ma kalingkal lahat Asiya. Mura-
murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tabang maka kasan-
nangan atay min Tuhan, ya mbal magkapinda min awal
sampay ni kabuwattituhan sampay isab ni kasaumulan,
maka min Rū pitu' hekana ya ma dahuan tingkō'an Tuhan,
maka min si Isa Al-Masi, ya kapangandolan ma saksi'na.
Dahū asal iya pinakallum pabīng min kamatay. Magagi isab
iya ma sasuku magnakura' ma kaluha'an dunya.

Pudji ni iya, ya alasa ma kitam. Tapapuwas kitam
e'na min paldusahan ma sabab laha'na ya pinabu'us ma
kamatayna.

6 Tahinangna kitam bangsa sultan, tumpukan kaimaman
maghinang ni Tuhan, ya Mma'na. Angkan subay san-
glitantam Al-Masi itu, in iya sangat kawasa sampay ni
kasaumulan. Amin.

7 Pajaga kam. Ilu si Isa Al-Masi song pi'itu, ameya' min
gabun.
Ta'nda' du iya e' manusiya' kamemon
sampay e' saga a'a bay angahiyak iya.
Kamemon bangsa ma dunya itu magkarukka'an du ma
sababna.
Aho', bang du pa'in. Amin.

8 “Aku ya Alip maka Ya',” yuk Tuhan Sangat Kawasa, “Aku
in Panghū' ya mbal magkapinda sangay min awal sampay
ni kabuwattituhan, sampay ni kasaumulan.”

Magpanyata' Al-Masi

9 Aku itu si Yahiya dakayu' danakanbi. Dansehe'an kitam
ma deyoman si Isa, angkan aku taga-lamud ma ka'am
angimanan kasigpitan maka kabinasahan, ya pinaniya'an
sai-sai pasuku' ni pagparinta si Isa. Bay aku pinalawak
pehē' ni pū' Patmos ma sabab panganasihatku palman
Tuhan, maka ma sabab lapal kasab'nnalan bay pamata'u
e' si Isa.

10 Manjari aniya' dakayu' llaw, llaw Panghū' Isa, bay aku
kapagbaya'an e' Rū Tuhan. Makakale aku suwala akosog
ma bukutanku, ahapal sali' lling tiyup-tiyup.

11 Yuk suwala inān, “Sulatun ai-ai ta'nda'nu ati pabeya'un
ni saga jama'a ya magtipun ma pitu' da'ira itu: ni Epesos,
Ismirna, Pergamo, Tiyatira, Sardis, Piladilpi, maka ni
Laodikiya.”

12 Sakali palingi' aku ang'nda' bang sai ya amissala ni aku.
Paglingi'ku pa'in, maka'nda' aku pitu' papagan bulawan
pamat'nna'an palita'an.

13 Maina'an, ma t'ngnga' saga papagan palita'an inān,
aniya' dangan an'ngge, angaluwa manusiya'. Ya pakayanna
pa'abut ni tape'na, maka aniya' kambot bulawan palebod
ma daggahana.
14 Bu'unna apote' to'ongan buwat pote' tawas, maka
parallet matana, pinaka na api.
15 Tape'na inān magsinglab sali' tumbaga bay sinubuhan
ni api bo' yampa nilanu'an. Ya suwalana inān sali' lagublub
bohe' anasahan min diyata'.
16 Aniya' pitu' bitu'un balutanna ma tanganna kowan,
maka aniya' takos paluwas min bowa'na, atalom solabna
karuwambila'. Baihu'na aninag sali' silak llaw bang augtu
na.
17 Pag'nda'ku ni iya, magtūy aku pahantak ma atag
tape'na, bā'nu aku amatay. Daipara pinat'nna' e'na tan-
ganna kowan ni aku, maka e'na ah'lling. Yukna, "Da'a ka
atāw! Aku ya Tagna'an maka Kahinapusan.
18 Aku dakayu'-kayu' ya asal allum. Bay na aku amatay,
sagō' nda'un itu, allum na aku pabīng sampay ni kasaumu-
lan. Aku ya taga-kawasa magagi ma kamatay sampay ma
lahat saga a'a magpatayan.
19 "Na, sulatun," yukna, "kamemon bay ta'nda'nu
maina'an sī', maka ya ta'nda'nu ma buwattina'an, maka ya
paniya' isab ma waktu sinōng.
20 Pamahatiku na pasal pitu' bitu'un bay ta'nda'nu ma tan-
ganku kowan maka pasal pitu' papagan palita'an bulawan.
Ya na itu hatina: in pitu' bitu'un itu, ya na pitu' mala'ikat
ang'ntanan pitu' palhimpunan jama'aku. In pitu' papagan
palita'an, ya na pitu' palhimpunan."

2

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Epesos

1 Yukna gi', "Sulatun lapal itu bo' pabeya'un ni mala'ikat
dakayu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira
Epesos.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku,
ya amowa pitu' bitu'un ma tanganku kowan, maka
magl'ngngan pehē'-pi'itu ma deyoman pitu' papagan
palita'an bulawan itu.

2 Kata'uwanku hinangbi. Kata'uwanku isab ka-
panuyu'bi maghulas-sangsā', maka ma kosogbi anandalan
kasigpitan ai-ai. Kata'uwanku isab mbal kaimananbi saga
a'a maghinang kala'atan. Bay na tapariksa'bi to'ongan saga
a'a magnahu'-nahu' in sigām bay kawakilan e'ku, ati minnē'
kata'uwanbi saga a'a inān magputing.

3 Kata'uwanku isab in ka'am aiman asal. Bay sandalanbi kasigpitan ai-ai ma pasalku, maka halam bay bbahanbi imanbi.

4 Sagō' aniya' panowayku ma ka'am, sabab lasabi ma aku ngga'i ka buwat bay ka'ina tagna'.

5 Entomunbi bay kaheya lasabi tagna', apinda na to'ongan. Taikutinbi na dusabi, jari hinangunbi kahāpan buwat bay hinangbi tagna'. Bang mbal taikutanbi dusabi magbaran du aku pi'ilu ni ka'am angala'anan palita'anbi min pat'nna'anna.

6 Sagō' kasulutan isab aku ma ka'am sabab ka'mbalanbi hinang saga a'a magpameya' ma umpigan Nikulai, ya ka'mbalanku isab.

7 Na, ka'am kamemon ya taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan ni saga palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku iya kapatut amangan buwa' min kayu ya makabuwan kallum salama-lama, ya patomo' mahē' ma lahat Tuhan.”

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Ismirna

8 “Sulatun isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Ismirna.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya Tagna'an maka Kahinapusan. Bay aku amatay, bo' allum na pabīng.

9 Kata'uwanku kabinasahan ya kalabayanbi ilu, maka ya kahālan kamiskinbi, saguwā' ya b'nnalna taga-karaya kam aheya. Kata'uwanku isab bang ai pangalimut ka'am e' a'a magnahu'-nahu' in sigām Yahudi a'a suku' Tuhan, bo' pa'in ngga'i ka. Saga a'a inān dansehe'an asal maka saga a'a bebeya'an nakura' saitan.

10 Da'a katāwinbi saga kabinasahan ya song pat'kka ni ka'am. Pakale kam! Sōng kam sinulayan e' nakura' saitan bo' kam apinda min pagimanbi. Aniya' kam ni'isi ni deyom kalabusu, ati sangpū' ng'llaw ya t'ggol kapangananambi kabinasahan. Sagō' pat'ttog kam angandol ma aku minsan kamatay ya sōngbi, sabab tungbasanta du kam kallum saumul-umul.

11 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan itu, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat mbal du makananam kap'ddi'an ma deyom nalka', ya pinagbahasa kamatay kaminduwana.”

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Pergamo

12 “Sulatun isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Pergamo.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa takos atalom solabna karuwambila'.

13 Kata'uwanku bang ma'ai paglahatanbi. Ina'an kam ma lahat binabantug sabab pagsusumbahan ni nakura' saitan. Saguwā' minsan buwattē', ahogot pameya'bi ma aku. Halam bay butawananbi pagimanbi ni aku minsan waktu bay pamapatay ma si Antipas e'. Kapangandolan iya magnasihat ma pasalku, angkanna iya bay binono' ma lahat nakura' saitan ilu.

14 Sagō' aniya' panowayku ma ka'am. Muna-muna, aniya' min ka'am ilu ameya'-meya' ma pandu' si Bala'am, ya bay ma masa awal e'. Si Bala'am e' bay amandu'an si Balak amowa bangsa Isra'il magdusa ni Tuhan, ati takakan e' sigām pagkakan haram ya bay paglamas ni ta'u-ta'u. Bay isab sigām magkarupangan d'nda-l'lla.

15 Karuwana, aniya' isab min ka'am ameya'-meya' ma pandu' umpigan Nikulai.

16 Angkan kam subay pataikut min dusabi. Bang kam ganta' mbal, pasa'ut aku pi'ilu ati atuhanku saga a'a ilu. Pangatuku pakokos ya paluwas min bowa'ku.

17 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan itu, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku sigām kinakan mbal ta'nda' e' kasehe'an, kinakan min deyom sulga' ya niōnan manna. Toporanku isab sigām batu pote' bay kasulatan ōn sigām baha'u. Halam aniya' makata'uwan ōn inān saddī min a'a asal makataima' iya.”

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Tiyatira

18 “Sulatun na isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Tiyatira.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, Anak Tuhan. Mataku itu parallet sali' suleyab api, tape'ku itu magsinglab sali' tumbaga bay sinubuhan.

19 Kata'uwanku kahinanganbi. Kata'uwanku in lasabi aheya, maka pangandolbi ma aku ahogot, maka akosog isab panabangbi ma pagkahibi, maka panandalbi ma kasigpitan ai-ai. Ahāp lagi' kahinanganbi buwattina'an min bay dahū.

20 Saguwā' aniya' panowayku ma ka'am. Ilu pasagaranbi si Jesebel, ya d'nda magnahu'-nahu' in iya magpalatun palman min Tuhan. Tabowa saga sosoho'anku magdusa sabab min pamandu'na. Tabowana sigām maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, sampay amangan kinakan haram ya bay pangalamas ni ta'u-ta'u.

21 Bay na patangguku d'nda inān, kalu iya apinda min
paldusahanna. Sagō' mbal iya bilahi ang'bba min pagba'is-
ba'isna.
22 Pahantakku iya ma pabahakanna sabab saki, ati
makananam iya kabinasahan. Ya du saga sehe'na maghi-
nang ala'at, bowaku isab angananam kabinasahan aheya
bang mbal pinagsusunan sampay tinaikutan saga kala'atan
bay tahinang sigām.
23 Papatayku isab saga a'a ameya' ma pandu'
d'nda inān, bo' supaya kinata'uwan e' saga jama'aku
kamemon ma palhimpunan sigām, in aku itu dakayu'-
kayu' makasakupan akkal-pamikil maka itikad manusiya'.
Tungbasanku kam isab kaniya-kaniya, pinapagtongod
maka bay kahinanganbi.
24 Sagō' ka'am kasehe'an ma Tiyatira ilu, halam bay
ameya' ma pandu' si Jesebel e'. Halam isab bay anadbi
pandu' magilmu' ya pinagōnan pandu' alalom min nakura'
saitan. Haka'anta kam, mbal kam pahunitanku angkan itu
sadja panoho'anku ka'am:
25 gomgominbi ai-ai bay pamasuku' ka'am, sampay
ta'abut waktu kabalikku pi'ilu.
26-27 Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, maka atuyu'
isab maghinang kabaya'anku sampay ni llaw kamatayna,
buwananku du kawasa buwat bay pamuwan aku e'
Mma'ku. Buwananku sigām kawasa magnakura' ma
kabangsa-bangsahan. Ya bowahan pagnakura' sigām sali'
hantang tungkud basi' mbal ka'atuhan, ati palbantahan
sigām sali' bila' poga akaukanat sadja.
28 Buwananku isab sigām bitu'un maga.
29 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan
pamissala Rū Tuhan ya pinasampay ni saga jama'aku ilu.”

3

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Sardis

1 Amissala gi' ya a'a ta'nda'ku inān, yukna, “Sulatun
lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan
jama'aku ma da'ira Sardis.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku,
ya amowa Rū Tuhan maka bitu'un pitu' hekana.
Kata'uwanku bang ai kahinanganbi. Kata'uwanku isab
kabantugbi maghinang kabaya'anku, sagō' ngga'i ka ko'
ilu b'nnal.
2 Angkan kam subay pahalli'. Pahogotunbi pangandolbi
ya masi takapin ilu, bo' mbal atighan kamemon. Ya

kahinanganbi ilu, bang ma lilinganku isab, mbal gi' ajatu
ma pang'nda' Tuhanku.
3 Angkan pikilunbi saga pandu' bay takalebi tagna'.
Beya'unbi na, pataikut kam min dusabi. Sagō' bang kam
mbal pahalli', patangkaw du aku pi'ilu ma waktu mbal
kata'uwanbi.
4 Sagō' aniya' gi' min ka'am ma Sardis ilu halam kalam-
inan kala'atan. Bay asal halli'anbi ataybi, buwat hantang
s'mmek nihalli'an bo' mbal katamakan. Papagdonganta
kam maka aku ma apote' lullun pakayanbi, sabab tōp kam
ameya' ma aku.
5 Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, pinas'mmekan
du sigām pote' buwat yukku e', maka mbal papasanku ōn
sigām min Kitab pagsusulatan ōn a'a ya kabuwanan kallum
kakkal. Patanyagku ni Mma'ku maka ni saga mala'ikatna in
a'a inān suku'ku na.
6 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan
pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni palhimpunan
jama'aku."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Piladilpi

7 "Sulatun lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan
palhimpunan jama'aku ma da'ira Piladilpi.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku,
ya Mahasussi, ya Ab'nnal To'ongan. Aku ya ang'ntan
kunsi' sultan Da'ud. Bang aku ya angukab halam aniya'
makatambol. Damikiyanna bang aku ya anambol halam
aniya' makaukab.
8 Kata'uwanku bang ai ya kahinanganbi. Kata'uwanku
isab akulang ga'osbi, sagō' taisbatbi pandu'ku maka ahogot
pameya'bi ma aku. Aniya' lawang bay ukabanku ka'am
pasōranbi, lawang mbal tatambol minsan e' sai.
9 Pakale kam! Saga a'a magbau'-bau' ilu in sigām
bangsa Yahudi suku' Tuhan kono', hal magputing. Suku'
saitan sigām. Ma waktu sinōng, bowaku du sigām pasujud
ni tape'bi, jari kinata'uwan e' sigām kamemon in ka'am
kalasahanku.
10 Bay kam soho'ku angimanan ai-ai, ati katukiranbi
panoho'anku he'. Angkan kam hampananku pahāp bo' ha-
lam aniya' baya-bayabi ma deyom kabinasahan ya pat'kka
ni kaluha'an dunya ma sinosōng, kabinasahan panulayan
a'a kamemon.
11 Arai' na aku pi'ilu pabalik ni dunya. Gomgominbi
pahāp ai-ai bay pamasuku' ka'am bo' supaya halam aniya'
maka'agaw tungbas ya pamahala' ka'am.
12 Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, paheyaku
du ma haddarat Tuhan. Pataptap iya maina'an, mbal

to'ongan ala'an minnē' salama-lama. Sulatku ōn Tuhanku ma baranna, maka ōn da'ira Tuhan ya niōnan Awrusalam Baha'u. Ya na ko' itu da'ira song pinareyo' min sulga', min Tuhanku. Sulatku isab ōnku baha'u ma baran saga a'aku inān.
13 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Laodikiya

14 "Sulatun lapal itu ni mala'ikat damuli, ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Laodikiya.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya niōnan Amin, ya tantu kapangandolan. B'nnal asal panaksi'ku. Aku ya po'onan ma kamemon bay pinapanjari e' Tuhan.

15 Kata'uwanku isab kahinanganbi, in ka'am ma llot ameya' ma aku maka mbal, sali' hantang bohe' mbal papasu', mbal paringin. Ya kabaya'anku subay kam ano'ongan. Bang kam ameya' ma aku, ameya' kam to'ongan. Bang hati' mbal, da'a na.

16 Sagō' magduwa-ruwa lagi' pikilanbi ma pasalku, buwat bohe' bang ma llot apasu' maka aringin. Angkan kam ludja'anku.

17 Yukbi in ka'am dayahan, ahāp kallumanbi. Yukbi halam aniya' sukkalbi. Sagō' ya b'nnalna, sali' kam hantang buta sabab halam tasayubi bang ai to'ongan kahālanbi. Asiya-siya kam, makahansul kam deyom atay, sabab miskin kam, hatina akulang pagimanbi. Sali' kam a'a halam aniya' kapan'mmekna.

18 Angkan kam hūganku gara' buwattitu: b'llihunbi min aku bulawan halam aniya' simbugna bo' kam manjari dayahan. B'llihunbi min aku pakayan pote' pamakaybi bo' katambunan tamparasabi. B'llihunbi isab tambal min aku panambal matabi bo' kam maka'nda'.

19 Sasuku kalasahanku, bi'atku na pa'in sampay sowayku supaya amintāng. Angkanna, panuyu'inbi kahāpan, pataikut kam min dusabi.

20 Pakale kam! Itiya' aku angalagaran ka'am, sali' a'a an'ngge ma lawang luma'bi anguku' pikiukab. Bang aniya' angasip ma suwalaku sampay angukaban aku, pasōd du aku bo' kami magsalu.

21 Sasuku anganda'ug maka mbal tabowa e' sasatmanasat, buwananku du kapatut magsamatingkō' maka aku ma tingkō'anku bangsahan. Pasali' du iya ni aku pagka tara'ugku palbantahanku ati aningkō' aku ma bihing Mma'ku, ma paningkō'anna bangsahan.

22 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū
Tuhan, ya pinasampay ni saga palhimpunan jama'aku.”

4

Pakaradja'an ma Deyom Sulga'

1 Puwas e' aniya' saddī pa'nda' ni aku. Aniya' ta'nda'ku
lawang aukab ma deyom sulga'. Takaleku isab suwala ya
bay amissala ni aku dahū, ya sali' lling tiyup-tiyup. Yukna,
“Pariyata' ka pi'itu, pa'nda'anta ka saga pakaradja'an ya
song pat'kka.”
2 Saru'un-du'un du aku kapagbaya'an e' Rū Tuhan ati
ta'nda'ku paningkō'an bangsahan ma deyom sulga', maka
aniya' Dangan aningkō' ma diyata'na.
3 Angillap asal pamaihu'anna, buwat palmata gaddung
maka palmata keyat. Paningkō'an inān alengkol e' biradali*
walna' gaddung.
4 Alibut isab e' duwampū' maka mpat paningkō'an saddī,
paningkō'an e' duwampū' maka mpat pagmatto'ahan mag-
pamakay pote', maka magpinorong korona bulawan.
5 Ya paningkō'an ma t'ngnga' inān asal paluwasan lāt
maka l'tte' maka l'ggon maglagublub, maka aniya' pitu'
suwariyan parallet ma alopanna. Bang nihati, in pitu'
suwariyan inān ya na Rū Tuhan.
6 Aniya' isab ma dahuan paningkō'an inān pinaka s'llang
aningaw-tingaw, sali' luwa samin.
Ta'nda'ku isab ma sakalibut paningkō'an, ma mpat
duguna, aniya' mpat binatang†. Alapat baran sigām e' mata,
min dahuan maka min bukutan.
7 Ya pangluwahan dakayu' binatang inān buwat luwa
halimaw. Karuwana buwat luwa sapi', kat'lluna buwat
pamaihu'an manusiya', maka ka'mpatna inān buwat luwa
belle' bang paleyang.
8 In mpat binatang inān taga-kepet, nnom hekana
pakaniya-pakaniya, maka alapat sigām e' mata deyom-
luwasan. Halam aniya' halian sigām magkalang llaw-
sangom, yuk-i,

“Sussi, sussi, sussi asal Tuhan,
ya Panghū' Sangat Kawasa.
In iya Tuhan mbal magkapinda sangay min awal tagna'
sampay ni kabuwattituhan, sampay isab ni kasaumulan.”

9 Magkalang na pa'in mpat binatang inān, pagsanglit
maka pagmahaldika' maka pagsukul sigām ni Tuhan kakkal

---

* **4:3 4:3** Biradali: atawa salindugu'. † **4:6 4:6** Binatang: atawa sattuwa palsuku'an Tuhan.

salama-lama ya aningkō' ma tingkō'anna bangsahan. Saka-
haba' waktu magkalang mpat binatang itu,
10 magsujuran saga pagmatto'ahan karuwampū' maka
mpat. Paharap sigām ni Dangan ya aningkō' ma tingkō'an
e', ati amudji sigām ma iya, ya kakkal allum salama-
lama. Pinat'nna' e' sigām saga korona bay paporong
sigām ma dahuan paningkō'an bangsahan, bo' yampa sigām
amaluwas bissala. Yuk-i,
11 "O Tuhan, Panghū' kami, ka'a ya dakayu'-kayu'
patut sinanglitan sampay minahaldika'.
Patut isab ka kaniya'an kawasa,
sabab ka'a ya bay amapanjari kamemon.
Asal min kahandaknu angkan pinaniya' ai-ai kamemon,
angkan kabuwanan kallum."

5

Gulungan Katas maka Bili-bili

1 Manjari aniya' isab ta'nda'ku gulungan katas, ina'an
binalutan ma tanganna kowan e' Dangan ya aningkō' ma
paningkō'an bangsahan. Katas inān bay sinulatan min
karuwambila'na maka bay pinikitan maka pitu' gindan bo'
mbal pab'llat.
2 Sakali aniya' ta'nda'ku mala'ikat akawasa. Atanog e'na
amissala, yuk-i, "Sai bahā' taga-kapatut amitas saga gindan
ma gulungan katas itu sampay am'llat iya?"
3 Sagō' minsan ma diyata' langit atawa ma babaw dunya
atawa ma deyom ahirat, halam aniya' bay tabāk makarapat
am'llat gulungan katas inān, ang'nda' ni deyomna.
4 Na, pagka halam aniya' minsan dakayu' patut am'llat
katas inān atawa ang'nda' ma deyomna, magtūy aku
anangis magkarukka'an.
5 Manjari binissalahan aku e' dakayu' matto'a min
duwampū' maka mpat inān, yuk-i, "Da'a ka anangis.
Nda'un ba. Tara'ug na nakura' saitan e' dangan a'a ya
pinagsambat Halimaw min panubu' si Yuda. Babantugun
iya, maka tubu' sultan Da'ud. Angkanna iya makarapat
amitas pitu' gindan ma gulungan katas inān, sampay am'llat
iya."
6 Puwas e' aniya' ta'nda'ku maina'an sali' Bili-bili an'ngge
ma atag paningkō'an bangsahan ma t'ngnga'-t'ngnga'na.
Pinaglibutan iya e' mpat binatang maka duwampū' maka
mpat pagmatto'ahan. Aniya' ta'nda'ku ma baran Bili-bili
saga bainat in iya bay pinapatay. Aniya' pitu' tandukna
maka pitu' isab matana. Bang pina'amu, in pitu' matana

inān, ya na Rū Tuhan pinabeya' e' Tuhan ni kaluha'an
dunya.
7 Sakali itu pa'abut Bili-bili itu ni Dangan ya aningkō'
ma paningkō'an bangsahan, angā' gulungan katas min
tanganna kowan.
8 Pagā'na katas, magtūy in mpat binatang, maka
duwampū' maka mpat pagmatto'ahan inān magsujuran ma
dahuanna amudji iya. Saga pagmatto'ahan inān bay amowa
biyula kaniya-kaniya maka tugtugan bulawan ap'nno' e'
kamanyan, bo' hamut kamanyan inān buwat ibarat pag-
duwa'a min a'a suku' Tuhan.
9 Sakali magkalangan sigām kalangan baha'u, yuk-i,
“Ka'a ya taga-kapatut angā' gulungan katas
sampay amitas gindanna,
sabab ka'a ya bay pinapatay,
maka laha'nu bay pabu'us ma kamataynu.
Ya na ko' ilu bay pangal'kkat saga manusiya' min karusahan
sigām
bo' supaya sigām manjari suku' Tuhan.
Saga a'a itu asal min bangsa kamemon, min bahasa
kamemon,
min panubu' kamemon, sampay min lahat kamemon.
10 Tahinangnu sigām tubu'an sultan,
tumpukan imam maghinang ni Tuhantam.
Ati sigām ya magbaya' ma babaw dunya itu ma sinosōng.”
11 Puwas e' ang'nda' aku pina'an pabalik, ati
aniya' takaleku suwala min mala'ikat magibu-ibuhan.
Sikat'nggehan sigām ma sakalibut paningkō'an bangsahan
maka mpat binatang maka duwampū' maka mpat
pagmatto'ahan inān.
12 Atanog e' ba'anan mala'ikat itu magkalang, yuk-i,
“Patut minahaldika' Bili-bili ya bay pinapatay.
Akawasa iya maka dayahan to'ongan.
Aheya asal pangita'una maka kosogna.
Mahaldika'ta iya, sanglitanta iya, pudjita iya.”
13 Puwas e' takaleku magkalangan kamemon bay pina-
panjari e' Tuhan, ma diyata' langit, ma babaw dunya, ma
ahirat, sampay ma deyom tahik. Aho', magdakayu' saga
binangsa kamemon ma sakalingkal alam, yuk-i,
“Pudjitam iya ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan.
Pudjitam Bili-bili inān.
Subay iya mahaldika'tam,
subay sanglitantam salama-lama,
sabab in iya asal sangat kawasa.”

14 Sakali anambag mpat binatang inān, yuk-i, “Amin”.
Ati pasujud karuwampū' maka mpat pagmatto'ahan inān
amudji Tuhan maka Bili-bili.

6

Saga Gindan Pinikit ni Gulungan Katas

1 Na, sabu pa'in aku ang'nda' pina'an, ta'nda'ku Bili-
bili amitas gindan kaissana min gulungan katas inān.
Maka takaleku dakayu' binatang min atag paningkō'an inān
magsuwala. Sali' l'ggon ya tanog suwalana, yuk-i, “Lanjalin
na!”
2 Magtūy aniya' ta'nda'ku kura' pote'. Ya angura' inān
amowa ba'ugan pana', maka binuwanan iya korona pa-
porong kōkna. Jari angura' iya paluwas minna'an an-
gangga'osan saga bantana kamemon. Mbal iya angaku
da'ug.
3 Sakali pinitas e' Bili-bili inān ya gindan karuwana, ati
takaleku binatang karuwana magsuwala, yuk-i, “Lanjalin
na!”
4 Magtūy aniya' kura' dakayu' paluwas, kura' alutu'
keyatna. Ya angura' inān binuwanan patakos ataha',
maka binuwanan iya kapatut angala'anan kasannangan
min kaluha'an dunya, sampay amat'nna' kalengogan ma
bangsa manusiya' amapagbono' sigām.
5 Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan kat'lluna,
ati takaleku binatang kat'lluna magsuwala, yuk-i, “Lanjalin
na!” Pag'nda'ku, aniya' kura' ettom pangura'an e' a'a
amenten timbangan.
6 Jari aniya' takaleku sali' suwala paluwas min t'ngnga'
mpat binatang inān. Yuk suwala he', “Ya pam'lli dapansing
buwas tirigu atawa t'llu pansing dawa subay gadji a'a
dang'llaw. Sagō' in ns'llan maka binu da'a subay pinaka'at.”
7 Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan ka'mpatna, ati
takaleku binatang ka'mpatna magsuwala, yuk-i, “Lanjalin
na!”
8 Pag'nda'ku aniya' kura' angamudas, sali' halam laha'na.
Ya angura' inān niōnan Kamatay, maka paturul min
buli'anna niōnan Ahirat. Manjari in duwangan itu bin-
uwanan kapatut amapatay dabahagi' min bahagi' mpat ma
manusiya' kamemon ma dunya. Bono', gotom, bonglay,
sampay sattuwa talun, ya pinat'kka e' duwangan itu pama-
patay saga a'a.
9 Puwas e', pagpitas pa'in e' Bili-bili ya gindan kalimana
min gulungan katas e', ta'nda'ku maina'an, ma deyo' tongod
pagkulbanan, saga umagad a'a. A'a inān bay pinapatay ma

sabab pagnasihat sigām ma palman Tuhan, maka ma sabab
katuyu' sigām anaksi' ma pasal si Isa Al-Masi.
10 Sakali angalingan saga umagad itu. Atanog pangalin-
gan sigām, yuk-i, “O Tuhan Panghū' kami, ka'a ya tunggal
Sangat Kawasa. Mahasussi ka maka ab'nnal to'ongan!
Buwattingga gi' t'ggolna bo' yampa hukumnu saga a'a ma
dunya he'? Sumiyan sigām pagmulka'annu ma sabab
pamapatay sigām ma kami itu?”
11 Jari binuwanan sigām juba pote' pakaniya-pakaniya,
ati sinō' sigām pahali-hali gi' dai'-dai'. Subay kono' jukup
ya heka dauranakan sigām sosoho'an Tuhan pinapatay bo'
yampa minulka'an saga a'a bay amapatay he'.
12 Na, aubus pa'in ina'an-i, ta'nda'ku Bili-bili amitas gindan
ka'nnomna min gulungan katas. Magtūy aniya' linug aheya
makajogjog deyom dunya. Angalendom isab mata llaw sali'
hantang karut ettom, maka luwa bulan inān akeyat pinaka
luwa laha'.
13 Sampay bitu'un ma b'ttong langit, sikapakpakan sali'
hantang buwa' kayu amalaganas hūgna bang taluwa' badju.
14 Nilanyapan isab langit sali' hantang katas nilūnan,
maka kamemon kabūd-būran maka kapū'-pū'an apinda
min baina.
15 Manjari saga a'a ma dunya, saga kasultanan maka saga
parinta, saga kanakura'an sundalu, saga a'a dayahan maka
a'a ga'osan sampay isab a'a kamemon, ata maka ngga'i ka
ata, magtapukan di-sigām sama-sama, ai-na ka ma deyom
songab batu, ai-na ka ma deyo' kabatuhan ma kabūd-būran.
16 Aminta-minta sigām ni kabūd-būran maka ni ka-
batuhan, yuk-i, “Tambunin kami, bo' supaya kami mbal
ta'nda' e' Dangan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan,
bo' mbal isab taluwa' mulka' min niōnan Bili-bili.
17 Sabab ta'abut na waktu pamat'kka mulka' e' sigā
ma manusiya'. Halam aniya' makasandalan mulka' inān,
minsan sai.”

7

Dahatus maka Mpatpū' maka Mpat Ngibu A'a Isra'il

1 Puwas inān maka'nda' aku mpat mala'ikat an'ngge ma
mpat pidju alam magpanagang. Ina'an sinagang e' sigām
mpat baliyu aheya bo' supaya mbal patumbuk ni gintana'an
atawa ni dilaut, atawa ni kakayu-kayuhan minsan la'a hal
ni dampo'on.
2 Maka aniya' ta'nda'ku dakayu' mala'ikat paluwas min
sobangan amowa pagsasāp Tuhan, ya kakkal salama-lama.
Ginasuran e' mala'ikat dakayu' saga mala'ikat ka'mpat inān,

ya bay kabuwanan kawasa e' Tuhan magpaka'at dunya
deya-dilaut.
3 Yuk mala'ikat dakayu' itu, “Da'a gi' mulahunbi gin-
tana'an maka dilaut ilu sampay kakayu-kayuhanna, sat'ggol
halam gi' kasāpan e' kami saga sosoho'an Tuhantam ma
tuktuk sigām.”
4 Manjari nihaka'an aku bang pila puhu' ya subay sināpan
ma tuktuk. Dahatus kono' maka mpatpū' maka mpat ngibu
min kabangsahan tubu' Isra'il.
5-8 Min panubu' si Yuda aniya' sangpū' maka duwangibu
bay kasāpan. Ya du min panubu' si Ruben, si Gād, si Aser, si
Naptali, si Manasse, si Simiyun, si Libi, si Issakar, si Sibulun,
si Yusup, maka si Benjamin. Sangpū' maka duwangibu bay
kasāpan min panubu' sigām kaniya-kaniya.

Katimukan A'a Mamarahi Hekana

9 Puwas e' ang'nda' aku, ati ta'nda'ku katimukan a'a
mamarahi hekana, mbal taitung! Aniya' sigām min la-
hat kamemon maka min bangsa kamemon, min panubu'
kamemon maka min bahasa kamemon. Ina'an sigām
sikat'nggehan ma alopan paningkō'an bangsahan maka ma
alopan Bili-bili. Magnijuba sigām pote', magpamowa isab
sali' lokay kaniya-kaniya.
10 Atanog e' sigām magsuwala sama-sama, yuk-i,
“Sanglitanta Tuhan Manglalappas,
ya aningkō' ma paningkō'anna bangsahan.
Pudjita isab Bili-bili.”
11 Ina'an mpat binatang maka saga pagmatto'ahan
an'ngge ma atag paningkō'an, maka ina'an isab saga
mala'ikat kamemon an'ngge min sakalibut sigām. Sakali
magsujuran ba'anan mala'ikat inān paharap ni paningkō'an
ati pinudji Tuhan e' sigām.
12 Yuk-i,
“Amin. Sanglitanta Tuhan, mahaldika'ta na iya.
Paheyata ōnna, pagsukulanta iya,
sabab ma iya asal pangita'u alalom
maka barakat maka sangat kawasa
sampay ni kasaumulan!
Amin!”
13 Sakali itu, tinilaw aku e' dakayu' min pagmatto'ahan
inān, yukna, “Kata'uwannu bahā' bang sai saga a'a magni-
juba pote' itu? Kata'uwannu bang minningga sigām?”
14 Anambung aku, “Tuwan, mbal. Ka'a ya makata'u.”
Yukna ma aku, “Sigām inān bay makalabay kabinasahan
aheya. Bay karakdakan e' sigām juba sigām ma laha' Bili-
bili, hatina kala'anan tamak dusa sigām.

15 Ya he' sababanna angkan sigām an'ngge ma alopan
tingkō'an Tuhan.
Maghinang sigām ma iya llaw-sangom ma tongod pangara-
pan ni iya.
Nihampanan sigām e' Tuhan, ya aningkō' ma tingkō'anna
bangsahan.
Asalamat sigām ma haddaratna.
16 Mbal na sigām lingantu atawa patay bohe' pabalik
sampay ni kasaumulan.
Mbal sigām kinapiyalu atawa apanggang,
17 sabab Bili-bili, ya pa'atag ma haddarat Tuhan, angupiksa'
sigām.
Iya ya magmakōk, amowa sigām ni tuburan bohe'
makakallum.
Ati sinapuhan e' Tuhan bohe' mata sigām kamemon.”

8

Gindan Kapitu'na

1 Manjari itu, apuwas pa'in e' Bili-bili amitas gindan kapitu'na min gulungan katas inān, magtūy halam aniya' minsan bah'ssek ma deyom sulga' ma deyom saga tonga' jām.

2 Puwas e' ta'nda'ku pitu' mala'ikat an'ngge ma haddarat Tuhan, ati tinoporan sigām tiyup-tiyup pakaniya-pakaniya.

3 Sakali aniya' mala'ikat dakayu' pina'an an'ngge ma atag pagkukulbanan, maka e'na amowa tugtugan bulawan. Aheka kamanyan bay pamuwan ma iya pamasimbugna ni saga duwa'a ya pangamu'-ngamu' e' kamemon saga a'a suku' Tuhan. Ati tinukbal e' mala'ikat maina'an ma lamisahan bulawan ya ma dahuan tingkō'an Tuhan.

4 Jari in humbu kamanyan maka pangamu'-ngamu' saga a'a suku' Tuhan, wa'i pat'bbud pariyata' min tangan mala'ikat e'.

5 Sakali, niā' tugtugan e' mala'ikat itu. Pin'nno'an e'na maka baga api min diyata' lamisahan inān bo' yampa nilarukan ni dunya. Paglaruk itu, magtūy aniya' l'ggon maglagublub, maka l'tte', maka lāt aninglab. Aniya' isab linug anganjogjog deyom dunya.

Pinah'lling Tiyup-tiyup

6 Manjari in pitu' mala'ikat, ya amowa pitu' tiyup-tiyup inān, sakap na song amah'lling.

7 Ya mala'ikat dakayu' inān amah'lling na tiyup-tiyupna. Magtūy aniya' tigtigan aes maka api bay pinatumbuk ni dunya maglamud maka laha'. Minnē' atunu' dunya, dabahagi' min bahagi' t'llu. Talapay saga kakayu-kayuhan

dabahagi' isab min bahagi' t'llu, maka atunu' isab kaparang-
parangan kamemon ma dunya.

8 Puwas e' ya mala'ikat karuwana inān amah'lling na
isab tiyup-tiyupna. Sakali aniya' api akompol buwat heya
būd wa'i pinatumbuk ni deyom tahik. Paglaruk pa'in
itu, magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ma katahikan inān
tahinang laha'.

9 Amatay magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ya ai-ai bay
allum ma deyom tahik. Magka'at isab dabahagi' min bahagi'
t'llu ya sasuku tabayan ma kuwit tahik inān.

10 Puwas e' ya mala'ikat kat'lluna amah'lling na isab tiyup-
tiyupna. Sakali aniya' bitu'un aheya amaga'-maga' sali'
suwariyan, wa'i pinatumbuk min b'ttong langit tudju ni
kasapa'-sapa'an maka ni tuburan bohe', dabahagi' isab min
bahagi' t'llu.

11 Bitu'un inān niōnan "Pa'it" sabab ya bohe' bay katum-
bukanna apa'it du. Aheka a'a bay amatay paginum sigām
bohe' inān, sabab min pa'itna.

12 Puwas e' ya mala'ikat ka'mpatna amah'lling na isab
tiyup-tiyupna. Magtūy taluwa' lendom dabahagi' min
bahagi' t'llu ma llaw, ma bulan, sampay saga bitu'un.
Angkan ma deyom dang'llaw, alendom mpat jām t'ggolna.
Damikiyanna ma waktu sangom, mpat jām isab mbal
amuwan sawa min diyata' langit.

13 Na puwas ina'an-i, sabuku ang'nda', aniya' belle'
takaleku magsuwala, ina'an paleyang ma to'ongan ayan.
Atanog suwalana, yukna, "Arōy! Arōy! Asiya-siya na
sasuku maglahat ma dunya, sabab landu' abisa saga bala'
ya pinat'kka ni sigām bang ta'abut waktu pamah'lling tiyup-
tiyup e' t'llu mala'ikat damuli!"

9

1 Manjari ya mala'ikat kalimana bay amah'lling tiyup-
tiyupna, ati aniya' ta'nda'ku sali' bitu'un bay ahūg ni dunya
min diyata' langit. Bitu'un itu bay kabuwanan kunsi'
pangukab tambol lowang tegob-tegoban.

2 Pagukabna pa'in lowang inān, magtūy aniya' humbu
an'bbud min deyomna, sali' humbu min tunu' aheya. Jari
kalendoman llaw maka langit e' humbu inān.

3 Aniya' ba'anan ampan pat'ppak ni dunya luwas bay
min deyom humbu, kabuwanan kapatut angeket, buwat
jalalangking.

4 Sinō' sigām da'a amaka'at kaparang-parangan atawa
kakayu-kayuhan atawa ai-ai patomo' ma babaw dunya.

Luwal saga a'a halam bay kasāpan tuktuk sigām maka sāp
Tuhan ya makajari minula e' saga ampan inān.
5 Malaingkan mbal sigām pinarūl amapatay. In manusiya'
inān subay pinap'ddi'an sadja ma deyom limambulan. Ya
nanam p'ddi' kalabayan saga a'a inān sali' maka p'ddi' keket
jalalangking.
6 Na, ma deyom limambulan parahing na pa'in saga a'a
kineket itu bang pa'in sigām amatay, sagō' mbal tinugutan
amatay. Bilahi to'ongan sigām amatay sagō' mbal nirūlan.
7 Ya pangluwahan saga ampan inān sali' hantang kura'
pinanyapan song pangura'an ni pagbono'an. Aniya' sali'
korona bulawan paporong ma kōk sigām, maka pamaihu'an
sigām sali' manusiya'.
8 Bu'un sigām ataha' sali' bu'un d'nda, maka empon sigām
sali' taling sattuwa halimaw.
9 Daggaha sigām tinamingan maka sisik sali' luwa basi'.
Ang'llub isab pikpik sigām bang pajabjab, sali' tagandak
ba'anan kura' angangguyud saga kalesa bang parugpak ni
pagbono'an.
10 Togel sigām sali' togel jalalangking, taga-tugsuk ma
tōngna. Ya ina'an paminasa sigām ma manusiya' ma deyom
limambulan.
11 Aniya' isab sultan magagi ma sigām, ya na dakayu'
saitan tag-ntanan lowang tegob-tegoban inān. Ōn tag-
ntanan inān, bang ma bahasa Hibrani, si Abaddon. Bang
ma bahasa Girīk, si Apolyon, hatina Pamamaka'at.
12 Na, minnē' patobtob na bala' ya dahū pinat'kka, sagō'
masi gi' duwa bala' damuli.
13 Manjari mala'ikat kannomna bay amah'lling tiyup-
tiyupna ati makakale aku suwala paluwas min mpat
dugu lamisahan bulawan ya pagtugtugan kamanyan, ya
maina'an ma alopan Tuhan.
14 Buwattitu ya lapal suwala inān, yukna, “Hubarin na
mpat saitan ya bay niengkotan ma bihing sapa' Alpurati
he'.”
15 Saga saitan inān bay pinasakap asal sagō' halam sigām
bay nihubaran. Subay na ta'abut waktuna to'ongan, llawna
maka bulanna maka tahunna, bo' yampa sigām pinaluwas
amapatay ba'anan manusiya', dabahagi' min bahagi' t'llu ma
sigām kamemon.
16 Kahaka'an aku bang pila sundalu ma deyo'an mpat
saitan e', a'a magpangura' lullun. Duwampū' ngibu laksa'
kono' ya heka sigām.
17 Buwattitu ya pangluwahan saga kura' bay ta'nda'ku,
maka saga sundalu magpangura' inān. Ya daggaha sigām
bay tinampanan maka taming magwalna' keyat api maka

bilu alutu' maka sali' biyaning mailang. Ya kōk kura' inān angaluwa halimaw, ya bowa' sigām paluwasan api maka humbu maka mailang arokot.

18 Jari amatay in binangsa manusiya', dabahagi' min bahagi' t'llu. Ya makapatay inān t'llu ginis bala' bay paluwas min bowa' saga kura', hatina api maka humbu maka mailang arokot.

19 Aniya' duwa bala' pamapatay saga kura' inān ma manusiya'. Kaissana, ya bala' paluwas min bowa' sigām. Karuwana, ya bala' ma togel sigām, sabab togel sigām inān sali' sowa taga-kōk pangamula ma manusiya'.

20 Malaingkan saga manusiya' takapin, ya halam bay amatay e' bala' inān, mbal to'ongan pataikut min ta'u-ta'u pagtutuhanan sigām. Mbal sigām pahali anumba ni saga saitan sampay ni ta'u-ta'u mbal maka'nda', mbal makakale, maka mbal makal'ngngan, ya bay hinangan bulawan, pilak, tumbaga, batu maka kayu.

21 Mbal sigām papinda min kahinangan ala'at. Masi-masi sigām magpamono' sampay amantak ni pagkahi sigām. Mbal sigām pahali maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, sampay magtangkaw.

10

Mala'ikat maka Gulungan Katas Ariki'

1 Manjari aniya' na isab dakayu' mala'ikat akosog ta'nda'ku pareyo' min sulga' tudju ni dunya, paputus ma gabun. Aniya' biradali* palengkong min diyata' kōkna, ati baihu'na magsinag sali' mata llaw. Ya b'ttisna inān sali' hāg arokot.

2 Aniya' ntananna gulungan katas ariki' pab'llat. Tape'na kowan bay pinat'ppak ni diyata' tahik, ati tape'na gibang pinat'ppak ni gintana'an.

3 Sakali angalingan pakosog mala'ikat itu, sali' pamang-gohong† pakosog min bowa' halimaw. Paglinganna itu, na, sinambag iya e' pitu' l'ggon angalagublub.

4 Paglagublub itu, arak sulatku bay lapal l'ggon e', sagō' aniya' takaleku suwala min deyom sulga' anagang aku, yuk-i, "Da'a sulatun ya pagkallam e' pitu' l'ggon ilu. Kuli-kulihun sadja."

5 Manjari in mala'ikat ya bay ta'nda'ku an'ngge ma tahik maka ma gintana'an, bay anayang tanganna kowan tudju ni langit

---

* **10:1 10:1** 'Biradali' atawa 'salindugu''. 'Rainbow' bang ma bahasa Ingglis.
† **10:3 10:3** 'Pamanggohong:' ya lling halimaw atawa baruwang landu' akosog.

6 maka e'na anibahat. Ya panibahatanna ōn Tuhan
kakkal, ya bay amapanjari langit maka kakaya'-kaya'anna
sampay dunya itu deya-dilaut maka kakaya'-kaya'anna isab.
Yuk sibahatna, “Pinalanjal na, mbal na patanggu.
7 Sagō' ta'abut pa'in saga llaw song pinah'lling tiyup-tiyup
e' mala'ikat kapitu'na, atuman kagara'an Tuhan ya bay ma
deyom sipuk. Tahinang buwat bay pamata'una ma saga
sosoho'anna, hatina ma kanabi-nabihan.”
8 Puwas e' amissala ni aku pabīng ya suwala bay takaleku
ah'lling min deyom sulga', yuk-i, “Pehē' ka, ngā'un katas
pab'llat min tangan mala'ikat ya an'ngge ma tahik sampay
ma gintana'an inān.”
9 Na, pehē' aku ni mala'ikat angamu' gulungan katas
ariki'. Yukna ni aku, “Ā, ngā'un na, kakanun. Tananamnu
du ko' ilu, amamis sali' gula' buwani ma deyom bowa'nu,
sagō' al'ssom ma deyom b'ttongnu.”
10 Ngā'ku gulungan katas ariki' min tangan mala'ikat inān
bo' yampa kakanku. Pagkakanku magtūy amamis sali' gula'
buwani, sagō' pagt'llonku, al'ssom ma deyom b'ttongku.
11 Manjari aniya' amissala ni aku, yukna, “Subay
paluwasnu lapal Tuhan pabīng pasal ya song pinat'kka ni
kabangsa-bangsahan, ni kapanubu'an, ni bahasa kaginisan,
sampay ni ba'anan kasultanan sigām.”

11

Duwangan Saksi'

1 Manjari itu kabuwanan aku batang kayu pagsukuran, ati
sinoho' aku anukud. Yuk panoho'an e', “Pehē' ka, sukurun
langgal Tuhan sampay pagkukulbanan. Itungun bang pila
jama'a ya angarap ni Tuhan maina'an.
2 Sagō' da'a lapayun halaman ma katilibut langgal inān.
Da'a sukurun he'-i sabab pamasuku' ma saga a'a ngga'i
ka suku' Tuhan. Nilumu' da'ira sussi e' sigām ma deyom
mpatpū' maka duwambulan.
3 Sō'ku duwangan saksi'ku pina'an,” yukna. “Magpa-
makay sigā s'mmek karut, ati pinasaplag e' sigā lapal Tuhan
ma deyom dangibu maka duwa hatus maka nnompū' llaw.”
4 Na, in duwa saksi' itu*, ya na duwa kayu jaitun maka
duwa palita'an an'ngge ma dahuan Panghū' ya tag-suku'an
dunya.
5 Bang aniya' ganta' pasulay angala'ugan saga saksi' itu,
aniya' api pasulapput min bowa' sigā amaka'at saga banta

* **11:4 11:4** Tasulat pasal saksi' itu ma Jūd Nabi Jakariya 4:1-14.

sigā. Angkan tantu amatay sai-sai anawakkal anganjahu-
laka'an duwangan itu.
6 Aniya' isab kapatut sigā anambolan langit bo' su-
paya mbal angulan sat'ggol sigā masi magpasaplag lapal
Tuhan. Taga-kapatut isab sigā magbaya' ma tuburan bohe',
pinapinda ni laha'. Maka aniya' isab kapatut sigā amat'kka
bala' kaginisan ni dunya, sumiyan-sumiyan ya kabaya'an
sigā.
7 Na, bang aubus na e' duwangan saksi' itu magpas-
aplag lapal Tuhan, nirugpakan du sigā e' dakayu' sat-
tuwa makatāw-tāw, ya paluwas min deyom lowang tegob-
tegoban. Tara'ug e'na duwangan itu, pinapatay.
8 Jari patay sigā pinasagaran pahantal ma paglabayan ma
deyom da'ira binabantug inān, da'ira bay pangalansangan
Panghū' sigā ni hāg. Ya pangōn da'ira inān Sodom maka
Misil, bo' ngga'i ka he' dī ōnna. Tu'ud ōn pamaralil sadja.
9 Ma deyom t'llung'llaw maka tonga' in patay duwan-
gan saksi' itu niaro'-aro'an na pa'in e' ba'anan a'a min
panubu' kamemon, min bangsa kamemon, min bahasa
kamemon, maka min lahat kamemon. Saguwā' mbal
to'ongan amakubul saga a'a angaro'-ngaro' inān.
10 Na, kinōgan du sidda saga a'a ma sakalingkal dunya
ma sabab kamatay duwangan itu. Magkalamihan sigām
sampay maghulmat-hiyulmati dangan maka dangan, sabab
in duwa nabi itu bay amaniya' kabinasahan ni saga a'a
pat'nna' ma dunya.
11 Saguwā', palabay pa'in t'llung'llaw maka tonga' min
bay kamatay duwangan itu, magtūy pinabatuk nyawa sigā
pabīng e' Tuhan, binuwanan kallum pabalik. Magtūy sigā
pabungkal, ati sasuku maka'nda' ma sigā landu' to'ongan
tināw.
12 Puwas e' aniya' takale e' duwangan nabi itu suwala
atanog amissala ni sigā min deyom sulga', yuk-i, “Pariyata'
kam pi'itu.” Magtūy sigā pariyata' ni sulga' min deyom
gabun ma sabu banta sigā ang'nda'-ng'nda'.
13 Salta' kapariyata' sigā, saru'un-du'un aniya' linug
akosog makalandu'. Alubu dabahagi' min bahagi' sangpū'
ma da'ira inān. Aniya' pitu' ngibu a'a amatay e' linug. Sakali
saga a'a ya takapin allum inān sinōd tāw sidda, angkan
sigām bay amuwan sanglit ma Tuhan ya ma deyom sulga'.
14 Na, palabay na bala' karuwana sagō' arai' na bala'
kat'lluna.

Pinah'lling Tiyup-tiyup Kapitu'

15 Na, ya mala'ikat katapusan amah'lling na tiyup-tiyupna.
Magtūy aniya' saga suwala atanog takale min deyom sulga',

yuk-i, “In dunya itu kapagparintahan na e' Panghū'tam
Tuhan maka Al-Masi ya tapene'na. Taptap kapagparintana
sampay ni kasaumulan!”
16 Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan, ya
magtingkō'an asal ma alopan Tuhan, pasujud magpamudji
iya,
17 yuk-i,
“O Tuhan Panghū' kami Sangat Kawasa,
kakkal ka asal min awal sampay ni kabuwattituhan.
Aheya pagsukulan kami sabab ginuna e'nu kawasanu
bo' ka anagna' magparinta ma dunya.
18 Bay akagit atay saga palbangsahan patigaggahun,
ati ta'abut na waktu kapangamulka'nu sigām,
waktu pangahukumnu ma saga a'a magpatayan,
waktu kapanungbasnu ma saga kanabi-nabihan ya sosoho'annu,
sampay a'a suku'nu kamemon maka sasuku magaddat ma ōnnu,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo',
waktu isab kapamaka'atnu saga a'a bay amaka'at dunya itu.”
19 Sakali niukab na langgal Tuhan ma sulga' ati ta'nda'ku
maina'an ba'ul pangisihan kapagsulutan Tuhan maka
saga a'a suku'na. Aniya' inān singlab lāt, maka l'ggon
maglagublub, maka linug, maka aniya' tigtigan aes parug-
pak min diyata'.

12

D'nda maka Naga

1 Manjari itu aniya' ta'nda'ku paltanda'an landu' makainu-
inu palahil ma b'ttong langit. Aniya' inān dakayu' d'nda
an'ngge ma bulan, ya pas'mmekna sali' sinag llaw. Ya
paporong ma kōkna sangpū' maka duwa bitu'un.
2 D'nda itu arai' na anganak. T'kkahan iya p'ddi' angkan
iya angolang.
3 Puwas e' aniya' paltanda'an makainu-inu saddī palahil
ma b'ttong langit. Ta'nda'ku dakayu' naga keyat landu'
aheya, pitu' kōkna, sangpū' tandukna. Kōkna kapitu' inān
taga-korona.
4 Sakali itu, in togel naga itu bay angalappet saga bitu'un,
dabahagi' min bahagi' t'llu, bo' nihantakan e'na min b'ttong
langit pareyo' ni dunya. An'ngge iya ma dahuan d'nda
ya song anganak e', supaya l'kkobna onde'-onde' bang
makaluwas na.
5 Manjari d'nda inān anganak l'lla sagō' halam ta'abut
e' naga sabab niragtu' minnē' bo' tinandanan ni Tuhan

ma paningkō'anna bangsahan. Ya panganggantа' asal ma
onde' inān in iya subay magbaya' ma palbangsa-bangsahan
kamemon ma sinosōng, maka akosog kapagbaya'na, sali'
hantang tungkud basi' mbal tasagga'.
6 Na, taragtu' pa'in onde' he', magtūy alahi d'nda inān
ni lahat halam a'ana, lahat bay tinagamahan iya e' Tuhan.
Maina'an iya niussap ma deyom dangibu maka duwa hatus
maka nnompū' llaw.
7 Sakali aniya' pagbono' ma deyom sulga'. Disi Mika'il
maka saga mala'ikat ma deyo'anna bay magbono' maka
naga. Angatu isab naga inān maka saga panendogna,
8 sagō' mbal makaga'os angkan pinala'an min bay tongod
sigām ma deyom sulga'.
9 Ya naga aheya bay nilarukan paluwas min sulga'. Ya na
he' sowa bay awal, ya niōnan hibilis atawa nakura' saitan.
Angakkal asal iya ma manusiya' kamemon. Nihantakan iya
pareyo' ni dunya, sampay panendogna kamemon.
10 Puwas e', aniya' takaleku suwala akosog ah'lling min
deyom sulga', yukna,
“Ta'abut na waktu kapangalappas Tuhan ma manusiya'.
Pina'nda'an na e' Tuhan ya kosog kapagparintana.
Pina'nda'an na isab kapatut Al-Masi ya tapene'na.
Sabab nakura' saitan bay anuntutan danakantam llaw-
sangom
ma alopan Tuhan, ina'an na bay nilarukan paluwas min
sulga'.
11 Tara'ug na iya e' dauranakantam sabab min laha' si Isa,
ya niōnan Bili-bili,
maka min pandu' b'nnal ya pamatanyag sigām.
Lāgi pinaglilla' e' sigām ginhawa-baran sigām sampay ni
kamatay.
12 Ka'am maglahat ma deyom sulga' ilu, magkōg-koyag kam.
Maka'ase'-ase' ka'am maglahat ma dunya, ma gintana'an
maka ma tahik,
sabab ilu nakura' saitan paruwa'i ni ka'am.
Kumarukan to'ongan pasu' atayna,
sabab kata'uwanna in ganta'anna song na ta'abut.”
13 Sakali itu, tata'u pa'in e' naga in iya bay nihantakan ni
dunya, magtūy turulna d'nda ya bay anganakan l'lla inān.
14 Sagō' d'nda itu bay kabuwanan duwa pikpik belle'
aheya bo' makaleyang tudju ni lahat halam a'ana, ya bay
tinagamahan iya. Ati maina'an iya niussap ma deyom
t'lluntahun maka tonga' bo' supaya mbal ta'abut e' sowa,
hatina e' naga inān.

15 Jari aniya' bohe' alandos bay sinulapputan e' naga
inān min deyom bowa'na bo' supaya nirunukan d'nda inān
sampay talaran.
16 Daipara tinabang iya e' tana'. Wa'i palowang tana' ati in
bohe' bay min bowa' naga inān hal pahūs ni deyom lowang.
17 Na, minnē' mbal takole'-kole' pasu' atay naga inān tudju
ni d'nda, angkan iya angangut anguntarahan saga anak-
mpu d'nda inān kasehe'an, sasuku ameya' ma panoho'an
Tuhan sampay amogbogan pandu' b'nnal bay min si Isa.
18 Manjari pehē' naga inān an'ngge ma bihing tampe.

13

Duwa Sattuwa

1 Manjari itu, aniya' ta'nda'ku sali' sattuwa paluwas min
tahik. Sattuwa itu pitu' kōkna maka sangpū' tandukna, bo'
tandukna he' bay sinangonan korona pakaniya-pakaniya.
Kōkna kapitu' inān bay sinulatan ōn sidda ala'at, ōn pangkal
ni Tuhan.
2 Ya sattuwa ta'nda'ku itu sali' luwa halimaw b'ttikan,
tape'na sali' tape' sattuwa baruwang, maka bowa'na sali'
bowa' halimaw. Sattuwa itu bay kawakilan e' naga,
kabuwanan barakatna luggiya' maka kapagsultanna maka
kapatutna akosog.
3 Dakayu' kōk sattuwa itu bay nilagut ma katubaganna,
sagō' kauli'an bay bakatna arak makapatay he', angkan
takuddat saga a'a kamemon ma dunya. Jari ameya' sigām
ma sattuwa itu.
4 Pasumba kamemon saga a'a ma naga inān sabab in iya
bay amuwan kapatutna ma sattuwa. Sinumba isab sattuwa
e' sigām maka e' sigām ah'lling, yuk-i, “Sattuwa itu halam
aniya' sali'na! Halam aniya' maka'atuhan iya!”
5 Manjari in sattuwa itu pinarūl magbaya' ma dunya ma
deyom mpatpū' maka duwambulan. Pinasagaran isab iya
magmalangkahi sampay amah'lling pangkal ni Tuhan.
6 Pinabanga' e'na bowa'na anukna'an Tuhan maka ōnna
maka pajātanna, maka sasuku maglahat ma deyom sulga'.
7 Pinasagaran isab sattuwa itu amono' saga a'a suku'
Tuhan sampay sigām tara'ug e'na. Binuwanan iya kapatut
magbaya' ma panubu' kamemon, ma pihak kamemon, ma
bahasa kamemon, sampay ma bangsa kamemon.
8 Ma sinosōng in sattuwa itu pinudji e' a'a kamemon
maglahat ma deyom dunya, sasuku halam tasulat ōnna
ma kitab ya palsuku'an Bili-bili. Sangay min waktu
kapamapanjari dunya, tasulat asal ma kitab inān ōn saga
a'a ya taga-kallum kakkal.
9 Na, sasuku kam taga-tainga, asipunbi itu-i:

10 Bang a'a pinakadalan sinaggaw, tantu du iya sinaggaw.
Bang kadalna patay lagut, tantu du iya amatay e' lagut.
Angkan ka'am saga a'a suku' Tuhan, subay kam pasandal
maka subay pahogotbi imanbi.
11 Manjari aniya' na isab ta'nda'ku sattuwa dakayu', luwas
bay min deyom tana'. Aniya' duwa tandukna ariki' pinaka
luwa tanduk bili-bili, sagō' suwalana inān sali' lling naga.
12 Sattuwa damuli itu bay kawakilan e' sattuwa tagna', ya
bay kauli'an bakatna makatubag e', angkan pinagguna e'
sattuwa damuli in kapatut aheya ya bay min sattuwa tagna'.
Pinissoko' a'a kamemon ma dunya e' sattuwa damuli itu,
sinō' pasumba ma sattuwa dahū inān.
13 Tahinang isab e' sattuwa damuli itu hinang makainu-
inuhan a'a. Bay soho'na api pareyo' min diyata' langit tudju
ni dunya ma pang'nda'an a'a kamemon.
14 Ka'akkalan e'na saga a'a kamemon ma deyom dunya.
Tabowa-bowa sigām sabab hinang makainu-inu ya tahi-
nangna deyo' bay min sattuwa dahū ya paganti'anna. Jari
in sattuwa damuli itu bay magpanoho'an ma a'a kamemon,
sinō' sigām angahinang ta'u-ta'u pangahulmat sattuwa ya
bay nilagut maka kalis e', sagō' masi allum.
15 Kabuwanan isab kawasa sattuwa damuli itu amuwan
napas ma ta'u-ta'u, ya nihinang sali' pangluwahan sattuwa
dahū. Manjari allum ta'u-ta'u itu, angkan makapamūng na,
anoho' subay pinapatay sasuku mbal anumba iya.
16 Bay pinissoko' e'na a'a kamemon subay sināpan ma
tangan sigām kowan maka ma tuktuk sigām. Pinagsali'-sali'
kamemon, alanga maka areyo', miskin maka dayahan, ata
maka ngga'i ka.
17 Sai-sai halam taga-sāp mbal makajari am'lli atawa
amab'lli. Sāp inān, ya na ōn sattuwa atawa umbul ganti'
ōnna.
18 Ahunit umbul itu nihati. Sagō' sai-sai ataha' nahu'na
makatali' du bang ai hatina umbul sattuwa itu, sabab ōn
a'a ko' he'. Umbulna itu nnom hatus maka nnompū' maka
nnom.

14

Bili-bili maka saga A'a Suku'na

1 Puwas e' ang'nda' aku pabalik ati ta'nda'ku ya pinagsam-
bat Bili-bili, ina'an an'ngge ma būd Siyun. Ameya' isab ma
iya ba'anan a'a, dahatus maka mpatpū' maka mpat ngibu
hekana, ya bay sinulatan tuktuk sigām maka ōn Bili-bili
sampay ōn Mma'na Tuhan.
2 Takaleku isab lling min deyom sulga' landu' atanog,
sali' lagublub bohe' anasahan min diyata', sali' kosog l'ggon.

Bo' alu'uy lling bay takaleku inān, sali' tunis min a'a
magbibiyula.
3 Na, ya a'a dahatus maka mpatpū' maka mpat ngibu,
ina'an maina'an magpan'ngge pa'alop ma tingkō'an Tuhan
maka ma mpat binatang maka ma saga pagmatto'ahan.
Magkalangan sigām kalangan baha'u, kalangan mbal
ta'anad e' saddī min sigām karahatus maka mpatpū' maka
mpat ngibu, ya bay nil'kkat min pang'ntanan nakura' saitan
waktu lagi' sigām bay ma dunya.
4 Halam aniya' tamak ma saga a'a itu, sali' sapantun subul
asussi to'ongan pangatayanna, a'a halam gi' bay makalabay
d'nda. Paumpig sadja sigām ma niōnan Bili-bili pi'ingga-
pi'ingga pal'ngngananna. Bay sigām nil'kkat e' Tuhan min
pang'ntanan nakura' saitan waktu sigām lagi' ma dunya, ati
sigām ya makarahū pinasuku' ma Tuhan maka ma Bili-bili.
5 Halam aniya' kaputingan atawa tamak sigām.

T'llu Mala'ikat

6 Puwas e' maka'nda' aku mala'ikat dakayu' paleyang
ma diyata' ayan, maka e'na amowa lapal ahāp ya
mbal magkapinda ni kasaumulan. Pinasaplag e'na ni
a'a kamemon ma dunya, ni lahat kamemon, ni bangsa
kamemon, ni bahasa kamemon, maka ni pihak kamemon.
7 Sakali magsuwala mala'ikat e'. Atanog suwalana, yuk-i,
“Katāwinbi Tuhan, mahaldika'unbi, sabab ta'abut na waktu
pangahukumna ma manusiya' kamemon. Pudjihunbi na
iya, ya bay amapanjari langit maka dunya, s'llang maka
tuburan bohe' kamemon.”
8 Na, aniya' paturul mala'ikat saddī magsuwala isab.
Yukna, “Magka'at na, magka'at to'ongan na da'ira Babilon,
ya da'ira binabantug inān. Sapantun iya d'nda ala'at
bay amowa-mowa bangsa kamemon maginum binuna
makalango, hatina tabowa maghinang kaba'isan.”
9 Puwas e' paturul isab mala'ikat saddī, kat'lluna na.
Atanog isab e'na magsuwala, yukna, “Sasuku amudji sat-
tuwa maka ta'u-ta'una, maka sasuku bay makataima' sāp
sattuwa ma tuktukna atawa ma tanganna,
10 pinananaman mulka' Tuhan. In mulka' itu sali'
hantang binu halam aniya' lamudna, ya tinumpahan ni
deyom Sawan Mulka' Tuhan. Aho', sasuku amudji sattuwa
inān pinap'ddi'an to'ongan ma deyom api maka mailang
asuleyab, ma pang'nda' saga mala'ikat sussi maka Bili-bili.
11 Aniya' humbu pat'bbud na pa'in min api paminasahan
inān, sampay ni kasaumulan. Llaw-sangom halam aniya'
halian pagsandal saga a'a ya bay anumba ni sattuwa maka
ta'u-ta'una, atawa sai-sai bay kasāpan maka ōn sattuwa.”

12 Angkan ko' ka'am suku' Tuhan ilu, ya ameya' ma
panoho'an Tuhan sampay amogbogan si Isa, pahogotunbi
imanbi.
13 Sakali makakale aku suwala min deyom sulga', yukna,
“Sulatun na: puwas min llaw itu aheya du kakōganna
sasuku amatay ma deyoman Panghū' Isa.”
Magtūy anambag Rū Tuhan, yukna, “Aho', tantu du
sigām magkōg-koyag. Pahali sigām min bay pagsangsā'an
sigām, sabab paddas na ma sigām ya kamaujuran ma bay
kahinangan sigām ahāp.”

Dalil Kapagani ma Dunya

14 Manjari ang'nda' aku pabalik ati aniya' ta'nda'ku
gabun pote', maka aniya' aningkō' maina'an sali' angaluwa
manusiya'. Aniya' korona bulawan pamaporong kōkna,
maka aniya' sanggot atalom ma tanganna.
15 Sakali aniya' gi' mala'ikat saddī bay paluwas min deyom
langgal inān, ati angalingan pakosog ni iya ya aningkō' ma
diyata' gabun e'. Yuk-i, “Gunahun na sanggotnu ilu. Magani
na ka, sabab ta'abut na musim kapagani ma dunya. In
dunya inān sali' dalil huma ajatu na buwa'na.”
16 Manjari ya mala'ikat bay aningkō' ma diyata' gabun
inān wa'i angalabaran sanggotna ni dunya bo' pinagani e'na
kamemon.
17 Sakali aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddī luwas bay
min langgal ma deyom sulga', amowa isab sanggot atalom.
18 Maka aniya' gi' isab mala'ikat saddī, mala'ikat tunggu'
api, paluwas min tongod lamisahan pagtugtugan kamanyan
ni Tuhan. Angalingan pakosog mala'ikat itu ni mala'ikat ya
amowa sanggot atalom e', yukna, “Gunahun na sanggotnu
ilu pananggot buwa' anggul ma dunya sabab atahak na.
Sanggotun na saga tundunanna min bahanna.”
19 Magtūy ya mala'ikat taga-sanggot e' bay angalabaran
sanggotna ni dunya. Tinipun e'na buwa' anggul inān
bo' yampa larukanna ni deyom pagp'gga'an aheya, ya
pangisihan mulka' Tuhan.
20 Jari pin'gga' ba'anan anggul inān ma pagp'gga'an ma
luwasan da'ira. Pagp'gga' pa'in, laha' ya paluwas angan-
dunuk ni katāhan saga t'llu hatus kilometro. Ati lalomna
dand'ppa maka tonga'.

15

Pitu' Mala'ikat Amowa Bala' Kahinapusan

1 Manjari itu aniya' na isab ta'nda'ku paltanda'an dakayu'
ma diyata' langit, landu' makainu-inu maka makahailan. Ya

ta'nda'ku inān pitu' mala'ikat amowa pitu' ginis bala'. Ya na
he'-i kahinapusan bala' pamatobtob mulka' Tuhan.
2 Sakali aniya' ta'nda'ku maina'an sali' kahantang s'llang,
landu' asawa sali' sawa samin, maka kalamuran api
angillaw-ngillaw. Ta'nda'ku isab saga a'a bay makapan-
ganda'ug min sattuwa talun maka min ta'u-ta'u ya hinangan
pangluwahanna. Halam sigām bay angaku umbul ya
panganggindan ōn sattuwa he'. Jari ina'an saga a'a bay
anganda'ug magpan'ngge ma bihing s'llang, ya sali' sawa
samin. Amowa sigām biyula bay pamuwan sigām e' Tuhan
pakaniya-pakaniya.
3 Magkalangan sigām kalangan bay min si Musa ya
sosoho'an Tuhan, maka kalangan min Bili-bili. Buwattitu
ya lapal kalangan sigām:
“O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa,
kawasahan kahinangannu kamemon, makainu-inu
sidda.
Ka'a ya sultan ma palbangsa-bangsahan.
Abontol maka b'nnal kaniyatannu kamemon.
4 O Panghū', sai bahā' mbal magmatāwan ka'a?
Aniya' bahā' mbal magmahaldika'an ka'a?
Ka'a sadja ya tunggal mahasussi,
magsakaum kamemon palbangsahan amudji ka'a,
sabab ta'nda' e' a'a kamemon in kahinangannu asal adil.”
5 Puwas e' ta'nda'ku aukab langgal ma deyom sulga', maka
ta'nda'ku isab Bilik Mahasussi maina'an.
6 Ta'nda'ku isab pitu' mala'ikat paluwas min deyom
langgal inān, ya mala'ikat amowa pitu' ginis bala'. Al'ssin
pakayan sigām, makasilaw pote'na. Pinakambotan bu-
lawan isab daggaha sigām.
7 Makaluwas pa'in, na, tinoporan sigām pinggan bulawan
e' dakayu' binatang min mpat inān. Ya pitu' pinggan inān
ap'nno' e' mulka' Tuhan ya kakkal ni kasaumulan.
8 Manjari langgal inān ap'nno' e' humbu min haddarat
Tuhan, paltanda'an sahayana maka kawasana, ati halam
aniya' makasōd ni deyom langgal inān sat'ggol halam gi'
aubus saga bala' pitu' hekana ya binowa e' pitu' mala'ikat
e'.

16

Saga Pinggan Isihan Mulka' Tuhan

1 Manjari itu, aniya' takaleku suwala atanog ah'lling min
deyom langgal tudju ni pitu' mala'ikat ya amowa pinggan
inān. Yuk suwala itu, “Pehē' na kam. Bu'usinbi na ni dunya
isi pitu' pinggan, ya ap'nno' e' mulka' Tuhan ilu.”

2 Sakali, pehē' dakayu' mala'ikat amu'usan bala' min
pingganna tudju ni kareya-reyahan. Pagbu'us pa'in, magtūy
paluwasan saga dugsul abau maka ap'ddi' saga a'a inān,
ya bay makataima' sāp sattuwa maka anumba ta'u-ta'u bay
hinangan pangluwahanna.
3 Puwas e' ya mala'ikat karuwana amu'usan bala' min
pingganna tudju ni dilaut. Pagbu'us pa'in, magtūy tahik
inān tahinang sagu, ati ai-ai bay allum ma deyom tahik
amatay kamemon.
4 Manjari mala'ikat kat'lluna amu'usan na isab bala' min
pingganna tudju ni kasapa'-sapa'an maka ni saga tuburan
bohe'. Pagbu'us pa'in, saga bohe' inān tahinang laha'.
5 Sakali takaleku bissala mala'ikat, ya tag-ntanan ma
kabohe'-bohe'an. Yukna,
“O Tuhan Mahasussi, ya mbal magkapinda min awal tagna'
sampay ni kabuwattina'anan, abontol sadja huku-
mannu.
6 Sabab in saga a'a suku'nu maka saga nabi
ya bay magpalatun palmannu, wa'i bay pinapatay.
Bay pinabu'us laha' sigām e' saga a'a ma deyom dunya,
angkan patut sigām pinainum laha'.
Magtongod du pa'in hinang sigām maka tungbasna.”
7 Puwas e' aniya' takaleku suwala min atag lamisahan
pagkulbanan. Yuk suwala he',
“O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa,
abontol sadja hukumannu, mbal tasoway.”
8 Puwas pa'in e'-i, ya mala'ikat ka'mpatna amu'usan bala'
min pingganna tudju ni mata llaw, manjari pinakalap silak
llaw min bay dahū pamahanglus saga manusiya'.
9 Na, pagka ahanglus saga a'a e' llaw sabab kumarukan
pasu'na, magtūy sigām magpanukna' ma ōn Tuhan ya
magkabaya'an ma bala'. Mbal sigām pataikut min dusa
sigām atawa amuwan sanglit ma Tuhan.
10 Manjari binu'usan pingganna e' mala'ikat kalimana,
pinat'kka bala'na ni paningkō'an sattuwa talun, ni po'onan
pamarintahanna. Magtūy taluwa' lendom katilibut lahat
ya pamarintahan sattuwa he'. Pinagk'ttop e' saga a'a d'lla'
sigām ma sabab kabisa p'ddi'.
11 Magpanukna' isab sigām ma Tuhan ya tag-sulga', ma
sabab p'ddi' maka dugsul sigām. Sagō' mbal na pa'in sigām
pataikut min kahinangan ala'at.
12 Sakali binu'usan pinggan e' mala'ikat kannomna,
pinat'kka bala'na ni sapa' aheya ya niōnan Alpurati.
Pagbu'us pa'in, magtūy atigang bohe' sapa' inān, tahinang
lān palabayan saga sultan luwas min sobangan.

13 Puwas e' aniya' saga saitan ta'nda'ku magbagala pinaka
luwa ambak, t'llu hekana. Ina'an paluwas min bowa'
naga, min bowa' sattuwa, maka min bowa' nabi ya bay
magpamissala puting.
14 Ya magbagala inān saga hibilis ata'u maghinang saga
hinang makainu-inu. Manjari saga hibilis itu wa'i pehē'
ni saga kasultanan ma kaluha'an dunya, amowa sigām
magsakaum bo' supaya magbono' bang ta'abut llaw bay
ginanta' e' Tuhan Sangat Kawasa, ya llawna makatāw-tāw.
15 Sakali angabtang Al-Masi, yukna, “Pakale kam.
Patangkaw aku pi'ilu ma waktu halam tapikilbi. Kinōgan
to'ongan sasuku ta'abutku ajaga na pa'in maka asakap isab
pan'mmekna. Mbal iya ta'abut ma sasangna anantang, ati
halam aniya' kaiya'anna minsan iya paluwas ni kaheka'an
a'a.”
16 Na, tatipun e' t'llu hibilis inān saga sultan ma kaluha'an
dunya, ni lahat ya niōnan Armageddon ma bahasa Hibrani.
17 Manjari itu binu'usan na isab pingganna e' mala'ikat
kapitu'na, pinat'kka ni tonga'an ayan. Pagbu'us pa'in,
magtūy aniya' suwala akosog ah'lling min paningkō'an ma
deyom langgal. Yuk suwala inān, “Na! Atangbus na!”
18 Magtūy aniya' lāt maka l'tte' maka l'ggon maglagublub,
maka aniya' linug akosog makalandu'. Sangay min kaniya'
manusiya' halam aniya' linug paliyu minnē' kosogna. Ya na
he' kapuspusanna!
19 Magtūy magb'kka' tana' ma da'ira abantug, aboklang
t'llu. Magka'at saga kada'irahan ma sabarang lahat. Manjari
nientom Babilon Babantugun e' Tuhan, ati pinainum iya
mulka' landu' abisa, luwas min sawanna.
20 Alanyap kapū'-pū'an kamemon. Sampay kabūd-būran,
ala'an lullun min bay pat'nna'anna, mbal na ta'nda'.
21 Saga manusiya' inān bay katumbukan tigtigan aes
min diyata' langit. Ya buhat dansolag aes itu aniya' saga
limampū' kilu. Angkan saga a'a inān bay anukna'an Tuhan
ma sabab kabisa bala' inān.

17

D'nda Babantugun maka Sattuwa

1 Manjari itu aniya' pasekot ni aku dangan min saga pitu'
mala'ikat ya magbowa pinggan inān. Yukna ni aku, “Dai' ka.
Pa'nda'anta ka bang buwattingga hukuman ya pinat'kka ni
da'ira aheya, ya ma atag kasowang-sowangan. Ya dalilna
d'nda ala'at to'ongan hinangna, d'nda asal babantugun.
2 Saga kanakura'an tag-lahat min sakalingkal dunya
bay makapagbeya' maka d'nda babantugun itu maghinang
kahina'an. Jari saga a'a kamemon tabowa-bowa isab ginila

e' hinangna, sali' sapantun a'a nilango binu, mbal aiya' maghinang kasabulan."

3 Sakali kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa aku e' mala'ikat tudju ni lahat paslangan. Maina'an pa'in, aniya' ta'nda'ku dakayu' d'nda angura' ma sattuwa talun, walna' keyat. Sattuwa inān pitu' kōkna maka sangpū' tandukna. Alapat baranna e' ōn makapangkal ni Tuhan.

4 D'nda inān magbinadju' taluk maka keyat, ap'nno' e' pamulawan, palmata ahalga' maka saga mussa' tipay. Aniya' bowana ma tanganna sawan bulawan ap'nno' e' kalumu'an maka kasabulan, luwas bay min usahana.

5 Aniya' isab ōn tasulat ma tuktukna, ōn alalom hatina. Ya na itu sulatanna:

BABILON DAʼIRA BABANTUGUN
POʼONAN KAPUTAHAN
POʼONAN KALUMUʼAN MAKA KASAMMALAN.

6 Maka ta'nda'ku isab in d'nda inān nilango e' laha' bay tainumna, laha' min saga a'a suku' Tuhan, ya bay pinapatay ma sabab si Isa ya pamalutan sigām.

Pag'nda'ku d'nda inān, landu' tak'bbal atayku.

7 Na, tinilaw aku e' mala'ikat, yukna, "Ai kainu-inuhannu? Pahatita na ka ma pasalan d'nda inān maka bang ai hatina sattuwa pangura'anna inān, ya pitu' kōkna maka sangpū' tandukna.

8 Ya sattuwa talun ta'nda'nu inān, bay allum tagna', bo' bay amatay, maka marai' na paluwas min lowang tegob-tegoban bo' yampa pinapehē' ni katobtobanna, pinaka'at. Aheya kainu-inuhan saga a'a maglahat ma deyom dunya, sasuku halam bay tasulat ōn sigām ma deyom kitab panulatan ōn a'a taga-kallum kakkal, ya bay asal tasulat ma halam gi' bay pinapanjari dunya. Landu' sigām ainu-inu, pag'nda' sigām ma sattuwa talun e'. Bay allum, ati amatay, bo' palahil du pabalik."

9 Yuk mala'ikat gi', "Ya pamahatiku buwattina'an tahati du e' a'a alalom panahu'anna maka pangita'una. Ya pitu' kōk ma sattuwa talun inān, hatina pitu' būd paningkō'an e' d'nda ala'at e'. Maka hatina isab pitu' sultan.

10 Lima sultan inān palabay na kapagsultan sigām. Dakayu' inān masi magsultan ma buwattina'an, maka ya kapitu'na halam gi' magsultan. Bang ganta' magsultan na kapitu'na inān, dai'-dai' du kapagsultanna.

11 Ya sattuwa talun, bay allum bo' amatay, ya na ina'an sultan kawalu'na. Dambeya'an asal iya maka pitu' sultan e', ati pinapehē' iya ni katobtobanna, pinaka'at.

12 "In sangpū' tanduk ta'nda'nu inān, ya na sangpū' sultan saddī, halam gi' makapagsultan. Sigām kasangpū'

kabuwanan kawasa magsultan magsambeya' maka sattuwa
talun, saguwā' dai'-dai' du ya kapagsultan sigām.
13 Dakagara'an kasangpū' inān, ati pamuwan e' sigām
ga'osan maka kapatut sigām ma sattuwa he'.
14 Manjari pa'atubang sigām magbono' maka Bili-bili.
Sagō' tara'ug sigām e' Bili-bili maka saga a'a kapangan-
dolanna, a'a bay tapene'na ameya' ma iya. Mbal iya angaku
da'ug sabab in iya Panghū' sin kapanghū'an kamemon,
maka Sultan sin kasultanan kamemon."
15 Ah'lling gi' mala'ikat ni aku, yukna, "Bang pa-
hatiku pasal kasowang-sowangan ya paningkō'an d'nda
bay ta'nda'nu inān, ya na ginisan panubu', palbangsahan,
pangkatan maka pihak, sampay ginisan bahasa.
16 Sangpū' tanduk isab ya ta'nda'nu inān, hatina sangpū'
sultan. Ma sinosōng, sigām maka sattuwa talun e' ab'nsi
du ma d'nda ala'at inān. Niā'an iya e' sigām pangalta'na
kamemon, tinantangan ai-ai kamemon bay ma baranna.
Pinagkakan e' sigām isina bo' yampa iya tinunu'.
17 Buwattē' hinang sigām sabab pinapikil sigām e' Tuhan
angahinang kabaya'anna. Min kahandakna, ya angkan
atayudtud kagara'an sangpū' sultan inān anukbalan ka-
patut sigām ni sattuwa talun, sampay ta'abut atuman
kamemon bay pangallam Tuhan.
18 Ya d'nda bay ta'nda'nu," yuk mala'ikat, "ya na da'ira
babantugun ya magkuma'agi ma kasultanan ma deyom
dunya."

18

Magka'at Da'ira Babilon

1 Pagubus pa'in inān, aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddī
pareyo' min sulga'. Aheya kawasana, maka sahayana inān
makabuwan kasawahan ma katilibut dunya.
2 Magsuwala iya pakosog, yukna,
"Katūyan na! Magka'at na Babilon, da'ira babantugun!
Tahinang na paglahatan saga hibilis,
pagsakauman saga saitan,
pagt'ppakan saga manuk-manuk haram, ya makasam-
mal.
3 Babilon itu sapantun d'nda ala'at,
amidjakan bangsa a'a kamemon maginum binuna
makalango,
tabowa-bowa sigām maghinang kahina'an maka iya.
Saga pagsultanan isab, ya tag-lahat ma deyom dunya,
bay magkahina'an maka iya.
Maka saga a'a maglilitu ma sabarang lahat,

bay magkarayahan ma sabab napsu karalaman d'nda itu.”
4 Sakali aniya' takaleku suwala saddī ah'lling min sulga', yuk-i,
“Paluwas kam minnilu, ka'am suku'ku.
Ala'an kam min d'nda ilu.
Da'a kam palamud ma iya maghinang kala'atan,
bo' kam mbal talapay ma kabinasahan ya pinat'nna'an iya.
5 Kalna' paldusahanna magtimbun-tambak na, pabūd ni diyata' langit.
Halam takalipat e' Tuhan kahinanganna ala'at.
6 Hinangunbi ma iya buwat bay hinangna ma kasehe'an.
Ya panungbas ma iya subay nilipat duwa ma ai-ai bay hinangna.
Pagka tabowana saga a'a anginam kasabulanna,
subay isab iya pinananaman mulka' Tuhan nilipat duwa kosogna.
7 Pat'kkahunbi ma iya kabinasahan maka karukka'an.
Papagtongorunbi maka bay pagmalangkahina
maka pagdūl-baya'na ma kanapsuhanna indaginis.
Hal iya magabbu ma deyom pikilanna, yuk-i,
‘Aku itu sultan makapagbaya', mbal du aku magkabalu.
Mbal du aku makananam kasusahan.’
8 Sabab min pagabbuna angkan d'nda itu
katumbukan bala' indalupa ginis ma deyom dang'llaw.
Taluwa' iya bonglay, kaudjulan maka gotom.
Tinunu' isab iya ma deyom api,
sabab akawasa asal Panghū'tam Tuhan,
ya amat'nna'an iya hukuman.”
9 Manjari saga nakura' tag-lahat ma deyom dunya, ya bay magbeya' maka d'nda inān maghinang kasabulan maka magdūl-baya'an kanapsuhan sigām, magtangis du maka magdukka, pag'nda' sigām humbu ya paluwas min tunu' da'ira he'.
10 Ina'an sigām an'ngge ang'nda'-ng'nda' min katāhan sabab atāw talapay ma kabinasahanna. Ya pagdohon sigām, “Allā, mbal manjari! Kaliman da'ira Babilon, kabantugna maka kakosogna. Dasasa'at du, kabinasahan magtūy ya pakadalanna.”
11 Ya du saga a'a maglilitu ma deyom dunya, magtangis isab maka magdohon pasal halam na aniya' magpam'lli dagangan sigām.
12 Halam aniya' am'lli ni sigām saga bulawan, pilak, palmata maka mussa'. Halam na aniya' am'lli kakana' sigām ahalga', buwat kakana' taluk, keyat, maka sutla'. Halam na

aniya' am'lli ginisan kayu ya alahang ta'nda' e' a'a, maka ai-
ai hinangan garing maka kayu ahalga', maka ai-ai hinangan
tumbaga, basi' maka batu marbol.
13 Halam isab aniya' am'lli saga pamapā ya dagangan
sigām, saga kamanyan, laksi', maka ns'llan pahamut. Ha-
lam na aniya' am'lli saga binu, ns'llan jaitun,* tirigu maka
buwasna. Halam na aniya' am'lli ni sigām saga sapi', bili-
bili, kura' maka saga pameya'an ya ginuyud e' kura', sampay
isab saga a'a ya niragangan e' sigām nihinang ata.
14 Yuk saga a'a maglilitu itu ni da'ira Babilon, “Na, paha-
lam na min ka'a kamemon bay kanapsuhannu. Alungay
na min ka'a pangalta'nu kamemon maka kapanyapannu
ahalga'. Mbal na tabaliknu saumul-umul.”
15 Saga a'a magdaragang, ya bay magkarayahan min
pagdagang sigām ma deyom da'ira inān, ang'nda'-ng'nda'
ma tunu'na min katahan sabab atāw sigām talapay ma
kabinasahanna. Magtangis sigām maka magdohon,
16 yuk-i,
“Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'.
Sapantun d'nda magpamakay kakana' ahalga',
walna' taluk maka keyat, alapat isab e' pamulawan,
palmata ahalga' maka mussa'.
17 Dasasa'at du, magtūy alungay pangalta'na kamemon.”
Damikiyanna isab saga nakura' ma kappal maka saga
pasahero, maka saga a'a maghinang isab ma kappal sampay
sasuku magusaha ma dilaut, ang'nda'-ng'nda' isab ma da'ira
inān min katāhan.
18 Pag'nda' sigām ma humbu min tunu'na he', magtūy
sigām angolang, yuk-i, “Halam aniya' da'ira saddī makaliyu
bantugna min da'ira Babilon inān.”
19 Magtūy sigām amusugan bagunbun ni diyata' kōk
sigām, tanda' saksi' in sigām magkarukka'an na. Magtangis
sigām maka magdohon, yuk-i,
“Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'! Kaugun to'ongan.
Ya na da'ira pangā'an karaya e' sasuku magkakappal
sabab aheka alta' bay mahē'.
Sagō' dasasa'at du, magtūy alungay ai-aina kamemon!”
20 Ka'am ma deyom sulga', magkōg-koyag kam
pagka magka'at na da'ira he'.
Ka'am saga a'a suku' Tuhan, maka ka'am saga a'a kawakilan,
maka ka'am isāb kanabi-nabihan,
magkōg-koyag kam sabab katungbasan in da'ira Babilon,
taluwa' hukuman Tuhan ma sabab bay hinangna ma
ka'am.

---

* **18:13 18:13** Jaitun itu ginis kayu ahāp pangā'an ns'llan pagb'lla, ns'llan pang'ns'llan palita'an.

21 Na puwas e', aniya' mala'ikat akosog amuhat batu aheya
to'ongan, sali' heya batu gilingan bay awal, ati nihantakan
e'na ni tahik. Yukna,
“Buwattina'an ya kaheya paglubu ma Babilon, da'ira baban-
tugun,
mbal na ta'nda' pabīng sampay ni kasaumulan.
22 Ka'a, da'ira Babilon, mbal na takale ma deyomannu
saga a'a magbiyula maka a'a magkalangan,
a'a magsoleng maka a'a magtiyup-tiyup.
Mbal na ta'nda' mailu a'a maghinang ai-ai kapandayan
sigām.
Mbal na takale llub paggilingan.
23 Minsan sū' palita'an mbal na ta'nda' mailu.
Sampay paglami-lami pagkawin, mbal na takale.
Saga a'abi magdaragang bay tamakaga'os ma kaluha'an
dunya.
Ka'akkalan saga palbangsahan kamemon ma sabab
pantaknu maka hikmatnu.
24 Katōngan dusa da'ira Babilon itu ma sabab kapamono'na
ma saga kanabi-nabihan maka saga a'a suku' Tuhan.
Ina'an ma Babilon ba'anan bangkay sigām,
sampay saga a'a kamemon ya patay bono' ma deyom
dunya.”

19

1 Na aubus pa'in e'-i, aniya' takaleku sali' suwala min
manusiya' kumarukan hekana sikapūn-pūnan maina'an ma
sulga'. Yuk sigām,
“Pudjitam Tuhan! Ma iya asal sahaya maka kawasa.
Tunggal du iya makalappasan kitam min dusa.
2 Abontol maka b'nnal hukumanna kamemon.
Pat'nna'na hukuman ma d'nda babantugun, d'nda ala'at
hinangna
ya bay amowa-mowa a'a kamemon anunud ma iya
maghinang kalumu'an.
Bininasa iya e' Tuhan ma sabab a'a suku' Tuhan ya
papatayna.”
3 Sakali in ba'anan a'a inān magsuwala pabīng, suwala
atanog, yuk-i,
“Sanglitantam Tuhan! Atunu' da'ira babantugun.
Pat'bbud na pa'in humbuna sampay ni kasaumulan.”
4 Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan maka
mpat binatang e' magsujuran na, maka e' sigām amudji
Tuhan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan. Yuk sigām,
“Amin! Sanglitantam Tuhan!”

5 Sakali aniya' takaleku suwala paluwas min tongod
paningkō'an Tuhan, yuk-i,
"Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon sosoho'anna,
sasuku kam magmatāw ma iya,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo'."
6 Puwas e' aniya' takaleku sali' suwala min manusiya'
kumarukan hekana. Akosog to'ongan llingna, sali' lagublub
bohe' anasahan min diyata' maka sali' l'ggon landu' akosog.
Takaleku ya bissala sigām, yuk-i,
"Sanglitanta na Tuhan! Sanglitanta na Panghū'tam Tuhan
Sangat Kawasa, sabab pat'nna'na na pagparintana!
7 Subay kitam magkōg-koyag, magkalasigan to'ongan.
Sanglitantam Tuhan
sabab ta'abut na waktu pagkawin Bili-bili maka saga a'a
suku'na,
sapantun pangantin d'nda ya angari-ngarihan di-na.
8 Kabuwanan iya s'mmek angillap, s'mmek apote' to'ongan."
(In s'mmek pote' itu, bang nihati, ya na ka'adilan bay
tahinang e' saga a'a suku' Tuhan.)
9 Sakali ah'lling ni aku dakayu' mala'ikat e', yukna,
"Sulatun itu: aheya kahāpan sasuku sinō' paluruk ni
pagkawinan Bili-bili." Sinugpatan lagi' bissala mala'ikat
inān, yukna, "Kallam Tuhan ko' itu, kallam b'nnal."
10 Magtūy aku pasujud ma atag tape' mala'ikat inān
amudji iya, sagō' yukna, "Da'a ka pasujud ni aku. Aku
itu dakayu' sosoho'an Tuhan buwat du ka'a maka saga
dauranakannu ya amogbogan lapal b'nnal bay pamata'u e'
si Isa. Tuhan sadja pudjihun. Lapal si Isa itu, ya na lapal
bay pamatulun e' Tuhan ni saga nabi."

A'a Angura'an Kura' Pote'

11 Manjari itu ta'nda'ku aukab sulga', maka aniya' kura'
pote'. Ya angura' ma kura' inān pinagōnan si Kapangan-
dolan maka Kasab'nnalan. Abontol pangahukumna maka
pamono'na ma palbantahanna.
12 Matana inān sali' api parallet, maka aheka korona
paporong ma kōkna. Aniya' ōn sinulat ma puhu'na sagō'
halam aniya' makata'u bang ai hatina, luwal baranna ya
makata'u.
13 Ya juba pas'mmekna inān ap'nno' e' laha', maka ya ōn
pangōn iya, "Palman Tuhan".
14 Tinurul iya e' ba'anan sundalu min sulga'. Magpangura'
sigām ma saga kura' pote' maka magnijuba pote' isab, juba
halam aniya' tamakna.

15 Ya niōnan Palman Tuhan itu, aniya' takos atalom
paluwas min bowa'na, panganda'ugna ma palbangsa-
bangsahan. Magbaya' iya ma sigām kamemon, maka akosog
kapagbaya'na, sali' hantang tungkud basi' mbal tasagga'.
Sasuku angatu ma iya sali' sapantun buwa' anggul ya
gini'ikan ma pagp'gga'an Tuhan Sangat Kawasa, jari mulka'
mbal tasipat bisana ya paluwas minnē'.
16 Aniya' ōn sinulat ma jubana maka ma pa'ana, buwat-
titu:

SULTAN SIN KASULTANAN,
PANGHŪ' SIN KAPANGHŪ'AN.

17 Manjari ta'nda'ku na isab dakayu' mala'ikat ma diyata'
langit, an'ngge ma sinag llaw. Angalingan iya pakosog ni
kamanuk-manukan kamemon ya magleyangan ma tonga'an
ayan inān. Yuk-i, “Pi'itu kam magsakaum ni pagjamuhan
Tuhan, pagjamuhanna aheya.
18 Pi'itu kam amangan isi patay saga kasultanan, saga
jiniral maka saga kasundaluhan, sambil isi kura' maka isi
a'a ya bay magpangura'. Amangan kam isi patay indaginis
kamemon, ata maka ngga'i ka ata, a'a alanga maka a'a
areyo'.”
19 Puwas e' ta'nda'ku sattuwa talun inān magtipun maka
kasultanan min kaluha'an dunya sampay kasundaluhan
sigām. Ina'an sigām magdakayu' amono' ma dangan ya
angura' ma kura' pote' inān, beya' isab saga sundaluna.
20 Manjari sinaggaw sattuwa talun maka nabi putingan
ya kawakilan e' sattuwa talun, angkan iya bay makahi-
nang saga hinang kainu-inuhan a'a. Hinangna inān bay
pangakkalna saga a'a, sasuku kasāpan maka umbul sat-
tuwa, maka sasuku bay anumba ni ta'u-ta'u ya nihinang
pangluwahan sattuwa dakayu'. Na, in sattuwa talun maka
nabi putingan inān, bay nilarukan maka kallum-llum sigām
ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw suleyabna.
21 Ati saga kasundaluhan sigām bay pinapatay maka takos
ya paluwas min bowa' a'a ya angura' inān. Pinagkakan isi
patay sigām e' kamanuk-manukan, sampay mag'ssohan na.

20

Dangibu Tahun

1 Manjari aniya' na isab ta'nda'ku mala'ikat pareyo' min
sulga', amowa kunsi' tambol lowang tegob-tegoban, maka
kilikili a'aslag.
2 Sinaggaw e'na naga, ya Sowa Masa Awal, hatina nakura'
saitan atawa hibilis. Tasaggaw pa'in, niengkotan iya maka
kilikili ati ginanta'an dangibu tahun.

3 Puwas e', nilarukan iya e' mala'ikat ni deyom lowang
tegob-tegoban, bo' kinandaruhan pahogot sampay pinikitan
gindan bo' mbal taukab. Tinambolan nakura' saitan inān
bo' supaya mbal na pa'in makapangakkal ma palbangsa-
bangsahan, sat'ggol mbal gi' pa'abut ni dangibu tahun e'.
Bang ta'abut na dangibu tahun, pinal'ppa du iya, sagō' dai'-
dai' du.
4 Manjari itu aniya' ta'nda'ku saga paningkō'an
babangsahun maka saga a'a magtingkō'an maina'an.
Kabuwanan sigām kapatut amal'ngngan hukuman.
Ta'nda'ku ba'anan saga umagad min a'a bay pinapatay
ma sabab pagnasihat sigām pandu' b'nnal ya bay pamata'u
e' si Isa, maka ma sabab palman Tuhan. Saga a'a itu
halam bay makasumba ni sattuwa talun atawa ni ta'u-ta'u
hinangan pangluwahanna. Halam isab bay makataima'
umbul sattuwa panāp tuktuk sigām atawa tangan sigām.
Allum na sigām pabalik min kamatay ati ameya' sigām ma
Al-Masi magsultan ma deyom dangibu tahun.
5 Ya ina'an tagna'an pagpakallum pabalik ma saga a'a bay
magpatayan. (A'a magpatayan kasehe' mbal gi' pinakallum
pabīng. Subay na apuwas dangibu tahun e'.)
6 Aheya kalasigan maka kahāpan sasuku makasambeya'
pinakallum min kamatay ma pagpakallum dahū itu. Mbal
sigām talapay ma kabinasahan paddas, ya pinagbahasa
kamatay kaminduwana. Pina'ntanan sigām hinang kaima-
man angarap ni Tuhan maka ni Al-Masi. Ati ameya' sigām
ma Al-Masi ang'ntan pagparinta ma deyom dangibu tahun.

Pasal Nakura' Saitan Tara'ug na

7 Na, bang atobtob na dangibu tahun inān, pinal'ppa du
nakura' saitan min deyom lowang bay pangalabusuhan iya.
8 Pagluwasna minnē', angakkal na isab iya ma kabangsa-
bangsahan ma mpat pidjū alam, ya bangsa pinagōnan Gōg
maka Magog. Pinapagsakaum saga a'a inān kamemon e'
nakura' saitan, pinasakap magbono'. Ya heka sigām inān
sali' sapantun heka solagan gusung ma bihing tampe.
9 Manjari maglanjalan ba'anan a'a inān bo' angulatapan
kaluha'an dunya, sampay alikus e' sigām paghanti'an a'a
suku' Tuhan maka da'ira kalasahanna. Sagō' aniya' api
pareyo' min langit anunu' sigām kamemon.
10 Puwas e' in nakura' saitan, ya bay angakkalan saga
a'a palbangsa-bangsahan inān, wa'i nilarukan ni deyom
api mailang ya magdanaw-danaw suleyabna. Ya na he'
api bay pangalarukan sattuwa talun maka nabi putingan.
Na, ina'an sigām pinap'ddi'an llaw-sangom sampay ni
kasaumulan.

Hukuman Kahinapusan

11 Manjari itu aniya' ta'nda'ku paningkō'an apote' maka
aheya, maka ta'nda'ku isab ya magtingkō' maina'an. Dunya
maka langit wa'i na ala'an min haddaratna, mbal na ta'nda'
pabīng.
12 Sakali ta'nda'ku a'a magpatayan kamemon aheya-ariki',
ina'an magpan'ngge ma dahuan paningkō'an inān. Jari
niukab kakitaban, maka aniya' gi' kitab dakayu' niukab,
ya kitab pagsusulatan ōn saga a'a, sasuku kabuwanan
kallum kakkal. Saga a'a magpatayan inān nihukum min bay
kahinangan sigām ahāp-ala'at, ya tasulat asal ma deyom
saga kitab inān.
13 Sai-sai bay magpatayan ma deyom tahik bay paluwas
paharap ni Tuhan. Damikiyan isab sigām bay ma deyom
gumi maka nalka' paluwas isab sigām kamemon bo' pa-
harap ni Tuhan. Ati nihukum sigām kamemon kaniya-
kaniya min bay kahinangan sigām ahāp-ala'at.
14-15 Puwas e', sasuku halam bay tasulat ōnna ma deyom
kitab pagsusulatan ōn saga a'a taga-kallum kakkal, ni-
larukan ni deyom kasaplagan api ya magdanaw-danaw
suleyabna. Manjari in kamatay maka nalka' bay tinimanan
ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw, ya pinagōnan
kamatay karuwana.

21

Langit Baha'u maka Dunya Baha'u

1 Manjari itu aniya' ta'nda'ku langit maka dunya hinangan
baha'u, halam aniya' tahikna. Langit tagna' maka dunya
tagna' bay na nilanyapan.
2 Ta'nda'ku isab da'ira Sussi, Awrusalam Baha'u, deyo' bay
min sulga' min haddarat Tuhan. Ya da'ira inān bay niari-
arihan sali' sapantun pangantin d'nda bang song binatalan
ni pangantin l'lla.
3 Sakali aniya' takaleku suwala akosog luwas min pan-
ingkō'an Tuhan, yuk-i, “Buwattina'an magdalahat na Tuhan
maka manusiya'. Pat'nna' iya ma sigām, jari in sigām pal-
suku'anna na. Magbaran na Tuhan pataptap ma manusiya'
ati iya ya pagtuhanan sigām.
4 Sinapuhan e'na kamemon bohe' mata sigām. Halam
na aniya' magkamatay, halam na aniya' magdohon atawa
magtangis, maka halam na aniya' p'ddi' tananam e' sigām.
Sabab kamemon kahālan ma dunya tagna' pahalam na.”
5 Sakali angabtang Dangan ya aningkō' ma tingkō'an
bangsahan, yukna, “Na, pabaha'uku na ai-ai kamemon.”

Yukna lagi', “Sulatun itu, sabab b'nnal sadja kabtangan itu
maka kapangandolan.”
6 Angallam isab iya ni aku, yukna, “Aubus na kahinan-
ganku kamemon. Aku in Alip maka Ya', Tagna'an maka
Kahinapusan. Sai-sai patay bohe' painumku min tuburan
bohe' ya amuwan kallum kakkal. Painumku iya minsan
halam aniya' tongodna.
7 Pasuku'anku kahāpan itu ma sasuku mbal taga'os e'
sasat-manasat. Aku ya pagtuhananna, maka iya ya anakku.
8 Saguwā' sasuku patāw maka sasuku mbal kapangan-
dolan, nilarukan ni deyom api. Damikiyanna isab sasuku
maghinang kasammalan, saga amono' ma pagkahina
manusiya', maghinang kalumu'an d'nda maka l'lla, saga
magpantak, saga a'a anumba ni saddī min Tuhan, sam-
pay kamemon saga a'a magputing, ya palsuku'an sigām
kamemon pinehē' ni deyom api mailang, ya magdanaw-
danaw suleyabna. Ya na he' pinagōnan Kamatay
Karuwana.”

Awrusalam Baha'u

9 Sakali itu aniya' pasekot ni aku dakayu' mala'ikat min
mala'ikat pitu' inān, ya amowa pitu' pinggan bulawan
ap'nno' e' pitu' ginis bala'. Yukna ni aku, “Pi'itu ka.
Pa'nda'anta ka pangantin d'nda, ya pinah'nda e' Bili-bili.”
10 Manjari kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa
aku e' mala'ikat e' tudju ni diyata' būd alanga to'ongan.
Pina'nda'an aku Awrusalam, Da'ira Sussi, hinabuna pareyo'
min sulga', min haddarat Tuhan.
11 Da'ira inān angillap e' sahaya Tuhan. Ya illapna sali'
illap palmata intan gaddung, atilag sali' sawa samin.
12 Da'ira inān bay nilikusan maka ād batu aluha maka
alangkaw. Sangpū' maka duwa lawangna, tinunggu'an
pakaniya-pakaniya e' mala'ikat sangpū' maka duwa. Ya
lawang inān bay sinulatan maka ōn bangsa Isra'il kasangpū'
maka duwa.
13 Ād inān aniya' t'llu lawangna tampal ni sobangan, t'llu
ni satan, t'llu ni uttala', maka t'llu isab tampal ni s'ddopan.
14 Ya papagan ād pangalikus da'ira inān sangpū' maka
duwa batu aheya, sinulatan pakaniya-pakaniya maka ōn a'a
kasangpū' maka duwa ya bay kawakilan e' Bili-bili.
15 Na, ya mala'ikat bay amissalahan aku inān, aniya'
bowana sukuran bulawan panukudna ma da'ira sampay ma
lawangna maka ādna.
16 Magpasagi' da'ira inān, sali' du taha'na maka luhana.
Pagsukud itu duwangibu maka mpat hatus kilometro
taha'na, maka langana maka luhana.

17 Sinukud isab e'na kapal ād inān ati sukuranna mpatpū'
d'ppa bang ma sukurantam.
18 Palmata intan gaddung ya pangahinang ād inān ati
baran da'ira inān bay nihinang maka dī bulawan, sagō'
atilag sali' sawa samin.
19 Saga batu pamapagan ād pangalikus da'ira inān bay
niari-arihan maka palmata ginis-ginisan. Ya pangari-ngari
batu dakayu' inān palmata intan gaddung, ya karuwana
palmata bilu alutu', kat'lluna palmata jali'-jali', ka'mpatna
palmata gaddung alutu',
20 kalimana palmata sakulati magjali'-jali', kannomna
palmata keyat alutu', kapitu'na palmata biyaning,
kawalu'na palmata ogos gaddung, kasiyamna palmata
kuning, kasangpū'na palmata gaddung ugbus-ugbus saging,
kasangpū' ka ssana palmata bilu magb'ttik-b'ttik, ati ya
kasangpū' karuwana palmata taluk.
21 Ya pangahinang sangpū' maka duwa lawang da'ira inān
sangpū' maka duwa isab mussa' tipay. Dakayu' du mussa'
atibu'uk ya pangahinang dakayu' lawang. Maka saga lān
ma deyom da'ira inān dī bulawan, atilag sali' sawa samin.
22 Halam aniya' langgal ta'nda'ku ma deyom da'ira inān
pangarapan Tuhan sabab ina'an asal Tuhan ya Panghū'
Sangat Kawasa, maka ina'an isab Bili-bili. Angkan mbal
kagunahan langgal maina'an.
23 Mbal isab magkagunahan sawa llaw atawa sawa bulan
ma da'ira inān sabab ina'an asal sahaya Tuhan amuwan
kasawahan, maka ina'an Bili-bili pamalita'an.
24 Pasaplag sawana inān pamasawa pal'ngnganan
palbangsa-bangsahan. Maka saga kasultanan min
kaluha'an dunya amowa du pangalta' sigām ni deyom
da'ira inān.
25 Saga lawangna mbal tinambol, aukab sadja kahaba'
llaw sabab halam na aniya' sangom maina'an.
26 Ai-ai makabuwan kabantugan ma palbangsa-
bangsahan maka ai-ai pangalta' sigām, binowa du pina'an
ni deyom da'ira,
27 sagō' halam aniya' lumu' pinasōd pina'an atawa a'a
maghinang kamaruhan atawa a'a magputing. Ya sadja
makasōd ni deyom da'ira inān bang a'a bay tasulat ōn sigām
ma kitab suku' Bili-bili, ya kitab panunulatan ōn a'a bay
kabuwanan kallum kakkal.

22

Sapa' Po'onan Kallum

1 Sakali itu pina'nda'an aku sapa' e' mala'ikat, sapa' mak-
abuwan kallum kakkal. Asawa sidda bohe'na, anasahan
min paningkō'an Tuhan maka Bili-bili,
2 labay min t'ngnga' lān ya ma deyom da'ira he'. Ma
karuwambila' sapa' inān aniya' kayu, ya kayu makabuwan
kallum. Kayu inān magbuwa' min sangpū' maka duwa
ma deyom dantahun, min t'dda ma deyom dambulan. Bo'
dahunna inān tapanguli' saki ma kabangsa-bangsahan.
3 Halam aniya' mulka' tabāk ma deyom da'ira inān.
Ya tingkō'an Tuhan maka Bili-bili ina'an ma deyom da'ira
ati pinudji du iya e' saga sosoho'anna.
4 Ta'nda' e' sigām pamaihu'anna maka sinulatan ōnna
tuktuk sigām.
5 Halam aniya' sangomna mahē' maka mbal sigām magk-
agunahan palita'an atawa mata llaw sabab Panghū' Tuhan
ya amaranta' sigām. Maka sigām ya ang'ntan pagparinta
sampay ni kasaumulan.
6 Manjari amissala mala'ikat inān ni aku, yukna, “Ya lapal
kabtangan bay tasulatnu ilu b'nnal sadja, kapangandolan
asal. Sabab in Panghū'tam Tuhan, ya amasangon Rū-na
ma kanabi-nabihan, bay amapi'itu mala'ikatna amata'uwan
saga sosoho'anna pasal pakaradja'an marai' na pinat'kka.”

Kapi'itu si Isa Pabalik

7 “Pakale kam,” yuk si Isa, “asekot na kapi'iluku.
Aheya du kakōgan sasuku magkahagad ma kabtangan bay
takallam ma deyom sulat ilu.”
8 Na, aku itu si Yahiya. Bay takaleku maka ta'nda'ku
saga pakaradja'an tasulat itu kamemon. Akatis pa'in e'ku
akale maka ang'nda', magtūy aku bay pasujud ma alopan
mala'ikat, ya bay ama'nda'an aku ai-ai he'. Arak aku amudji
iya,
9 sagō' yuk mala'ikat e' ni aku, “Da'a ka amudji aku sabab
pagkahinu aku sosoho'an Tuhan. Pagkahiku isab saga
kanabi-nabihan ya dauranakannu, maka sasuku magka-
hagad ma lapal sulat itu. Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya
pudjita.”
10 Yukna isab ni aku, “Da'a limbungin lapal bay pamal-
man ma deyom sulat itu sabab asekot na waktu pamat'kka
pakaradja'anna kamemon.
11 Sai-sai angahinang kala'atan maka kasabulan, paruhun
gom pa'in kala'atanna maka kasabulanna ma sinosōng.
Damikiyanna isab sai-sai bay angahinang ahāp subay
pasangdan na maghinang ahāp. Maka sai-sai isab asussi
pangatayanna subay pasangdan magmasussi.”

12 “Pakale kam,” yuk si Isa. “Asekot na kapi'iluku.
Bowaku du tungbas panungbasku a'a kamemon kaniya-
kaniya, ai-ai katongoran hinangna.
13 Aku in Alip maka Ya', in Awal maka Ahil, in Tagna'an
maka Kahinapusan.
14 “Aheya kakōganna sasuku anussi pamakayna min
tamak kamemon, hatina anussi pangatayanna, sabab
kabuwanan sigām kapatut amangan buwa' min kayu mak-
abuwan kallum e', maka kapatut isab palabay min saga
lawang pasōran ni deyom da'ira he'.
15 Sagō' ina'an ma luwasan da'ira saga maghihinang
kalumu'an na pa'in, saga magpapantak, saga a'a maghinang
kasabulan d'nda maka l'lla, saga a'a magpapatay pagkahina
manusiya', saga a'a magpanumba ni saddī min Tuhan maka
saga a'a magpangakkal maka magputing.
16 “Aku itu si Isa. Bay soho'ku mala'ikatku pi'ilu ni ka'am
saga palhimpunan jama'aku bo' kam pinata'u e'na pasal
saga pakaradja'an itu. Aku itu tubu' sultan Da'ud. Aku itu
niōnan Maga, bitu'un asahaya.”
17 Sakali ah'lling Rū Tuhan maka saga a'a ya pinagbahasa
pangantin d'nda. Yuk sigām, “Pi'itu ka.” Sasuku makakale
bissala itu subay ameya'-meya' ah'lling, “Pi'itu ka.” Pi'itu
kam, sasuku kam patay bohe'. Anginum kam bohe'
makabuwan kallum itu. Pangahilas ko' itu ni sai-sai bilahi,
minsan halam aniya' tongodna.

Bissala Katangbusan

18 Aku itu si Yahiya. Banda'anta kam, sasuku kam
makakale lapal bay takallam ma deyom sulat itu: bang
aniya' ganta' amak'nnop ai-ai halam bay takallam ma
deyom sulat itu, pinak'nnopan du iya e' Tuhan saga bala'
bay tasabbut ma deyomna itu.
19 Damikiyanna, sai-sai angulangan kabtangan min
deyom sulat itu, kinulangan isab e' Tuhan palsuku'anna ya
tasabbut ma deyom sulat itu. Mbal iya kaniya'an buwa' min
kayu ya makabuwan kallum. Mbal iya pinasōd ni deyom
Da'ira Sussi.
20 Na, ya na itu pamissala e' dangan ya anaksi' ma saga
pakaradja'an bay pinabukis ma sulat itu, yukna, “Tantu.
Asekot na kapi'iluku.”
Na, bang pa'in ka pi'itu, Panghū' Isa.
21 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon
pinaniya'an tatabangan e' Panghū' Isa. Amin.